

DANIŞTAY DERGİSİ

Yıl : 15

Sayı : 56 - 57

1985

Katma Değer Vergisi

Uzdem Akyüz
Danıştay Üyesi

Danıştay, İdare Mahkemeleri,
Vergi Mahkemeleri Arasında
Ortaya Çıkan Uyuşmazlıklar

Selçuk Hondu
Diyarbakır Bölge İdare
Mahkemesi Başkanı

Sayıştay Yargılaması ve Sayıştay'ın
Yargı Düzenindeki Yeri

Atilla İnan
Sayıştay Uzman
Denetçisi

DANIŞMA ve İDARE KARARLARI

YARGI KARARLARI

KARARLARIN METODİK FİHRİSTİ

DANIŞTAY TASNİF ve YAYIN BÜROSU YAYINLARI

DANIŞTAY DERGİSİ

Yıl: 15

Sayı: 56-57

Katma Değer Vergisi	Uzdem Akyüz Danıştay Üyesi	3
Danıştay, İdare Mahkemeleri, Vergi Mahkemeleri Arasında Ortaya Çıkan Uyuşmazlıklar	Selçuk Hondu Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi Başkanı	13
Sayıştay Yargılaması ve Sayıştay'ın Yargı Düzenindeki Yeri	Atilâ İnan Sayıştay Uzman Denetçisi	35
DANIŞMA ve İDARE KARARLARI		47
YARGI KARARLARI		93
KARARLARIN METODİK FİHRİSİ		427
DANIŞTAY TASNİF ve YAYIN BÜROSU YAYINLARI		441

YARI AÇIK CEZAEVİ MATBAASI

1 9 8 5 — A N K A R A

KATMA DEĞER VERGİSİ

Uzdem AKYÜZ

Danıştay Üyesi

- I — Niteliği
- II — Vergilendirme usulleri
- III — Mükellefi
- IV — Matrahı
- V — Oranı
- VI — Dönemi
- VII — İstisnalar
- VIII — İndirim mekanizması
- IX — AET ve katma değer vergisi
- X — Sonuç

I — Niteliği :

Vergi hukukuna ilişkin hükümlerinin 1985 yılı takvim yılı başında yürürlüğe gireceği belirtilmek suretiyle, bu güne kadar uygulanan muamele vergilerinden farklı bir vergi tipini teşkil eden Katma Değer Vergisi Kanunu 2.11.1984 günlü Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Bu yazının hazırlandığı tarihte, kanun metni dışında, idarece, konu hakkında henüz bir açıklayıcı tebliğ, genelge yahut yönetmelik bulunmadığından inceleme daha çok yasa metnine dayanmakta ve bir bütün halinde Katma Değer Vergisinin işleyiş mekanizmasıyla niteliğinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Yasanın, uygulanan muamele vergilerinden ayrılan ve ilk bakışta göze çarpan ayırıcı vasfını, genelliği teşkil etmektedir. Harcamaların vergilendirilmesini amaç-

layan vergi tipine Muamele Vergileri denilmekte ve alım, satım konusu olan mal ve hizmetler vergilendirilmektedir. Bu güne kadar ülkemizde uygulanan bu tip vergi kanunlarına tablolar eklenmekte ve tablolarda tek tek isimleri sayılan mal ve hizmetler vergiye tabi tutularak, vergilendirmeme kuralı imiş de, vergilendirmek istisna imiş gibi bir yol tutulmakta idi. Zira tablolarda isimleri sayılmayan mal ve hizmetler verginin dışında kalıyordu. Bu yasa ile bütün ticari, sınai, zirai faaliyet, serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler, ithalât, yasanın 1 inci maddesinin 3 üncü bendinde belirtilen diğer teslim ve hizmetler vergiye tabi tutulmakta, istisnalar ayrıca sayılmaktadır. Her satışta alıcı satıcıya vergi ödemekte ve satıcı bu vergiyi hazineye borçlanmaktadır. Salt ekonomik açıdan bakıldığında, üretilen malların dağıtımını safhasında yaratılan bir katma değer bulunmadığı halde malların her el değiştirmesinin vergiye tabi tutulmasından verginin, mal ve hizmetlerin tüketimine yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Vergi, perakende safhayı da içine alacak şekilde düzenlenmiştir. Amaç ticari, sınai, v.s. faaliyet ve hizmetlerin tüketiminde vergilendirilmesidir. O halde, bu nitelikte bir faaliyet sayılması mümkün olmayan, örneğin, kişilerin kendi aralarında yapacakları alelade mal satışları, meselâ eskimiş ev eşyalarının, sahipleri tarafından satılması, vergi dışı bir olaydır. Üretim, dağıtım ve hizmet sektörleri her aşamada vergiye tabi tutulmakta ve katma değer vergisini şelale tipi diğer muamele vergilerinden ayıran özelliğini teşkil eden «indirim mekanizması» sayesinde işletme girdileri için ödenen katma değer vergisi çıkarılmak suretiyle, yalnızca o aşamada eklenen değer vergilendirilmiş olmaktadır.

Bu vergi tipine atfedilen değerler arasında, harcamaların vergilendirilmesi alanında günümüze ulaşmış en ileri aşama olup modern bir vergilendirme tekniğine sahip olduğu konusundaki kanaat bulunmaktadır. Ayrıca, konusu çok geniş olduğundan net vergi hasılatının artacağı, bu yüzden vergi oranının düşük tutulmasına imkân sağladığı, vergisiz sektörler yaratmadığından dengeli sanayileşmeye ortam hazırladığı, vergi ödemesinde kendiliğinden kademeli olarak otokontrolü sağladığı, Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ilişkilerimizde önem taşıdığı ileri sürülmektedir. Bunun yanında, vergiye olan övgülerde bazan dozun kaçırıldığı, bir yandan ucuzluğa neden olurken öte yandan da tüketimi kısırarak enflasyonist gidişi önliyeceği gibi savlar ileri sürülüp, her derde deva bir ilaç gibi takdim edildiği de gözlenmektedir.

Katma değer vergisi ve uygulaması bir tek tipten ibaret değildir. Yasanın getirdiği sistem göz önüne alınırsa, bizde yasalaşan şekliyle katma değer vergisini şu şekilde tarif etmek mümkündür: Katma değer vergisi, ithalât ve imalât dahil üretim, dağıtım ve tüketim zincirinin her safhasında ve malların el değiştirmesinde alınan ve evvelki safhalarda ödenmiş katma değer vergisinin sonraki safhada indirilmesi suretiyle malların ve hizmetlerin değer artışı esas alan bir vergidir.

Yasanın 61 inci maddesiyle, önümüzdeki yılbaşından geçerli olmak üzere, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine ilişkin hükümleri dışında 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu, 2465 sayılı İşletme Vergisi Kanunu, 1318 sayılı Finansman Kanununun Spor-Toto vergisine ilişkin hükümleri ve 6757 sayılı Kanunun Şeker İstihlak Vergisine ilişkin hükümleri yürürlükten kaldırılmaktadır.

Yasanın gerekçesinde belirtildiğine göre, bu vergi ile nihai aşamada milli gelirin tüketim ayrılan kısmının vergilendirilmesi hedeflenmiştir. İhracat zaten bütünüyle vergi dışı tutulmuştur. Amortisman tabi iktisadi kıymetleri teşkil eden yatırım malları için ödenmiş katma değer vergisi ise, beş yılı aşmamak üzere amortisman itfa süresi içinde ve eşit paylarla indirim tabi tutularak, yatırımlar özendirilmek istenmiş yani yatırım suretiyle yapılan harcama (tüketim), indirim suretiyle vergi dışına kaydırılmıştır. İşte bu şekildeki uygulama gelir tipi katma değer vergisini teşkil etmektedir. Diğer iki şekil ise, gayrisafi hasıla tipi ve tüketim tipi vergilerdir. Satış bedelinden, alış tutarıyla beraber yatırım mallarına ilişkin amortisman payının düşüldüğü, bizde yasalaşan şekil gelir tipi katma değer vergisidir. Teoriye göre bu uygulamada net milli hasıla ile vergi matrahı, makro düzeyde eşittir. Ne var ki böyle bir eşitlikten söz edebilmek için, vergide hiç bir istisnanın tanınmaması, yahut istisnaların çok az düzeyde tutulmuş olması gerekir. Yasanın istisnalara ayrılan İkinci Kısımın 11-19 uncu maddelerinde yer alan istisnaları ise az düzeyde tutulmuş saymak mümkün olmasa gerektir.

II — Vergilendirme Usulleri :

Yasamızda vergilendirme açısından üç usul görülmektedir. Bunlar; gerçek usul, götürü usul ve telâfi edici vergileme usulleridir. Bir de, yasanın 60 ıncı maddesinde, bütün mamulleri ile her türlü alkollü ve alkolsüz içkilerden alınması öngörülen bir ek verginin bulunduğu görülmektedir. Gerçek usul genel ve esas vergilendirme usulüdür.

Gelir Vergisi Kanununa göre kazançları götürü usulde tesbit edilen ticaret ve serbest meslek erbabı ile kazançları götürü gider usulüne göre tesbit edilen çiftçiler götürü usulde vergilendirileceklerdir. Bu mükelleflerin Katma Değer Vergileri, Gelir Vergisi Kanununa göre götürü olarak belirlenen safi kazançlarının % 10 undan az olamayacaktır.

Telâfi edici vergilendirme usulüne gelince; verginin ilk uygulama yıllarında, perakende satış aşamasında, örneğin yoğun gıda maddeleri satan bakkaliye işletmelerinde uygulama güçlükleri doğacağına kesin nazarıyla bakılması, geçici bir dönem için gerçek usulden ayrılmayı gerektirmiştir. Bu geçici dönem, kanunun yürürlük tarihini takip eden 10 yıllık süredir. Bu usule göre perakendeciler, ticaretiyle uğraştıkları malları toptancıdan almaları sırasında alış bedelleri üzerinden hesaplanacak % 13 nisbetindeki nihai vergiyi toptancıya ödiyecekler, tüketiciye satışları sırasında ise katma değer vergisi uygulamayacaklardır. İndirim konusunu incelerken görüleceği üzere % 13 oranı, malların ikinci el değiştirilmesinde teşekkül eden orandır. Yani, tüketiciye satışı sırasında alınması gerekip de alınmayan vergi bir önceki safhada alınmış olmaktadır. Hangi perakendeci guruplarının, telâfi edici vergilendirme usulüyle vergilendirileceğini Maliye ve Gümrük Bakanlığı tesbit edecektir.

III — Mükellefi :

Verginin mükellefi kural olarak vergiye tabi işlemleri yapan kişilerdir. Genel olarak mal teslimi ve hizmet ifası hallerinde teslimi yapan ve hizmeti ifa edenler, ithalâta ithalâtçılar mükelleftir. Maddi ve gayrimaddi malların gelir getirici mülkiyeti de ekonomik faaliyet kapsamına girmekte ve bunlardan gelir sağlayanlar da mükellef sayılmaktadır. Teslimde esas olan, mülkiyet hakkının devridir.

IV — Matrahı :

Vergi matrahının ve vergi borcunun hesaplanmasında muhtelif metodlar bulunmaktadır. Bunlar; toplama çıkarma metodları, vergi dahil ve vergi hariç matrah metodu, dolaylı ve dolaysız metodlardır. Avrupa Ekonomik Topluluğunun üyesi olan ülkelere önerdiği metod çıkarma, vergi hariç ve dolaylı metodlarının bileşiminden oluşan vergi indirim sistemine dayanmaktadır. Bizde yasalaşan şekle baktığımızda, öneriye bütünüyle uyulduğu anlaşıldığından, sadece yasamızda uygulama alanı bulan metod kavramlarına burada yer vermeyi, diğerlerini inceleme dışı bırakmayı uygun gördük. Çıkarma metodunda katma değer, mal ve hizmet alışları için yapılan ödemelerin üretim değerinden düşülmesi sonucu bulunmakta olup uygulamada satış bedelleri toplamından alış bedelleri toplamı indirilerek matrah belirlenmektedir. Vergi hariç matrah metoduna göre Katma Değer Vergisi, satış bedeli üzerinden hesaplanan vergiden alışlar sırasında ödenen vergiler indirilerek hesap yapılır. Dolaylı metodta katma değer değil, satış bedeli ne ise onun üzerinden vergi hesaplanır ve alınan mal üzerindeki verginin faturada gösterilmesi gerekir.

Hülâsa ekonomik birimlerin, üretim - tüketim faaliyetinin her aşamasında, diğer ekonomik birimlerden aldıkları girdilere kendi faaliyetleri sonucu katmış oldukları değerlerin toplamı, katma değer vergisinin matrahını teşkil etmektedir.

İthalâtın vergilendirilmesinde ise teoriye göre iki ayrı prensip vardır. Çıkış ilkesi yani orijin prensibi, varış ilkesi yani destinasyon prensibi. Katma değer, malın imal edildiği ülkede teşekkül ettiğine nazaran, orijin prensibi uygulanarak, orada vergilendirilmesi teoriye uygun ise de ülkelerin hiç biri bu teoriye uygunluğu nazara almamakta, vergiyi ithalâtçı ülke tahsil etmekte, ihracatçı ülkeler ise mallarına satış gücü kazandırmak için ihraç ürünlerini vergiden arındırma yolunu tutmaktadırlar.

Böylece verginin matrahı, mal teslimlerinde satış bedeli, hizmetlerde hizmet karşılığı alınan ücret, ithalâta da gümrüklü ithal bedelidir.

V — Oranı :

Yasada verginin nisbeti için bir tek oran öngörülmüş olup, % 10 dur. Bu nisbet, konusu ve uygulama alanı tamamen farklı olmakla beraber bize, onda bir olarak ifade edilen eski aşar vergisi oranını çağrıştırmıştır. Yine bu nisbet, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununda yer alan vergi oranlarının çoğundan oldukça

düşüktür. Her aşamada vergi alındığından vergi nisbetini yüksek tutma zorunluluğunun bulunmadığı, % 10 oranının, ekonomiye yeni bir yük getirilmemesi, yalnızca Katma Değer Vergisi ile yürürlükten kaldırılan vergilerin hasılat kaybının karşılanması mülahazaları sonucu doğduğu ifade edilmektedir.

Tek oran tesbitinin, lehinde ve aleyhinde ileri sürülen fikirler vardır. Lehinde olanlar, tek oran tesbiti ile fazla oran uygulamasından doğacak vergi tekniğine ilişkin sorunların en aza indirileceğini, tek oran tesbitinde yönetim kolaylığı bulunduğunu, oran farklılaşmasının vergi sisteminde basitliği ve kolaylığı azaltacağını, tek oranın tarafsızlık ve işletmeler arasında rekabet eşitliği sağlayacağını, böylece endüstriyel yapı ve ekonomik kaynakların dağılımının optimal denge noktasından sapmayacağını, farklı oranların üretim yapısını ve tüketim tercihlerini değiştirdiğini belirtmektedirler. Aleyhindekiler ise tek oran tesbitini, sosyal adalet ilkelerine uygun bulmamaktadırlar. Lüks mallardan yüksek vergi alınmasını, düşük gelir gruplarına hitap eden zaruri ihtiyaç maddelerine ise indirilmiş bir vergi oranı uygulanması gerektiğini savunmaktadırlar.

AET ülkelerinde, genellikle normal, lüks ve indirimli olmak üzere üç çeşit katma değer vergisi oranı uygulanmaktadır. Bir çok ülke gıda maddeleri için düşük oran, lüks mallar için yüksek oran saptıyarak oran farklılaşmasına gitmiştir. AET de uygulanan oranlar gerek oran sayısı, gerekse oran yüzdesi açısından farklılık göstermektedir. Dokuz AET ülkesinde 1979 yılı itibarıyla katma değer vergisi oranı sayısı bir ile beş arasında değişmektedir. Örneğin Danimarka'da % 20,25 oranında tek bir vergi oranı uygulanırken İzlanda'da beş farklı biçimde uygulanan vergi oranı % 40 a kadar çıkmaktadır. Standart, indirilmiş ve yükseltilmiş oranların durumu AET ülkelerinde şöyledir :

Ülkeler (1979)	Standart Oran (%)	İndirilmiş Oran (%)	Yükseltilmiş Oran (%)	Oran sayısı
Fransa	17,6	7	33,3	3
Belçika	16	6	25	3
Almanya	12	6	—	2
Hollanda	16	4	—	3
İtalya	14	6	35	4
Lüksemburg	10	2	—	3
Danimarka	20,25	—	—	1
İngiltere	8	—	12,5	3
İrlanda	20	10	40	5

Katma değer vergisi, psikolojik ve sair etkenler bir tarafa bırakılırsa, salt vergi uygulaması açısından, acaba bizde fiyat artışlarına yol açacak mıdır? Diğer faktörler bir tarafa bırakılarak salt vergi uygulaması açısından durumu gözden geçirebilmek için bu gün uygulanan Gider Vergileri Kanunundaki vergi oranlarıyla, Katma Değer Vergisi Kanunundaki oran arasında mukayese yapmak gerekmektedir. Yukarıda belirttiğimiz gibi katma değer vergisi oranı, İstihsal Vergisine göre oldukça düşüktür. 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununa bağlı tablolardaki vergi oranları gözönüne alınırsa bu günkü vergi nisbetleri ortalama olarak şöyledir :

Madenler	% 20
Kauçuk	% 25
Sun'i plâstik maddeler	% 40
Kürkler, kıymetli taşlar	% 75
Kâğıt ve mukavvalar	% 20
Camlar	% 22
Tekstil	% 12
Diğer maddeler	% 18
İtiryat ve tuvalet	% 30
Mamul maddeler	% 20
İthal maddeleri	% 25
Genel ortalama	% 30

Tablodan, eşya üzerindeki bu günkü muamele vergileri yükünün ortalama % 30 olduğu görülmektedir. Bu vergiler bir defada alınmakta, malların el değiştirmesinde tekrarlanmamaktadır. Katma değer vergisi ise, indirim mekanizması işleyerek dahi olsa eşyanın her el değiştirmesinde tekrarlanmaktadır. O halde % 10 oranlı katma değer vergisinin, eşyanın kaçınıcı el değiştirmesinde % 30 a balığ olduğunu tesbit edersek bu tesbit bize bir fikir verecektir. İndirim mekanizmasının aşağıda izahı sırasında kullandığımız tabloda görüldüğü gibi, % 10 oranlı katma değer vergisi, malın, hammadde üreticisi - imalâtçı - toptancı - perakendeci - tüketici zincirinin tamamı takip edilerek dördüncü el değiştirmesinde % 30 a ulaşmaktadır. O halde katma değer vergisinin, salt vergi uygulaması açısından özellikle imalât sektöründe fiyat artışına yol açmayacağı sonucuna varılabilir. Bu açıdan, katma değer vergisinin, ekonomide yeni bir vergi yükü oluşturmaktan çok, dolaylı vergi tekniğinin değiştirilmesi olarak nitelendirilmesi mümkündür. Ne var ki ülkemizde fiyat oluşumunun, maliyet unsurlarının dışında ve ekonomik gerekçesi olmayan keyfi sayılabilecek tutumlarla gerçekleştirilebildiğinin, sık tekrarlanan bir sav olduğunu hatırdan çıkarmamak gerekir.

VI — Dönemi :

Esas vergilendirme usulü olarak kabul edilen gerçek usulde vergilendirme dönemi takvim yılının üçer aylık dönemleridir. Mükellefler beyannamelerini vergilendirme dönemini takip eden ayın 25 inci günü akşamına kadar vergi dairesine vermek ve vergilerini de bu süre içinde ödemek zorundadırlar. Herhangi bir vergilendirme döneminde vergiye tabi işlemi bulunmayan mükellefler de beyanname vermek mecburiyetindedirler.

Götürü usulde vergilendirme dönemi, bir takvim yılı olarak kabul edilmiştir.

VII — İstisnalar :

Verginin istisnaları konusu Kanunun İkinci Kısımında 11 - 19 uncu maddelerde düzenlenmiştir. Bu kısımda belirtilerek vergiden istisna edilen konuların, aslında istisnaların varlığının sistemi yaralayan bir unsur olduğu gözönüne alınırsa oldukça geniş tutulduğu anlaşılmaktadır. Burada geniş kitleyi ilgilendiren ve önem taşıyan muaflik konularına değinilecektir. Vergi hukuku terminolojisinde istisna ve muaflik deyimleri, farklı anlamları ifade eden sözcüklerdir. Yasada böyle bir ayırım yapılmadığı, istisna deyimiyle her iki anlamın da kastedildiği anlaşılmaktadır.

Vergilendirmede küçük ve vergi geliri açısından önemsiz iş yapan, sayıları çok olduğu için kavranması güçlük arzeden kişiler vergi hududu dışına çıkarılmış, böylece idari yönden kolaylık sağlamak amacı güdülmüştür. Bu kişiler, gelir vergisinden muaf olan esnaf ve küçük çiftçilerdir.

İkinci bir önemli istisna konusunu ihracat teşkil etmektedir. Mal ve hizmet ihracında tam istisna hükümlerine yer verilmiştir. Yasaya göre bu istisna sadece ihracat sırasında alınması gereken vergilerin alınmaması şeklinde uygulanmıyacak, ayrıca ihracatçının dahilde malı temin ederken ödediği katma değer vergisi de kendisine iade edilecek ve ihraç malları üzerindeki vergi yükü tamamen kaldırılmış olacaktır. İhracattan vergi alınmamasının dışında bir de malı dahilde satın alırken ödediği vergiyi ihracatçıya geri vermek, bu günkü vergi iadesi tatbikatına benzer bir durumdur. Bu günkü vergi iadesi uygulaması, götürü oranlara göre yapıldığından gerçek durumu yansıtmaktan uzak, karmaşık bir mekanizmayla yürütülebilmektedir. Yasanın getirdiği yeni uygulamada ise kendi kendine işler bir duruma geleceği ve önceden fiilen ödenen verginin geri verilmesi suretiyle gerçek duruma uygunluğun sağlanacağı ümit edilmektedir. Amaç, ülkemizin ihraç mallarına dış pazarlarda rekabet gücü kazandırmaktır. Böylece, uluslararası uygulamada mal ve hizmetlerin varış ülkesinde vergilendirilmesi ilkesine uyulmuş olmaktadır.

İthalâta ise, Gümrük Kanununun Gümrük vergisinden istisna ettiği bir kısım mallar ve prensip olarak teslimleri vergiden istisna edilmiş olanlar bu vergiden de istisna edilmiştir.

İktisadi işletmelere dahil olmayan gayrimenkullerin kiralanması da vergiden istisna edilmiştir. Bunlar, ticari amaç taşımayan basit konut ve benzerleri şeklindeki kiralamalardır.

Vergi dışı tutulan işlemleri yapanlar çeşitli nedenlerle, istisnanın kendileri açısından yararlı olmadığı sonucuna varabilirler. Zira istisna müessesesi, bu verginin en önemli özelliği olan, vergiden indirim imkânını ortadan kaldırmaktadır. Örneğin, tarımda yeni teknolojiyen yararlanan, gübre ve makine gibi pahalı girdileri olan işletmeler bakımından vergiden istisna kılınmanın bir ölçüde cezalandırma niteliği taşıyabileceği düşünülmüştür. İstisnaların ortaya çıkarılabileceği bu mahzuru kaldırmak için, vergiden istisna edilen işlemleri yapanlara diledikleri takdirde vergi dairesine başvurarak, vergiye tabi tutulma talebinde bulunma hakkı tanınmıştır. Bu şekilde tesis edilen mükellefiyet, talep tarihinden itibaren üç yıl boyunca devam edecek ve sürenin bitiminden önce mükellefiyetten çıkma talebinde bulunulmadığı takdirde mükellefiyet yeniden üç yıl sürecektir.

İstisnalar konusunda bir önemli nokta da, bu vergi bakımından geçerli olacak istisna ve muaflıkların, ancak bu Kanuna konulacak kurullarla düzenlenebileceği hakkındaki yasa hükmüdür. Diğer kanunlardaki muaflık ve istisna hükümleri bu vergi bakımından geçersizdir. Bu hüküm, yasa koyucunun, katma değer vergisi istisnaları konusundaki hassasiyetini göstermektedir. Konu, nisbet, indirim, istisna ve muaflıkların birbirleri ile olan irtibatı bu vergide, diğer vergilere nazaran daha önemli bulunmuştur.

VIII — İndirim Mekanizması :

Katma değer vergisinin en önemli müessesesi ve diğer muamele vergilerinden ayıran en önemli özelliği vergi indirimi müessesesidir. Malın ilk üreticisinden, nihai tüketicisine ulaşmasına kadar geçirdiği bütün safhalarda vergi alınmakta, ancak her bir aşamada alınan katma değer vergisinden bir evvelki aşamanın vergisi düşülerek, kalan vergi Hazineye intikal ettirilmekte, böylece belli bir aşama da eklenen değer vergiye tabi tutulmaktadır.

Hemen belirtelim ki, indirimden yararlanabilmek, mal alınırken bir önceki aşamada ödenen verginin fatura veya benzeri vesikalarla belgelendirilmiş olması şartına bağlıdır. Vergicilikte Otokontrolden bahsedebilmek için işlemlerin kayıt dışı kalmaması gerektiği, bilinen bir husustur. İndirimden faydalanmak isteyen mükellef alışları için fatura talep edecek, bu durum ona teslim yapan veya hizmet ifa eden mükellefi fatura kesmeye, dolayısıyla katma değer vergisini kesmeye icbar edecektir. Vergi indiriminden yararlanmak, satışların fatura ile yapılması zorunluluğunu doğurmakta, bu ise otokontrolü sağlayarak vergi kaçakçılığına karşı verginin etkinliğini artıran bir unsur oluşturmaktadır. İndirim suretiyle; vergiden vergi alınması, her aşamada alınan vergilerin mal ve hizmetin bünyesinde kalması ve mal veya hizmet üzerine ağır bir vergi yükü yüklenmesi önlenmiş olmaktadır. İndirimden yararlanmayı fatura veya benzeri belgelerle önceden vergi ödenmiş olduğunu tevsik etmek şartına bağlayan bu mekanizmanın, gelir vergisi açısından da fayda sağlaması beklenmektedir.

Görüldüğü gibi indirimin mahiyeti, en yaygın uygulamasıyla, satışlar üzerinden hesaplanan katma değer vergisinden, bu satışların girdilerine ilişkin katma değer vergisinin indirilmesidir. Durumu, yasanın gerekçesinde yer alan örnekle açıklayalım. Tüm aşamalarda katma değer vergisi % 10 oranında uygulandığına göre, imalâtçı toptancıya sattığı 100,— liralık mal için 10,— lira (100 + % 10) vergi almakta, toptancı ise maliyeti 110, - lira olan bu malı perakendeciye vergi hariç 130,— liraya satarken kendisi de 13,— lira (130 + % 10) peşin vergi keserek daha önce ödemiş olduğu 10, - lira vergiyi bundan düştüktan sonra kalan üç lirayı kendisine ait katma değer vergisi olarak hazineye yatırmaktadır. Demek ki perakendecinin ödediği 143,— liranın 100,— lirası imalâtçıya gitmekte, 30,— lirası toptancının kârını oluşturmakta, 13, - lirasını da vergi teşkil etmektedir.

Bu vergilerde el değiştirme sayısının azalıp çoğalması, vergi yüküne tesir etmekte, yani vergi, malın her el değiştirişinde alındığından, üretimden tüketime kadar ne derece az el değiştirirse o kadar az vergi ödenmekte ve malın tüketiciye sunulmasında fiyat o derece düşük tutulabilmektedir. Bu durumun, aracı adedini azaltacak bir ekonomik etken teşkil edeceği umulmaktadır.

İlk üreticiden tüketiciye kadar, her aşamada ödenen katma değer vergisi şu şekilde hesaplanabilir:

Aşamalar	Satıcının vergisiz alış fiyatı	Vergili alış fiyatı	Vergisiz satış fiyatı	Hesaplanan vergi	Vergili satış fiyatı	İndirilen vergi	Ödenen vergi	
Hammadde üreticisinden imalâtçıya	—	—	100	10	110	—	10	
İmalâtçıdan toptancıya	100	110	170	17	187	10	7	
Toptancıdan perakendeciye	170	187	230	23	253	17	6	
Perakendeciden tüketicieye	230	253	300	30	330	23	7	
Vergi oranı toplamı							% 30	

Hammadde üreticisi - İmalâtçı - Toptancı - Perakendeci - Tüketici zinciri takip edilip eşya dört defa el değiştirdiğinde, kâr hadleri de tablodaki gibi ise, emtiaya uygulanan vergi oranı % 30 a ulaşmaktadır ki bu oran, bu gün uygulanan Gider Vergisi Kanunundaki ortalama orana tekabül etmektedir. Vergi son olarak, tüketicinin üzerinde kalmaktadır.

İndirim mekanizmasının işleyişi, her mal için önceden ödenen verginin, satış fiyatına eklenen vergiden tek tek düşülerek farkın hesaplanması şeklinde olmakta, vergi ve indirim, dönemler itibariyle hesaplanmaktadır. Mükellef bir vergilendirme döneminde teslim ettiği mallara ait vergiden sadece o malların alışında ödediği vergiyi değil, vergilendirme döneminde satın aldığı diğer malların vergilerini de indirecektir. Satılan malların alış vergisi, daha önceki vergilendirme döneminde indirim konusu yapılmış ise, yeni dönem indiriminde bunlar hesaba katılmıyacaktır. İndirim mekanizmasının işleyişinde, tatbikattan gelen, zaman itibariyle bir kayma söz konusudur. Yani o dönemde satılan mallar dolayısıyla tahsil edilen vergiden, yine o dönemde satın alınan mallar için ödenen vergi indirilecek ve aradaki fark Hazineye yatırılacaktır. Bir vergilendirme döneminde indirilecek vergi tutarı, eğer satın alınan mal çok ise, o dönem satış faturaları üzerinden hesaplanacak vergiden fazla olabilir. Bu takdirde aradaki fazlalık bir sonraki vergilendirme dönemine devredilecek ve o döneme ait indirilecek vergi tutarına eklenecektir. Tabii, anlatılan şekil, kabaca bir izahdır. Yoksa, belli dönemde indirim konu vergi, sadece alış sırasında ödenen vergi değil, belli bir dönemde hammadde, yatırım malları, enerji gibi girdi alışları nedeniyle malın alış bedeli içine yansıyan katma değer vergileri toplamıdır.

Kanunun 36 ncı maddesi ile, Bakanlar Kuruluna indirim hakkını kısmen veya tamamen kaldırmak ve yeniden koymak konusunda yetki verilmiştir.

XI — AET ve katma değer vergisi :

Avrupa Ekonomik Topluluğu 1957 yılında Roma Antlaşmasıyla kurulmuştur. Nihai amaç siyasi bütünleşmenin sağlanmasıdır. Bu amaca, ekonomik bütünleşme yolu izlenerek varılması düşünülmüştür. Ekonomik bütünleşmenin sağlanması için sermayenin, kişilerin, mal ve hizmetlerin serbestce hareket edebileceği ortak bir pazarın yaratılması, böylece üye ülkelerde mali sınırların kaldırılmasına vara-

cak bir uygulama amaçlanmıştır. Bu amaca varmak için öncelikle üye ülkelerde vergi sisteminin uyumlandırılması (armonizasyonu) gerekir.

Avrupa Topluluğu Konseyi, söz konusu armonizasyonu sağlamak için 11.4.1967 tarihli bir ve ikinci direktifleriyle, üye ülkelerin en geç 1.1.1970 tarihine kadar muamele vergisi sistemlerini ortak bir Katma Değer Vergisi sistemine dönüştürmelerini ve vergi oranını makul sınırlar içinde tutabilmek için özel rejim ve istisnaların asgari ölçüde tutulmasını istemiştir. Diğer direktiflerle ihracat işlemlerinin vergiden istisna edilmesini, ithalatta varış ülkesinde vergileme esasını ve küçük işletmelere götürü mükellefiyet tanınmasını kabul etmiştir. 15 inci direktif ki, bu güne kadar yayınlananların sonuncusu oluyor, Yunanistan'ın katma değer vergisine 1.1.1984 yerine 1.1.1986 da geçmesi hakkındadır.

1981 yılında Avrupa Hesap Birimi cinsinden toplam AET gelirinin % 53,9 u katma değer vergisinden elde edilmiştir. 1984 mali yılında ise bu oran yaklaşık % 58 e varmaktadır.

AET katma değer uygulamasında uzun bir geçmişe sahiptir. Bununla beraber henüz vergi oranları birleştirilememiştir. Ülkeden ülkeye vergi nisbetleri farklı olduğu gibi, uygulanan oran sayısı da farklıdır. İkinci olarak, faaliyetlerin vergilendirilmesinde ortak bir sistem kurulamamıştır. Zira Konsey direktifleriyle küçük işletmelerde götürü mükellefiyet uygulaması kabul edilmekle beraber vergisiz sektör tanınmaması istendiği halde İngiltere ve İrlanda bazı sektörleri vergilendirmemek yolunu tutmuşlardır. Hülasa, armonizasyon konusunda kat'i sonuca ulaşamamıştır. Demek ki, son amaç olan siyasi bütünleşmenin sağlanması için daha uzun bir zaman beklenmesi gerekecektir.

Bu noktada kişi ister istemez «tarihi» düşünmektedir. Geçmişte bu büyük Avrupa birliğinin, Amerika kıtasının çoğu ile o tarihte Avrupanın Türkler tarafından alınmamış yerlerinin yarısına yakın kısmını dedesi I. Maximilianus'tan tevarüs eden V. Karl zamanında, 16 ncı yüzyılda, Kutsal Roma İmparatorluğu devrinde idrak edildiği kabul edilir. İnceleme ve fikirlerini fevkalâde değerli bulduğum tarihçi Wels'in, kutsallık temasının ve mezhep çekişmelerinin hakim olduğu bu İmparatorluk için kaydettiği son sözleri aynen aktarıyorum. «Ölüp tarihe kârişan bu İmparatorluğun bir türlü gömülememesi bu gün halâ dünyanın havasını zehirlemeye devam ediyor.» Aynı tarihçi insanlığın köken ve inanç farklılıklarından doğan düşmanlıkları yenecek bir fikri seviyeye ulaşmakta olduğu düşüncesinden hareketle; bölük pürçük devletler çağının son devirlerini yaşamaktayız diyebilmektedir.

X — Sonuç :

Bu inceleme ile yeni yasalaşan Katma Değer Vergisinin niteliği, kapsamı, işleyiş şekli ve özellikle indirim mekanizmasına toplu bir halde bakmak amaçlanmış ve AET ile ilgisine de değinilmiştir. Verginin bünyesi içindeki indirim sistemi, en orjinal yönünü teşkil etmektedir.

**DANIŞTAY, İDARE MAHKEMELERİ, VERGİ MAHKEMELERİ ARASINDA
ORTAYA ÇIKAN GÖREV UYUŞMAZLIKLARI**

Seçuk HONU
Diyarbakır Bölge İdare
Mahkemesi Başkanı

İNCELEME PLANI

A — GİRİŞ

B — GÖREVİN TANIMI VE YETKİDEN FARKI

C — GÖREV UYUŞMAZLIĞI VE ÇEŞİTLERİ

- 1 — Olumlu görev uyuşmazlığı
- 2 — Olumsuz görev uyuşmazlığı

D — İDARİ YARGI ALANINDA GÖREV VE GÖREV UYUŞMAZLIKLARI

1 — İdare mahkemeleri

- a — 20.7.1982 Tarihinden önceki dönem
- b — 20.7.1982 Tarihinden sonraki dönem

2 — İdare Mahkemelerinin görevleri ve Danıştay'ın ilk derecede çözümleyeceği davalar

- a — Vergi Mahkemelerinin görevleri
- b — İdare Mahkemelerinin görevleri
- c — Danıştay'ın ilk derecede çözümleyeceği davalar

3 — İdari yargı alanında görev kurallarının niteliği

4 — İdare Mahkemeleri ile Vergi Mahkemeleri arasında ortaya çıkan görev uyuşmazlıkları

- a — Olumlu görev uyuşmazlığı
- b — Olumsuz görev uyuşmazlığı
  - aa) Olumsuz görev uyuşmazlığının çıkış biçimi
  - bb) Dosyanın görevli mahkemeye gönderilmesinden sonraki işlemler
  - cc) Uyuşmazlığın merci tarafından incelenmesi

I — Uyuşmazlığı çözümleyecek merciler

II — Mercinin inceleme usulü

III — Merci tarafından verilebilecek kararlar

IV — Merci kararı üzerine yapılacak işlemler

V — Uygulamada olumsuz görev uyuşmazlığı çıkmasına neden olan konular

VI — Olumsuz görev uyuşmazlığı nedeniyle Bölge İdare Mahkemesince verilen karar örneği

5 — Danıştay'la İdare ve Vergi Mahkemeleri arasında ortaya çıkan olumsuz görev uyuşmazlığı

E — SONUÇ

FAYDALANILAN ESERLER

- 1 — Prof. Dr. Baki KURU; Hukuk Muhakemeleri Usulü 4. Baskı
- 2 — Prof. Dr. Baki KURU; Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı
- 3 — Prof. Dr. A. Şeref GÖZÜBÜYÜK; Yönetmelik Yargı 5. Baskı
- 4 — Kazım YENİCE; (Danıştay Eski Daire Başkanı) Açıklamalı - İçtihatlı - Notlu İdari Yargılama Usulü
Yüksel ESİN; (Danıştay Emekli Üyesi)

A — GİRİŞ :

6.1.1982 Tarihinde kabul edilen 2576 sayılı Kanun ile Türk idarî yargı alanında üç yeni ve değişik mahkeme daha kurulmuştur. Bunlar Bölge İdare, İdare ve Vergi Mahkemeleridir. Anılan mahkemelerin kurulması ile birlikte daha önce bu alanda tek bağımsız yüksek mahkeme durumunda olan Danıştay'ın görevlerinde, kuruluşunda ve genel olarak idari yargı alanında önemli değişiklikler meydana gelmiş, yeni gelişmeler ortaya çıkmıştır. İdare mahkemelerinin çeşitlenmesi nedeniyle bu mahkemeler arasındaki görev konusu da önem kazanmıştır. Bu inceleme yazısı ile (Askerî Yüksek İdare Mahkemesi hariç) herbiri bağımsız birer mahkeme niteliğinde olan Danıştay, bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde, görev uyuşmazlıkları, bunların çözüm biçimi ve yolları incelenecektir.

B — GÖREVIN TANIMI VE YETKİDEN FARKI :

Görev ve yetki, usul hukukunun birbirinden ayrı, özel anlamları olan en önemli konularındandır. Aynı yargı yolu içinde değişik görevli, birden çok ve değişik yerlerde mahkeme bulunması görev ve yetki sorununu ortaya çıkarır. Bunun için görev ve yetkinin tanımlanması ve birbirinden olan farklarının ortaya konulması gerekir.

Bu iki kavramın da hukuk müelliflerince çeşitli tanımları yapılmıştır. Buna göre;

Görev, «bir davaya o yerdeki hüküm mahkemelerinden hangisi tarafından bakılacağını» belirten usul kurallarıdır. Yetki ise «bir davaya hangi yerdeki görevli hüküm mahkemesi tarafından bakılacağını» belirten usul kurallarıdır. (Prof. Dr. Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, 4. Baskı, Cilt : 1, Sayfa : 129-130)

«Görev, genel olarak bir yargı yerinin, dava konusu yönünden yetkili olması durumunu gösterir. Buna karşılık yetki deyimi, bir mahkemenin yer yönünden yetkisini gösterir» (Prof. Dr. Şeref Gözübüyük, Yönetmelik Yargı 5. Baskı S. 60)

Bu tanımlarda da görüleceği üzere görev, aynı yargı yolu içinde bulunan değişik mahkemelerden hangisinin, davanın konusuna göre davaya bakacağını belirler. Adli yargıdan bir örnek verirse miktarı 80.000. —lira olan bir alacak davasının Sulh hukuk veya asliye hukuk mahkemelerinden hangisince çözümleneceğinin tespiti görevle ilgilidir. Keza idari yargıdan bir örnek verirse, taşınmazı kamulaştırılan bir şahsın bu işlemin iptali dileğiyle açacağı davanın idare veya vergi mahkemesinden veya Danıştaydan (İlk derece olarak) hangisince çözümleneceğinin tespiti görevle ilgilidir.

Yetki ise, aynı yargı yolu içinde değişik yerdeki mahkemelerden hangisinin davayı çözümleneceğini belirler. Adli yargıda bir davaya Adana veya Diyarbakır'daki Asliye hukuk mahkemesinden hangisinin bakacağı, idari yargıda bir davayı Adana veya Diyarbakır İdare Mahkemelerinden hangisinin çözümleneceğinin tespiti yetki ile ilgili bir konudur.

Görev kavramının farklı yargı yolları arasındaki görev ilişkilerini ifade etmek üzere kullanıldığı da görülmektedir. Örnek vermek gerekirse bir davanın adli yargı yolunda bulunan mahkemelerce mi (asliye hukuk mahkemesince mi) yoksa idari yargı yolunda bulunan mahkemelerce mi (idare mahkemesince mi) görüleceği konusu da görevle ilgilidir. Fakat değişik yargı yolları arasındaki görev ilişkisinin, karışıklığa meydan vermemesi için «yargı yolu» ilişkisi olarak ifade edilmesinin daha doğru olacağı düşünülmektedir. Görev kavramını bu şekilde kısaca açıklayıp yetkiden farkını belirttikten sonra görev uyuşmazlıklarının çeşitlerini inceleyebiliriz.

C — GÖREV UYUŞMAZLIĞI VE ÇEŞİTLERİ :

Davacı, davasını açmadan önce davanın konusuna göre davanın hangi mahkemede açılması gerektiğini inceler ve bu inceleme sonucuna göre davayı çözümlenecek mahkemede davasını açar. Fakat davacının bu konuda her zaman isabetli bir sonuca varması mümkün değildir. Veya davacıya göre isabetli olan görevli mahkeme tayini, davanın açıldığı mahkemenin re'sen yapacağı inceleme sonucuna göre isabetli olmayabilir. İşte bu durumda görev uyuşmazlıkları ortaya çıkar.

Görev uyuşmazlıkları farklı yargı yollarında çıkabileceği gibi aynı yargı yolunda bulunan mahkemeler arasında da çıkabilir. Farklı yargı yolları arasında ortaya çıkan görev uyuşmazlıkları uyuşmazlık mahkemesince çözümlenir. Bu tür görev uyuşmazlıkları inceleme konumuz dışındadır.

Farklı yargı yolunda ve aynı yargı yoluna ait farklı mahkemeler arasında ortaya çıkan görev uyuşmazlıkları iki çeşittir.

1 — Olumlu görev uyuşmazlığı

Aynı davanın çözümü konusunda iki ayrı (ayrı veya aynı yargı yoluna ait) mahkemenin kendilerini görevli sayması durumunda olumlu görev uyuşmazlığıdır.

dan bahsedilir. Bu konuya idari yargı alanındaki olumlu görev uyuşmazlıkları nedeniyle aşağıda tekrar değinilecektir.

2 — Olumsuz görev uyuşmazlığı

Aynı davanın çözümü konusunda iki ayrı mahkemenin (aynı veya ayrı yargı yollarına ait) kendilerini görevli saymaması halinde olumsuz görev uyuşmazlığından söz edilir.

Görüldüğü üzere bu durumda ortada davayı çözümlenecek mahkeme kalmamaktadır. Yargı hizmeti devletin yerine getirmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinin en önemlilerinden biridir. Açılan bir davanın mahkemesiz, başka bir ifadeyle çözümlenmeden ortada kalması düşünülemez. İşte bu nedenle, kendilerini görevsiz sayan mahkemeler dışında üçüncü bir mahkeme bu olumsuzluğu giderek görevli mahkemeyi belirtir.

D — İDARİ YARGI ALANINDA GÖREV VE GÖREV UYUŞMAZLIKLARI :

1 — İdare Mahkemeleri ve Görevleri

a) 20.7.1982 tarihinden önceki dönem

Yukarıda da bahsedildiği üzere 2576 sayılı Kanun ile kurulan bölge idare, idare ve vergi mahkemeleri 20.7.1982 tarihinden itibaren fiilen ve hukuken çalışmalarına ve dava kabulüne başlamışlardır. Bu mahkemelerin kurulmasından önce Türk idari yargı alanında ilk derece mahkemeleri yoktu. İdari davalar bazı istisnalar dışında ilk derece Danıştay'a açıyordu. 521 sayılı Danıştay Kanununun 29 uncu maddesinde «idari uyuşmazlıkları ve davaları görüp» çözümlenmek Danıştayın görevleri arasında sayılmıştır. Bu dönemde Danıştay dışında ilk derece mahkemeleri yerine, bağımsız birer mahkeme niteliğinde olmayan fakat idari yargı yetkisini kullanan merciler vardı. Vergi uyuşmazlıkları ile bazı idari uyuşmazlıklar önce bu merciler tarafından inceleniyor sonra Danıştayda temyiz davası yoluyla sonuçlandırılıyordu.

Bu dönemde henüz ilk derece idare mahkemeleri kurulmadığı için olumlu veya olumsuz görev uyuşmazlıklarına rastlanmamaktadır. Yalnız Danıştay'a ilk derece olarak açılan bir davada iki dava dairesini görevsizlik kararı vermesi üzerine görev uyuşmazlığı çıkması mümkündür. Bu tür bir uyuşmazlık yargı yolu uyuşmazlığı olmayıp, Danıştay'ın iki dava dairesi arasındaki olumsuz görev uyuşmazlığı niteliğindedir. Bu durumu bir örnekle açıklayalım.

Değişik 521 sayılı Danıştay Kanununa göre vergi uyuşmazlıkları Danıştay'ın 4, 7 ve 9 cu dairelerinde inceleniyordu. Bir vergi davası 4 cü daireye açıldığında, bu daire davanın çözümünün kendi görevine girmediği sonucuna varırsa dosyayı, daireler arası gönderme kararı ile 7 veya 9 uncu dairelerden birine gönderebiliyordu. Dosyanın gönderildiği daire de davayı kendi görev alanında görmez ise o da dosyayı görev sorununun çözümlenmesi için Dava Daireleri Kuruluna gönderiyordu. Zira, anılan kanunun 44/D maddesinde «Danıştay dava daireleri veya idari yargı mercileri arasında çıkan görev» uyuşmazlıklarının çözümü, dava daireleri kuru-

lunun görevleri arasında sayılmıştır. Aynı tür görev uyumsuzluğunun idari yargı yetkisini kullanan merciler, örneğin vergi itiraz komisyonu ile Vergiler Temyiz Komisyonu arasında çıkması halinde de uyumsuzluğun giderilmesi Danıştay Dava Daireleri Kuruluna ait bulunmakta idi. Nitekim 521 sayılı Kanunun, ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülecek davalar başlığını taşıyan 30/D maddesinde de bu konuda açık hüküm vardı.

Bu konuda son olarak şunu söylemek mümkündür: İlk derece mahkemeleri kurulmadan önce Danıştay dava daireleri arasında, mekan farkı olmayışı, karşılıklı görüşme imkanları nedeniyle görevle ilgili olarak önemli ve çok miktarda uyumsuzluk çıkmadığı gibi, idari yargı yetkisini kullanan merciler arasında da bu konuda fazlaca uyumsuzluk görülmemiştir.

b) — 20.7.1982 Tarihinden sonraki dönem

2576 Sayılı Kanun ile, Türk idari yargı alanında bağımsız birer mahkeme niteliğini taşıyan üç yeni mahkeme kurulmuştur. Bunlardan idare ve vergi mahkemeleri idari davaları ilk derecede çözümlenecek genel ve bağımsız mahkemeler olarak, Bölge İdare Mahkemesi ise bu iki mahkemeden verilen belli kararları inceleyecek üst mahkeme olarak kurulmuştur. 2575 sayılı Danıştay Kanununda ise, Danıştay'ın Yüksek İdare Mahkemesi olduğu belirtilmekle beraber bazı idari davaların Danıştay'da ilk derecede çözümleneceği hükme bağlanmıştır.

2 — İdare mahkemelerinin görevleri ve Danıştay'ın ilk derecede çözümleneceği davalar

Görev uyumsuzlukları ilk derece (Hüküm) mahkemeleri arasında ortaya çıktığından idare ve vergi mahkemelerinin görevlerinin neler olduğunun, Danıştay'da hangi davalara ilk derecede bakılacağıının ve idari yargılama usulü açısından görev kurallarının niteliğinin açıklanmasında konunun anlaşılması yönünden yarar bulunmaktadır.

Türk idari yargı alanında idare ve vergi mahkemelerinin kurulması ile birlikte idari yargı yetkisini kullanan mercilerin, bu yetkileri kullanmalarına son verilmiş ve Danıştay'ın görev ve teşkilatında değişiklik yapılarak, idari uyumsuzluklara ilişkin usul kuralları 2577 sayılı ayrı bir kanunda toplanmıştır.

İlk derece idare mahkemelerinin kurulması ile birlikte görev konusu idari yargılama usulünde önem kazanmış, mahkemelerin ve görev kuralları uygulamasının yeni olması nedeniyle değişik konularda görev uyumsuzlukları ortaya çıkmıştır. Bu nedenle önce ilk derece idare mahkemelerinin görevlerinin tespiti gereklidir.

a) — Vergi mahkemelerinin görevleri

2576 Sayılı Kanunun 6 ncı maddesinde, genel bütçeye, il özel idarelerine, belediye ve köylere ait vergi, resim ve harçlarla benzeri mali yükümler ve bunlara ilişkin zam ve cezalar ile tarife uyumsuzluklarının, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulanmasından doğan uyumsuzlukların ve diğer kanunlarda verilen işlerin çözümü vergi mahkemelerinin görevleri arasında sayılmıştır. Vergi mahkemelerine diğer kanunlarla verilen işlere örnek olarak, V.U.K. nun 41 nci maddesine göre götürü matrahların tespitine ilişkin tak-

dir komisyonu kararlarına karşı açılacak davalar ile aynı Kanunun mükerrer 49 uncu maddesi ile takdir komisyonlarının arsalara ait asgari ölçüde birim değer tespitine ilişkin kararlarına karşı açılacak davaları gösterebiliriz. Bu iki maddede, bu konularda açılacak davaların vergi mahkemesinde açılması gerektiği hükme bağlanmıştır.

b) — İdare mahkemelerinin görevleri

2576 Sayılı Kanunun 5 nci maddesinde, vergi uyuşmazlıklarıyla ilk derecede Danıştay'da çözümlenecek olanlar dışındaki, iptal davalarını, tam yargı davalarını, genel hizmetlerin yürütülmesi için yapılan idari sözleşmelerden dolayı ortaya çıkan uyuşmazlıkları çözümlenmekle idare mahkemelerinin görevli olduğu belirtilmiştir. Aynı maddede ayrıca, özel kanunlarda Danıştayın görevli olduğu belirtilen ve İdari Yargılama Usulü Kanunu ile idare mahkemelerinin görevli kılınmış bulunduğu davaların çözümlenmesi de idare mahkemelerinin görevlerinden sayılmıştır.

c) — Danıştay ilk derecede çözümleneceği davalar

2575 Sayılı Danıştay Kanununun 1 inci maddesinde, Danıştay'ın Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş Yüksek İdare Mahkemesi olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle ilk derece idare mahkemelerinin kurulması ile birlikte Danıştay, bu mahkemelerden verilen kararları inceleyen yüksek idare mahkemesi, içtihat mahkemesi niteliği kazanmıştır. Bununla beraber kanun koyucu bazı idari davaların Danıştay'da ilk derecede çözümlenmesini istemiş ve bu davaları 2575 sayılı kanunun 24 üncü maddesinde açıkça saymıştır. Danıştay'ın ilk derecede çözümleneceği davalar anılan madde de sayılanlarla sınırlıdır. İdare ve vergi mahkemeleri idari davalar yönünden genel görevli mahkemeler olmasına rağmen idari davaların Danıştay'da ilk derecede görülmesi istisnaidir. Zira yukarıda da belirtildiği üzere Danıştay esas itibarıyla Yüksek İdare Mahkemesidir. 24 üncü maddeye göre Bakanlar Kurulu kararlarına, müşterek kararnamelere, Başbakanca alınan kararlara, Bakanlıkların düzenleyici işlemleri ile kamu kuruluşları veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca çıkarılan ve ülke çapında uygulanacak düzenleyici işlemlere, Danıştay idari dairelerince veya idari işler kurulunca verilen kararlar üzerine uygulanan eylem ve işlemlere, birden çok idare veya vergi mahkemesinin yetki alanına giren işlere, yabancı ülkelerde görevli makamlarca alınan kararlara, Danıştay Yüksek Disiplin Kurulu kararlarına, Yüksek Öğretim Kurulu, Yüksek Öğretim Denetleme Kurulu, öğrenci seçme ve yerleştirme merkezi, Üniversiteler arası kurul kararlarına Vergi Usul Kanunu gereğince şikayet yoluyla vergi düzeltme taleplerinin reddine ilişkin işlemlere karşı açılacak iptal ve tam yargı davaları ile imtiyaz sözleşmelerinden doğan idari davaların çözümlenmesi Danıştay'a aittir. Danıştay ayrıca il merkezi belediyeleri ile il özel idarelerinin seçilmiş organlarının organlık sıfatını kaybetmeleri hakkındaki istemleri inceleyip karara bağlar.

3 — İdari yargıda görev kurallarının niteliği

İdari yargı alanında ilk derece mahkemelerinin görevlerine ilişkin düzenleme 2576 sayılı «Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun» da düzenlendiği halde idari davalarda

yetki kuralları 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda düzenlenmiştir. 2577 Sayılı Kanunun 32 nci maddesinin ikinci fıkrasında, bu kanunun uygulanması açısından yetkinin kamu düzeninden olduğu, ancak idari sözleşmelerde, sözleşme ile yetkili mahkemenin belirlenebileceği belirtilmiştir. Bu kanun hükmüne göre davanın yetkili mahkemede açılıp açılmadığı, taraflar yetki itirazında bulunmasalar bile mahkemelerce re'sen araştırılabilecektir. Ayrıca davanın taraflarının, idari sözleşmeler dışında kendi aralarında yapacakları bir sözleşme ile yetkili mahkeme tespit etmelerine de imkan bulunmamaktadır.

2576 ve 2577 Sayılı Kanunlarda görev yönünden, yetki kurallarındaki benzer hükme rastlamıyoruz. Mukayese açısından H.U.M.K. nun 2494 sayılı Kanunla değişik 7 nci maddesine baktığımızda «diğer bir mahkeme yahut idari makam veya yargı mercinin görevine giren bir dava veya iş kendisine arz olunan mahkeme, duruşma yapmadan görevsizlik kararı verebileceği gibi davanın her safhasında kendiliğinden görevli olmadığına karar verir. Görev itirazı davanın her safhasında ileri sürülebilir» denildiğini görüyoruz. Bu kanun hükmü uyarınca hukuk bilginlerince hukuk usulünde görev kuralları kamu düzenine ilişkin olarak kabul edilmektedir. (Prof. Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü Sayfa: 216)

Bu açıklamalardan sonra şöyle bir soru akla gelmektedir: Acaba idari yargılama usulünde görev kurallarının niteliği nedir? Başka bir ifade ile bu kurallar kamu düzeninden sayılır mı?

İdari yargı alanında da kanunlarda belirtilen görev kuralları kamu düzenine ilişkin olarak kabul edilmektedir. Bunun sonucu olarak açılan bir dava nedeniyle bu davanın çözümlenmesinin kendi görev alanına girip girmediğini idare veya vergi mahkemesi (ve ilk derecede baktığı davalarda Danıştay) re'sen davanın her safhasında araştırılabilir. Davanın tarafları da karar verilinceye kadar görev itirazında bulunabilirler ve davanın görevsiz mahkemece çözümlendiğini ileri sürerek kanun yollarına başvurabilirler. Ayrıca taraflar idari dava açmadan önce yapacakları anlaşma ile görevli mahkemeyi değiştiremezler. Mesela vergi mahkemesinin görevine giren bir davayı Danıştay'a veya idare mahkemesine açma konusunda anlaşma yapamazlar. Yapmış olsalar bile bu, davanın açıldığı mahkemeyi bağlamaz.

2577 Sayılı Kanunun 14 üncü maddesinde idare ve vergi mahkemesine verilen dilekçelerin mahkeme başkanı veya görevlendireceği bir üye tarafından ilk olarak görev ve yetki yönünden inceleneceği ve bu konuda kanuna aykırılık görülürse adli ve askeri yargının görevli olduğu konularda açılan davaların reddine, idari yargının görevli olduğu konularda ise görevli veya yetkili olmayan mahkemeye açılan davanın görev ve yetki yönünden reddedilerek dava dosyasının görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesine karar verileceği belirtilmiştir. Gene aynı Kanunun 14 üncü maddesinin 6 ncı fıkrasında davanın görevli mahkemeye açılmadığının ilk incelemiden sonra tespit edilmesi halinde, davanın her safhasında görev yönünden reddine karar verilebileceği belirtilmiştir. 49 uncu maddede temyiz incelemesi sonunda görev ve yetki dışında işe bakılması halinde incelenen kararın bozulacağı hükme bağlanmıştır. Bu Kanun hükümlerinden çıkan sonuca göre idari bir davanın görevli mahkemede açılmaması halinde, bu husus davanın açıldığı mahkemece, davanın devamı süresince re'sen araştırılacak ve taraflarca da ileri sürülebilecektir. Bu hükümlerle davanın çözümünün kendisine görev olarak verildiği mahkemenin davayı çözmesi amaçlanmıştır. (Bkz. Prof. Dr. Şeref Gözübüyük a.g.e. Sayfa 279)

4 — İdare mahkemeleri ile vergi mahkemeleri arasında ortaya çıkan görev uyuşmazlıkları

a) Olumlu görev uyuşmazlığı

Yukarıda da belirtildiği gibi olumlu görev uyuşmazlığı, aynı davanın çözümünü hususunda iki ayrı mahkemenin kendilerini görevli saymaları ile ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle idari yargı alanında, idare ve vergi mahkemelerinin veya Danıştayın (ilk derecede) bir davanın çözümünü kendi görevleri içinde görmeleri halinde bu iki mahkeme arasında olumlu görev uyuşmazlığı ortaya çıkar. Uygulamada bu tür uyuşmazlıklara pek rastlanmamaktadır. Çünkü bir davanın idare mahkemesinde açılmasından sonra ayrıca vergi mahkemesinde veya Danıştay'da (ilk derece olarak) açılması halinde, davalı tarafından derdestlik iddiasında bulunularak ikinci açılan davayı reddettirme imkanı vardır. Ayrıca ikinci davanın açıldığı mahkeme ilk inceleme sırasında davayı kendi görevi içinde görmez ise veya aynı konuda daha önce başka bir mahkemede dava açıldığını haricen öğrenirse davayı incelemeyi red etmesi mümkündür. (Bkz. Prof. Dr. Gözübüyük Yönetmelik Yargı S: 279 - 280)

Durumu H.U.M.K.nu açısından mukayese edersek; hukuk mahkemeleri arasında da bu tür görev uyuşmazlığı çıkmasına olanak bulunmadığı Sayın Prof. Baki Kuru tarafından şu şekilde açıklanmaktadır: (Bkz. Prof. Kuru-Medeni Usul Hukuku, S: 148) «mahkeme görevli veya yetkili olduğuna karar verince davadan elini çekmez; bilâkis esas hakkında incelemeğe devam eder. Mahkemenin görevli veya yetkili olduğuna (görev veya yetki itirazının, reddine) ilişkin karar, nihai karar olmadığı (ara kararı olduğu) için yalnız başına temyiz edilemez. Ancak esas hükmle birlikte temyiz edilebilir. Bu nedenle iki mahkemenin aynı dava hakkında görevli veya yetkili olduklarına dair iki ayrı karar vermelerine ve bu kararların kesinleşmesine başka bir deyimle iki mahkeme arasında (merci tayinini gerektirecek) olumlu bir görev ve yetki uyuşmazlığı çıkmasına imkan yoktur».

İdare ve vergi mahkemelerinde veya Danıştay'da (ilk derece olarak) açılan, tarafları ve konusu aynı olan iki ayrı davada mahkemelerden birinin ilk inceleme safhasında, itiraz üzerine veya re'sen davayı görev yönünden veya derdestlik nedeniyle reddetmesi mümkündür. Bu halde dava iki iken bire indiği için olumlu görev uyuşmazlığı görülmez. Tarafların itirazı bulunsa dahi idare ve vergi mahkemesinde veya Danıştay gibi değişik mahkemede görülen, tarafları ve konusu aynı iki ayrı davada, mahkemeler davanın çözümünü kendi görev alanı içinde görürlerse esastan inceleyip sonuçlandırır. Çünkü idari yargılama usulünde bu safhada mahkemelerin görevli olduklarına ilişkin ayrıca bir karar vermelerine gerek yoktur. Dosyanın tekemmülü sırasındaki yazışmalarda taraflarca görev itirazında bulunulmuş ise esasa ilişkin kararda bu iddiayı karşılamakla yetinirler veya kendiliklerinden mahkemenin davayı çözümlenmeye görevli olduğunu belirterek işin esasına ilişkin gerekçeleri karara yazarlar. Bu durumda da ortaya merci tayinini gerektiren olumlu görev uyuşmazlığı çıkmasına imkan yoktur. Görevsizlik iddiasında bulunupta karar aleyhine çıkan taraf, mahkemenin görevsiz olduğunu ileri sürerek kararı temyiz edebilir. Nitekim 2577 Sayılı Kanunun 43 ncü maddesinde olumlu görev uyuşmazlığına ilişkin bir düzenlemeye rastlamıyoruz.

Görev uyuşmazlıklarının öteki türüde olumsuz görev uyuşmazlığıdır. Uygulamada bu tür uyuşmazlıklara sıkça rastlanmaktadır. İncelememizin esas konusunu da bu tür uyuşmazlıklar oluşturmaktadır.

b) Olumsuz Görev Uyuşmazlıkları

İki mahkemenin aynı dava hakkında ayrı ayrı görevsizlik kararı vermeleri nedeniyle ortada davayı çözümlenecek görevli mahkemenin kalmaması halinde olumsuz görev uyuşmazlığından söz edilir. Aynı dava deyimi ile tarafları, dava sebebi ve konusu aynı olan davalar kastedilmektedir. İdare veya vergi mahkemesinde açılan bir davanın görevsizlik nedeniyle reddi üzerine, dosyanın gönderildiği idare veya vergi mahkemesince de görevsizlik nedeniyle reddi halinde idari yargı alanında olumsuz görev uyuşmazlığından bahsedilir.

Bizim incelememizin esas konusunu bu tür olumsuz görev uyuşmazlıkları oluşturduğundan bu konu üzerinde ayrıntılı biçimde durulacaktır. 2577 sayılı kanunda bu konudaki düzenleme yetersiz ve eksik olduğu için incelememiz sırasında mukayese ve yorum kolaylığı sağlaması açısından H.U.M.K. nuna da yer verilecektir. Zira mahkemelerin ve uygulamanın yeni olması dolayısıyla olumsuz görev uyuşmazlıklarına sık rastlanmaktadır.

H.U.M.K. nun 1-27 nci maddelerinde hukuk mahkemelerinin görevi ve görev uyuşmazlıklarında takip edilecek usul gösterilmiştir. İdari Yargılama Usulü Kanununun 43 nci maddesinde de görev uyuşmazlığı ve takip edilecek usul benzer biçimde düzenlenmiştir.

aa) Olumsuz Görev Uyuşmazlığının çıkış biçimi

İdare (vergi) mahkemesi, gerek ilk inceleme sırasında, yani dilekçe üzerine dava dosyası açılıp, dava dilekçesi tekemmüle sevk edilmeden önce, gerekse dosya tekemmül edip esastan karara bağlanabilir hale geldiği sırada, davanın çözümünün görev yönünden idare (vergi) mahkemesine ait olmadığı sonucuna varırsa davayı görev yönünden reddederek dosyayı görevli mahkemeye gönderir. İdari Yargılama Usulü Kanununun yukarıda bahsettiğimiz 15 nci maddesinin 1/a ve 43/1 maddeleri bunu amirdir.

Sözü geçen maddelerdeki «idari yargının görevli olduğu konularda ise, görevli veya yetkili olmayan mahkemeye açılan davanın görev ve yetki yönünden reddedilerek dava dosyasının görevli veya yetkili mahkemeye gönderilmesine,» «idare ve vergi mahkemeleri, idari yargının görev alanına giren bir davada görevsizlik veya yetkisizlik sebebiyle davanın reddine karar verirlerse dosyayı Danıştay veya görevli ve yetkili idare veya vergi mahkemesine gönderirler» ifadelerinden de anlaşılacağı üzere davanın açıldığı mahkeme, davanın çözümünün kendi görevine girmediğini belirtmekle yetinemez. Kararında davayı çözümlenmekle görevli mahkemeyi de belirtmesi zorunludur. Aksi halde dosyayı görevli mahkemeye göndermesine olanak yoktur.

Davanın ilk açıldığı mahkemenin vereceği karar görevsizlik sebebiyle davanın reddi kararıdır. Bu konuda dilekçenin reddi kararı verilemez. Görevsizlik nedeniyle davanın reddi kararı İdari Yargılama Usulü Kanununun aynı maddesinde düzenlenen dilekçe red kararından farklı olup, mahkemenin davadan elini çekmesine neden olan nihai bir karar niteliğindedir. Bu nedenle de karar numarası verilip dosyanın esas defterindeki kaydı kapatılır. Görevden ret kararlarının bu niteliği nedeniyle İ.Y.U.K. nun 25 nci maddesi uyarınca davanın taraflarına tebliği gerekir. (Bkz. K. Yenice, Y. Esin- İdari Yargılama Usulü S: 704) Zira bu karara karşı davacının kanun yollarına başvurması olanağı vardır. Bu nedenle davacının

kanun yoluna başvurma imkanını kullanabilmesi, davalının açılan davanın sonucundan haberdar olmasını sağlayabilmek açısından kararın tebliğinde zorunluluk vardır. H.U.M.K. nun 438/II maddesinde görevsizlik nedeniyle davanın reddi kararlarına karşı temyiz yoluna başvurulabileceği kabul edilmiştir.

Bir davada hem görev hemde yetki sorunu ortaya çıkarsa, başka bir ifade ile davanın açıldığı idare (vergi) mahkemesinin hem görevsizliği hemde yetkisizliği söz konusu ise mahkeme öncelikle hangi konuyu inceleyecektir? Bu durumda davanın açıldığı mahkemenin önce görev konusunu incelemesi ve görevsizliğini tespit ederse bu nedenle davanın reddine karar vermesi gerekir. Zira bir mahkemenin yetkili olup olmadığını inceleyebilmesi için önce görevli olması gerekir. Nitekim 2577 sayılı Kanununun 14/1/3 maddesinde dava dilekçelerinin ilk incelemeyi yapan hâkim tarafından görev ve yetki yönünden sırasıyla inceleneceği belirtilerek görevin önce geldiği hükme bağlanmıştır. Bu nedenle bir davada kendini görevsiz bulan idare (vergi) mahkemesinin ayrıca yetkisizlik kararı vermesine gerek yoktur. Burada bir sorun ortaya çıkmaktadır: Görevsizlik nedeniyle davanın reddine karar veren mahkeme, dosyayı belirlediği görevli mahkemeye resen mi yoksa istek üzerine mi gönderecektir? H.U.M.K. na göre (M. 193/2) görevsizlik kararı üzerine dosyanın görevli mahkemeye resen gönderilmesi mümkün değildir. Davacının görevsizlik kararından itibaren 10 gün içinde görevli mahkemeye başvurarak davalıya duruşma için tebligat yaptırması ve davayı görevli mahkemeye devam ettirmek istediğini bildirmesi gereklidir. (Bkz. Prof. Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü Sayı : 224)

2577 Sayılı İ.Y.U.K. nun 15 ve 43 ncü maddelerinde görevsizlik kararı veren mahkemenin dosyayı görevli mahkemeye nasıl göndereceği hakkında açık bir hüküm yoktur. Fakat anılan maddelerde kullanılan ifadelerden ve idari yargıda yazılı yargılama usulünün bulunması nedeniyle davacının başvurusunu beklemeyen mahkemenin dosyayı görevli mahkemeye göndermesi gerekmektedir. Bu durumda görevsizlik kararı veren mahkemenin dosyayı görevli mahkemeye göndermeden önce Kanun yollarına başvuru için gerekli sürenin geçmesini bekleyip beklemeyeceği hakkında da Kanunda bir hüküm yoktur.

Yukarıda belirtildiği üzere görevsizlik nedeniyle davanın reddine ilişkin kararlar nihai kararlar olduğundan ve bunlara karşı Kanun yollarına başvurulabileceğine göre bu dosyaların Kanun yollarına başvuru süresi geçtikten sonra görevli mahkemeye gönderilmesi daha uygun olacaktır. Çünkü dosya görevli mahkemeye gönderildikten sonra ilgilinin Temyize başvurusu halinde dosyanın gönderilen mahkemeden geri getirilmesinin bir çok karışıklıklara neden olacağı açıktır. Uygulamada bu hususa uyulduğunu, söylemek mümkün değildir. Gerek birinci defa görevsizlik kararı veren mahkeme gerekse ikinci defa görevsizlik kararı veren mahkeme kanun yollarına başvuru süresini beklemeden dosyayı diğer mahkemeye, veya görevli mahkemeyi belirleyecek mercie göndermektedirler.

bb) Dosyanın Görevli Mahkemeye Gönderilmesinden Sonraki İşlemler

Davanın ilk açıldığı mahkeme tarafından davanın görevsizlik nedeniyle reddi üzerine görevli mahkemeye gönderilen dosya bu mahkemenin esas defterine kaydedilir. İ.Y.U.K. nun 14 ncü maddesinde gösterilen ilkeler doğrultusunda yapılacak incelemeye göre davanın çözümü mahkemenin görevi içinde görülürse dosya tekemmül ettirilip esastan sonuçlandırılır. Bu durumda görev uyuşmazlığından

söz etme imkanı yoktur. Yeni mahkemede yeniden harç alınmaz ve dava açma süresi görevsiz mahkemeye başvurma tarihine göre hesaplanır. Burada şöyle bir soru akla gelebilir : Yeni mahkemede dava eski davanın devamı mıdır yoksa yeni bir dava mıdır? Sayın Prof. Kuru (Bkz. Hukuk Muhakemeleri Usulü Say :237) görevsiz mahkemenin kararı üzerine yeni mahkemede görülen davanın yeni bir dava olmayıp eski davanın devamı olduğu görüşünü belirtmektedir. Sayın Yenice - Esin ise (Bkz. İdari Yargılama Usulü Say : 705) «yeni yargı yerinin davayı kaldığı yerden değil, baştan ele alması gerekeceği» daha önceki işlemlerin görevsiz yargı yerince yapılması nedeniyle bunlara geçerlilik tanınmayacağı» görüşündedirler. Kanımca yeni mahkemede dava, görevsiz mahkemede açılan davanın devamıdır. Görevsiz mahkeme tarafından yapılan işlemlerin yenilenmesine gerek yok ise bunların yeni mahkemece yenilenmesine de gerek yoktur. Örneğin dosya görevsiz mahkemede tekemmül ettirilmiş veya bu mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmış ve bunlar yeterli ise yeni mahkemede bunların-tekrarına gerek bulunmamaktadır.

Dosyanın yeni gönderildiği mahkeme davayı kendi görevi içinde görmez ise o zaman o da görevsizlik nedeniyle davayı reddeder. Zira bu mahkeme ilk görevsizlik kararı veren mahkemenin kararı ile bağlı değildir.

İşte bu durumda davayı çözecek bir mahkeme kalmamaktadır. Oysa yargı hizmeti Anayasaya göre en önemli kamu hizmetlerinden biridir. Bu nedenle bir davanın mahkemesiz ve çözümsüz kalması mümkün değildir. Bu durumda davayı çözmekle görevli mahkemenin belirlenmesi gerekir. Eğer görevsizlik kararı veren mahkemeler aynı yargı çevresinde ise uyumsuzluk o yer Bölge İdare Mahkemesince, ayrı yargı çevresinde ise uyumsuzluk Danıştay'ca giderilerek davayı çözümlenmekle görevli mahkeme belirlenecektir.

Görevsizlik nedeniyle davanın reddine karar veren ikinci mahkeme de karar numarası vererek dosyanın kaydını kapatır. Ayrıca bu kararda nihai bir karar olduğu için davanın taraflarına tebliğ edilir. Taraflar isterlerse bu karara karşı kanun yollarına başvurabilirler. Bu durumda ikinci mahkemenin görevsizlik kararının taraflara tebliğinden sonra kanun yoluna başvurma süresinin geçmesini bekleyip ondan sonra dosyayı görevli mahkemeyi belirleyecek mercie göndermek gerekir.

İkinci mahkemenin uyumsuzluğu mercie nasıl intikal ettirileceği hakkında İ.Y.U.K. da açık bir hüküm yoktur. Bu durumda da ikinci mahkemenin görevsizlik nedeniyle davanın reddine karar verip kararı taraflara tebliğ ettikten ve kanun yoluna başvurma süresi geçtikten sonra dosyayı ilgilinin başvurusunu beklemeden mercie göndermesi gerekir.

Bu durumda akla şöyle bir soru gelmektedir :

Ortada olumsuz görev uyumsuzluğu bulunduğundan söz edebilmek için değişik iki mahkemenin görevsizlik kararı bulunması yeterli midir? Yoksa idari yargı alanında tüm mahkemelere yapılan başvuruların tükenmesi gerekir mi? Örneğin idare mahkemesine açılan bir davanın görevden reddi üzerine vergi mahkemesine gönderilen davanın bu mahkemece de görev yönünden reddi görev uyumsuzluğu çıkması için yeterli midir? Bu durumda vergi mahkemesi de davanın kendi görevine girmeyip (ilk derecede) Danıştayın görevine girdiğine karar verirse durum ne olacaktır? Bu husus ikinci görevsizlik kararı veren mahkemenin kararın-

da görevli mahkemeyi göstermesinin zorunlu olup olmadığı hususu ile de ilgilidir. Zira davanın ilk açıldığı mahkeme görevsizlik kararı verirken görevli mahkemeyi de belirtmesi gerekir. Aksi halde dosyanın görevli mahkemeye gönderilmesi mümkün olmaz. Dosyanın gönderildiği mahkeme kendisinin görevsizliğini tespit ederse kararında bunu belirtmekle yetinebilir. İ.Y.U.K. nun 43 ncü maddesinin düzenleniş biçimine göre olumsuz görev uyuşmazlığı çıkması için ortada iki ayrı mahkeme verilmiş görevsizlik kararı bulunması yeterlidir. Bu nedenle idari yargı alanında değişik görevli bütün mahkemelerden (Danıştaydan, idare mahkemesinden, vergi mahkemesinden) ayrı ayrı görevsizlik kararı verilmesine gerek yoktur. Bu durumda ikinci görevsizlik kararını veren mahkeme, davanın çözümünün ilk görevsizlik kararı veren mahkemeden başka bir mahkemeye, yukarıdaki örnekte olduğu gibi Danıştay'a (ilk derecede) ait olduğunu tespit etse bile dosyayı bu yeni mahkemeye değil görev uyuşmazlığın çözümlenecek mercie göndermesi gerekir.

cc) Uyuşmazlığın Mercii Tarafından İncelenmesi

I — Görev uyuşmazlığının çözümlenecek merciler

İ.Y.U.K. nun 43 üncü maddesine göre olumsuz görev uyuşmazlığı aynı bölge idare mahkemesinin yargı çevresinde bulunan idare ve vergi mahkemeleri arasında çıkmış ise, örneğin Diyarbakır İdare Mahkemesi ile Vergi Mahkemesi arasında veya Malatya İdare Mahkemesi ile Elazığ (Malatya yargı çevresine dahildir.) Vergi Mahkemesi arasında çıkmış ise uyuşmazlık Diyarbakır veya Malatya Bölge İdare Mahkemesince çözümlenecektir.

Eğer uyuşmazlık farklı bölge idare mahkemelerinin yargı çevrelerindeki idare ve vergi mahkemeleri arasında çıkmış ise, örneğin Diyarbakır Vergi Mahkemesi ile Kayseri İdare Mahkemesi arasında olduğu gibi, o zaman uyuşmazlık Danıştayca çözümlenecektir. 2575 sayılı Danıştay Kanununun 27 ve 34 üncü maddeleri ile merci olarak görev yapacak Daireler 3 ncü ve 10 ncü Daire olarak belirlenmiştir. Danıştay Kanununun 27 ve 34 ncü maddelerinde aynen «vergi mahkemeleri arasında görev ve yetkiye ilişkin uyuşmazlıklarda ve bağlantılı davalarda merci tayinine» «idare mahkemeleri arasında görev ve yetkiye ilişkin uyuşmazlıklarda ve bağlantılı davalarda merci tayinine» denilmektedir. Maddedeki «idare mahkemeleri arasındaki görev» ve «vergi mahkemeleri arasındaki görev» uyuşmazlıklarından söz edilmesi hatalıdır. Zira iki idare mahkemesi veya iki vergi mahkemesi arasında görev uyuşmazlığı çıkması mümkün değildir. Görev uyuşmazlığı ancak idare ve vergi mahkemeleri arasında çıkabilir. İki idare veya iki vergi mahkemesi arasında ancak yetki uyuşmazlığından söz edilebilir. Bu durumda değişik bölge idare mahkemelerinin yargı çevresindeki mahkemeler arasında ortaya çıkan görev uyuşmazlıkları Danıştayın 3 ncü veya 10 ncü Dairesinden hangisince incelenecektir? Danıştayın bazı Daireleri ile yapılan görüşmede bu konuda, yani olumsuz görev uyuşmazlıklarında merci görevi yapacak Danıştay Dairesine ilişkin olarak Danıştay Kanununda boşluk bulunduğu görüşü belirtilmiştir. Bu nedenle Danıştay üçüncü Dairesinin görev uyuşmazlıklarına ilişkin olarak kendisine intikâl eden dosyaları Danıştay Başkanlık Kuruluna gönderdiği öğrenilmiştir.

Kanımızca Danıştay Kanununun 27 ve 34 ncü maddelerindeki düzenleme yanlıştır. Olumsuz görev uyuşmazlıklarını çözümlenmek üzere Danıştay'ın Dairelerinden sadece birinin görevlendirilmesi yeterlidir. 27 ve 34 ncü maddelerin mevcut

şekliyle uygulanması halinde ise, ikinci görevsizlik kararını veren mahkemenin idare mahkemesi olması halinde görev uyuşmazlığının Danıştay 10 ncu Dairesince, ikinci görevsizlik kararını veren mahkemenin vergi mahkemesi olması halinde ise görev uyuşmazlığının Danıştay 3 ncu Dairesince çözümlenmesi gerekir.

Yargıtay Kanununun 14 ncu maddesi ile hukuk mahkemeleri arasındaki görev uyuşmazlığının çözümü genel olarak Dördüncü Hukuk Dairesine, bazı konular yönünden de Ondördüncü Hukuk Dairesine verilmiştir.

II — Merciiñ İnceleme Usulü

İ.Y.U.K. nunda olumsuz görev uyuşmazlığını çözümlenecek mercilerin inceleme usulleri ve uyuşmazlığın çözümü için belirli bir süre gösterilmemiştir. Uygulamada ikinci görevsizlik kararı üzerine kendisine gelen dosyayı esas defterine kaydeden merci evrak üzerinde yaptığı inceleme ile kararını vermektedir. Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun 17.2.1982 günlü Resmî Gazetede yayınlanan idare mahkemelerinin öncelikle bakacağı işleri gösteren ilke kararında, bölge idare mahkemelerinde merci tayini istemlerine ilişkin davalara ilk önce bakılacağı tespit edilmiştir.

Ayrıca mürettep bölge idare mahkemelerince olumsuz görev uyuşmazlıklarının çözümü sırasında kurula idare ve vergi mahkemeleri başkanları üye olarak katıldığından (Zira 2577 sayılı Kanunun 45/6 maddesindeki yasak, sadece tek hakimli davalarda bu hakimnin bölge idare mahkemesine katılmasını önlemek için konulmuştur.) uyuşmazlığın çözümü bölge idare mahkemesi başkanına kalmaktadır. Çünkü daha önce idare ve vergi mahkemesi başkanları kendi mahkemelerinde verdikleri görevden red kararı sırasında oylarını açıklamışlardır.

Bu arada merci tarafından görevli mahkemenin tayini için verilen kararların niteliği üzerinde de biraz durmak gerekir.

Merci tarafından yapılan inceleme sonucunda verilen kararlar nitelikleri itibarıyla bir davayı çözümlenecek mahkemeyi belirleyen, tespit eden nitelikte kararlardır. Burada merci verdiği kararla iptal davasında olduğu gibi bir işlemi iptal ederek onun hukuki varlığına son vermekte veya tam yargı davasında davacının zararının tazminine ilişkin bir eda hükmü ihtiva etmemektedir. Merci tarafından verilen kararla uyuşmazlığı çözecek mahkeme belirlenmekte ve işin esası o mahkeme tarafından çözümlenmektedir. Merci kararının bu tespit edici niteliği nedeniyle kararlarda «davayı görüp çözümlenmekle görevli mahkemenin vergi mahkemesi olduğuna» «uyuşmazlığın çözümlenmesi vergi mahkemesinin görevine girdiğinden dava dosyasının ilgili vergi mahkemesine gönderilmesine» «açıklanan nedenlerle, davanın Ankara İdare Mahkemesinde görülmesi gerektiğine» gibi ifadeler kullanıldığı görülmektedir.

III — Merciiñ Tarafından Verilebilecek Kararlar

Burada olumsuz görev uyuşmazlığını çözümlenecek merciiñ Bölge İdare Mahkemesi veya Danıştay olmasına göre durumu ayrı ayrı incelemek gerekir.

Eğer uyuşmazlık bölge idare mahkemesince çözümlenecek ise, mahkeme dosya üzerinden gerekli incelemeyi yapar ve sonuçta idare veya vergi mahkemesinden hangisinin görevli olduğunu tespit ederek buna göre karar verir. Merci gerek görürse ara kararı ile davanın taraflarından veya ilgili yerlerden bilgi ve belgeleri

getirterek bundan sonra da karar verebilir. Gene kanunda merciin görev uyuşmazlığı nedeniyle yaptığı incelemede duruşma yapıp yapılamıyacağı hakkında bir hüküm bulunmamaktadır. H.U.M.K. nun 26 ncı maddesinde «tayini merci hakkında tetkikat evrak üzerinde icra olunabilir» denilmekte olup hukuk mahkemeleri arasındaki görev uyuşmazlıkları bu hüküm uyarınca evrak üzerinde inceleme yapılarak giderilmektedir. Fakat buna rağmen maddedeki «olunabilir» lafzından duruşma yapılmasını engelleyen bir durum olmaması gerekir. İdari yargılama usulü esasen yazılılık ilkesine dayandığından görev uyuşmazlıklarının giderilmesi evrak üzerindeki inceleme ile yapılacaktır. Ancak İ.Y.U.K. nun 17 nci maddesinin 4 ncü bendi uyarınca merciin duruşma yapılmasına resen karar vermesine engel yoktur. Bu durumda duruşma için gün tespit edilerek taraflara davetiye çıkarılarak duruşma yapıldıktan sonra dosya karara bağlanır.

Merciin görev uyuşmazlığı nedeniyle verdiği kararlar kesindir. Zira İ.Y.U.K. nun 43/3 maddesinde «Danıştay ve Bölge İdare Mahkemesince görev ve yetki uyuşmazlıkları ile ilgili olarak verilen kararların kesin» olduğu hükmüne bağlanmıştır.

Adli yargıda da Yargıtayın merci olarak verdiği kararlara karşı Temyiz veya karar düzeltme yoluna başvurulamayacağı belirtilmektedir. (Bkz. Prof. Kuru Hukuk Muhakemeleri Usulu I. Cilt Say : 435)

İ.Y.U.K. nun 45 nci maddesinde bir kanun yolu olarak itiraz üzerine bölge idare mahkemesince verilen kararların kesin olduğu belirtildikten sonra görev uyuşmazlığı için bu konuda ayrıca özel bir hüküm getirilmiştir. Belirtilen Hüküm karşısında merci bölge idare mahkemesi ise, bu mahkemenin kararına karşı temyize, (2577 sayılı kanunun 51 nci maddesine göre bu durumda bölge idare mahkemesi kararlarına karşı kanun yararına bozma sözkonusu olabilir) merci Danıştay ise, 4 ve 10 ncu Daire kararlarına karşı karar düzeltme ve yargılamanın yenilenmesi yollarına baş vurulamıyacaktır. Bunun gibi merci tarafından görevi belirlenen mahkeme de artık yeniden görevsizlik kararı veremeyecektir.

Bu arada akla şöyle bir soru gelmektedir : Olumsuz görev uyuşmazlığı sonucunda merci tarafından belirlenen görevli mahkemede yeniden görülen ve esastan çözümlenen davada, Danıştaya temyizden başvurulduğunda, Temyiz incelemesi yapan Danıştay Dairesinin görev konusunu yeniden araştırıp araştıramıyacağıdır. Başka bir ifade ile merciin görevli mahkemenin belirlenmesine ilişkin kararının temyiz incelemesi sırasında Danıştayın ilgili Dairesini bağlayıp bağlamıyacağıdır. Bir örnekle izah edersek ; bir görev uyuşmazlığında merci tarafından görevli mahkemenin vergi mahkemesi olduğu belirlenmiş, dava bu vergi mahkemesinde incelenip esastan çözümlenmiştir. Vergi mahkemesi kararının temyizi üzerine Danıştayın incelemeyi yapan Dairesi, merciin vergi mahkemesini görevli sayan kararına rağmen bu mahkemenin görevsiz olduğunu, davanın idare mahkemesinde görülmesi gerektiğini ileri sürerek vergi mahkemesince verilen kararı görev yönünden bozabilir mi? Bu konuda İ.Y.U.K. da açık bir hüküm yoktur. Yalnız anılan Kanunun 43/3 maddesindeki «Danıştay ve bölge idare mahkemesince görev ve yetki uyuşmazlıkları ile ilgili olarak verilen kararlar» ın kesin olduğu yolundaki hükmünü, sadece görevli kılınan mahkeme yönünden değil, temyiz incelemesi yapacak Danıştay Dairesi bakımından da anlamak ve yorumlamak gerekir. Bu nedenle merci kararının kesin olmasının sonucu olarak görevli kılınan mahkeme yeniden görevsizlik kararı veremeyeceği gibi, temyiz incelemesi yapan Danıştay Dairesi de, merci kararı üzerine davayı esastan inceleyerek sonuçlandıran mahkemenin ka-

rarını görevsizlik nedeniyle bozamayacaktır. Aksi halde merci kararının kesinliğinin anlamını anlamak mümkün değildir. Nitekim bu konu Adli Yargıda Yargıtay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 10.6.1942 gün ve 26/16 sayılı kararıyla halledilmiş ve Temyiz incelemesi yapan Yargıtay Dairesinin merciin görevli mahkeme kararı ile bağh olduğu hükme bağlanmıştır.

IV — Merci Kararı Üzerine Yapılacak İşlemler

Merci görevli mahkemeyi belirleyen kararını verince bu kararı İ.Y.U.K. nun 43/2 maddesi uyarınca davanın taraflarına tebliğ eder ve ilgili mahkemelere bildirir. İdari Yargılama Usulü Kitabında Sayın Yenice ve Esin (Bkz. İdari Yargılama Usulü S: 706) «İlgili mahkeme» deyiminin öncelikle görevsizlik kararı veren mahkemeleri ifade etmek üzere kullanıldığını, fakat merci görevi yapan bölge idare mahkemesi veya Danıştayın bu iki mahkemenin dışında diğer bir idare veya vergi mahkemesini görevli sayabileceğini, bunu engelleyen bir hükmün olmadığını, bu durumda merci kararının her üç mahkemeye bildirileceği görüşünü ortaya koymaktadırlar.

Görüldüğü üzere maddede merciin görevli mahkemeyi belirleyen kararı üzerine dosyanın doğrudan doğruya merci tarafından görevli mahkemeye gönderileceğine ilişkin bir açıklık yoktur. Bu durumda şöyle bir soru akla gelmektedir: Merci kararından sonra davaya devamı sağlamak üzere görevli mahkemede davacı tarafından yeni bir dava açılması gerekir mi? Yoksa merciin görevli mahkemeyi belirleyen kararı ile birlikte dosyayı görevli mahkemeye göndermesi ve bu mahkemece davaya kaldığı yerden devam edilerek çözümlenmesi mi gerekir?

Bu konuda H.U.M.K. nundaki düzenleme ile İ.Y.U.K. nundaki düzenleme farklı olduğu gibi muhtelif bölge idare mahkemeleri kararları arasında da uygulamalarda farklılıklar tespit edilmiştir. Adli yargıda Yargıtay'ca görevli mahkemenin belirlenmesi üzerine dava dosyasının görevli mahkemeye gönderileceği, mahkemenin davaya kaldığı yerden devam edeceği ve bu durumda H.U.M.K. nun 193 ncü maddesinin uygulanamıyacağı kabul edilmiştir. (Bkz. Prof. Kuru Hukuk Muhakemeleri Usulü Say: 436. Cilt: 1)

İ.Y.U.K. nun 43 cü maddesinde merciin görevli mahkemeyi belirlemesinden sonra dosyayı kararla birlikte görevli mahkemeye göndereceği yolunda bir hüküm bulunmamaktadır. Maddede merci kararlarının taraflara tebliğ edileceğinden ve ilgili mahkemelere bildirileceğinden bahsedilmiş ve ayrıca görevli kılınan mahkemede yeniden dava açılması halinde harç alınmıyacağı hükmü yer almıştır. Maddenin düzenleniş biçiminden ve bilhassa maddede geçen mahkemelere «bildirilir» «yeniden dava açılması» gibi ifadelerden merci kararı üzerine görevli mahkemede yeni bir dava açılması gerektiği anlamı çıkmaktadır. Bu düzenleme biçimi H. U. M. K. na uygun olmadığı gibi davacı yönünden de yerinde değildir. Zira davacı kendi imkanlarına ve bilgisine göre araştırıp görevli sandığı mahkemede davasını açmıştır. Eğer bunda hata yapmış ise veya konunun yoruma müsait olması nedeniyle mahkeme kendini görevsiz sayarak konunun mercie kadar gitmesine neden olmuş ise, bu durumda davacıya yeni bir dava açma külfeti getirilmesi onun bir bakıma cezalandırılması anlamını taşımaktadır.

Dava açılmadan önce yapılan önaraştırma ile görevli mahkeme tespit edilip dava bu mahkemede açılmıştır. Davacı kendine düşeni yapmıştır. Bundan sonra

davayı çözümlenecek mahkemenin tespiti onun sorumluluğundan çıkmıştır. Sade vatandaş bir tarafa, uygulamada Avukatla açılan davalarda dahi görevli mahkemenin tespitinde yanılma olduğu görülmektedir.

Merci kararı üzerine görevli mahkemeye yeni dava açılması halinde dava açma süresinin ne olacağı hakkında da kanunda bir hüküm yoktur. Bu halde görevli mahkemede yeni dava ne kadar süre içinde açılacaktır? Yargılama usulünün genel ilkelerine göre dava açılması ile birlikte işlemeye başlayan süreler kesilmiş olacaktır. Bu durumda merci kararının davacıya tebliği tarihinden başlayarak 60 veya 30 gün içinde (görevli mahkemenin idare veya vergi mahkemesi olarak belirlenmesine göre) yeni davanın açılması gerekmektedir. Merci görevli mahkemeyi belirleyen kararı ile birlikte dosyada bulunan belgelerin fazla olanlarının davacıya iadesine karar verir. Çünkü bu belgeler yeni açılacak dava için davacıya gerekli olabilir. Bu şekilde açılan dava yeni bir dava olduğundan merci tarafından görevli kılınan mahkemece her yeni davada dava ile ilgili olarak yapılması gereken işlemler yeniden yapılacak ve dosya karara bağlanacaktır. Merci kararı üzerine yeni dava açılmasının bir sakıncası da burada kendini göstermektedir. Örneğin, ilk defa açılan davada dosya tekemmül ettikten, hatta duruşması bile yapıldıktan sonra görevsizlik kararı verilebilir. Bu dosyada olumsuz görev uyuşmazlığı üzerine görevli kılınan mahkemede açılan davada bu işlemler yeniden yapılacaktır. Bu ise hem zaman kaybına hem aynı işlemlerin yeniden yapılması nedeniyle usul ekonomisine aykırı ve davanın gecikmesine neden olacaktır.

Uygulamada merci görevi yapan mahkemelerin tutumlarında bazı farklılıklar göze çarpmaktadır. Şöyleki; Bazı bölge idare mahkemeleri merci olarak verdikleri kararlarda, dosyayı görevini belirledikleri mahkemelere göndermeden 43 cü maddenin lafzına ve düzenleme biçimine uygun olarak davacının görevli mahkemede yeni dava açabileceğini belirtmekle yetinerek ve aşağıya alınacak karar örneklerinde de görüleceği üzere kararın sonuç kısımlarında «davayı görüp çözümlenmekle görevli mahkemenin vergi mahkemesi olduğuna, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 43 cü maddesinin 2, 3, 4 üncü fıkraları uyarınca görevli mahkemenin vergi mahkemesi olduğuna dair kesin olarak verilen işbu kararımın ilgili mahkemelere bildirilmesine ve davanın taraflarına tebliğine, davacının kararımın tebliği üzerine vergi mahkemesinde yeniden dava açmakta muhtar olduğuna, dilekçe ve eklerinin birer örneğinin kendisine iadesine, yeniden dava açılması halinde harç alınmasına gerek olmadığına» ifadeleri kullanılmaktadır. Bazı bölge idare mahkemelerince ise davacının görevli mahkemede yeni dava açması gerektiğinden bahsedilmeden dosya görevli mahkemeye gönderilmekte ve kararda «bu nedenle dava konusu uyuşmazlığın çözümlenmesi vergi mahkemesinin görevine girdiğinden dava dosyasının ilgili vergi mahkemesine gönderilmesine ve bu durumun idare mahkemesine bildirilmesine ve taraflara tebliğine» şeklinde ifadeler yer verilmektedir.

Danıştayın 10 ve 3 cü Dairelerinin merci olarak görev konusunda verdiği kararlardan elde edilememiştir. Fakat yetki uyuşmazlığı nedeniyle verilen 10 cu Daire Kararlarında «bu nedenle davanın ..... idare mahkemesinde görülmesi gerektiğine ve dava dosyasının bu idare mahkemesine gönderilmesine denilmektedir» karardaki dava dosyasının «bu mahkemeye gönderilmesi» ifadesinin, davacının yetkili mahkemede yeniden dava açmasına gerek olmadan bu mahkemenin davayı kaldığı yerden itibaren tekemmül ettirip çözümlenmesi gerektiği, anlamında mı kullandığı, yoksa olumsuz yetki uyuşmazlığı nedeniyle dosya ikinci yetkisizlik kararı veren

mahkemece mercie gönderildiğinden incelemenin bitmesi ve yetkili mahkemenin belirlenmesi nedeniyle dosyanın geldiği yere iadesi anlamında mı kullanıldığı açık değildir.

Kanımızca kanundaki olumsuz düzenleme ve davacı tarafından davaya devam konusunda bir istem olmayışı nedeniyle bu şekilde mercie tarafından görevli mahkemeye gönderilen dosyaların re'sen yeniden esas defterine kaydına olanak yoktur. Zira bu mahkemece görevsizlik kararı verilirken dosya karar numarası olarak esas ve karar defterindeki kaydı kapatılmıştır. Bu konuda temyizen incelenen kararın Danıştayca bozulması üzerine dosyanın ilgili mahkemenin esas defterine kaydedilerek yeniden görüleceğine ilişkin İ.Y.U.K. nun 49/4 maddesine benzer bir düzenleme yapılması gereklidir.

Bu konuda son olarak şu hususu belirtmek yerinde olacaktır: İ.Y.U. Kanununun 43 cü maddesinde gerekli değişiklik yapılarak, mercie kararından sonra davacının ikinci defa dava açma külfetinden kurtarılması, dava dosyasının mercie kararı ile birlikte görevli mahkemeye gönderilmesinin ve bu mahkemece esastan karara bağlanmasının sağlanması gereklidir.

V — Uygulamada Olumsuz Görev Uyuşmazlığı Çıkmasına Neden Olan Konular

Bugüne kadar diğer bölge idare, idare ve vergi mahkemeleri ve Danıştay men-supları ile yapılan görüşmeler sırasında olumsuz görev uyuşmazlığına neden olan konulardan tespit edilebilenler ve çözüm şekilleri aşağıya çıkarılmıştır.

Ücretlilerden sakat olanların 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun değişik 31/3 maddesinde öngörülen sakatlık indiriminden yararlandırılmamaları yolunda Maliye Bakanlığı işlemine karşı açılan davada Diyarbakır Vergi ve İdare Mahkemeleri arasında ortaya çıkan uyuşmazlık Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesinin (E: 1983/96, K: 1983/136 sayılı) kararıyla davanın çözümünün vergi mahkemesinin görevine girdiği şeklinde sonuçlandırılmıştır.

Danıştay 4. Dairesi de aynı konuda yani sakatlık indiriminden yararlandırılmaması işleminin iptali dileğiyle ilk derecede Danıştay'a açılan davayı, davanın çözümünün vergi mahkemelerine ait olduğu gerekçesiyle görev yönünden (oyçokluğuyla) reddederek dosyanın görevli ve yetkili vergi mahkemesine gönderilmesi-ne karar vermiştir. (4. Daire E: 1982/17885, K: 1983/626).

1980-1981 Yıllarına ilişkin birikmiş gelir vergisi borçlarının 2801 sayılı kanun hükümlerine göre taksitlendirilmesi için yapılan başvurunun, söz konusu borcun ilk taksitinin 30.6.1983 tarihine kadar yatırılmaması nedeniyle 2801 sayılı kanundan yararlanma olanağı bulunmadığı gerekçesiyle reddine dair vergi dairesi işlemine karşı açılan davada Diyarbakır idare ve vergi mahkemeleri arasında ortaya çıkan görev uyuşmazlığı Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesinin (E: 1983/216, K: 1983/1072 sayılı) kararı ile vergi mahkemesinin görevli olduğu şeklinde karara bağlanmıştır.

Mülkiyeti hazine adına kayıtlı taşınmaz üzerine şahıslarca yaptırılan dükkan nedeniyle, dükkanı yaptırandan 2464 sayılı kanunun 52 nci maddesi uyarınca iş-galiye harcı alınmasına ilişkin işlemin iptali dileğiyle açılan davada İstanbul Vergi ve İdare Mahkemeleri arasında ortaya çıkan görev uyuşmazlığında İstanbul Bölge İdare Mahkemesinin (E: 1984/1876, K: 1984/2327 sayılı) kararıyla vergi mahkemesinin görevli olduğu şeklinde karara bağlanmıştır.

Sinema giriş ücretlerine T.H.K.G.V. payı ve belediye eğlence vergisinin de dahil olduğuna ilişkin belediye encümeni kararının iptali dileğiyle açılan davada İstanbul Vergi ve İdare Mahkemeleri arasında ortaya çıkan görev uyuşmazlığı İstanbul Bölge İdare Mahkemesinin (E: 1983/1231, K: 1983/2228 sayılı) kararı ile vergi mahkemesinin görevli olduğu şeklinde karara bağlanmıştır.

Düzeltilme fişi ile ilgiliden istenen kâğıt fiyat farkı nedeniyle Ankara İdare ve Vergi Mahkemeleri arasında görev uyuşmazlığı çıkmış fakat bu uyuşmazlığın Bölge İdare Mahkemesince nasıl sonuçlandırıldığı tespit edilememiştir. Danıştaydan edinilen bilgilere göre, fiyat farklarının ödeme emri ile istenmesi halinde bu konuda çıkan uyuşmazlıkların vergi mahkemelerince, bir idari işlemle istenmesi halinde bu konuda çıkan uyuşmazlıkların idare mahkemelerince çözümlenmesi gerekmektedir.

VI — Olumsuz Görev Uyuşmazlığı Nedeniyle Bölge İdare Mahkemesince Verilen Karar Örneği

Konuya ilişkin olması nedeniyle Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesinin bir kararı aşağıya aynen alınmıştır.

— o —

T. C.

Diyarbakır

Bölge İdare Mahkemesi

Esas No : 1983/96

Karar No : 1983/136

Davacı : .....

Davalı : Maliye Bakanlığı Ankara

Davanın Özeti : Davacı, Merkez Sağlık Kurulunca incelenen raporuna göre çalışma gücünün %27 sini kaybetmesi nedeniyle, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun değişik 31/3 maddesinde sakat hizmetliler için belirtilen sakatlık indiriminden yararlanamayacağına ilişkin Maliye Bakanlığının 11.10.1982 gün ve 85229 sayılı işleminin, dilekçede ileri sürülen nedenlerle iptalini istemektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Bölge İdare Mahkemesince işin gereği görüldü :

Davacının sakatlık indiriminden yararlanamayacağı yolundaki Maliye Bakanlığının işlemine karşı önce Diyarbakır İdare Mahkemesinde dava açması üzerine anılan Mahkemenin 7.12.1982 gün ve E: 1982/204, K: 1982/21 sayılı kararı ile davanın görülüp çözümlenmesinin Vergi Mahkemesinin görevine girdiği gerekçeyle dava görev yönünden reddedilerek dosya Diyarbakır Vergi Mahkemesine gönderilmiş, Diyarbakır Vergi Mahkemesinde, 16.2.1983 gün ve E: 1982/1009, K: 1983/163 sayılı kararı ile davanın görülüp çözümlenmesinin İdare Mahkemesinin görevine girdiğinden bahisle davayı görev yönünden reddederek dosyayı 2576 sayılı kanunun 8/b maddesi uyarınca Mahkememize göndermiştir.

Yukarıdaki açıklamadan da anlaşılacağı üzere, gerek idare ve gerekse Vergi Mahkemesi davanın çözümünün kendi Mahkemelerinin görev alanına girmediği görüşü ile davayı reddetmişler, dolayısıyla bu iki Mahkeme arasında olumsuz görev uyumsuzluğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle uyumsuzluğu çözümlenmekle görevli Mahkemenin saptanması gerekmektedir.

2576 Sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkındaki Kanunun 8/b maddesinde «yargı çevresindeki İdare ve Vergi Mahkemeleri arasında çıkan görev ve yetki uyumsuzluklarını kesin karara» bağlamak Bölge İdare Mahkemelerinin görevleri arasında sayıldığından ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 45/6 ıncı maddesinde, sadece tek hâkimli Mahkemede hüküm veren hâkimin, aynı davanın itiraz yoluyla Bölge İdare Mahkemesince incelenmesinde bulunması yasaklandığından, Diyarbakır İdare ve Vergi Mahkemesi Başkanlarının katılmaları ile toplanan Mahkeme-mizce dosya incelendi:

Konuya ilişkin kanun hükümleri incelendiğinde ; 2576 sayılı Kanunun birinci maddesinde, İdare ve Vergi Mahkemelerinin bu kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere kurulmuş genel görevli bağımsız Mahkemeler olduğu, aynı Kanunun beşinci maddesinde İdare Mahkemelerinin, vergi uyumsuzlukları ile ilk derece Danıştayda çözümlenecek olanlar dışındaki iptal ve tam yargı davalarını, altıncı maddede de, Vergi Mahkemelerinin genel bütçeye, il özel idarelerine, belediye ve köylere ait vergi resim ve harçlarla bunlara ilişkin zam ve cezalara ait uyumsuzlukları çözümlenmekle görevli oldukları hükme bağlanmıştır.

Yukarıda anılan kanunun beşinci maddesinde de açıkça belirtildiği üzere «vergi uyumsuzlukları»nın çözümü idare mahkemelerinin görev alanı dışında kalmaktadır. Bu nedenle beşinci maddede geçen «vergi uyumsuzlukları» ifadesinin altıncı maddenin a, b, c fıkraları ile birlikte düşünülmesi halinde, genel olarak vergi uyumsuzluklarının ve anılan kanunun altıncı maddesinde sayılan vergi ile ilgili diğer uyumsuzlukların vergi mahkemesinde görülüp çözümlenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Böyle olunca vergi uyumsuzluğundan ne anlaşılması gerektiğinin, kapsamının ne olduğunun belirtilmesi zorunludur. Başka bir deyişle vergi uyumsuzluğu denilince sadece vergi ve cezaların tarh ve tahakkuna ilişkin işlemler dolayısıyla ortaya çıkan uyumsuzluklar mı anlaşılacaktır? Yoksa bu işlemlerle birlikte tarh ve tahakkuktan ayrılabilen ve bu işlemlere etkili ve bağlantılı diğer işlemler dolayısıyla ortaya çıkan uyumsuzluklarda vergi uyumsuzluğu olarak nitelendirilebilecek midir? Olayda dava konusu uyumsuzluğu çözümlenmekle görevli mahkemenin tespiti bu sorunun cevaplandırılmasına bağlıdır.

2576 Sayılı Kanunun Vergi Mahkemelerinin görev alanını belirleyen altıncı maddesinin sadece sözünü (lâfzını) esas alırsak vergi uyumsuzluğunu, vergi ve cezanın tarh ve tahakkuku işlemleri nedeniyle ortaya çıkan uyumsuzluklar olarak görmemiz mümkündür. Oysa verginin tarh ve tahakkukundan önce veya sonra yapılan gene vergiye ilişkin bazı işlemler vardır ki bunlar tarh ve tahakkuk işlemlerini etkilediği gibi bu işlemlerle sıkı bağlantı içindedirler. Olayda görüldüğü üzere ortada henüz mükellef davacı hakkında tarh ve tahakkuk ettirilmiş bir vergi bulunmamasına karşın sakatlık indiriminden yararlandırılmaması işlemi, adına indirimsiz vergi alınmasına neden olmaktadır. Davacının sakatlık indiriminden yararlanıp yararlanmayacağına ilişkin işlem, tarh ve tahakkuk işlemleri yönünden bir ön mesele (mesele-i müstehire) oluşturmakta ve bu ön meselenin çözü-

mü tarh ve tahakkuk işlemlerini yakından ilgilendirmekte, her iki işlem arasında sebep - sonuç ilişkisi bulunmaktadır. Bu durumda verginin tarh ve tahakkuku dışında bunlardan ayrılabilir ve ayrı davaya konu teşkil edebilir nitelikteki gene vergiye ilişkin işlemlerin vergi uyumsuzluğu kapsamı dolayısıyla Vergi Mahkemesinin görevi dışında bırakılması 2576 sayılı Kanunun amacına ve sistemine uygun düşmemektedir.

Nitekim Danıştay Dördüncü Dairesi Maliye Bakanlığında mükteza isteği üzerine bu Bakanlıkça uzlaşma isteğinin reddine dair tesis edilen işlemin iptali dileğiyle açılan bir dava dolayısıyla verdiği 15.10.1982 gün ve E: 1982/16592, K: 1982/3756 sayılı kararda «Gerçekten bir verginin tarh ve tahakkuku üzerine açılan davalara bakmakla vergi mahkemeleri görevli kılınırken bu tarh ve tahakkuktan ayrılabilir nitelikte olup davaya konu teşkil edebilecek vergiye ilişkin idari işlemler hakkında açılacak davaların idare mahkemelerinde görülmesini kabul etmenin yukarıda sözü edilen kanunların sistem ve amacıyla» bağdaştırılamıyacağını belirterek davayı görev yönünden reddedip, dosyanın görevli vergi mahkemesine gönderilmesini kararlaştırmıştır.

Sonuç olarak, vergi mahkemelerinin vergi uyumsuzluklarının çözümlenmesi bakımından genel görevli bağımsız mahkemeler olması ve vergi uyumsuzluklarının sadece vergi ve cezannın tarh ve tahakkukuna ilişkin işlemler dolayısıyla ortaya çıkan uyumsuzlukları değil de bu işlemleri etkileyen ve bunlarla bağımlı diğer işlemler dolayısıyla ortaya çıkan uyumsuzlukları da, olayda olduğu gibi sakatlık indiriminden yararlandırılmama işlemleri dolayısıyla ortaya çıkan uyumsuzluğu da kapsadığından, davayı görüp çözümlenmekle görevli mahkemenin vergi mahkemesi olduğuna, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulu Kanununun 43 ncü maddesinin 2, 3, 4 ncü fıkraları uyarınca görevli mahkemenin vergi mahkemesi olduğuna dair kesin olarak verilen işbu kararımızın ilgili mahkemelere bildirilmesine ve davanın taraflarına tebliğine, davacının kararımızın tebliği üzerine vergi mahkemesinde yeniden dava açmakta muhtar olduğuna, dilekçe ve eklerinin birer örneğinin kendisine iadesine, davacının vergi mahkemesinde yeniden dava açması halinde ayrıca harç alınmasına gerek olmadığına 21.3.1983 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

Başkan

Üye

Üye

5 — Danıştay'la, idare veya vergi mahkemeleri arasında ortaya çıkan olumsuz görev uyumsuzlukları

Yukarıda incelendiği gibi Danıştay bazı davaları (2576 sayılı kanun madde 24) ilk derece mahkemesi olarak çözülenmektedir. İşte bu davalar nedeniyle Danıştay'la idare veya vergi mahkemesi arasında olumsuz görev uyumsuzluğu çıkması mümkün müdür?

Vergi veya idare mahkemesinde açılan bir davanın çözümünün, ilk derece Danıştay'a ait olduğu görüşü ile bu mahkemece görev yönünden reddedilmesi ve dosyanın gönderildiği Danıştay Dava Dairesinin de davanın çözümünü kendi görevi içinde görmeyerek reddetmesi durumunda nasıl hareket edilecektir? Veya bunun aksi bir durumda yani, Danıştay'a ilk derecede açılan bir davanın ilgili dava dairesince görevsizlik nedeniyle reddedilmesi üzerine, dosyanın gönderildiği

idare veya vergi mahkemesince de davanın çözümünün bu mahkemenin görevi dışında görülmesi durumunda nasıl hareket edilecektir?

İ.Y.U.K. nun 43 üncü maddesinde bu konuya çözüm getirilmiştir. Anılan maddenin 1/a fıkrasında görevsizlik sebebiyle gönderilen dosyalarda Danıştayın, davayı kendi görevi içinde görmemesi halinde dosyayı görevli mahkemeye göndereceği hükme bağlanmıştır. Bu hüküm uyarınca idare veya vergi mahkemesinden görevden reddedilerek ilk derecede Danıştay'a gönderilen davanın çözümü dosyanın gönderildiği Danıştay dava dairesince incelenecektir. Bu inceleme sonucunda Danıştay'ın ilgili dava dairesi davanın çözümünü kendi görevi içinde görürse davayı esastan karara bağlayacaktır. Eğer davanın çözümünü kendi görevi içinde görmez ise, dosyayı görevli bulduğu idare veya vergi mahkemesine gönderecektir. Bu mahkeme ilk görevsizlik kararını veren mahkeme olabileceği gibi başka bir mahkeme de olabilir. Bu hususun bir örnekle açıklanması daha faydalı olacaktır.

Diyarbakır İdare Mahkemesinde açılan bir davada, davanın çözümünün ilk derecede Danıştay'a ait bulunduğu gerekçesiyle görevden ret kararı verilip, dosya Danıştay'a gönderilmiştir. Dosyanın gittiği Danıştay 5 nci Dairesi de, davanın çözümünün idare mahkemesine veya vergi mahkemesine ait olduğu görüşü ile davayı bu mahkemelere göndermiştir. Veya Danıştay 5 nci Dairesine ilk derecede açılan bir davada anılan Daire, davanın çözümünün kendi görevine girmediğini, idare mahkemesinin görevine girdiğini tespit ederek davayı görevden reddedip dosyayı idare mahkemesine göndermiştir. Sözü edilen 43 üncü maddenin 3 üncü bendinde Danıştayca görev uyumsuzlukları ile ilgili olarak verilen kararların kesin olduğu belirtilmiştir.

Bu hükümden hareketle sayın Yenice ve Esin, İdari Yargılama Usulü kitabında (Bakınız Sayfa : 705) göreve ilişkin konularda Danıştayca verilen kararların kesin olduğu, Danıştayın görevli bulduğu mahkemenin ilk kararında ısrar edemeyeceği, görevli bulunan mahkemenin, ilk görevsizlik kararı veren mahkemeden başka bir mahkeme olması halinde de bu mahkemenin yeniden görevsizlik kararı veremeyeceği görüşünü ortaya koymaktadırlar.

43 ncü maddenin 3 ncü bendindeki Danıştay kararlarının kesinliğine ilişkin hükmün, sadece Danıştay'ın merci olarak verdiği kararları mı yoksa bununla birlikte görevsizlik sebebiyle Danıştay'a gönderilen dosyalarda Danıştayın verdiği görevsizlik sebebiyle gönderme kararlarında mı kapsadığı konusunda açıklık yoktur. Eğer Danıştayın, görevsizlik sebebiyle idare veya vergi mahkemesinden gönderilen dosyalarda verdiği görevsizlik nedeniyle gönderme kararının kesin olduğunu kabul edersek Danıştay'la idare ve vergi mahkemesi arasında olumsuz görev uyumsuzluğu çıkma olanağı kalmamaktadır. Çünkü bu durumda Danıştayın görevli mahkemenin tespitine dair kararına ilk derece mahkemesi uymak zorundadır.

Danıştay'ın ilk derece mahkemesi olarak çözümlediği davalar ve bu konudaki görevleri istisnaidir. Bu özellik, Danıştay'la ilk derece mahkemelerinin statüsü ve görev kuralları gözönüne alınarak, Danıştayla ilk derece mahkemeleri arasındaki görev uyumsuzluklarının Kanunda yeniden düzenlenmesinde yarar görülmektedir.

E — SONUÇ

İdare ve vergi mahkemeleri ile Danıştay arasında ortaya çıkan görev uyumsuzluklarını İdari Yargılama Usulü Kanunundaki düzenlemeleri ve kanundaki boşlukları yukarıda belirtmeğe çalıştık. İdari Yargılama Usulü Kanunu değişikliği çalışmalarının yapıldığı bu sıralarda bu konuda çalışanlara ve meslektaşlara faydalı olabilir isek, bundan 10 Mayıs 1984'de 116 ncı kuruluş yılını kutladığımız Türk İdari Yargısı adına mutluluk duyacağız.

SAYIŞTAY YARGILAMASI VE SAYIŞTAY'IN YARGI DÜZENİNDEKİ YERİ

Atilla İNAN
Sayıştay Uzman Denetçisi

İÇİNDEKİLER :

GİRİŞ

- I. 1982 Anayasasına Kadarki Tarihi Gelişim
- II. 1982 Anayasasındaki Hükümün Hazırlanması ve Son Şekli
- III. 1982 Anayasasına Göre Sayıştay'ın Hukuk Düzenindeki Yeri
  - a — Sayıştay'ın Bir Yüksek Mahkeme olup olmadığı
  - b — Sayıştay'ın Bir Mahkeme olup olmadığı
  - c — Sayıştay'ın Denetim Görevi

SONUÇ

GİRİŞ

1961 Anayasasında en çok tartışılan konulardan biri Sayıştay'ın hukuk düzenindeki yeri idi. Bu konuda beş Anayasa Mahkemesi kararı verilmiş olmasına rağmen duruma yeterli açıklık getirilememiştir. Anayasa Mahkemesi Kararları yanında öğretide de bu tartışmalar süregelmişti. 1982 öncesi, gerek yargısal kararlarda gerek öğretide Sayıştay'ın hukuk düzenindeki yeri ile ilgili görüşleri üç başlık altında toplayabiliriz. Bunlar;

- a) Sayıştay'ın bir üst mahkeme olduğu,
  - b) Sayıştay'ın bir üst mahkeme değil ancak bir idare mahkemesi olduğu,
  - c) Sayıştay'ın yargı yetkisi olmayan bir denetim organı olduğu görüşleridir.
- Sayıştay 1982 Anayasasında yeniden düzenlenmiştir. Sayıştay'la ilgili bir kısım hükümler eski Anayasadan aynen alınmış bazı hükümler de değiştirilmiştir. Kuşkusuz yapılan değişikliklerle daha önce yapılan bazı tartışmalar sona erdirilmiştir. Ancak şunu unutmamak gerekirken; yeni anayasamız eski tartışmalar yanında yeni tartışma konularını da birlikte getirmiştir.

Bu çalışmamızda kısa bir tarihçe ve son gelişmeler anlatıldıktan sonra, yeni anayasamızdaki düzenlemelerin ışığı altında Sayıştay'ın hukuk düzenindeki yeri tartışılacaktır.

I — 1982 Anayasasına Kadarki Tarihi Gelişim

Sayıştay'ın kuruluş statüsü, kuruluşundan üç yıl sonra 29 Nisan 1865'de yayınlanmıştır. Kuruluş tüzüğüne göre, Sayıştay Maliye Bakanlığına bağlıdır ve biri

muhakeme diğeri Maliye dairesi olmak üzere iki daireden oluşmaktadır. Görüldüğü gibi Sayıştay'ın yargı görevi ilk kuruluş yıllarında dahi bulunmaktadır.

İlk kuruluş statüsüne göre, Sayıştay'ın «muhakeme» dairesi, o dönemde uygulanan yöntemlere göre bazı vergi ve resimlerin toplanmasını sağlayan mültezimlerin, görevlerini gereği gibi yapmadıklarında sorumluluklarını saptamak ve vergi mükellefleri ile mültezimler arasında çıkacak anlaşmazlıkları karara bağlamakla görevlendirilmiştir.

İlk Osmanlı Sayıştay'ının yargılama dairesinin yetkileri oldukça geniştir. Yargılama dairesi bir paranın alınmasına, geri verilmesine, gerektiğinde ilgili-lerin hapis cezasına çarptırılmasına karar verebilmektedir. (1)

İlk kuruluş statüsü bir tüzükle saptanmış olan Sayıştay 1876 Anayasasında bir anayasal organ niteliğini kazanmıştır. 1876 Anayasasının 105, 106 ve 107 nci maddelerinde Sayıştay'la ilgili konuların düzenlendiği görülmektedir. 1876 Anayasasında Sayıştay'ın yargı yetkisinden söz edilmemekle beraber, İlk kuruluş statüsünde kendisine tanınan yargı yetkisini kullandığı izlenmektedir. 1876 Anayasasının, Sayıştay üyelerine tanıdığı hukuksal güvenceler bakımından ayrı bir önemi vardır. 1876 Anayasasına göre, Sayıştay üyeleri ömür boyu görev yapmak üzere seçilmekte ve görevden uzaklaştırılmaları meclis kararıyla olabilmektedir (2).

Sayıştay bir anayasal kurum haline geldikten bir süre sonra kuruluş, görev ve çalışmalarını düzenleyen yeni bir kararname yürürlüğe girmiştir (3). 1878 tarihini taşıyan bu kararnameye Fransız genel muhasebe kararnamesinin Sayıştay'a ilişkin hükümleri hemen hemen aynen alınmıştır (4). 1878 tarihli kararnamede de Sayıştay'a yargısal görevler verilmiştir. Bu yargısal görevlerin sonucu olarak Sayıştay devlet gelirlerini toplayan, devlet giderlerini yapan ve kamu mallarını idare edenleri sorumlu tutabilmekteydi (Divanı Muhasebatın Sureti Teşkil ve Vazifesine Dair Kararname, Madde 20 ve Madde 41) (5).

Söz konusu Kararnameye göre, Sayıştay'ın sorumlular hakkında verdiği kararlar kesindir. Ayrıca Sayıştay kararlarının yerine getirilmesinin sağlanması için bazı önlemler de alınmıştır.

1878 tarihli Kararname, fiilen 1934 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. Ancak söz konusu kararnamenin 1934 tarih ve 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanununa ve 832 sayılı Sayıştay Kanununa etkisi oldukça fazladır (6).

Cumhuriyet döneminde 24 Kasım 1923 tarihli ve 374 sayılı Yasa ile Sayıştay yeniden kurulmuştur. Bu yasa ile sadece Sayıştay'ın kuruluşu ile başkan ve üye-

(1) Cumhuriyetin 50. Yılında Sayıştay, Başkanlık Basımevi, Ankara 1973, Sf. 14

(2) Enver Ziya Karal, Osmanlı Tarihi, Cilt 8, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1961 Sf. 417.

(3) Hüseyin Gürhan, (Sayıştay'ın Tarihsel Gelişimi), Mali Hukuk Dergisi Yıl 3, Sayı 13, Mart 1972, Sf. 5.

(4) Bedi Necmettin Feyzioğlu, Nazari Tatbiki Mukayeseli Bütçe, C. 1, Sermet Matbaası, İstanbul, Ty. Sf. 122.

(5) Bak. 50. Yılda Sayıştay Sf. 272.

(6) Bak. 50 Yılda Sayıştay Sf. 20

lerinin seçimi, atanması ve güvenceleri hakkında hüküm getirilmiş, Sayıştay'ın işleyişine ve denetleme görevine ilişkin eski kararname hükümleri yürürlükte bırakılmıştır (7).

1924 Anayasasında Sayıştay bir anayasal kuruluş olarak yeniden yerini almıştır. 1924 Anayasasınının 100. maddesinde, Sayıştay'ın Büyük Millet Meclisine bağlı olduğunun ve devlet gelir ve giderlerini özel kanununa göre denetlemekle görevli olduğunun belirtilmesiyle yetinilmiştir. Anayasada Sayıştay'ın yargı yetkisine ilişkin hiç bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak Sayıştay Anayasadan yargı yetkisi almamasına rağmen bu yetkisini sürdürmüştür. Şunu belirtmek gerekir ki Anayasa ile Sayıştay'a yargı yetkisi verilmemesine rağmen, denetim alanı devletin bütün gelir ve giderlerini kapsayacak biçimde geniş tutulmuştur.

15 Mayıs 1928 tarihinde çıkarılan 1249 sayılı «Divan-ı Muhasebat İlâmlarının İcrasına Dair Kanun» ile daha önceki yıllara ait Sayıştay ilâmlarını da kapsamak üzere, Sayıştay İlâmlarının İcra Kanunu hükümleri gereğince yerine getirilmesi öngörülmüştür. Böylelikle, Sayıştay'a yargı yetkisi Anayasayla verilmemesine rağmen bu yetki 1934 tarihine kadar 1878 tarihli kararname ile, 1934 yılından sonra da 2514 sayılı Kanunla fiilen kullanıla gelmiştir. Yukarıda belirtilen 1249 sayılı Yasa ile de Sayıştay'ın yargı yetkisi, ilâmlarına, icra kanunu hükümlerine göre yerine getirilme gücü sağlanarak artırılmıştır.

2514 sayılı Divan-ı Muhasebat Kanununun 1. maddesinde yargı görevi «..... Devlet mallarını kabz ve sarf ve idare ve muhafaza edenlerin hesaplarını tetkik ve muhakeme ile mükellef bir heyettir.» sözleriyle ifade edilmiştir. Aynı yasanın 11. maddesi hükmüne göre, Sayıştay'ın yargı alanı «Muhasiplerin ve icabında ikinci derece âmiri itaların ve tahakkuk memurlarının muhakemesi» olarak belirlenmiştir. Sayıştay; hesapların yargılanması sonucunda beraat veya zimmet ya da tazmin hükmü verir. Aynı yasanın 55. maddesi uyarınca, Sayıştay İlâmları kesinleştikten sonra, İcra Kanununa göre yerine getirilir.

2514 sayılı Yasaya göre, Sayıştay dairelerince verilen yargı kararları, Sayıştay Genel Kurulunca temyizden incelenmektedir. Hiç bir yasada, Sayıştay kararlarına karşı Danıştay'a gidilemeyeceği konusunda açık bir hüküm bulunmamasına rağmen, bir Danıştay içtihadı birleştirme kararıyla «..... Divan Umumi Heyetinin zatî zamana ait kararlarının Devlet Şurasınca tetkik mevzuu olamayacağı» karara bağlanmıştır (8).

Danıştay'ın söz konusu içtihadı birleştirme kararının, 2514 sayılı Divan-ı Muhasebat Kanununun, mecliste görüşülmesi sırasında ileri sürülen düşüncelerin etkisi altında alındığı söylenebilir (9). Gerçekten, Osmanlı döneminde hatta 2514 sayılı Divan-ı Muhasebat Kanunu yürürlüğe girinceye kadar, Sayıştay'ın verdiği yargı kararları Danıştay tarafından temyiz yolu ile incelenmekte idi. Bu durumun devamını sağlayan bir hüküm 2514 sayılı Divan-ı Muhasebat Kanunu tasarı-

(7) Bedi N. Feyzioğlu: Age. Cilt: 1, Sayfa: 122

(8) Danıştay Dava Daireleri Kurulunun 28.4.1939 gün ve E: 39/82, K: 39/98 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı, Danıştay Kararlar Dergisi 1939, Sayfa: 58, Sayı: 9

(9) A. Şeref Gözübüyük (Sayıştay ve Yargı Görevi) S.B.F.D. Cilt XXI, Aralık 1966 No: 4, Sayfa: 163

sında yer almış ve komisyonlarca da kabul edilmişti. Fakat fazarı meclis genel kurulunda görüşülürken, Meclise bağı olan Sayıştay kararlarının, Danıştay'ca denetlenmesinin doğru olamayacağı, görüşü ileri sürülmüş ve hüküm tasaridan çıkarılmıştır (10).

Görüldüğü gibi 1924 Anayasasında, Sayıştay'a yargı yetkisi verilmediği halde Sayıştay, kuruluş yasasıyla verilen yargı yetkisini kullanmıştır. Sayıştay kararlarına karşı dava açılmayacağı ise Danıştay İçtihadı Birleştirme kararıyla belirlenmiştir.

Sayıştay kararlarının Danıştay'a götürülmemesi biçimindeki uygulama 1961 Anayasasının yürürlüğe girdiği tarihe kadar devam etmiştir. 1961 Anayasası gerek Danıştay'ın gerek Sayıştay'ın görev ve yetkilerini yeniden düzenlemiştir. 1961 Anayasasının 127. maddesinde Sayıştay'a «..... sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak» görevi verilmiştir. «Kesin hükme bağlamak» terimine bir yargı kararı anlamı verildiğinde, 1961 Anayasasında Sayıştay'a yargı görevinin tanıdığı söylenebilir.

Sayıştay'la ilgili anayasal düzenleme 1961 yılında yapıldığı halde, bu Anayasa doğrultusunda, görev ve işleyişini düzenleyen 832 sayılı kuruluş Yasası 21 Şubat 1967 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 1961 ile 1967 tarihleri arasında 1934 tarihli 2514 sayılı Yasa yürürlükte kalmıştır.

1961 Anayasasının yürürlüğe girmesinden sonra, Danıştay Dava Daireleri Kurulu tarafından Sayıştay kararlarına karşı Danıştay'a gidilip gidilemeyeceği tekrar gündeme getirilmiştir (11).

Danıştay Dava Daireleri Kurulunun 7.5.1965 tarihli kararıyla «... muhasip ve diğer ilgililer hakkında zimmet hükmü veren Sayıştay'ın sui jeneris bir mahkeme olduğu» gerekçe gösterilerek, Sayıştay ilâmlarının Danıştay'da temyizden incelebileceği karara bağlanmıştır. Daha sonra, 21 Şubat 1967 tarihinde 832 sayılı Sayıştay Kanunu yürürlüğe girmiştir. Sayıştay Kanununun 45. maddesinde «Sayıştay'ca verilen ilâmlar aleyhine Danıştay'a başvurulamaz» hükmü getirilmiştir. Böylelikle Sayıştay Kanununa açık bir hüküm koymak suretiyle, Sayıştay kararlarına karşı Danıştay yolu kapatılmıştır.

Ancak, Sayıştay Kanununda açık bir hüküm bulunması, bu konudaki sorunu çözümlenmeye yetmemiştir. Sayıştay Kanununun 45. maddesindeki hükmün iptali için konu müteaddit defalar, Danıştay'ca Anayasa Mahkemesine götürülmüştür. Anayasa Mahkemesi 4 ayrı kararında, Sayıştay ilâmlarına karşı Danıştay'a baş-

(10) T.B.M.M. Tutanak Dergisi, 1934, 21, 158 - 169, 22, 7-18-86-103, 138

(11) Danıştay Dava Daireleri Kurulunun 7.5.1965 gün ve E: 1964/1007, K: 1965/89 sayılı kararı için Bak. A. Şeref Gözübüyük, «Sayıştay'ın Yargısal Görevlerinin Yeniden Düzenlenmesi» 50. Yılda Sayıştay Sf: 158.

vurulamayacağına ilişkin hükmü Anayasaya aykırı bulmamıştır (12). Ancak Anayasa mahkemesi bu konuya ilişkin son kararında 45. maddedeki Sayıştay ilâmlarına karşı Danıştay'a gidilemeyeceğine ilişkin hükmü iptal etmiştir (13). Böylelikle Sayıştay'ın bir yüksek mahkeme olmadığı kabul edilmiştir. Fakat Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararında ileri sürülen gerekçeler, Sayıştay'ın bir yüksek mahkeme olmaması yanında herhangi bir mahkeme dahi sayılamayacağını belirler niteliktedir (14).

Bilindiği gibi yeni Anayasamız 7.11.1982 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 1982 Anayasası yürürlüğe girmeden önce yayımlanan İdari Yargılama Usulü Kanununda Sayıştay'ın hukuki durumuna ilişkin bir başka hüküm bulunmaktadır. 6.1.1982 gün ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun geçici 2. maddesinde «Yeni Anayasa yürürlüğe girinceye ve Sayıştay'la ilgili yasal bir düzenleme yapılmaya kadar, Sayıştay'ın yargı kararlarına karşı açılan davalar, idari yargı mercilerinin denetimi dışındadır.» denilmektedir. Bu hüküm Sayıştay'ın yargı kararı veren bir kuruluş, bir başka deyişle mahkeme olduğunu kabul etmektedir. Ancak bu hükmün geçici bir madde hükmü olduğunu ve yaşamın yeni Anayasamız ile yeni Sayıştay Kanununun çıkmasına bağlı olduğunu unutmamak gerekir. Kaldı ki Sayıştay'ın hukuk düzenindeki yerini belirlemede en önemli hukuk kuralının Anayasa olduğu gözönünde tutulursa söz konusu yasa hükmünün hem süreklilik hem kuvvet yönünden arka planda kaldığı da bir gerçektir.

II — 1982 Anayasasındaki Hükümün Hazırlanması ve Son Şekli :

Danışma Meclisi Anayasa Komisyonunca, 30 Temmuz 1982 tarihinde Danışma Meclisine verilen Anayasa tasarısında, Sayıştay 192 nci maddede düzenlenmiştir. Sayıştay Anayasa tasarısının sistematığı içinde «Yargı bölümünde» ve «Yüksek Mahkemeler» arasında düzenlenmiştir. Tasarının 192. maddesi hükmü aynen şöyle idi :

«Sayıştay, genel ve katma bütçeli dairelerce, sermayesinin yarısı veya daha fazlası bu dairelerce verilerek kurulan sabit veya döner sermayeli ya da fon şeklindeki idarelerin ve kamu iktisadi teşebbüslerinin gelir, gider ve mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek, sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevli ilk ve son derece hesap mahkemesidir.

-
- (12) a) 16.1.1969 gün ve E. 67/19, K. 69/6 sayılı karar (14.4.1970 gün ve 13471 sayılı Resmî Gazete)
 b) 16.1.1969 gün ve 67/19 K. 69/6 sayılı karar (17.4.1972 gün ve 13474 sayılı Resmî Gazete)
 c) 10.6.1971 gün ve E. 71/24, K. 71/55 sayılı karar (27.4.1972 gün ve 14171 sayılı Resmî Gazete)
 d) 17.10.1972 gün ve E. 72/20, K. 72/55 sayılı karar (30.4.1973 gün ve 14522 sayılı Resmî Gazete)
- (13) Anayasa Mahkemesinin 6.3.1973 gün ve E. 1972/76, K. 1973/11 sayılı kararı. Anayasa Mah. Kararlar Dergisi Say: 11, Ankara, 1974, Sf. 143.
- (14) Bak: Aynı görüş Saim Üstündağ, Medeni Yargılama Hukuku, Cilt 1, İstanbul, 1977, Sf. 16

Sayıştay, denetimini hukukilik, iktisadilik verimlilik ve yerindelik ilkelerine göre yapar.

Mahalli idarelerle kamu iktisadi teşebbüslerinin Sayıştayca denetim usul ve esasları, bunların yapıları ve faaliyet tarzları gözetilmek suretiyle, kanunla düzenlenir.

Sayıştay dairelerince, hesap ve işlemleri sonucu ilgilileri hakkında verilen hukuki sorumluluk kararları, Sayıştay Temyiz Kurulunca temyizen incelenerek kesin ve nihai hükme bağlanır.

Sayıştay'ın kuruluşu, işleyişi, denetim ve yargılama usulleri, mensuplarının nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri ve diğer özellik işleri, Başkan ve Üyelerinin teminatı kanunla düzenlenir. «Bu maddenin gerekçesinde ise «Sayıştay niteliği ve görevi itibariyle ilk ve son derece bir hesap mahkemesidir. Kuruluşu da yüksek mahkemelerin kuruluşuna benzer biçimdedir. Konusunun sınırlı oluşu, bunun mahkeme olma niteliğine etkili görülmediğinden yüksek mahkemeler arasına alınmış ve o suretle düzenleme yapılmıştır.» denilmektedir (15).

Tasarıdaki Sayıştay'la ilgili maddede Sayıştay'ın bir yüksek mahkeme olduğu açıkca belirtilmiş ve denetim alanı da Mahalli idareleri ve Kamu iktisadi teşebbüslerini kapsayacak biçimde geniş tutulmuştur.

Anayasa tasarısı, Danışma meclisinde verilen değişiklik önermeleri üzerine Anayasa Komisyonuna geri verildi (16). Daha sonra Anayasa Komisyonu Sayıştay'la ilgili hükümleri yeniden düzenledi. Komisyonun yeniden düzenlediği bu 192 nci madde hükmünde şöyle denilmekteydi; «Sayıştay, genel ve katma bütçeli dairelerle, sermayesinin yarısı veya daha fazlası bu dairelerce verilerek kurulan sabit veya döner sermayeli yada fon şeklindeki idarelerin gelir, gider ve mallarını T.B.M.M. adına denetlemek, sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevli ilk ve son derece hesap mahkemesidir.

Silahlı Kuvvetler elinde bulunan Devlet mallarının T.B.M.M. adına denetlenmesi usulleri, Milli Savunma hizmetlerinin gerektirdiği gizlilik esaslarına uygun olarak Kanunla düzenlenir.

Mahalli İdarelerin Sayıştay'ca denetim usul ve esasları, bunların yapıları ve faaliyet tarzları gözetilmek suretiyle, Kanunda gösterilir.

Sayıştay Dairelerince, hesap ve işlemleri sonucu ilgilileri hakkında verilen hukuki sorumluluk kararları, Sayıştay Temyiz Kurulunca temyizen incelenerek kesin ve nihai hükme bağlanır.

(15) Ali Rıza Aydın, (Sayıştay'a İlişkin Görüşler ve Eleştirilerden Seçmeler), Mali Hukuk Dergisi, Sayı 76, Sf. 8

(16) Bakz. Görüşmeler Hk. Danışma Meclisi Tutanak Dergisi Cilt 10, B: 150, Sf 271

Sayıştay'ın Kuruluşu, işleyişi, denetim ve yargılama usulleri mensuplarının nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri diğer özlük işleri, Başkan ve Üyelerinin teminatı kanunla belirtilir.»

Anayasa tasarısının 192. maddesinde düzenlenen sayıştayla ilgili hükümler Danışma meclisince kabul edilen metinde 168. maddede düzenlenmiştir.

Danışma Meclisince kabul edilen 168. maddenin gerekçesinde ise «Sayıştay genel ve katma bütçeli dairelerle sermayesinin yarısı veya daha fazlası bu dairelerce verilerek kurulan sabit veya döner sermayeli yada fon şeklindeki idarelerin gelir, gider ve mallarını T.B.M.M. adına denetlemek, sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarca verilen belli işleri yapmakla görevli bir hesap mahkemesidir. Bunun yüksek mahkemeler arasına alınması konusu uzun tartışmalara ve Danıştayla Anayasa Mahkemesinin çelişkili birçok kararlarının çıkmasına neden olmuştur. Ancak kuruluşu Yüksek Mahkemelerin kuruluşuna bezememekle beraber bazı hesap konularında kesin hüküm verdiği için yüksek mahkeme olarak kabul edilmiştir. Silahlı Kuvvetlerin elinde bulunan Devlet Mallarının TBMM adına denetlenmesi hizmetin gerektirdiği gizlilik gözönüne alınarak ayrı bir usule tabi tutulmuştur.» denilmektedir.

Danışma Meclisince kabul edilen Sayıştayla ilgili hükümler, daha sonra Güvenlik Konseyince de değiştirilmiştir. Bir başka deyişle, 1982 Anayasasının Sayıştay'la ilgili hükümlerinin son biçimi Güvenlik Konseyince verilmiştir. Sayıştayla ilgili hükümleri düzenleyen 1982 Anayasasının 160 ncı maddesi ise şöyledir;

«Madde: 160 - Sayıştay, genel ve katma bütçeli dairelerin bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir. Sayıştay'ın kesin hükümleri hakkında ilgililer yazılı bildirim tarihinden itibaren onbeş gün içinde bir kereye mahsus olmak üzere karar düzeltilmesi isteminde bulunabilirler.

Bu kararlar dolayısıyla idari yargı yoluna başvurulamaz.

Vergi, benzeri mali yükümlülükler ve ödevler hakkında Danıştay ile Sayıştay kararları arasındaki uyumsuzluklarda Danıştay kararları esas alınır.

Sayıştay'ın kuruluşu işleyişi denetim usulleri, mensuplarının nitelikleri atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri diğer özlük işleri Başkan ve Üyelerinin teminatı kanunla düzenlenir.

Silahlı Kuvvetler elinde bulunan Devlet Mallarının Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlenmesi usulleri Milli Savunma hizmetlerinin gerektirdiği gizlilik esaslarına uygun olarak kanunla düzenlenir.»

Milli Güvenlik Konseyinin Değişiklik gerekçesinde ise aynen «Genel ve Katma Bütçeli dairelerin gelir, gider ve malları içerisinde, bu daireler tarafından sermayesinin yarısı veya daha fazlasına katılmak suretiyle oluşturulan sabit ve döner sermayeli veya fon şeklinde kurulan kurum ve teşebbüllerin mevcut olması ve geçmiş uygulamanın da bu yönde bulunması sebebiyle bunlara ait yargı yetkisinin ancak Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılabileceği gözönünde tutularak, Sayıştay'ın «ilk ve son derece hesap mahkemesi» olduğunu belirleyen ibare metinden çıkarılmıştır. Sayıştay yüksek mahkemeler arasında gösterilmemiş, ancak gördüğü hizmetin mahiyeti ve çalışma usulünün yakınlığı nedeniyle, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu gibi yargı bölümü içerisinde muhafaza edilmiştir. Temyiz Kurulu kararlarına karşı, kanunda belirtilen ilgililer tara-

findan karar düzeltilmesi isteminde bulunabileceği vurgulanmış; Sayıştay kararlarının idari dava konusu olup olmayacağı hususu geçmiş uygulamalarda anlaşmazlıklara neden olduğundan, idari yargı yoluna başvurulamayacağı belirtilmiş; vergi ve benzeri mali yükümlülükler ve ödevler hakkında, hüküm ve uygulama uyumsuzluklarının sürüp gitmesinin önüne geçmek, istikrar sağlamak bakımından bu konulara ilişkin Danıştay Kararlarının esas alınacağı metne ilave edilmiştir.» (17)

Bu durumda, Milli Güvenlik Komisyonunca Danışma Meclisince kabul edilen metinde yapılan değişiklikler şöylece özetlenebilir:

1 — Anayasanın sistematiği içerisinde, Sayıştay Yüksek mahkemeler arasından çıkarılmıştır.

2 — Sayıştay'ın ilk ve son derece hesap mahkemesi olduğuna ilişkin ibare metinden çıkarılmıştır.

3 — Sayıştay kararlarına karşı idari yargı yoluna başvurulamayacağı metne ilave edilmiştir.

4 — Sayıştay kararlarına karşı idari yargı yoluna başvurulamayacağı düzenlenmekle beraber, vergi, benzeri mali yükümlülükler ve ödevler hakkında Danıştay ile Sayıştay Kararları arasındaki uyumsuzluklarda Danıştay Kararlarının esas alınacağı belirtilmiştir.

Sayıştayla ilgili hükümlerin, ilk tasarıdan son şeklini alışma kadar geçirdiği aşamalar gözönünde tutulursa en çok değişime uğrayan Anayasa hükümlerinden biri olduğu söylenebilir.

III — 1982 Anayasasına Göre Sayıştay'ın Hukuk Düzenindeki Yeri:

a — Sayıştay'ın Bir Yüksek Mahkeme Olup Olmadığı

Yukarda da belirtildiği gibi Sayıştay Anayasanın sistematiği içerisinde yargı bölümünde düzenlenmiş olmasına rağmen Yüksek mahkemelerin belirtildiği kısımda gösterilmemiştir.

Yüksek mahkemelerin en belirgin özelliği kararlarına karşı başka bir yargı organına gidilememesidir. Eğer Sayıştay'da yargılanan konular için sadece idari yargı yoluna başvurulabileceği düşünülürse; yeni Anayasamıza göre Sayıştay kararlarına karşı idari yargı yoluna başvurulamayacağına göre, Anayasanın sistematiği içerisinde üst mahkemeler arasında sayılmamasına rağmen Sayıştay'ın bir yüksek mahkeme olarak kabul edilmesi gerektiği düşünülebilir. Bununla beraber «Yüksek mahkeme» sayılmak her şeyden önce mahkeme olmayı gerektirir. Diğer taraftan Sayıştay bir mahkeme olarak kabul edilse bile belirli konularla sınırlı olmakla beraber Danıştay ile Sayıştay kararları arasındaki uyumsuzluklarda Danıştay kararlarının esas alınması Sayıştay'ın Yüksek mahkeme sayılmasını gölgelemektedir.

Ancak Sayıştay kararlarına karşı adli yargı yollarına başvurulamaz mı? böyle bir uygulamaya ne Anayasamız ne de diğer yasalarımız engel gözükmemektedir.

---

(17) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Komisyon Raporları ve Madde Gerekçeleri, Millet Meclisi Vakfı ofset tesisi, 1983, Ankara, Sf 237

Kaldı ki Sayıştay yargılamasında Kamu görevlilerinin Devlete karşı hukuki sorumlulukları saptanır. Kamu görevlilerinin Devlete karşı hukuki sorumluluğunun saptanmasında ise yurdumuzda özel hukuk hükümlerinin uygulanmasını öngören sistem geçerlidir (18). Bir başka deyişle, eğer Sayıştay bu işlerde görevli bir kuruluş olmasaydı kamu görevlilerinin verdikleri zararın tazmini için genel mahkemelere, «Adli yargı» yoluna başvurmak gerekecekti (19).

Danışma meclisinde yapılan tartışmalar sırasında, Anayasa Komisyonunca sözcüsünün belirttiği gibi, Sayıştay Kararları için üzerinde durulan ana sorun Sayıştay kararlarının kesin olmasının sağlanması olmuştur. Bir kararın kesin olması için de o kuruluşun yüksek mahkeme olması şart değildir. Bir kararın kesin olması, o karar için başka bir mercide itiraz edilememesidir (20). Sayıştay kararlarına karşı başka bir mercie itiraz edilememesinin sağlanması ana amaç olduğuna göre, Anayasamızda açıklıkla belirtilmiş olmasına rağmen adli yargı yollarına da gidilemeyeceği düşüncesi Anayasamızın amacına daha uygun olur.

Anayasamızda Sayıştay bir yüksek mahkeme olarak sayılmadığına göre, Sayıştay kendi alanında içtihatları birleştirme kararları alabilir mi? İchtihatları birleştirme kararları yüksek mahkemelere tanınmış bir yetki olduğuna göre, bu sorun ilkin Sayıştay'ın bir mahkeme sonra Yüksek mahkeme olması koşuluna bağlı olmaktadır (21). Sayıştay'ın üst mahkeme olması yanında mahkeme olup olmadığı da tartışmalı olduğundan bu sorunun cevabı bundan sonraki bölümde verilecektir.

Anayasamıza göre, Sayıştay kararları için idari yargı yoluna başvurulamayacaktır. Ancak, vergi, benzeri mali yükümlülükler ve ödevler hakkında Danıştay ile Sayıştay kararları arasındaki uyumsuzluklarda Danıştay kararları esas alınacaktır. Bu hükme uyulmaması halinde, Anayasamızda her hangi bir yaptırım düzenlenmemiştir. Sayıştay belirtilen konularda karar verirken, kendi kendine Danıştay İchtihatlarına ters düşen kararlar vermiyecek, bir başka deyişle Danıştay kararlarına uyacaktır. Kuşkusuz uyulması gereken Danıştay kararları sadece Danıştay İchtihatları Birleştirme Kararları olmayıp her türlü Danıştay kararları olabilecektir. Çünkü Anayasa'da «Danıştay kararları esas alınacaktır» denilip, esas alınacak Danıştay kararlarının niteliği özellikle belirtilmemiştir.

b — Sayıştay'ın Bir Mahkeme olup olmadığı

Daha önce belirtildiği gibi, Milli Güvenlik Konseyi, Danışma Meclisince kabul edilen Sayıştay'la ilgili Anayasa metninden «Sayıştay'ın ilk ve son derece hesap mahkemesi» olduğunu belirleyen ibareyi metinden çıkarmıştır.

Söz konusu ibarenin metinden çıkarılmasıyla Sayıştay'ın Yüksek Mahkeme olmadığı belirlenirken bir mahkeme dahi olmadığı da belirlenmiştir. Ayrıca Milli

(18) Tahsin Bekir Balta, İdare Hukukunun Genel Esasları (çoğaltma) Ankara, 1965 sf. 466

(19) A. Şeref Gözübüyük, «Sayıştay ve Yargı Görevi» S.B.F.D., Cilt XXI, Aralık 1966, No: 4 Sf. 161

(20) Anayasa Komisyonu sözcüsü Şener Akyol'un açıklaması, Danışma Meclisi Tutanak Dergisi Cilt 10, B. 150, Sf. 275

(21) Atilla İnan, «Genel Olarak İchtihatları Birleştirme Kurumu ve Sayıştay'da İchtihatları Birleştirme,» Yargıtay Mergisi, Cilt 10, Sayı 1-2, Sf. 55

Güvenlik Konseyi Anayasa komisyonunun değişiklik gerekçesinde «..... yargı yetkisinin ancak Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılabilceği göz önünde tutularak, Sayıştay'ın «ilk ve son derece hesap mahkemesi» olduğunu belirleyen ibare metinden çıkarılmıştır.» denilerek değişikliğin amacı da açıklıkla belirtilmiştir. Bir başka deyişle Sayıştay Türk Milleti adına karar vermediği için Yüksek Mahkeme sayılamıyacağı gibi mahkeme de değildir.

Ancak Sayıştay bir mahkeme olmamakla beraber, Anayasamızda yargı bölümünde düzenlendiği için bir yargı kuruluşudur. Sayıştay'ın Anayasamızın yargı bölümünde düzenlenmesinin nedeni, değişiklik gerekçesinde belirtilen «gördüğü hizmetin mahiyeti ve çalışma usulünün yakınlığı» yanında özellikle Sayıştay meslek mensuplarının güvenceleri ve mali hakları ile ilgili bağımsız çalışma koşullarının sağlanabilmesi olmalıdır.

Doğal olarak Sayıştay hem yüksek mahkeme olmadığı hem de herhangi bir mahkeme olmadığı için içtihatları birleştirme kararları veremeyecektir. Bu açıdan içtihatları birleştirme yetkisi tanıyan Sayıştay yasasındaki hükmün yeni Anayasa doğrultusunda çıkarılan düzenlemelerle değiştirilmesi gerekir.

Diğer çözümlenmesi gereken bir konu da Sayıştay'ın eskiden olduğu gibi bazı kamu görevlilerinin sorumluluğuna karar verebilir veremeyeceğidir. Bir mahkeme niteliğinde olmayan bir kuruluşun kanımızca kişisel sorumluluğu gerektiren konularda karar verememesi gerekir. Hernekadar bir mahkeme kararı olmaksızın hürriyetin sınırlandırılmıyacağı Anayasamızda açıkça belirtilmiş ise de mali sorumluluğu gerektiren bir konunun hürriyeti sınırlandırma niteliğinde sayılıp sayılmayacağı yoruma müsaittir. Kanımızca mali sorumluluğu gerektiren konular da kişi hürriyeti ve güvenliği ile ilgili sayılmalı ve mali sorumluluğu gerektiren konularda da mutlaka bir mahkeme kararı aranmalıdır. Bir başka deyişle Sayıştay bir mahkeme olmadığı için konu görevlilerinin mali sorumluluğuna karar vermemeli sadece yapılan işlemlerin doğru olup olmadığına karar vermelidir. Kişileri değil hesapları yargılamayı amaçlayan böyle bir çözüm tarzı, Türk Sayıştayının kuruluşunda örnek alınan Fransız Sayıştay'ının çalışma biçimine benzeyecektir (22). Sayıştay yargılamasında kişiler sorumlu tutulmadığında, pek çok idari reform araştırmasında belirtilen ve bazı yasa gerekçelerinde anlatılan ağır bir sorumluluk biçimi de düzeltilmiş olacaktır (23).

c — Sayıştay'ın Denetim Görevi

Yeni Anayasamızla Sayıştay'ın yargısal yetkileri sınırlandırıldığı için denetim görevleri daha ağırlık kazanmaktadır. Esasen Sayıştay'ın Anayasamızın yargı bölümünde yer almasının temel nedenlerinden biri de, denetim görevini yerine getirenken çok titiz davranması gerekliliğidir.

Sayıştay denetim görevini Türkiye Büyük Millet Meclisi adına yapacağı için,

(22) B. Tuncer Feyzioğlu, Nazari Tatbiki Mukayeseli Bütçenin Kontrolü, C VI. İstanbul, S. 201

(23) Bakz. Merkezî Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi Yönetim Kurulu Raporu, Merkezî Hükümet Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri (Ankara, TODAİE 1966) S. 204

— Devlet Memurları Kanununun 12. maddesinin gerekçesi Millet Meclisi Tutanak Dergisi C. 42, Dönem 1. sıra sayısı 977 S. 9-11

uğraşı alanına giren konuların parlamentoyu ilgilendirecek nitelikte ve ağırlıkta olması gerekir.

Ayrıca denetimin Türkiye Büyük Millet Meclisi adına yapılması ilkesine kuvvet kazandırmak için yeni yasayla Sayıştay parlamento ilişkilerinin ayrıntılı olarak düzenlenmesi kaçınılmazdır.

1982 Anayasa tasarısında, Sayıştay denetiminin hukukilik, iktisadilik ve yerindelik ilkelerine göre yapılacağı düzenlenmiş iken Anayasanın son şeklinde bu ifade yer almamıştır. Bununla beraber, söz konusu ifadenin Anayasaya konulmaması etkinlik denetimi de denilen bu denetim türünün Sayıştay'ca yapılamıyacağı anlamına gelmez. Etkinlik denetimi görevi yasalarla Sayıştay'a tanınabilir. Bir başka deyişle, etkinlik denetimi görevinin yasalarla Sayıştay'a verilmesi Anayasaya aykırı olmaz. Kaldı ki Muhasebe-i Umumiye Kanununun 22 inci maddesinde, 24 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamelerle yapılan değişikliklerle, Sayıştay'a belirli oranlarda etkinlik denetimi yapma görevi verilmiştir. (24)

Yine aynı şekilde, mahalli idarelerin ve kamu iktisadi teşebbüslerinin Sayıştay'ca denetimine ilişkin tasarıda yer alan hükümlerin Anayasanın son şeklinde yer almaması söz konusu görevlerin Sayıştay'a, özel kanun hükümleriyle verilmesine engel değildir.

Sonuç

1982 Anayasasına göre, Sayıştay bir yüksek Mahkeme olmadığı gibi Mahkeme olarak da kabul edilmemiştir. Bununla beraber, Anayasanın sistematığı içerisinde, yargı bölümünde düzenlenmesi nedeniyle bir yargı kuruluşudur.

Bir mahkeme olmadığı için, eskiden olduğu gibi, kamu görevlilerinin sorumluluğuna hükmedememesi gerekir. Diğer yandan içtihatları birleştirme yetkisi de kalmamıştır.

Sayıştay'ın yargılama yetkisi kaldırıldığı için, haliyle denetim görevi ağırlık kazanmıştır.

Yeni Anayasa doğrultusunda Sayıştayla ilgili olarak yeni düzenlemeler yapılması kaçınılmazdır. Yeni düzenlemeler yapılırken Sayıştay - parlamento ilişkileri özel bir önem taşımaktadır. Geleceğin Sayıştay'ının başarısında, Sayıştay - parlamento ilişkilerinin iyi düzenlenmesinin oldukça büyük bir payı olacaktır.

Yararlanılan Kaynaklar

I — Kitaplar

- 1 — Cumhuriyetin 50. Yılında Sayıştay Başkanlık Basımevi, Ankara 1973
- 2 — Enver Ziya Karal, Osmanlı Tarihi Cilt 8, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara 1961
- 3 — Bedi Necmettin Feyzioğlu Nazari Tatbiki Mukayeseli Bütçe.

(24) Atilla İnan, (Etkinlik ve Mevzuata Uygunluk Denetiminden Doğan Sorumluluk Konusunda Son Gelişmeler), Mali Hukuk Dergisi, Yıl 14, Sayı, 77 Sf. 5.

C. I Sermet Matbaası, İstanbul

- 4 — Saim Üstündağ, Medeni Yargılama Hukuku
Cilt 1, İstanbul 1977.
- 5 — Tahsin Bekir Balta, İdare Hukukunun Genel Esasları
(Çoğaltma) Ankara 1965
- 6 — T.C. Anayasasının Komisyon Raporları ve Madde Gerekçeleri
Millet Meclisi Vakfı ofset tesisi, 1983 Ankara
- 7 — Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi Yönetim Kurulu Raporu,
Merkezi Hükümet Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri (Ankara, TODAİE
1966)

II — Makaleler

- 1 — Hüseyin Gürhan (Sayıştay'ın Tarihsel Gelişimi)
Mali Hukuk Dergisi Yıl 3, Sayı 13 Mart 1972
- 2 — A. Şeref Gözübüyük, (Sayıştay ve Yargı Görevi),
S.B.F.D. Cilt XXI, Aralık 1966 No: 4.
- 3 — Ali Rıza Aydın (Sayıştay'a İlişkin Görüşler ve Eleştirilerden Seçmeler)
Mali Hukuk Dergisi, Sayı 76
- 4 — Atilla İnan, (Etkinlik ve Mevzuata Uygunluk Denetiminden Doğan Sorumluluk Konusunda Son Gelişmeler)
Mali Hukuk Dergisi, Yıl 14, Sayı 77
- 5 — Atilla İnan, (Genel olarak İçtihatları Birleştirme Kurumu ve Sayıştay'da içtihatları birleştirme) Yargıtay Dergisi cilt 10, Say. 1-2

DANIŞMA VE İDARE KARARLARI
BİRİNCİ DAİRE KARARLARI

T.C.
DANIŞTAY
Birinci Daire
Esas No : 1984/52
Karar No : 1984/62

Özeti : Dernekler Kanununun 34 üncü maddesinde öngörülen koşullara henüz uymayan Federasyon hakkında kamuya yararlı olup olmadığı yolunda karar verilemeyeceği Hk.

Merkezi Ankara'da bulunan Kadın Dernekleri Federasyonunun kamu yararına çalışan derneklerden sayılmasına ilişkin olan Başbakanlığın 7.10.1983 günlü ve Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığı K.K.T.D. 18/156-235/07389 sayılı yazısına ekli İçişleri Bakanlığının 3.10.1983 günlü ve Başhukuk Müşavirliği 81-103/K: 511/1015 sayılı yazısı ve eki dosyanın incelenmesi sonunda verilen, Kadın Dernekleri Federasyonunun kurucu üyelerinin kamuya yararlı derneklerden sayılmasına ilişkin kararların bulunup bulunmadığının sorulması, ayrıca, kurucu üye olan derneklerin tüzüklerinin getirilerek incelenmesi hususundaki 27.10.1983 günlü ve E: 1983/256, K: 1983/245 sayılı ara kararımıza Başbakanlığın 23.2.1984 günlü ve Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığı K.K.T.D. 18/156-235/01655 sayılı yazısına ekli olarak gönderilen İçişleri Bakanlığının 20.2.1984 günlü ve Başhukuk Müşavirliği 81-103/K-511/244 sayılı yazısı ve ekleri incelendi.

Gereği görüşülüp düşünüldü :

2908 sayılı Dernekler Kanununun 34 üncü maddesinin birinci fıkrasında, federasyonların kuruluş amaçları aynı olan ve kamu yararına çalışan en az üç derneğin, amaçlarını gerçekleştirmek üzere üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurulacakları hükmü yer almaktadır. Maddenin ve Danışma Meclisinde görüşülmesine ilişkin tutanakların incelenmesi, bir federasyonun, ancak, herbiri, ayrı ayrı, kamuya yararlılığı kabul edilmiş derneklerce kurulabileceğini ortaya koymaktadır.

Dairemizin 27.10.1983 günlü ve E: 1983/256, K: 1983/245 sayılı ara kararına verilen cevaptan, Kadın Dernekleri Federasyonunun kurucu üyelerinden, sadece, Türk Anneler Derneği, Türk Kadınlar Konseyi ve Kadının Sosyal Hayatını Araştırma ve İnceleme Derneğinin kamuya yararlı derneklerden sayıldığı, diğer kurucu üyeler Ankara Kadın Ressamlar Derneği ile Ankara Meslek Kadınları Derneğinin kamuya yararlı sayılmasına ilişkin bir kararın bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda, Kadın Dernekleri Federasyonunun 2908 sayılı Yasanın 34 üncü maddesinde öngörülen nitelikleri taşımadığı ortadadır. Aynı Yasanın geçici 3 üncü

maddesinde ise, bu Yasanın yayımı tarihinde mevcut olan federasyonlar ve konfederasyonların Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde üye sayısı ve kendilerini oluşturan dernek ve federasyonların nitelikleri bakımından 34 üncü maddede öngörülen şartları sağlayamadıkları takdirde, merkezlerinin bulunduğu yerin en büyük mülki amirinin kararı ile kendiliğinden dağılmış sayılacakları hükmü yer almıştır. Bu hüküm gereğince, durumunu, Yasanın 34 üncü maddesinde öngörülen koşullara henüz uydurmadığı anlaşılan ve uydurup uyduramayacağı, bu nedenle de iki yıllık süre sonunda tüzel kişiliğinin devam edip etmeyeceği bilinemeyen Kadın Dernekleri Federasyonunun, bu aşamada, kamuya yararlı olup olmadığına incelenmesinin yerinde olamayacağına ve 2908 sayılı Dernekler Kanununun 59 uncu ve 2575 sayılı Danıştay Kanununun 46 ncı maddesinin o bendi uyarınca İdari İşler kurulunca incelenip karara bağlanmak üzere dosyanın Danıştay Başkanlığına sunulmasına 22.3.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Birinci Daire

Esas No : 1984/28
Karar No : 1984/24

Özeti : Milli Eğitim Bakanlığıyla Gençlik ve Spor Bakanlığının birleştirilerek Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı haline getirilmesinden sonra bu Bakanlığın hangi kadrolarının 2908 sayılı Dernekler Kanununun 4 ve 16 ncı maddeleri kapsamında kabul edileceğine ilişkin bir yasal düzenleme bulunmadığı HK.

Milli Eğitim Bakanlığıyla Gençlik ve Spor Bakanlığının birleştirilerek Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı haline getirilmesi üzerine 2908 sayılı Dernekler Kanununun dernek kurma hakkını düzenleyen 4 üncü maddesiyle üye olma hakkını düzenleyen 16 ncı maddesi hükümlerinin uygulanması konusunda oluşan duraksamanın giderilmesi amacıyla istişari düşünce isteğine ilişkin olarak Başbakanlığın 2.2.1984 günlü ve Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığının K.K.T.D. 18/174-239/01330 sayılı yazısı ekindeki İçişleri Bakanlığının 30.1.1984 günlü ve Başhukuk Müşavirliği 81-105-82-189/174 sayılı yazısında aynen:

«1 — Bilindiği üzere;

A — 7 Ekim 1983 tarihli ve 18184 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4.10.1983 tarihli ve 2908 sayılı «Dernekler Kanunu»nun Dernek kurma hakkını düzenleyen 4 üncü maddesi,

«Madde 4. Medenî hakları kullanma ehliyetine sahip ve onsekiz yaşını bitirmiş olan herkes önceden izin almaksızın dernek kurabilir,

Ancak;

1. Yüksek mahkeme üyeleri, hâkim ve savcılar, sayıştay meslek mensupları ile savcı ve yardımcıları, mülki idare âmirliği hizmetlerine dahil kadrolarda çalış-

şanlar, Türk Silahlı Kuvvetleri ile genel ve özel kolluk kuvvetleri mensupları, Resmî ve Özel İlkokul, Ortaokul, Lise veya dengi okullar öğretmen ve yöneticileri, Millî Eğitim Bakanlığı merkez ve iller kuruluşunda çalışan öğretmenler ile diğer personeli ve özel kanunlarında dernek kuramayacakları belirtilen kamu hizmeti görevlileri ile resmî ve özel ortaokul ve ortaöğretim öğrencileri.

.....

Dernek kuramazlar.» hükmünü getirmiş.

B — Aynı Kanunun «üye olma hakkı» nı düzenliyen 16 ncı maddesi de,
«Madde 16 — Medenî hakları kullanma ehliyetine sahip ve onsekiz yaşını bitirmiş bulunan herkes derneklere üye olabilir.

Ancak, özel kanunlarında aksine hüküm bulunmamak şartıyla;

1. Bu Kanun 4 üncü maddesinin bir numaralı bendinde gösterilenlerden:

- Anayasa Mahkemesi üyeleri, Anayasa Mahkemesince,
- Yargıtay üyeleri, Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunca,
- Danıştay üyeleri, Danıştay Başkanlık Kurulunca,
- Sayıştay meslek mensupları ile savcı ve yardımcıları Sayıştay Daireler Kurulunca,
- Hâkim ve savcılar, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun görüşü alınarak Adalet Bakanlığınca,

verilen müsaade üzerine;

2. Bu Kanunun dördüncü maddesinde belirtilen diğer kamu hizmeti görevlileri ise ilgili buldukları bakanlıkça tesbit ve ilân edilen, Derneklere üye olabilirler,
.....» hükümlerine yer vermiş,
bulunmaktadır.

2 — Olay ve uygulamada Tereddütler:

Dördüncü maddede sayılan öğretmenler ile Millî Eğitim Bakanlığı merkez ve iller kuruluşlarında çalışan öğretmenler ve diğer personelinin, özel kanunlarında aksine bir hüküm bulunmamak şartıyla aynı Bakanlıkça tespit ve ilân edilen derneklere üye olabilecekleri konusunda her hangi bir tereddüt söz konusu değilse de,

A — 14 Aralık 1983 tarihli ve 18251 Mükerrer Sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe konulan 13.12.1983 tarihli ve 174 sayılı KHK ile ve eki listede belirttiği üzere «Millî Eğitim Bakanlığı.» «Gençlik ve Spor Bakanlığı» birleştirilerek «Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı» haline dönüşmüştür.

B — Aynı tarihli ve 179 sayılı ve «Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname» ile birleşen bakanlıkların tek bir bakanlık halinde teşkilâtı ve görevleri belirlenmiş ve geçici hükümlerle de birleşme ve kuruluşu ilişkin durumlar düzenlenmiştir.

a) Geçici Birinci madde.

«Bu Kanun Hükümünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte, Milli Eğitim Bakanlığı ve Gençlik ve Spor Bakanlığına ait kadrolar personeli ile birlikte başkaca bir işleme gerek kalmaksızın Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına devredilmiş sayılır»

b) Geçici yedinci madde de.

«Bu Kanun hükümünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte Milli Eğitim Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığına ait her türlü mal ve haklar başkaca bir işleme gerek kalmaksızın Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına devredilmiş sayılır.»

Hükümünü getirmiş bulunmaktadır.

C — 2908 Sayılı Dernekler Kanununun yukarıda sözü geçen dördüncü ve onaltıncı maddelerinin Milli Eğitim Bakanlığı merkez ve iller kuruluşunda çalışan öğretmenler ile diğer personeli için izin müessesesinin işletilmesi gerektiği. fakat Kanunun yürürlüğünden sonra Milli Eğitim ağırlıklı yeni Bakanlığa, yürürlük sırasında derneklere üye olmaları yönünden izin müessesesinin işletilmesine gerek olmayan Gençlik ve Spor Bakanlığı personelinin bu yeni bünyede izin işlemine tabi olmalarının gerekip gerekmediği konusunda tereddüt hasıl olmakla beraber buna dayalı aşağıdaki görüşler ortaya çıkmış bulunmaktadır.

a) Milli Eğitim Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlıkları kaldırılmış, her iki bakanlık kadro, personel, mal ve hakları ile birlikte her hangi bir işleme gerek kalmaksızın Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına devredilmiştir ve Dernekler Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte öğretmenler dışında münhasıran Milli Eğitim Bakanlığı personeli için öngörülen şartlı dernek üyeliğinin Gençlik ve Spor Bakanlığından intikal eden personel için düşünülmemesi gündeme gelebilir.

b) Yeniden kurulan Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, aynı amaçla ve Milli Eğitim ağırlıklı olarak yeniden kurulduğuna ve Gençlik ve Spor Bakanlığından bünyeye alınan personel de kadro ve haklar yönünde aynı statüde hizmet vermek durumunda olduğuna veya olması gerektiğine göre, ilgili bakanlıkça belirtilen derneklere üye olabilme yönünden her iki bakanlık personelinin anılan madde ve fıkralar kapsamına girenlerin birlikte ve aynı hükümlere tâbi tutulmaları Dernekler Kanununun sözüne ve özüne daha uygun düşmekte olduğu düşünülebilir.

3 — Bakanlığımızın görüşleri ve sonuç;

Dernekler Kanununun dördüncü maddesinin dernek kurma ve onaltıncı maddesinin derneklere üye olma yönünden getirdiği sınırlamaların, «Eğitim ve Öğretim hizmetlerinin millî, manevî, ahlakî, tarihi ve kültürel değerleri esas alan, benimsenilen nitelikte yürütülmesini sağlamak.» üzere Gençlik ve Spor Bakanlığını da bünyesine alarak «Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı» adı ile yeniden kurulan Bakanlığın tüm personeli için de geçerli olduğu ve buna göre;

A — Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı merkez ve iller kuruluşunda çalışan öğretmenler ile diğer personelinin dernek kuramıyacıkları,

B — Dernek kuramıyacıkları yukarıda belirtilen personelin, özel kanunlarında aksine hüküm bulunmamak şartıyla, Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığınca tespit ve ilân edilen derneklere üye olabilecekleri,

Düşünülmekte ise de; söz konusu tereddüdün giderilmesi için 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 23 üncü maddesinin (c) bendi uyarınca bir kere de Danıştay'ca incelenerek mütalâaya bağlanmasını tensip ve takdirlerine arz ederim.» denilmektedir.

Gereği görüşülüp düşünüldü :

2908 sayılı Dernekler Kanununun 4 üncü maddesinde, resmî ve özel ilkokul, ortaokul, lise veya dengi okullar öğretmen ve yöneticilerinin, Milli Eğitim Bakanlığı merkez ve iller kuruluşunda çalışan öğretmenlerle diğer personelinin dernek kuramayacakları hükme bağlanmış, 16 ncı maddesinde de bu personelin, özel kanunlarında aksine hüküm bulunmamak koşuluyla, ilgili buldukları bakanlıkça tespit ve ilan edilen derneklere üye olabilecekleri öngörülmüştür.

Böylece, yasakoyucunun, Milli Eğitim Bakanlığının tüm personelini, derneklere üye olabilmek için, izne tabi tutmak istediği anlaşılmaktadır.

Ancak, 174 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 42 nci maddesinde bakanlıkların bu Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvelde gösterildiği belirtilmiş, bu cetvelde Milli Eğitim Bakanlığına yer verilmemiş, cetvelin 6 ncı sırasında bir bakanlık olarak Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı yer almış, 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye de Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı kurularak bu Bakanlığın kuruluş ve görevlerine ilişkin esaslar bu Kanun Hükmünde Kararnameye düzenlenmiştir. Sözü edilen Kararnamenin 70 inci maddesiyle de Maarif Teşkilatına Dair 22 Mart 1926 günlü ve 789 sayılı Kanun, Maarif Vekaleti Merkez Teşkilatı ve Vazifeleri Hakkında 10 Haziran 1933 günlü ve 2287 sayılı Kanununun ek ve tadilleriyle diğer kanunların bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır. Bu durumda, artık, Devlet teşkilatı içinde, Milli Eğitim Bakanlığı adı altında bir bakanlık yer almamaktadır.

Her ne kadar 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 1 inci maddesinde Milli Eğitim Bakanlığı ve Gençlik ve Spor Bakanlığına ait kadrolar personelinin başkaca bir işleme gerek kalmaksızın Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına devredilmiş sayılacağı hükme bağlanmış ise de, yeni oluşturulan Bakanlıktaki hangi kadroların ya da hangi görevlerin Dernekler Kanununun 4 üncü maddesi kapsamında kabul edileceğine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Aynı Yasanın 16 ncı maddesinde yer alan, «Bu Kanunun 4 üncü maddesinde belirtilen diğer kamu hizmeti görevlileri ise ilgili buldukları bakanlıkça tesbit edilir» hükmünden amaç, Milli Eğitim Bakanlığı merkez ve iller kuruluşunda çalışan öğretmenlerle diğer personelin derneklere üye olurken bu bakanlığın izninin bulunmasıdır. Ancak yukarıda ifade edildiği üzere, bu bakanlık yasal olarak mevcut bulunmamakta ve yeni oluşan Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığında ise, hangi kadroların 2908 sayılı Dernekler Kanununun 4 ve 16 ncı maddeleri kapsamında kabul edileceğine ilişkin bir yasal düzenleme bulunmamaktadır.

Bu hükümler ve düzenlemeler karşısında, yasakoyucunun irade ve amacının belirlenmesine olanak bulunmadığı, konunun ancak bir yasal düzenlemeyle çözüme kavuşturulabileceği mütalaa kılınmakla dosyanın Danıştay Başkanlığına sunulmasına 14.2.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Birinci Daire

Esas No : 1984/126
Karar No : 1984/122

Özeti : Urfa Tüneli ve Tesisleri İkmâl İnşaatı işiyle ilgili sözleşmede değişiklik yapılması önerisinin, bunda idarenin bir menfaatinin bulunmaması nedeniyle, kabulünün uygun bulunmadığı Hk.

26.930.443.943,25 lira ihale bedelli Urfa Tüneli ve Tesisleri İkmâl İnşaatı işiyle ilgili sözleşmede değişiklik yapılması konusunda 6200 sayılı Yasanın 35 inci maddesi gereğince düşünce istemine ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün 11.5.1984 günlü ve Hukuk Müşavirliği 330-3344/3998 sayılı yazısında aynen :

«1 — Genel Bilgiler:

Urfa Tüneli, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ve Fırat nehri üzerinde inşa edilmekte olan ATATÜRK Barajında depolanacak su ile Urfa - Harran ve Mardin - Ceylanpınar ovalarında, 3.000.000 dönümü cazibe ile 2.000.000 dönümü pompa ile olmak üzere toplam 5.000.000 dönüm kuru şartlardaki tarım arazisini sulamak gayesiyle inşa edilmektedir.

Her biri 26.400 metre uzunlukta olan biri birine paralel 7,62 m. çapında iki tünelden oluşan Urfa Tüneli $2 \times 164 \text{ m}^3/\text{sn}$. olmak üzere toplam $328 \text{ m}^3/\text{sn}$. suyu ATATÜRK Barajı gölünden alıp Urfa ovasına taşıyabilecek kapasitededir.

Öte yandan Tünel çıkışında Urfa-Harran Ana Sulama Kanalı üzerinde 42 megavat kurulu gücünde ve yıllık enerji üretimi 160 milyon KWh. olan bir Hidroelektrik Santral inşa edilecektir.

Urfa Tüneli ilk defa 4.4.1977 tarihinde ihale edilmiştir. Keşif bedeli 8,9 milyar TL. olan iş 5,3 milyar TL. bedel ile teklif alma usulü ile ihale edilmiştir. 1984 yılında ikmâl edilmesi düşünülen iş 25.6.1981 tarihinde 8/505 sayılı Kararnameye göre tasfiye edilmiştir. Bu zaman zarfında sözleşme fiatları ile 1,060 milyar TL. ödeme ile 3,8 milyon m^3 tünel giriş-çıkış kazıları, 1,500 metre uzunluğunda ulaşım tüneli ile toplamı $2 \times 26.400 = 52.800$ metre olan Urfa Tünelinin 9.500 metrelik kısmının kazı ve desteklenmesi yapılmıştır.

25.6.1981 tarihinde tasfiye edilmiş olan iş 29.7.1981 tarihinde 45 milyar TL. keşif bedeli ile teklif alma usulü ile ihaleye çıkarılmış ve 26,9 milyar TL. teklif bedeli ile Akpınar Yapı Sanayii A.Ş. ve Ünal Akpınar Firma Grubuna ihale edilmiştir. Urfa Tüneli İkmâl İnşaatı adı altında 21.9.1981 tarihinde başlanılan işin ikmâl tarihi 31.12.1987 olarak tesbit edilmiştir. Bu işin bünyesinde, birinci ihaleden arta kalan tünel kısmının (43.300 metre) kazılması ve desteklenmesi ile tünelin tamamının (52.800 metre) betonarme kaplaması ve enjeksiyon işlerinin yapılması öngörülmüştür. Bu iş Atatürk Barajı ihalesinden sonra halen memleketimizin en büyük ihalesi durumundadır.

2. Bugünkü durum :

21.9.1981 tarihinde işe başlayan müteahhit firma aynı yıl 217 milyon TL.lık iş yapmış ve iş programına (200 milyon TL.) uymuştur. 1982 yılında iş programına göre 4,578 milyar TL.lık iş yapması gerekirken oluşturulan iş ancak 1,438 milyar TL. sına varabilmiştir. 1983 yılında iş programına göre 4,578 milyar TL.lık iş yapması gerekirken 703 milyon TL.lık iş yapılabilmektedir. Bu açıklamadan görüleceği üzere 1981 yılında iş programına % 100 uyan Müteahhit daha sonraki yıllarda iş programının yavaş yavaş gerisinde kalmış nitekim 1983 yılı ortalarında ise iş tamamen durma noktasına gelmiştir. İşin durma noktasına gelişinde Müteahhit, kendince haklı olduğunu öne sürdüğü çeşitli sebeplerle İdareden bir takım taleplerde bulunmuş, işi yürütmek için bu taleplerin yerine getirilmesini İdareden muhtelif defalar yazılı olarak istemiştir. İdare, Müteahhit taleplerini Sözleşme hükümleri çerçevesinde incelemiş ancak bu taleplerin büyük bir bölümünün Sözleşme hükümleri içerisinde karşılanamayacağını tesbit ederek bu hususu Müteahhide bildirmiştir. Müteahhit vaki talepleri yerine getirilmeden işi yürütmesinin mümkün olmayacağını tekrarlamış akabinde de bu taleplerinden hareketle İdare aleyhine Ankara 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açmıştır.

Mahkeme devam ederken uygulamadaki bazı şartların tahakkuku nedeniyle taleplerden bir kısmının Sözleşme hükümleri içerisinde karşılanması imkân dahiline girmiş ve gerekli ödemeler de yapılmıştır.

Bu arada Müteahhitlik de Sözleşmede, işin özelliğinin ve değişen şartların gerektirdiği bazı değişikliklerin yapılmasını teklif etmiş ve yukarıda belirtilen davasındaki, İdarece Sözleşme hükümlerine göre karşılanamayan taleplerinden de feragat etmiştir.

Sözleşme değişikliği teklifi İdarece incelenerek gerekli değerlendirmeler yapılmış ve aşağıda belirtilen gerekçelerle kabule şayan görülen hususlar tesbit edilmiştir.

3. Bugünkü duruma sebep olan amillerin değerlendirilmesi :

Urfa Tüneli İkmâl İnşaatı Sözleşmesinde iş için gerekli makinaların yurt dışından temini öngörülmemiş olmasına rağmen, Müteahhitlik ihaleden sonra söz konusu tünelin zemin şartlarına göre ve son teknolojik çalışmaların yeni ürünlerini de dikkate alarak iş için en uygun makina seçimine gitmiştir. Özellikle tünel kazma işi için seçimi yapıp ithal edilmiş olan PAURAT marka tünel kazma makinasının bugüne kadar yaptığı çalışmalarda çok başarılı olduğu İdaremizce de görülmüştür. Gerçekten adı geçen makinalar kısa bir çalışmadan ve zemin şartlarına adapte edilmelerinden sonra, günlük iş programına uygun bir zamanda kazı işini yaparak ve kazı malzemesini otomatik olarak kamyonlara yükleyerek bu işteki üstün performanslarını ispatlamışlardır.

Bu manada ithali yapılmış olan diğer makina ve teçhizatın da aynı derecede başarılı olduğu bir vakiadır.

Müteahhitlik Ek Sözleşme yapılması ile ilgili taleplerinde işin başlangıcında kendi öz kaynakları ve İdareden aldığı avanslarla yukarıda sözü edilen makina ve teçhizatı yeteri kadar temin etme imkânını bulamadığını bu nedenle iş için gerekli makina ve teçhizatın bir kısmını kredili olarak yurt dışından getirme yolu-

na gittiğini, TL. nin yabancı paralar karşısında çok hızlı bir şekilde ve hatta günlük olarak değişmesi ve faiz oranlarının çok yükselmesi sonucunda önceden tahmini mümkün olmayan büyük bir borç yükü altına girmiş olduklarını belirterek ihtiyacını duydukları işletme sermayesinin temin edilememesi Sözleşmede gerekli değişikliklerin yapılmaması halinde işin sağlıklı yürütülmesinin çok zor olduğunu ifade etmektedirler.

Müteahhidin işi en iyi şekilde yapmak maksadıyla yurt dışından temin ettiği ve İdaremizce de tasvip edilen bahis konusu makina ve teçhizat için, Müteahhitlikte yapılan teknik ve ekonomik araştırmalar, makina ve teçhizatın siparişe bağlanması, bir kısmının imalatı ile nakliye ve gümrüklerden çekilmeleri için geçen zaman içerisindeki para değerinde vaki hızlı değişmeler ve faiz yükselmeleri karşısında yüklenildiği belirtilen çok büyük miktarlara varan borç yüküne karşılık aynı süre içerisinde yeterli düzeye ulaşmamış makina ve teçhizatla çalışma zorunluluğu sonucu vadesi gelmiş borç ve faizlerinin ödenmesini, işin yürütülmesi için gerekli ana malzemelerin satın alınmasını, ve 1200 civarındaki elemanlarının ücretlerinin ödenmesini sağlayacak aylık iş üretimi imkânının bulunmadığı görülmüştür.

Müteahhit bahsedilen finansman gücü karşısında 1983 yılı başından itibaren işçi ücretlerini zamanında ödemede güçlük çekmiş, iş için gerekli ana malzeme (çimento, akaryakıt) teminini gerçekleştirememiş ve bunların doğal sonucu olarak da çok düşük bir randımanla çalışmasını sürdürebilmiştir.

Yapılmış olan harcamalara karşılık üretilen işlerin parasal tutarlarının küçüklüğü karşısında önce işçilerine izin veren Müteahhit daha sonra bütün işleri durdurmuştur. Ancak tünelin bakımı (aydınlatma, havalandırma, su tahliyesi) ve bekçilik hizmetleri için bir grup personel ile çalışmaya devam etmiştir.

4. Müteahhit taleplerinin incelenmesi ve varılan sonuçlar :

Müteahhit 3.4.1984 ve 7.5.1984 tarihlerinde Genel Müdürlüğümüze yaptığı inü-racaatla, Urfa Tüneli ve Tesisleri İkmâl İnşaatı işinin, ATATÜRK Barajına paralel olarak yürütülmesini temin amacıyla mevcut Sözleşmede bazı değişikliklerin yapılmasını talep etmiştir.

Bu taleplerden üzerinde mutabakat sağlananlar şunlardır :

a — Taahhüt konusu işin Atatürk Barajı ve Urfa-Mardin ovalarının sulama şebekelerinin inşaatına paralel olarak yürütülebilmesi için iç ve dış piyasadan bu gün için temin edilmiş ve bundan sonra temin edilecek makina ve teçhizat ile gerekli miktarda yedek parçanın satın alınması ve ayrıca iş için gerekli ana malzemelerin satın alınıp iş başına nakilleri için sarf edilmek üzere 7,5 milyar TL. ek avansın 1984 yılı içerisinde, 10 milyon US \$ döviz karşılığı TL. avansının da bir program esasında içerisinde ek avans olarak verilmesi,

b — İşin yapılabilirliği, Atatürk Barajı ve Sulama Şebekelerini inşaatlarının bitirilme zamanları da dikkate alınarak termin tarihine ilâve edilecek sürenin 30 ay olarak tesbiti ve bu sürenin az miktarda işin ana termin tarihlerine de etki ettirilmesi.

c — Süre uzatımının doğal sonucu olarak mevcut Sözleşmenin 9. maddesinde belirtilmiş olan yıllara göre yapılacak iş miktarlarının işin durumuna göre yeniden tanzim edilmesi,

d — Sözleşmede fiyat farkı ödenecek malzemeler listesine (B cetveli) petrol ürünü olan P.V.C. su tutucu conta'nın ilâve edilmesi,

- e — Sözleşmede ihzarat ödemesi yapılacağı belirtilen malzeme listesine
- Priz hızlandırıcı katkı maddesi hazırlanması,
  - Priz geciktirici katkı maddesi hazırlanması,
  - Betona akışkanlık verici katkı maddesi hazırlanması,
  - Kaya bulonu hazırlanması,

maddelerinin eklenmesi,

f — Sözleşmenin kazı fiyatları (Tarifleri ve şartları) bölümünde, kazılarla ilgili genel notların 4. maddesinde göçük teriminin tarifinde esas alınmış 10 m³ lük miktarın, işin özelliğinin ve büyüklüğünün dikkate alınarak 5 m³ olarak tadili,

g — Özel Teknik Şartnamenin 77. maddesinin; İşin özelliklerini ve bugünkü durumu dikkate alınarak yapılabilirliğinin temini düşüncesiyle yeniden düzenlenmesinin gerektiği bu nedenle Tünelde kazı kesiti ile betonarme kaplama kesiti arasındaki mesafenin 1000 metreden 2500 metreye çıkarılması ve çok özel hallerde bu mesafenin İdarenin yazılı müsaadesiyle 3000 metreye çıkarılabilmesi tarzında tadili,

h — Kalıplar ve elde edilen beton veya betonarme betonu yüzeyleri Özel Teknik Şartnamesinde yapılmış olan tarif dolayısıyla ödenemeyen, ancak işin yapılması için kaçınılmaz olması dolayısıyla kullanılan, kemer kalıbının devamı niteliğinde ve beton yüzeyindeki düzgünlüğü temin amacı ile invert betonunda da kalıp kullanılması halinde kalıpla temas eden beton yüzeylerine ilgili pozdan kalıp bedeli ödenmesinin tariflenmesi.

1 — Bütün beton imalâtların bünyesine giren kum-çakıl'ın taşıma bedellerinin, ara hakedişlerde de gerçek masafeler üzerinden hasaplanması ve ödemenin buna göre yapılmasının temini,

Bu safhada işin feshedilmesi veya aynı müteahhide yaptırılması imkânlarının sağlanması dışında bir seçenek bulunmamaktadır.

İşin feshedilmesi halinde, yeniden ve müteahhit nam ve hesabına ihaleye çıkarılması gerekmekte olup, nam ve hesaba yapılacak ihale sonucu veya nam ve hesaba istekli çıkmaması halinde İdare nam ve hesabına yapılacak ihale sonucu yeni fiyatlar ve 2886 sayılı Kanununun 28. maddesi gereğince yayınlanan Tebliğde % 20 ile sınırlandırılan tenzilat gözönüne alındığında işin çok daha yüksek bir bedelle ihale edilmesi kaçınılmaz olacak ve belirli bir zaman kaybı doğacaktır.

Oysa aşağıda belirteceğimiz üzere işin, Atatürk Barajı ve Sulama Şebekeleri inşaatlarına paralel olarak tamamlanamaması halinde bir yıllık gecikmesinin Millî Ekonomide yaratacağı kayıp asgari 73, 2 milyar TL. olacaktır.

Buna mukabil yukarıda belirtilen esaslar dairesinde mutabık kalınan konularda ek sözleşme yapılması halinde İdarece terkedecek menfaat sadece bir kaç milyar TL. dan ibaret bulunmaktadır.

Yapılan etüdlere göre;

— Urfa Tüneli, Atatürk Barajı ve Sulama Şebekeleri inşaatlarına paralel olarak tamamlanamadığı takdirde 5.000.000 dönüm tarım arazisinin sulanmasının bir yıllık gecikmesi halinde Millî Ekonomi kaybı dönüm başına 14.000.— TL. esasıyla $5.000.000 \times 14.000 = 70$ milyar TL. olacaktır.

— Urfa - Harran Sulama Kanalı üzerinde inşa edilecek olan Hidroelektrik Santralının yıllık enerji üretimi 160 milyon kilowatt saat olacaktır. Enerjinin Kilowatt saati 20 TL. esas alınrsa $160 \text{ milyon} \times 20 \text{ TL.} = 3,2$ milyar TL. değerinde bir enerjinin yıllık kaybı söz konusudur. Kaldı ki enerjinin sanayideki değeri çok daha değişik boyutlarda hesaplanmaktadır.

— Urfa Tünelinin bitim tarihinin Atatürk Barajının su tutma tarihi ile uygun halde olmaması bir diğer ifade ile gecikmesi halinde Tünel su alma ağı göl içerisinde kalacaktır, Tünel inşaatına devamı temin etmek için bu bakımdan da bir takım ilâve tedbirlerin alınması ve Tünel girişine su girmesinin önlenmesi gerekecektir. Bu işlerin malî portresinin de küçümsemeyecek boyutlara ulaşacağı aşikârdır.

5. Sonuç :

Yukarıda arz ve izah olunan sebeplerden dolayı İdaremizle adigeçen Müteahhitlik arasında mutabık kalmış hususlarda Ek Sözleşme yapılması suretiyle işin aynı Müteahhide yaptırılmasında çok büyük yarar görülmektedir.

Bu nedenle ilişkide sunulan ve değişiklik getiren her maddesi hakkında gerekçesi belirtilen Ek Sözleşmenin aktedilmesi hususunda uygun görüşümüzün belirtildiğini 6200 sayılı Kanununun 35. maddesi gereğince tensibinize arz ederim.» denilmektedir.

Gereği görüşülüp düşünüldü :

Üyelerden Hasan Basri Gültekin ve Birsen Çırakman'ın «6200 sayılı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilâtı ve Vazifeleri Hakkında Kanun'un 35 inci maddesinde, Umum Müdürlüğün, bir hakkın tanınmasını veya menfaatin terkinin tazammun eden sözleşme değişikliklerini yapmaya yetkili olduğu ancak, her yıl bütçe kanunlarıyla saptanan miktarı aşan sözleşme değişikliklerini, Danıştayın uygun mütalaasıyla yapabileceği belirtilmiştir.

Maddenin, aktedilen sözleşmelerde değişiklik yapılmasını gerektiren yeni durum ve gereksinimlerin ortaya çıkabileceği düşüncesiyle, bunların giderilmesinde İdareye bir olanak sağlamak amacıyla olduğu açıktır. Yeni durumlar karşısında, sözleşmede değişiklik yapılabilmesi için, bunda, İdarenin menfaati bulunması koşulu Yasada ayrıca öngörülmüş bulunduğundan, İdarenin terkedeceği menfaate göre sağlayacağı yarar daha üstün bir değer ifade ediyorsa sözleşme değişikliği yoluna gidilebilecektir.

İdare yazısında, 6200 sayılı Yasanın 35 inci maddesinde sözü edilen «idare menfaati,» işin bir an önce bitirilmesi biçiminde anlatılmak istenmektedir. Dosyanın incelenmesinden anlaşılmaktadır ki, müteahhit sözleşmenin ilk yılında iş programına uygun olarak, ikinci yılında 4.578 milyar liralık işe karşılık 1.438 milyar liralık, üçüncü yılında 4.578 milyar liralık işe karşılık 703 milyon liralık

iş yapmış, böylece, sözleşme süresinin yarısında bitirilen iş %10 un altında kalmıştır. Bu durumda, sözleşme değişiklikleriyle sağlanacak yeni olanaklara ve süre uzatımına rağmen müteahhidin bu işi belirlenen sürede yürütüp bitirebileceği hususunda olumlu kanaat oluşmamaktadır. Esasen, İdare yazısında da bu görüşün aksine bir tesbit ve kanaata da yer verilmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, sözleşme değişikliğiyle umulan yarar sağlanamayacağından istemin bu gerekçeyle reddi gerekir. «biçimindeki ayrışık oyuna karşı, yukarıya aynen alınmış bulunan İdare yazısının incelenmesinden Urfa Tüneli ve Tesisleri İkmal İnşaatı işiyle ilgili sözleşmede değişiklik yapılarak Müteahhide 7,5 milyar TL. ek avansın 1984 yılı içerisinde, 10 milyon Amerikan Doları döviz avansının bir program esaslı içerisinde ek avans olarak verilmesi, termin tarihine 30 aylık bir sürenin eklenmesi ve bu sürenin aynı miktarda işin ana termin tarihlerine de etki ettirilmesi, bunun sonucu olarak yıllara göre yapılacak iş miktarlarının işin durumuna göre yeniden düzenlenmesi, P.V.C. su tutucu contanın fiyat farkı ödenecek malzemeler ile listesine eklemesi, priz hızlandırıcı katkı maddesi hazırlanması, priz geciktirici katkı maddesi hazırlanması, betona akışkanlık verici katkı maddesi hazırlanması, kaya bulonu hazırlanması maddelerinin ihzarat ödemesi yapılacak malzeme listesine eklenmesi, göçük teriminin tanımına esas alınmış 10 m³ lük miktarın 5 m³ olarak değiştirilmesi, böylece 5 m³ den daha büyük göçükler için Müteahhide para ödenmesinin sağlanması, tünelde kazı kesiti ile betonarme kaplama kesiti arasındaki uzaklığın 1000 metreden 2500 metreye çıkarılması ve özel hallerde bu uzaklığın idarenin yazılı izniyle 3000 metreye çıkarılabilmesine olanak sağlanması, invert betonu kalıbıyla temas eden beton yüzeylerine ilgili pozisyonlardan kalıp bedeli ödenmesi, beton imalatında kullanılan kum-çakılın taşıma bedellerinin ara hakedişlerde de gerçek uzaklıklar üzerinden hesaplanması ve ödemenin buna göre yapılması hususlarının sözleşmeye konulması konusunda 6200 sayılı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilât ve Vazifeleri Hakkında Kanununun 35 inci maddesine göre Danıştaydan görüş istendiği anlaşılmaktadır.

Söz konusu 35 inci madde hükmüne göre, sözleşmede değişiklik yapılabilmesi, bunda idarenin bir menfaati bulunması koşuluna bağlı kılınmıştır. Bu nedenle yasanın açık hükmü karşısında İdarenin bu sözleşme değişikliğindeki menfaatinin açık olarak belirlenip ortaya konulması konu hakkında olumlu görüş bildirilmesinin temel koşuludur.

Değiştirilmesi önerilen sözleşme hükümlerinin Müteahhit Firma tarafından ihaleye katılmadan önce incelendiği ve ihaleye katılmak ve sözleşmeyi imzalamak suretiyle aynen kabul edildiği ortadadır. Sözleşmelerin akdedilmesinden sonra, bunda, işin, sözleşme esaslarına göre yürütülemeyeceği iddiasıyla değişiklik yapılmasının istenmesi, idarelerce de bunun kabulü yoluna gidilmesi, kamu ihalelerine hakim olan temel ilkelere esas itibarıyla aykırı düşer. İlgililer ihaleye katılıp katılmama ve yapacakları indirimi belirleme konularında daha önce belirlenip açıklanan koşullara göre bir karar vermekte olduklarına göre, sözleşmenin akdinden sonra koşulların müteahhit lehine değiştirilmesi bir ayrıcalık yaratmak sonucunu doğuracaktır. Bunun «güvenilirlik ilkesi» ne uygun bulunmadığı açıktır.

Öte yandan, durum özel hukuk ilkelerine de uygun düşmemektedir. Zira, Borçlar Kanununun 365 inci maddesinde götürü pazarlık edilmiş ise, müteahhidin yapılacak şeyi kararlaştırılan fiata yapmaya mecbur olduğu, yapılacak şey tahmin edilen miktardan fazla say ve masrafı mucip olsa bile müteahhidin bedelin artırıl-

masını isteyemeyeceği, ancak, evvelce tahmin olunamayan veya tahmin olunup da iki tarafca nazara alınmayan haller, işin yapılmasına mani olur veya yapılmasını son derece işkâl ederse, hakimın haiz olduğu takdir hakkı dolayısıyla ya tekerrür eden bedeli tezyit veya sözleşmeyi feshedeceği, yapılacak şey evvelce tahmin edilen miktardan daha az bir say ile vücuda gelmiş ise, iş sahibinin bedeli tamamen vermeye mecbur olduğu hükme bağlanmıştır. Görüldüğü gibi, müteahhidin yapılacak şeyi kararlaştırılan fiyata yapmak zorunda olması temel ilkedir. Ancak, daha önce tahmin olunamayan veya tahmin olunup da taraflarca gözönüne alınmayan hallerin işin yapılmasına engel olması veya bunu son derece müşkil duruma getirmesi, hâkimce, kararlaştırılan bedelin artırılmasını veya sözleşmenin feshini gerektirecek haller olarak kabul edilebilecektir. İdare yazısında yukarıda sözü edilen hükmün uygulanmasını gerekli kılacak hallerin mevcut olduğundan açıkca bahsedilmemiş olmakla birlikte, Türk Lirasının yabancı paralar karşısından çok hızlı şekilde değer kaybetmesi, faiz oranlarının yükselmesi hallerinin sözleşme değişikliği önerisinin kabulü için gerekçe olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır. Bunların önceden tahmin olunamayan veya tahmin olunup da taraflarca nazara alınmayan hususlar olduğunu kabule olanak yoktur. Zira, Türk Lirasının değer kaybı, sözleşmenin yapıldığı tarihlerden çok daha önceki zamanlarda başlamış, hatta bunun oranı, çok daha yüksek düzeylerde seyretmiştir. Ayrıca, bunun kamu ihalelerinde müteahhitlerin uğrayacakları güç durumları başka bir ifadeyle «İşin yapılmasına mani olur veya yapılmasının son derece işkâl eder» haller olmasını önlemek için eskalasyon kararnamele adı verilen 7/15765, 7/15990, 8/505, 8/2574 numaralı kararnamele çıkarılmış, müteahhitlere istihkaklarını sözleşmelerdeki birim fiatları üzerinden değil, para değerindeki düşmelerin hakedişlerin ödenmesine yansımaları sağlayacak biçimde ödeme yapılmasına ilişkin esaslar yürürlüğe konulmuş ve ödemeler bunlara göre yapılmıştır ve yapılmaktadır. Bu durumda, İdare yazısında sözü edilen hususların Borçlar Kanununun 365 inci maddesinin yukarıda sözü edilen ikinci fıkrasının uygulanmasını gerekli kılamayacağı açıktır.

Danıştayın ve ona uygun olarak idarelerin bu konularda bugüne kadarki tutumu, müteahhidin mahkemelere yapacağı bir başvurunun sözü edilen 365 inci madde hükmü dolayısıyla haklı görülebilmesi ihtimali karşısında, idarenin yargılama giderlerine de mahkûm olmasını önlemek için sözleşme değişikliğini kabul etme yolundadır. Yoksa, işin ihale koşulları içerisinde yürütülemeyeceği yolundaki her başvurunun kabulü, yukarıda sözünü ettiğimiz temel ilkelere uygun düşmez ve bu nedenle kabul edilemez. Şayet, müteahhitler şu veya bu nedenle işi yürütmez veya yürütemezlerse, mevzuatta bu hallere göre işin yürütülmesine ve bitirilmesine olanak sağlayacak, işin bazı kısımlarını müteahhit nam ve hesabına yapmak üzere idarenin müdahale hakkı, sözleşmeyi feshederek taahhüdün geri kalan kısmının müteahhit nam ve hesabına ihaleye çıkarmak gibi idari usuller öngörülmüştür. Bunlar 6200 sayılı Yasanın 32 nci maddesine göre Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulmuş olan «esaslar» ın 54 ve 55 inci maddelerinde ve sözleşmenin 21 ve 22 nci maddelerinde de düzenlenmiştir.

İdare yazısında, 6200 sayılı Yasanın 35 inci maddesinde sözü edilen «İdare menfaati» işin bir an önce bitirilmesi biçiminde ifade edilmiştir. Dosyanın incelenmesinden anlaşılmaktadır ki, müteahhit, sözleşmenin ilk yılında iş programına uygun olarak, ikinci yılında 4.578 milyar liralık işe karşılık 1,438 milyar liralık, üçüncü yılında 4.578 milyar liralık işe karşılık 703 milyon liralık iş yapmış, böylece, sözleşme süresinin yarısında işin % 10 unun altında işi bitirebilmiştir. Bu hal, sözleşme değişiklikleriyle sağlanacak yeni olanaklara rağmen Müteahhidin

bu işi yürütüp bitirebileceği hususunda haklı kuşkular uyandırmaktadır. Bu durumda, tanınan yeni olanakların ve verilecek büyük miktardaki avansın akıbetinin üzerinde önemle durulması gereken bir husus olduğu ortadadır.

Ayrıca, ek sözleşmenin 3 üncü maddesinde verilmesi öngörülen 7,5 milyar TL. ve 10 milyon Amerikan Doları karşılığı TL. avansı, sözleşmenin 13 üncü maddesinde ihale bedelinin toplam olarak % 12 si ve yıllık ödenmiş fiyat farklarının % 10'u oranında verileceği belirtilen avansların dışındadır. Böylece, Amerikan Dolarının bugünkü kur üzerinden değerlendirilmesi ve miktarının bilinmemesi nedeniyle yıllık fiyat farklarına göre verilmesi gereken avansın dikkate alınmaması suretiyle yapılan hesaplamada, müteahhide toplam olarak 14,428 milyar lira avans verilmesi öngörülmektedir. Bu miktar, ihale bedelinin % 50 sini aşmakta, Doların değerinde meydana gelecek değişmelerle de daha çok aşağıya açık bir biçimde görülmektedir ki, bu durum ise, 6200 sayılı Yasanın 34 üncü maddesi gereğince Bakanlar Kurulunun 15.8.1973 günlü ve 7/6986 sayılı kararıyla yürürlüğe konulan ve 16.10.1979 gün ve 7/18338 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla bazı maddeleri değiştirilen «esaslar»ın 72 nci maddesinin d bendi hükmüne aykırı bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, Urfa Tüneli ve Tesisleri İkmal İnşaatı işiyle ilgili sözleşmede değişiklik yapılması önerisinin kabulü uygun bulunmadığı mütalaa kılınmakla dosyanın Danıştay Başkanlığına sunulmasına 29.5.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.
DANIŞTAY
Birinci Daire
Esas No : 1984/79
Karar No : 1984/126

Özeti : 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanununa tabi olarak kurulmuş bulunan esnaf ve küçük sanatkârlar dernekleri ile esnaf kefalet kooperatifleri üyelerinin, esnaf ve küçük sanatkârlar dernekleri ve üst kuruluşları ile kefalet kooperatifleri yöneticilerinin bu sıfatları nedeniyle siyasi partilere üye olmalarına yasal bir engel bulunmadığı Hk.

507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanununa tabi kuruluşlar ile esnaf kefalet kooperatifi üye ve yöneticilerinin siyasi partilere üye olup olamayacakları konusunda istişari düşünce istemine ilişkin olan Başbakanlığın 27.3.1984 günlü ve Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığı K.K.T.D. 18/174-242/01761 sayılı yazısına ekli Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 27.2.1984 günlü ve Hukuk Müşavirliği 4-03/TA-131-217 sayılı yazısında aynen :

«507 sayılı Kanuna göre kurulmuş olan Esnaf ve Küçük Sanatkârlar dernekleri ile bunların birlik ve federasyonları üyelerinin, keza 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'na göre kurulan Esnaf Kefalet Kooperatifi üyelerinin siyasi partilere kayıt olup olamayacakları konusunda Bakanlığımıza muhtelif müracaatlar yapılmaktadır.

Söz konusu kuruluşlardan Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Derneklerinin «kamu kurumu niteliğinde meslek teşekkülü niteliği» bulunmakta ; birlik, federasyon ve kooperatifler ise bu yönden 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 11. maddesi kapsamı dışında kalmaktadırlar.

Bu durumda, üst kuruluşlarda da görevlendirilen dernek yönetim kurulu üyelerinin statüleri tereddüt yaratmakta ve 62 sayılı kanun hükmünde kararname ile 507 Sayılı Kanunda yapılan değişiklikle esnaf kuruluşlarının hükmi şahsiyetlerine getirilen yasakların yöneticileri ferden bağlayıcı görüşü de ileri sürülebilmektedir.

Ülke çapında vaki tereddütlerin giderilmesini teminen 507 sayılı Kanuna tabi kuruluşlar ve esnaf kefalet kooperatifleri üye ve yöneticilerinin siyasi partilere üye olup olamayacakları hususunda görüş tesbiti ile iş'arını ya da Danıştay'dan istişari mütalââ alınmasına, 2575 Sayılı Danıştay kanunu'nun 23/e maddesi itibariyle delâletlerini müsadelerinize arz ederim.» denilmektedir.

Gereği görüşülüp düşünüldü :

İstişari düşünce isteminin konusunu 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanununa tabi kuruluşlar ile esnaf kefalet kooperatifi üye ve yöneticilerinin siyasi partilere üye olup olamayacakları hususu oluşturmaktadır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun. siyasi partilere üye olma konusunu düzenleyen 11 inci maddesinde, yirmibir yaşını dolduran, medeni ve siyasi hakları kullanma ehliyetine sahip bulunan her Türk vatandaşının bir siyasi partiye üye olabileceği hükme bağlanmış, maddenin ikinci fıkrasının a ve b bentlerinde ise, bu genel kuralın istisnalarına yer verilmiştir. (b) bendinde, kamu hizmetinden yasaklılar ile bu bentte belirtilen bazı suçlardan hükümlü olanların, konumuz yönünden önemli olan a bendinde ise, hâkimler ve savcıların, yüksek yargı organları mensuplarının, yükseköğretim kurumlarındaki öğretim elemanlarının, Yükseköğretim Kurulu üyelerinin, kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlilerinin, özel kanunla ve özel kanunun verdiği yetkiye dayanılarak kurulmuş bankaların ve teşekküllerin yönetim ve denetim işlerinde çalışanlar ile aylıklı ve yevmiyeli memurlarının ve kamu yararına çalışan derneklerden özel gelir kaynakları ve özel imkânları Kanunla sağlanmış olanların merkez kurullarında görev alanların, öğrenciler ve Silâhlı Kuvvetler mensuplarının siyasi partilere gremeyecekleri belirtilmiştir.

Duraksama konusunda bir sonuca ulaşabilmek için, 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanununa tabi kuruluşlar ile esnaf kefalet kooperatifi üye ve yöneticilerinin, sözü edilen 11 inci maddenin a bendinde nitelikleri belirtilen kişilerden olup olmadıklarının araştırılması gerekmektedir.

507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanununa tabi kuruluşlar, Esnaf ve Küçük Sanatkârlar dernekleri ile bu derneklerin üst kuruluşları olan birlikler, federasyonlar ve konfederasyondur. Kanunun 62 sayılı Kanun Hükmünde kararnameyle değiştirilen 1 inci maddesinde, söz konusu dernekler ve üst kuruluşlarının kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları oldukları hükme bağlanmıştır. Anayasanın 135 inci maddesinde de, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları, belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun

olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak amacıyla yasalarda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmışlar ve kamu tüzel kişileri olmakla birlikte, kamu kurum ve kuruluşlarından ayrı bir hukuki niteliğe sahip kılınmışlardır.

Esnaf kefalet kooperatifleri ise, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre kurulmuş kooperatiflerdir. Bu Kanuna göre kurulmuş her kooperatif gibi, esnaf kefalet kooperatifleri de birer özel hukuk tüzel kişisidir.

Yukarıda belirtilen hukuksal nitelikleri karşısında, esnaf ve küçük sanatkarlar dernekleri ve üst kuruluşları ile esnaf ve kefalet kooperatiflerinin, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 11 inci maddesinin ikinci fıkrasının a bendinde sözü edilen ve nitelikleri yasalarda belirtilmiş kurum ve kuruluşları ifade eden «kamu kurum ve kuruluşları», «özel kanunla ve özel kanunun verdiği yetkiye dayanılarak kurulmuş banka ve teşekkül», «kamu yararına çalışan dernek» ler kategorilerinden farklı nitelikteki hukuksal varlıklar ve tüzel kişilikler olduklarından kuşku duyulamaz. Öte yandan, bunların üyelerinin ve tamamı gerçek kişi olan üyeleri arasından seçilen yöneticilerinin, 11 inci maddesinin ikinci fıkrasının a bendinde sayılan öteki kişilerden ve kurum ve kuruluş yöneticilerinden olmadıkları da açıktır.

Anayasanın 135 inci maddesinde ve 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanununa 62 sayılı Kanun Hükmünde kararnameyle eklenen ek 1 inci maddede, esnaf ve küçük sanatkârlar dernekleri ve üst kuruluşları için, 1163 sayılı kooperatifler Kanununun 92 nci maddesinde esnaf kefalet kooperatifleri için siyasi faaliyeti yasaklayan hükümler yer almış ise de, bunların, anılan dernekler ve üst kuruluşları ile kooperatif tüzel kişiliklerine yönelik bulunduğu, bu tüzel kişilerin üye veya yöneticilerinin siyasi partilere üye olmalarını önleyici yönlerinin bulunmadığı kuşkusuzdur.

Açıklanan nedenlerle, 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanununa tabi olarak kurulmuş bulunan esnaf ve küçük sanatkârlar dernekleri ile esnaf kefalet kooperatifleri üyelerinin, esnaf ve küçük sanatkârlar dernekleri ve üst kuruluşları ile esnaf kefalet kooperatifleri yöneticilerinin bu sıfatları nedeniyle siyasi partilere üye olmalarına yasal bir engel bulunmadığı mütalâa kılınmakla dosyanın yerine gönderilmek üzere Danıştay Başkanlığına sunulmasına 8.6.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY

Birinci Daire

Esas No : 1984/3

Karar No : 1984/5

Özeti : Ek göstergeleri özel yasa hükümleriyle saptananlar dışında, Başbakanlığa bağlı müsteşarların ek göstergelerinin, 657 sayılı Yasanın 2183 sayılı Yasayla değişik 43 üncü maddesinin a bendinin ikinci fıkrası gereğince Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulan kararnamelere göre belirlenmesi gerekeceği Hk.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 2183 sayılı Kanunla değiştirilen 43 üncü maddesinin a bendinin üçüncü fıkrasının uygulanmasında doğan duraksamanın giderilmesi amacıyla Danıştaya gönderilen Başbakanlığın 28.12.1983 günlü ve Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığı K.K.T.D. 18/174/106/08900 sayılı yazısında aynen :

«657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun 2183 Sayılı Kanunla değiştirilen 43 üncü maddesinin (a) bendinin üçüncü fıkrasında «..... Başbakanlık ve Bakanlıklar müsteşarları .....»nın gösterge rakamlarına + 600 rakamının ekleneceği hükmü yer almaktadır.

Sözü edilen hükümde «Başbakanlık Müsteşarı deyimi ayrı olarak belirtilmediğinden Başbakanlığa bağlı Müsteşarların gösterge rakamlarına da + 600 ek gösterge rakamı eklenilebileceği düşünülmektedir.

Bu husustaki görüşünüzün acele olarak bildirilmesini arz ederim» denilmektedir.

Gereği görüşülüp düşünüldü :

Yukarıya aynen alman Başbakanlık yazısında da görüldüğü üzere, istisari düşünce istemi, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 2183 sayılı Yasayla değiştirilen 43 üncü maddesinde yer alan Başbakanlık ve bakanlık müsteşarlarının gösterge sayılarına + 600 ek gösterge sayısı ekleneceği yolundaki hükmün uygulanmasına ilişkindir. Ancak, söz konusu 43 üncü maddenin 12.2.1982 de 2595 sayılı Yasayla tamamı, 31.12.1982 de 2771 sayılı Yasayla da B bendi değiştirilmiş; maddenin yeni metninde idare yazısında uygulanması duraksama konusu olduğu bildirilen sözü edilen hükme yer verilmemiştir. Bu nedenlerle ve şu durumda Başbakanlığa bağlı müsteşarların, Başbakanlık müsteşarı gibi + 600 ek gösterge sayısından yararlanıp yararlanamayacakları konusunun incelenmesine gerek kalmamaktadır.

Ancak, 43 üncü maddenin 2595 sayılı Yasayla gördüğü değişiklikle, kadroları genel idare hizmetleri sınıfına dahil olanların ek göstergelerinin kadro kanununa ekli cetvellerde görev ünvanlarının karşısında gösterileceği öngörülmüş, 2771 sayılı Yasayla yapılan değişiklikle bu hüküm korunmuş, kadrolarına tahsisli ek göstergesi bulunmayan 1-4 dereceden aylık alanlara ödenecek ek gösterge sayılarına ilişkin esaslar, ayrıca, belirlenmiştir. 657 sayılı Yasaya sözü edilen 2595 sayılı Yasayla eklenen geçici 2 nci maddede ise, genel ve katma bütçeli kurumlarda, bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlarda, yasayla kurulan fonlarda, ke-

falet sandıklarında ve beden terbiyesi bölge müdürlüklerinde görevli olan memurlar hakkında kadro kanunu, bunlar dışında kalan diğer kamu kurum ve kuruluşlarının memurları hakkında ilgili mevzuatında yapılacak düzenleme yürürlüğe konuluncaya kadar, bunların genel idare hizmetleri sınıfına dahil, 1, 2, 3 ve 4 üncü derece kadrolarında bulunanlara 657 sayılı Yasanın 43 üncü maddesinin 2595 sayılı Yasayla değiştirilmeden önceki hükümlerine dayanılarak Bakanlar Kurulunca saptanmış olan ek göstergelerin uygulanmasına devam olunacağı hükme bağlanmıştır.

Bu durumda, ek göstergeleri özel yasa hükümleriyle saptananlar dışında, Başbakanlığa bağlı müsteşarların ek göstergelerinin, 657 sayılı Yasanın 2183 sayılı Yasayla değişik 43 üncü maddesinin a bendinin ikinci fıkrası gereğince Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulan kararnamelere göre belirlenmesi gerekir.

Keyfiyet bu yolda mütalâa kılınmakla dosyanın Danıştay Başkanlığına sunulmasına 10.1.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— o —

T.C.
DANIŞTAY

Birinci Daire

Esas No : 1984/6

Karar No : 1984/6

Özeti : 1402 sayılı Yasaya göre işlemlerinin geri alınması üzerine göreve döndürülenlere, göreve son verme işleminin tesis edildiği tarihten sonraki döneme ilişkin bütün aylık ve özlük haklarının ödenmesi gerektiği Hk.

Sıkıyönetim komutanlıklarınca görevlerine son verilip durumları sonradan yeniden incelenerek göreve alınmalarında sakınca görülmeyen personelin görevlerine iade edilinceye kadar açıkta kaldıkları sürelerle ait özlük haklarının verilip verilemeyeceği konusunda duraksamaya ilişkin olan ve Başbakanlığın 4.1.1984 günlü ve Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığı K.K.T.D. 18/174-232/08917 sayılı yazısıyla Danıştay Başkanlığına gönderilen Maliye Bakanlığının 26.12.1983 günlü ve Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü BÜMKO-KY-10-115546-5027-33289 sayılı yazısında aynen :

«Danıştay 1 inci Dairesinin Esas No : 1982/112, Karar No : 1982/130 sayılı İstisnâ kararında; haklarında tesis edilen göreve son verme, görevden çekilmiş sayılma, ya da benzeri işlemlerin iptali üzerine göreve döndürülenlerin, dava dilekçelerinde aylık ve özlük haklarına ilişkin bir istemde bulunup bulunmadıklarına bakılmaksızın, işlemin tesisi tarihinden sonraki bütün maddi haklarının ödenmesi, Esas No : 1983/116 ve Karar No : 1983/114 sayılı istisnâ kararında ise, söz konusu işlemlerin «yürütmenin durdurulması» kararı ile durdurulması üzerine göreve döndürülenlerin haklarında da, iptal kararı alanlar gibi işlem yapılarak fiilen görev yapmadıkları süreye ilişkin bütün maddi haklarının ödenmesi gerektiğine, karar verilmişti.

İdarelerince görevlerine son verilen, görevden çekilmiş sayılan veya benzeri işlemler uygulanan memurlardan iptal veya yürütmenin durdurulması kararı

alanların, söz konusu İstisari kararlar uyarınca açıkta geçirdikleri sürelerle ilişkin bütün maddi hakları ödenmektedir.

Ancak çeşitli kurum ve kuruluşlardan alınan yazılarda ; yukarıda sayılan hal-ler dışında, 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 2 nci maddesinin son fıkrası uya-rınca, sıkıyönetim komutanlıklarının istemleri üzerine idarelerince görevlerine son verilen, bir süre sonra aynı komutanlıklarca göreve başlatılmalarının uygun görül-mesi üzerine de yeniden göreve başlatılan memurların, söz konusu Danıştay Ka-rarlarını gerekçe göstererek açıkta geçirdikleri sürelerle ilişkin maddi haklarını talep ettikleri, ifade edilmektedir.

Sıkıyönetim Kanununun 2 nci maddesinin anılan fıkrası ; sıkıyönetim komu-tanlarının genel güvenlik, asayiş veya kamu düzeni açısından çalışmaları sakın-calı görülen veya hizmetleri yararlı olmayan kamu personelinin, statülerine göre atanması veya işlerine son verilmesine ilişkin taleplerinin, ilgili kurum ve organ-larca yerine getirilmesini zorunlu kılmıştır.

Kanaatimizce, bu fıkra hükmü ile sıkıyönetim halinin gerektirdiği özel şart-lardan doğan takdir yetkisi kullanılmakta ve duruma göre, ya kamu personelinin görev yeri değiştirilmekte ya da kesin olarak görevden çıkarılmaktadır. Dolayı-sıyla, görevden alınanların herhangi bir yasa hükmüne aykırı fiilleri bulunup bu-lunmadığına bakılmamakta veya takibi gereken fiil ve hareketlerinin görevden alınmayla ilişkisi bulunmamaktadır. Aynı durum, göreve iade sırasında da söz konusu olmakta, görevden alınanlardan sıkıyönetim komutanlıklarınca uygun görülenler herhangi bir yargı kararı olmaksızın yeniden göreve başlatılabilmek-tedir.

Bu bakımdan ; sıkıyönetim komutanlıklarının istemleri üzerine görevlerine son verilip, bir süre sonra aynı komutanlıkların karar ve teklifleri üzerine göreve başlatılanlara, görevden çıkarılmada sıkıyönetim komutanlıklarınca da kabul edilen ve tasarrufun idarece iptalini gerektiren açık hata hali hariç, söz konusu Danış-tay kararları paralelinde işlem yapılarak açıkta geçirdikleri sürelerle ilişkin ay-lık ve özlük haklarının ödenemeyeceği, düşünülmektedir.

Ancak, konunun hukuki özelliği bulunması ve genellik arzemesi nedeniyle, Danıştayın istisari görüşlerine başvurulmasını tensip ve takdirlerine arzederim.» denilmektedir.

Gereği görüşülüp düşünüldü :

İstisari düşünce isteminin konusunu, 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 2 nci maddesine 2301 sayılı Yasayla eklenen fıkraya dayanılarak, sıkıyönetim ko-mutanlıklarının isteği uyarınca, bağlı buldukları idarelerce görevlerine son verilenlerden, 1402 sayılı Yasaya 2766 sayılı Yasayla eklenen geçici madde gere-ğince durumları yeniden incelenerek görevlerine iade edilenlerin açıkta kaldık-ları sürelerle ilişkin aylık ve özlük haklarının verilip verilemeyeceği hususu oluş-turmaktadır.

1402 sayılı Yasanın 2 nci maddesine 19.9.980 günlü ve 2301 sayılı Yasayla ekle-nen fıkroda, sıkıyönetim komutanlıklarının bölgelerinde, genel güvenlik, asayiş veya kamu düzeni açısından çalışmaları sakıncalı görülen veya hizmetleri yararlı olmayan kamu personelinin statülerine göre atanması veya işlerine son verilmesi,

mahalli idarelerde çalışanların görevden uzaklaştırılması veya işlerine son verilmesi hakkındaki istemlerinin ilgili kurum ve organlarca derhal yerine getirileceği, bunlar hakkında, tabi oldukları 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu veya diğer sosyal güvenlik kurumları hakkındaki kanun hükümlerinin uygulanacağı, bu şekilde işlerine son verilen memurların, diğer kamu görevlilerinin ve kamu hizmetlerinde görevli işçilerin bir daha kamu hizmetlerinde çalıştılamayacakları hükümlerine yer verilmiş bulunmakta idi. Aynı Kanuna 28.12.1982 günlü ve 2766 sayılı Kanunla eklenen geçici maddede ise, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce, 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 2 nci maddesine 19.9.1980 günlü ve 2301 sayılı Kanunla eklenmiş bulunan fıkra hükümlerine göre, sıkıyönetim komutanlarının istemleri üzerine işlerine son verilenlerin durumlarının sıkıyönetim komutanlıklarınca yeniden tetkik edilip kamu hizmetlerinde görevlendirilemeyecekleri tesbit edilen memurların, diğer kamu görevlilerinin ve kamu hizmetlerinde görevli işçilerin bir daha kamu hizmetlerinde çalıştılamayacakları, bunlar hakkında tabi oldukları 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ve diğer sosyal güvenlik kurumları hakkındaki kanun hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Böylece, 2301 sayılı Kanunun verdiği yetkiyle görevlerine son verilen personelin durumlarının yeniden incelenmesi ve haklarındaki bir daha kamu hizmetinde çalıştılamama yasağının kaldırılması olanağı sağlanmıştır.

Bu hüküm gereğince, durumları yeniden incelenerek haklarındaki kamu hizmetinde çalışma yasağı kaldırılıp görevlerine iade edilen personelin açıkta kaldıkları sürelerle ilişkin aylık ve özlük haklarının verilip verilemeyeceği hususunda sonuca varabilmek yönünden, görevlerine son verilen personelin yeniden görevlerine iadelerine ilişkin işlemin hukuksal niteliğinin incelenmesi gerekmektedir.

1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 2 nci maddesine 2766 sayılı Kanunla eklenmiş bulunan geçici maddede, yukarıda da belirtildiği gibi, görevlerine son verilenlerin «durumlarının yeniden tetkik» edilmesinden sözedilmektedir. Görülmektedir ki, yeniden incelenenekte olan husus, ilgilinin, başlangıçta, görevine son verilmesine ve bir daha kamu hizmetinde çalıştılamayacağına karar verilmesine neden olarak görülen durumudur. Başka bir anlatımla görevine son verilmesinden sonra durumunda meydana gelen gelişmeler değildir. Şu hale göre 2766 sayılı Kanun gereğince yeniden yapılan inceleme sonucunda haklarındaki kamu hizmetinde çalıştılamama kararı kaldırılanlar hakkında daha önce göreve son verme kararı verilmemesi gerektiğinin bizzat kararı veren mercilerce saptanmış olduğunu kabul zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Esasen, İdare yazısında, bir «tayin» den değil, «göreve iade» den sözedilmektedir ki, bunun göreve son verme işleminin düzeltilmesi anlamına geldiği açıktır. Bu da, yukarıdaki görüşün idarece kabul edildiğini belirten bir diğer husustur.

Bütün bunlar, «göreve iade» nin göreve son verme işleminin geri alınması niteliğinde bir işlem olduğunu ortaya koymaktadır.

İdare hukuku ilkelerine göre ise, idari işlemler, genel olarak, tesis edildikleri andan itibaren yürürlüğe girerler ve ileriye yönelik olarak hüküm ifade ederler. Ancak, idare, tesis ettiği işlemde hata olduğu kanısına varırsa, bu işlemi, belirli koşulların varlığı halinde, geri alabilir. Bu takdirde ise, geri alma işlemi, idarenin hatalı işlemi, tesis edildiği andan itibaren ortadan kaldırır ve aynen yargı yerlerince verilen iptal kararları gibi, tesis edildikleri tarihten önceki hukuksal du-

rumun geçerliliğini sağlar. Bu özellikleri nedeniyle geri alma işlemi, geri alınan işlemle içinde buldukları hukuksal durumun gerektirdiği haklardan yoksun kalan ilgililere, bu hakların yeniden tanınmasını gerekli kılar.

Bu durumda, haklarında tesis edilen göreve son verme işlemlerinin geri alınması üzerine göreve döndürülenlere, göreve son verme işleminin tesis edildiği tarihten sonraki döneme ilişkin bütün aylık ve özlük haklarının ödenmesi gerektiği mütalâa kılınmakla dosyanın yerine gönderilmek üzere Danıştay Başkanlığına sunulmasına 16.1.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— o —

T. C.

DANIŞTAY

Birinci Daire

Esas No : 1984/41

Karar No : 1984/59

Özeti : 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 36 ncı maddesinin A/6-b bendi hükmünün yükseköğrenim yapmış olanlar hakkında da uygulanması gerektiği Hk.

Ortaokul ve dengi, lise ve dengi okulların hazırlık sınıflarında geçen normal eğitim süresinden fazla sürenin 657 sayılı Yasanın değişik 36 ncı maddesinin A-6-b bendi kapsamında bulunduğu ve bu bent hükmü gereğince bir kademe verilmesine esas alınması gerektiği yolundaki Danıştay İdari İşler Kurulunun 26.5.1983 gün ve E: 1983/64, K: 1983/86 sayılı kararıyla onanan Danıştay Birinci Dairesinin 9.3.1983 gün ve E: 1983/25, K: 1983/50 sayılı kararının, bu okulları bitirdikten sonra yüksek öğrenim yapanlara da teşmil edilerek bir kademe ilerlemesi verilip verilemeyeceği konusunda, Başbakanlığın 15.2.1984 günlü ve Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığı K.K.T.D. 18/174-200/01542 sayılı yazısıyla Danıştay Başkanlığına gönderilen Dışişleri Bakanlığının 8.2.1984 günlü ve Personel Dairesi Başkanlığı Sicil : 100004/1208-864 sayılı yazısında aynen :

«Ortaokul ve Lise dengi okulların hazırlık sınıfında geçen, normal eğitim süresinden fazla sürenin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun değişik 36. maddesinin A/6-b fıkrası kapsamına girdiğine ilişkin Danıştay İdari İşler Kurulu'nun 1983/86 sayılı kararı üzerine, Bakanlığımızda hazırlık sınıfı eğitimi görmüş mensuplarımızın taleplerine binaen, kendilerine birer kademe verilmesine ilişkin uygulama konusu Maliye ve Gümrük Bakanlığına intikâl ettirilmiştir.

Anılan Bakanlığımız cevaben, yapılacak intibaklarda sözkonusu karara dayanılarak bir kademe verilmesinin mümkün olmayacağını bildirmişse de, bu görüşün Danıştay kararı ile bağdaşmadığı düşünülmektedir. Anılan Bakanlıkla yapılan yazışmanın örnekleri ilişikte takdim kılınmaktadır.

Halen, hazırlık öğrenimi görmüş Bakanlığımız mensuplarımızın başvuruları süregelmektedir. Bu itibarla, Danıştay kararlarımızın bağlayıcılığı ve bunların uygulanmaması halinde idareye karşı ilgililerin dava yoluna gidebilecekleri de gözönüne alınarak, hazırlık öğrenimi görmüş Bakanlığımız mensuplarına birer kademe verilmesi hususundaki taleplerine bir çözüm getirmek amacıyla, keyfiyeti saygılarımla yüksek takdirlerine arz ederim.» denilmektedir.

Bu yazıda sözü edilen Maliye ve Gümrük Bakanlığının 20 Ekim 1983 gün ve Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü BÜMKO-KY-10-115501-2552/25535 sayılı yazısında ise aynen :

«657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 36 ncı maddesinin «Ortak Hükümler» bölümünün (A-12/d) fıkrasında;

«Memuriyette iken veya memuriyetten ayrılarak (87 nci maddeye tabi kurumlarda çalışanlar dahil) üst öğrenimi bitirenler, aynı üst öğrenimi tahsile ara vermeden başlayan ve normal süresi içinde bitiren emsallerinin ulaştıkları derece ve kademeyi aşmamak kaydıyla, bitirdikleri üst öğrenimin giriş derece ve kademesine memuriyette geçirdikleri başarılı hizmet sürelerinin tamamı her yıl bir kademe her üç yıl bir derece hesabıyla ilave edilmek suretiyle bulunacak derece ve kademeye yükseltilirler».

Anılan fıkrada, memuriyette iken veya memuriyetten ayrılarak üst öğrenimi bitirenlerin intibaklarının tekrar yapılması halinde alt öğrenimde geçen fazla öğrenim süresi için verilen kademelerin değerlendirileceğine ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. Ayrıca, alt öğrenimde geçen bu sürelerin yüksek okul bitirildikten sonra da değerlendirilmesi halinde aynı süreli yükseköğrenimi bitirenler arasında eşitsizlik yaratılmış olacaktır.

Bu nedenlerle Ortaokul ve Lise dengi okullarda hazırlık sınıfı okuyanlar, söz konusu okullar üzerine yüksekokulu bitirmeleri halinde yapılacak intibaklarında yükselebilecekleri derece ve kademelerine ayrıca bir kademelerin eklenmesi mümkün değildir.

Bilgilerini arz ederim.» denilmektedir.

Gereği görüşülüp düşünüldü :

Üyelerden Birsen Çırakman'ın, «Milli Eğitim Temel Kanununun 24 üncü maddesinde temel eğitim okullarının, beş yıllık birinci kademe ile üç yıllık ikinci kademe eğitim kurumlarından oluştuğu ifade edildikten sonra ikinci kademe sonunda ortaokul diploması verilir denilmek suretiyle ortaokullarda üç yıllık eğitim görüleceği saptanmış bulunmaktadır. Aynı Yasanın 26 ncı maddesinde, «Orta öğretim temel eğitime dayalı en az üç yıllık öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğrenim kurumlarının tümünü kapsar.» denilmekte, 29 uncu maddesinde ise orta öğretimin çeşitli programlar uygulayan liselerden oluştuğu ve orta öğretim kurumlarının öğrenim süresinin uygulanan programın özelliğine göre Milli Eğitim Bakanlığınca saptanacağı belirtilmektedir.

Bu durumda, Yasanın sözü geçen hükümlerine göre normal öğrenim süreleri orta ve liseler için üçer yıl olmaktadır. Ancak, Milli Eğitim Bakanlığı açtığı okulların mesleki veya teknik niteliğine göre bu okullar için yaptığı yönetmeliklerle Yasada belirlenmiş olan bu öğrenim sürelerinden daha uzun bir öğrenim süresi belirleyebilmektedir.

657 sayılı Yasanın 36 ncı maddesinin A/6-b bendinde «Ortaokul ve dengi, lise ve dengi okulların, normal öğrenim süresinden fazla olması halinde, başarılı her öğrenim yılı için bir kademe ilerlemesi uygulanır.» biçiminde yer alan hükme

göre kademe ilerlemesine esas alınması gereken süre üç yıldan fazla okunan ve okulun eğitim programına göre yönetmeliğinde saptanmış olan ve üç yılı aşan öğrenim süresidir.

Hazırlık sınıfından amaç, yabancı dille öğrenim yapan okullarda öğrencileri yabancı dil ve bu dille okutulan matematik ve fen bilgisi konularında okuma, yazma, konuşma ve söyleneni anlama bakımından birinci sınıf seviyesine göre hazırlamak olduğu kuşkusuzdur.

Öğrencinin eğitim programına başlayabilmesini sağlamak amacıyla öngörülen hazırlık sınıfında geçirilen sürenin bu nedenle normal öğrenim süresinden sayılmasına olanak bulunmamaktadır.

Yukarda açıklanan nedenlerle, 657 sayılı Yasanın 36 ncı maddesinin A/6-b bendi kapsamında bulunmayan hazırlık sınıfında geçirilen sürenin, gerek orta öğrenimden gerekse yüksek öğrenimden sonra girilen memuriyetlerde değerlendirilmesine olanak bulunmadığı yolundaki ayrışık oyuna karşı; istişari düşünce isteminin ortaokul ve dengi, lise ve dengi okulların hazırlık sınıflarında geçen sürenin 657 sayılı Yasanın değişik 36 ncı maddesinin A/6-b bendi hükmü gereğince bir kademe verilmesi suretiyle değerlendirilmesi gerektiği yolunda olan ve Daimiş İdari İşler Kurulunun 26.5.1983 günlü ve E: 1983/64, K: 1983/86 sayılı kararıyla onanan 9.3.1983 günlü ve E: 1983/25, K: 1983/50 sayılı Dairemiz kararının, yükseköğrenim yapmış olanlara uygulanıp uygulanmayacağı konusunda Dışişleri ve Maliye ve Gümrük Bakanlıkları arasında çıkan görüş ayrılığının giderilmesi düşüncesinden kaynaklandığı, dosyanın incelenmesinden anlaşılmaktadır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun söz konusu değişik 36 ncı maddesinin Ortak Hükümler bölümünde, bu maddede belirlenen «sınıfların öğrenim durumlarına göre giriş ve yükselinebilecek derece ve kademeleri» bir çizelge halinde gösterildikten sonra, mesleğin, öğrenim durumunun, sınıfın özelliklerine göre, memurlara, ayrıca uygulanacak derece yükselmeleri ve kademe ilerlemeleri belirtilmiş; bu arada, maddenin A/6-b bendinde, yukarda sözü edilen Dairemiz kararında, hazırlık sınıflarında geçen süreyi kapsamına aldığı öngörülmüş bulunan ortaokul ve dengi, lise ve dengi okulların normal öğrenim süresinden fazla olması halinde, başarılı her öğrenim yılı için bir kademe ilerlemesi uygulanacağı yolundaki hükme yer verilmiştir.

Görüldüğü gibi, bu hükümde, hazırlık sınıfı bulunan ortaokul ve dengi, lise ve dengi okulları bitirmiş olanlara kademe ilerlemesi verileceğinden söz edilmekte, bunlar arasında, kademe ilerlemesi uygulaması yönünden yükseköğrenim görmüş olup olmadıklarına göre bir ayırım yapılmasını gerektirecek bir husus yer almamaktadır. Yorumuna ve uygulanmasına ilişkin bulunduğu Yasa hükmünün genelliği ve açıklığı karşısında, sözü edilen kararımız, incelenmesinden de kolayca anlaşılacağı üzere, yükseköğrenim görmüş olsun olmasın, söz konusu hazırlık sınıflarında okumuş bütün Devlet Memurları yönünden, bir ayırım öngörmeksizin, aynı biçimde genellik arzeder niteliktedir.

Maliye ve Gümrük Bakanlığınca yükseköğrenim görmüş olanların söz konusu kademe ilerlemesinden yararlanamayacakları görüşüne, yukarıya aynen alınmış bulunan yazılarında da görüldüğü üzere, 657 sayılı Yasanın değişik 36 ncı maddesinin Ortak Hükümler bölümünün A/12-d bendinde yer alan memurken veya memurluktan ayrılarak üst öğrenimi bitirenlerin aynı üst öğrenimi öğrenime ara

vermeden başlayan ve normal süresi içinde bitiren emsallerinin ulaştıkları derece ve kademeyle aşmamak kaydıyla bitirdikleri üst öğrenimin giriş derece ve kademesine memurlukta geçirdikleri başarılı hizmet sürelerinin tamamının her yıl bir kademe, her üç yıl bir derece hesabıyla eklenmek suretiyle bulunacak derece ve kademeye yükseltilecekleri hükmü dayanak tutulmak istenmekte, memurken veya memurluktan ayrılarak üst öğrenimi bitirenlerin intibaklarının yeniden yapılması halinde, alt öğrenimde geçen fazla öğrenim süresi için verilen kademenin değerlendirilebileceğine ilişkin bir hükme yer verilmediği, ayrıca, alt öğrenimde geçen bu sürelerin, yüksek okul bitirildikten sonra da değerlendirilmesi halinde aynı süreli yükseköğrenimi bitirenler arasında eşitsizlik yaratılmış olacağı ileri sürülmektedir.

Görüldüğü gibi, bu hüküm, memurken ya da memurluktan ayrıldıktan sonra, üst öğrenim görüp yeniden memurluğa dönenlerin intibakın da uygulanacak olan, bu nedenle de, konumuzla ilgisi bulunmayan bir ilkeyi öngörmektedir. Bu hükmün, Yasanın aynı maddesinde tanınan bir hakkı ortadan kaldıracığını düşünmek bu nedenle söz konusu olamamak gerekir. Ayrıca, sözü edilen kararımızda da belirtildiği gibi, hazırlık sınıfında okuması nedeniyle öğrenimini böyle bir eğitim görmeyenlerden daha sonra bitiren kimsenin Devlet memurluğunda, onlardan, kıdem yönünden, sürekli olarak hazırlık sınıfında okuduğu süre kadar geride kalması sonucunu doğuracaktır ki, asıl eşitsizlik buradadır ve söz konusu hüküm, bu eşitsizliği ortadan kaldırmak için vazolunmuştur.

Bu nedenlerle, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 36 ncı maddesinin A/6-b bendi hükmününün yükseköğrenim yapmış olanlar hakkında da uygulanması gerektiği mütelâa kılınmakla dosyanın Danıştay Başkanlığına sunulmasına 19.3.1984 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

T.C.

DANIŞTAY

Birinci Daire

Esas No : 1984/68

Karar No : 1984/53

Özeti : Bakanlar Kurulunca 29.11.1983 günlü ve 2963 sayılı Kanunun yürürlükten kalkmış bulunan geçici 2 nci maddesi hükmüne dayanılarak kadro ihdas edilmesinin mümkün bulunmadığı Hk.

Altı ilçe Kurulması ve Ankara ili Merkez İlçesinin Kaldırılması Hakkında 29.11.1983 günlü ve 2963 sayılı Kanunun, bu Kanunla kurulan ilçelerde merkezi idare tarafından oluşturulacak teşkilata ait kadroları ihdas etmeye Bakanlar Kurulunun yetkili olduğuna ilişkin geçici 2 nci maddesi hükmü uyarınca kadro ihdas edilip edilemeyeceği konusunda istişari düşünce istemine ilişkin olan Başbakanlığın 6.3.1984 günlü ve Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığı K.K.T.D.18/131-831/01688 sayılı yazısında aynen :

«6 İlçe kurulması hakkında 28.11.1983 tarihli ve 2963 sayılı Kanun'un Geçici 2 nci maddesine göre kadro ihdas edilemeyeceğine dair Devlet Personel Heyetinin

7.2.1984 tarihli ve 1984/62 sayılı Kararı ile Adalet Bakanlığı'nın kadro talebi hakkındaki yazısının sureti ekli olarak gönderilmiştir.

İncelenerek 2963 sayılı Kanun uyarınca kadro ihdasının mümkün olup olmadığına dair görüşünüzün bildirilmesini arz ederim.» denilmektedir.

Adalet Bakanlığının bir örneği Başbakanlığın bu yazısına ekli olarak gönderilen, 20.2.1984 günlü ve Personel Genel Müdürlüğü Kadro Br. 14775 sayılı yazısında, yeni kurulan ilçelerde mahkemeler ile adalet dairelerinin geciktirilmeden teşkilatlandırılmasının zorunlu olduğu, bunun için, çeşitli unvan ve derecelerden, genel idare, teknik hizmetler ve yardımcı hizmetler sınıfından 960 kadroya ihtiyaç duyulduğu belirtilmekte ve Bakanlar Kurulundan, ihtiyaç duyulan bu kadroların ihdası istenilmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığının aynı yöndeki kadro istemi üzerine verilmiş ve bir örneği Başbakanlığın anılan yazısına ekli olarak gönderilmiş olan, Devlet personel Heyetinin 7.2.1984 günlü ve 1984/62 sayılı kararında ise aynen :

«2963 sayılı Kanununun ek geçici 2 nci maddesi, «Bu Kanunla kurulan ilçelerde merkezi idare tarafından oluşturulacak teşkilata ait kadroları ihdas etmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.»

hükmünü getirmiştir.

Diğer taraftan ise 14.12.1983 tarih ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 6 ncı maddesi ; Bu Kanun hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin (a) ve (c) bendlerinde sayılan Kamu Kurum ve Kuruluşlarının kadrolarının Kanunla ihdas edileceği ve Kadro ihdasını öngören Kanun taslaklarına eklenecek kadro cetvellerinin hazırlanmasında ve tutulan kadroların serbest bırakılma işlemlerinde kalkınma planları ve yıllık programlara dayanılarak yapılacak iş analizleri ve Devlet Personel Dairesince hazırlanarak Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulacak yönetmelik esaslarına göre işlem yapılacağı hükmüne bağlanmıştır.

Her ne kadar 2963 sayılı Kanun Kadro ihdasına cevap vermekte ise de, daha sonra yayınlanan 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 14 ncü maddesi, diğer Kanunların bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı hükümlerini yürürlükten kaldırdığından, 2963 sayılı Kanunda yer alan hükümlere göre kadro ihdası imkanı ortadan kalktığından talebin uygun olmayacağına mevcudun oy birliği ile karar verildi.» denilmektedir.

Gereği görüşülüp düşünöldü :

İstışari düşünce isteminin konusunu, 29.11.1983 günlü ve 2963 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi hükmü uyarınca, Bakanlar Kurulunun, kadro ihdas etmeye yetkisinin bulunup bulunmadığı hususu oluşturmaktadır.

29.11.1983 günlü ve 2963 sayılı Altı İlçe Kurulması ve Ankara İli Merkez İlçesinin kaldırılması Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi, bu Kanunla kurulan ilçelerde merkezi İdare tarafından oluşturulacak teşkilata ilişkin kadroları ihdas etmeye Bakanlar Kurulunun yetkili olduğunu hükmüne bağlamış ve Kanunun yayımı tarihi olan 30.11.1983 gününde yürürlüğe girmiş ise de bu tarihten sonra çıkarılmış bulunan 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Ka-

rarnamenin 6 ncı maddesinde, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin (a) ve (c) bentlerinde sayılan kamu kurum ve kuruluşlarının kadrolarının kanunla ihdas edileceği kuralı getirilmiş ve bu madde, Kanun Hükmünde Kararnamenin 15 inci maddesi hükmü uyarınca, kararnamenin yayımlandığı 14.12.1983 gününde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Kanun Hükmünde Kararnamenin 14 üncü maddesinde de 31.7.1970 günlü ve 1322 sayılı Genel Kadro Kanunu ile öteki kanunların bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı hükümlerinin yürürlükten kaldırıldığı hükme bağlanmıştır.

Bu durumda, 2963 sayılı Kanunun, yeni kurulan ilçelerde merkezi idare tarafından oluşturularak teşkilata ait kadroları ihdas etmeye Bakanlar Kurulunun yetkili olduğuna ilişkin geçici 2 nci maddesi hükmünün, daha sonra yürürlüğe giren 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 6 ncı maddesinde getirilmiş olan kadroların Kanunla ihdası kuralına aykırı olması nedeniyle sözü edilen 14 üncü madde hükmü dolayısıyla 14.12.1983 gününde yürürlükten kalkmış olduğu açıktır.

Açıklanan nedenlerle, Bakanlar Kurulunca 29.11.1983 günlü ve 2963 sayılı Kanunun yürürlükten kalkmış bulunan geçici 2 nci maddesi hükmüne dayanılarak kadro ihdas edilmesinin mümkün bulunmadığı mütalaa kılınmakla dosyanın yerine gönderilmek üzere Danıştay Başkanlığına sunulmasına 15.3.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— o —

T. C.

DANIŞTAY

Birinci Daire

Esas No : 1984/71

Karar No : 1984/85

Özeti : Elçi-müsteşar, birinci sınıf başkonsolos ve genel müdür yardımcılığı unvanlarını, daha önce yürürlükte olan mevzuata uygun bir biçimde almış olanların, 177 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 33/b ve 35 inci maddelerinin uygulanması ve bundan sonraki atamalarında taşıyacakları unvanlar bakımından kazanılmış haklarının bulunduğu Hk.

177 sayılı Dışişleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girmesinden önce yurt içinde ve yurt dışında görevli meslek memurlarına verilen bazı unvanların, söz konusu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre yapılacak atamalarda kazanılmış hak oluşturup oluşturmayacağı konusunda düşünülen duraksamanın giderilmesi amacıyla istişari düşünce istemine ilişkin olan ve Başbakanlığın 7.3.1984 günlü ve Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığı K.K.T.D. 18/174-244/01830 sayılı yazısıyla Danıştaya gönderilen Dışişleri Bakanlığının 29.2.1984 günlü ve Personel Dairesi Başkanlığı Sicil : 100004/2024-1245 sayılı yazısında aynen :

«1 — Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurt Dışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin (KHK 189)'un 8 (a) maddesinde de zikredilmekte olup, yurt dışında görevli 1. derece meslek memurlarına verilen unvanlardan biri olan Ortaelçi ve Elçi-Müsteşar unvanları, Bakanlığımızca özellikle 7 Temmuz 1978

tarihli atama ve terfi kararnameleleri ile 1. derecede olup atama sırası gelmiş bütün memurlara başka nitelik aranmaksızın seyyanen verilmiştir. Bilâhare bu uygulamaya değiştirilmiş. Ortaelçi unvanının meslek memurlarına verilmesinden vazgeçilmiş. Elçi-Müsteşar unvanı ise memurun niteliği ve yapmakta olduğu görevin mahiyeti nazara alınarak çok sınırlı sayıda memura verilir olmuştur. Nitekim, 13.12.1983 tarihli ve 177 sayılı Dışişleri Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 33 (b) ve 35 maddelerinde, Bakanlık meslek memurlarının 30 yıllık meslek hayatından veya 60. yaşından sonra yurt dışına atanabilmeleri ve daha da önemli olarak Büyükelçi olabilmeleri için aranacak şartlar arasında «Elçi-Müsteşar» unvanının alınmış olması da sayılmış bulunmaktadır. Bu durumda, Bakanlığımızca Ortaelçi unvanının verilmesine devam edilecek olmakla beraber, Elçi-Müsteşar unvanının sadece 177 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 8. maddesi gereğince Bakanlığımızca hazırlanacak Yönetmelikte belirlenecek niteliklere sahip 1. derece meslek memurlarına verilmesinin uygun olacağı, sonucuna varılmıştır. Ancak, bu takdirde, anılan unvanı daha önce seyyanen almış olanlarla, bundan böyle bazı kıstaslara göre alacak olanlar arasında nitelik yönünden farklılaşma olacağından, seyyanen almış olanların gerek 177 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnamenin 33 (b) ve 35. maddelerinin uygulanması, gerek bundan sonraki atamalarında taşıyacakları unvan bakımlarından müktesep hakları olup olmayacağı hususunda tereddüt hasıl olmuştur.

2 — Aynı şekilde, Dışişleri Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 35. maddesinde, meslek memurlarının Büyükelçi olarak atanabilmeleri için gözönünde bulundurulacak kıstaslar arasında, 1. Sınıf Başkonsolos unvanı da sayılmış olmakla beraber, bu unvan'da daha önceki tatbikatta 1. derece meslek memurlarından başkonsolosluk Şefi olarak atanarlara seyyanen verilmiştir. Oysa bu unvanın da bundan böyle verilmesinde Kanun Hükmünde Kararnamenin amacına uygun objektif kıstaslar saptanması yoluna gidilecektir. Vaktiyle Büyükelçi olmak için gerekli nitelikleri haiz olup olmadıkları nazara alınmadan verilmiş olan 1. Sınıf Başkonsolos unvanını taşımış memurların da bu durumda müktesep hakları olup olmayacağı sorunu ortaya çıkmaktadır.

3 — 27 Şubat 1982 tarihli Bakanlıkların Yeniden Düzenlenmesi ve Çalışma Esaslarına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararından önce Bakanlığımızca Genel Müdürlük görevlerine getirilen memurlar ilerde Büyükelçi olabilecek nitelikte görülenler arasından seçilirken, anılan Kararnamenin yürürlüğe girmesinden sonra Genel Müdürlüklere Büyükelçilik yapmış memurların atanması, Büyükelçi olabilecek nitelikte memurların ise Genel Müdür Yardımcılıklarına getirilerek başarılı olmaları, halinde bu görevden Büyükelçi yapılmaları yoluna gidilmiştir. Bu itibarla, Dışişleri Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında 177 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 33 (b) ve 35 maddelerinde sözü edilen «Genel Müdür Yardımcısı» unvanının kararnamenin lafzına ve ruhuna uygun nitelikler itibariyle, 27 Şubat 1982 tarihli Bakanlar Kurulu Kararını müteakip düzenlemeden sonra Bakanlığımızda bu unvanı taşıyan memurlara tekabül ettiği, daha önce bu unvanı taşıyanları kastedmediği sonucuna varılmaktadır. Hal böyle olunca, 27 Şubat 1982 tarihli Bakanlar Kurulu Kararının uygulanmasından önce Genel Müdür Yardımcılığı yapmış olup, nitelikleri itibariyle anılan Kararnamenin ruhuna ve bugünkü uygulanmasına uymayan memurların da, 177 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 33 (b) ve 35. maddelerinin tatbiki bakımından müktesep hakları bu-

lunup bulunmayacağı, keza açıklığa kavuşturulması gereken bir husus olarak ortaya çıkmaktadır.

Uygulamada doğabilecek hukuki sorunların önlenmesi bakımından uygun görüldüğü takdirde, yukarıdaki hususlarda Danıştay'ın istişari mütelaasının alınmasını yüksek tensiplerine saygı ile arz ederim.» denilmektedir.

Gereği görüşülüp düşünüldü :

Duraksama, 177 sayılı Dışişleri Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girmesinden önce, birinci derecede olup atama sırası gelmiş bütün memurlara başka nitelik aranmaksızın eşit bir biçimde verildiği belirtilen elçi - müsteşar ve birinci sınıf başkonsolos unvanlarıyla 27.2.1982 günlü ve 8/4334 sayılı Bakanlıkların Yeniden Düzenlenmesi ve Çalışma Esasları Hakkında Kararnamenin uygulanmasından önce genel müdür yardımcılığı yapmış olanların bu unvanlarının, 177 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 33 ve 35 inci maddelerine göre yapılacak atamalarda kazanılmış hak oluşturup oluşturmayacağına ilişkin bulunmaktadır.

Hukuk ilkelerine göre, kazanılmış hak, objektif bir hukuk kuralının kendiliğinden uygulanacak hale gelmesi ya da kişilere uygulanması, böylece, objektif ve genel hukuki durumun kişisel bir işlemle özel hukuki duruma dönüşmesidir.

Yasalar, kural olarak, yürürlüğe girdikleri tarihten sonraki hukuksal durumları düzenlerler, başka bir deyimle, geçmişe değil, geleceğe dokunurlar. Bir Yasanın geçmişe dokunması, başka bir deyimle «makabla şamil» olması bir istisnadır. Öte yandan, idari işlemlerin geriye yürümezliği ilkesi de, yürürlükte olan hukuk kurallarına uygun olarak yapılmış işlemlerin ve yaratılmış hukuksal durumların, daha sonra yapılacak işlemlerle tartışmalı duruma getirilmesinin, hukuktan beklenen güvenlikle bağdaşmaması ve zaman itibariyle yetki kuralının çiğnenmesi görüşüne, başka bir anlatımla, kazanılmış hakların korunması fikrine dayanır.

Nitekim, Danıştayın yerleşik içtihatlarında, bu husus, «objektif hukuk kurallarının metninde aksine bir hüküm bulunmadığı hallerde geriye yürütülmemesi ve ancak yayınlandıkları tarihten sonraki olaylara uygulanması idare hukuku kurallarından» biçiminde vurgulanmış bulunmaktadır.

Kamu görevlilerinin hak, ödev ve sorumluluklarını belirleyen kurallardan oluşan memurluk statüsünün yasalarla düzenlenmesi, önemli bazı hukuksal sonuçlar doğurur. Bunların en önemlisi, statü değişikliklerinin geriye yürütülmemesidir. Memurluk statüsünde yapılacak değişiklikler, kamu görevlilerinin o günden sonraki durumlarını etkiler. Bununla birlikte, yasa koyucu, eskiden başlayıp devam etmekte olan bazı durumları yeni statü hükümlerine bağlı tutmak isterse, yeni düzenlemede buna ilişkin bir açık hüküm getirmek zorundadır. Esasen, yeni düzenlemelerdeki geçiş hükümleri, geçmişi etkileme ve düzenleme isteğiyle değil, değiştirilmesi gereken durumları yeni statüye uydurma iradesiyle konur; bu yapılırken de geçiş hükümlerinin yönetimde kararlılık ilkesini zedelememesine özel bir özen gösterilir.

177 sayılı Dışişleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 33 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, «60 yaşına kadar büyükelçi veya daimi temsilci olarak görev yapmamış olan veya meslekte 30 yıllık fiili hizmet süresi içinde yurt dışında misyon şefliği veya elçi,

elçi-müsteşar, daimi temsilci yardımcısı ünvanı ile merkezde de en az genel müdür yardımcısı, müstakil daire başkanı olarak görev yapmamış olan meslek memurları dış görevlere atanmazlar.» 34 üncü maddesinde, «Başkatiplik ve konsolosluk derece ve ünvanı kazanabilmek için esasları yönetmelikle tesbit edilen başkatiplik ve konsolosluk imtihanında başarılı olmak esastır.» 35 inci maddesinde «Meslek memurlarının büyükelçi olarak atanmasında, merkezde en az genel müdür yardımcısı ve müstakil daire başkanı olarak asgari iki yıl başarılı görev yapmış olmak şartı aranır. Bu görevleri yapmamış olup, yurt dışı hizmetlerde işçi, elçi-müsteşar, daimi temsilci yardımcısı veya birinci sınıf başkonsolos olanların büyükelçi atanmaları mümkündür. Ancak, bunun için, bu memurların merkezde en az genel müdür yardımcılığı görevini başarılı olarak yapabilecekleri hususunu da belirtecek şekilde müsbet sicil almış olmaları gerekir» geçici 1 inci maddesinde ise, «Bu Kanun Hükmünde Kararname ile yapılsa yeniden düzenleme ile kadro ve unvanları değişmeyenler yeni kadrolarına atanmış sayılırlar.

Kadro ve unvanları değişenler veya kaldırılanlar, yeni kadrolara atanmaya kadar, durumlarına uygun işlerle görevlendirilirler ve kadrolarına ait ayhık, ek gösterge ve her türlü hakları, yeni görevlerinde kaldıkları sürece şahıslarına bağlı olarak saklı tutulur.

Mahalli kâtip kadrolarının boşalmaları halinde bu kadrolara atanma yapılmaz. Mahalli kâtipler merkeze tayin edildiklerinde sürekli merkez hizmeti kadrolarına atanırlar.

Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girmesinden önce, Bakanlıkta görevli olup, henüz Başkâtiplik ve Konsolosluk yeterlilik imtihanına girmemiş meslek memurları hakkında eski hükümler uygulanır.

Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girmesinden önce, Başkâtiplik ve Konsolosluk Yeterlilik imtihanında başarılı olmuş meslek memurlarından 6 ncı derecede olanlar Başkâtip veya Konsolos unvanını korurlar. Bunlardan 5 inci derecede olanlar 4 üncü dereceye terfi ettiklerinde, kendilerine verilen görev ünvanı bakımından eski hükümler uygulanır.

Aynı şekilde bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe giriş tarihinde yurt dışında Müsteşar veya karşılığı görev ünvanına sahip olanlar bu ünvanı muhafaza ederler.» biçiminde hükümlere yer verilmiş olup, bu maddelerde, duraksamaya konu teşkil eden bazı unvanları daha önce yürürlükte bulunan mevzuata uygun bir biçimde almış olanlarla, bundan böyle saptanacağı belirtilen objektif ölçülere göre alacak olanlar arasında, gerek atanmaları, gerekse taşıyacakları unvanlar bakımından farklı esasların uygulanması öngörülmemiş, kararnamenin geçici maddelerinde de böyle bir değerlendirme yapılmasına olanak veren bir hüküm yer almamıştır.

Aksine, geçici 1 inci maddede yer alan hükümlerle, yönetimde kararlılık ilkesinin gözetilmek ve kazanılmış haklara dokunmamak istendiği görülmektedir.

Bu nedenle, elçi-müsteşar birinci sınıf başkonsolos ve genel müdür yardımcılığı unvanlarını daha önce yürürlükte olan mevzuata uygun bir biçimde almış olanların, 177 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 33/b ve 35 inci maddelerinin uygulanması ve bundan sonraki atamalarında taşıyacakları unvanlar bakımından kazanılmış haklarının bulunduğu, aksine bir uygulamanın kazanılmış hak il-

kesine uygun düşmeyeceği mütalââ kılınmakla dosyanın Danıştay Başkanlığına sunulmasına 30.4.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— o —

T. C.

DANIŞTAY

Birinci Daire

Esas No : 1984/67

Karar No : 1984/61

Özeti : Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı bünyesinde, Müsteşarlığın üst dereceli memurlarından oluşacak memurin muhakematı komisyonunun Devlet Bakanlığı onayı ile kurulabileceği hk.

Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı bünyesinde Memurin Muhakematı Komisyonu kurulup kurulamayacağı konusunda düşülen duraksamaya ve incelenerek görüş bildirilmesi istemine ilişkin olan Başbakanlığın 6.3.1984 günlü ve Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığı, K.K.T.D. 18/174-243/01816 sayılı yazısına ekli olarak Danıştay Başkanlığına gönderilen Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının 28.2.1984 günlü ve Personel Daire Başkanlığı, PER-ŞB/8-4-315 sayılı yazısında aynen :

«Bakanlığına bağlı Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığında Memurin Muhakematı Komisyonu bulunmamaktadır.

Hernekadar mevcut uygulamaya göre, Başbakanlık bağlı kuruluşlarıyla ilgili işlemlerde, Başbakanlık Memurin Muhakematı Komisyonunda görüşülmekteyse de; Danıştay 3 üncü Dairesininin 19.3.1975 tarih ve 142/166 sayılı kararında «Başbakanlık Memurin Muhakematı Komisyonunun Başbakanlığa bağlı bütün kuruluş mensupları bakımından yetkili sayılması mümkün değildir» denildiğinden yapılacak işlem konusunda tereddüte düşülmüştür.

Bu nedenle; Bakanlığın onayı ile Müsteşarlık bünyesinde Memurin Muhakematı Komisyonu kurulup kurulamayacağını, kurulamayacak Danıştay'ın 19.3.1975 tarih ve 142/166 sayılı kararı muvacehesinde, Müsteşarlıkla ilgili dosyaların Başbakanlık Memurin Muhakematı Komisyonunda görüşülüp görüşülemeyeceği konusunda, Danıştay Başkanlığından görüş istenmesi hususunu bilgi ve takdirlerinize arz ederim», denilmektedir.

Gereği görüşülüp düşünüldü :

İstişari düşünce isteminin konusunu, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı bünyesinde, Müsteşarlığın bağlı bulunduğu Devlet Bakanlığı onayı ile memurin muhakematı komisyonu kurulup kurulamayacağı, eğer kurulamayacaksa, Müsteşarlık görevlileri ile ilgili dosyaların, Başbakanlık Memurin Muhakematı Komisyonunda görüşülüp görüşülemeyeceği hususu oluşturmaktadır.

4 Şubat 1329 günlü Memurin Muhakematı Hakkında Kanununun 10 uncu maddesi hükmüne göre, merkezde bulunan Devlet dairelerinin, atanması, Cumhurbaşkanının imzasını da taşıyan bir karar ya da kararname ile yapılmayan memur-

ları için yapılacak soruşturma üzerine, yargılanmalarına gerek olup olmadığı hususunda, dairelerinin üst dereceli memurlarından oluşturulacak kurullarca karar verilmesi gerekmektedir.

25.6.1973 günlü ve 1757 sayılı Toprak ve Tarım Reformu kanununun. Kanunun bütünü ile birlikte biçim yönünden Anayasaya aykırılığı nedeniyle Anayasa Mahkemesince iptal edilen, ancak, her yıl bütçe kanunlarıyla, en son Katma Bütçeli İdareler 1984 Mali Yılı Bütçe Kanununun 3 üncü maddesiyle yeniden yürürlüğe konulan 182 nci maddesinde, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı, Başbakan'a bağlı, tüzel kişiliğe sahip ve katma bütçe ile yönetilen bir kuruluş olarak tanımlanmış ve Başbakanın, kuruluş yöntemi ile yetkilerini Devlet Bakanı aracılığıyla kullanabileceği belirtilmiştir. Maddede, ayrıca, Müsteşarlığın, müsteşar tarafından temsil edileceği de hükme bağlanmıştır. Belirtilen bu nitelikleri dikkate alındığında, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının, Başbakanlık teşkilatının tamamen dışında oluşturulmuş ve 174 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında kanun Hükmünde Kararnamenin 10 uncu maddesinin tanımladığı anlamda «bakanlık bağlı kuruluşu» olduğu anlaşılmaktadır. Yukarıda anılan 182 nci maddede, Müsteşarlığın, Başbakan'a bağlı olduğunun belirtilmiş olmasından da Başbakanlık teşkilatı içerisinde yer alan bir birim olmadığı, Başbakanlığa bağlı bir kuruluş olduğu sonucu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Açıklanan bu niteliği itibariyle, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı, Memurun Muhakematı Kanununun 10 uncu maddesinde belirtilen anlamda bir «merkez dairesi» dir.

Belirtilen nedenlerle, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı bünyesinde, Müsteşarlığın üst dereceli memurlarından oluşacak memurun muhakematı komisyonu kurulabileceği oybirliğiyle.

Başkan Yıldırım Kuzum'un «Anayasanın 123 üncü maddesinde İdarenin, kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve Yasayla düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Bu hüküm karşısında, yasa düzeyinde bir düzenleme olmadıkça idari bir birim oluşturulmasına ve ona görevler verilmesine olanak yoktur.

4 Şubat 1329 günlü Memurin Muhakematı hakkında kanunun 10 uncu maddesinde, merkezde bulunan Devlet dairelerinin, atanması Cumhurbaşkanının imzasını da taşıyan bir karar ya da kararname ile yapılmayan memurlar için yapılacak soruşturma üzerine, yargılamalarına gerek olup olmadığı yolunda karar verecek kurulların dairelerinin üst dereceli memurlarından kurulacağı hükmü getirilmiştir. Maddede, bu kurulların, dairelerin üst dereceli memurlarından oluşacağı belirtilmesiyle yetinilmiş, oluşumun nasıl ve hangi yolla yapılacağına ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. Bu durumda bu konuda bir yasal düzenlemenin var olduğu düşünülemez. Düzenlemenin yasaya yapılmaması soruşturma konusu olaya göre yeni ve değişik kurulların kurulabilmesine olanak tanımak olur ki, bunun, bu kurulların verecekleri kararların niteliği gözönüne alırsa, doğuracağı sakıncalar, açıklama gerektirmeyecek kadar açıktır. Anayasanın, idarenin, kuruluş ve görevleriyle yasayla düzenleneceği yolundaki hükmünün getiriliş nedenlerinden birisinin de bu tür sakıncaların önlenmesi olduğunda kuşku yoktur.

Açıklanan nedenlere, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı bünyesinde Bakanlık onayı ile memurin muhakematı komisyonu kurulabilmesine olanak bulunmadığı yolundaki ayrışık oyuna karşı; Memurin Muhakematı Hakkında Ka-

nunun 10 uncu maddesinde öngörülen Kurulun, Anayasanın 123 üncü maddesinde belirtilen anlamda «idare» niteliği taşıması, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığında üst dereceli memurlardan oluşturulacak bir kurul olması ve görevlerinin de Memurin Muhakematı hakkında kanunla belirtilmiş bulunması karşısında kanunla kurulması zorunluğunun bulunmadığı açıktır. Esasen, bakanlıklarda ve bağımsız genel müdürlüklerde atanmaları kararnameyle yapılmayan memurlar hakkında birinci derecede karar verecek kurulların bakan oluruyla oluşturulması hususunda yerleşmiş teamül ve uygulamanın devam etmekte olduğu da kuşkusuz bulunmaktadır.

Bu nedenlerle Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı Memurin Muhakematı Komisyonunun, Müsteşarlığın bağlı bulunduğu Devlet Bakanlığı onayı ile kurulabileceği oyçokluğuyla mütalaa kılınmakla dosyanın yerine gönderilmek üzere Danıştay Başkanlığına sunulmasına 21.3.1984 gününde karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY

Birinci Daire

Esas No : 1984/48

Karar No : 1984/35

Özeti : Başbakanın seçim yasakları döneminde bazı toplantılara katılabileceği,

Bu toplantılarda gerek Genel Başkan, gerekse Başbakan olarak konuşabileceği, Delegasyona ziyafet verilebileceği,

Bu toplantılara katılırken makam otomobilini kullanabileceği hk.

Başbakanın seçim yasakları döneminde İstanbul'da yapılacak İslâm Konferansı İlim ve Teknoloji Vakfı toplantısıyla Avrupa Sevk ve İdare Formuna katılmasının, buralarda konuşma yapmasının, delegasyona ziyafet vermesinin ve makam otomobilini kullanmasının 26.4.1961 gün ve 298 sayılı Yasa hükümlerine aykırı düşüp düşmeyeceği konusunda istişari düşünce istemine ilişkin olarak Danıştay Başkanlığına gönderilen Başbakanlığın 22.2.1984 günlü ve Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığının K.K.T.D. 18/174-240/01665 sayılı yazısında aynen :

«Bilindiği gibi, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanun hükümlerine göre, seçim yasaklarının 16 Şubat 1984 tarihinde başlayacağı Yüksek Seçim Kurulunca tesbit ve ilân edilmiştir.

Ancak, ülkemizde yapılması ve tarihleri daha önce kararlaştırılmış bulunan uluslararası nitelikteki bazı toplantılar seçim yasaklarının cari olduğu döneme rastlamaktadır.

Bunlardan birincisi 6, 7 ve 8 Mart 1984 tarihlerinde İstanbul'da yapılacak olan İslâm Konferansı İlim ve Teknoloji Vakfı toplantısıdır. Bu Vakfın Genel Başkanı Türkiye Cumhuriyeti Başbakanıdır. Genel Başkan olarak Başbakan'ın bu toplantıya katılmak üzere İstanbul'a gitmesi, açılış konuşması yapması ve delegasyona yemek vermesi söz konusudur.

İkinci toplantıda ise Avrupa Sevk ve İdare Forum'udur. 23 Mart 1984 tarihinde yine İstanbul'da yapılacak olan Forum'da yabancı sermaye konusu görülecektir. Ülkemizin ekonomisini yakından ilgilendiren yabancı sermaye hakkında Başbakan'ın, yapılan ve yapılması düşünülen işleri dile getirmesi, ülke çıkarları bakımından son derece önem taşımaktadır.

Her iki toplantı basına kapalı olarak cereyan edecektir.

1. Başbakan'ın söz konusu toplantılara iştirak edip edemeyeceği,
2. Bu toplantılarda gerek Genel Başkan gerekse Başbakan sıfatıyla konuşma yapıp yapamayacağı,
3. Delegasyona ziyafet verip veremeyeceği,
4. Bu toplantılar için İstanbul'a gittiği takdirde İstanbul'da makam otomobilini kullanıp kullanamayacağı,

Hususlarında Danıştay Kanununun 23 üncü maddesine göre görüşünüzün bildirilmesini arz ederim.» denilmektedir.

Gereği görüşülüp düşünüldü :

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun törenlere ait yasaklar başlıklı 64 üncü maddesinde, seçimin başlangıç tarihinden seçim sonuçları ilan edilinceye kadar olan süre içinde 62 nci maddede sayılan bütün daire, teşekkül ve müesseselerle Bankalar Kanununa tabi teşekküllere ait kaynaklardan yapılan iş ve hizmetler dolayısıyla törenler tertiplemek, nutuklar söylemek, demeçler vermek ve bunlar hakkında her türlü vasıta ile yayınlarda bulunmak yasaklanmış; bu madde ile göndermede bulunulan 62 nci maddenin ikinci fıkrasında ise, daire, teşekkül ve müesseseler, Devlet, katma bütçeli idareler, il özel idareleri ve belediyelerle bunlara bağlı daire ve müesseseler, iktisadi devlet teşekkülleri, bunların kurdukları müessese ve ortaklar ve diğer kamu tüzel kişilikleri olarak belirlenmiştir. Görüldüğü gibi, söz konusu 64 üncü maddede yasaklanan husus, sözü edilen daire, teşekkül ve müesseselere ait kaynaklardan yapılan iş ve hizmetler dolayısıyla tören tertiplemek, nutuk söylemek ve demeç vermektir. Şu hale göre, tertiplenen toplantı ve yapılan konuşma, bu «kaynaklardan yapılan iş ve hizmetler dolayısıyla» olmadıkça yasağın kapsamı dışında kalır.

6, 7 ve 8 Mart 1984 tarihlerinde yapılacak olan İslâm Konferansı İlim ve Teknoloji Vakfı toplantısıyla 23 Mart 1984 de yapılacak olan Avrupa Sevk ve İdare Forumunun tören niteliğinde olduğu bir an için kabul edilse bile, bu toplantıların yukarıda sözü edilen daire, teşekkül ve müesseselerin kaynaklarından yapılan iş ve hizmetlere ilişkin olmadığı açık bulunduğu göre, bunlara katılmanın ve buralarda konuşma yapmanın 64 üncü maddede öngörülen yasaklamanın kapsamında olmadığı ortadadır.

Öte yandan, 298 sayılı Yasanın Başbakan ve bakanlara ilişkin yasakları belirleyen 65 inci maddesinde, seçimin başlangıç tarihinden seçim sonuçları ilan edilinceye kadarki süre içinde, Başbakan Yurt içinde yapacağı geziyi makam otomobili veya resmi hizmete tahsis edilen arabayla yapması ve her ne amaçla olursa olsun yapacağı gezilerde ziyafet verilmesi yasaklanmıştır. Maddede, yapılacak geziler arasında bir ayırım yapılmamakta ise de, maddenin «Başbakan ile bakan-

ların Yurt içinde seçim propagandası ile ilgili olmak üzere yapacakları gezileri makam otomobilleriyle yapmaları ve seçim süresince her ne maksatla olursa olsun yapacakları gezilerde karşılama ve uğurlama törenleri yapılması ve resmi ziyafetler verilmesi, seçimin tesirden masuniyetini sağlamak amacı ile men edilmiştir» biçimindeki gerekçesinde, engellenmek istenen hususun seçim gezilerinde makam otomobilinin ve resmi hizmete tahsis edilen otomobillerin kullanılması olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Yasanın Temsilciler Meclisinde görüşülmesine ilişkin tutanakların incelenmesi de bu hususu doğrulamaktadır. Esasen İdare yazısında İstanbul'da makam otomobilinin kullanılmasından söz edilmekte olduğuna göre, bunun, nitelik itibariyle, Ankara'da işe gidilirken arabanın kullanılmasından farklı bir yönü de bulunmamaktadır.

Üye Birsen Çırakman'ın, «298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un Başbakan ve Bakanlara İlişkin Yasaklar başlıklı 65 inci maddesinde, «Her ne maksatla olursa olsun yapacakları gezilerde, protokol icabı olan karşılama ve uğurlamalarla törenler yapılamaz ve resmi ziyafet verilemez.» denilmektedir. Gerekçesinde, maddenin, «seçimlerin tesirden masuniyetini sağlamak amacı ile» düzenlendiği açıklanmıştır. Uluslararası bir toplantı nedeniyle Başbakan'ın yabancı delegasyona resmî ziyafet vermesinin, seçmen kitlesini etkilemekten kaçınmak kaydıyla, maddenin amaçladığı yasak kapsamı dışında olduğunun kabulü gerekir. Ancak, maddenin düzenleniş biçimi itibariyle, Başbakan'ın protokol gereği vereceği her türlü resmî ziyafetin, sözü geçen Yasayla yasaklanmadığı sonucuna varılamaz. Protokol gereği verilecek ziyafet, Başbakan tarafından ya da Başbakan'a verilsin, seçimleri etkileme yönünden farklı mütalâa edilemeyeceğinden maddenin, gerekçesinde belirlenen amacada aykırı olacaktır. Bu nedenle, bu hususa ilişkin kararın, Başbakan tarafından verilecek resmî ziyafetlerin yasak kapsamında olmadığı yolundaki gerekçesine karşıyım.» yolundaki ayrışık oyuna karşı, maddenin dikkatlice incelenmesi, yasaklamamanın Başbakan için ziyafet verilmesi olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, aynı gerekçeden 65 inci maddede öngörülen resmi ziyafet yasağının da, «seçimin tesirden masuniyeti sağlamak» amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Esasen, bütün bu yasaklamaların amacı, diğer maddelere ilişkin gerekçelerde de belirtildiği gibi, «seçimlerde maddi imkânlar bakımından müsavâtı ihlâl eden ve tek taraflı olarak vatandaş tesir altında bırakmak istidadında olan ..... hareketlerin önlenmesine ihtiyaç» olduğuna, seçmenlere açık olmayan ve kendileri de seçmen bulunmayan delegasyona Başbakanca verilecek ziyafetin seçmen iradesini etkileyecek bir yönü bulunmadığına göre, bunun yasak hükmü kapsamında bulunduğu düşünilmez.

Belirtilen nedenlerle ;

- 1 — Başbakanın söz konusu toplantılara katılabileceği,
- 2 — Bu toplantılarda gerek Genel Başkan, gerekse Başbakan olarak konuşabileceği,
- 3 — Delegasyona ziyafet verilebileceği,
- 4 — Bu toplantılara katılırken makam otomobilini kullanabileceği,

mütalâa kılınarak dosyanın Danıştay Başkanlığına sunulmasına 27.2.1984 gününde esasta oybirliği, delegasyona ziyafet verilebileceği hususunda gerekçede oyçokluğuyla karar verildi.

İKİNCİ DAİRE KARARLARI

T. C.
DANIŞTAY
İkinci Daire

Esas No : 1981/3592
Karar No : 1984/919

Özeti : Kamu hizmeti yaptığı sırada suç işleyen belediye meclisi üyesi hakkında Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanuna göre karar verilmesi gerektiği Hk.

Sanıklar : 1 — ..... İli ..... İlçesi Malmüdürü.
2 — ..... İli ..... İlçesi Tapu Sicil Muhafızı
3 — ..... İli ..... Belediye Meclisi Üyesi.
4 — ..... İli ..... Milli Emlak Memuru.

Suçları : ..... ilçesi ..... köyü kırsak yerindeki hazineye ait taşınmazları 2490 sayılı Yasaya aykırı bir şekilde ve düşük değerle kiraya vermek.

Esas hakkında sonradan karar verilmek üzere önce, soruşturma emri kapsamında bulunmadığı halde hakkında soruşturma yapıp görüşözetisi düzenlenen sanık ..... hakkında adı geçenin memuriyet sıfatının bulunmadığından bahisle il yönetim kurulunca karar verilmemiş ise de, 2490 sayılı Yasa'nın 28 inci maddesinin c bendi uyarınca Belediye Meclisince ihale komisyonu üyeliğine seçilen ve Belediye Meclisi üyesi sıfatı ile kamu hizmeti niteliğindeki bu görevi yürüten sanığın, üstüne atılan, suç iddiası ile ilgili olarak hakkında uygulanacak soruşturma yönteminin kendisinin hukuki statüsüne göre değil, gördüğü kamu hizmetinin tabi olduğu yasal esas ve yöteme göre belirlemesinin zorunlu olması karşısında, hakkında Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanunun 15 inci maddesi uyarınca, diğer sanıklarla birlikte karar verilmesi gerekeceğinden sanık ..... hakkında yetkili makamca ilk soruşturma emri verildiği takdirde yeniden savunması alınıp, ek görüşözetisi düzenlendikten sonra, il yönetim kurulunca MMHK'un 5 inci maddesinde belirtilen karar türlerinden birine göre karar verilmesi ve gerekli yazılı bildirimlerin yapıldığını gösteren günlü ve imzalı alındı belgeleri ile karara itiraz edildiği takdirde itiraz dilekçesinin eklenerek gönderilmesi için soruşturma dosyasının yerine geri çevrilmesine 27.3.1984 gününde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
İkinci Daire

Esas No : 1981/3595

Karar No : 1984/229

Özeti : Memurun Muhakematı Hakkındaki Kanuna göre verilecek kararlarda delillerin takdirine gidilemeyeceği Hk.

Sanık : ..... İli ..... Kasabası Çiftçi Malları Koruma Bekçisi.

Suç : Yasaklanmış bölgede hayvan otlatılması yüzünden çıkan olay sırasında şikayetçi .....'un ayağının kırılmasına neden olmak.

Yasaklanmış bölgede koyun otlatılması yüzünden çıkan tartışma sonunda sanığın taş atarak, 1,5 ay iş ve gücünden kalacak derecede yakınıcının ayağının kırılmasına yol açtığı iddia, tanık ifadeleri ve doktor raporlarının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Hal böyle iken İl Yönetim Kurulu, yakınıcı ile arkadaşlarının sanığı suç işlemeğe tahrik ve teşvik ettiği ve tanıkların tarafsız olmadığı gerekçelerine yer vermek ve ilk fiili tecavüzün karşı taraftan gelmiş ve suçun karşılıklı işlenmiş olmasını iskat sebebi kabul etmek suretiyle sanığın men'i muhakemesine karar vermiş bulunmaktadır.

TCK'nun 51 inci maddesi, tahrik altında suç işleyen hakkında ceza kovuşturması yapılamayacağını değil, verilecek cezadan belirli oranlarda indirim yapılacağını hükme bağlamıştır. Öte yandan, olayda tahrik mevcut olup olmadığını ve varsa bunun derecesini takdir yetkisi de hakime ait bulunmaktadır.

Öte yandan Memurun Muhakematı Hakkında Kanunun uygulamasında yerine getirilen görev, yargılama görevi olmadığından karar kurullarının delillerin takdirine girip tanıkların kişiliklerini tartışma konusu etmesi ve verilecek kararı, bunun sonucuna bağlı tutması mümkün değildir.

Ayrıca, ilk tecavüzün karşı taraftan gelmiş ve suçun karşılıklı işlenmiş olması hali de Türk Ceza Kanununda bir düşme nedeni olarak kabul edilmemiştir.

Belirtilen nedenlerle, yasal dayanağı bulunmayan İl Yönetim Kurulu kararının bozulmasına ve sanık hakkında son soruşturmanın açılmasına yeter kanıt elde edilmiş bulunduğundan TCK'nun 456/2 ve 251 inci maddeleri uyarınca yargılamanın gerekliliğine, yargılamanın ..... Asliye Ceza Mahkemesinde yapılmasına 24.1.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY

İkinci Daire

Esas No : 1981/4482

Karar No : 1984/790

Özeti : Mahkeme kararına dayanarak nüfus kütüğüne kayıt işlemi tesisinde görevi kötüye kullanmak veya sahte evrak düzenlemek suçunun unsurlarının bulunmadığı Hk.

Samık : ..... İlçesi Nüfus Başmemur Vekili

Suçları : 1. .... adlı kişi, Almanya'da olup Türkiye'ye gelmediği halde gelmiş gibi göstererek nüfus kütüğüne boşandığına dair kayıt yapmak,

2. Ölen kardeşinin nüfus kağıdını kullanan ... .. adlı kişinin yaşının küçültülmesi için dava açıldığı ve mahkemece bu istem reddedildiği halde sözü edilen mahkeme kararına dayanarak adı geçen doğum ve ölümüne ilişkin olarak düzenlediği tutanaklar ve bu tutanaklara dayanarak nüfus kütüğüne yaptığı tescil ile adı geçen kişinin yaşının küçülmesini sağlamak.

Soruşturma dosyasının incelenmesinden 19.3.1960 tarihinde doğan ... .. adlı kişinin aynı tarih itibarıyla nüfus kütüğüne kaydedildiği, 12.1.1963 tarihinde adı geçen öldüğü, ancak ölümünün nüfus kütüğüne tescil ettirilmediği, bu tarihten sonra (12.5.1963 te) doğan adı geçen kardeşine de ... .. isminin verildiği fakat nüfus kütüğüne kayıt ettirilmediği, bunun üzerine yeni doğan ve ölen kardeşiyle aynı ismi taşıyan çocuğun ölen kardeşine ait nüfus cüzdanını kullanmaya başladığı, bu durumun çocuğun nüfus kayıtlarında gerçek yaşından üçyaş büyük görünmesine ve çeşitli sorunlara yol açması üzerine babası .....'ın bu durumun düzeltilmesini sağlamak için ..... Asliye Mahkemesine baş vurduğu, fakat anılan mahkemenin 21.4.1980 gün ve E: 1980/31 K: 1980/43 sayılı kararında, «..... dinlenen şahit beyanları ve tüm dosya münderacaatından davacının oğlu ... .. ın nüfusa tescil edilmemiş olduğunun anlaşıldığı bu durumda nüfusa tescil işleminin idari bir işlem olduğu kanaatine varıldığı» gerekçesiyle davanın reddine karar verildiğini açıkladığı, bunun üzerine çocuğun babasının nüfus baş memurluğuna oğlunun nüfus kütüğüne kayıt edilmesi için baş vurduğu ve nüfus baş memurluğunca baş vurusunun uygun görülerek gerekli belgeler düzenlenmek suretiyle nüfus kütüğüne kaydı bulunmayan 12.5.1963 doğumlu ..... ın nüfus kütüğüne tescil edildiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda adı geçen çocuğun evvelce nüfus kütüğünde kaydının bulunmaması nedeniyle mahkemenin yaş tashihi kararı verilmesine olanak bulunmadığı ve adı geçen çocuğun nüfus kütüğüne kayıt edilmesinin ancak bir İdari işlemle sağlanabileceği kuşkusuzdur.

Hal böyle olunca samığın yaptığı tescil işleminin görevi kötüye kullanma olarak nitelendirilmesine olanak bulunmadığı gibi tescili esas olmak üzere düzenlenen belgelerde anılan Mahkeme Kararının dayanak gösterilmiş olması karşısında sahte evrak düzenlemiş olduğunun da ileri sürülemeyeceği kanısına varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle İkinci Maddeden sanığın yargılanmasının gerekliliğine ilişkin olarak verilen ve Yöntem ve Yasa'ya aykırı bulunan İl Yönetim Kurulu kararının BOZULARAK yargılanmasına gerek olmadığına.

Sanığın birinci madde ile üstüne atılan suçu işlediği kanısını doğrulayacak ve hakkında son soruşturmanın açılmasını gerekli kılacak yeter kanıt elde edilememesi yönünden yargılanmasına gerek olmadığı yolunda verilen ve Yöntem ve Yasa'ya uygun bulunan İl Yönetim Kurulu kararının ONANMASINA 15.3.1984 gününde birinci maddeden Oy birliği ile 2 nci maddeden oy çokluğu ile karar verildi.

AYRISIK OY

1587 sayılı Nüfus Kanununa dayanak olarak çıkarılan Nüfus Hizmetlerine İlişkin Kuruluş Görev ve Çalışma Yönetmeliğininin 174 üncü maddesinde aynen «Bir çocuğun doğumdan nüfusa kaydedilmediği ve kendisinden önce doğup ölen kardeşine ait nüfus kaydını kullandığı yolundaki iddia ve bildirimler nüfus idaresince dinlenmez ve ölüm tutanakları işleme konulmaz. Bu tür işlemler dolaylı yoldan yaş düzeltilmesini sağlayacağından ve bu da ancak mahkeme kararı ile yapılabileceğinden ilgililerden mahkmeden yaş düzeltme kararı getirmeleri istenir» hükmününün yer almış olması karşısında, sanığın ... ..'ın nüfusa tescil edilmesini sağlamak için tescile esas olmak üzere adı geçenin kendisinden önce doğup ölen kardeşinin ölümüne ilişkin ölüm tutanağı ve ... ..,ın 12.5.1963 te doğduğuna ilişkin doğum tutanaklarının düzenlenmesinin mevzuata uyarlılığının bulunmadığı söz konusu tutanaklarda mahkeme kararına dayanıldığıının belirtilmesinin anılan kararın davanın reddine ilişkin olması yönünden söz konusu eylemlerin meşruluğunu sağlayamayacağı kanısına varıldığından, sanığın 2 inci maddeden eylemine uyan TCK'nun 345 inci maddesi uyarınca yargılanmasının gerekliliğine karar verilmesi gerektiği görüşüyle aksine verilen çoğunluk kararına katılmıyoruz.

T. C.

DANIŞTAY

İkinci Daire

Esas No : 1981/3608

Karar No : 1984/311

Özeti : İ.E.T.T. Personelinin MMHK'a tabi olmadıkları Hk.

Sanıklar : 1. ...., İETT (İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel İşletmeleri Umum Müdürlüğü) Gaz Dairesi Başkanlığı.
2. ...., İETT (İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel İşletmeleri Umum Müdürlüğü) Muhasebe ve Finansman Dairesi Başkanlığında görevli Veznedar.

Suçları : İşletmeye ait 741.853 liranın gaspedilmesine neden olmak.

1580 sayılı Belediye Kanununun 1 inci maddesinde belediyenin tüzel kişiliği haiz bir kuruluş olduğu belirtilmiş, 102 nci maddesinde de belediye başkanı ile bilumum belediye memurları ve müstahdemlerinin görevlerinden doğan veya görevlerini yaptıkları sırada işledikleri suçlardan dolayı Memurun Muhakematı Hakkında Kanuna tabi oldukları kuralı getirilmiştir.

Öte yandan, 3645 sayılı İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel İdareleri Teşkilat ve Tesisatının İstanbul Belediyesine Devrine Dair Kanun'un 1 inci maddesinde, İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel Şirketlerinin satın alınmasına dair mukavelenamelerin tasdiki hakkındaki kanunlarla bu konulara bağlı mukavelenamelerin tasdiki hakkındaki kanunlarla bu kanunlara bağlı mukavelenameler mucibince Hükümete intikal eden haklar ve vecibeler ve bilcümle tesisat ve mezkur kanunlarla vücuda getirilmiş olan teşekküllerin bütün hak, selahiyet ve vecibeleriyle İstanbul Belediyesine devredildiği, 2 nci maddesinde, bu kanunla İstanbul Belediyesine devrolunan idarelerin «İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel İşletmeleri Umum Müdürlüğü adı ile kurulacak hükmi şahsiyeti haiz ve İstanbul Belediyesine bağlı bir umum müdürlük tarafından idare olunacağı, 5 nci maddesinde, Umum Müdürlüğün bu kanunda yazılı esaslara ve hususi hukuk hükümlerine göre idare olunacağı muamelelerinin Artırma, Eksiltme ve İhale ve Muhasebe-i Umumiye Kanunlarına ve Belediye Muhasebe Nizamnamesi hükümlerine tabi olmadığı, 12 nci maddesinde de Umum Müdürlüğün kazanç vergisine tabi olduğu hükme bağlanmıştır.

Yukarıdaki yasa hükümlerinin birlikte incelenmesinden İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel İşletmeleri Umum Müdürlüğü (İETT) nün İstanbul Belediyesine bağlı olmakla birlikte, ayrı bir tüzel kişiliğe sahip bulunduğu, ayrıca İstanbul Belediyesine Belediye Kanunu, Artırma, Eksiltme ve İhale Kanunu ve sair kanunlarla öngörülen kamu hukuku kurallarına tabi bir kuruluş olduğu ve kurumlar vergisi mükellefiyetinin bulunmadığı halde, İETT'nin özel hukuk hükümlerine göre yönetilen bir kuruluş olduğu ve kurumlar vergisi mükellefiyetinin bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bu durumda İETT'nin iktisadi devlet teşekküllerine benzer bir statüye sahip bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Hal böyle olunca İETT memurlarının 1580 sayılı Belediye Kanununun 102 nci maddesi kapsamında buldukları ve dolayısıyla Memurun Muhakematı Hakkında Kanuna tabi oldukları düşünülemez.

Biran için böyle bir düşünce tarzının kabulü halinde, kendilerine bir kısım kamu hizmetlerini yerine getirme görevi verilen, tüzel kişiliği haiz olan, personeli 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda öngörülen mali haklardan yararlanan, sermayelerinin tamamı Devlet tarafından verilmek suretiyle kurulan ve malları ve her çeşit mevcutları aleyhine işlenen suçlar Devlet malı aleyhine işlenmiş sayılan iktisadi devlet teşekkülleri personelinin de Memurun Muhakematı Hakkında Kanuna tabi oldukları sonucu ortaya çıkar ki, Dairemizin müstakar hale gelmiş içtihatları ve 28.3.1945 gün ve E: 1945/1, K: 1945/6 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı karşısında buna olanak bulunmamaktadır.

Sözü edilen Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında İktisadi Devlet Teşekkülleri çalışanlarının özel kanunlarında belirtilen bazı suçlardan dolayı Devlet Memurları hakkında tatbik edilen cezayı görecekleri, ancak bu hususun sözü edilenlerin Memurun Muhakematı Hakkında Kanuna tabi oldukları anlamına gelmediği belirtilmektedir. Dairemizin iktisadi devlet teşekkülleri çalışanları hakkındaki müstakar hale gelmiş içtihatları da sözü edilenlerin Memurun Muhakematı Hakkında Kanuna tabi olmadıkları yönündedir.

Öte yandan, İETT ile eşdeğer görev ve fonksiyonları olduğuna şüphe bulunmayan Ankara Elektrik ve Havagazı Müessesesi (EGO) nin ve Adana Elektrik Müessesesinin kuruluşlarına dair 4325 sayılı Kanununun 1 inci maddesinde, bu müesseselerin hükmi şahsiyeti haiz olmak ve adı geçen belediyelere bağlı bulunmak üzere birer umum müdürlük veya müdürlük tarafından bu kanunda yazılı esaslara ve hususi hukuk hükümlerine göre idare edilecekleri belirtildikten sonra, 17 nci maddesinde de, bu müesseselerin memur ve müstahdemleri hakkında Memurun Muhakematı Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanamayacağı kuralı yer almıştır.

Diğer taraftan İETT'nin nüvesini oluşturan İstanbul Elektrik İşleri Umum Müdürlüğünün kuruluşuna ilişkin 3481 sayılı Kanununun 14 üncü maddesinde umum müdürlük memurları hakkında Memurun Muhakematı Hakkında Kanunun uygulanmayacağı açıkça belirtilmiştir. Halihazırda bu yasanın yürürlükten kaldırıldığına dair herhangi bir yasama tasarrufuna rastlanmamakla birlikte, sonradan hükümetçe İstanbul'daki Tünel ve Tramvay Şirketlerinin de satın alınması üzerine Elektrik, Tünel ve Tramvay İşletmeleri 3645 sayılı Kanunla birleştirildiğinden, yalnızca elektrik işlerinin idaresine ilişkin bulunan bu yasanın konusu kalmayarak hükümsüz hale gelmiştir.

Ancak, sırf 3481 sayılı Yasanın 14 üncü maddesindeki hükmün 3645 sayılı Yasaya aktarılmamış olmasına dayanarak İETT çalışanlarının Memurun Muhakematı hakkında Kanununa tabi oldukları sonucunu çıkarmaya olanak bulunmamaktadır.

Kaldı ki, iktisadi devlet teşekküllerinin Kuruluşuna ilişkin kanunda da, bu teşekküllerde görevli personelin Memurun Muhakematı Hakkında Kanuna tabi olup olmadıkları konusunda herhangi bir hüküm yer almamış olmasına rağmen, yukarıda belirtildiği gibi Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı ve Dairemizin mistakar hale gelmiş içtihatlarıyla sözü edilen teşekküller personelinin Memurun Muhakematı Hakkında Kanuna tabi olmadıkları açıklığa kavuşturulmuştur.

Diğer yandan İETT personel yönetmeliğinin 24 üncü maddesi incelendiğinde, İETT Umum Müdürlüğü memurlarının Memurun Muhakematı Hakkında Kanuna tabi oldukları yolunda bir hükmün yer aldığı görülmektedir.

Bilindiği gibi idarenin genel ve objektif düzenleyici işlemlerinden olan yönetmelikler kaideler hiyerarşisinde yasa ve yasaya eş metinlerle tüzüklerden sonra yer almaktadır.

Bir hukuki sorunun çözümünde birbirine aykırı hukuk kurallarının varlığı halinde olaya öncelikle kaideler hiyerarşisinde üst sırada yer alan kuralın uygulanacağı tartışmasız kabul edilen hukuki bir gerçektir.

Genel yargılama kurallarına bir istisna teşkil eden Memurun Muhakematı Hakkında Kanuna tabi olup olmama konusunun ancak bir yasama tasarrufuyla düzenlenebileceği ise şüphesizdir.

Bu durumda, yukarıdaki açıklamalarımız sırasında ayrıntılı olarak belirtildiği üzere yasa düzeyinde çözümlenen İETT memurlarının Memurun Muhakematı Hakkında Kanuna tabi olup olmayacakları konusunda sözü edilen yönetmelik hükmünün uygulanamayacağı hususu kuşkuyla yer vermeyecek kadar açıktır.

Yukarıdan beri belirtilen görüşler ve açıklanan hükümler karşısında İETT personelinin Memurun Muhakematı Hakkında Kanunda belirtilen kovuşturma yöntemine tabi olamayacakları sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle sanık .....'un yargılanmasının gerekliliğine ilişkin olarak verilen ve yöntem ve yasaya aykırı bulunan il yönetim kurulu kararının BOZULMASINA ve genel hükümlere göre kovuşturma yapılmak üzere dosyanın yetkili C. Savcılığına gönderilmesine,

Sanıklardan .....'ın, TCK'nun 230 uncu maddesi uyarınca yargılanmasının gerekliliğine ilişkin olarak verilen il yönetim kurulu kararına karşı kendisine yapılan tebligata rağmen Memurun Muhakematı Hakkında Kanunda öngörülen 5 günlük süre içerisinde itirazda bulunmadığı, bu nedenle kararın kesinleştiği ve dairemizce inceleme olanağı kalmadığı anlaşıldığından, bu kesime ilişkin soruşturma evrakının yetkili mahkemeye gönderilmesine 31.1.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— c —

T. C.

DANIŞTAY

İkinci Daire

Esas No : 1984/380

Karar No : 1984/464

Özeti : İl Belediye Başkanları hakkında il yönetim kurulunca karar verilmesi gerektiği Hk.

Sanık : ....., Belediye Başkanı.

Suç : 24.4.1978 ve 22.5.1979 tarihlerinde ..... Belediyesinde açılan Devlet Memurluğu yeterlik ve yarışma sınavına girmedikleri halde, ... ile ..... adlı kişilere sınav kazandı belgeleri vermek.

Memurların görevlerinden doğan ya da görevlerini yaptıkları sırada işledikleri suçlardan dolayı karar verecek yetkili kurullar Memurun Muhakematı Hakkındaki Kanun'un 4 üncü maddesinde belirtilmiş bulunmaktadır.

Sözü edilen maddede, il merkezlerinde Vali ile İlin Ulusal irade ile atanan merkez memurları ve il yönetim kurulu üyeleri dışında kalan ilin bütün merkez memurları hakkında yargılanmaya yada yargılanmamaya ilişkin kararların birinci aşamada il yönetim kurulunca verileceği hükme bağlanmıştır.

İl Merkez belediye başkanlarının Memurun Muhakematı Hakkındaki Kanunun 4 üncü maddesindeki «iradei seniye» ile tayin edilen memurlar gibi işleme tabi tutulmalarını zorunlu kılan, 1580 sayılı Belediye Kanununun, İl Belediye Başkanları seçimlerinin Cumhurbaşkanınca onaylanması ile kesinleşmesini öngören 89 uncu maddesi, 19.7.1963 tarihinde kabul edilen Belediye Kanununda Değişiklik yapılmasına Dair 307 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesi ile yürürlükten kaldırılmış olduğundan il Merkezi Belediye Başkanlarının görevlerinden mütevellit ve görevleri sırasında işledikleri suçlar sebebiyle haklarında yapılan kovuşturmalarda birinci derecede il idare kurullarınca karar verilmesi gerekmektedir.

Bu itibarla, ... Belediye Başkanı olan sanık hakkında, üstüne atılan suçtan dolayı birinci aşamada ..... il yönetim kurulunca 11.1.1984 gün ve 5 sayı ile yetkisizlik kararı verilmiş olmasında yasaya uyarlık bulunmadığından, anılan kararın bozulmasına ve MMHK'nun 4 üncü maddesine göre sanık hakkında birinci derecede İl Yönetim Kurulunca karar verilmek, verilecek kararın türüne göre gerekli yazılı bildirimlerin yapıldığını gösteren günlük ve imzalı alımdı belgeleri ile karara itiraz edildiği takdirde itiraz dilekçesinin eklenmesinden sonra gönderilmesi için soruşturma dosyasının yerine geri çevrilmesine 14.2.1984 tarihinde oy birliği ile karar verildi.

— o —

T.C.
DANIŞTAY

İkinci Daire

Esas No : 1982/92

Karar No : 1984/801

Özeti : Jandarma Subay ve memurları ile eratinın, askeri suç niteliğindeki eylemlerinden dolayı askeri mahkemede yargılanmaları gerektiği Hk.

Sanık : J. Asb. Kd. Bçvş. .... İli ... İlçesi Jandarma Bölük Komutanı

Suç : Mart 1981 celp eratinından ..... , ... , ... , ... , ... , ... , ... ve ..... 'ye yol ve iaae bedeli ödendiği yolunda gerçeğe aykırı belge düzenlemek,

1706 sayılı Jandarma Kanununun 17 inci maddesi 1 inci bendinde jandarma subay ve memurları ile eratinın, Askeri Ceza Kanununda yazılı suçlarından dolayı, Askeri Muhakeme Usulü Kanununa tevfiat askeri mahkemelerde muhakeme olunacakları,

Jandarma Teşkilat ve Vazife Tüzüğü'nün 52 inci maddesi 1 inci bendinde: Jandarma subay, askeri memur, astsubay, uzman jandarma ve eratinın Askeri Ceza Kanununda yazılı suçlardan dolayı 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu uyarınca askeri mahkemelerde yargılanacakları 53 üncü madde 1 inci bendinde ise, mülki vazifelerinden münbais veya bu vazifeleri ifa esnasında hadis olan suçlarından dolayı jandarma subay ve memurlarının icrayı muhakemelerinin MMUK göre yapılacağı belirtilmiş ve yine aynı tüzükte jandarmanın mülki, adli ve askeri ödevleri açıklanmıştır.

1632 sayılı Askeri Ceza Kanununun 3 üncü maddesi uyarınca, askeri şahıs statüsünde bulunanların askeri olmayan suçları için anılan yasanın 2 nci maddesi gereğince haklarında Türk Ceza Kanunu hükümleri, askeri suçları için Askeri Ceza Kanunu Hükümleri uygulanacaktır. Aynı yasanın 134 üncü maddesinin 1 inci bendinde ise, hizmete veya tevdi edilen bir vazifeye müteallik olarak kasten hakikate muhalif rapor veya taktir veya layiha vesair resmi evrak tanzim eden ve veren veyahut bunların hakikatte muhalif olduğunu bilerek mafevklere taktir edenlerin suçunun hizmet ve vazife ihlali olduğu belirlenmiştir.

353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulu Kanununun 9 uncu maddesi ile, askeri mahkemelerin kanunda aksi yazılı olmadıkca asker kişilerin askeri suçlarıyla bunların asker kişileri aleyhine veya askeri mahallerde veyahut

askeri hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevli oldukları hükme bağlanmıştır.

..... İli ..... İlçesi Jandarma Bölük Komutanı olan J. Asb. Kd. Bçvş. ....'nın üstüne atılan «Mart 1981 celp eratından altı kişiye yol ve iaae bedeli ödenmediği yolunda gerçeğe aykırı belge düzenlemek» eyleminin 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununun 134 üncü maddesine ilişkin olup anılan suç u askeri hizmet ve görevi ile ilgili olarak işlediğinden yukarıda anılan yasa hükümleri uyarınca askeri bir suç niteliğinde bulunduğu, söz konusu eylemin sanığın idari görevi ile herhangi bir ilgisi olmadığı bu nedenle hakkında MMUK hükümleri uyarınca karar verilmesine yasal olarak bulunmadığı anlaşılmakla, yöntem ve yasaya aykırı bulunan il yönetim kurulu kararının bozularak, sanık ..... hakkında MMUK'na göre karar verilmesine yer olmadığına ve Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulu Kanunu hükümleri uyarınca askeri mahkemede yargılanmak üzere dosyanın yerine geri çevrilmesine 16.3.1984 gününde oybirliği ile karar verildi.

— o —

T. C.

DANIŞTAY

İkinci Daire

Esas No : 1982/1809

Karar No : 1984/792

Özeti : Memurun Muhakematı Hakkındaki Kanuna göre yapılacak soruşturmalarda uyulması gerekli yasal yöntem Hk.

Sanık : ....., ..., ..., İlçesi Belediye Başkanı.

Suçları : Çeşitli biçimlerde görevi kötüye kullanmak.

Soruşturma dosyasının incelenmesinden soruşturmacı tarafından sanığın üstüne atılan suçlara ilişkin olarak sadece sanığın savunmasının alınmasıyla yetinildiği, hiç bir bilgi ve belgeye yer verilmeksizin ve tanık ifadeleri alınmaksızın düzenlenen fezlekeye dayanılarak il yönetim kurulunca karar verildiği anlaşılmakla, yöntem ve yasaya aykırı bulunan il yönetim kurulu kararının **BOZULARAK**, sanığın üstüne atılan suç konusu iddiaların tasnif edilerek her bir iddiaya ilişkin olarak sağlıklı bir karar vermeyi olanaklı kılacak ölçüde olayların ve eylemlerin her yönüyle ayrıntılı olarak değerlendirilmesi ve bunlara dayanak teşkil eden tüm belgelerin tasdikli örneklerinin dosyaya eklenmesinden sonra düzenlenecek fezleke üzerine il yönetim kurulunca tüm iddiaları kapsayacak biçimde yeniden bir karar verilmesi ve verilecek kararın türüne göre Memurin Muhakematı Hakkında Kanunda öngörülen yazılı bildirimlerin yapılması ve itiraz edildiği takdirde itiraz dilekçelerinin eklenerek zamanaşımı süresi de gözönüne alınmak suretiyle ivedilikle gönderilmesi için dosyanın yerine geri çevrilmesine 15.3.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— o —

T. C.
DANIŞTAY
İkinci Daire

Esas No : 1981/4574
Karar No : 1984/695

Özeti : Görev yeri dışında suç işleyen memur hakkında CMUK'nun 8 inci maddesi uyarınca suçun işlendiği yerdeki il yönetim kurulunca karar verilmesi gerektiği Hk.

Sanık : ..... Karayolları 9. Bölge Müdürlüğünde Bakım Şefi.

Suçu : ..... İlinin ..... ilçesinin ..... köyünde bulunan çimentoların kullanımında ve ilçeye bağlı köy yollarının yapım ve onarımı konularında çeşitli biçimlerde usulsüzlük yapmak.

Memurun Muhakematı Hakkındaki Kanunun 6 ncı maddesinde, ilk soruşturma yapılmasında ve yargılanmaya ya da yargılanmamaya ilişkin işlemlerde bu yasada açıklık bulunmayan konularda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümlerine göre uygulama yapılacağı, CMUK'un 8 inci maddesinde ise, davaya bakma yetkisinin, suçun işlendiği yer mahkemesine ait olduğu hükme bağlanmıştır.

Sanık ..... hernekadar ..... Karayolları 9. Bölge Müdürlüğü Bakım Şefi olarak görev yapmakta ise de, üstüne atılan suç ..... İlinin ..... İlçesine bağlı ..... köyünde bulunan çimentoların kullanım ve dağıtımında ayrıca ilçeye bağlı köy yollarının yapımında çeşitli biçimlerde usulsüzlükler yapmak olduğuna göre, sanık hakkında ..... İl Yönetim Kurulunca yöntem ve yasaya aykırı olarak verilen kararın bozulmasına, sanık hakkında suçun işlendiği yer yönetim kurulu olan ..... İl Yönetim Kurulunca karar verilmesi, verilecek kararın türüne göre yazılı bildirimlerin yapılması, itiraz edilmesi halinde itiraz dilekçesinin eklenmesi için dosyanın yerine geri çevrilmesine 7.3.1984 gününde oybirliği ile karar verildi.

— a —

T. C.
DANIŞTAY
İkinci Daire

Esas No : 1984/1333
Karar No : 1984/1851

Özet : Tekel Genel Müdürlüğü kuruluşundaki statü değişikliği nedeniyle, henüz sonuçlanmamış soruşturmalarda karar verecek kurulların tesbiti Hk.

Sanık : ..... İli Tekel Başmüdürü

Suçları : 1 — Başmüdürlük personelinden bazı kişileri kadrolarının dışındaki görevlerde çalıştırmak,
2 — Eşi .....'ın mesai saatleri içerisinde çocuğunun bakımı ile uğraşmasına göz yumup aynı amaçla dairede görevli hizmetli-leri de çalıştırmak.
3 — Başmüdürlüğe ait makam aracını kişisel işlerinde kullanmak

- 4 — Bazı kişilerin belirli bir memuriyete getirilmelerine yardımcı olmak.
- 5 — Depolardan filitreli sigaraların perakende olarak satışını yasaklayan genel müdürlük emrine aykırı davranmak.
- 6 — ..... Tekel Müdürünün izinsiz olarak kiraladığı araçlarla kent içinde yaptığı satışlar sonucu ödemek zorunda kaldığı nakliye ücretini onaylamak.
- 7 — Müştereken sahip oldukları arsanın satın alma bedelinden düşen payı ..... Tekel Müdüründen senet karşılığında sağladığı borç para ile ödemek.

Sanık .....'ın üstüne atılan suçlar hakkında 4036 sayılı yasanın 31 inci maddesi uyarınca yetkili olan Tekel Genel Müdürlüğü Merkez Memurlar Kurulunca verilmiş bulunan 18.10.1982 gün ve 2 sayılı karar ikinci aşamada incelenerek Dairemizin 17.12.1982 gün ve E: 1982/4024, K: 1982/3582 sayılı kararı ile sanık .....'ın 2, 3 ve 4 üncü maddelere ilişkin olarak savunmasının alınmadan hakkında fezleke düzenlenip karar verildiği öte yandan 6 ncı, maddeden sanığın üstüne atılan suça, ilişkin olarak soruşturma yapılarak fezleke düzenlenmesine rağmen hakkında karar verilmediği anlaşıldığından; 2, 3 ve 4 üncü maddelerden verilmiş yöntem ve yasaya aykırı bulunan Tekel Genel Müdürlüğü Merkez Memurlar Komisyonu kararının bozularak, anılan maddelere ilişkin olarak sanığın savunmasının alınmasından sonra düzenlenecek olan ek fezleke üzerine yetkili kurulca 2, 3 ve 4 üncü maddelerden yeniden, 6 ncı maddeden ise ek bir karar verilmesi için dosya yerine geri çevrilmiştir.

Dairemiz kararı uyarınca sanık .....'ın 2, 3 ve 4 üncü maddelerden üstüne atılan suçlar hakkında savunmasının alınarak ek fezleke düzenlenmiş olmasına rağmen, 22.10.1983 tarihi itibarıyla 4036 sayılı İnhisarlar Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkındaki Kanunun yürürlükten kaldırılması sonucu sanık hakkında karar verilmeden dosya Dairemize iade edilmiştir. Tekel Genel Müdürlüğünün gerek 26.4.1984 gün ve 19/16-20495 sayılı ve gerekse 26.6.1984 gün ve 31190 sayılı yazılarında; Tekel Genel Müdürlüğü kuruluşunda statü değişikliği nedeniyle Merkez Memurlar Komisyonunun dayanağı olan 4036 sayılı Yasanın 31 inci maddesinin, 60 sayılı Kanun hükmünde kararnamenin 66 ncı maddesi, 2929 sayılı Kanunun 66 ncı maddesi ve 111 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 29 ncü maddesi ile yürürlükten kaldırıldığı, anılan mevzuat içeriğinde Tekel İşletmeleri Genel Müdürlüğü personelinin görevlerinden doğan ya da görevlerini yaptıkları sırada işleyecekleri suçlarda tabi olacakları yasanın belirlenmemesi nedeniyle Danıştay Birinci Dairesinden bu konuda görüş istenildiği, 6.12.1983 gün ve E: 1983/315, K: 1983/305 sayılı Danıştay Birinci Dairesi kararında, Tekel İşletmeleri Genel Müdürlüğü Memurlarının 4036 sayılı Yasanın yürürlükten kalktığı 22.10.1983 tarihine kadar işledikleri suçlar hakkında Memurun Muhakematı Hakkındaki Kanun hükümlerinin uygulanacağı, sözkonusu tarihten sonraki suçlara ilişkin olarak genel hükümlere göre işlem yapılacağı belirtilmesine rağmen, 22.10.1983 tarihine kadar işlenmiş suçlar hakkında karar vermeye yetkili olan kurulun açıklanmadığı, bu nedenle; 4036 sayılı Kanunun 31 inci maddesindeki yetkili kurulun kanunun yürürlükten kalkması ile hukuki varlığını yitirdiğinden ve anılan maddeye dayanılarak söz konusu kurulun ihdasının da mümkün olmadığından genel hükümlerin uygulanması gerektiği kanısı ile dosyanın genel müdürlükçe yetkili kabul edilen Bursa İl İdare Kuruluna gönderildiği, ancak; görevsizlik nedeniyle iade edil-

mesi üzerine, sanık ..... hakkındaki dosyanın anılan kararımızda belirtilen eksiklikler giderilmeden Dairemize gönderildiği anlaşılmıştır.

4036 sayılı İnhisarlar Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkındaki Kanununun 31 inci maddesinde; 1609 sayılı Yasa hükümleri mahfuz kalmak üzere Tekel İdaresi memurlarının memuriyet görevlerinden doğan ya da görevleri sırasında işledikleri suçlardan ötürü MMHK. na tabi olduğu, aynı maddenin 4896 sayılı Yasa ile değişik b bendinde; başmüdürler hakkında umum müdürlükte teşkil edilecek memurun komisyonunca karar verileceği ve genel müdürlük merkez memurun komisyonunun kimlerden oluşacağı belirtilmiştir. Söz konusu yasanın yürürlükten kaldırılması sonucu genel müdürlükte görevli memurların statülerinde değişiklik meydana gelerek kamu iktisadi kuruluşu memuru statüsüne girdikleri, bu nedenle yasanın yürürlükten kaldırıldığı 22.10.1983 tarihinden itibaren işledikleri suçlardan ötürü haklarında 4036 sayılı Yasanın 31 inci maddesi ile öngörülen MMHK. hükümlerini uygulama olanağı bulunmadığı ve genel hükümler uyarınca işlem yapılması gerektiği açıktır. Ancak, Danıştay Birinci Dairesinin yukarıda anılan kararında da belirtildiği üzere; 4036 sayılı Yasanın 31 inci maddesi uyarınca yapılan ve yetkili ve görevli kurul ve komisyonlarda bulunan soruşturma dosyalarının, halen sonuçlanmamış bulunan soruşturmaların ve 4036 sayılı Yasanın yürürlükte bulunduğu tarihte işlenen suçlara ait soruşturmaların Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanun hükümlerine göre sonuçlandırılması gerekecektir. MMHK. da iki aşamalı bir yargılama usulün öngörüldüğünden soruşturma işlemlerinin sonuçlanmış kabul edilebilmesi için, Yetkili Kurulca birinci aşamada verilen meni muhakeme kararlarının kendiliğinden ve lüzumu muhakeme kararlarının itiraz üzerine yetkili kurulca ikinci aşamada incelenip karara bağlanması veya lüzumu muhakeme kararlarının itiraz olmaması nedeniyle kesinleşmiş bulunması gerekmektedir. .... İli Tekel Başmüdürü sanık .....'ın üstüne atılan suçların 4036 sayılı Yasanın yürürlükten kaldırıldığı 22.10.1983 tarihinden önce işlendiği ve yukarıda açıklandığı üzere hakkında Dairemizce ikinci aşamada karar verilmemiş olması nedeniyle sözkonusu suçlara ilişkin soruşturma sonuçlanmadığından, MMHK. hükümleri uygulanacaktır. 4036 sayılı Yasanın yürürlükte bulunduğu sürede işlenen suçlar hakkında da yine aynı yasa ile belirlenen yetkili kurulların karar vermesi gerektiğinden, adı geçen sanığa ilişkin soruşturmanın sonuçlandırılabilmesi yönünden, 4036 sayılı Yasanın 31 inci maddesinde sayılan Tekel Genel Müdürlüğü Memurlarından oluşacak merkez memurları komisyonunca yukarıda anılan Dairemiz kararı uyarınca yeniden bir karar verilmesi, yasanın yürürlükten kaldırılması sonucu kurulun yeniden teşkil edilmesinin mümkün olmaması halinde ise; 18.10.1982 gün ve 2 sayılı merkez memurlar komisyonu kararının bir kesiminin bozulmaması nedeniyle hukuken ayakta bulunduğundan, adı geçen sanığın üstüne atılan öteki suçlar hakkında ayrı bir ildeki diğer bir kurulca karar verilmesinin yargılama yerlerinin farklılığına yolaçağından, Maliye ve Gümrük Bakanlığınca, MMHK. nun 10 uncu maddesine göre sanığın dairesi erkânından oluşturulacak kurulca yukarıda anılan Dairemiz kararında belirtilen eksikliklerin giderildikten sonra gönderilmesi için dosyanın yerine geri çevrilmesine 29.6.1984 gününde oybirliği ile karar verildi.

T.C.

DANIŞTAY

İkinci Daire

Esas No : 1981/4521

Karar No : 1984/457

Özeti : Tanık olarak ifadesi alınmak üzere yapılan çağrıya uymayan kişinin eyleminin suç teşkil etmediği Hk.

Sanık : ..... Emniyet Müdürlüğünde Görevli Polis Memuru.

Suçu : Bir olay nedeniyle tanık sıfatıyla ifadesine başvurulması için Sıkı Yönetim Komutanlığı 2 nolu Askeri Mahkemesince çıkarılan müzekkereye rağmen duruşmaya gelmemek.

Üyelerden .....'nın sıkıyönetim bölgesindeki zabıta kuvvetlerinin sıkıyönetim hizmetlerinin yapılmasından dolayı sıkıyönetim komutanlığına karşı sorumlu oldukları, dolayısıyla Sıkıyönetim Komutanlığı emrinde görevli bir personel niteliğini taşıdıklarını belirleyen 1402 sayılı Sıkıyönetim Knaununun 2 inci maddesi hükmü gereğince sıkıyönetim personeli olan sanığın sıkıyönetim hizmet ve görevi ile ilgili olarak veya sıkıyönetim hizmet ve görevinin yapılması sırasında işlediği suçtan dolayı aynı kanununun 14 üncü maddesi gereğince Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde yargılanması gerekmekte olup özel kanunlarında gösterilen yargı usulü hükümlerinden yararlanmak olanağı bulunmayan sanık hakkında yargılanmasına gerek olmadığı yolunda verilen ve yöntem ve yasaya aykırı bulunan il yönetim kurulu kararının bozularak dosyanın yetkili sıkıyönetim komutanlığına gönderilmesi gerekeceği ve ayrıca 22.4.1981 gün ve 81/1123 sayılı soruşturma emri kapsamında bulunan 2 nolu Sıkıyönetim Komutanlığında yapılan yargılamanın aksamaması neden olan sanıklığı saptanacak kişiler hakkında soruşturma yapılması ve il yönetim kurulunca karar verilmesi için dosyanın yerine geri çevrilmesi yolundaki usule ilişkin ayrışık oyuna karşılık, sanığın üstüne atılan suçun Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin el koyduğu suçlardan olmadığına, görevinden doğan eyleminden dolayı sanığın Memurun Muhakematı Hakkındaki Kanunda öngörülen soruşturma usulüne tabi tutulmasında yasaya aykırılık bulunmadığına ve anılan soruşturma emrinin sadece sanık .....'in ve üstüne atılan suçla ilişkin olduğuna bu nedenle de dosyanın yerine geri çevrilmesine gerek bulunmadığına oyçokluğuyla karar verilerek esasa geçildi:

353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulu Kanununun 61 inci maddesinde, bu kanunda aksi yazılı olmadıkça Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun tanıklar hakkındaki hükümlerinin askeri mahkemelerde de uygulanacağı belirtilmekte olup Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun çağrıya uymayan tanıkların getirilme şeklini belirleyen 46 ıncı maddesinde de usulü dairesinde çağrılıpta mazeretlerini bildirmeksizin gelmeyen tanıkların zorla getirileceği ve gelmemelerinin sebep oldukları masraflar ile beraber elli liradan ikiyüz liraya kadar hafif para cezasına mahkum edilecekleri hükme bağlandığından, öte yandan olayın oluş biçimi itibariyle de sanığın üstüne atılan eylemin TCK'nun 282 üci maddesinde yer alan «kanunen ifası lazım gelen bir hizmetten imtina etmek» suçunun unsurlarında taşımadığından suç teşkil etmeyen bu eylem nedeniyle sanığın yargılanmasına gerek olmadığı yolunda verilen ve yöntem ve yasaya aykırı bulunan il yönetim kurulu kararının bozularak karar verilmesine yer olmadığına 14.2.1984 gününde oybirliği ile karar verildi.

YARGI KARARLARI

İÇTİHAHLARI BİRLEŞTİRME KURULU KARARLARI

AVUKATLIK İŞLERİ

T.C.
DANIŞTAY
 İçtihatları Birleştirme
 Kurulu
 Esas No : 1983/6
 Karar No : 1984/3

Özeti : Emeklilik ve istifa gibi sebeplerle görevlerinden ayrılan hâkim ve savcıların açtıkları davalarda verilen, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 14 üncü maddesinde yer alan yasak hükmünün ayrılan yargı yerini kapsadığı yolundaki Danıştay Sekizinci Dairesi kararı ile aynı Dairenin bu yasağın ayrılan mahkeme ve daireye ilişkin olduğu yolundaki kararı arasında, konu yönünden aynıyet bulunmadığından içtihadın birleştirilmesine yer olmadığı Hk.

1136 sayılı Avukatlık Kanununun 14'üncü maddesinde yer alan, «Emeklilik ve istifa gibi sebeplerle görevlerinden ayrılan hâkimler, Cumhuriyet Savcıları, Anayasa Mahkemesi asli ve geçici raportörleri, kanunsözcüleri, Danıştay Dava Daireleri Başyardımcıları ile yardımcılarının hizmet gördükleri mahkeme veya dairelerde, buralardan ayrılmaları tarihinden itibaren iki yıl süre ile avukatlık yapmaları yasaktır.» yolundaki hükme göre, maddede belirtilen kişilerin, görevlerinden ayrıldıkları takdirde buralardan ayrılmaları tarihinden itibaren iki yıl süre ile, ayrıldıkları yargı çevrelerindeki bütün yargı organlarında mı, yoksa sadece hizmet gördükleri mahkeme ve dairelerde mi avukatlık yapamayacaklarının belirlenmesinde; Danıştay Sekizinci Dairesinin 8.11.1971 günlü ve E: 1970/1798, K: 1971/2513 sayılı kararı ile aynı dairenin 9.6.1982 günlü ve E: 1981/850, K: 1982/865 sayılı kararı karşısında duraksamaya düşüldüğünden bahisle, Kayseri Barosu Başkanlığı'nca iki karar arasında aykırılık bulunduğu ileri sürülerek içtihadların birleştirilmesinin istenmesi ve Danıştay Başkanının istemin Kurul'da görüşülmesini uygun görmesi üzerine, raportör üyenin raporu Danıştay Başsavcısının içtihadın Danıştay Sekizinci Dairesinin 8.11.1971 günlü ve 1971/2513 sayılı kararı yönünde birleştirilmesi yolundaki düşüncesi ve konuya ilişkin karar ve dosyalar ile mevzuat hükümleri İçtihadı Birleştirme Kurulu'nca incelenerek işin gereği görüldü :

2575 sayılı Danıştay Kanununun 39. maddesinde, dava dairelerinin veya idari ve vergi dava daireleri genel kurullarının kendi kararları veya ayrı ayrı verdik-

leri kararları arasında aykırılık veya uyumsuzluk görüldüğü veyahut birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli görüldüğü takdirde, içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi yoluna gidileceği hükme bağlanmış bulunmaktadır.

Kararlar arasında aykırılık ve uyumsuzlıktan söz edilebilmesi için, konusu ve sebebi aynı olan davaların, aynı yasa hükümleri uygulanmak veya aynı yasa hükmünün değişik biçimlerde yorumlanması suretiyle çözümlenmiş olması gerekir.

Danıştay Sekizinci Dairesi, içtihadı birleştirme konusu yapılan 8.11.1971 günlü ve E. 1970/1798, K. 1971/2513 sayılı kararıyla, İstanbul 8. Asliye Hukuk Mahkemesinden emekli olan bir hâkim hakkında tesis edilen ve söz konusu hâkimin iki yıl süre ile İstanbul mahkeme ve icra dairelerinde avukatlık yapamayacağına ilişkin bulunan İstanbul Baro Başkanlığı işlemi ile bu işlemin dayanağı olan 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 14. maddesiyle ilgili Türkiye Barolar Birliği genelgesini, «sözü edilen maddede belirtilen kişilerin, hizmet gördükleri mahkeme veya dairelerde iki yıl süre ile avukatlık yapamayacakları hakkındaki istisnai hükmün, kanun koyucunun maksadına aykırı bir şekilde yorumlanarak ilgilinin bulunduğu yargı çevresindeki bütün yargı organlarını kapsayacak tarzda genişletilmesi hukuk esaslarına uygun bulunmamaktadır.» gerekçesiyle iptal etmiştir.

Aynı daire içtihadı birleştirme konusu yapılan 9.6.1982 günlü ve E. 1981/850, K. 1982/865 sayılı diğer kararında ise, Konya Cumhuriyet Savcısı iken Muğla Cumhuriyet Savcılığına atanan ve kısa bir süre bu görevde kaldıktan sonra emekli olup eski görev yeri olan Konya'ya yerleşen savcının, iki yıl süre ile, bu ilde görevli olduğu yargı alanında ceza davalarına ve savcı olarak katıldığı hukuk davalarına avukat olarak giremeyeceğine ilişkin Türkiye Baroları Birliği Yönetim Kurulu Kararı ile aynı yolda verilmiş, Konya Barosu Yönetim Kurulu Kararının iptali istemiyle açılan davayı, «Dava konusu olayda ise davacılarından M. K., Konya Cumhuriyet Savcılığı yaptığı sırada 11.9.1980 tarihinde Muğla Cumhuriyet Savcılığına atanmış burada bir süre görev yaptıktan sonra 29.11.1980 tarihinde emekliye ayrılarak Konya Barosuna kaydolarak diğer davacı ile ortak olarak avukatlık yapmaya başlamıştır.

Bu duruma göre; davacılarından M. K.'nin Konya'da daha önce savcı olarak görev yapması nedeniyle hukuk ve ceza davalarında, F. Y'nin ise hukuk davalarında 11.9.1980 tarihinden itibaren iki yıl süreyle avukatlık yapamamalarında mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.» gerekçesiyle reddetmiştir.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 14. maddesi, emeklilik ve istifa gibi nedenlerle görevlerinden ayrılan hakim ve savcılarla bu mesleklerden sayılanların, sadece hizmet gördükleri mahkeme veya dairelerde, buralardan ayrılmaları tarihinden itibaren iki yıl süre ile avukatlık yapmalarını yasaklamakta, görev yaptığı yargı çevresindeki diğer mahkeme ve dairelerde avukatlık yapmasını engellemektedir.

Danıştay Sekizinci Dairesi, içtihadı birleştirme konusu yapılan ve emekli hakimleri ilgilendiren ilk kararında, madde hükmünü yukarıdaki gibi yorumlamış ve avukatlık yapma yasağını yargı çevresindeki bütün mahkeme ve daireleri kapsayacak şekilde genişleten ilgili baro işlemi iptal etmiştir.

Görevli bulunduğu yargı çevresinde, emekli olduktan sonra avukatlık yapmak isteyen savcı hakkında 14. madde hükmünün uygulanmasında idare, savcılarının, hakimler gibi sadece bir mahkemeye değil, yargı çevrelerindeki bütün ceza mah-

kemeleri ile görev ilişkilerinin bulunduğunu ve bir kısım hukuk mahkemelerine de savcı olarak katılmış olabileceklerini gözönüne alarak söz konusu emekli savcının görevden ayrıldığı yargı çevresindeki ceza davalarında ve savcı olarak katıldığı hukuk davalarında avukatlık yapamayacağı yolunda işlem tesis etmiştir. Savcılık görevinin yukarıda belirtilen özelliğinin gereği olarak tesis edilmiş söz konusu işlem ile, bu işleme yönelik davanın reddine ilişkin Danıştay Sekizinci Dairesinin içtihadı birleştirme konusu yapılan ikinci kararı Avukatlık yasaasının 14. maddesi hükmünün yukarıda açıklanan amacına aykırı bulunmamaktadır. Ancak ilk kararın emekli hakimlere, diğer kararın ise emekli savcılara ilişkin olması itibarıyla her iki karar arasında konu yönünden farklılık bulunduğu da bir gerçektir.

Yukarıda açıklandığı üzere, birleştirilmesi istenen her iki kararda da, avukatlık yapma yasaasının şümulünün belirlenmesinde, ayrılan yargı çevresi esasının değil Avukatlık yasaasının amacına uygun olarak ayrılan mahkeme ve daire esasının benimsendiği, ancak aralarında konu yönünden aynıyat bulunmaması nedeniyle her iki kararın farklı hükümler taşıdığı anlaşıldığından içtihadın birleştirilmesine yer olmadığına, 6.1.1984 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

1136 sayılı Avukatlık Kanununun 14 üncü maddesinde, «Emeklilik ve istifa gibi sebeplerle görevlerinden ayrılan hakimler, Cumhuriyet Savcıları, Anayasa Mahkemesi asli ve geçici raportörleri, kanunsözcüleri, Danıştay Dava Daireleri Başyardımcıları ile yardımcılarının hizmet gördükleri mahkeme veya dairelerde, buralardan ayrılmaları tarihinden itibaren iki yıl süre ile avukatlık yapmaları yasaktır.» hükmü yer almaktadır.

Danıştay Sekizinci Dairesi, 8.11.1971 günlü ve E. 1970/1798, K. 1971/2513 sayılı kararıyla, İstanbul 8. Asliye Hukuk Mahkemesinden emekli olan bir hakim hakkında tesis edilen ve söz konusu hakim iki yıl süre ile İstanbul mahkeme ve icra dairelerinde avukatlık yapmasını yasaklayan idari işlemi «söz edilen maddede belirtilen kişilerin, hizmet gördükleri mahkeme veya dairelerde iki yıl süre ile avukatlık yapamayacakları hakkındaki istisnai hükmün, kanun koyucunun maksadına aykırı bir şekilde yorumlanarak ilgilinin bulunduğu yargı çevresindeki bütün yargı organlarını kapsayacak tarzda genişletilmesi hukuk esaslarına uygun bulunmamaktadır.» gerekçesiyle iptal etmiştir.

Aynı daire, 9.6.1982 günlü ve E. 1981/850, K. 1982/865 sayılı diğer kararında ise, söz konusu madde hükmü hakkındaki yorumunu değiştirmiş ve Konya Cumhuriyet Savcısı iken Muğla Cumhuriyet Savcılığına atanan ve kısa bir süre bu görevde kaldıktan sonra emekli olup eski görev yeri Konya'ya yerleşen savcının, iki yıl süre ile, bu ilde görevli olduğu yargı alanında ceza davalarına ve savcı olarak katıldığı hukuk davalarına avukat olarak giremeyeceğine ilişkin idari işlemin iptali istemiyle açılan davayı, «Dava konusu olayda ise davacıdan M. K. Konya Cumhuriyet Savcılığı yaptığı sırada 11.9.1980 tarihinde Muğla Cumhuriyet Savcılığına atanmış, burada bir süre görev yaptıktan sonra 29.11.1980 tarihinde emekliye ayrılarak Konya Barosuna kaydolarak diğer davacı ile ortak olarak avukatlık yapmaya başlamıştır.

Bu duruma göre; davacıdan M. K.'nın Konya'da daha önce Savcı olarak görev yapması nedeniyle hukuk ve ceza davalarında, F. Y'nin ise hukuk davala-

rında 11.9.1980 tarihinden itibaren iki yıl süreyle avukatlık yapamamalarında mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.» gerekçesiyle reddetmiştir. Böylece bu kararlar avukatlık yapma yasağında ayrılmış mahkeme ve daire yerine, ayrılmış yargı çevresi esasını benimsenmiştir.

Her ne kadar Sekizinci Dairenin ilk kararı emeklilik yoluyla görevinden ayrılan hakimlere, diğeri ise emekli Cumhuriyet Savcılarında ilişkin bulunmakta ise de, avukatlık yapma yasağının herhangi bir farklılık gözetilmeksizin her iki meslek grubu içinde aynı maddede düzenlenmiş olması ve içtihat aykırılığının, yasağın ayrılmış mahkeme ve daire esasına göre mi, yoksa ayrılmış yargı çevresi esasına göre mi olması gerektiğinin söz konusu madde hükmüne göre yorumundan ileri gelmesi nedeniyle maddi vakalar arasında bir aykırılık bulunmamaktadır.

Görevlerinden ayrılan hakim ve savcılar hakkında avukatlık yapma yasağı konusunda ilk düzenlemeyi getiren 20 Kanûnuevvel 1926 gün ve 941 sayılı Kanun'da, vazifelerinden istifa ederek ayrılmışların vazifelerini ifa eyledikleri mahallerde iki yıl süre ile avukatlık yapamayacakları kuralı getirilmiştir. 1938 senesinde yürürlüğe giren 3499 sayılı Avukatlık Kanunu'nda ise vazifelerinden ayrılan hakim ve savcılarının hizmet ettikleri mahkeme veya yerlerden ayrılma tarihlerinden itibaren iki yıl süre ile avukatlık yapamayacakları kuralı benimsenmiştir. Yürürlükteki 1136 sayılı Avukatlık Kanununda ise, emeklilik ve istifa gibi sebeplerle görevlerinden ayrılan hakim ve savcılarının, hizmet gördükleri mahkeme ve dairelerde, buralardan ayrılmaları tarihinden itibaren iki yıl süre ile avukatlık yapamayacakları öngörülmüştür.

Görüldüğü gibi ilk iki kanun ayrılmış yargı çevresi esasını benimseyerek avukatlık yapma yasağının kapsamını genişletmiş, yürürlükteki kanun ise ayrılmış yargı çevresi esasını değil, ayrılmış mahkeme veya daire esasını kabul ederek yasağın kapsamını daraltmıştır.

Her toplumda olduğu gibi toplumumuzun yapısındaki sosyo-ekonomik değişiklikler kişilerin birbirleri ile ve kamu kuruluşları ile olan ilişkilerini artırmakta ve bu ilişkilerden ortaya çözümünü karmaşık uyumsuzluklar çıkmaktadır. Bu uyumsuzlukların çözümünde avukatın kişilere ve adalet mekanizmasına yararı yadsınmayacak ölçüdedir. Nitekim yürürlükteki avukatlık yasası 1. maddesinde avukatlığı bir kamu hizmeti olarak nitelendirmiş 2. maddesinde ise mesleğin amacının, uyumsuzlukların hukuka, adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesinde adalet mekanizmasına yardımcı olmak olduğu vurgulanmıştır.

Hak arama özgürlüğünün ve savunma hakkının tanındığı ve korunduğu toplum düzenlerinde, avukatların her yerde ve her dava da vekâlet alabilmeleri ana kural olarak kabul edilmektedir. Avukatlık mevzuatımız da, geçirdiği evrim sonucunda bu ana kuralı benimsenmiş bulunmaktadır.

Ancak yasa, bu ana kuralı kabul ederken, bu kuralın uygulanmasında hak ve adaletin tecellisine olumsuz etkisi olabilecek davranışların da var olabileceğini düşünerek, kuralın istisnası olarak, ayrılmış mahkemede dava alma yasağı yanında avukatlara mesleğin vekar ve haysiyeti ile bağdaşmayan davranışlardan kaçınmak, görev ve yetkilerini adalet gereklerine uygun olarak yapmak ve kullanmak yolsuz ve haksız gördükleri işleri red etmek, aynı işte hakim, hakem, savcı veya memur olarak bulunmuş ise davayı kabul etmemek gibi bir takım yükümlülük ve bunlara uymayanlara uygulanacak disiplin cezaları getirmiştir.

Avukatların her yerde ve her uyumsuzlukta vekâlet alabilmelerinin ana kural olduğu, söz konusu 14. madde hükmünün bu ana kurala istisna teşkil ettiği ve avukatlık yapma yasağının sadece ayrılan mahkemeyi kapsayacağı, ayrılan yargı resine teşmil edilemeyeceği görüşü Yargıtay'ca da kabul edilmektedir. Nitekim Yargıtay-5. Hukuk Dairesinin E. 1983/3774, K. 1983/4143 sayılı kararında, «Avukatlık Kanunu'nun 14. maddesi... görevinden ayrılan hakimin sadece hizmet gördüğü lamakta, görev yaptığı yerde avukatlık yapmasını engellemektedir.» denilmektedir.

Konuya ilişkin yasal değişiklikler, yargısal içtihatlar ve avukatlık hizmetinin yargı hizmeti içindeki yeri ve önemi birlikte mütalaa edildiğinde, yürürlükteki Avukatlık Yasasının 14. maddesi hükmünü, avukatlık yapma yasağında yargı çevresi esasını öngörmekte olduğu biçiminde yorumlamak yasa koyucunun iradesine uygun düşmeyecektir.

Sonuç olarak ; 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 14. maddesi, avukatlık yapma yasağında ayrılan yargı çevresi esasını değil ayrılan mahkeme esasını benimsediği halde, Danıştay Sekizinci Dairesinin emekli savcılara ilişkin kararında bu esastan ayrılarak yasağın yargı çevresinde teşmil edildiği anlaşıldığından, içtihadın adı geçen Dairenin avukatlık yapma yasağında ayrılan mahkeme ve daire esasını öngören 8.11.1971 günlü ve 1971/2513 sayılı kararı yönünde birleştirilmesi gerektiği görüşü ile içtihadın birleştirilmesine yer olmadığı yolundaki çoğunluk kararına katılmıyoruz.

MEMUR İŞLERİ

T. C. DANIŞTAY İçtihatları Birleştirme Kurulu

Esas No : 1983/5
Karar No : 1984/2

Özeti : Türkiye Atom Enerjisi Kurumuna bağlı Ankara Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezinde görevli bulunan ve Danıştay 10. Daire kararlarıyla, görevleri nedeniyle radyasyonun etkisinde kaldıkları «Bilirkişi raporlarıyla» saptanarak fiili hizmet zammından yararlandırılmaları kabul edilen personelin ; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 103. maddesinin son fıkrası hükmüne göre, yıllık izinlerinden ayrı alarak 1 aylık «sağlık izninin de» tanınması istemleriyle açtıkları davalar sonunda Danıştay 5. Dairesince verilen kararlar arasındaki uyumsuzluğun ve aykırılığın içtihatların birleştirilmesi yoluyla giderilmesine yer olmadığı Hk.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 103. maddesi son fıkrasının ; hizmetleri sırasında radyoaktif ışınlarla çalışan personele her yıl, yıllık izinlerine ilaveten

bir aylık sağlık izni verileceği yolundaki hükmünden yararlandırılmaları için açılan davalar sonunda Danıştay 5. Dairesince verilen 26.10.1982 gün ve E: 1978/7004 K: 1982/9415 sayılı «iptal» yolundaki karar ile yine aynı Dairenin; 23.11.1982 gün ve E: 1978/7005, K: 1982/10710 sayılı; 21.12.1978 gün ve E: 1978/7003, K: 1982/12250 sayılı; 21.12.1982 gün ve E: 1978/6896, K: 1982/12251 sayılı; 21.12.1982 gün ve E: 1978/7000, K: 1982/12258 sayılı; 21.12.1982 gün ve E: 1978/6913, K: 1982/12260 sayılı; 21.12.1982 gün ve E: 1978/6994, K: 1982/12266 sayılı ve 22.2.1983 gün ve E: 1978/6782, K: 1983/2062 sayılı «davanın reddine» ilişkin kararları arasındaki aykırılığın ve uyumsuzluğun içtihadın birleştirilmesi yoluyla giderilmesi isteğini içeren ve Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanı Prof. Nejat Aybars adına açılan 29.7.1983 günlü dilekçeyle yapılan başvurunun, Birinci Başkan tarafından gönderilmesi üzerine; sözü edilen kararlar raportör üyenin raporuna dayanan sözlü açıklamaları ile Danıştay Başsavcısının «İçtihadın Birleştirilmesine yer olmadığına» ilişkin görüşü dinlendikten ve ilgili yasalar incelendikten sonra gereği düşünüldü :

2575 sayılı Danıştay Kanununun 39. maddesinde «İçtihatları Birleştirme Kurulu, dava dairelerinin veya idari ve vergi dava daireleri genel kurullarının kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyumsuzluk görüldüğü veyahut birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli görüldüğü takdirde, Danıştay Başkanının havalesi üzerine, Başsavcının düşüncesi alındıktan sonra işi inceler ve lüzumlu görürse, içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar verir» denilmektedir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 31. maddesinin atıfta bulunduğu Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 286. maddesinde : «Ehli-vukufun rey ve mü-talâaları hakimi takyit etmez» hükmü getirilmiştir. Bu hükmün ; bilirkişi incelemesi yoluna gidilmesi halinde, hakimin, herhangi bir nedenle yeterli bulmadığı bilirkişi görüşü üzerine yeniden bilirkişi incelemesi yaptırmak yetkisini haiz olduğu şeklinde anlaşılması zorunlu olup bu yola gidildikten sonra, alınan bilirkişi raporuna rağmen, onu yok sayıp, kendi takdir ve bilgisine dayanarak karar verebileceği yolunda anlaşılması mümkün değil ise de : aynı yasanın 275. maddesinde «Hal-li, malumatı mahsusa ve fenniyye tevekkuf eden hususta hakim, ehli-vukufun rey ve mü-talâalarını almağa karar verir» denilmiş ve aynı maddede, 16.7.1981 gün ve 2494 sayılı kanunla yapılan değişiklikte aynen : «Mahkeme, çözümü özel veya teknik bir bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verir, Hakimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgi ile çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişi dinlenemez.» hükmü getirilmiş bulunmaktadır. Bu madde de açıkça görüldüğü üzere ortada bilirkişi incelemesini gerektiren bir durum olup olmadığına ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına yada yaptırılmamasına mahkeme takdir yetkisini kullanarak karar verecektir. Bu konuda mahkemenin bir değerlendirme yapma yetkisinin bulunmadığı söylenemez.

Bu hükümlerin ışığı altında ; Danıştay 5. Daire 1978/7004 esas numarasında kayıtlı Gürcan Yülek'e ait olan davada ; davacının önceden bildirim üzerine, kendisinin yaptırılmasına karar vermediği ancak aynı kişinin Danıştay 10. Dairedeki 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 32. maddesine göre yıpranma (fiili hizmet) zammı tanınması davası nedeniyle bu Dairece, takdir yetkisi kullanılarak, yaptırılan ve 5. Dairedeki dava konusu uyumsuzlukta etkileyen bilirkişi raporuna dayanarak 26.10.1982 gün ve 9415 sayılı «iptal» kararını vermiştir. 10. Dairenin takdirini kullanarak, bilirkişi incelemesi yaptırma yoluna gitmesinin ayrı bir dava Dairesi olan 5. Daireyi bağlamıyacağı kuşkusuzdur. Hal böyle olunca, 5. Daire,

sonradan incelemeye aldığı emsal davalarda bu takdir yetkisini kullanıp, bilirkişi incelemesi yaptırma yoluna gitmeden ve davacılar da, 10. Dairece bilirkişi incelemesi yaptırıldığı, olumlu bilirkişi raporu verildiği yolunda bir bildirimde bulunmadıklarından, dosyadaki bilgi ve belgeleri yeterli görerek yukarıda değinilen «davanın reddi» yolundaki kararları vermiş bulunmaktadır. Bu hal, kanun hükmünün farklı yorumlanmasından değil, delillerin değerlendirilmesinden doğmuş olup, ortada değişik olarak karara bağlanan davalarda aynı yasa hükmünün değişik doğrultularda uygulandığının, kanuni ve hukuki uygulamada görüş ve içtihat aykırılığı bulunduğu kabulüne olanak yoktur. Uyuşmazlığın içtihadın birleştirilmesi yoluyla değil usulünce yapılması gereken «kararlara karşı başvuru» yollarıyla giderilebilmesi kabil ve mümkün olabilirdi.

Bütün bu nedenlerle Danıştay 5. Dairesince verilen ve yukarıda belirtilen kararlar arasındaki aykırılığın ve uyuşmazlığın içtihadın birleştirilmesi yoluyla giderilmesine yer olmadığına 6.1.1984 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

2575 sayılı Danıştay Kanununun 39 uncu maddesinde, «İçtihadı Birleştirme Kurulu, dava dairelerinin veya idari ve vergi dava daireleri genel kurullarının kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görüldüğü veyahut birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli görüldüğü takdirde, Danıştay Başkanının havalesi üzerine, Başsavcının düşüncesi alındıktan sonra işi inceler ve lüzum görürse, içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar verir» denilmektedir. Bu hükme göre, kararlar arasında «aykırılık veya uyuşmazlık» varsa ve «lüzum» görülüyorsa, içtihadın birleştirilmesi gerektirir.

İçtihadın birleştirilmesi istemine konu olan davalardan bir bölümünde, Ankara Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezinde görevli bulunan bir kısım personelin, görevleri nedeniyle radyasyon etkisinde kalıp kalmadıkları konusunda bilirkişi incelemesi yapıp sonucuna göre işlemin iptaline karar verilirken, diğer dosyalarda böyle bir incelemeye gerek görülmeden, mücerret davalı idare savunması ve bunun dayanağını teşkil eden idarece yaptırılmış tesbitlere göre davalar reddolunmuştur. Bu kararlara göre, aynı serviste çalışan personelin, hatta bazen aynı kişinin, fiili hizmet zammından yararlanma bakımından radyasyona maruz bulunduğu, ancak sağlık izni kullanma yönünden radyasyondan etkilenmediği sonucuna varmak gerekmektedir. Kararlar arasında hem içerik hemde yargılama usulü yönünden aykırılık ve uyuşmazlık bulunduğu açıktır.

2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 31 inci maddesi uyarınca idari davalarda da uygulanması gereken Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 2494 sayılı Kanunla değişik 275 inci maddesinde aynen, «Mahkeme, çözümünü özel veya teknik bir bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verir. Hakimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgi ile çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişi dinlenemez.» denilmektedir. Maddede hangi hallerde bilirkişi incelemesine başvurulacağı açık şekilde belli edilmiş, çözümünü özel veya teknik bir bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişi incelemesi yapıp yapmama mahkemenin ihtiyarına bırakılmamıştır. Maddenin açıklığı karşısında mahkemenin bu konuda «takdir yetkisi» bulunduğu kabulünde isabet yoktur. Aynı tür davalardan bir bölümünde bilirkişi incelemesi yapılması bir bölümünde de

bu incelemeye başvurmadan karar verilmesi ve üstelik farklı sonuçlara varılması, kararlar arasında içtihadın birleştirilmesini gerektirecek bir aykırılık ve uyumsuzluğun bulunduğunu göstermeye yeterlidir.

Aynı idarenin aynı servisteki personelinin yargı kararları nedeniyle bir kısım haklardan yararlanması, diğerlerinin ise yine yargı kararlarıyla bu hakların tanınmamasının ortaya koyduğu olumsuz durum, içtihadın birleştirilmesinin «lüzum» unu göstermeye yeterli sayılmalıdır.

Bu nedenlerle, içtihatların birleştirilmesi için kanunun öngördüğü şartların gerçekleştiği sonucuna varıldığından, aksi yönde verilen karara karşıyız.

— o —

T. C.
DANIŞTAY
İçtihatları Birleştirme
Kurulu
Esas No : 1983/4
Karar No : 1984/1

Özeti : Çarşı ve mahalle bekçilerine fazla mesai ücreti ödenmemesi yolundaki işlemin iptali ile bu nedenle mahrum kalman fazla mesai karşılığı meblağın tazminat olarak ödenmesi istemiyle açılan davalarda Danıştay Mürettep Dairesi ile Sekizinci Dairesinin kesinlik kazanan kararları arasında aykırılığın, içtihadın birleştirilmesi yolu ile giderilmesine yer olmadığı Hk.

İstanbul Valiliği emrinde bekçi olan davacı Sadri Ersu vekili Av. Ayhan Tuncer tarafından, Devlet Memurları Kanununa göre haftada 40 saat çalıştırılması ve iki gün hafta tatili yapması gerekirken 12.1.1979 tarihinden beri haftada bir gün tatil yaptırılıp günde 12 saat çalıştırıldığından bahisle, bu fazla çalışması nedeniyle ücret ödenmesi gerektiği yolundaki başvuruların davalı idarece yasal süre içinde cevap verilmemek suretiyle tesis edilen olumsuz işlemin iptalini ve fazla çalışma ücretlerinin tazminat olarak ödenmesi istenmiş, Danıştay mülga Mürettep Dairesinin 8.6.1981 tarih ve E:1980/3119, K: 1981/1214 sayılı kararıyla, 772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanununun 4. ve 22. maddeleri, Anayasanın angaryayı yasaklayan hükümleriyle sosyal devlet ilkesi esas alınmak suretiyle ve Bütçe Kanunu ile ödenen 750 lira maktu fazla mesai ücretinin mahsubu ile hesaplanacak miktarın davacıya ödenmesine oyçokluğu ile karar verilmiş ve bu karara vaki karar düzeltilmesi istemide yine aynı Dairenin 21.12.1981 tarih ve E: 1981/3996, K: 1981/2397 sayılı kararıyla reddedilerek kesinleşmiştir.

Bahis konusu iptal kararından sonra yine İstanbul Valiliği emrinde bekçi olan davacı Mustafa Kelleci vekili Av. Ayhan Tuncer tarafından aynı istemle açılan dava, Danıştay Üçüncü Dairesinin 10.1.1983 tarih ve E: 1982/3820, K: 1983/1 sayılı kararıyla, görevin ve ülkenin özellikleri dikkate alınmak gerektiği, Bütçe Kanunlarına konulan miktarda fazla mesai ücretini ödeyen idareyi, bütçe kanunlarında yer alan hükümler ortadan kaldırılmadığı sürece yargı yolu ile zorlamının müm-

kün olamayacağı gerekçesiyle oybirliği ile reddedilmiş ve davacısı tarafından karar düzeltilmesi yoluna gidilmediğinden karar kesinleşmiştir.

Davacılar vekili, yukarıda belirtilen Danıştay Mürettep Dairesinin iptal, Üçüncü Dairesinin red ve ayrıca yine Üçüncü Dairesinin aynı konuda vermiş olduğu 26.4.1982 tarih, E: 1982/1439, K: 1982/1068 sayılı iptal kararları arasında çelişki bulunduğundan ve Üçüncü Dairenin red kararının Danıştay Dava Daireleri ve Beşinci Dairesinin pek çok emsal kararlarına da ters düştüğünden bahisle bu aykırılık ve uyumsuzluğun 2575 sayılı Danıştay Kanununun 39 uncu ve 40 ıncı maddeleri gereğince Danıştay Mürettep Dairesinin ve Üçüncü Dairesinin yukarıda tarih ve numaraları belirtilen iptal kararları doğrultusunda birleştirilmesini talep etmiştir.

Konu ile ilgili dosyaların Danıştay Başkanı tarafından kurula gönderilmesi üzerine, sözü edilen kararlar raportör üyenin raporu ile ilgili yasalar incelendikten ve Danıştay Başsavcısının, içtihatların birleştirilmesine yer olmadığı, bu görüş kabul edilmediği takdirde içtihatların Üçüncü Dairenin 10.1.1983 tarih ve E: 1982/3820, K: 1983/1 sayılı red kararı doğrultusunda birleştirilmesinin yerinde olacağı yolundaki düşüncelerinin dinletilmesinden sonra gereği görüldü :

6.1.1982 günlü 2575 sayılı Danıştay Kanununun 39 uncu maddesi «İçtihatları Birleştirme Kurulu, dava dairelerinin veya idari ve vergi dava daireleri genel kurullarının kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyumsuzluk görüldüğü veyahut birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli görüldüğü takdirde Danıştay Başkanının havalesi üzerine Başsavcının düşüncesi alındıktan sonra işi inceler ve lüzumlu görürse içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar verir.» hükmünü taşımaktadır.

1979 Mali yılı başından itibaren 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 99 ve 100 üncü maddeleri hükümleri uyarınca tesbit olunan günlük çalışma saatleri dışında fazla çalışıklarının saptanması halinde, emniyet genel müdürlüğü kadrolarında çalıştırılan çarşı ve mahalle bekçilerine yukarıda adıgeçen Devlet Memurları Kanununun değişik 178. maddesine ve «Fazla Çalışmanın Uygulama Esaslarını Gösterir Yönetmelik» hükümlerine göre Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe konulan fazla çalışma programlarına dayanılarak mı yoksa 1979 ve onu izleyen yıllara ilişkin Bütçe Kanunu hükümlerine göre mi fazla çalışma ücreti verileceği yolunda Danıştay Mürettep Dairesi ile 3 üncü Dairesi kararları arasında içtihat aykırılığı bulunduğu ileri sürülerek bu aykırılık ve çelişkinin içtihatların birleştirilmesi yoluyla giderilmesi istenmektedir.

Mürettep ve Üçüncü Daire kararlarının konuları, fazla çalışma ücreti ödemesi isteğinden ibaret olduğu halde her iki daire tarafından ayrı ayrı görüş ve gerekçelere dayanılarak birbirine aykırı kararlar verildiği saptanmıştır. Ne varki bu kararlar arasındaki görüş aykırılığının içtihatların birleştirilmesini gerekli ve zorunlu kılabacak boyutlara ulaşmış olmadığı tartışılmasından önce konuya açıklık getirmesi bakımından önemli bazı noktalara kısaca değinmekte fayda görülmüştür.

14.7.1966 günlü ve 772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu ile İl Özel İdare bütçelerine bağlı belediye hudutları içinde çarşı ve mahalle bekçileri teşkilatı oluşturulmuş ve bu teşkilatın kurulu, işleyiş ve mensuplarının her türlü özlük işleri anılan işbu kanunla düzenlenmiştir.

772 sayılı işbu Kanununun 4. maddesinde; çalışma süreleri ve fazla mesai ücreti hakkındaki genel hükümler saklı kalmak şartıyla çarşı ve mahalle bekçilerinin güneşin batışı saatinden doğuşu saatine kadar çalışacakları ve 22. maddesinin 2. fıkrasında da ; 4. maddede zikri geçen vazife süresi içindeki çalışma şekil ve süresiyle fevkalade hallerde ödenecek fazla mesai ücretinin ödeniş şekil ve şartlarının İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

Ancak 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1327 sayılı Kanunla ve Kanun Hükmündeki Kararnamelerle Değişik Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, Bazı Maddelerinin Kaldırılmasına ve Bazı Maddeler Eklenmesine Dair 12 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile çarşı ve mahalle bekçileri de bu kanun kapsamına alınarak Devlet Memurlarına uygulanan hak ve yükümlülükler çarşı ve mahalle bekçileri hakkında da uygulanmaya başlanmıştır.

657 sayılı Kanununun 1897 sayılı Kanunla değişik 99. maddesinde, Devlet Memurlarının haftalık çalışma süresinin genel olarak 40 saat olduğu ve bu sürenin Cumartesi ve Pazar günleri tatil olmak üzere düzenleneceği, ancak özel kanunlarla yahut bu kanuna veya özel kanunlara dayanılarak çıkarılacak tüzük ve yönetmeliklerle kurumların ve hizmetlerin özellikleri de dikkate alınmak suretiyle farklı çalışma sürelerinin tesbit olunabileceği açıkça belirtilmiştir.

657 sayılı Kanununun 1897 sayılı Kanunla değişik 178. maddesinde ise ; hangi hallerde fazla çalışmanın ücretle karşılanacağı belirtilmiş, her kurum için yıllık fazla çalışma saati toplamı ile saat başına ödenecek ücretlerin kurumlar itibariyle Bakanlar Kurulunca kararlaştırılacağı ve fazla çalışmanın uygulama esaslarında Devlet Personel Dairesi ile Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanacak bir yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

Bu hükme dayanılarak 1.6.1974 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe konulan 13.3.1975 günlü ve 15176 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Fazla Çalışmanın Uygulama Esaslarını Gösterir Yönetmeliğin 1. maddesinde, bu yönetmelik hükümlerinin 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memurlar hakkında uygulanacağı, 3. maddesinin A bendinde de, Devlet memurlarının genel olarak haftalık çalışma süresi olan 40 saatin üstünde yaptıkları çalışmanın fazla çalışma sayılacağı belirtilmiş ve aynı yönetmeliğin 8. maddesinin 1. fıkrasında ise, maddede belirtilen şartların gerçekleşmesi halinde fazla çalışmanın ücretle karşılanacağı ön görülmüştür.

Çarşı ve mahalle bekçilerinin Devlet Memurları Kanununun kapsamına alındığı tarihten önceki evrede, fazla çalışma ücretlerine ilişkin davaların 772 sayılı Kanunun genel hükümleri çerçevesinde, Devlet Memurları Kanununun kapsamına alındıkları tarih ile 1979 mali yılı başlangıç tarihi arasındaki dönemde açılan davaların ise 657 sayılı Yasanın değişik 178. maddesi hükümlerine göre ve 1979 mali yılından sonra açılan davaların da genel olarak Bütçe Kanunları hükümleri gözönünde tutularak çözümlendiği tesbit edilmiştir.

3 üncü Dairenin 26.4.1982 günlü ve E: 1982/1439, K: 1982/1068 sayılı kararında, Mürettep Daire kararlarına egemen olan görüşün benimsendiği ve böylece sözü edilen dairenin kendi kararları arasında da aykırılık bulunduğu ileri sürülmüş ise de, işbu kararın 1979 yılından önce açılmış olan bir dava dosyası ile ilgili olduğu saptanarak aykırılık iddiası yerinde görülmemiştir.

2575 sayılı Danıştay Kanununun yürürlüğe girmesiyle hukuki varlığını yitirmiş olan Mürettep Dairede bulunan memur hukukuna ilişkin dosyalar aynı kanun geçici 7. maddesine göre 3 üncü Daireye devredilmiş ve 3 üncü Daire işbu dava dosyalarını 5 inci Daire kararlarına egemen olan görüş doğrultusunda sonuçlandırmıştır.

3 üncü Dairenin kendi kararları arasında aykırılık bulunmadığı gibi hukuki varlığını yitirmiş olan bir dairenin aksi yönde ittihaz etmiş olduğu kararlarından söz edilerek içtihatların birleştirilmesini istemeye artık yasal yünden imkan kalmamıştır.

Bu nedenlerle içtihatların birleştirilmesine yer olmadığına 6.1.1984 tarihinde oyçokluğu ile karar verildi.

AZLIK OYU

2575 sayılı Danıştay Kanununun 39 uncu maddesinde; Dava Dairelerinin veya İdari ve Vergi Dava Daireleri Genel Kurullarının kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görüldüğü takdirde İçtihatları Birleştirme Kurulunca içtihatların birleştirilmesine karar verileceği yazılıdır.

Belirtilen maddeye göre içtihatların birleştirilmesindeki prensip ve amaç içtihatların birleştirilmesine konu teşkil edecek sorunun istikrar bulmuş olması ve içtihatların birleştirilmesine lüzum görülmesidir.

İncelendiğinde görüldüğü üzere; 1970 li yıllardan bu yana konu yönünden Danıştay kararlarında istikrardan bahsetmek mümkün değildir.

Danıştay Dava Daireleri Kurulu ve Beşinci Dairesinin aynı gerekçelerle vermiş oldukları kararlar, Mürettep ve Üçüncü Dairelerce verilmiş kararlar davacılar lehine sonuçlanmıştır. Konuya geçici olarak bakan Üçüncü Dairenin içtihatların birleştirilmesi istemine konu teşkil eden 1983/1 sayılı kararında ve bundan sonra Beşinci Dairece verilen kararlarda davalar davacılar aleyhine sonuçlanmıştır.

Davacılar aleyhine sonuçlanan mezkûr kararlarda, 1979 yılından bu yana Bütçe Kanunlarına fazla çalışma ücreti karşılığı olarak konulan maktu ücretler karara gerekçe olarak alınmıştır. Aylık 500 liradan başlayıp 1984 yılı Bütçe Kanununda 1650 liraya kadar çıkarılan maktu ödemeler, mevcut ekonomik şartlarda fiilen yapılan fazla mesainin karşılığı olamayacağı gibi Bütçe Kanunlarına bu yolda hüküm konulamayacağı Anayasa Mahkemesinin istikrar kazanmış içtihatlarındandır.

Ancak 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın geçici 15 inci maddesi hükmüne göre, 12.9.1980 tarihinden ilk genel seçimler sonucu toplanacak Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanlık Divanı oluşturuncaya kadar geçecek süre içinde çıkarılan kanunların Anayasaya aykırılığı iddia edilemeyeceğinden 1980 ve sonraki yıllar için Bütçe Kanunlarına bu yolda konulmuş olan hükmün iptali mümkün olamamaktadır. Bu imkan doğduğunda veya geçmişte olduğu gibi değişen durumlarda konunun yorumuna müsait olması itibarıyla yeniden farklı kararlar verilmesine neden olabilecektir. Diğer taraftan Bölge İdare Mahkemelerinde açılacak bu tür davalar için bir içtihatları birleştirme kararının fayda sağlayacağı muhtemeldir.

Gerek henüz tekemmül safasında pekçok davanın mevcut olması, gerekse yukarıdan beri izaha çalışıldığı üzere henüz içtihat yönünden istikrarlı bir durumun teessüs etmemiş olması yönlerinden durumun içtihatları birleştirme kararı verilmek suretiyle kesin bir çözüme bağlanmasında zaruret ve fayda görülmektedir.

Bu nedenlerle içtihatların birleştirilmesi gerekeceği oyu ile karara karşıyız.

— o —

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU KARARLARI

AMME ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ

T. C.

DANIŞTAY

İdari Dava Daireleri

Genel Kurulu

Esas No : 1984/71

Karar No : 1984/67

Özeti : 6785 sayılı Kanununun 20 nci maddesi uyarınca verilen para cezası kararlarının kesin ve yürütülmesi gerekli kararlar olduğundan, idari yargı yerince iptal yada yürütmenin durdurulması kararı verilmedikçe cezanın tahsiline geçilebileceği Hk.

Temyiz İsteminde Bulunan (Davacı) : Refik Kahvecioğlu

Vekili : Av. Metin Turgut

Karşı Taraf (Davalı) : Samsun Belediye Başkanlığı

İstemın Özeti : Ruhsatsız inşaattan dolayı 6785 sayılı Yasanın 20 nci maddesi uyarınca maliyet bedeli kadar para cezası verilmesine ilişkin belediye encümeni kararına dayanılarak düzenlenip tebliğ edilen ödeme emrine vaki itirazın reddine dair Samsun Vergi Mahkemesince verilen 6.1.1983 günlü E. 1982/2003 K. 1983/3 sayılı kararın Danıştay Altıncı Dairesinin 27.9.1983 günlü E. 1983/672, K. 1983/2907 sayılı kararıyla temyizen bozulması üzerine yeniden yapılan yargılama sonunda davanın reddinde ısrar edilmesi yolundaki Samsun Vergi Mahkemesinin 1.12.1983 günlü E. 1983/1238 K. 1983/1860 sayılı kararının; 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun hükümlerine göre ancak kesinleşmiş alacakların takip ve tahsili için ödeme emri düzenlenebileceği alacağın dayanağı olan Belediye Encümeni kararına karşı dava açılıp yürütmenin durdurulması istendiğinden, ödeme emri düzenlendiği tarihte alacağın kesinleşmemiş olduğu, ayrıca kararda 2805 sayılı Kanunun göz önünde tutulmadığı iddialarıyla, bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Tetkik Hâkimi : Suna Türkoğlu

Danıştay Savcısı Yurdanur Şendir'in Düşüncesi : Davacı, 6785 sayılı Yasanın 20 nci maddesine göre verilen para cezasına ilişkin Belediye Encümeni kararına dayanılarak tebliğ edilen ödeme emrinin iptali isteğiyle açtığı davanın reddine ilişkin Samsun Vergi Mahkemesi kararının bozulmasını istemektedir.

Dosyanın 2577 sayılı Yasanın 49 ncu maddesince Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kuruluna gönderilmesi gerekmektedir.

6183 sayılı Amme Alacaklarının tahsil usulü hakkındaki kanun hükümlerine göre ancak kesinleşmiş alacakların takip ve tahsili için ödeme emri düzenlenebilir.

Olayda ödeme emrinin dayanağı olan Belediye Encümeni kararına karşı Danıştay'da dava açılmış olduğundan alacak henüz kesinleşmediğinden ödeme emri düzenlenmesinde isabet görülmemiştir.

Bu sebeple, ödeme emrinin iptali gerekirken davanın reddinde isabet görülmediğinden, Samsun Vergi Mahkemesi kararının bozulması gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulunca gereği görüldü.

Ruhsatsız inşaattan dolayı 6785 sayılı İmar Kanununun 20 nci maddesi uyarınca Maliyet bedeli kadar para cezası verilmesine ilişkin Samsun Belediye Encümeni kararına dayanılarak düzenlenip tebliğ edilen ödeme emrine karşı açılan davanın reddine dair Samsun Vergi Mahkemesince verilen 6.1.1983 günlü E. 1982/2003, K. 1983/3 sayılı Kararın, Danıştay Altıncı Dairesinin 27.9.1983 günlü E. 1983/672, K. 1983/2907 sayılı kararıyla temyizden bozulması üzerine yeniden yapılan yargılama sonunda davanın reddinde ısrar edilmesi yolundaki Samsun Vergi Mahkemesinin 1.12.1983 günlü E. 1983/1238, K. 1983/1860 sayılı kararın davacı tarafından temyiz edilmesi üzerine; dosya, anılan Mahkemece Danıştay Altıncı Dairesine, oradan da 14.5.1984 günlü E. 1984/186, K. 1984/2059 sayılı kararla Kuruluma gönderilmiştir.

2575 sayılı Danıştay Kanununun, İdari ve Vergi Dava Daireleri Genel Kurullarının görevlerini belirleyen 38 nci maddesinde her ne kadar, İdari Dava Daireleri Genel Kurulunun İdare Mahkemelerinden, Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunun ise vergi Mahkemelerinden verilen ısrar kararlarını inceleyeceği hükme bağlanmışsa da aynı Kanunun 35 nci maddesinde, Amme Alacakların Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulanmasına ilişkin davaların, alacağın tahakkukuna ilişkin davalara bakmakla görevli Dava Daireleri tarafından çözümleneceği, konuyu sözü edilen yasa maddelerine göre daha özel biçimde düzenlenmiş olan 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49 ncu maddesinin 4 ncü fıkrasında da «Mahkeme bozmaya uymayarak eski kararında ısrar edebilir. İsrar kararının ilgili tarafından temyizi halinde, dava, konusuna göre Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunca incelenir Danıştay'ın ilgili dava dairesinin kararı uygun görülürse mahkemenin kararı bozulur, aksi halde onanır. Danıştay İdare ve Vergi Dava Daireleri Genel Kurulları Kararlarına uyulması zorunludur» hükmü yer almaktadır.

Uyuşmazlığın konusunun 6785 sayılı İmar Kanununun 20 nci maddesi uyarınca verilen para cezasının tahsili için 6183 sayılı Kanuna göre çıkarılan ödeme emri oluşturduğundan ve ilgili daire de bir İdari Dava Dairesi olan Danıştay Altıncı Dairesi olduğundan; Mahkemenin bozma kararına uymayarak kendi kararında ısrar etmesi halinde incelenecek yolu özel olarak ve ayrıntılı bir biçimde düzenleyen, 2577 sayılı Kanunun yukarıya metni alınan 49 ncu maddesinin 4 ncü fıkrası uyarınca ve oyçokluğuyla Kurulumuz görevli görülerek uyuşmazlık incelendi :

Ruhsatsız inşaattan dolayı verilen para cezasının zamanında ödenmemesi nedeniyle tebliğ edilen ödeme emrine karşı açılan dava, Samsun Vergi Mahkeme-

since 6785 sayılı Kanunun 19 ve 20 nci maddeleri uyarınca verilen para cezası kararlarının kesin ve yürütülmesi gerekli olduğu, idari yargı yerince iptal ya da yürütmenin durdurulması kararı verilmedikçe cezanın tahsiline geçilebileceği ve ayrıca para cezası kararıyla ilgili olarak yürütmenin durdurulması isteminin de reddedildiği gerekçesiyle 6.1.1983 günlü E. 1982/2003, K. 1983/3 sayılı kararla reddedilmiş; davacının temyiz istemi üzerine bu karar Danıştay Altıncı Dairesinin 27.9.1983 günlü E. 1983/672, K: 1983/2907 sayılı kararıyla alacağın dayanağı olan belediye encümeni kararına karşı Danıştay da dava açıldığı ve ödeme emrinin tebliğ tarihi olan 12.3.1981 gününden sonra 16.11.1982 tarihinde yürütmenin durdurulması isteminin reddedildiği gözönüne alındığında, ödeme emri düzenlendiği sırada alacağın kesinleşmemiş olduğu gerekçesiyle bozulmuştur.

6183 Sayılı Amme Alacakların Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 37 nci maddesi amme alacaklarının hususî kanunlarında belli edilen zamanlarda, hususî kanunlarında ödeme zamanı tespit edilmemiş olanların, Maliye Bakanlığınca belirtilecek usule, göre yapılacak tebliğden itibaren bir ay içinde ödeneceği ve ödeme müddetinin son gününün amme alacağının vadesi günü olduğu, 55 nci maddesinde amme alacağının vadesinde ödemeyenlere 7 gün içinde borçlarını ödemeleri veya mal bildiriminde bulunmaları hususunun bir ödeme emri ile tebliğ olunacağı 58 nci maddesinde de kendisine ödeme emri tebliğ olunan şahsın böyle bir borcu olmadığı veya kısmen ödediği veya zamanaşımına uğradığı hakkında tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde alacaklı tahsil dairesine ait itiraz işlerine bakan vergi itiraz komisyonu nezdinde itirazda bulunabileceği hükme bağlanmıştır.

Uyuşmazlığın çıktığı tarihte yürürlükte olan 521 sayılı Danıştay Kanununun 94 ncü maddesinde, Danıştay'da idari dava açılması ve kanun yollarına başvurulmasının itiraz olunan idari işlemlerin ve yargı kararının yürütülmesini durdurmayacağı hükme bağlanmış, aynı hüküm karar verildiği tarihte yürürlükte olan 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27 nci maddesinin 1 nci fıkrasında, İdare Mahkemelerini de kapsayacak şekilde yer almıştır.

6785 Sayılı İmar Kanununun 20 nci maddesi ise «Durdurma emrinin tebliğinde mal sahibi her ne suretle olursa olsun inşaata devam edemez inşaata devam edildiği takdirde mal sahibinden durdurma emrinden sonra yapılmış bulunan kısımların belediyece re'sen takdir edilecek maliyet bedeli kadar para cezası alınmasına encümenince karar verilir». hükmünü taşımaktadır.

Bu maddelerin birlikte incelenip değerlendirilmesinden anlaşılacağı üzere; Belediye Encümenlerince 6785 sayılı Kanunun 20 nci maddesine göre verilen para cezası kararları kesin ve yürütülmesi gerekli idari işlemler olup, bu işlemler hakkında menfaati ihlâl edilenler tarafında iptal davası açılabilir. Cezanın tahsilinin durdurulması ise ancak idari kararın usulüne uygun olarak geri alınması veya idari işlem hakkında yargı yerince yürütmenin durdurulması ya da iptal kararı verilmesi ile mümkündür.

Bir İdari işlemin kesinleşmesi için yargı denetiminden geçmesi zorunlu olmadığı gibi, idari yargıda ancak kesin ve yürütülmesi gerekli idari işlemler dava konusu edilebilir.

İşlem hakkında yalnızca idari yargıda dava açılarak yürütmenin durdurulması istenmesi bu hususta bir karar verilmediği müddetçe kararın uygulanmasını durdurmaz.

Öte yandan 2577 İdari Yargılama Usulu Kanununun 27 nci maddesinin 8 nci fıkrasında yer alan «... ve bunların zam ve cezalarının dava konusu edilen bölümünün tahsil işlemlerini durdurur.» kuralı ancak vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlü ile ilgili cezaları kapsamaktadır. Dava da söz konusu olan para cezası ise bu madde kapsamında bulunmadığı gibi mali yükümlü niteliği de taşımadığından anılan kuralın olayda uygulanması mümkün değildir.

Bu uyuşmazlıkta para cezası alınması yolundaki Samsun Belediye Encümeninin 26.12.1980 günlü 3265 sayılı kararı 16.1.1981 günü davacıya tebliğ edilmiş, bir aylık ödeme süresi içinde ödenmediğinden bahisle de 12.3.1981 günü tebliğ edilen 26.2.1981 günlü 5/181 sayılı ödeme emri düzenlenmiştir.

Davacı, para cezasına ilişkin encümen kararına karşı Danıştay'da dava açmış ise de, ödeme emri düzenlendiği tarihte Danıştayca yürütmenin durdurulması ya da esas hakkında herhangi bir karar verilmediğinden ve daha önce de açıklandığı üzere bu durum idari kararın uygulanmasını diğer bir deyimle para cezasının tahsilini engellemeyeceğinden, davacıya ödeme emri gönderilmesinde yasalara aykırılık söz konusu değildir.

Açıklanan nedenlerle yerinde görülen Samsun Vergi Mahkemesinin 1.12.1983 günlü E. 1983/1238, K. 1983/1860 sayılı ısrar kararının onanmasına ve yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 15.6.1984 günü oyçokluğu ile karar verildi.

Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu

KARŞI OY

X — Danıştayın daire ve kurullarının görevleri 2575 sayılı Danıştay Kanununda ayrı ayrı hükme bağlanmıştır. Anılan Kanunun İdari ve Vergi Dava Daireleri Genel Kurullarının görevlerini belirleyen 38 inci maddesi çok açık bir şekilde ve hiç bir ayırım yapmadan vergi mahkemelerinden verilen ısrar kararlarının Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunda inceleneceğini hüküm altına almıştır.

Bu hüküm varken artık 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun, «Kararın Bozulması» başlığını taşıyan 49 uncu maddesinin 4 üncü fıkrasında yer alan «dava, konusuna göre Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunca incelenir.» cümlesine dayanarak, kamu düzenine ilişkin olan ve görevli yargı yerini belirleyen hükmün gözardı edilmesine olanak bulunmadığı görüşü ile, Samsun Vergi Mahkemesinin ısrar kararına vaki davanın temyiz isteminin Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunda incelenmesi gerekirken, İdari Dava Daireleri Genel Kurulunda incelenmesine karşıyız.

KARŞI OY

XX — 6785 Sayılı Yasanın 20 nci maddesi uyarınca verilen para cezaları 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulu Hakkında Kanunun 1 nci maddesinin şumulü içerisinde bir amme alacağı olup; bu tür alacakların tahsilinin de bu kanun hükümleri uyarınca yapılacağı kesindir.

Söz konusu yasanın cebren tahsile takip esaslarını düzenleyen 54 ve müteakip maddelerinin tetkikinden de anlaşılacağı üzere bir amme alacağının konusu ne olursa olsun cebren tahsilata geçilebilmesi bir başka ifade ile amme alacağının

tahsili için ödeme emri çıkarılması ancak ödeme emrine konu olan alacağın kesinleşmesi halinde mümkündür. Bir amme alacağının iptal ya da vergi davasına konu olmasının, kesinleşmesi yönünden farklılık gösterildiğinin kabullenilmesini yasa koyucunun amacı ile bağdaştırmak mümkün değildir.

2577 Sayılı İdari Yargılama Usulu Kanununun 27 nci maddesinin 1 nci fıkrasında «Danıştayda veya İdari Mahkemelerde İdari dava açılması veya kanun yollarına başvurulması dava edilen idari işlemin yürütülmesini durdurmaz» hükmü, 8 nci fıkrasında ise «vergi mahkemelerinde, vergi uyuşmazlıklarında doğan davaların açılması, tarh edilen vergi, resmi ve harçlar ile benzeri mali yükümlerin ve bunların zam ve cezalarının dava konusu edilen bölümünde tahsil işlemlerini durdurur.» hükmü yer almaktadır.

Bu iki fıkranın birlikte incelenmesinden 1 nci fıkranın genel olarak iptal davalarına ilişkin olduğu, konusu bir amme alacağı olan iptal davaları yönünden yasa da bir boşluk olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır.

6785 Sayılı Kanunun 20 nci maddesine göre verilen para cezası her ne kadar vergi resim ve harç değilse de niteliği itibariyle bir mali yüküm olduğundan, alacağın aşılma dava konusu edilmiş olması halinde bunların tahsiline geçmeden önce yargı organının kararının beklenmesi yasa koyucunun amacına ve adalet ilkelere daha uygun düşer.

Bu görüşle ve Danıştay Altıncı Dairesinin Kararı doğrultusunda, Samsun Vergi Mahkemesinin ısrar kararının bozulması gerektiği oyuyla karara karşıyız.

— o —

DÜZENLEYİCİ - GENEL İŞLEMLER

T. C.

DANIŞTAY

İdari Dava Daireleri

Genel Kurulu

Esas No : 1983/29

Karar No : 1984/57

Özeti : Deniz Astsubay Telsiz sınıf okulundan mezun olup Deniz Kuvvetleri emrinde çalışanların sivil gemilerde görev yapabilmeleri için sınav girip yeterlik belgeleri almaları gerektiği Hk.

Davacı : İsmail Tufan
Davalılar : 1 — Ulaştırma Bakanlığı
 2 — PTT İşletme Genel Müdürlüğü
Vekilleri : Av. Cevat Akman, Av. Kazım Güçlü

Davanın Özeti : Gemi Adamlarının Yeterliği ve Sayısı Hakkında Tüzüğün 19, 20, 21 ve 22 nci maddelerinin, ilgili Uluslararası Radyotelgraf ve Radyotelefon Operatörleri Sınav Yönetmeliğinin ve İstanbul ilinde 10.6.1983 tarihinde yapılan Uluslararası Radyotelgraf ve Radyotelefon Operatörlüğü Yeterlik Sınavının, Deniz Astsubay Telsiz Sınıf Okulundan mezun olarak 19 seneden beri Deniz Kuvvetlerine

bağlı çeşitli Gemi ve Kara tesislerinin Muhabere Merkezlerinde Radyotelgraf ve Radyotelefon Operatörlüğü görevini sürdürdüğü, sivil gemilerde telsiz operatörü olarak çalışmak için gerekli olan yeterlik belgesini almak üzere konu ile ilgili sınav yönetmeliği uyarınca İstanbul PTT Meslek Geliştirme Müdürlüğünde sınava girdiği Sınav sonucunda başarısız sayıldığı, esasen böyle bir sınava tabi tutulmadan kendisine Telsiz Operatörlüğü yeterlik belgesinin verilmesi gerektiği, askeri gemilerde çalışıp ayrılan personelin sivil gemilerde tekrar çalışmaları konusunda fırsat eşitsizliği yaratan bu düzenlemelerin eksik yetersiz ve Anayasanın eşitlik ilkesine aykırı olduğu iddialarıyla iptali istenilmektedir.

Davalı Ulaştırma Bakanlığının Savunmasının Özeti: Davacının sınavı kazanamaması nedeniyle açmış olduğu bu davada idarelerini hasım göstermesinin hatalı olduğu, iptali istenilen Tüzük, Yönetmelik ve sınav arasında hukuki bağılılık bulunmadığı için 2577 sayılı Kanunun 5 inci maddesine aykırı olan dava dilekçesinin reddi gerektiği, Tüzük ve Yönetmeliğin yayımının üzerinden çok zaman geçtiği bu nedenle de zaman aşımı bulunduğu iddialarıyla reddi savunulmaktadır.

Davalı PTT İşletme Genel Müdürlüğünün Savunmasının Özeti : 3222 sayılı Telsiz Kanununun 26 ncı maddesinde, gemilerde telsiz tesisatını idare edecekler için sınav öngörüldüğü, Uluslararası Radyotelgraf ve Radyotelefon Operatörleri Sınav Yönetmeliğinin bu maddeye dayanılarak ve Radyo Regülasyonu hükümlerine uygun olarak düzenlendiği, yeterlik belgesi alabilmek için bu sınavda başarılı olmak gerektiği, Gemi Adamlarının yeterliği ve sayısı Hakkındaki Tüzükte askeri gemilerde telsizci olarak görev yapanlara ilişkin bir hüküm bulunmadığı bu nedenle de Deniz Kuvvetlerine ait gemilerde telsiz operatörlüğü yapanlara sınavsız olarak yeterlik belgesi verilmesinin mümkün olmadığı, 10.6.1983 günü yapılan sınavın tamamen yönetmelik hükümlerine uygun yapıldığı ve idarelerinin iptali istenilen Tüzükle ilgilerinin bulunmadığı belirtilerek davanın reddi savunulmaktadır.

Damçtay Tetkik Hâkimi : Suna Türkoğlu

Damçtay Savcısı Ahmet Nuri Çolakoğlu'nun Düşüncesi : Dava 18.6.1978 gün ve 16330 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan ve Bakanlar Kurulunun 7/15778 sayılı kararı ile yürürlüğe konulan Gemi Adamlarının Yeterliği ve Sayısı Hakkında Tüzüğün 19, 20, 21 ve 22. maddelerinin, 8.8.1980 gün ve 17072 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Uluslararası Radyo ve Telgraf ve Radyotelefon Operatörleri Sınav Yönetmeliğinin ve İstanbul PTT Meslek Geliştirme Müdürlüğünün 10.6.1983 tarihinde yapmış olduğu Uluslararası Radyotelgraf ve Radyotelefon Operatörlüğü yeterlik sınavının iptali isteğiyle açılmıştır.

Dava konusu edilen Tüzük ve Yönetmeliğin dayanağı olan 3222 sayılı Telsiz Kanununun tüm hükümleri, 2813 sayılı yeni Telsiz Kanununun 35. maddesi uyarınca geç 7.4.1984 tarihinde yürürlükten kalkmıştır. Dava konusu tüzük ve yönetmeliğin dayanağı olan yasa, yürürlükten kalktığına göre tüzük ve yönetmeliğin de hukuken geçerliliği kalmamıştır. Bu sebeple hukuken geçerliliğini kaybeden tüzük ve yönetmeliğe ilişkin davanın konusunun kalmamış olması nedeniyle karar verilmesine yer olmadığı düşünülmektedir. İstanbul PTT Meslek Geliştirme Müdürlüğünün 10.6.1983 tarihinde yaptığı Uluslararası Radyotelgraf ve Radyotelefon Operatörlüğü yeterlik sınavının iptaline ilişkin davaya gelince;

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının 2. maddesinin 1/a bendi, idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile kanuna aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılacak iptal davalarının idari yargı yerinde görüleceğini hükme bağlamış ve aynı maddenin 2. bendinde, idari yargı yetkisinin idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olduğu belirtilmiştir.

İdare hukuku ilkelerine görede, idari işlemlerin ilgililerin aktüel, yani hali hazır menfaatlerini ihlâl etmesi gerekir.

Deniz Kuvvetleri Komutanlığında çalıştıktan sonra radyotelgraf ve radyotelefon operatörlüğü yeterlik belgesi almak için İstanbul PTT Meslek Geliştirme Müdürlüğüne başvuran bu kurumun 10.6.1983 tarihinde yaptığı yeterlik belge sınavına katıldıktan sonra başarısız olan davacı, sınava tabi tutulmaksızın yeterlik belgesi verilmesi gerektiğinden bahisle yeterlik belgesi sınavının iptalini istemektedir. Davacı, yeterlik belgesi sınavının usulsüz yapıldığını veya sınav sonucunun hatalı değerlendirildiğini ileri sürmemekte sınava alınmaksızın yeterlik belgesi verilmesi gerektiğini ileri sürmek suretiyle sınavın iptalini istemektedir. Davacıya, sınava girmeksizin yeterlik belgesi verilmesinin gerekmesi, usulüne uygun şekilde yapılan sınavın iptali için bir sebep teşkil etmeyeceği gibi bu hali ile de iptali istenilen sınavın davacının menfaatini ihlâl eden bir yönü mevcut değildir.

Sınava katılmaksızın yeterlik belgesi almak isteyen ilgilinin, bu konuda idareye başvurması ve isteğinin reddi halinde idari yargıda ayrıca dava açması mümkün olabilmirdi.

Dava konusu, edilen yeterlik belgesi sınavının, davacı menfaatini ihlâl eden bir yönünün olmaması nedeniyle tetkik kabiliyeti bulunmayan bu konuya ilişkin davanın da reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulunca işin gereği görüldü :

Dava Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 13.6.1978 günlü 7/15778 sayılı Kararıyla Yürürlüğe konulan Gemi Adamlarının Yeterliği ve Sayısı Hakkında Tüzüğü'nün 19, 20, 21 ve 22 nci maddelerinin, PTT İşletme Genel Müdürlüğünce hazırlanan Uluslararası Radyotelgraf ve Radyotelefon Operatörleri Sınav Yönetmeliğinin ve İstanbul PTT Meslek Geliştirme Müdürlüğünce 10.6.1983 tarihinde yapılan Uluslararası Radyotelgraf ve Radyotelefon Operatörlüğü yeterlik sınavının iptali istemiyle açılmıştır.

Ulaştırma Bakanlığının husumet itirazı yerinde görülmemiştir.

10.6.1983 günü yapılan sınav uygulama işlemi kabul edilerek 25.7.1983 günü açılan davada süreaşımı bulunmadığından ve dilekçe 2577 sayılı yasaya uygun görüldüğünden uyuşmazlığın esasına geçildi :

Deniz Astsubay Telsiz Sınıf Okulundan mezun olup, uzun süre Deniz Kuvvetlerine bağlı gemilerde ve kara tesislerinde radyotelgraf ve radyotelefon operatörü olarak çalışan davacı, sivil gemilerde telsiz memuru olarak çalışabilmek için almak zorunda olduğu yeterlik belgesinin sınavsız verilmesi gerektiği iddiasıyla

ve Tüzük ile Yönetmeliğin eksik düzenleme nedeniyle kendisine bu olanağı tanıma diğından bahisle bu davayı açmıştır.

Denizde Can ve Mal Koruma Hakkında 4922 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin (D) bendi uyarınca hazırlanan Gemi Adamlarının yeterliği ve Sayısı Hakkındaki Tüzükte gemi adamları gemilerde gördükleri hizmetlere göre sınıflara ayrılmış ve gemide görevli doktor, sağlık memuru, hemşire, gemi komiseri, gemi katibi ve telsiz memuru gibi elemalar yardımcı gemi zabiti olarak nitelendirilmişlerdir.

Gemi adamlarının yeterlik dereceleri sayıları ve yeterlik belgesi alma koşulları bu tüzük ile düzenlenmiş fakat yardımcı gemi zabitleri için hüküm getirilmemiştir. Gemiciliğin dışında ayrıca konuları ile ilgili olarak özel ihtisas sahibi olmaları gereken yardımcı gemi zabitlerinin yeterlik durumlarının başka düzenlemeler ile belirlenmesi ise işin icabına uygun olduğundan; davacının Tüzüğün eksik düzenleme getirdiği yolundaki iddiası yerinde değildir.

Silahlı Kuvvetlerden ayrılanların yeterlik belgesi alma koşulları ile ilgili 19, 20, 21 ve 22 nci maddeler de bu düşünceye uygun olarak sadece asıl gemi adamları için düzenleme getirdiğinden ve onların yeterlik belgesi alabilmeleri de 25 inci madde hükmüyle sınav esasına bağlandığından, davacının sınavsız olarak yeterlik belgesi alma isteğinin yasal dayanağı bulunmamaktadır.

Ayrıca silahlı Kuvvetlerden ayrılan gemi adamlarının, 18 inci maddede sözü edilen yönetmelik hükümlerine göre girecekleri sınavda öğrenim gördükleri derslerden başışık tutulmaları esası da sadece yeterlikleri Tüzükte düzenlenen gemi adamları için söz konusu olduğundan ve Telsiz operatörlüğü yeterlik belgesi alma koşulları bu Tüzükte düzenlenmediğinden davacının bu istisnaden faydalanması da olanaksızdır.

Davanın, Uluslararası Radyotelgraf ve Radyotelefon Operatörleri Sınav Yönetmeliği ile bu yönetmelik uyarınca yapılan sınavın iptali istemine ilişkin kısmın gelince :

2813 sayılı Telsiz Kanununun 34 üncü maddesiyle yürürlükten kaldırılan 3222 sayılı Telsiz Kanununun 26 ncı maddesine dayanılarak PTT İşletme Genel Müdürlüğünce hazırlanan yönetmelikte ve bu yönetmelik hükümlerine göre 10.6.1983 günü yapılan yeterlik sınavında mevzuata aykırı bir yön bulunmadığı gibi; esasen davacı da kendisine sınavsız yeterlik belgesi verilmesi gerektiği iddiasıyla iptal isteminde bulunduğundan, bu istemi de dayanaksız kalmaktadır.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan Avukatlık Asgari Ücret tarifesine göre hesaplanan 4500 lira vekalet ücretinin davacıdan alınarak davalılardan PTT İşletme Genel Müdürlüğüne verilmesine ve yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 11.5.1984 günü oybirliğiyle karar verildi.

Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu.

T. C.
DANIŞTAY
İdari Dava Daireleri
Genel Kurulu
 Esas No : 1983/33
 Karar No : 1984/59

Özeti : 12 Eylül 1980 ile 7.12.1983 günleri arasında 2324 sayılı Kanun uyarınca alınan karar ve tasarrufların ; bunların tesis edildiği tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümleriyle tayin edilen rejime tabi olmaları gerekeceğinden ve en üst norm olan Anayasaya aykırılığın iddia edilemeyeceği yolundaki Anayasa hükmü karşısında, 2324 sayılı Kanun yürürlükten kalktıktan sonra da yargı denetimine tabi tutulmalarına olanak bulunmadığı, ancak bu kararların uygulanmaları üzerine tesis edilen işlemler aleyhine açılan davaların esastan incelenebileceği Hk.

Davacılar : Ruhi Güzey, Suzan Güzey
Vekilleri : Av. Tezcan Çakır, Av. Hüseyin Ekmekçiöğlü
Davah : Kültür ve Turizm Bakanlığı

Davanın Özeti : 11.4.1983 günlü 83/6381 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe konulan Turizm Yatırım ve İşletmeleri Nitelikleri Yönetmeliğinin 128 inci maddesinin (b) bendi ile Kültür ve Turizm Bakanlığı Turizm Genel Müdürlüğünün 25.8.1983 günlü 53.2.1765-7126/17347 sayılı işleminin ve bu işlemin tekrarı niteliğindeki Ankara Turizm ve Tanıtma Müdürlüğünün 9.9.1983 günlü 1253 sayılı işleminin, 2634 sayılı Kanuna aykırı olduğu, Kanunun Turizm Yatırımı ve Turizm İşletmesi Belgesinin iptal başlığını taşıyan 34 üncü maddesi, belgelerin hangi hallerde iptal edileceğini düzenlediği, yönetmeliğin 128 inci maddesinin (b) bendinin maddede sayılanlar arasında olmadığı, yabancı turistlere yapılan hizmetin karşılığının mutlaka döviz olarak istenmesini öngören bir mevzuatın bulunmadığı, bütün turistik gazinoların aynı işi yapmalarının mümkün olmadığı bu nedenlerle herhangi bir ayırım gözetmeksizin hepsinden 100.000 dolar istemenin adalet ilkeleleriyle bağdaşmadığı iddia edilerek ve 2324 sayılı Kanunun yürürlükten kalktığı belirtilerek iptalleri istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Davanın, Yönetmeliğin iptali istemine ilişkin kısmının incelenmesinin Anayasa Düzeni Hakkında Kanun ve Anayasanın geçici 3 üncü maddesi karşısında mümkün olmadığı, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 34 üncü maddesinin (f) fıkrasında tesisin belgelendirme için gerekli koşulları yitirmesi halinde, belgenin iptali sebebi sayıldığı 37 nci maddenin A fıkrasının 2 nci bendinde işletmelerin uymak zorunda oldukları fiziki şartlar ve diğer konuların belirlenmesinin yönetmeliğe bırakılması karşısında yönetmelik maddesinin kanuna aykırı olmadığı ve işlemin de hukuki bir eksiklik ve hata taşımadığı 2577 sayılı

Kanunun 2 nci maddesinin 2 nci fıkrasına göre de mahkemelerin yerindelik denetimi yapamıyacakları belirtilerek davanın reddi savunulmaktadır.

Tetkik Hakimi : Suna Türkoğlu

Danıştay Savcısı Ülkümen Osmanağaoğlu'nun Düşüncesi : Turizm Yatırım ve İşletmeleri Nitelikleri Yönetmeliği'nin 128 inci maddesinin (b) bendi hükmü ile davalılara ait turizm işletme belgesinin iptaline ilişkin Kültür ve Turizm Bakanlığı işleminin iptali dileği davanın konusunu oluşturmaktadır.

12 Eylül 1980 hareketının olağanüstü koşulları içinde yürürlüğe korulan 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesinde 12 Eylül 1980 tarihinden sonra çıkartılan ve çıkartılacak olan Bakanlar Kurulu kararnamelerinin iptali isteminin ileri sürülemediği öngörülmekle o zaman yürürlükte olan Anayasasının 114 üncü maddesine istisnai bir hüküm getirilmiş ve bu gibi işlemler hakkında yargı yolu kapatılmış bulunmaktadır. Dava konusu yönetmelik hükmü Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile yürürlüğe konulduğuna göre, bu genel düzenleyici işlemin iptalinin istenilmesi olanaksızdır. Nitekim Yüksek Mahkeme bu konudaki yürütmenin durdurulması istemini de aynı gerekçe ile reddetmiştir.

2324 sayılı Anayasa Düzeni hakkında Kanun'un 1982 Anayasasının geçici 3 üncü maddesiyle T.B.M.M.'nin Başkanlık Divanı'nın oluştuğu 7.12.1983 tarihinden geçerli olarak yürürlükten kaldırılmış bulunması 12 Eylül dönemine ait işlemler için konulmuş olan yargı yolu yasağını da ortadan kaldırıcı nitelikte sayılamaz. Bu bakımdan, 2324 sayılı yasanın yürürlüğü zamanında açılan bu davanın yönetmelik iptaline ilişkin kısmının incelenmeksizin reddine karar verilmesi zorunludur.

Uygulama işlemine karşı açılan davaya gelince :

Halen yürürlükte olup, yukarıda belirtilen nedenlerle yargısal denetimi yapamayan 83/6381 sayılı Bakanlar Kurulu kararına ek «Turizm Yatırım ve İşletmeleri Nitelikleri Yönetmeliği'nin geçici 4 üncü maddesi hükmüne göre, bu yönetmeliğin yayımından önce belgelendirilmiş müstakil eğlence yerlerinden yönetmeliğin 127 ve 128 inci maddeleri hükümlerine uyum sağlayamayanların belgeleri iptal edilir. Dava konusu olayda turizm müessesesi işletme belgesini haiz tesisin yönetmeliğin 128 inci maddesinin (b) fıkrasında yazılı koşulu yerine getiremediği dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmalı, belgenin iptaline ilişkin dava konusu işlemlerde hukuka aykırılık görülmemiştir.

Bu nedenlerle davanın tümünün reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulunca duruşma için önceden taraflara tebliğ edilmiş bulunan 25.5.1984 günü davacılar vekili Av. Tezcan Çakır ile davalı idare temsilcisi Necmettin Silier'in geldikleri Danıştay Savcısının da hazır bulunduğu anlaşılacak şekilde yapılan açık duruşmada taraflar dinlendikten savcının düşüncesi alındıktan ve taraflara bir kez daha söz hakkı verildikten sonra duruşmaya son verilerek işin gereği görüldü :

Dava 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 37 nci maddesinin A fıkrasının (2) numaralı bendi hükmü uyarınca Bakanlar Kurulunun 11.4.1983 günlü 83/6381 sayılı kararıyla yürürlüğe konulan «Turizm Yatırım ve İşletmeleri Nitelikleri Yö-

netmeliğinin 128 inci maddesinin (b) bendi ile Kültür ve Turizm Bakanlığının 25.8.1983 günlü 53.2.1765-7126-1747 sayılı işleminin ve bu işlemin tekrarı niteliğindeki 9.9.1983 günlü 1253 sayılı işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

28.10.1980 gün ve 17145 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan 27.10.1980 gün ve 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinde Millî Güvenlik Konseyinin bildiri ve kararlarında yer alan ve yer alacak olan hükümlerle 12 Eylül 1980 tarihinden sonra çıkarılan ve çıkarılacak olan Bakanlar Kurulu kararnamelerinin ve üçlü kararnamelerin yürütülmesinin durdurulması ve iptali isteminin ileri sürülemediği hükme bağlanmıştır.

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının geçici 3 üncü maddesinde, Anayasa'ya göre yapılacak ilk milletvekili genel seçimi sonunda Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp, Başkanlık Divanını oluşturması ile birlikte 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanunun yürürlükten kalkacağı, geçici 15 inci maddenin üçüncü fıkrasında ise «bu dönem içinde çıkarılan kanunlar, kanun hükmünde kararnameler ile 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanun uyarınca alınan Karar ve tasarrufların Anayasa'ya aykırılığı iddia edilemez» hükmü yer almıştır.

Anayasa Düzeni Hakkında 2324 sayılı Kanun 6.11.1983 günü yapılan milletvekili genel seçimi sonucunda Türkiye Büyük Millet Meclisinin toplanması ve 7.12.1983 günü Başkanlık Divanını oluşturması ile birlikte, bu tarihten itibaren yürürlükten kalkmış ise de; 12. Eylül 1980 ile 7.12.1983 günleri arasında 2324 sayılı Kanun uyarınca alınan karar ve tasarrufların, en üst norm olan Anayasa'ya aykırılığının iddia edilemediği yolundaki Anayasa hükmü karşısında 2324 sayılı kanun yürürlükten kalktıktan sonra da yargı denetimine tabi tutulmalarına olanak yoktur.

Bu nedenle davanın, Turizm Yatırım ve İşletmeleri Nitelikleri Yönetmeliğinin 128 inci maddesinin (b) bendi hükmünün iptali istemine ilişkin kısmının incelenme olanağı bulunmamaktadır.

Davanın Kültür ve Turizm Bakanlığı Turizm Genel Müdürlüğünün 28.5.1983 günlü 52.2.1765-7126-17347 sayılı işleminin ve bunun tekrarı niteliğindeki 9.9.1983 günlü 1253 sayılı Ankara Turizm ve tanıtma müdürlüğü işleminin iptali istemine ilişkin kısmına gelince :

Yönetmeliğin 128 inci maddesinin (b) bendi, işletme faaliyetleri nedeniyle bir önceki takvim yılı ve belgelendirmeyi takip edecek yıllarda en az 100.000 Amerikan doları veya karşılığı dövizin sağlandığının tevsikini, müstakil eğlence yerlerinin belgelendirilmesinde asgari koşullar arasında saymış, geçici 4 üncü maddesi ise; bu yönetmeliğin yayımından önce belgelendirilmiş müstakil eğlence yerlerinden, yönetmeliğin 127 ve 128 inci maddeleri hükümlerine uygun olanların, yönetmeliğin yürürlük tarihinden itibaren kırkbeş gün içinde incelenerek kanunun geçici 1 inci maddesi uyarınca yeniden belgelendirileceklerini ve uyum sağlayamayanların belgelerinin de iptal edileceğini hükme bağlamıştır.

Davacılar, bu yönetmeliğin yayımından önce döviz sağlama mecburiyeti yükleyen bir düzenleme olmadığını, idarece böyle bir yükümlülük getirileceğini bilmelerine de olanak bulunmadığını belirterek işlemin haksızlığını iddia etmekte iseler de; yönetmelikte, önceden belgelendirilmiş müesseseler ile yeni belge alacak olan müesseseler arasında herhangi bir ayırım gözetilmediğinden ve esasen incelenme olanağı bulunmayan yönetmeliğin ihmalî de söz konusu olamayacağından yönetme-

lik hükümlerine uygun olarak tesis edilmiş olan uygulama işlemlerinin iptali istemi de hukuki dayanaktan yoksun bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine ve yargılama giderlerinin davacılar üzerinde bırakılmasına 25.5.1984 günü oyçokluğuyla karar verildi.

KARŞI OY

2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanununun 3 üncü maddesi «Milli Güvenlik Konseyince kabul edilerek yayımlanan bildiri ve karar hükümleri ile yayımlanan ve yayımlanacak olan kanunların Anayasa'ya aykırılığı iddiası ileri sürülemez» hükmünü, 4 üncü maddesi ise «Milli Güvenlik Konseyinin bildiri ve kararlarında yer alan ve yeralacak olan hükümlerle 12 Eylül 1980 tarihinden sonra çıkarılan ve çıkarılacak olan Bakanlar Kurulu kararnamelerinin ve üçlü karar-namelerin yürütülmesinin durdurulması ve iptali istemi ileri sürülemez» hükmünü taşımaktadır.

2324 sayılı Kanununun 2 nci maddesi ile yasama yetkisini üstlenen Milli Güvenlik Konseyi, Aynı Kanunun yukarıya metni alınan 3 üncü maddesi ile yasama tasarruflarının Anayasa'ya aykırılığı denetimini, 4 üncü maddesi ile de diğer idari tasarrufların idari yargıdaki yargısal denetimini yasaklamıştır.

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının geçici 3 üncü maddesinde yer alan «Anayasa'ya göre yapılacak ilk milletvekili genel seçimi sonucunda Türkiye Büyük Millet Meclisi Toplanıp Başkanlık Divanını oluşturması ile birlikte :

a) 27 Ekim 1980 gün ve 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanun, yürürlükten kalkar» hükmü gereği sözkonusu kanun 7.12.1983 günü yürürlükten kalkmıştır.

Anayasa'nın geçici 15 inci maddesinde ise «12 Eylül 1980 tarihinden, ilk genel seçimler sonucu toplanacak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanını oluşturuncaya kadar geçecek süre içinde ..... çıkarılan kanunlar, kanun hükmünde karar-nameler ile 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanun uyarınca alınan karar ve tasarrufların Anayasa'ya aykırılığı iddia edilemez» hükmü yer almaktadır.

Kanunların yürürlükte oldukları süre içinde uygulanmaları hukukun temel ilkeleri arasındadır; Yürürlükten kalkan bir kanunun belli bir maddesinin ileriye yönelik olarak hükmünü icra edebilmesi ise bir başka kanunun açık hüküm getirmesi ile mümkündür.

7.12.1983 günü yürürlükten kalkan 2324 sayılı Kanunun yasama tasarrufları için getirmiş olduğu Anayasa'ya aykırılık iddiasının ileri sürülmesi yasağı 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının geçici 15 inci maddesi son fıkrası ile sürdürülmüş fakat Anayasa koyucu idari tasarrufların yargısal denetimi konusunda yasaklama getirmemekle bu konuda denetim yapılması yolunu açık bırakmayı amaçlamıştır.

Nitekim; 7.12.1983 gününe kadar yasama yetkisini kullanan Milli Güvenlik Konseyince de, 2.12.1983 günü kabul edilen 2968 sayılı Bazı Özlük İşleriyle İlgili Tasarruflar Hakkında Kanununun 1 inci maddesi ile «12 Eylül 1980 tarihinden sonra kurulan ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Toplanıp Yeni Bakanlar Kurulu Kuruluncaya kadar geçen süre içinde görev alan Bakanlar Kurulu, Başbakan ve Bakanların personel atanmasına, yer değiştirmeye, geçici yetki vermeye, görevlendirmeye,

görevden uzaklaştırmaya, göreve son vermeye ilişkin işlemleri ile ilgili karar ve tasarruflarından dolayı haklarında cezai, mali veya hukuki sorumluluk iddiası ileri sürülemez ve bu maksatla haklarında herhangi bir yargı mercine başvurulamaz» hükmü getirilmiş ; ancak, yine bu organ ve kişilerin tasarruflarının yargı denetimi konusunda yasaklama getirmemekle aynı amacı sürdürmüştür.

Ayrıca ; dava konusu edilen yönetmelik 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 37 nci maddesinin A fıkrasının 2 numaralı bendi hükmü uyarınca Bakanlar Kurulunun 11.4.1983 günlü 83/6381 sayılı kararıyla kabul edilmiş ve 28.5.1983 günlü 18060 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 177 nci maddesinin (d) bendi gereği olarak, Anayasa'nın Yönetmeliklerle ilgili 124 üncü maddesinin yürürlüğe girdiği 9.11.1982 gününden sonra kabul edilen bu yönetmeliğin yasal dayanağı da 2634 sayılı kanundur. 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanun uyarınca alınmış karar ve tasarruflardan değildir.

Açıklanan nedenlerle yönetmelik ve uygulama işlemi aleyhine açılmış olan davanın esasının incelenmesi gerekmektedir.

Bu açıklamalardan sonra işin esasına geçildiğinde :

Turizm sektörünü düzenleyecek, geliştirecek dinamik bir yapı ve işleyişe kavuşturacak tertip ve tedbirlerin alınmasını sağlamak amacıyla çıkarılan 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 37 nci maddesinin A fıkrasının 2 numaralı bendi, «Turizm Yatırımı ve Turizm İşletmesi belgelerinin verilmesi, bu işletmelerin yönetim personel ve işletme özellikleri ile uymak zorunda oldukları fiziki şartlar ve diğer kanunlar» ın Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konulacak yönetmelik ile düzenleneceğini hükme bağlamaktadır.

Bakanlar Kurulunun 11.4.1983 günlü 83/6381 sayılı kararıyla yürürlüğe konulan Turizm Yatırım ve İşletmeleri Nitelikleri Yönetmeliği, 2634 sayılı Kanunun öngördüğü konularda düzenlemeler getirmiştir. Yönetmeliğin eğlence yerleri ile ilgili bölümünde yer alan 128 inci maddesi müstakil eğlence yerlerinin belgelendirilmesinde aranacak asgari koşulları belirlerken, (b) bendi «işletme faaliyetleri nedeniyle bir önceki takvim yılı ve belgelendirmeyi takip edecek yıllarda en az 100.000 (yüzbin) Amerikan doları veya karşılığı dövizin sağlandığının tevsiki» ni şart koşmuştur. Bu hüküm davacıların anladığı anlamda bir mali yüküm değildir. İdarenin de açıkladığı üzere, devlet, turizm müesseselerine, teşvik, himaye ve istisna hükümleriyle sağladığı kolaylıklara karşılık onların milli ekonomiye katkısını istemekte, devlet ekonomisi lehine ve kamu yararını ön planda tutarak, döviz getirme mecburiyeti yüklemektedir. Bu nedenlerle yönetmeliğin 128 inci maddesinin (b) bendi hükmünde yasaya aykırı bir yön görülmemiştir.

Ancak davacıların işletmekte oldukları turizm müessesesi gibi bu yönetmeliğin yayımından önce yürürlükte olan yönetmelikler uyarınca belgelendirilmiş olan yerlerin incelenerek yeniden belgelendirilmesi hususunun, 2634 sayılı Kanunun geçici 1 inci ve yönetmeliğin geçici 4 üncü maddeleri gözönünde tutularak değerlendirilmesi gerekmektedir.

2634 sayılı Kanun geçici 1 inci maddesinde 6086 sayılı kanun uyarınca alınmış olan belgelerin, yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç yıl için-

de değiştirilmesi zorunluluğu getirilmekte, yönetmeliğin geçici 4 üncü maddesinde ise, daha önceden belgelendirilmiş müstakil eğlence yerlerinden, yönetmeliğin 127 ve 128 inci madde hükümlerine uygun olanların, yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren kırkbeş gün içinde incelenerek kanunun geçici 1 inci maddesi uyarınca yeniden belgelendirileceği, uyum sağlayamayanların belgelerinin ise iptal edileceği hükme bağlanmaktadır.

Mevcut turizm işletmesi belgesinin iptal edilebilmesi için yeni düzenlemelere uyum sağlayamama hali arandığından ve kuruluşları 128 inci maddenin (b) bendine uyum sağlayabilmek için bu maddede öngörülen ölçüde, en az bir yıl, zaman tanınması gerektiğinden; yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önceki ve esasen döviz sağlama mecburiyetinin olmadığı yıl dikkate alınarak, turizm işletmesi belgesinin iptal edilmesinde yönetmeliğe uyarlık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın yönetmeliğin 128 inci maddesinin (b) bendi hükmüne yönelik kısmının esaslan reddedilmesi, işlemin ise iptal edilmesi gerektiği görüşü ile karara katılmıyoruz.

— o —

YARGILAMA USULÜ

T. C.

DANIŞTAY

İdari Dava Daireleri

Genel Kurulu

Esas No : 1983/38

Karar No : 1984/53

Özeti : Açıklanması istenen kararın içerik ve anlam itibariyle açık olduğu Hk.

Açıklama İsteminde Bulunan (Davacı) : Otoprofil Boru Endüstrisi Ticaret ve Sanayi A.Ş.

Karşı Taraf (Davalı) : Maliye Bakanlığı

İstemin Özeti : Dava Daireleri Kurulunun 3.7.1981 günlü E. 1978/508, K. 1981/659 sayılı kararının açıklanması ile Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında Fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonu Kurulmasına Dair 21 sayılı karar ile bunu değiştiren tüm kararlar yürürlükten kalktığı için bu fona ödenen fiyat farklarının iadesi istenilmektedir.

Tetkik Hakimi : Suna Türkoğlu

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulunca işin gereği görüldü :

Otoprofil Boru Endüstrisi Kollektif Şirketi tarafından Maliye Bakanlığı aleyhine, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki 21 sayılı kararın değişik bazı maddeleri ile buna ilişkin Maliye Bakanlığı tebliğinin kimi maddelerinin iptali istemiyle açılan dava sonunda Danıştay Dava Daireleri Kurulu, 21 sayılı karar ile

bu kararın bazı maddelerinin değiştirilmesine ilişkin tüm kararın, Bakanlar Kurulunun 18.3.1981 günlü ve 8/2578 sayılı kararı ile yürürlükten kaldırıldığından bahisle konusu kalmamış olan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığı yolunda karar vermiştir.

Davacı, 22.12.1983 günü kayda geçen dilekçesi ile, Dava Daireleri Kurulunca verilen 3.7.1981 günlü E. 1978/508, K. 1981/659 sayılı bu kararın açıklanmasını ve Fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonuna yatırdığı fiyat farklarının, fonun yürürlükten kaldırıldığından bahisle iadesini istemektedir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 29 uncu maddesi, Danıştay, bölge idare mahkemeleri idare ve vergi mahkemelerince verilen kararların yeterince açık olmamaları yahut birbirine aykırı hüküm fıkraları taşımaları halinde taraflardan herbirinin kararın açıklanmasını veya aykırılığın giderilmesini isteyebileceğini hükme bağlamıştır.

Davacı, E. 1978/508 sayılı davada, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 21 sayılı kararın değişik bazı maddeleri ile Maliye Bakanlığının bu karara ilişkin 6 sayılı Tebliğinin iptalini ve bu yolla hukuk düzeninden kaldırılmasını istemiş; Dava Daireleri Kurulu da, bu kararın Bakanlar Kurulunun bir başka kararı ile yürürlükten kaldırıldığı böylece de davacının ulaşmak istediği sonuca varıldığı ve davanın konusunun kalmadığı gerekçesiyle esas hakkında bir karar verilmesine yer olmadığı şeklinde karar vermiştir.

İçerik ve anlatım itibarıyla açık olan bu kararın açıklanması istemi bu nedenle yerinde değildir.

Diğer yönden davacı, açıklama istemli dilekçesinde, Fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonuna değişik tarihlerde yatırmış olduğu toplam 687.168.00 liranın da iadesini istemekte ise de; bu konunun açıklama istemiyle verilen dilekçe ile çözümlenebilmesi mümkün değildir.

Açıklanan nedenlerle davacının isteminin reddine, 27.1.1984 günü oyçokluğuyla karar verildi.

Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu.

KARŞI OY

Davacı 22.12.1983 günü kayda geçen dilekçesi ile hem Dava Daireleri Kurulunun 3.7.1981 günlü E. 1978/508, K. 1981/659 sayılı kararının açıklanmasını hem de Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 21 sayılı Kararla kurulan Fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonuna yatırmış olduğu fiyat farklarının, bu fonun yürürlükten kaldırıldığından bahisle iadesini istemektedir.

Bu iki istemin tek dilekçe ile öne sürülmesi ve çözümü mümkün olmadığından ayrı ayrı dilekçeler ile istemde bulunulmak üzere dilekçenin reddi ve süresi içinde yeniden istemde bulunulması halinde işin esasının çözümlenmesi gerektiği oyuyla karara karşıyız.

VERGİ DAVA DAİRELERİ GENEL KURULU KARARLARI
GÜMRÜK VERGİLERİ VE RESİMLERİ

T. C.
DANIŞTAY
Vergi Dava Daireleri
Genel Kurulu
Esas No : 1982/3
Karar No : 1983/1

Özeti : Anayasa karşısında, kanun hükmünde olduğu kabul edilen TIR Sözleşmesine karşı açılan davaya bakılamayacağı ve ibra edilmeme halinin, TIR karnesinin gümrük makamlarınca kabulünden itibaren bir yıllık süre geçirildikten sonra duyurulmuş olması nedeniyle kefil teşekkülden gümrük vergi ve resimlerinin istenemeyeceği Hk.

Davacı : Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği

Vekilleri : Av. İskender Elverdi, Av. Orhan Akanlar

Davalılar : 1— Başbakanlık
2 — Gümrük ve Tekel Bakanlığı

Davanın Özeti : 24.8.1965 günlü ve 6/5191 sayılı Bakanlar Kurulu kararına ve Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması için Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında 244 sayılı Kanunun 3 ve 5 inci maddelerine göre onaylanarak 29.3.1966 tarih ve 6/6228 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla, yürürlüğe konulmuş bulunan, Birleşmiş Milletler TIR Karneleri Himayesinde Uluslararası Mal ve Eşya Nakliyatına Dair Gümrük sözleşmesinin 6 ncı maddesinin 7 nci fıkrasının «Bu hükmün ibra belgesinin usulsüz veya hile yoluyla temin edilmiş olduğu hallerde de tatbik edilir. Bu takdirde ihbar müddeti iki yıldır.» hükmü ile 9 uncu fıkrasının «Kefil teşekkül kendisine vaki ödeme talebinden itibaren üç ay içinde, bu ödemeleri yapacaktır... tediye talebinin yapıldığı tarihten itibaren 12 ay zarfında bahis konusu nakliye ameliyesi ile ilgili olarak herhangi bir yolsuzluk yapılmadığını gümrük makamlarını tatmin edecek şekilde isbat ederse, ödenen paralar teşekküle iade edilir.» yolundaki hükmünün 244 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin 1 inci fıkrasına aykırı olduğu, sözü edilen TIR Sözleşmesi hükümleri uyarınca yapılan transit nakliyatla ilgili olarak 8230527 Nolu TIR karnesi muhteviyatı eşyalara Dereköy Gümrük Müdürlüğüne tahakkuk ettirilen gümrük vergi ve resimlerine, 1615 sayılı Gümrük Kanununun 78 ve 84 üncü maddelerine göre vaki itirazlarının reddine ilişkin Gümrük ve Tekel Bakanlığının 25.10.1982 tarih ve TIR Takip İş. Şb. Md. 10456 sayılı işlemiyle kesin-

leşen tahakkuk işleminin, 6 ncı maddenin 7 nci fıkrasında, TIR karnesinin ibra edilmemesi halinde selâhiyetli makamların maddenin birinci fıkrasında zikredilen paraları, TIR karnesinin alıkonulduğu tarihten itibaren bir yıl zarfında alâkalı teşekküle ibra edilmeme keyfiyetini bildirmemişlerse kefil teşekkülden talep edemeyeceklerinin ön görüldüğü, olayda, ibra edilmeme hali bulunduğu, transit geçiş yapmak üzere Türkiye'ye giriş yapan TIR karnesi hamili aracın giriş gümrük müdürlüğüne TIR karnesinin giriş sayfasının alıkonulduğu tarihe göre bir yıl geçirildikten sonra ihbar yapıldığı, bu hale göre idarenin talebinin zaman aşımına uğradığı ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

Davalı Başbakanlığın Savunmasının Özeti: Bakanlar Kurulu kararları ile onaylanan ve yürürlüğe giren sözleşmeler aleyhine açılacak davalarda husumetin uygulamayı yapan idareye hasredilmesi gerektiği, 2577 sayılı Kanunun 7 nci maddesine göre davanın düzenleyici tasarrufa ilişkin kısmının süre aşımına uğradığı, kefil teşekküllerin sorumluluğunu belirleyen hususların TIR Sözleşmesinin 6 ncı maddesinde tesbit olunduğu, 244 sayılı kanun hükümlerine uygun olarak yürürlüğe konulan TIR Sözleşmesinin iptalini gerektiren bir durum mevcut olmadığı, Birliklerinden istenilen paranın Gümrük Müdürlüğüne yatırılmasının zaruri bulunduğu, dava konusu karneler muhteviyatı eşyaların kanunsuz bir şekilde yurt içinde kalmış ve kayıtlarının sahte ibra ile kapanmış olduğu, eşyaları taşıyan vasıtaların triptik karne kayıtlarının tetkikinden de anlaşıldığı ileri sürülerek davanın usul ve esastan reddi gerektiği savunulmaktadır.

Davalı Gümrük ve Tekel Bakanlığının Savunmasının Özeti: Bakanlık Müfettişliğince yapılan tahkikat sonucunda 1979 ve 1980 yıllarında karşılığı (çıkış nüshası) gelmeyen ve yapılan araştırma sonucu çıkışına rastlanmayan TIR karnesi muhteviyatı eşyanın gümrük vergi ve resimlerinin TIR Sözleşmesi hükümleri uyarınca davacı Kefil Teşekkülden istenildiği, TIR Sözleşmesinin 6 ncı maddesinde, kefil teşekkülün sorumlulukları açık şekilde belirlendiği, bu hükümlere dayanılarak istenilen paranın Gümrük Müdürlüğüne yatırılması icabettiği, ancak paranın ödenmesinden sonra sözü edilen maddenin 9 uncu fıkrasında yazılı koşullara uygun olarak herhangi bir usulsüzlüğün bulunmadığının belgelerle kanıtlanması halinde paranın Birliklerine idesinin mümkün bulunduğu, karneler muhteviyatı eşyaların kanunsuz bir şekilde yurt içinde kalmış ve kayıtlarının sahte ibra ile kapanmış olduğu, eşyaları taşıyan vasıtaların triptik karne kayıtlarının tetkikinden de anlaşıldığı ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Tetkik Hakimi: Ş.Şenol Ener

Danıştay Savcısı Figen Er'in Düşüncesi: Dava, «TIR Karnesi Himayesinde Uluslararası Eşya Nakliyatına Dair Gümrük Sözleşmesi» nin 6 ncı maddesinin 7 ve 9 uncu bendleri ile uyumsuzluk konusu TIR karnesi kapsamı eşyalar nedeniyle gümrük idaresince yapılan tahakkuk işleminin ve bu işleme vaki itirazın reddine ilişkin Gümrükler Genel Müdürlüğü işleminin iptali istemiyle açılmış bulunmaktadır.

Karayolu ile uluslararası eşya nakliyatını kolaylaştırmak üzere hazırlanmış bulunan sözleşme 15 Ocak 1959 tarihinde Cenevrede bağitlanmıştır.

Bilindiği gibi uluslararası bir andlaşmanın kabulü ya andlaşma bağitlanırken orada bulunan delegasyon tarafından imzalanması ya da sonradan katılma ile mümkündür. Ayrıca uluslararası bir andlaşmanın iç hukukta geçerliği ve yürür-

lüğünde «tekelci (Monist) teori» dediğimiz bir kurama göre andlaşmanın kabulü ile başlamakta «ikici (Dualist) teori» dediğimiz diğer bir kurama göre ise uluslararası hukuk ile iç hukuk ayrı hukuk alanları olduğundan; andlaşmanın geçerliği iç hukuk kurallarına göre onaylanması ile mümkün olmaktadır. Bizim Anayasamız da bu tür bir onayı gerekli görmüştür. Ancak gerek dava konusu işlemlerin tesis edildiği tarihte yürürlükte olan 1961 Anayasasının 65, gerek dava açıldığı tarihte yürürlükte olan 7.11.1982 gün ve 2709 sayılı Anayasasının 90 ıncı maddesi, 1924 Anayasasının aksine uluslararası andlaşmaların kanunla yürürlüğe konulmasını öngörmemiş, onaylanmanın uygun bulunması hakkında bir kanun çıkartıldıktan sonra, «onay» mekanizmasını yürütme organına bırakmıştır.

Maddede aynen; «Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.» denilmektedir. Madde ayrıca, onaylanmanın uygun bulunması hakkında bir kanun çıkarılmasına gerek olmadan, salt Resmi Gazetede yayımlanmakla yürürlüğe konulabilecek andlaşmalara da bünyesinde yer vermiştir. Buna göre; «Ekonomik, ticari veya teknik ilişkileri düzenleyen ve süresi bir yılı aşmayan andlaşmalar, Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getirmemek, kişi hallerine ve Türkiye'nin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla yayımlanma ile yürürlüğe konulabilecektir.» Anayasamızın sözü edilen 90 ıncı maddesinin son fıkrasında ise; «usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz,» hükmü yer almaktadır.

Davaya konu olan TIR Sözleşmesinin onaylanmasının da 244 sayılı Kanunla uygun bulunması üzerine, Bakanlar Kurulunun 24.8.1965 gün ve 6/5191 sayılı kararıyla sözleşme onaylanmıştır. Sözleşmenin IV üncü Bölümü ile 44 üncü maddesi hükümleri hakkında konulan ihtirazi kaydın 12.2.1974 de kaldırılmasıyla da sözleşme tümüyle benimsenmiş olmaktadır. Bakanlar Kurulunun 29.3.1966 gün ve 6/6227 sayılı kararı ile davacı kurumun «kefil teşekkül olması» kararlaştırılmıştır.

Anlaşılabacağı üzere onaylanması 244 sayılı Kanunla uygun bulunan ve Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanarak usulüne göre yürürlüğe konulmuş bulunan TIR Sözleşmesi Anayasasının 90 ıncı maddesinin son fıkrası hükmüne göre «kanun kuvvetindedir.» Bu niteliği itibarıyla idari davaya konu olamayacağı gibi yine Anayasal bir düzenleme sonucu olarak Anayasaya aykırılığı dahi iddia edilemeyecektir.

Bu itibarla davanın, Sözleşmenin 6 ncı maddesinin 7 ve 9 uncu bendlerine ilişkin kısmının inceleme yeteneği bulunmadığından reddi gerektiği düşünülmektedir.

Davanın gümrük idaresince yapılan tahakkuk işlemi ile ve bu işleme vaki itirazın reddine ilişkin Gümrükler Genel Müdürlüğü işlemine yönelik kısma gelince; 6.1.1982 gün ve 2575 sayılı Danıştay Kanununun 24 üncü maddesinde; ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülecek davalar sayılmıştır. Vergi uyuşmazlıklarında kanun koyucu sadece «şikayet yolu ile vergi düzeltme taleplerinin reddine ilişkin işlemlere» karşı ilk derece mahkemesi olarak Danıştaya başvurulabileceğini öngörmüştür.

Dava konusu tahakkuk işlemi maddede sayılanlar arasında yer almadığından davanın bu kısmının da Danıştayda incelenmesine olanak yoktur.

Gerçi 1615 sayılı Gümrük Kanununda Bazı Değişiklikler Yapılması ve Bu Kanuna bir Madde Eklenmesi Hakkındaki 2817 sayılı Kanun; Danıştay Kanunundan sonra 18.4.1983 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun 27 nci maddesiyle Gümrük Kanununun 84 üncü maddesine eklenen fıkrada, Kontrol Genel Müdürlüğünün Kararlarına karşı idari yargı yolunun açık bulunduğu hükmü öngörülürken, 84 üncü madde metninde yer alan «Gümrükler Genel Müdürlüğü kararlarına karşı mükelleflerin Danıştaya başvurabilecekleri» yolundaki hükme dokunulmamak suretiyle kanun koyucunun Gümrükler Genel Müdürlüğü işlemlerine karşı ancak Danıştaya başvurulmasını yeğlediği gibi bir sonuca varmak mümkün ise de, bu düzenlemenin 2817 sayılı Kanunun genel sistematiğindeki aksaklığın bir sonucu olduğu sanılmaktadır. Ayrıca aynı kanun 81 inci madde hükmünü aynen bırakmıştır ve bu maddede halen mevcut olmayan Gümrük Hakem Kurullarında itirazın nasıl inceleneceği düzenlenmiştir. 2817 sayılı Kanunun son çıkan kanun olması bizi Hakem Kurullarının yeniden oluşturulacağı varsayımına nasıl götürmüyorsa, Danıştayın ilk derece mahkemesi olarak görevlerini belirleyen hüküm de Gümrük Kanununun 84 üncü maddesi ile istisna getirildiğini düşünmeye sevketmez. Kaldı ki aynı maddede davalı Bakanlığa bağlı bir Genel Müdürlük işlemlerine karşı vergi mahkemelerinin, diğer bir Genel Müdürlük işlemlerine karşı Danıştayın görevli kılınmasındaki mantığı açıklamaya da olanak yoktur.

Bu itibarla davanın tahakkuka ilişkin kısmının da görev ve yetki yönünden reddi ile dosyanın görevli mahkemeye gönderilmesi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunca duruşma için belli edilen 24.6.1983 gününde Davacı vekilleri Av. Orhan Akanlar ile Av. İskender Elverdinin, Davalı Başbakanlığı temsilen III. Hukuk Müşaviri Bedia Bilginer'in, Davalı Gümrük ve Tekel Bakanlığını temsilen Hazine Avukatı Ahmet Başpınar'ın geldikleri anlaşarak tarafların iddia ve savunmaları dinlenip, Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan ve taraflara yeniden söz verildikten sonra Tetkik Hakimi Ş.Şenol Ener'in açıklamaları dinlenilerek gereği görüldü:

Davanın, 31.5.1963 günlü ve 244 sayılı Kanunun 3 ve 5 inci maddelerine göre onaylanmış ve yürürlüğe konulmuş bulunan, Birleşmiş Milletler TIR Karneleri Himayesinde Uluslararası Mal ve Eşya Nakliyatına Dair Gümrük Sözleşmesinin 6/7 son ve 6/9 uncu maddesi hükümlerinin ve Dereköy Gümrüğünden Transit geçiş yapmak üzere Türkiye'ye giriş yapan TIR aracının çıkış gümrüklerine müracaatta bulunmayıp sahte ibra yoluyla işlemlerini tamamladığının Bakanlık yazılarından anlaşıldığı belirtilerek adı geçen Gümrük Müdürlüğü tarafından 1.7.1981 günlü ihbar yazısıyla birlikte gönderilen tahakkuk bildirimisiyle istenilen gümrük vergi ve resimlerine 1615 sayılı Gümrük Kanununun 78 ve 84 üncü maddeleri uyarınca vaki itiraz üzerine kesinleşen tahakkuk işlemiminin iptaline ilişkin bulunmasına, 2575 sayılı Danıştay Kanununun 24 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (a) bendi hükmüne ve dava konusu işlemler arasında mevcut bağlantı dolayısıyla uyumsuzluğun Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunda görülmesi gerektiğine oyçokluğuyla, Başbakanlığın husumet ve süre aşımına ilişkin usul definin varit olmadığına, sözü edilen TIR Sözleşmesinin gerek onaylandığı ve yürürlüğe konulduğu tarihlerde yürürlükte olan 9.7.1961 günlü ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 65 inci maddesinde, gerek davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan 7.11.1982 günlü ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 90 inci maddesinde, usu-

lüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmaların kanun hükmünde olduğu kabul edilmiş bulunmasına göre davanın, Uluslararası Sözleşmenin bazı hükümlerinin iptaline ilişkin kısmının idari yargı denetiminin dışında kalması nedeniyle reddine 24.6.1983 tarihinde oybirliğiyle karar verildikten sonra, davanın tahakkuk işlemine ait kısmı hakkında karar verilebilmesi için incelenmesi gerekli görülen tahkikat raporları ve belgelerin Gümrük ve Tekel Bakanlığında istenilmesine dair 24.6.1983 günlü ara kararı gereğinin yerine getirildiği görülerek, 4.11.1983 günlü toplantıda davanın görüşülmesine devam edildi :

Mahkemenin iradesi, kanunen düzenlenmesi ve dava dosyalarında bulunması zorunlu tutanakta tezahür ettiğinden ve tutanakta değişiklik yapılması mümkün bulunmadığından, ilâm ise tutanakta beliren kararın yazılı metin halinde taraflara iletilmesini sağladığından, ilk müzakerede oylaması yapılmış hususların tekrar tartışılıp oylama yapılmasına ve görev konusunun yeniden ele alınmasına gerek olmadığına oyçokluğuyla karar verildikten sonra davanın tahakkuk işlemine ilişkin kısmı incelendi :

Birleşmiş Milletler TIR Karneleri Himayesinde Milletlerarası Mal ve Eşya Nakliyatına Dair Gümrük Sözleşmesinin 5 inci maddesi gereğince memleketimizde kefil teşekkül olmak ve TIR karneleri vermek yetkisi Bakanlar Kurulu kararı ile kabul edilmiş olan Davacı Birliğin, Sözleşmenin 6 ncı maddesinin 1 inci fıkrasında kabul edilen ödemeyi taahhüt sorumluluğu aynı maddenin 7 nci fıkrasında yazılı koşulların gerçekleşmesine bağlıdır. Sözü edilen fıkrada «TIR karnesinin ibra edilmemesi veya şarta bağlı olarak ibra edilmesi halinde selahiyetli makamlar işbu maddenin 1 inci fıkrasında zikredilen paraları, şayet TIR karnesinin alıkonulduğu tarihten itibaren bir yıl zarfında alakalı teşekküle ibra edilmeme veya şarta bağlı olan ibra edilme keyfiyetini bildirmemişlerse, kefil teşekkülden talep edemezler. Bu hüküm, ibra belgesinin usulsüz veya hile yoluyla temin edilmiş olduğu hallerde de tatbik edilir. Bu takdirde ihbar müddeti iki yıldır.» denilmektedir.

TIR karnesinin ibra edilmesi, bir transit geçiş söz konusu ise, TIR aracının yurttan çıkacağı sırada, çıkış gümrüğünce, «karne muhteviyatı mallar yurt dışı edilmiştir», eğer mallar ülkeye ithal ediliyorsa, varış gümrüğünden «usulüne uygun olarak boşaltılmıştır» şerhi verilerek karnenin hem sayfasının hem de dip koçanın görevli memur tarafından imzalanıp tasdik olunmasını ifade eder. Çıkış gümrüğünce alınacak bu tasdikli karne sayfası, giriş gümrüğünce alıkonan karne sayfası ile karşılaştırılarak mutabakat sağlanacaktır. Bu mutabakat sağlanıyorsa, «ibra edilmeme» halinin bulunduğu kabul edilecektir. Hileli ibrada ise bu mutabakatın hileli yollardan ya da sahte imza ve mühürlerle sağlanması hali söz konusudur. TIR Sözleşmesinin 6 ncı maddesinin 3 üncü fıkrasında, kefil teşekkülün sorumluluğunun, TIR karnesinin o memleket gümrük makamları tarafından kabul edildiği andan itibaren başlayacağı ifade edildiğine ve bu kabulün TIR aracının giriş gümrüğünden geçişi sırasında, karnenin giriş sayfasının alıkonulması TIR karnesinin kabulü anlamına geldiğine göre, 7 nci fıkradaki bir ve iki yıllık sürelerin, giriş gümrüğünde karnenin giriş sayfasının alındığı tarihten başladığının kabulü gerekmektedir.

Gümrük ve Tekel Bakanlığının, Kurulumuzun 26.6.1983 günlü ara kararı uyarınca gönderdiği tahakkuk işleminin dayanağı olarak gösterilen Müfettiş ..... 'ın Dereköy Gümrük Müdürlüğünde yaptığı tahkikat sonunda düzenlediği fezleke ve raporda, dava konusu işleme neden olan TIR aracının ibra edildiğine ilişkin mu-

tabakatın sağlanmadığı tesbit edilmiştir. Sözü edilen rapor ve fezlekedede, usulsüz veya hile yoluyla sağlanmış bir ibranın bulunduğu konusunda bir tesbit yoktur. Bu durumda, Sözleşmenin 6 nci maddesinin 7 nci fıkrası uyarınca, TIR karnesinin gümrük makamlarınca kabulünden itibaren bir yıl içinde bu durum bildirilmemişse gümrük vergi ve resimlerinin kefil teşekkülden talep hakkının ortadan kalktığı kabulü gerekecektir.

Dava dosyasının incelenmesinden, TIR karnesi hamili aracın Dereköy Gümrüğünden transit geçiş yapmak üzere Türkiye'ye girdiği ve TIR karnesinin alkonulduğu tarihin 17.9.1979 olduğu anlaşılmaktadır. İbra edilmeme durumunun bir yıllık süre geçtikten sonra duyurulmuş olması nedeniyle, kefil teşekkülden 6 nci maddenin 1 inci fıkrasında öngörülen vergi ve resimler ile diğer paralar talep edilemez.

Bu nedenlerle, dava konusu tahakkuk işleminin iptali ile uyumsuzluk konusu tarhiyatın kaldırılmasına, 17.5.1981 günlü ve 17343 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin 4 üncü maddesinin 2 nci fıkrası hükmü uyarınca Davacı vekiline takdir olunan 1000 lira avukatlık ücreti ile aşağıda dökümü yazılı 2920 lira yargılama giderinin 1460 lirasının davalı Gümrük ve Tekel Bakanlığında alınarak davacıya verilmesine, 10.1.1983 günlü ve 1/3 sayılı Ek Fezlekenin Davalı Gümrük ve Tekel Bakanlığına iadesine 4.11.1983 gününde cy çokluğuyla karar verildi.

KARŞI OY

X — Davanın Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulu'nda çözümlenmesi Anayasa, yasa ve hukuk ilkelerine aykırıdır.

Dava, TIR karnesi kapsamı eşyalar nedeniyle gümrük müdürlüğünce yapılan tahakkuk işlemine vaki itirazı reddeden Bakanlık işlemi ile bu işlemin dayanağını teşkil eden TIR karnesi himayesinde milletlerarası eşya nakliyatına dair Gümrük Sözleşmesinin 6/7 ve 6/9 uncu maddelerinin iptaline ilişkin bulunmaktadır.

Mahkemelerin görev ve yetkilerinin kanunla düzenleneceği Anayasamızın 142 nci maddesi hükmü buyruğudur. Görev kuralları kamu düzenine ilişkin olup taraflar herhangi bir nedenle davaya yasa uyarınca bakmakla görevli mahkemeyi değiştiremezler.

2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 24 üncü maddesinde ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da görülecek davalar sayılmış; maddenin (a) bendinde Bakanlar Kurulu kararlarına, (d) bendinde ise Bakanlıkların düzenleyici işlemlerine karşı açılacak davaların Danıştay'da çözümleneceği hükme bağlanmıştır.

Yine sözü edilen kanunun 38 inci maddesi 2 nci fıkrası hükmüyle Bakanlar Kurulunun vergiye ilişkin düzenleyici işlemlerine karşı açılan davaları çözümlenme görevi Vergi Dava Daireleri Genel Kuruluna verilmiştir.

Vergi Uyuşmazlıklarına bakmak görev ve yetkisi ise 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 6 nci ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 37 nci maddesi hükmü uyarınca vergiyi tarh ve tahakkuk ettiren dairenin bulunduğu yerdeki vergi mahkemesidir.

Yine 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 7 nci maddesi 4 numaralı bendi ile ilânı gereken düzenleyici işlemlerin uygulanması üzerine ilgililere düzenleyici işlem veya uygulanan işlem yahut her ikisi aleyhine dava açma hakkı tanınmıştır.

Uygulanan işlemle birlikte işlemin dayanağı Bakanlar Kurulu'nun vergiye ilişkin düzenleyici işlemi birlikte dava konusu yapıldığında davanın çözüm yeri her iki dava arasındaki bağlantı nedeniyle 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 38 inci maddesi 2 nci fıkrası hükmü uyarınca Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulu olacaktır.

Yukarıda belirtilen yasa hükümlerine göre bir vergi uyumsuzluğunun ilk derece mahkemesi olarak Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunda çözümlenebilmesi; Bakanlar Kurulu'nun vergiye ilişkin düzenleyici işleminin dava konusu yapılmasına ve çözümlenecek vergi uyumsuzluğu ile bu düzenleyici işlem arasında bağlantı bulunması koşuluna bağlıdır.

Öte yandan 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 38 inci maddesi 2 nci fıkrasında Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunda çözümleneceği belirtilen Bakanlar Kurulunun düzenleyici işlemleri ibaresi ile, Bakanlar Kurulunun idari davaya konu olabilecek idari nitelikte düzenleyici işlemlerinin kastedildiği duraksamaya yer vermeyecek şekilde açık bulunmaktadır. 2577 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde bu husus açıkça vurgulanmıştır. Görülmekte olan davada, dava konusu Milletlerarası anlaşmanın hukuki niteliği incelendiğinde, anlaşmanın bir idari işlem niteliğinde olmadığı görülmektedir.

Sözleşme hernekadar Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanmış ve yine Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konulmuş ise de, hukuken düzenleyici idari işlem değil yasal nitelik taşımaktadır. Zira Anayasamızın 90 ncı maddesi hükmüne göre usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası anlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz.

Milletlerarası Anlaşmaların yapılması, yürürlüğü ve yayınlanması ile bazı Anlaşmaların yapılması için Bakanlar Kurulu'na yetki verilmesi hakkında 31.5.1963 tarihli 244 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi 2 nolu bendinin son fıkrası hükmüne göre bir milletlerarası anlaşma yürürlük tarihinin tesbitine dair kararnamede belirtilen yürürlüğe giriş tarihinde kanun kuvvetini kazanır.

Bakanlar Kurulunun 12 Nisan 1966 tarih ve 12272 sayılı Resmi Gazetede çıkan 6/6228 sayılı kararı ile Birleşmiş Milletler TIR Karneleri Himayesinde Milletlerarası Mal ve Eşya Nakliyatına Dair Gümrük Sözleşmesi 24 Mayıs 1966 tarihinden itibaren yürürlüğe konulduğuna göre adı geçen sözleşme bu tarihten itibaren kanun kuvvetini kazanmış bulunmaktadır.

Yukarıda belirtilen yasa hükümleri ve Milletlerarası anlaşmanın hukuki niteliği gözönünde tutulduğunda Milletlerarası TIR Sözleşmesine yönelik davanın Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunda çözümlenmesi mümkün değildir. Nitekim Milletlerarası anlaşmaya yönelik dava idari davaya konu olamayacağı gerekçesiyle oybirliğiyle red edilmiştir. Diğer taraftan Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunda çözümlenecek Bakanlar Kurulu'nun düzenleyici bir işlemi bulunmadığına göre, ortada bir kanun hükmüne (zira yukarıda belirtildiği gibi Milletlerarası anlaşmalar yayımlandıkları tarihten itibaren kanun hükmündedir)

dayanılarak tesis edilmiş idari bir işlem kalmaktadır. Buna yönelik davaya çözümlenme görevi ise yine yukarıda belirtildiği gibi vergiyi tarh ve tahakkuk ettiren dairenin bulunduğu yerdeki vergi mahkemesidir.

Şu durumda idari davaya konu olabilecek vergiye ilişkin düzenleyici idari işlem bulunmadığına göre vergi mahkemesinin görevine giren bir tahakkuk işleminin Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunda çözümlenmesi yasa hükümlerine açıkça aykırı bulunduğu gibi Anayasamızın 37 nci maddesindeki kanuni ve tabii hakim ilkelerine de aykırıdır. Anayasamızın sözü edilen maddesi gerekçesinde belirtildiği gibi «kanuni hakim, kanunun gösterdiği hakim deyimi ile mahkemelerin veya hakimlerin görev ve yetkilerinin kanunla belirleneceği, yani ancak yasama tasarrufları yoluyla görev ve yetkinin saptanacağı belirtilmiştir..... tabii hakim kavramı ise yargılanacak nizamın vukuu anında yürürlükte bulunan kanunun öngördüğü yargı mercii» demektir.

Olayda Vergi Tahakkukuna karşı açılacak davayı çözümlenme görevi yetkili vergi mahkemesine ait olduğu halde, yasal nitelikte olan ve hiç bir zaman idari davaya konu teşkil etmeyen Milletlerarası andlaşmanın kimi hükümlerinin iptali de istenmek suretiyle dava, Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kuruluna getirilmiş ve ilk derecede buraca çözümlenmiştir.

Davayı çözümlenecek yargı mercilerinin tayinini kişilerin iradesine bırakan yasal olmayan böyle bir yolun hukuken korunmayacağı açıktır.

Yukarıda belirttiğimiz nedenlerden dolayı işleme karşı açılan davanın yetkili vergi mahkemesine gönderilmesi gerektiği görüşünde olduğumuzdan karara karşıyız.

XX — Mahkemece görev itirazının reddi yolunda tesis olunan karar yargılamaya son vermeyen, kamu düzenine ilişkin bir ara kararı niteliğindedir. Mahkeme hata ettiğini anladığı zaman dava sonuçlanmadan taraflar yararına kazanılmış hak doğurmayan hukuka aykırı bulduğu ara kararından her zaman dönebilir ve hukuka uygun yeni bir karar verebilir. Aksi görüş görevsiz bir mahkemenin davayı esastan çözümlenmesi sonucunu doğurur. Görev dışı bir davaya bakan mahkemenin verdiği karar ise temyiz incelemesi sonucu bozulacağına göre bu görüşün hukuk mantığı ilede bağdaşır tarafı yoktur. Temyiz ve itiraz aşamasında bozulacak hukuka aykırı bir ara kararından mahkemenin bu kararın hukuka aykırılığını saptadığı anda dönmesi daha doğal ve hukuk mantığına daha uygundur.

Bu ilke günümüze dek özel hukukta böyle uygulandığı gibi, öğretide de (Doktrin) de bu şekilde kabul edilmiştir.

(Prof. Dr. Baki Kuru. Hukuk Muhakemeleri Usulü Dördüncü Baskı 1980 Cilt II Sahife 2052-2057)

Yargıtay Kararlar Dergisi 1979/4 S. 486-487

İlmi ve Kazai İçtihatlar Dergisi 1977-200 S. 5537-5538)

Nitekim 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 14 üncü maddesinin 6 ncı fıkrası hükmüyle görev meselesinin davanın her safhasında inceleme konusu yapılmasına cevaz verilmiş olması bu görüşün yasal dayanağını teşkil etmektedir.

Diğer taraftan görevsiz bir mahkemenin bir davayı çözümlenmesi Anayasamızın 37. nci maddesiyle güvence altına alınan «kanuni hakim güvencesi» ilkesine de ters düşer.

Şu halde bu denli kamu düzenine ilişkin olan mahkemelerin görevi konusunun mahkemelerce bir defa karara bağlandıktan sonra bu ara kararından bir daha geri dönemeyecekleri yolundaki görüşün hukuki ve yasal dayanağını bulamadığımızdan Kurulun 24.6.1983 günlü toplantıda görevli olduğu yolunda verdiği karardan bir daha dönülemeyeceği, bu kararın davayı esasan çözümlen 4.11.1983 günlü toplantısına katılan ilk toplantıda bulunmayan üyeleri de bağliayacağı görev konusunun yeniden ele alınmayacağı yolundaki görüşe katılmıyor.

XXX — TIR Sözleşmesinin 6 ncı maddesinin 7 nci fıkrasında «TIR karnesinin ibra edilmemesi veya şarta bağlı olarak ibra edilmesi halinde selahiyetli makamlar işbu maddenin birinci fıkrasında zikredilen paraları, şayet TIR karnesinin alıkonulduğu tarihten itibaren bir yıl zarfında alâkalı teşekküle ibra edilmeme veya şarta bağlı ibra edilme keyfiyetini bildirmemişlerse kefil teşekkülden talep edemezler. Bu hüküm ibra belgesinin usulsüz veya hile yoluyla temin edilmiş olduğu hallerde de tatbik edilir. Bu takdirde ihbar müddeti iki yıldır.» hükmü yer almış bulunmaktadır. Çoğunlukla aramızdaki görüş ayrılığı, bu hükümde yer alan ibra edilmeme halinde «karnenin alıkonma tarihinin» ne olacağı keyfiyetinden, başka bir deyimle bu tabirin değişik manalandırılmasından doğmaktadır. TIR karnesi hamili aracın Türkiye'ye girişinde, bu karnenin «giriş yaprağı» giriş gümrüğüne alınmakta olup bu hal karnenin kabulü işlemidir. Sözü geçen aracın usulüne uygun olarak yurt içinde boşaltılması veya yurt dışına çıkması anında ilgili gümrük idaresi tarafından bu defa karnenin ikinci yaprağı olan «çıkış yaprağı» alınarak, bu yaprağın giriş gümrüğüne gönderilmesi ve karnenin dip koçanına bu hususların işlenmesi ile aracın ibra edilmesi işlemi tamamlanmış olmaktadır, bu suretle karne hamili aracın usulüne uygun olarak boşaltma veya çıkış yaptığı belgelenmiş olmaktadır. Halbuki yukarıda sözünü ettiğimiz fıkra ibra edilmeme halini düzenlemiş bulunmaktadır. Bu halde, TIR karnesi hamili aracın usulüne uygun bir çıkış yapmaması, başka deyimle eşyasını gizlice gümrük hattı içinde bırakması söz konusudur. Böyle bir fiil 1918 sayılı Kaçakçılığın Men'i Hakkındaki Kanuna göre gümrük kaçağı veya teşebbüsü suçunu teşkil eder. Nitekim, bu fıkranın atıf yaptığı 6 ncı maddenin 1 inci fıkrası bu gibi suç teşkil eden halleri öngörmüştür. Davacı da dosyada mevcut dilekçesinde bu hususu açıklamış bulunmaktadır. Bu durumda, TIR karnesi alıkonmakta ve aracın çıkışına müsade edilmemektedir. Hal böyle olunca, maddede öngörülen ihbar müddetinin başlangıcını karnenin alıkonulduğu bu tarihten itibaren başlatmak gerekmektedir. Yoksa çoğunluğun anladığı veçhile TIR karnesinin «giriş yaprağının» giriş gümrüğüne bırakılmasını, karnenin alıkonması olarak kabul etmek mümkün değildir. Çünkü arzettiğimiz gibi sözü geçen fıkrada karnenin alıkonması kaçakçılık suçunun işlenmesi haline münhasır kılınmıştır. Böyle bir halde karnenin tamamı alıkonmakta ve karne ibra edilmemektedir.

Her ne kadar 1974 Revize TIR Sözleşmesinde ibra edilmeme halinin kefil teşekküle bildirilmesi süresinin başlangıcı TIR karnesinin kabul edildiği tarihe bağlanmıssada Türkiye bu sözleşmeye henüz katılmamıştır. Türkiyenin 24 Ağustos 1965 tarihinden beri katıldığı TIR karnesi Himayesinde Milletlerarası Mal ve Eşya Nakliyatına dair Gümrük Sözleşmesinin 6 ncı maddesi 7 nci fıkrasında bu sürenin başlangıcı TIR karnesinin kabul edildiği tarihe değil TIR karnesinin alıkonulduğu tarihe bağlanmıştır.

Bu nedenlerle, ihbar müddetinin başlangıç tarihini, karnenin alıkonduğu tarihten saptamak gerektiği görüşü ile çoğunluk kararına karşıyız.

KARŞI OY

XXXX — TIR Karnesi Himayesinde Milletlerarası Mal ve Eşya Nakliyatına Dair Gümrük Sözleşmesinin 6 ncı maddesi 7 nci fıkrasında «TIR karnesinin ibra edilmemesi veya şarta bağlı olarak ibra edilmesi halinde, selâhiyetli makamlar işbu maddenin 1 inci fıkrasında zikredilen paraları, şayet TIR karnesinin alıkonulduğu tarihten itibaren bir yıl zarfında alâkalı teşekküle ibra edilmeme veya şarta bağlı olan ibra edilme keyfiyetini bildirmemişlerse kefil teşekkülden talep edemezler. Bu hüküm, ibra belgesinin usulsüz veya hile yoluyla temin edilmiş olduğu hallerde de tatbik edilir. Bu takdirde ihbar müddeti iki yıldır.» hükmü yer almıştır.

Olayda TIR aracının 17.9.1979 tarihinde Türkiye'ye giriş yaptığı ve Türkiye'den çıktığı anlaşılmaktadır. İdare aracın usulsüz veya hile yoluyla ibra olarak ülke dışına çıktığını ve bu hususun karne dip koçanlarının İRU'dan getirildiğinden anlaşılacağını iddia etmektedir. (Gümrük ve Tekel Bakanlığı Teftiş Kurulu Sayı: 9 Müfettiş Turan Yıldız tarafından düzenlenen fezleke Sayfa: 8) davacı kefil teşekkül vekili duruşma sırasında karne dip koçanlarının getirilemediğini İRU ile yazışmaların devam ettiğini belirtmiştir. Türkiye'ye giriş yapan bir aracın çıkış yapması ancak TIR karnesinin ibra edilmesi koşulu ile mümkündür. TIR karnesinin ibra işlemi ise ya usule uygundur veya hileli ve usulsüz bir ibradır.

İdare olayda hileli ve usulsüz bir ibra olduğunu iddia ettiğine ve ihbar tarihine göre iki yıllık ihbar süresi de dolmadığına göre davayı çözümleyen yargı organına düşen görev TIR karnesinin dip koçanlarının İRU'dan dış temsilciliklerimiz yoluyla getirilmesi ve ibrada hile ve usulsüzlük bulunup bulunmadığının araştırılması gerektiği görüşünde olduğundan eksik inceleme ile anlaşmazlığın çözümlenmesine karşıyım.

ÜÇÜNCÜ DAİRE KARARLARI

DAMGA VERGİSİ VE RESMİ

T. C.
DANIŞTAY
 Üçüncü Daire
 Esas No : 1984/418
 Karar No : 1984/1997

Özeti : Müteahhit şirketçe satışı taahhüt edilen akaryakıt ve madeni yağa ilişkin olarak düzenlenip imzası davacı noter tarafından tasdik olunan özel anlaşmanın nispi damga vergisine tabi tutulacağı Hk.

Temyiz Eden : .....

Karşı Taraf : Gider Vergi Dairesi Müdürlüğü

İsteğin Özeti : Petrol Ofisi Genel Müdürlüğü ile Alteks Petrol Limited Şirketi arasında düzenlenip davacı noter tarafından imzası tasdik edilen özel anlaşmadan 488 sayılı Kanuna göre alması gereken % 05 nispi damga vergisinin alınmadığı gerekçesiyle adına salınan damga vergisinin iptali talebiyle açılan davayı; 488 sayılı Damga Vergisi Kanununun 4. maddesine göre, bir kağıdın tabi olduğu verginin tayini için o kağıdın mahiyetine bakılarak tablodaki vergisinin bulunacağı, Petrol Ofisi Genel Müdürlüğü ile Alteks Petrol Limited Şirketi arasında yapılan bayilik sözleşmesinin 4. maddesine göre düzenlenen ve imzası Davacı noter tarafından tasdik edilen özel anlaşmayla, Alteks Petrol Limited Şirketi'nin her yıl belli miktarda akaryakıt ve madeni yağı üçüncü kişilere satmayı Petrol Ofisi Genel Müdürlüğüne taahhütte bulunması sebebiyle anılan anlaşmanın sözleşme olmayacağı yolundaki Davacı iddiasında geçerlilik bulunmadığı, 488 sayılı Kanunun 10. maddesine göre, damga vergisinin nispi veya maktu olarak alınacağı, nispi vergide kağıtların nev'i ve mahiyetine göre bu kağıtlarda yazılı belli paranın esas olduğu, belli paradanda, kağıtların ihtiva ettiği veya bunlarda yazılı rakamların hasil edeceği paranın anlaşılacağı, aynı Kanunun 11. maddesinde de, her türlü ikrazata ait taahhütname ve mukavelenelerde para miktarının veya azami haddinin gösterilmesinin mecburi olduğunun açıklandığı, bu nedenlerle özel anlaşmada satışı taahhüt edilen akaryakıt ve madeni yağın anlaşma tarihindeki satış fiyatlarının en düşük olamı üzerinden yapılan hesaplama sonunda Davacı adına nispi damga vergisi salınmasında isabetsizlik bulunmadığı gerekçesiyle reddeden ..... Dördüncü Vergi Mahkemesinin 7.2.1984 gün ve E: 1982/166, K: 1984/59 sayılı kararının; sözkonusu özel anlaşmanın bir maden değil, satış yapma hizmetinin taahhüt edildiği, matrahın kesin olmaması sebebiyle nispi damga vergisine tabi tutulamayacağı ileri sürülerek bozulması istemidir.

Savunmanın Özeti : Bozulması istenilen kararın usul ve Kanuna uygun bulunduğundan temyiz talebinin reddi gerekeceği yolundadır.

Tetkik Hakimi: Turgut Candan

Savcı Figen Er'in Düşüncesi: Uyuşmazlık yükümlü noterlikçe Petrol Ofisi ile bayileri arasında akdolunan bayilik sözleşmesi eki özel sözleşmenin «belli parayı» ihtiva edip etmediği noktasından çıkmış bulunmaktadır.

Bilindiği gibi 488 sayılı Kanununun 10 ncu maddesine göre; damga vergisi nisbi veya maktu olarak alınmakta, nisbi vergide, kağıtların nevi ve mahiyetlerine göre, bu kağıtlarda yazılı belli para esas tutulmaktadır. Maddenin 2 nci fıkrasında ise belli para terimi «kağıtların ihtiva ettiği veya bunlarda yazılı rakamların hasıl edeceği parayı ifade eder» şeklinde tanımlanmıştır.

Uyuşmazlık konusu sözleşmelerde satışı taahhüt edilen akaryakıt ve madeni yağın ton olarak belirlendiğine ve bu suretle belirli miktarlar üzerinden taahhütleri kapsadığına ve sözleşmede öngörülen miktarlar ile düzenlendiği andaki birim fiyatları belli olduğuna göre ihtiva edecekleri meblağın hesabı mümkündür.

Bu itibarla yükümlü adına salınan cezalı tarhiyatın onanması yolundaki Vergi Mahkemesi kararında isabetsizlik görülmediğinden temyiz isteminin reddi ile sözü edilen Mahkeme kararının onanması gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Üçüncü Dairesince işin gereği görüşülüp düşünüldü :

Dava konusu uyuşmazlık, Petrol Ofisi Genel Müdürlüğü ile Alteks Petrol Limited Şirketi arasında akdedilen bayilik sözleşmesinin 4. maddesine göre adı geçen şirket tarafından satışı taahhüt edilen akaryakıt ve madeni yağa ilişkin olarak düzenlenip imzası Davacı Noter tarafından tasdik olunan özel anlaşmanın nispi damga vergisine tabi tutulup tutulamıyacağından doğmuş bulunmaktadır.

488 sayılı Damga Vergisi Kanununun 4. maddesinde; bir kağıdın tabi olacağı verginin tayini için o kağıdın mahiyetine bakılarak buna göre tabloda yazılı vergisinin bulunacağı, (1) sayılı tablonun «Akitlerle ilgili kağıtlar» başlıklı I. bendinin 1. fıkrasında da; mukavelenameler, taahhütnameler ve temliknamelerden belli bir parayı ihtiva edenlerin % 05 nispi, belli bir parayı ihtiva etmeyenlerin ise 150 lira maktu damga vergisine tabi tutulacağı öngörüldüğünden, uyuşmazlığın çözümü için sözkonusu özel anlaşmanın belli bir parayı ihtiva edip etmediğinin tayini gerekmektedir.

492 sayılı Harçlar Kanununun Noter Harçları ile ilgili İkinci Kısımında yer alan 42. maddesinin 2. fıkrasında; menkul ve gayrimenkul mallar hakkında alım, satım, taahhüt ve rehinle ilgili her nevi mukavele, senet ve kağıtlarda değer gösterilmesinin zorunlu olduğu hükme bağlandığına göre, bu tür mukavele, senet ve kağıtlardaki imzaların noterlerce tasdik edilmesinden önce bunların belli bir değer ihtiva eder hale getirilmelerinde yasal zorunluluk bulunduğu ortadadır. Bunun yapılması, anılan özel anlaşmayı belli bir para (değer) ihtiva etmeyen anlaşma haline getiremeyeceğinden Davacı adına nispi damga vergisi salınmasında isabetsizlik görülmemiştir.

Öte yandan, temyiz dilekçesinde ileri sürülen diğer iddialar da temyiz konusu Mahkeme kararının bozulmasını sağlayacak durumda bulunmadığından temyiz isteminin reddine ve sonucu itibariyle doğru olan ..... Dördüncü Vergi Mahkeme-

sinin 7.2.1984 gün ve E: 1982/166, K: 1984/59 sayılı kararının onanmasına; temyiz konusu kararlar hüküm altına alınan vergi miktarına isabet eden 1000.— (Bin) lira nispi karar harcından temyiz konusu kararlar alınan nispi harcin mahsup edilmesinden sonra kalan miktarın temyiz talebinde bulunandan alınmasına 6.6.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

EMLAK ALIM VERGİSİ

T. C.

DANIŞTAY

Üçüncü Daire

Esas No : 1983/943

Karar No : 1984/743

Özeti : 198 sayılı Kanunun 3. Maddesinin (h) fıkrası hükmü karşısında deprem bölgesi olduğu Maliye ve İmar İskân Bakanlıklarınca müştereken tesbit edilmeyen bir sahada, mükellef şirketin inşa ettirdiği sosyal bina için yapılan emlak alım vergisi tarhiyatında Kanuna aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : .....

Davalı : Gediz Malmüdürlüğü

Davanın Özeti : Mükellef şirketin ..... İlçesi ..... Köyü civarında inşa etmiş olduğu sosyal bina için ihtirazi kayıtlı verilen beyanname üzerine yapılan emlak alım vergisi tarhiyatına; binanın inşa edildiği yerin deprem bölgesi olması ve depremin vuku bulunduğu tarihten itibaren 5 yıl içinde inşaatın bitirilmiş bulunması sebebiyle 198 sayılı Kanunun 3. maddesine 1318 sayılı Kanunla eklenen (h) fıkrası uyarınca emlak alım vergisinden muaf tutulmaları gerektiğinden bahisle yapılan itirazı; .....’de vuku bulan deprem nedeniyle gerek Gediz’in yerleşim plânında gerekse afete maruz kalmış köylerdeki yerleşim plânlarında mesken olsun, işleri olsun afet nedeniyle yapılan tüm inşaat arsalarının hazine adına kayıtlı iken İmar ve İskân Bakanlığınca bazı meskenler ve işyerlerinin bina ve arsalarının inşaatları kişilerce yapılmak üzere tahsisinin yapıldığı, tapu sicilinde tahsisin belirtilen Bakanlıkça hazine arazisi üzerinde veya hazinece kamulaştırılan yerlerde yapıldığının belirtilmiş olduğu, oysa ilgili şirket bu nitelikteki araziler üzerine inşaat yaptığını, bu araziler üzerindeki inşaatın 198 sayılı Kanunun 3 (h) maddesi gereğince vergiden muaf olduğunu ilgili Bakanlık yazılarıyla ve taleple Vergi Dairesine tevsik edemediğinden inşaat sahasının muafiyet hükmünün uygulanmasına esas bir saha olmadığı, diğer taraftan Kanun koyucunun 198 sayılı Kanunun 3 (h) fıkrasını düzenlemekteki amacının tabii afetlere maruz kalan kişi ve Kuruluşların afetten arta kalan son imkânları ile mesken ve işyerlerini yeniden inşa etmelerini bir ölçüde teşvik etmek ve uğradıkları maddi ve manevi zararın bir kısmını emlak alım vergisi muafiyetiyle telafi etmek olduğu, bu sebeple afete maruz kalmamış olan mükellef şirketin depremin vuku bulunduğu tarihten sonra inşa ettiği binaların kanunun bu hükmünden yararlandırılmasının kanunun maksadına aykırı olacağı gerekçesiyle reddeden ve tarhiyatı aynen tasdik eden ..... Gayrimuvazzaf

İtiraz Komisyonununun 20.6.1978 gün ve 2 sayılı kararının; 198 sayılı Kanununun 3. maddesinin (h) fıkrasında muafiyetin depremde binaları yıkılanlara uygulanması gerektiği yolunda bir hükme yer verilmediği, binanın inşa edildiği yerin deprem bölgesi olduğunun resmi belgelerle kanıtlandığı ileri sürülerek bozulması istemidir.

Savunmanın Özeti: Bina inşaatının yapıldığı arsanın Maliye ve İmar İskân Bakanlıklarınca tespit edilen sahalardan olmadığı ve 198 sayılı Kanununun 3 (h) maddesi de bizzat deprem afetine maruz kalmış kişi ve Kuruluşların elde kalan son imkânları ile hasara uğrayan bina birimlerini yeniden yapmalarını amaçladığı cihetle İtiraz Komisyonunca tarhiyatın tasdikine ilişkin olarak verilen kararda mevzuata aykırılık bulunmadığı bu nedenlerle davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Tetkik Hakimi: Günay Erden.

Savcı Sıtkı Gündüz'tin Düşüncesi: Uyuşmazlık, Yeni ..... Köyü mevkiinde 1975 yılında inşaatı tamamlanan taşınmazlar için ihtirazi kayıtla verilen emlak alım vergisi beyannamesine istinaden tahakkuk ettirilen emlak alım vergisine yapılan itirazın İtiraz Komisyonunca, vergiye konu taşınmazların afet belgesinde bulunduğu, ilgili Bakanlık yazılarıyla belgelendirilip vergi dairesine ibraz edilmediği ayrıca 198 sayılı yasanın 3/h maddesinde yazılı muafiyet hükmüyle, tabi afetlere maruz kalarak binaları yıkılan kişi ve kuruluşların maddi ve manevi zararlarının bir kısmının emlak alım vergisi muafiyeti tanınmak suretiyle telafisinin amaçlandığı, bu nedenle afete maruz kalmayan ve depremden sonra binaları inşa edilen şirket adına yapılan tarhiyatta isabetsizlik bulunmadığı gerekçesiyle itirazın reddine karar verilmiş olmasından doğmuş bulunmaktadır.

Yükümlü, kanunda öngörülen mafiyetten yararlanmak için afete maruz kalmanın şart olmadığını, afet bölgesinde ve kanunda yazılı sürede yapılacak tüm inşaatların muafiyetten yararlanması gerekeceğini iddia ederek itiraz komisyonu kararının bozulmasını talep etmektedir.

198 sayılı Emlak Alım Vergisi Kanununun 1318 sayılı Kanununun 83. maddesiyle eklenen 3/h maddesinde; Deprem, su basması, yangın gibi tabii afetlerin vukubulduğu bölgelerde bu afetlerin vukuunu takibeden yıldan itibaren en çok beş yıl içinden arsa üzerine inşa veya binaya ilave suretiyle meydana getirilen binalar, ve bağımsız bölümler ve katların emlak alım vergisinden istisna olduğu ve meskur bölgelerin Maliye ve İmar ve İskan Bakanlıklarınca müştereken tespit olunacağı hükme bağlanmış bulunmaktadır.

Kanunda, vergi istisnasından yararlanmak bakımından afet bölgesinde inşa edilen binaların afetten zarar görenlere ait olacağına dair herhangi bir hükme yer verilmemiş, bölgenin sosyal ve iktisadi yönden gelişmesi ve imarı amaçlanmıştır. Kaldiki, biran için komisyon kararında yazılı olduğu üzere tanınan vergi istisnası ile afete maruz kalanların maddi ve manevi zararlarının giderilmesinin amaçladığı kabul edilse dahi, olayda yükümlü şirketin ortaklarını afetten zarar gören yöre halkı teşkil ettiğine göre bu bakımdanda söz konusu binaların vergi istisnasından yararlandırılması gerekir. Öte yandan Anayasa'nın vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin kanunla konulacağı ilkesi karşısında konunda açıkca vergiye tabi olduğu belirtilmeyen mezkur binalar hakkında davacı şirketin ile yükümlü tutulmasında isabet yoktur.

Davacının, istisnadan yararlanmak için kanunda öngörülen şartları yerine getirip getirmediği hususuna gelince; dosyanın incelenmesinden, ihtilaflı binaların

depremin vukubulduğu 1970 yılını izleyen ve kanunda yazılı 5 yıl içinde (1975 yılında) tamamlandığı tartışmasızdır. Bu binaların yeni ..... Bölgesinde inşa edildiği ve bu bölgenin afet bölgesi dahilinde bulunduğu yine dosyada mevcut ..... Özel İdare Memurluğu yazısı ile bu yazıya ekli Bakanlar Kurulu Kararı ile sabit bulunmaktadır. Bunedenle binaların istisnadan yararlanma şartlarına uygun bulunduğu anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle temyiz konusu itiraz komisyonu kararının bozularak ihtilafli binalar için tahakkuk ettirilen vergilerin terkinine karar verilmesi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Üçüncü Dairesince, duruşma için belli edilen 5.3.1984 gününde Davacı şirketin 213 sayılı Kanunun mükerrer 378. maddesi uyarınca duruşmada hazır bulundurduğu Muhasebe Müdürü ..... ile davalıyı temsilen gelen Hazine Avukatı Tükel Erkan dinlendikten Savcı Sıtkı Gündüz'ün düşüncesi alındıktan ve gelen tarafa son olarak bir diyeceği olup olmadığı sorulduktan sonra Tetkik Hakimi Günay Erden'in açıklamaları da dinlenilerek işin gereği görüşülüp düşünüldü :

198 sayılı Emlâk Alım Vergisi Kanununun 3. maddesine 1318 sayılı Kanunun 83. maddesiyle eklenen (h) fıkrasında; deprem, su basması, yangın gibi tabii afetlerin vukubulduğu Maliye ve İmar ve İskan Bakanlıklarınca müştereken tesbit olunan bölgelerde, bu afetlerin vukuunu takibeden yıldan itibaren en çok beş yıl içinde arsa üzerine inşa veya binaya ilave suretiyle bina bağımsız bölüm veya katlar meydana getirilmesinin emlâk alım vergisine tabi bulunmadığı hükmüne bağlanmış olup Davacı şirket de temyiz dilekçesi ekinde ibraz ettiği 5.8.1970 gün ve 7/1164 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile inşaat yerinin deprem bölgesi olarak tesbit edildiğini, bu sebeple emlâk alım vergisinden muaf tutulmaları gerektiğini ileri sürmekte ise de; mezkûr Bakanlar Kurulu Kararnamesinin incelenmesinden, bu kararın Gediz ilçesi merkezinde 28.3.1970 gününde vukubulan depreminde zarar gören 2349 ailenin, ilgili Bakanlıkların yetkili temsilcilerinden kurulu komitece seçilen ve «Karılar Pazarı» denilen mevkie yerleştirilmelerine ilişkin olup 7269 sayılı Kanunun 1051 sayılı Kanunla değişik 16. maddesi hükmüne göre verildiği, dolayısıyla 198 sayılı Kanunun 3. maddesine 1318 sayılı Kanunun 83. maddesi ile eklenen (h) fıkrasında öngörüldüğü gibi sosyal binanın inşa edildiği bölgenin deprem bölgesi olarak tesbitine ilişkin bulunmadığı anlaşıldığından yukarıda sözü edilen 198 sayılı Kanunun 3. maddesinin (h) fıkrası hükmü karşısında deprem bölgesi olduğu Maliye ve İmar ve İskan Bakanlıklarınca müştereken tespit edilmeyen bir sahada mükellef şirketin inşa ettiği sosyal bina için ihtirazi kayıtlarla verilen beyanname üzerine yapılan emlâk alım vergisi tarhiyatında Kanuna aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan sebeplerle, uyumsuzluk konusu emlâk alım vergisi tarhiyatının tasdikine ilişkin bulunan Gediz Gayrimuvazzaf İtiraz Komisyonunun 20.6.1978 gün ve 2 sayılı kararı sonucu itibarıyla yerinde bulunduğundan davanın reddine ve mezkûr kararın onanmasına, 1400.— (bindörtüüz) lira avukatlık ücretinin Davacıdan alınarak davalıya verilmesine 5.3.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

T. C.
DANIŞTAY
Üçüncü Daire

Esas No : 1983/2594

Karar No : 1984/991

Özeti : 7338 sayılı Kanununun 13 üncü maddesinin, mükelleflere her altı ayda bir Vergi Dairesine bilgi verme zorunluluğu getiren hükmünde öngörülen altı aylık sürenin başlangıcı olarak mükellefin yapılan tahakkuktan bilgi sahibi olduğu tarihin kabul edilmesi gerektiği Hk.

Davacı : .....

Vekili : Av. ....

Davali : Yeşil Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davanın Özeti : Murislerinin ölümü sebebiyle verilen veraset ve intikal vergisi beyannamesinde gösterilen ihtilâflı borçlar hakkında 7338 sayılı Kanununun 13 üncü maddesinde belirtilen altı aylık süre içinde Vergi Dairesi Müdürlüğüne bilgi verilmemesi üzerine ikmalen salınan veraset ve intikal vergisine vaki itirazı; 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun 13 üncü maddesi, müteveffanın sağlığında mahkemeye veya İcra Dairesine intikal etmiş ve takip edilmekte bulunan alacak ve borçları tekabül eden vergilerin tecilini umumi hükümlere göre 10 sene olarak tespit edilmiş olmakla beraber bu müddet içinde mahkemece ve İcra Dairesince bir karar verilmemiş olduğu ve mükellefler kendilerine tahmil olunan her altı ayda bir bildirme mükellefiyetini yerine getirmemiş buldukları takdirde tecil edilmiş olan borçlara ve alacaklara isabet eden vergilerin tahsil edileceğini hükme bağlamış olup ihtilâflı dosyada bulunan belgelere göre 11.5.1975 tarihinde vefat eden ..... varisleri tarafından 14.12.1976 tarihinde verilen veraset ve intikal vergisi beyannamesinde 8.465.000 lira olarak intikal eden mallar, haklar ve menfaatler, 4.962.807. - lira, borçlar ise 1.593.605 lirası ihtilâfsız, 3.369.200 lirası ihtilâflı borç olarak gösterildiği ve Vergi Dairesince bu beyana dayanılarak 8.465.000 liradan 4.962.807. - lira borcun tenzil edilmesiyle kalan 3.502.193 lira üzerinden 1/3 hisse itibariyle 1.127.397.66 lira matraha göre vergi tahakkuk ettirildiği cihetle borçla ilgili tecil muamelesinin tahakkuk ettirilen vergiye esas olan matrahın belirlenmesiyle yapıldığının anlaşıldığı, tecilin başlangıç tarihi ise beyannamenin verildiği 14.12.1976 tarihine, 7338 sayılı Kanununun 10 uncu maddesinde belirtilen 15 günlük ek sürenin ilâvesiyle 29.12.1976 tahakkuk tarihi ile başladığından, mükellefin bu tarihten itibaren 6 ay içinde borçla ilgili olarak Vergi Dairesine bilgi vermesi gerekirken 6.7.1977 tarihinde Vergi Dairesi Müdürlüğüne Kanunla öngörülen 6 aylık süreyi geçirek bilgi verdiği gerekçesiyle redderek 7338 sayılı Kanununun 13 üncü maddesi kapsamındaki borçla ilgili olarak tarh edilen verginin tasdikine karar veren Bursa Vergiler Muvazzaf İtiraz Komisyonununun 20.10.1978 gün ve 1249 sayılı kararının; veraset ve intikal vergisinin tahakkuk yapılmadan tecilinin mümkün bulunmadığı, vergi hukukunda zimni tecil ve zimni tahakkuk olmadığı, ihtilâflı borçlarla ilgili dilekçe verme mükellefiyetinin başlangıcının borçlarla ilgili tahakkuk ile tecilin yapıldığı gün olduğu yolunda Danıştay 11 inci Dairesi-

nin kararı bulunduğu ve olayda borçlarla ilgili tahakkuk 8.12.1977 tarihinde yapıldığından daha önce bir tecil işleminde bulunmadığı iddiaları ile bozulması isteginden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Mükelleflerin veraset ve intikal vergisi beyannamesini verdikleri tarihten 15 gün sonra verginin tahakkuk edeceği 7338 sayılı Kanununun 10 uncu maddesi hükmü olduğundan beyannamenin verildiği tarihe göre 6.7.1977 tarihinde verilen dilekçenin aynı Kanununun 13 üncü maddesinde belirtilen 6 aylık sürede verildiğinin kabulünün mümkün bulunmadığı, dayanağı olmayan davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Tetkik Hakimi : Engin Kumrulu

Savcı Güngör Göksu'nun Düşüncesi : Uyuşmazlık, murisin ölümü üzerine verilen veraset ve intikal vergisi beyannamesinde gösterilen ihtilaflı borçlar için 7338 sayılı Kanununun 13 üncü maddesinde belirtilen altı aylık süre içinde vergi dairesine bilgi verilmemesi nedeniyle yapılan tarhiyatı onayan itiraz komisyonu kararının yerinde olup olmadığına ilişkin bulunmaktadır.

7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun 13 üncü maddesinde, müteveffanın sağlığında mahkemeye veya icra dairesine intikal etmiş ve takip edilmekte bulunmuş olan alacak ve borçlara taalluk eden vergilerin tecili, umumi hükümlere göre 10 sene olarak tesbit edilmiş olmakla beraber bu müddet içinde mahkemece veya icra dairesince bir karar verilmemiş olduğu veya mükellefler kendilerine tahmil olunan her altı ayda bir bildirme mükellefiyetini yerine getirmemiş buldukları takdirde tescil edilmiş olan borçlara ve alacaklara isabet eden vergilerin tahsil edileceğini hükme bağlamıştır.

Olayda, 11.5.1975 tarihinde vefat eden kişinin varisleri 14.12.1976 tarihinde vergi dairesine veraset ve intikal vergisi beyannamesi vermişler ve beyandaki matraha göre davacı adına vergi tahakkuk ettirilmiştir.

Yapılan bu işleme göre, borçla ilgili tescil muamelesi tahakkuk ettirilen vergiye esas olan matrahın belirlenmesi ile yapılmıştır. Tescilin başlangıç tarihi ise beyannamenin verildiği 14.12.1976 tarihine 7338 sayılı Kanununun 10 uncu maddesinde belirtilen 15 günlük ek sürenin ilâvesiyle 29.12.1976 tahakkuk tarihi ile başlamaktadır. Dolayısıyla mükellefin bu tarihten itibaren 6 ay içerisinde borçla ilgili vergi dairesine bilgi vermesi gerekmektedir. Mükellef 6.7.1977 tarihinde vergi dairesince bilgi verdiğiinden kanunda öngörülen 6 aylık süreyi geçirmiştir.

Bu nedenlerle davacı vekilinin ileri sürdüğü iddialarda haklılık görülmediğinden dayanaksız davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Üçüncü Dairesince işin gereği görüşülüp düşünüldü :

7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun 13 üncü maddesinde, «Müteveffanın sağlığında İcra Dairesine veya mahkemeye intikal etmiş ve takip edilmekte olan alacak ve borçlarının beyannamede sarahaten gösterilmesi şarttır. Bu alacak ve borçların vergileri tahakkuk ettirilerek tahsilleri İcra Dairesi veya mahkemenin vereceği kati karar veya hüküm neticesine intizaren tecil olunur. Şu kadar ki, bu tecil her ne suretle olursa olsun, hiçbir zaman on seneden fazla devam

edemez. Mükellefler her altı ayda bir icra ve dava vaziyetlerini bir dilekçe ile Vergi Dairesince bildirmeye mecburdurlar. Bu bildirim yapılmadığı takdirde tecil olunan vergiler derhal tahsil edilir. Tecil olunan vergilerin taallük eylediği davalar tecil müddetinden sonra neticelenecek olursa mükelleflerin müracaatı üzerine ve tebeyyün edecek hale göre gereken düzeltmeler yapılır ve fazla alınmış vergiler varsa terkin ve sahiplerine geri verilir.» hükmü yer almıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden ise; mükellefin diğer mirasçılar ile birlikte düzenleyerek Vergi Dairesine verdiği Veraset ve İntikal Vergisi Beyannamesinde gösterilen 4.962.807.— lira borcun 3.369.200.— lirasının ihtilâflı olduğunun bildirilmesine rağmen Vergi Dairesi Müdürlüğüne beyannamede gösterilen borçların kendilerine intikal eden malvarlığından tenzil edilmesinden ve kanuni istisnaların düşülmesinden sonra tespit edilen 1.127.397.66 lira matraha göre 13.1.1977 tarihinde veraset ve intikal vergisi tahakkukunun yapıldığı ve mükelleflerin de beyannamede ihtilâflı olarak gösterilen borçlar hakkında 6.7.1977 tarihli dilekçe ile Vergi Dairesi Müdürlüğüne bilgi verdiği, ancak hesap uzmanı tarafından yapılan inceleme sonunda düzenlenen raporda mükelleflerce mezkûr borçlarla ilgili bilginin süresinde verilmediğinin belirtilmesi üzerine matrahtan tenzil edilen ihtilâflı borçlar için ek tahakkuk yapıldığı anlaşılmış olup yukarıda açıklanan Kanun hükmüne göre mezkûr borçlara tekabül eden vergilerin tecil edildiği konusunda 13.1.1977 tarihinde yapılan tahakkukla bilgi sahibi olduğu açık bulunan mükellefin bu tarihe göre 6 aylık süre içinde, 6.7.1977 gününde Vergi Dairesi Müdürlüğüne dilekçe vererek Kanunun sözü edilen 13 üncü maddesi ile yüklenen bilgi verme mükellefiyetini yerine getirdiğinin kabulü ile tecil işlemine devam olunması gerekirken, beyannamenin verildiği 14.12.1976 tarihine göre 7338 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi ile tahakkuk için öngörülen fakat olayda Vergi Dairesince geçirilmiş olan 15 günlük süre sonundan itibaren bilgi verme mükellefiyetinin başladığının kabul edilmesi suretiyle 6 aylık sürenin geçirildiğinden bahisle verilen dava konusu İtiraz Komisyonu kararında yukarıda sözü edilen Kanun hükmüne uyarlık görülmemiştir.

Açıklanan sebeplerle dava konusu ..... Vergiler Muvazzaf İtiraz Komisyonunun 20.10.1978 gün ve 1249 sayılı kararının re'sen ve nihai olarak bozulmasına, 2329 sayılı Kanuna göre davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi Uyarınca 700.— (Yediyüz) lira avukatlık ücretinin Yeşil Vergi Dairesi Müdürlüğünden alınarak Davacıya verilmesine 23.3.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

VERGİ USULÜ

T.C.
DANIŞTAY
Üçüncü Daire

Esas No : 1983/2499
Karar No : 1984/1467

Özeti : 213 sayılı Kanununun 13. maddesinde sayılan mücbir sebeplerin, aynı kanunun 2. kitabında sayılan ödevlerin yerine getirilmesine ilişkin süreleri keseceği, uzlaşma başvurusunun varlığı ödevinin yerine getirilmesi olarak yorumlanamayacağı Hk.

Davacı : .....

Davaın : Maliye ve Gümrük Bakanlığı

Davanın Özeti : 1980 yılı için adma salınan emlak alım vergisi ve kesilen kusur cezası dolayısıyla tesbit edilen uzlaşma gününde hasta olduğundan bahisle uzlaşmaya katılmayan Davacının yeniden uzlaşma günü tayin edilmesini isteğini reddeden ..... İli Defterdarlığı Uzlaşma Komisyonunun 2.11.1981 gün ve 679 sayılı kararını kaldırılarak yeni bir uzlaşma günü tayin edilmesi yolunda yaptığı başvurunun reddine ilişkin davaı idare işleminin iptali istemidir.

Savunmanın Özeti : Davacının uzlaşma komisyonuna ikinci müracaatında ibraz ettiği hastalık raporuna göre, uzlaşmaya katılmama sebebi olarak belirtilen hastalığın Vergi Usul Kanununun 13. maddesinde yer alan ağır hastalık hali olmadığı, yasal dayanağı bulunmayan davanın reddi gerektiği yolundadır.

Tetkik Hakimi : Nilgün Akpınar

Savcı Güngör Göksu'nun Düşüncesi : Dava, uzlaşmaya hasta olması nedeniyle katılmayan davacının hastalığına ait raporu ibraz ederek yeni bir uzlaşma isteminin Maliye Bakanlığınca reddi işleminin iptali dileğiyle açılmıştır.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun uzlaşma ile ilgili üçüncü bölüm Ek-5 nci maddesinde, mükellefin veya adına ceza kesilenin uzlaşma komisyonunun davetine icabet etmemesi, komisyona geldiği haldé uzlaşma tutanağını imzalamaması veya bu tutanağı itirazi kayıtlı imzalamak istemesi halinde de uzlaşma temin edilmemiş sayılacağı ve aynı kanunun 13 nci maddesinde açıklanan mücbir sebepler arasında, vergi ödemelerinden herhangi birinin yerine getirilmesine engel olacak derecede ağır kaza, ağır hastalık ve tutukluluk halinin bulunduğu öngörülmüştür.

Olayda, süresi içinde yaptığı uzlaşma talebi uzlaşma komisyonunca kabul edilerek 22.10.1981 gününde davacının uzlaşmaya çağırıldığı, davacının hastalığından bahisle uzlaşma görüşmelerine katılmaması üzerine gerekli tutanağın düzenlenerek adigeçene tebliğ olunduğu, mükellefin 26.10.1981 tarihli dilekçesi ekinde rapor ibraz etmek suretiyle kendisine uzlaşma görüşmesi için yeniden bir gün tayin edilmesini istediği, uzlaşma komisyonunca talebinin reddolunması üzerine Maliye Bakanlığınca müracaat ederek hastalığının mücbir sebep sayılmasını talep ettiği ve talebi reddolunca da Danıştayca dava açtığı anlaşılmıştır.

Mükellefin ibraz ettiği hastalık raporu Maliye Bakanlığınca Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına gönderilerek incelettirilmiş ve dosyada mevcut bu bakanlığın cevabi yazısında söz konusu hastalığın 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 13/1 inci maddesinde öngörülen ağır hastalıktan olmadığı belirtilmiştir.

Bu durum karşısında mükellef davasının yasal dayanağı bulunmadığı anlaşıldığından reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Üçüncü Dairesince işin gereği görüşülüp düşünüldü :

Uyuşmazlık konusu olayda, ikmalen salınan emlak alım vergisi ve kesilen kusur cezasına ilişkin ihbarnameleri 11.8.1981 gününde tebellüğ eden mükellefin 7.9.1981 gününde ve süresi içinde yaptığı uzlaşma talebi üzerine uzlaşma komisyonunca tesbit olunan 22.10.1981 gününde hasta olduğundan bahisle uzlaşmaya katılmadığı, bilâhare 26.10.1981 günlü dilekçesi ekinde sunduğu istirahat raporu nedeniyle kendisine yeni bir uzlaşma günü tayin edilmesini istediği, bu isteğinin de «mücbir sebep olarak ileri sürülen hastalığın Vergi Usul Kanununun 13. maddesinde belirtilen ağır hastalık hali olmadığı» gerekçesiyle reddedildiği anlaşılmıştır.

Vergi Usul Kanununun 13. maddesinin 1. bendinde, vergi ödevlerinden herhangi birinin yerine getirilmesine engel olacak derecede ağır hastalık mücbir sebep olarak sayılmış ise de bu sebep, yani «ağır hastalık» hali mükelleflerin ancak 213 sayılı Kanunun 2 nci kitabında sayılan ödevlerinin yerine getirilmesine ilişkin süreleri keseceğinden Kanunun 2 nci kitabında sayılmayan, dolayısıyla bir vergi ödevinin yerine getirilmesi olarak nitelendirilmesine olanak bulunmayan uzlaşma başvurusunun da vergi ödevinin yerine getirilmesi olarak yorumlanması suretiyle mücbir sebebin buradaki süreyi de keseceği yolunda ileri sürülen iddiayı incelemeye olanak bulunmamaktadır.

Açıklanan sebeplerle davanın reddine, bin lira maktu harcın Davacıdan alınmasına 17.4.1984 gününde oybirliği ile karar verildi.

— 0 —

YARGILAMA USULÜ

T. C.

DANIŞTAY

Üçüncü Daire

Esas No : 1983/4854

Karar No : 1984/36

Özeti : Yargılamanın yenilenmesi isteminin kabulüne ve dava konusu işlemin iptali istemine dair kararın düzeltilmesinin istenemeyeceği Hk.

Kararın Düzeltilmesini İsteyen : Tarım, Orman ve Köyişleri Bakanlığı

Karşı Taraf : Mehmet Torun

İsteğin Özeti : Davacının Devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin olup Tarım ve Orman Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu'nun 30.7.1981 gün ve 9 sayılı kararına dayalı bulunan işlemin iptali isteği ile açıldığı

davanın reddine dair Danıştay Üçüncü Dairesinin 27.10.1982 gün ve 1982/2640 sayılı kararına karşı yaptığı yargılamanın yenilenmesi isteminin kabulü ile 27.10.1982 gün ve 1982/2640 sayılı kararın ortadan kaldırılması ve dava konusu işlemin iptali yolundaki Danıştay Üçüncü Dairesinin 21.11.1983 gün ve 1983/2730 sayılı kararının; yargılamanın yenilenmesi dilekçesinde ileri sürülen nedenlerin 2577 sayılı Kanunun 53 üncü maddesinde belirtilen sebeplerin hiçbirisine uymadığı ileri sürülerek düzeltilmesi isteğidir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Üçüncü Dairesince, 2577 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi uyarınca Tetkik Hakimi M. Yaşar Kayıhan'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü :

Gerek yargılamanın yenilenmesi gerek kararın düzeltilmesi müessesesi, yeni bir uyumsuzluğun çözümüne değil, evvelce dava konusu yapılmış olan bir uyumsuzluk hakkında verilen kesin kararın aynı yargı merci tarafından yeniden incelenerek değiştirilmesini temine matuf bir kanun yolu olduğu cihetle, bunların ilk davadan ayrı, müstakil bir uyumsuzluk gibi mütalâa edilmesi mümkün bulunmadığı gibi ikisi arasındaki yegane fark, eski bir içtihadı birleştirme kararında da belirtildiği üzere, kararın düzeltilmesi yolunun iradî bir hatanın, yargılamanın yenilenmesi yolunun ise irade dışında vuku bulmuş bir hatanın tashihine yönelik bulunduğundan her iki kanun yolunun aynı mahiyette mütalâa edilmesinde zaruret vardır.

Böyle olunca da, aynı gayeye matuf olmak üzere ancak esas karar hakkında müracaat edilebilecek bu kanun yollarına birbirleri hakkında da müracaat edilebilmesine, bir diğer deyişle yargılamanın yenilenmesi talebi üzerine verilen karar hakkında kararın düzeltilmesi yoluna, kararın düzeltilmesi talebi üzerine verilen karar hakkında da yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilebilmesine cevaz ve imkân olmamak lazım gelir. Zira; aksine bir uygulama kesin hükmün yargı merci nezdinde ilânihaye inceleme konusu yapılabilmesi neticesini doğurur ki tecviz edilemez.

Bu sebeplerle yargılamanın yenilenmesi isteğinin kabulü suretiyle verilen kararın düzeltilmesi talebinin incelenmeksizin reddine 5.1.1984 gününde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Üçüncü Daire
 Esas No : 1983/1915
 Karar No : 1984/10

Özeti : Tek hakim tarafından verilen ve mükellefiyetin mevzuuna esasına, şekline muafiyet ve istisna hükümlerine ilişkin bulunmayan kararların, Danıştay'da temyizden incelenemeyeceği Hk.

Temyiz Eden : ..... Yenimahalle Emlâk Vergi Dairesi Müdürlüğü
Karşı Taraf : .....

İsteğin Özeti : Mükellef adına salınan kusur cezalı emlâk alım vergisi tarhiyatını tadilen tasdik eden ..... Yedinci Vergi Mahkemesinin 30.12.1982 gün ve E: 1982/1950, K: 1982/123 sayılı kararının bozulması isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Savunma gönderilmemiştir.

Tetkik Hakimi : Günay Erden

Savcı Sıtkı Gündüz'ün Düşüncesi : Uyuşmazlık; salınan vergiyi değişiklikle onayan cezayı terkin eden Vergi Mahkemesi kararının, tarhiyatın aynen onanması iler sürülerek bozulması isteğine ilişkindir.

2801 sayılı «Bazı Kamu Alacaklarının Özel Uzlaşma Yolu ile Tahsili Hakkında Kanun»un 8 inci maddesinin 1, 4 ve 5 numaralı bentlerinin birlikte incelenmesinden; yükümlülerin ihtilâf yaratmaktan vazgeçmeleri halinde idarenin de ihtilâf yaratmayacağı ve yaratılmış ihtilâfları sürdürmeyeceği, yasanın yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla tarhiyatın bulunduğu en son safhada verilmiş olan kararın terkin kararı olması halinde, İdarece ihtilâftan vazgeçileceği öngörülmüş olup, değişikliklere onama kararları hakkında hüküm; karşılıklı olarak istemden vazgeçme şeklinde düzenlenmiş ise de olayda olduğu gibi sadece Vergi Dairesinin ihtilâf yaratığı durumlarda, ihtilâfın yükümlü tarafında sürdürülmediği ve kararın kısmi terkin niteliği taşıdığı nazara alındığında, İdarenin de ihtilâftan vazgeçmiş sayılması gerektiğinden, uyuşmazlık hakkında karar verilmesine yer olmadığı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Üçüncü Dairesince işin gereği görüşülüp düşünüldü:

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 47. maddesinde, İdare ve Vergi Mahkemelerinin tek hâkimle verdiği kararların temyiz edilemeyeceği, ancak mükellefiyetin mevzuuna, esasına, şekline, muafiyet ve istisna hükümlerine ilişkin vergi uyuşmazlıklarında tek hâkimle verilen kararların Danıştay'da temyiz edilebileceği hükme bağlanmış olup, mükellefin kusur cezalı emlâk alım vergisi tarhiyatını terkin edilmesi talebiyle açmış olduğu dava sonunda ..... 7. Vergi Mahkemesince tek hâkim tarafından verile 30.12.1982 gün ve 123 sayılı karar, yukarıda sözü edilen maddede öngörüldüğü üzere mükellefiyetin mevzuuna, esasına, şekline, muafiyet ve istisna hükümlerine ilişkin olmadığından, Danıştay'ca temyize ince-

lenmesi mümkün bulunmayıp mezkûr karara karşı 2577 sayılı Kanunun 45. maddesi hükmü uyarınca aynı yargı çevresindeki Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilebileceği cihetle ..... 7. Vergi Mahkemesinin tek hâkimli olarak verdiği kararının temyizden incelenmesi istemiyle verilen dilekçe üzerine sözü edile Mahkeme tarafından tekemmül ettirilerek Danıştay'a gönderilen dosyanın karara bağlanması Danıştay'ın görevi dışında bulunduğundan temyiz isteğinin görev yönünden reddine ve 2577 sayılı Kanunun 15. maddesinin (a) bendi hükmü uyarınca dosyanın bu kararı itirazden incelemeye yetkili bulunan Ankara Bölge İdare Mahkemesine tevdiine 3.1.1984 gününde oybirliği ile karar verildi.

— 0 —

T. C.
DANIŞTAY
Üçüncü Daire

Esas No : 1984/53

Karar No : 1984/158

Özeti : Davaya konu edilen işlemin Maliye ve Gümrük Bakanlığı işlemi olması nedeniyle, davanın çözümüne dava konusu işlemi yapan Maliye ve Gümrük Bakanlığının bulunduğu yer olan Ankara'daki Vergi Mahkemesinin yetkili olduğu Hk.

GÖNDERME KARARI

Kocaeli 2. Vergi Mahkemesinin 7.10.1983 gün ve E: 1983/129, K: 1983/424 sayılı kararıyla 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 43. maddesinin 1/b fıkrası uyarınca görevli ve yetkili mahkemenin belirlenmesi bakımından Danıştay Başkanlığına gönderilen ve Danıştay Başkanlık Kurulunun 23.12.1983 gün ve E: 1983/16, K: 1983/18 sayılı kararıyla çözümünün Dairemize ait bulunduğu kararlaştırılan dosya incelenerek işin gereği görüşülüp düşünüldü:

Dava dosyasının incelenmesinden, davanın, köye başışı uygun görülerek gümrük vergi ve resimlerinden muaf yurda ithal edilen, ancak kaçak orman emvali naklinde kullanılması sebebiyle mahkemece müsadere edildikten sonra Düzce Orman İşletmesi Müdürlüğüne 2490 sayılı Kanuna göre yapılan ihalesinde satın alan tarafından Davacıya satılan minibüsün gümrük vergi ve resimlerinin ödemesi için ilgili gümrük idaresine başvurulması gerektiği yolundaki Maliye ve Gümrük Bakanlığının 7.2.1983 gün ve 18225 - 94 - A - 577/(83) sayılı işleminin iptali isteğiyle açıldığı anlaşılmış olup davanın açıldığı Sakarya İdare Mahkemesi, gümrük vergi ve resminin tarh ve tahakkukunun yapılabilmesini sağlamak için tesis edilmiş bir işlem nedeniyle açılan davanın işlemin yapıldığı yerdeki yetkili vergi mahkemesinde açılması gerektiği görüşü ile davayı görev ve yetki yönünden reddederek dava dosyasını Ankara 5. Vergi Mahkemesine, Ankara 5. Vergi Mahkemesi ise, davanın çözümlenmesinde yetkili mahkemenin vergiyi tahsil edecek olan İzmit Gümrükler Başmüdürlüğüne bulunduğu yerdeki Vergi Mahkemesinin olduğu gerekçesiyle dosyanın Kocaeli Vergi Mahkemesine gönderilmesine karar vermiş, Kocaeli 2. Vergi Mahkemesi ise, 7.10.1983 gün ve E: 1983/129, K: 1983/424

sayılı kararı ile yukarıda açıklanan aşamaları belirterek dava dosyasını 2577 sayılı Kanununun 43. maddesinin 1/b fıkrası uyarınca Danıştay'a göndermiştir.

Yukarıda sözü edilen 2577 sayılı Kanunun «Vergi Uyuşmazlıklarında Yetki» başlıklı 37. maddesinin (a) bendinde «Uyuşmazlık konusu vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümleri tarh ve tahakkuk ettiren, zam ve cezaları kesen,»(c) bendinde de «diğer uyuşmazlıklarda dava konusu işlemi yapan» dairesinin bulunduğu yerdeki vergi mahkemesinin yetkili olduğu hükme bağlanmış olup davaya konu edilen işlem, gümrük vergi ve resimlerinin tarh ve tahakkukuna ilişkin olarak yetkili gümrük idaresince yapılan bir işlem olmayıp, bu işlemlerin yapılmasını sağlamak amacıyla davacının İzmit Gümrükleri Baş Müdürlüğüne müracaatını öngören Maliye ve Gümrük Bakanlığı işlemi olduğuna göre, yukarıda anılan (c) bendi uyarınca davanın çözümüne, dava konusu işlemi yapan Maliye ve Gümrük Bakanlığının bulunduğu yer olan Ankara'daki Vergi Mahkemesi yetkilidir.

Açıklanan bu sebeple, dava dosyasının Ankara Vergi Mahkemesine gönderilmesine 24.1.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Üçüncü Daire

Esas No : 1984/268

Karar No : 1984/2016

Özeti : Miktarı 75. - bin lirayı geçmeyen vergi ve ceza tarh işlemine karşı açılan davanın Vergi Mahkemesi hâkimlerinden biri tarafından çözümlenmesi gerekirken, Vergi Mahkemesi tarafından görevi dışında çözümlenmiş olmasında kanuna uyarlık bulunmadığı Hk.

Temyiz İsteminde Bulunanlar : 1 — .....

2 — ..... Emlâk Vergi Dairesi Müdürlüğü

İstemnin Özeti : Mükellef adına 1979 yılı için salınan veraset ve intikal vergisi ile mali denge vergisi ve kesilen kusur cezasının kaldırılması istemiyle açılan davayı; 2577 sayılı Kanununun 7. maddesinde, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde dava açma süresinin 30 gün olduğunun hükme bağlandığı olayda ise dava açma süresinin son günü tebliğ tarihine nazaran 11.10.1983 tarihi olmasına rağmen davanın 14.10.1983 gününde açıldığının anlaşıldığı gerekçesiyle ve 2577 sayılı Kanununun 15. maddesinin 1/b bendi hükmü uyarınca süre aşımı sebebiyle reddeden ..... 15 Nolu Vergi Mahkemesinin 31.10.1983 gün ve E: 1983/ sebebiyle reddeden ..... 15 Nolu Vergi Mahkemesinin 31.10.1983 gün ve E: 1983/842, K: 1983/269 sayılı kararının; mükellef tarafından ihbarnamelerin 23.9.1983 gününde tebliğ edildiği, bu tarihe göre süresinde açılan davanın süre aşımı sebebiyle reddinin Kanuna aykırı bulunduğu, Vergi Dairesi Müdürlüğü tarafından ise, Vergi Mahkemesince yalnızca mükellefin dava dilekçesine dayalı olarak verilen kararda isabet bulunmadığı gibi, ... dışındaki diğer iki mükellefe tebligatın rızaen yapılmamış olması sebebiyle bu mükellefler tarafından açılan davaların geçersiz olduğu ileri sürülerek bozulması istemidir.

Savunmanın Özeti : Vergi Dairesi Müdürlüğü, Vergi Mahkemesi kararının bozulması gerektiğini savunmuştur.

Tetkik Hakimi : Günay Erden

Savcı Figen Er'in Düşüncesi : Dava konusu olayda, kusur cezalı vergilere ilişkin ihbarnamelerin Davacıya 12.9.1983 tarihinde tebliğ edildiği, davanın ise 30 günlük dava açma süresi geçtikten sonra 14.10.1983 tarihinde açıldığından bahisle davanın süre aşımı yönünden reddine karar verildiği anlaşılmakta ise de; dosyada bulunan 17.11.1983 tarihli Davacı dilekçesinin altına ..... Emlâk Vergi Dairesi Müdürlüğüne verilen açıklama yazısında ihbarnamelerin Davacıya 23.9.1983 tarihinde tebliğ edildiği ifade edilmekte; davalı İdarenin 16 Ocak 1984 günlü savunmasında da 8.9.1983 gün ve 11/23 12/14 sayılı ihbarnemelerin 23.9.1983 tarihinde ilgililere tebliğ olduğu belirtilmektedir.

Bu durumda davanın, Vergi Mahkemesine süresinde açıldığı anlaşılmakla, süre aşımından reddinde isabet görülmediğinden, Davacı temyiz isteminin kabulüyle dava konusu Vergi Mahkemesi kararının bozulması gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Üçüncü Dairesince işin gereği görüşülüp düşünüldü:

2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 7. maddesinin 2 nci bendinde, her türlü vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları toplamı yetmişbeşbin lirayı geçmeyen tarhlara karşı açılan davaların Vergi Mahkemesi Hâkimlerinden biri tarafından çözümleneceği hükmüne bağlanmış olmasına rağmen olayda yetmişbeşbin lirayı geçmeyen vergi ve ceza tarh işlemine karşı açılan davanın Vergi Mahkemesi tarafından görevi dışında çözümlenmiş olmasında Kanun hükmüne uyarlık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle teyiz istemlerinin kabulü ile İstanbul 15 Nolu Vergi Mahkemesinin 31.10.1983 gün ve E: 1983/842, K: 1983/269 sayılı kararının bozulmasına, 7.6.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

DÖRDÜNCÜ DAİRE KARARLARI

GELİR VERGİSİ

T. C.

DANIŞTAY

Dördüncü Daire

Esas No : 1982/17563

Karar No : 1984/456

Özeti : Kamuya yararlı olduğu konusunda karar alınmamış derneklere yapılan yardımın gider olarak kazançtan düşülemeyeceği Hk.

Temyiz Eden : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

Diğer Taraf : .....

İstemın Özeti : Yükümlünün % 65 hissesine sahip olduğu L. P. G. Gaz bayiliğinin 1980 takvim yılı işlemlerinin incelenmesi sonucu saptanan matrah farkı üzerinden ikmalen salınan gelir vergisini ve kesilen kaçakçılık cezasını bahse konu tüp satışlarının inceleme elemanınca tespit edilen sayıda yapılmadığı çeşitli kuruluşlara yapılan yardımların saptanan matrahtan indirilmesi gerektiği gerekçesi ile vergi aşlını tadilen onayıp kaçakçılık cezasını kusur cezasına çeviren Hatay İtiraz Komisyonununun 28.1.1982 tarih ve 2108 sayılı kararının; matrah farkının inceleme elemanınca doğru olarak tespit edildiği ileri sürülerek bozulması isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Savcısı Aysel Pekiner'in Düşüncesi : Uyuşmazlık; salınan vergi ve cezayı değişiklikle onayan komisyon kararının, tarhiyatın aynen onanması ileri sürülerek bozulması isteğine ilişkindir.

2801 sayılı «Bazı Kamu Alacaklarının Özel Uzlaşma Yolu ile Tahsili Hakkında Kanun»un 8 nci maddesinin 1, 4 ve 5 numaralı bentlerinin birlikte incelenmesinden; yükümlülerin ihtilâf yaratmaktan vazgeçmeleri halinde idarenin de ihtilâf yaratmayacağı ve yaratılmış ihtilâfları sürdürmeyeceği, yasanın yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla tarhiyatın bulunduğu en son safhada verilmiş olan kararın terkin kararı olması halinde, idarece ihtilâftan vazgeçileceği öngörülmüş olup, değişiklikle onama kararları hakkında hüküm; karşılıklı olarak istemden vazgeçme şeklinde düzenlenmiş ise de, olayda olduğu gibi, sadece vergi dairesinin ihtilâf yarattığı durumlarda, ihtilâfın yükümlü tarafından sürdürülmediği ve kararın kısmi terkin niteliği taşıdığı nazara alındığında, idarenin de ihtilâftan vazgeçmiş sayılması gerektiğinden, uyuşmazlık hakkında karar verilmesine yer olmadığı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dördüncü Dairesince Tetkik Hakimi Öcal Benington'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüldü :

Yükümlü elinde mevcut çeşitli hacimdeki tüpgazlardan bir kısmının 25.1.1980 ile 31.3.1980 tarihleri arasında alt bayilere faturalı ve toptan olarak satıldığı ve bu toptan satışlar için alt bayilerden farklı fiyat istendiğine dair herhangi bir tespitin dosya içinde mevcut olmadığı anlaşılmakla bu tarihler arasında yükümlünün toptan ve perakende olarak sattığı bütün tüp gazlara fiyat farkı uygulanarak matrah farkı tespit edilmesi gerektiğine yönelik temyiz isteminin bu kısmının reddine;

Diğer taraftan yükümlünün aynı tarihler arasında perakende olarak sattığı tüp gazlardan 137.265 lira kazanç elde ettiği ihtilâfsız olduğuna göre bu kazançtan ancak 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 89 ncu maddesinde hüküm altına alınmış olan kamuya yararlı derneklere yapılan bağış ve yardımlar düşülebilecektir. Yükümlü tarafından bağış yaptığı iddia olunan ..... Spor Kulübü ile ..... Geliştirme ve Güzelleştirme Derneğinin Kamuya yararlı derneklere olduğuna dair herhangi bir belge mevcut olmadığından bu kurumlara yapılan yardımın Gelir Vergisi Kanununun 40/1. maddesine göre gider olarak kazançtan düşürülmesinde yasal isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenle bu kısma ilişkin temyiz isteminin kabulü ile Hatay İtiraz Komisyonunun 28.1.1982 tarih ve 2108 sayılı kararının bozulmasına yükümlünün 25.1.1980 ile 31.3.1980 tarihleri arasında perakende olarak sattığı çeşitli hacimlerdeki tüp gazlardan elde ettiği 137.265 lira matrah farkı üzerinden hissesi oranında vergi salınması gerektiğinden bu miktar verginin re'sen onanmasına 9.2.1984 tarihinde oyçokluğu ile karar verildi.

AZLIK OYU

Dosyanın incelenmesinden, Belediyenin tüpgaz satışlarının, resmi fiyatların üzerinden yapılmasını ve bu fiyat farkının ..... Spor Kulübü ile ..... Güzelleştirme Derneğine intikalinin sağlanmasını çevredeki tüp gaz bayilerinden istediği anlaşılmaktadır. Bu tür uygulamaların zaman zaman çeşitli yörelerde uygulandığı sinema ücretlerinden, akaryakıt, kömür satışlarından ve hatta belediyeler eliyle tevziye tabi tutulan zaruri ihtiyaç maddelerinden fiyat farkı alınarak, mahalli spor kulüplerine veya güzelleştirme derneklerine ödenmesinin istendiği bilinmektedir. Böylece bu kulüp ve derneklere ihtiyaç sahiplerinin bir bakıma zorunlu bağışta bulunmaları sağlanmaktadır. Bu tür bir davranışın Kanuna uygun olup olmadığı tartışma dışıdır. Kanuni zorunluk bulunmamasına ve vergi kanunlarında böyle bir uygulama öngörülmemiş olmasına rağmen, mahalli kamu otoritesinin istemi izni ile yapılan bu uygulama ve böylece ortaya çıkan gerçek durum vergilemede gözden uzak tutulamaz. Bu uygulama sonunda tahsil edilen farkın yükümlü elinde kalmadığı sözü edilen kulüp ve derneğe intikal ettirildiği anlaşılmaktadır. Esasen bu yolla bağış yapmaya zorlanan yükümlü değil onun satışını yaptığı tüp gaz alıcılarıdır. Yükümlü adeta bu bağışları kulüp ve dernek adına toplayan bir tahsildar durumundadır. Bu şekilde toplanan paraların ticari kazançla ilgilendirilip, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesinde öngörülen şartların gerçekleşmediğinden söz edilerek tarhiyatın tasdik edilmesinde isabet yoktur.

Bu nedenle davanın reddi gerektiği görüşüyle karara karşıyım.

— o —

T. C.
DANIŞTAY
Dördüncü Daire

Esas No : 1983/779
Karar No : 1984/156

Özeti : Şirket yetkilisinin şirketin işi ile ilgili dış seyahat süresince yaptığı giderlerin belgelendirilmemesi halinde, bu giderlerin kabul edilebilmesinin görülen işin genişliğiyle mütenasip olmasına bağlı olduğu Hk.

Temyiz Eden : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

Karşı Taraf : .....

İstemın Özeti : 1978 yılı işlemlerinin incelenmesi sonucunda saptanarak önerilen gelir (stopaj) vergisine ilişkin matrah farkını eksik takdir eden takdir komisyonu kararını; 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 40/4. maddesinde, işle ilgili ve yapılan işin ehemmiyet ve genişliği ile mütenasip seyahat ve ikâmet giderlerinin, safi kazancın tespitinde indirilecek giderlerden olduğunun hükme bağlandığı, mükellef şirket yetkilisinin yurt dışı seyahati için aldığı ticari gezi dövizinin başka maksatlarla kullanıldığı, idarece tevsik edilemediği gibi sözü edilen şirketin ilgili yılda elde ettiği kazancı da (28.357.349 lira) nazara alındığında yapılan masrafların yukarıda ifade edilen madde hükmüne uygun bulunduğu gerekçesiyle yerinde olduğu yolunda verilen Temyiz Komisyonu Üçüncü Dairesinin 9.12.1982 günlü ve 1981/8124 sayılı kararının; mükellef şirket yetkilisi 70 günlük dış seyahat harcamasının 77.000 lira (1. derece ve yükselmiş Devlet Memuruna tanınan günlük dış seyahat harcaması) olması gerektiğinin inceleme elemanınca saptandığı, yapılan harcamaların belgelerinin bulunmadığı ileri sürülerek bozulması isteğine ilişkindir.

Savunmanın Özeti : Kanuni dayanağı bulunmayan temyiz isteminin reddi gerekçeği yolundadır.

Danıştay Savcısı Aysel Pekiner'in Düşüncesi : Mükellef şirket yetkililerinin belgelendirilmeyen yurt dışı seyahat giderleri nedeniyle inceleme elemanı tarafından önerilen matrah farkını aynen takdir etmeyen takdir komisyonu kararına vaki itirazı reddeden itiraz komisyonu kararı temyiz komisyonunca onanmış anılan kararın bozulması dileğiyle de bu dava açılmıştır.

Olayda uyumsuzluk mükellef şirket yetkililerinin masraf belgesi olmaksızın seyahat harcamalarını gider kaydedip kaydedemeyecekleri hususuna ilişkindir.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 227. maddesi ile bu kanunda aksine hüküm olmadıkça bu kanuna göre tutulan ve üçüncü şahıslarla olan münasebet ve muamelelere ait olan kayıtların tevsikinin zorunlu olduğu öngörülmüş, anılan hükmün istisnasını oluşturan tevsiki zaruri olmayan kayıtlara ilişkin 228. maddede yurt dışı seyahat giderlerinin tevsik edilmesinin gerek olmadığı yolunda bir istisnaya yer verilmemiştir.

Şirket adına ticari seyahat dövizi tahsis edilmiş olması ve buna ilişkin makbuz da anılan yasa hükmü ile aranılan belgeler niteliğini taşımaz.

Kaldı ki bir ticaret erbabının 1. derecede ki devlet memurunun yurt dışı harcamalarından daha fazla harcama yapabileceği yolundaki görüşün de hiç bir yasal dayanağı bulunmamaktadır.

Belirtilen durum karşısında takdir matrahına vaki vergi dairesi müdürlüğü itirazının kabulü gerekirken aksi yolda verilen kararda isabet görülmemiştir. Bu nedenle kararın bozulması gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dördüncü Dairesince Tetkik Hakimi Nuri Karabağ'ın açıklamaları dinlendikten, Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüşüldü :

Anlaşmazlık, mükellef anonim şirket yetkilisinin 70 günlük, şirketin işi ile ilgili dış seyahat süresince yaptığı giderlerin miktarı ile bu giderlerin hepsinin belgelerle tevsik edilmesi gerekir gerekmediğine ilişkindir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun, «Ticari kazancın tespitinde indirilecek giderler» başlığı altında düzenlenen 40. maddesinin 4 üncü bendinde, işle ilgili, yapılan işin ehemmiyeti ve genişliği ile mütenasip seyahat ve ikâmet giderlerinin (seyahat maksadının gerektirdiği süreye maksur olmak şartıyla) masraflar arasında yer alacağı belirtilmiş ve bu harcamaların kabul edilmesi için hepsinin belgeli olması şartı belirtilmemiş olup, harcamalar ve miktarlarının, işle ilgili, işin ehemmiyeti ve genişliği ile mütenasip olma şartıyla değerlendirilmesi öngörülmüştür.

Diğer taraftan, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun «Tevsiki zaruri olmayan kayıtlar» başlığını taşıyan 228 inci maddesinde, örf ve teamüle göre bir vesikaya istinat ettirilmesi mutad olmayan müteferrik giderlerin gerçek miktarlar üzerinden kayıtlara geçirilmesi ve miktarların işin genişliğine ve mahiyetine uygun bulunması şartı belirtilmiş olup, bu maddenin 1 ve ikinci bendinde ifade edilen hususların tahdidi olmadığı, diğer bir deyişle, işin genişliği ve mahiyeti ile ilgili giderler deyimini arasında, dış seyahat giderlerinin ismen bulunmamasının bu gibi harcamaların madde kapsamı dışında bırakıldığı şekline bağlı kalmanın, maddenin anlamının yerinde yorumlanmadığı sonucunu doğuracağı açıktır.

Öte yandan, işle, işin ehemmiyeti ve genişliği ile hudutlandırılan dış seyahat harcamaları miktarının tayininde, 1. dereceye yükselmiş Devlet memuruna verilmesi uygun görülen günlük miktarının ölçü alınacağı hususuna anılan maddelerde değinilmemiştir.

Açıklanan nedenlerle temyizden incelenmesi istenen karar yerinde görüldüğünden isteğin reddine 12.1.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T.C.

DANIŞTAY

Dördüncü Daire

Esas No : 1983/2189

Karar No : 1984/1585

Özeti : Kurumca dağıtılan kârın geçmiş yıllara ilişkin olması durumunda dağıtım sırasında şirketin ortağı olduğunu kanıtlayan pay sahibinin kâr-dan hissesini alacağı ve bu kâr paylarından evvelce tevkif edilmiş olan vergilerin mahsup hükümleri çerçevesinde kesintiyi yapan kuruma red ve iadesinin gerekeceği Hk.

Temyiz Eden : .....

Vekili : Av. ....

Karşı Taraf : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

İstemın Özeti : Tasfiye halinde ..... Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketinin, dağıtmıyarak fevkalade ihtiyata ayırdığı 1971-1972 ve 1973 yılları kârının, 1976 takvim yılında dağıtılmasından sonra, yapılan inceleme üzerine red ve iade edilen, tüzel kişi ortağı ile ilgili stopaj vergisinin, daha sonra tasfiye bilançosunun incelenmesi nedeniyle düzenlenen ikinci inceleme raporuna dayanılarak geri istenmesi üzerine açılan davayı, tüzel kişi ortağın 1971-1972 ve 1973 yıllarında henüz kurulmamış bulunması nedeniyle ilgili yıllarda kazanç elde etmesi ve bu kazancın stopaj'ının da söz konusu olamayacağı, Ticaret ve Vergi Hukukunda sermaye devrinin hisse satılma anlamında olması, bu nevi hisse devirlerinde geçmiş yıllara ait kazancın devrini de gerektirmeyeceği, zira devredilen hisse içerisinde harcanmayan ve vergisi ödenen kazançta sermaye ye dönüştüğü cihetle, tüzel kişilere ait kâr paylarından evvelce tevkif edilmiş vergilerin mahsup hükümleri dairesinde tevkifatı yapan kuruma red ve iade olunacağı yolundaki hükmün olaya uygulanmasına olanak bulunmadığı, 1971-1972 ve 1973 yıllarında gerçek kişiler tarafından tevkifat yapılmasına karşın tüzel kişi ortağın 1974 yılında hukuken varlığı söz konusu olduğuna göre 96 ncı maddeye göre verginin iadesine yasal olanak bulunmadığı gerekçesiyle reddederek tarhiyatı onayan ..... 1 No'lu Vergi Mahkemesinin 27.1.1983 günlü ve 1983/156 sayılı kararının ; Yasa koyucunun 96 ncı madde ve bu maddeye dayanılarak çıkartılan tebliğlerle, dağıtılmayan kurum kazançlarının sonradan dağıtılması halinde bu kazançtan pay alacak gerçek ve tüzel kişilerin kazanç dağıtan şirketin bu kazançları elde ettiği yıllarda varolup olmadığına değil, kazançların ortaklara nakten veya hesaben ödendiği tarihte var olup olmadıklarına baktığı, şirketlerce dağıtılmayan kazançların; şirketler hesaplarında ortakların adlarına açılmış hesaplarda alacak olarak geçirilmedikleri, pasifte yer aldıkları ve ancak dağıtıldıklarında alacaklıları belli olduğu, dağıtılmayan kurum kazançları ancak şirketlerin genel kurullarının Türk Ticaret Kanununun 391-395 inci maddelerine göre verecekleri ve tekemmül ettirilerek tescil ve ilân edecekleri kararlarla sermayeye dönüşeceği, bu nedenlerle red ve iade edilen vergilerin geri istenmesinde isabet bulunmadığı iddiasıyla bozulması, tarhiyatın kaldırılması istemine ilişkin bulunmaktadır.

Savunmanın Özeti : Yasal dayanaktan yoksun bulunan temyiz isteminin reddedilmesi gerekeceği savunulmaktadır.

Danıştay Savcısı Öznur Aliefendioğlu'nun Düşüncesi : Olayda, Tasfiye Halindeki ..... Ticaret ve San. A.Ş.'nin fevkalâde ihtiyata ayırdığı 1971 - 1972 - 1973 yılları kârının, 1976 takvim yılında dağıtımından sonra iade edilen tüzel kişi ortakla ilgili verginin, tasfiye nedeniyle yapılan inceleme sonunda, yeniden istenmesi üzerine yükümlü şirket tarafından açılan dava sonunda verginin onanmasına hükmeden vergi mahkemesi kararının bozulması istenmektedir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 96 ncı maddesinde, 2 numaralı fıkraya göre vergi tevkifatına tâbi tutulmuş bulunan dağıtılmayan kazançların sonradan tam mükellefiyete tabi ortaklara nakden veya hesaben ödenmesi halinde tüzel kişilere ait kâr paylarından, aynı fıkraya dayanılarak, evvelce tevkif edilmiş olan vergilerin mahsup hükümleri çerçevesinde kesintiyi yapan kuruma red ve iade edileceği, 2 numaralı fıkraya göre dağıtılmayan kazançlar üzerinden kesilen vergilerin, istihkak sahibi tüzel kişiler veya bunların ortakları tarafından mahsup edilemeyeceği belirtilmiştir.

Olayda, kâr dağıtımını yapan yükümlü şirketin, kazancın elde edildiği, 1971 - 1972 ve 1973 yıllarında ortaklarının tümünün gerçek kişi olması ve tüzel kişi ortak ..... Ticareti ve Sanayi A.Ş. nin bu yıllarda şirketle ortaklık ilişkisinin bulunmaması, red ve iade edilen vergilerin yeniden istenmesine neden olduğu gibi, vergi mahkemesi kararında buna ek olarak Ticaret ve vergi hukukunda sermaye devrinin pay satın alma anlamında olduğu, pay devirlerinde geçmiş yıllara ait kazancın devrinin düşünülemediği görüşüne yer verilmiştir.

Türk Ticaret Kanununun Anonim Şirketlerle ilgili hükümleri incelendiğinde, hisse senedi sahibi olan gerçek veya tüzel kişinin yalnızca aldığı hisse miktarınca şirketin sermayesine ortak olmayıp, aynı zamanda (Tic. K. Md. 360) ncı madde uyarınca katıldığı genel kurulda şirket organlarının seçilmesi, hesapların tasdiki ve kazancın dağıtılması gibi şirket işlerine ilişkin konularda söz hakkını kullanma, 363 ncü madde uyarınca kâr-zarar hesabı, bilanço, yıllık rapor ve safi kazancın dağıtımını konusunda murakipları uyarma ve gereğinde bu konularda açıklama isteme hakkı gibi haklara ve çok doğal olarak kârdan pay alma hakkına sahip olduğu gibi, bir takım sorumlulukları yüklediğinde ve açıkça anlaşılacağından sermaye devrinin yalnızca pay satın alma olarak anlaşılacağı açıktır.

1974 takvim yılında alınan ortaklık hissesinin geçmiş yıllara ait kârdan pay alma hakkı doğurup doğurmadığı hususuna gelince; T. Ticaret Kanununun 455 inci maddesinde her pay sahibinin kanun ve ana sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılmaya ayrılan safi kazanca, payı oranında katılma hakkına sahip olduğu belirtilmiş olup, kâr dağıtımını sırasında ise, kârdan pay alacak gerçek veya tüzel kişi ortakların kârın elde edildiği sırada, şirket ortağı olup olmadığına bakılmayıp dağıtım sırasında ortak niteliğini taşıyıp taşımadığına bakmak gerekecektir.

Daha açık bir ifade ile, dağıtılan kâr geçmiş yıllara ilişkin olsa da, dağıtım sırasında şirketin ortağı olduğunu kanıtlayan pay sahibinin, kârdan hissesini alması gerektiği gibi, ödemeyi yapan kurum yönünden de 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 96 ncı maddesi hükmü aksi bir düşünce ve yoruma elverişli olmaması yanında terkine bir uygulamanın, yolaçaacağı mükerrer vergilendirme ise, vergi hukukunun genel ilkeleriyle bağdaşmayacağından, yükümlü kurum temyiz isteminin kabulü ile tarhiyatın onanmasına ilişkin vergi mahkemesi kararının bozulması ve tarhiyatın kaldırılması gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dördüncü Dairesince Duruşma için belli edilen günde davalı Vergi Dairesi Müdürlüğünü temsilen gelen Hazine Avukatı Mine Aşmaz ile davacı vekili Av. .... dinlendikten, Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan sonra Tetkik Hakimi Banu Dilçin'in açıklamaları da dinlenip dava dosyası incelenerek gereği görüldü :

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun, iratlarda vergi tevkifatı başlıklı 96 ncı maddesinin 2 numaralı fıkrasında, vergi tevkifatına tabi tutulmuş bulunan dağıtılmayan kazançların sonradan tam mükellefiyete tabi ortaklara nakden veya hesaben ödenmesi halinde tüzel kişilere ait kâr paylarından, aynı fıkraya dayanılarak, evvelce tevkif edilmiş olan vergilerin mahsup hükümleri çerçevesinde kesintiyi yapan kuruma red ve iade edileceği, 2 numaralı fıkraya göre dağıtılmayan kazançlar üzerinden kesilen vergilerin, istihkak sahibi tüzel kişiler veya bunların ortakları tarafından mahsup edilemeyeceği hükmüne bağlanmıştır.

1974 takvim yılında kurulup, aynı yıl Elektro Dizel Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketine ortak olan ..... Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketinin ortaklık hissesinin geçmiş yıllara ait kârdan pay alma hakkının, Türk Ticaret Kanununun, her pay sahibinin kanun ve anasözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılmak için ayrılan safi kazanç payı oranında katılma hakkına sahip olduğunu belirten 455 inci maddesinden doğduğunu kabul etmek gerekir. Kâr dağıtımı sırasında, Kârdan pay alacak gerçek veya tüzel kişi ortakların kârın elde edildiği sırada şirket ortağı olup olmadıklarına bakmaya gerek olmayıp, dağıtım sırasında ortak niteliğini taşıyıp taşımadığına bakmak gerekecektir. Bu durumda ödemeyi yapan Tasfiye Halinde Elektro Dizel Ticaret Sanayi Anonim Şirketinin yukarıda sözü edilen 96 ncı madde uyarınca, tüzel kişi ortağı olan ..... Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketine ilişkin verginin red ve iadesini isteme hakkının varlığını kabul etmek zorunludur. Zira aksine bir yorum mükerrer vergilendirmeye yol açar.

Türk Ticaret Kanununun, Anonim Şirketlerle ilgili hususları düzenleyen hükümleri bütünüyle nazara alındığında, hisse senedi sahibi olan gerçek veya tüzel kişilerin yalnız aldıkları hisse miktarınca şirketin sermayesine ortak olmayıp aynı zamanda, ortaklığın genel kurul toplantılarına katılma, organların seçilme, hesapların tasdiki ve kazancın dağıtılması gibi şirketin işleyişine ait konularda oy hakkını kullanma; kâr-zarar hesabı, bilanço, yıllık rapor ve safi kazancın dağıtımı konusunda murakipleri uyarma ve gereğinde bu konularda açıklama isteme ve kâr dağıtımında pay alma hakkına sahip olduklarından Vergi Mahkemesi kararının; Ticaret ve Vergi Hukukunda sermaye devrinin sadece pay satın alma anlamında olduğu, geçmiş yıllara ait kazancın devrinin düşünülmemesi gerektiğini belirten hüküm kısmında yasal isabet görülmüştür.

Bu durumda olayda, vergi tevkifatına tabi tutulmuş bulunan dağıtılmayan kazancın sonradan tam mükellefiyete tabi ortağa ödenmesi nedeniyle, bu kâr paylarından evvelce tevkif edilmiş olan vergilerin mahsup hükümleri çerçevesinde kesintiyi yapan kuruma red ve iadesinde Yasaya aykırı bir durum bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle yükümlü kurum vekilinin temyiz isteminin kabulü ile ..... 1 no'lu Vergi Mahkemesinin 27.1.1983 günlü ve 1983/156 sayılı ka-

rarının bozulmasına, tarhiyatın re'sen ve nihai olarak terkinine, 11.4.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Dördüncü Daire

Esas No : 1983/2007

Karar No : 1984/1043

Özeti : Kurumların Türkiye'de elde ettikleri iştirak kazancı dışında kalan ve kurumlar vergisinden muaf ve müstesna kazanç ve iratların, dağıtıl-
sın veya dağıtılmasın, ortakları gelir vergisi mükellefi olmasa dahi, gelir vergisi Kanununun 94/8. maddesi uyarınca gelir vergisi ke-
sintisine tabi olduğu Hk.

Temyiz Eden : .....

Vekili : Av. ....

Karşı taraf : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

İstem in Özet i : Müvekkili kurum tarafından 193 sayılı Yasanın 94. maddesin-
de öngörülen ve Nisan 1982 ayı için ihtirazi kayıtlarla verilen beyanname üzerinden
salınan gelir (stopaj) vergisinin 2.900.338 liralık kısmına yöneltilen davayı; 193
sayılı Yasanın 2361 sayılı Yasa ile değişik 94/8. maddesinde, dağıtılın veya dağı-
tılmasın, kurumların yabancı memleketlerde elde ettikleri kazançlar ile Türkiye'de
elde ettikleri iştirak kazançları dışında kalan ve kurumlar vergisinden muaf veya
müstesna kazanç ve iratlarından gelir vergisi tevkifatı yapmak zorunda olduk-
larının hükme bağlandığı, olayda yükümlü kurumun kurumlar vergisinden müs-
tesna olan kazancının dağıtıldığı, paydaşların bir kısmının başka kurumlar olma-
sının durumu değiştirmeyeceği, aksi halde bir iştirak kazancı niteliğindeki bu
kazançların Kurumlar Vergisi Kanununun 8/1. maddesi uyarınca söz konusu ku-
rumların beyannamelerine de girmeyeceği, sonuçta yasa koyucunun zincirleme
vergi bağışıklığı tanıdığı gibi bir yola girileceği, bunun ise yasanın genel düzen-
lenme biçimine aykırı olduğu gerekçesiyle reddeden ..... Vergi Mahkeme-
sinin 27.4.1983 günlü ve E: 1982/208, K: 1983/608 sayılı kararının; müvekkili kuru-
mun % 53.33'üne ..... Pamuk Tarım Satış Kooperatifleri Birliğinin ortak-
ları olan Kooperatifler olduğu, herbirinin ayrı muhasebeleri ve kurumlar ve gelir
(stopaj) vergisi mükellefiyetlerinin bulunduğu, 2834 sayılı Yasa ve Anamukavele-
name uyarınca kooperatiflerin birliğe gönderdiği ürün iç ya da dış piyasada sa-
tılarak kazançların kooperatife rüştürn edildiği, bu muamelenin 193 sayılı Yasanın
75/2, maddesine göre kazanç dağıtımını sayılmayacağı, menkul sermaye iradı da
olmadığı, ... Tekstil Fabrikası tarafından Pamuk Birliğine dağıtılan kâr
paylarının Birlik Anasözleşmesinin 46. maddesine göre kooperatif ortaklarına da-
ğıtılmayıp, Birlik bünyesinde kaldığı, 193 sayılı Yasanın 94/8. maddesinde sadece
istihkak sahiplerinin gelir vergisine mahsuben tevkifat yapılmasının öngörül-
düğü; tüzel kişi olan birliğin ise gelir vergisi mükellefi olmadığı, dolayısıyla gelir
vergisine mahsup olayının gerçekleşmediği, Ayma Dahili ve Harici Türk Limited
Şirketi, Sümerbank Genel Müdürlüğü, Milli ..... Bankası Anonim Şirketi,

Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü, Vakıflar İşletme Müdürlüğünün durumlarının da aynı olduğu ileri sürülerek bozulması istenmiştir.

Savunmanın Özeti : Yükümlü kurumun temyiz başvurusunun reddi gerektiği savunulmuştur.

Danıştay Savcısı Öznur Aliefendioğlu'nun Düşüncesi : Uyuşmazlık konusu vergi miktarı, 2577 sayılı Yasanın 17 nci maddesinde davanın duruşmalı olarak görüşülmesi için öngörülen miktarın üzerinde bulunmasına rağmen ilgili kurulun duruşma yapılması yolunda bir kararı bulunmadığından dava evrak üzerinden incelendi.

Uyuşmazlığın, yükümlü kurumun kurumlar vergisine tabi, ortak kurumlara dağıttığı iştirak kazancı dışındaki, kurumlar vergisinden müstesna kâr paylarından, stopaj yapıp yapılmayacağına ilişkin olduğu dosyadaki belgelerden anlaşılmaktadır.

193 sayılı G.V.K. nun 2361 sayılı Kanununun 65. maddesiyle değişik 94 üncü maddesinin 1 nci fıkrası, kamu idare ve müesseseleri, iktisadi kamu müesseseleri, sair kurumlar, ticaret şirketleri, dernekler ..... zirai kazançlarını bilânço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçilerin aşağıdaki bentlerde sayılan ödemeleri nakden veya hesaben yaptıkları sırada istihkak sahiplerinin Gelir Vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecbur olduklarını, 1 nci fıkranın 8 numaralı bendi ise dağıtılsın dağıtılmasın kurumların, yabancı memleketlerde elde ettikleri kazançlar ile Türkiye'de elde ettikleri iştirak kazançları dışında kalan ve kurumlar vergisinden muaf veya müstesna kazanç ve iratlarından tevkifat yapmak zorunda olduklarını amirdir.

Olayda, yükümlü şirketin ortak kurumlara dağıttığı kâr paylarının iştirak kazancı dışında kalan ancak kurumlar vergisinden müstesna kâr payları olduğu tartışmasız olup, davacı kâr paylarından stopaj yapılmaması gerektiğini ileri sürerken bu iddiasını ortakların kurum olması nedeniyle gelir vergisine tabi olmadığı, oysa 94 üncü madde uyarınca yapılan kesintinin gelir vergisine mahsuben yapılabileceğine dayandırmakta ise de; 1 nci fıkranın sonunda yer olan «istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecburdurlar» cümlesini, kurum niteliğindeki ortağın kâr payından stopaj yapılmasını engellemek üzere konulan bir hüküm olarak anlamak gerekmektedir.

Zira, gelir vergisine tabi ortaklar elde ettikleri bu kâr paylarını Gelir Vergisi Kanunu'nun ilgili hükümleri uyarınca beyan ve vergisini ödemek zorunda olduklarından, böyle bir mahsup imkânının tanınmamış olması, aynı meblağın dağıtımı ve elde edilen tarafından beyanı sırasında mükerrer vergilendirilmesi sonucunu doğurur.

Oysa dağıtılan bir kâr payları elde edilen kurum ortak yönünden, iştirak kazancı olmakla K.V.K. 8/1 nci maddesi uyarınca kurumlar vergisinden G.V.K. nun 94/8 nci maddesi uyarınca gelir (stopaj) vergisinden müstesna bulunmaktadır.

Bu nedenle, bu kâr paylarının dağıtımı sırasında da ortağın kurum olduğu dolayısıyla mahsup imkanı bulunmadığından söz edilerek kesintiye tabi tutulmaması istisna sınırının yasa koyucunun amacını da aşan biçimde genişletilmesine neden olur ki, gerek 94 ncü madde ve gerekse izleyen maddelerde böyle bir ayırımı ve istisna sınırının genişletilmesine olanak veren hükme yer verilmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, tarhiyatı onayan mahkeme kararını kusurlandıracak nitelikte görülmeyen temyiz isteminin reddi ile mahkeme kararının onanması gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dördüncü Dairesince, duruşma yapılmasına gerek görülmemeyerek, Tetkik hakimi Semra Kıracı'nın açıklamaları dinledikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüldü :

..... Tekstil (iplik ve dokuma) ve Nebati Yağlar Sanayi İşletmeleri Anonim Şirketinin, 30.4.1982 tarihinde verdiği, 1981 takvim yılına ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinde, iştirak kazancı, tasarruf bonusu faizleri ve Kurumlar Vergisi Kanununun 8/6. maddesinde yazılı ihracat istisnasını kurum matrahından indirmesi sonucunda kurumlar vergisi ödemesini gerektirir matrah kalmadığı, ancak, kurumlar vergisinden müstesna olan bu kazanç ve iradı Nisan 1982 de sermayesine katılan özel ve tüzel kişilere dağıtması üzerine 20.5.1982 gününde verdiği muhtesar beyannamesine ilâştirdiği dilekçesinde, muhtesar beynamede bildirilen 41.405.870 lira matrahın, bir kısmının Gelir Vergisi Kanununun 94/8. maddesi uyarınca vergi tevkifatına tabi tutulmaması gerektiğini, zira bu miktar kâr payını alan tüzel kişilerin, gelir vergisine tabi olmamaları nedeniyle bunlar adına gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapılmasının düşünülemeyeceğini ileri sürdüğü, ancak bu istemi kabul edilmeyerek tahakkuk ettirilen gelir (stopaj) vergisine karşı itiraz ettiği ve itiraz evrakının 2576 sayılı Yasa hükümlerine göre ..... Vergi Mahkemesine devri üzerine incelenen davanın, mahkemece reddedildiği, dosyanın incelenmesinden anlaşılmıştır.

Gelir Vergisi Kanununun 2574 sayılı Yasanın 20. maddesiyle değişik 94. maddesinde, kimlerin, hangi nitelikleri taşıyan ödemelerden gelir vergisi tevkifatı yapacakları öngörülmüş, bu arada ticaret şirketlerinin sözü edilen ödemeleri, nakten veya hesaben yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben bu ödemelerden tevkifat yapmaya mecbur oldukları hükme bağlandıktan sonra 12 bent halinde tevkifata tabi olan ödemeler sayılmıştır. Bu arada, aynı maddenin 8. bendinde, kurumların Türkiye'de elde ettikleri iştirak kazancı dışında kalan ve kurumlar vergisinden muaf ve müstesna kazanç ve iratlarından, dağıtılın veya dağıtılmasını gelir vergisi kesintisi yapılması öngörülmüştür.

..... Tekstil Sanayi İşletmeleri Anonim Şirketinin, Kurumlar Vergisi Kanununun 8. maddesinde öngörülen kurumlar vergisinden müstesna kazanç ve iradının, paydaşlarına dağıtılıp dağıtılmamasına bakılmaksızın, Gelir Vergisi Kanununun 94/8. maddesi uyarınca gelir vergisi kesintisine tabi tutulması zorunludur. Her ne kadar, temyiz dilekçesinde kendilerine 2.900.337.70 liralık gelir (stopaj) vergisi isabet eden paydaşlarının, gelir vergisi mükellefi olmadıkları için ileride bu tevkifatı kendi gelir vergilerine mahsup imkanının da olmayacağı ileri sürülmekteyse de, Gelir Vergisi Kanununun 94. maddesinde yazılı bentlerde kurumlara yapılan ödemelerin de tevkifata tabi tutulacağı parantez içinde belirtilmiş olup, maddenin ilk fıkrasında yer alan «istihkak sahiplerinin gelir vergisine mahsuben» ifadesinin, tevkifatın sadece gelir vergisi mükellefi olanlara yapılan ödemeler için zorunlu olduğu anlamına gelmediği, sadece mahsubu yazılacak verginin türünü belirlemek ve istihkak sahiplerine mahsup imkânı sağlamak amacıyla kullanıldığı, Kanunun 75/11., 77., 105/6., mükerrer 122. maddelerinin bir arada incelenmesi

sonucunda açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu cümleden olarak, Gelir Vergisi Kanununun 75/11. maddesinde, vergi alacağının, menkul sermaye iradı sayıldığı, mükerrer 122. maddesinde vergi alacağının gelir vergisine mahsup ve sahiplerine iade edileceği, 105/6. maddesinde, aynı Yasanın 94/8. maddesi uyarınca tevkifatın % 20 oranında yapılacağı, bu kazanç ve iratların dağıtılması halinde tevkifat oranının % 33 1/3 oranına yükseltileceği hükme bağlanmak suretiyle, kurumların kurumlar vergisinden muaf veya müstesna kazanç ve iratlarından 94/8. madde uyarınca yapılacak gelir vergisi tevkifatının daha sonra gelir vergisi mükelleflerine yansıtılması ve onların ödemeleri gereken gelir vergisinden mahsubunun sağlanmak istendiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda ..... Tekstil Sanayi İşletmeleri Anonim Şirketinin kurumlar vergisi mükellefi bulunan paydaşlarına isabet eden kâr paylarının, Kurumlar Vergisi Kanununun 8/1. maddesi uyarınca onlar yönünden iştirak kazancı niteliğini taşıdığı ve kurumlar vergisinden müstesna olduğu, dolayısıyla söz konusu kurumların kurum kazançları arasında da bulunmadığı bu kurumların iştirak kazançları, 94/8. maddede tevkifat dışında bırakıldığından, kendi ortakları için ayrıca tevkifat yapılmaması, kâr payı alan ortakların Gelir Vergisi Kanununun 77. maddesinde yazılı nitelikleri taşıyanlar olması halinde işe doğan vergi alacağının, Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 122. maddesi hükmü uyarınca mahsubu veya iadesi gerekmektedir.

Bu nedenlerle, temyiz başvurusuna neden gösterilen iddialar, isteme konu yapılan kararın bozulmasını gerektirecek durumda bulunmadığından, temyiz isteminin reddine 11.601.50 lira karar harcının yükümlüden alınmasına, 13.3.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

KURUMLAR VERGİSİ

T. C.

DANIŞTAY

Dördüncü Daire

Esas No : 1983/1913

Karar No : 1984/1033

Özeti : Dar mükellefiyete tabi kurumların ana merkezin veya Türkiye dışındaki şubelerin yaptığı tanıtım ; reklam, haberleşme ve rezervasyon giderlerinin kurum kazancının tesbitinde gider olarak kabul edilemeyeceği ve gelecek yıllarda ödenme ihtimali bulunan kıdem tazminatları için bilançonun aktifinde karşılık ayrılamayacağı Hk.

Temyiz Eden : .....

Vekili : Av. ....

Karşı Taraf : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

İstemin Özeti : Merkezi Boston'da bulunan bir otelcilik işletmesinin Türkiye Şubesi olarak dar mükellefiyet esasına göre vergiye tabi bulunan müvekkili tara-

ından ihtirazi kayıtlarla verilen 1979 takvim yılına ilişkin beyanname üzerinden salınan gelir (stopaj) vergisi ile mali denge vergisine yöneltilen davayı, Sheraton Otelleri için yapılan uluslararası reklâm giderleri için yıllık hasılatın % 1,2 si oranında hesaplanan 4.651.612.39 lira giderin, Kurumlar Vergisi Kanununun 15/5. maddesinde dar mükellef kurumların, ana merkezin ve şubelerinin giderlerine veya zararlarına katılmak üzere ayrılan hisselerin kurum kazancından indirilemeyeceği kabul edildiğinden ve Gelir Vergisi Kanununun 40/1. maddesinde ticari kazancın elde edilmesiyle doğrudan ilgili giderlerin indirilebileceği ve 6. maddesinde dar mükelleflerin sadece Türkiye’de elde edilen kazançlar üzerinden vergilendirilecekleri hükme bağlandığından gider kabul edilemeyeceği, İş Kanunu ve toplu iş sözleşmeleri uyarınca çalışanların ileride sona erecek hizmet sözleşmeleri nedeniyle ödenmesi muhtemel kıdem tazminatı tutarı olan 10.086.784,— lira için, Vergi Usul Kanununun 288. maddesinde sayılan haller arasında sayılmadığından karşılık ayrılmayacağı, ihtilâflı yıl kredili satışlar tutarının, önceki son iki yıl kredili satışlar toplamının tahsil edilmeyen kısmına bölünerek bulunan binde 5 şüpheli alacak ortalamasına uygulanması sonucunda hesaplanan 1.386.992 liranın ise, otel işletmeciliğinde Vergi Usul Kanununun 323/4. maddesinde belirli özellikler bulunmadığından şüpheli alacak kabulüne olanak bulunmadığı gerekçesiyle reddeden ..... 3. Vergi Mahkemesinin 5.11.1982 günlü ve E: 1982/135, K: 1982/35 sayılı kararının ; şubenin işletme gelirinin % 80’ini ..... Otelcilik Anonim Şirketine kira olarak ödediği, bürüt işletme gelirinin ise, hasılattan giderlerin düşülmesiyle bulunduğu, bu giderler arasında milli pazarlama payı olarak merkezin yaptığı reklâm, tanıtım, haberleşme ve rezervasyon giderleri karşılığı olarak, yine merkeze hasılatın % 1.2’si oranında ödenen payların da yer aldığı, kaldı ki merkeze yapılan bu ödemeden kurumlar Vergisi Kanununun 24. maddesi uyarınca tevkifat da yapıldığı, kurumca muhtemel kıdem tazminatı olarak hesaplanan meblâğın her yıl bir banka hesabında bloke edildiği ve tasarruf edilmediği, kira sözleşmesinin sona ereceği 1966 yılında tüm çalışanlara kıdem tazminatı ödeneceği tahakkuk eden 10.086.874 lira için karşılık ayrılmasının uygun olduğu, geniş müşteri kitlesine hitaben kurumun, % 71 oranındaki satışının veresiye esasına dayandığı ve bu işlemler için binde 5 oranında şüpheli alacak karşılığı ayrılmasının Vergi Usul Kanununun 323/4. maddesine uygun olduğu ileri sürülerek bozulması istenmiştir.

Savunmanın Özeti : İstem in yasal dayanağının bulunmadığı belirtilerek reddi gerektiği savunulmuştur.

Danıştay Savcısı Mehmet Bulut’un Düşüncesi : Uyuşmazlık, dar mükellef olan yükümlünün 1979 yılı için ihtirazi kayıtlarla verdiği beyannameye ihtirazi kaydın kabul edilmeyerek adına salınan gelir (stopaj) vergisini aynen onayan vergi mahkemesi kararının bozulması istemine ilişkin bulunmaktadır.

5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 14 üncü maddesinde matrahtan indirilecek giderler sayılmış olup ; yükümlünün indirmek istediği matrah unsurları bu madde kapsamına girmemektedir. Kaldı ki aynı Kanunun 15 inci maddesinde de kabul edilmeyen indirimler sayılırken ; dar mükellefiyete tabi kurumların bu kurumlar hesabına yaptıkları alım satımlar için ana merkeze veya Türkiye dışındaki şubelere verilen faizler, komisyonlar ve benzerleri ile ana merkezin veya Türkiye dışındaki şubelerin giderlerine veya zararlarına iştirak etmek üzere ayrılan hisselerin kabul edilmeyen indirimler arasında olduğu kurala bağlanmıştır.

Olayda, yükümlünün işletmesinin yıllık brüt gelirinin % 1,2 sini Türkiye dışında masraf yapan ana merkeze masraflara iştirak payı olarak ödediği, bu meblağı da matrahtan indirmek istediği dosyanın incelenmesinden anlaşılmıştır. İndirilmek istenen bu meblağın Türkiye'de elde edilen kazancın elde edilmesi ve idameyiyle de bir bağlantısı yoktur. Bu bakımdan Gelir Vergisi Kanununun 40 ıncı maddesi kapsamına da girmemektedir. Burada önemli olan Türkiye'de elde edilen kazancın vergilendirilmesi olduğuna göre, vergi matrahı hesaplanmasında da Türkiye'de kazançla Türkiye'deki indirilebilir giderlerin nazara alınması gerekmektedir. Bu yöntem kanunların mülkiyeti ilkesine de uygun düşmektedir.

Yükümlü tarafından, iş kanunu ve toplu sözleşmeler uyarınca çalışanlara ileride ödeyeceği kıdem tazminatlarının, yıllar itibariyle karşılık ayırdıktan sonra, bu karşılıkların gider yazılıp yazılmayacağı hususuna gelince; bu konuda da ne Gelir Vergisi Kanununda, ne de Kurumlar Vergisi Kanununda bir hüküm bulunmamaktadır. Vergi Usul Kanununun 288. maddesinde kurula bağlanan karşılık ise anılan kanuna göre ayrılması mümkün karşılıklar için öngörülmüş bulunmaktadır.

Otel işletmeciliğinde kredili (veresiye) satış söz konusu olamayacağından şüpheli alacak ayrılması da düşünülemez.

Bu durumda, bu esaslardan hareketle verilen vergi mahkemesi kararında yasalara aykırı bir husus görülmemiştir.

Temyiz isteminin bu nedenle reddi ile vergi mahkemesi kararının onanması gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dördüncü Dairesince Tetkik Hakimi Semra Kıracı'nın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüldü :

İhtirazi kayıtlarla verilen beyanname üzerinden salınan vergileri onayan Mahkeme kararı, yükümlü kurum tarafından temyiz edilmiştir.

5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 15. maddesinde, kurum kazancının tesbitinde hangi indirimlerin yapılmasının kabul edilmeyeceği 7 bent halinde sayılmış ve 5. bentte, dar mükellefiyete tabi kurumların ana merkezin veya Türkiye dışındaki şubelerin giderlerine veya zararlarına iştirak etmek üzere ayrılan hisselerin, kurum kazancının tesbitinde kabul edilmeyecek indirimlerden olduğu belirtilmiştir.

Bu hüküm nedeniyle, milli pazarlama payı olarak ödenen ve ana merkezin yaptığı reklâm tanıtım, haberleşme ve rezervasyon giderleri karşılığını oluşturduğu ileri sürülen ve hasılatın % 1,2 sinden ibaret 4.651.612.29 liranın matrahta bırakılması zorunludur.

Hangi zararlar için bilançonun pasifinde karşılık ayrılabilceği ve bu karşılıkların kayıtlı değerleriyle pasifleştirilerek değerlendirileceği, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 288. maddesinde hükme bağlanmıştır. Bu maddede «Hasıl olan veya husulü beklenen fakat miktarı katıyetle kestirilmeyen ve teşebbüs için bir borç mahiyeti arz eden belli bazı zararlar karşılamak maksadıyla hesaben ayrılan meblağlar ...» karşılık olarak tanımlanmıştır. Yasa koyucu doğmuş veya doğması bek-

lenen ve miktarı kesin olarak saptanmayan her türlü zarar için karşılık ayrılmasını öngörmemiştir. Bilançonun pasifinde karşılık ayrılmak suretiyle ve mukayyet değeriyle pasifleştirerek değerlendirilecek zararların, teşebbüs sahibi yönünden borç niteliğini taşıması gerekmektedir.

Gelecek yıllarda ödenme ihtimali bulunan kıdem tazminatlarının, Vergi Usul Kanununun 288. maddesinde değinilen türden bir borç niteliğini taşıdığı düşünülemez. Zira 1475 sayılı İş Kanununun 1927 sayılı Yasanın 1. maddesiyle değişik 14. maddesinde, bu kanuna tabi işçilerin hizmet akitlerinin; işveren tarafından ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzeri nedenler dışında feshi, işçi tarafından bildirimsiz fesih hakkının kullanılarak feshi, muvazzaf askerlik hizmeti yahut da işçinin bağlı bulunduğu Kanunla kurulu kurum veya sendikalardan yaşlılık, emeklilik, malütlük aylığı ya da toptan ödeme olmak amacıyla feshi nedeniyle işçiye kıdem tazminatı ödeneceği hükme bağlanmıştır.

Hizmet sözleşmesinin ne zaman ve hangi nedenle sona ereceği ve kıdem tazminatı almaya hak kazanıp kazanamayacağı belli olmayan işçi için, bir takvim yılı sonu itibarıyla hesaplanan kıdem tazminatının, bu nedenlerle işveren yönünden borç niteliği taşıdığını kabule olanak yoktur.

Vergi Usul Kanununun 323/4. maddesinde, veresiye üzerine geniş müşteri kitlesiyle muamelede bulunan tüccarların, şüpheli alacak ortalamasını son hesap döneminde aynı mahiyetteki alacaklara uygulamak suretiyle ayıracakları miktarlar için değerlendirme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayırabilecekleri öngörülmüşse de bu madde hükmüne göre karşılık ayıracak tüccarların esasen işlemlerinin veresiye üzerine olması, arızı olarak peşin ödeme ile çalışması amaçlanmış olup, temyiz başvurusunda bulunan dar mükellef otel işletmesinde bu niteliklerin varlığından söz etmek mümkün değildir.

Bu nedenlerle, temyiz isteminin reddine bu karar nedeniyle alınması gereken 18.055,80 lira karar harcından başvurma sırasında fazla ödenen 1.000 lira harcın mahsubuyla kalanının temyiz edenden alınmasına, 13.3.1984 gününde esasta ve gerekçede oyçokluğuyla karar verildi.

MUHALEFET OYU

Mükellef kurum tarafından reklam, tanıtım, haberleşme ve rezervasyon hizmetleri karşılığı olarak ..... Boston merkezine ödenen uyumsuzluk konusu meblağ, mükellef kurumun İstanbul İşletmesince yurt dışında yaptırılan belirli hizmetlerin karşılığıdır. Bu hizmetler ..... Otelince kurum merkezine değilde başka bir dış kuruluşu yaptırılmış olsa idi bu ödemenin yapılması gerekirdi. Bu ödemenin kurum merkezine yapılmış olması hizmetin ve ödemenin niteliğini değiştiremez. Dünyanın belirli merkezlerinde kurulu bir otel zincirinin belirli bir işletme ve hizmet anlayışı içinde yöneltmesi gereği yapılan bu ödemelerin ticari kazancın elde edilmesi için yapılan giderler olarak kabul zorunludur.

Diğer taraftan Türkiye Cumhuriyetince yabancı kurumlarla yapılan ticari ve mali sözleşmeler ile hükümetçe tasvib edilen ticari ve mali sözleşmelerin getirdiği yorumların milli vergi hukuku uygulamasında gözönünde tutulması gereklidir ve dış ekonomik ilişkileri ilgilendiren konularda bakanlar kurulunun taahhüt ve yorumları bütün devlet organlarını bağlayıcı niteliktedir. Mükellef kurum ile

..... Otelcilik A. Ş. arasında imzalanan ve Bakanlar Kurulunca onaylanan sözleşme gereği ..... Otelince yurt dışında yaptırılan hizmetler karşılığı milli pazarlama payı adıyla ödenen masrafların tediyesi devletin koruyuculuğu ve güvencesi altındadır. Bu masraflar vergi matrahından düşülmesini önleyecek yorumlar iç ve dış ekonomik ilişkilerde gerekli olan hukuki güvenliğini zedeleyici niteliktedir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle Kurumlar Vergisi Kanununun 15 inci maddesinin 3/b bendi olayda uygulanamayacağından ve bu uygulama milletlerarası taahhütlere aykırı bulunduğundan milli pazarlama payından çıkan matrah farkı için davanın kabulü gerekir.

KARŞI OY

1475 sayılı İş Kanununun değişik 14 üncü maddesinde kıdem tazminatı fonunun yasayla kurulacağı öngörüldüğünden ve bu yasada henüz çıkarılmadığından müstakbel kıdem tazminatına karşılık olarak Vergi Usul Kanununun 288. maddesine göre belirli meblağların pasifleştirilmesine imkân yoktur. Bu sebepten kararın bu bölümüne sonuç olarak katılmakla beraber yukarıdaki gerekçelerle bu bölümün gerekçesine karşıyım.

— 0 —

TAM YARGI (TAZMİNAT) DAVALARI

T. C.

DANIŞTAY

Dördüncü Daire

Esas No : 1983/868

Karar No : 1984/96

Özeti : İçtihatların birleştirilmesi kararları daha önceki tarihlerde verilmiş ve kesinleşmiş Danıştay kararlarını etkilemeyeceğinden, içtihadın birleştirilmesi isteminde bulunulmasının Danıştay kararı gereğinin yerine getirilmesini engellemeyeceği Hk.

Davacı : .....

Vekili : Av. ....

Davalı : T. C. Maliye Bakanlığı

İstemin Özeti : Danıştay Dördüncü Dairesince yükümlü şirketin kararın düzeltilmesi isteminin kabulü yolundaki kararı üzerine yapılan başvuruya karşın «Danıştay kararı üzerine içtihadı birleştirme talebinde bulunulduğu ve henüz sonuçlanmadığından işlemlerinin yerine getirilemeyeceği» gerekçesiyle ödenen vergilerin red ve iadesi isteminin yerine getirilmemesi suretiyle tesis edilen işlemin; ihtilâfın konusunu oluşturan vergiler hakkında tashihi karar safhasında verilen kararın nihai olduğu ve kaziyi muhkeme teşkil ettiği, tevhitli içtihat neticesinde verilecek kararın genel mahiyette olduğu ve makeble şamil olamayacağı, iddialarıyla iptali ve iade edilmeyen vergilerin tazminat olarak ödenmesi istemine ilişkindir.

Savunmanın Özeti : Yeterli yasal dayanaktan yoksun bulunan istemin reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Savcısı Öznur Aliefendioğlu'nun Düşüncesi : Dava, Danıştay Dördüncü Dairesince Yükümlü şirketin kararın düzeltilmesi isteminin kabulü yolundaki kararı üzerine yapılan başvuruya rağmen ödenen vergilerin red ve iadesi işleminin yapılması suretiyle tesis edilen işlemin iptali ve iade edilmeyen vergilerin tazminat olarak ödenmesi istemiyle açılmıştır.

Dava dilekçesinde Maliye Bakanlığı yanında işlemi tesis eden Vergi Dairesinin de hasım gösterildiği ve mahkemece vergi dairesi hasım mevkiinden çıkarılmadığı halde, dilekçenin vergi dairesine tebliğ edilmediği anlaşılmaktadır. Bu durumda dava dilekçesinin vergi dairesine de tebliği veya husumet konusunda bir karar verilmesi gerekir.

İşin esasına gelince ; Danıştay Dördüncü Dairesince yükümlü şirketin düzeltme isteminin kabulüne ilişkin 2.4.1982 günlü ve E: 1982/549, K: 1982/865 sayılı karar kesin nitelikte olup, idarenin, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28 nci maddesinin 1 numaralı fıkrasına göre en geç altmış gün içinde işlem tesis etmesi gerekirken, Danıştay'da içtihatların birleştirilmesi yoluna gidilmesi neden gösterilerek, Danıştay kararının gereğinin yerine getirilmemesinde isabet görülmemiştir.

Bu nedenle, davanın kabulü ile Danıştay Dördüncü Dairesi kararına göre iadesi gereken ödenmiş vergilerin davacıya ödenmesi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dördüncü Dairesince Tetkik Hakimi Nilgün İpek'in açıklamaları dinledikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüldü :

Dava, Danıştay Dördüncü Dairesince yükümlü şirketin düzeltme isteminin kabulü suretiyle yükümlü şirkete salınan kurumlar, gelir ve mali denge vergilerini kaldıran Dördüncü Daire kararının idarece uygulanmayacağına yükümlüye bildirilmesi üzerine açılmıştır.

Danıştay Dördüncü Dairesince yükümlü şirketin düzeltme isteminin kabulüne ilişkin 2.4.1982 günlü ve E: 1982/549, K: 1982/865 sayılı karar kesin nitelikte olup, idarenin bu karar üzerine, 2577 sayılı idari Yargılama Usul Kanununun 28. maddesinin 1 numaralı fıkrasına göre, en geç altmış gün içinde işlem tesis etmesi gerekir. İctihadın birleştirilmesi istemleri, istem yönünde bir içtihadın birleştirilmesi kararının çıkacağını göstermediği gibi, bu kararlar ancak daha sonraki tarihlerde tesis edilecek idari işlemler ve verilecek yargı kararları için bağlayıcı niteliktedir. Ayrıca içtihadın birleştirilmesi kararlarının daha önceki tarihlerde verilmiş ve kesinleşmiş Danıştay kararlarını etkilemesi de söz konusu değildir. Bu sebepten içtihadın birleştirilmesi isteminde bulunduğu gerekçesiyle idari Yargılama Usulü Kanununun 28 inci maddesine göre infazı gereken Danıştay kararının infaz edilmemesi kanuna uygun görülmemiştir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle yükümlü tazminat isteminin kabulü ile yükümlüce ödenen ve Danıştay kararı ile kaldırılan verginin tutarı olan 1.076.164 liranın (2.4.1982 tarihinden itibaren işlenmiş ve işleyecek kanuni faizi ile birlikte)

davalıdan alınarak davacıya verilmesine, 492 sayılı Harçlar Kanununa göre nisbi olarak hesaplanan 32.284.30 lira harçtan peşin alınan 8471 liranın mahsubundan sonra kalan 23.813.30 lira harcın davacıdan alınmasına 78.040,— lira avukatlık ücreti ile aşağıda dökümü yapılan 33.384.32 lira yargılama giderinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 10.1.1984 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Salınan vergi veya kesilen bir cezanın yasal dayanağının bulunmadığı ve tarh işleminin kanunla korunan haklarını ihlâl ettiği iddiasıyla yükümlüler tarafından anılan davalar tam yargı davası niteliğinde olduğundan, bu davalarda mahkeme, tarh işlemindeki haksızlığı tesbite birlikte, uyumsuzluğun bütün unsurlarını ve safahatını inceleyerek ihlâl edilen hakkın yerine getirilmesine de karar verme durumundadır.

Davada uygulanmadığı iddia olunan karar, böyle bir dava sonunda verilmiştir ve bu karar konusu itibariyle, ilgiliden tahsil edilen meblâğın kendisine ödenmesini sağlamaya yeterlidir. Aynı meblâğın, karar gereğinin yerine getirilmemesi nedeniyle de olsa, bir de tazminat davasının konusunu teşkil edebileceği kabul olunamaz. Aksi halde yükümlünün ödemek durumunda kaldığı vergilerin hem terkin kararı, hem de tazminat kararı nedeniyle ilgisine iki defa iadesi gerekir. Terkine ilişkin karar gereğinin yerine getirilmemesi nedeniyle açılacak tazminat davasının konusunu ancak, yükümlüye yapılacak ödemenin gecikmesinden doğan zarar teşkil edebilir. Bu davada da, içtihadların birleştirilmesi yoluna başvurulmasının karar gereğinin yerine getirilmesini engellemeyeceğinin tesbiti ve ödemenin gecikmesinden doğan zararın tazminine hükmedilmesiyle yetinilmesi gerekirdi.

Bu nedenle terkin kararının konusunu teşkil eden meblâğa bir de tazminat olarak hükmedilmesinde isabet bulunmadığı görüşüyle karara karşıyım.

— 0 —

VERGİ USULÜ

T. C.

DANIŞTAY

Dördüncü Daire

Esas No : 1982/6190

Karar No : 1984/1687

Özeti : Müflis olan murisin vergi borcunun murisin ölüm anında hükmen müflis olduğunun kanıtlanması halinde varislerden istenemeyeceği Hk.

Temyiz Eden : .....

Vekili : Av. ....

Karşı Taraf : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

İstem Özet : Murisleri müteveffa .....'ya ait 1974 yılı gelir vergisi beyannamesinin verilmemesi nedeniyle takdir komisyonunca takdir edilen matrah

F: 11

üzerinden salınan gelir ve mali denge vergileri ile kesilen kaçakçılık cezasını, dosya içeriğinden ihtilâflı yıla ait gelir vergisi beyannamesinin verilmediği anlaşıldığından dönem vergi matrahının taktiren tayini yoluna gidilmesinde isabetsizlik bulunmadığı, müteveffa varisleri vekili tarafından müteveffalarının borca batık olduğu, ... 2. İflas Masasında mallarının tasfiye edilmekte olduğu, müvekkillerinin mirası reddettikleri iddia edilerek cezalı verginin terkini istenmekte ise de itiraz dilekçesinde ileri sürülen iddialar tevsih edilmediğinden bu iddialara itibar edilemeyeceği gibi, dilkcede sözü edilen ..... 2. İcra Memurluğunun 1962/63 nolu dosyanın müteveffa ile ilgisi bulunmadığı ..... 2. İflas Memurluğunun 29.6.1981 günlü ve 1964/71 sayılı yazısından anlaşıldığı gerekçesiyle gelir ve mali denge vergilerini onamak kaçakçılık cezası ise 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 372. maddesi uyarınca terkin etmek suretiyle değiştirerek enayan İstanbul 1 no'lu İtiraz Komisyonunun 16.7.1981 günlü ve 1542 sayılı kararının; müteveffanın müflis olduğu, İflas Dosyasının halen ..... 2. İflas Memurluğunun 1963/62 esasında kayıtlı ve halen sonuçlanmadığı, Medeni Kanunun 545. maddesine göre mirasın hükmen reddedilmiş sayılacağı iddialarıyla bozulması istenmektedir.

Savınmanın Özeti: Yasal dayanaktan yoksun bulunan istemin reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Savcısı Öznur Aliefendioğlu'nun Düşüncesi: Uyuşmazlık, müflis murisin vergi borcunun varislerinden istenip istenemeyeceğine ilişkindir.

Medeni Kanununun 545. maddesi kanuni ve mensub mirasçılardan mirası reddedileceğini, müteveffanın vefatı anında terekenin borca batık olduğu şayi ve sabit olursa mirasın reddedilmiş olacağını amir olup, dosyada bulunan 5.8.1981 günlü belgede ..... 2 inci İflas Memurluğunun 6.8.1981 günlü notu ile muris .....'nın iflasına ve iflasının açılmasına, ... Asliye 1. Ticaret Mahkemesinin 26.4.1963 gün ve 1960/436 esas sayılı ilâmı ile karar verildiği ve müflisin tasfiye işlemlerine 1963/62 sayılı dosya ile başlanıp işlemlerin sürdüğü belirtilmiş, **yükümlülerin 1973 yılı uyuşmazlığına ait Danıştay Dördüncü Dairesinin 1982/5496 esasına kayıtlı dosyasında bulunan aynı iflas memurluğunun 29.1.1979 günlü yazısında ise 1963/62 sayılı dosyada, müflis ..... masasında tasfiye işlemlerinin iflas idare memurluğunca sürdürüldüğü belirtildiğine göre 17.6.1975 gününde ölen müflis muris adına düzenlenen ihbarnamelerin murislere tebliğinde yasaya uyarlık görülmediğinden yükümlü temyiz isteminin kabulü ile varislerden istenen verginin kaldırılması gerekeceği düşünülmüştür.**

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dördüncü Dairesince Tetkik Hakimi Mustafa Atilla'nın açıklamaları dinledikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüldü :

Uyuşmazlık, müflis olan murisin vergi borcunun varislerden istenip istenemeyeceği hususuna ilişkindir.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 12. maddesinde, ölüm halinde mükellefin ödevlerinin mirası reddetmemiş mirasçılara geçeceği, Medeni Kanunun 545. maddesinde ise ölüm anında terekenin borca batık olduğu şayi ve sabit olursa mirasın reddedilmiş olacağı hükme bağlanmıştır.

Mirasın açıkça reddedilmediği halde kendiliğinden iktisabı prensibinin istisnasını oluşturan Medeni Kanunun bu hükmü uyarınca mirasın açıkça reddi isteminin üç ay içinde yapılması gerektiği yolundaki kuralın aksine, bir mirasçının yukarıda öngörülen hükme dayanarak mirası hükmen reddetmiş sayılabilmesi bir süre ile kısıtlı bulunmama ile birlikte herhangi bir uyuşmazlık halinde, ölüm anında terekenin borca batık olması nedeniyle mirası reddetmiş sayılacağı def'inde bulunan mirasçının bu iddiasını kanıtlaması ve bu kanıtlamanın bir mahkeme kararı ile yapılmış olması gerekmektedir. Nitekim bu husus Yargıtay'ın süregelen içtihatları ile de bu şekilde kabul edilmektedir.

Olayda, muris .....'nın iflasına ve iflasın açılmasına ..... Asliye 1. Ticaret Mahkemesinin 26.4.1963 gün ve 1960/436 esas sayılı kararı ile karar verilerek müflisin tasfiye işlemlerine ..... 2. İflas Memurluğunun 1963/62 sayılı dosyası ile başlanıp işlemlerin halen sürdürülmekte olduğu anılan iflas Memurluğunun dosyada mevcut 6.8.1981 günlü yazısından anlaşıldığı ve bu durumda 17.6.1975 gününde ölen murisin ölüm anında hükmen müflis olduğu mirasçılarla karıtlanmış olduğundan, müflis murisin vergi borçlarından mirasçılardan sorumlu tutulmasında ve müflis muris adına düzenlenen ihbarnamelerin mirasçılara tebliğinde yukarıda anılan yasa hükümlerine uyarlık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin kabulü ile ..... 1 no'lu İtiraz Komisyonunun 16.7.1981 günlü ve 1542 sayılı kararının bozulmasına, salınan verginin kaldırılmasına 18.4.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

YARGILAMA USULÜ

T. C.

DANIŞTAY

Dördüncü Daire

Esas No : 1984/753

Karar No : 1984/1360

Özeti : Vergi ve cezaya ilişkin davalarda, verilecek savunmaların, mahkeme kararları hakkında kanun yollarına başvurmak gerekiyorsa bu konuda hazırlanacak dilekçelerin, vergi dairesi müdürlüklerince düzenlenip imzalanmak suretiyle yargı yerlerine sunulması gerektiği ve bu yetkinin hazine avukatları tarafından kullanılmak suretiyle temyiz isteminde bulunulamayacağı Hk.

Temyiz Eden : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

Karşı Taraf : .....

Vekili : Av. ....

İstem Özet : Elde ettiği tarım kazancı nedeniyle 1980 takvim yılı için yükümlü adına salınan gelir vergisi ve mali denge vergisi ile kesilen kaçakçılık cezasını, matrahı 3.327.144 liraya indirmek ve cezayı da ağır kusur cezasına çevir-

mek suretiyle tadilen tasdik eden Hatay 2. Vergi Mahkemesinin E: 1983/281 - K: 1984/69 sayılı kararının bozulması isteminden ibarettir.

Danıştay Savcısı Tahsin Yağmurlu'nun Düşüncesi: 2996 sayılı Maliye Vekaleti Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanununun 23 ncü maddesinin ikinci fıkrası; İtiraz ve temyiz komisyonları ile Danıştay'da Hazine leh ve aleyhine açılan vergi itiraz ve davalarında hazineyi temsilen dilekçe ve savunmalarda bulunmaya vergi Dairesi Müdürünü yetkili kılmıştır.

Dosyanın incelenmesinden Vergi Mahkemesi kararının bozulması isteğiyle Hazine avukatı tarafından hazırlanıp imzalanan temyiz dilekçesinin daireye gönderildiği anlaşılmış olup, yukarıda anılan kanun hükmü uyarınca vergi dairesi müdürüne ait olan yetkinin hazine avukatı tarafından kullanılmak suretiyle yapılan temyiz isteminin incelenmesine hukuken olanak bulunmadığından, istemin incelenmeden reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dördüncü Dairesince 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 14. maddesi uyarınca dilekçeyi inceleyen Tetkik Hâkimini Mehmet Güngör'ün açıklamaları dinlendikten ve temyiz dilekçesi ve ekleri incelendikten sonra gereği görüldü :

Vergi Mahkemesi kararının bozulması dileğiyle ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü adına hazine Avukatı Canan Kuseyri imzası ile verilen 24.2.1984 günlü temyiz dilekçesi ile dosyanın dairemize gönderildiği anlaşılmaktadır.

2996 sayılı «Maliye Vekâleti Teşkilât ve Vazifeleri Hakkında Kanununun 23. maddesinin 2. fıkrasında vergi dairesi müdürünün itiraz ve temyiz komisyonları ile Danıştay'da Hazine leh ve aleyhine açılan vergi itiraz ve davalarında Hazineyi temsilen dilek ve savunmalarda bulunacağı öngörülmüştür.

4353 sayılı «Maliye Bakanlığı Başhukuk Müşavirliğinin ve Muhakemat Genel Müdürlüğünün Vazifelerine, Devlet Davalarının Takibi usullerine ve Merkez ve İller Kadrolarında Bazı Değişiklikler Yapılmasına Dair Kanunun «İdari Davalarda Temsili düzenleyen 22. maddesinde «İdari davaların açılmasının, idareler aleyhine açılan bu nevi davaların takip ve müdafasının daire amirlerine veya bu dairelerin bağlı buldukları Bakanlıklar Hukuk Müşavirlerine ait olduğu, Danıştay'daki duruşmalarda bu dairelerin kendi amirleri veya Hukuk Müşavirleri ve Hukuk Müşaviri teşkilatı olmayan dairelerde ilgili şube amiri tarafından temsil olunacağı; hazineyi ilgilendiren işlerde bu görevin Hazine Müşavir Avukatı veya avukatları tarafından yapılacağı ifade edilmiştir.

Bu hükümlerden yükümlülerin adlarına salınan vergi ve cezalara ilişkin davalarda davalı tarafı Vergi Dairesi Müdürlüklerinin teşkil edeceği, bu davalara verilecek savunmaların ve mahkeme kararları hakkında kanun yollarına başvurmak gerekiyorsa bu konuda hazırlanacak dilekçelerin Vergi Dairesi Müdürlükle rince düzenlenip Vergi Dairesi Müdürleri tarafından imzalanmak suretiyle yargı yerlerine sunulacağı, sonucuna varılmaktadır. İdari davalarda hazineyi ilgilendiren işlerde hazine müşavir avukatı veya hazine avukatlarının sadece idari yargı yerlerindeki duruşmalarda hazineyi temsil yetkileri vardır. Kanun temyiz ve itiraz yoluna başvurma konusunda hazine müşavir avukatlarına ve hazine avukatla-

rına idareyi temsil yetkisi tanınamıştır. Vergi Dairesi Müdürlüğüne ait olan yetkinin hazine avukatı tarafından kullanılmak suretiyle Vergi Dairesi Müdürlüğü adına yapılan temyiz isteminin incelenmesi mümkün bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle istemin incelenmeksizin reddine 30.3.1984 gününde oybirliği ile karar verildi.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Dördüncü Daire

Esas No : 1984/1458

Karar No : 1984/2373

Özeti: Danıştay, İdare ve Vergi Mahkemelerinin bakmakta oldukları davalara ait her çeşit incelemeleri kendiliklerinden yapabilecekleri Hk.

Temyiz Eden : .....

Karşı Taraf : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

İstemin Özeti: 1981 takvim yılında satın almış bulunduğu canlı hayvan bedeli üzerinden gelir vergisi kesintisi yapmadığı ve buna ilişkin muhtasar beyannamesini de vermediği neden gösterilerek yükümlü adına ikmalen salınan gelir (stopaj) vergisiyle kesilen kaçakçılık cezasına karşı açılan davayı; yükümlünün canlı hayvan alımını tüccardan yaptığı yolundaki iddiasının araştırılması amacıyla kanuni defterlerinin ibrazının istendiği ara kararının oğlu ..... imzasına tebliğ edilmesine karşın söz konusu belgelerin Mahkemelerine sunulmadığı, 18.8.1981 günlü, 25 sayılı ve 20.8.1981 günlü, 26 sayılı faturada adı yazılı satıcı Müslüm Bayram'dan da fatura dipkoçanlarının istenmesine ilişkin ara karara da uyulmadığı, dolayısıyla iddianın kanıtlanamadığı gerekçesiyle reddeden Erzurum Vergi Mahkemesinin 30.12.1983 günlü ve E: 1982/1686, K: 1983/1452 sayılı kararının; ara kararının tebliğ edildiği oğlu ile aralarında bulunan husumetten dolayı kararın kendisine verilmediği, canlı hayvan alımını yaptığı fatura asıllarının dilekçeye ekli bulunduğu, tarhiyatın yasal dayanağının olmadığı ileri sürülerek bozulması istenmiştir.

Savunmanın Özeti: Dayanağının bulunmadığı belirtilen istemin reddi gerektiği savunulmuştur.

Danıştay Savcısı Ali Rıza Yıldırım'ın Düşüncesi: 1981 takvim yılında satın almış bulunduğu canlı hayvan bedeli üzerinden gelir vergisi kesmediği ve buna ait muhtasar beyanname vermediği nedeniyle salınan gelir (stopaj) vergisiyle, kesilen kaçakçılık cezasına karşı açılan davayı reddeden vergi mahkemesinin kararının bozulması yükümlü tarafından istenmiştir.

Vergi Mahkemesi tarafından ara karar gereği yükümlü tarafından yerine getirilmediği nedeniyle dava reddedilmiş ise de, ara kararının tebliğ usullerine uyup uymadığı araştırılmadan ve yükümlünün dava dilekçesine eklediği belgelere göre vergi mahkemesince bir re'sen araştırma yapılmadan; ihtilâfın esasının incelenmesi yerinde görülmediğinden bozma isteminin kabulü gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dördüncü Dairesince Tetkik Hakimi Semra Kıracı'nın açıklamaları dinledikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüldü :

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 20. maddesinin (1) numaralı bendinde, Danıştay, idare ve vergi mahkemelerinin bakmakta oldukları davalara ait her çeşit incelemeleri kendiliklerinden yapacakları, belirlenen süre içinde lüzum gördükleri evrakın, gönderilmesini ve her türlü bilgilerin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden isteyebilecekleri, hükme bağlanmıştır.

Dosyanın incelenmesinden ise, yükümlünün dava dilekçesine iddiasını kanıtlamak üzere fatura fotokopilerini de ekleyerek, müstahsilden alımı bulunmadığını ileri sürdüğü anlaşılmıştır.

İdari Yargılama Usulü Kanununun yukarıda metni açıklanan hükmüyle, idari yargı hâkiminin kendiliğinden araştırma yaparak uyuşmazlıkları çözümleme görev ve yetkisinin bulunduğu açık olarak kabul edilmiştir. Açılan dava ile incelenmesi yargı yerine götürülen konu, canlı hayvan alımının müstahsilden mi yoksa tüccardan mı yapıldığı noktasıyla ilgili olup, sözü edilen kendiliğinden araştırma görev ve yetkisi uyarınca mahkemenin, ara kararı gereğinin süresinde yapılmadığı gerekçesiyle davayı reddi, iddiasını kanıtlamak amacıyla sunacağı fatura dışında esasen başka bir şey yapamayacak durumda bulunan yükümlü isteminin, 2577 sayılı Yasanın 20/1. maddesi hükmü gözönüne alınmadan ve gereği yapılmadan karara bağlanması sonucunu doğurmıştır.

Bu maddede, mahkemelerin bakmakta oldukları davalara ait her türlü incelemeyi kendiliklerinden yaparak gerekli gördükleri evrakın gönderilmesini ve bilgilerin verilmesini ilgili diğer yerlerden isteyebilecekleri hükmü, taraflar ve üçüncü şahıslardan istenen belgelerin süresinde gönderilmemesi halinde, istenen belgeleri denetleme yetki ve görevini haiz resmi mercilerden bu belgelerin gerekli görülen açılardan incelenmesi ve sonucunun bildirilmesini isteyebilecekleri anlamını da ifade etmektedir.

Bu geniş, kapsamlı yetki ve görevine rağmen, Hamur ilçesinde Gg/371 hesap numarası ile mükellefiyeti bulunduğu faturada yazılı olan .....'ın 1981 takvim yılına ilişkin fatura dipkoçanları ve kanuni defterleri incelenerek, 25 ve 26 sayılı faturaların gerçekten yükümlü adına yapılan satışla ilgili olup olmadığının mahkemeye bildirilmesinin Vergi Dairesi Müdürlüğünden de istenmesi ve sonucuna göre karar verilmesi mümkün iken, ara kararına uyulmadığından bahisle davanın reddinde yasaya uygunluk bulunmamıştır.

Bu nedenle, istemin kabulüne ve Erzurum Vergi Mahkemesinin 30.12.1983 günü ve E: 1982/1686, K: 1983/1452 sayılı kararının bozulmasına, 4.6.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

BEŞİNCİ DAİRE KARARLARI**MEMUR İŞLERİ****T. C.
DANIŞTAY
Beşinci Daire**

Esas No : 1981/773
Karar No : 1984/2510

Özeti : Kurumda davacının durumuna uygun kadro bulunduğu halde askerlik dönüşü göreve alınmamasında mevzuata uyarlık bulunmadığı Hk.

Davacı : Ferit Demir
Vekili : Av. Elif Tuncer
Davalı : Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı
Vekili : Av. Nedret Kunt,

Davanın Özeti : Davacının askerlik dönüşü göreve atanmaması işleminin iptali isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Askerlik dönüşü yeniden memuriyet sınavına alınan ve bu sınavda başarılı olamayan davacının göreve atanmamasında mevzuata aykırılık bulunmadığı, davanın reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Ayfer Gevrek

Danıştay Savcısı Yurdanur Şendir'in Düşüncesi : Davacı, askerlik dönüşü göreve atanmamasına ilişkin işlemin iptalini istemektedir.

657 sayılı Kanunun değişik 83. maddesinde, memur iken askerlik hizmetini yapmak üzere silâh altına alınanlardan, terhislerini müteakip, tekrar memuriyete girmek isteyenlerin, muvazzaf askerliğe ayrıldıkları sırada iktisap etmiş oldukları derecedeki bir kadroya öncelikle atanacakları hükme bağlanmış bulunmaktadır.

Bu maddeye göre ve boş kadro bulunmadığı iddia edilmediğine nazaran, davacının göreve atanması gerekirken, aksine tesis edilen işlemde isabet görülmediğinden dava konusu işlemin iptali gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince işin gereği düşünüldü:

Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Döner Sermaye Saymanlığı mutemedi olan davacı askerlik görevi nedeniyle 8.3.1978 tarihinde istifaya ederek kurumundan ayrıldıktan sonra 28.10.1979 tarihinde askerlik dönüşü yeniden göreve atanma isteğinde bulunmuş ve davalı idarece hakkında 657 sayılı Kanunun 92. mad-

desi hükmü uygulanarak, önce sınava alınmış daha sonra da başarısız olduğu gerekçesiyle atama işleminin yapılamayacağı bildirilmiştir.

657 sayılı Kanununun 83. maddesinde, memur iken muvazzaf askerlik hizmeti yapmak üzere silah altına alınanlardan terhislerini müteakip tekrar memuriyete girmek isteyenlerin, muvazzaf askerliğe ayrıldıkları sırada iktisab etmiş oldukları derecedeki bir kadroya öncelikle atanacakları hükme bağlanmıştır.

Anılan hüküm uyarınca memuriyete dönmek isteyen davacının durumuna uygun boş kadro bulunduğu, 30.11.1979 tarihinde davalı idarece memuriyet sınavına sokulmasından anlaşılmaktadır.

Öte yandan 657 sayılı Kanununun 92. maddesi memurluktan kendi istekleriyle çekilenlerin yeniden atanmalarını düzenlemekte olup, dava konusu uyumsuzlukla bir ilgisi bulunmamaktadır. Bu durumda davacı hakkında 83. madde hükmünün uygulanması gerekirken 92. madde hükmünün tatbikinde kanuna aykırılık açık olduğundan dava konusu işlemin iptaline 150 lira yargılama giderinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 30.5.1984 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Beşinci Daire

Esas No : 1979/3792

Karar No : 1984/938

Özeti : Emniyet hizmetleri sınıfının başlangıç derecesinden daha üst derecede çalışmakta iken Emniyet hizmetleri sınıfına geçen davacının, 657 sayılı Kanununun 36 A - 8/a fıkrasından yararlandırılmasının mümkün olmadığı Hk.

Davacı : Bolat Bolatoğlu
Davalı : İçişleri Bakanlığı

Davanın Özeti : Kaymakam iken Emniyet Genel Müdürlüğü Şube Müdür muavinliğine naklen atanan davacı 657 sayılı Kanununun 36. maddesinin (A) bendi 8/a fıkrası uyarınca bir derece verilerek 4. dereceden atanması gerekirken aksine tesis edilen işlemin iptali ile maaş farklarının ödenmesini istemektedir.

Savunmanın Özeti : Davacı hakkında uygulanan işlemde mevzuata aykırılık bulunmadığından davanın reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Tülin Yalçınkaya

Danıştay Savcısı Yurdanur Şendir'in Düşüncesi : Mülki İdare hizmetleri sınıfında 6. dereceden bir kadroda 5. derecenin 1. kademesinden aylık almakta iken Emniyet Hizmetleri sınıfına aynı dereceden bir kadroya naklen atanan davacı 657 sayılı Kanununun 1897 sayılı Kanunla değişik 36. maddesinin A bendinin 8/a fıkrasından faydalandırılması isteğinin reddi hakkındaki davalı idare işleminin iptalini istemektedir.

Sözü geçen fıkra ilk defa memuriyete Emniyet hizmetleri sınıfında başlayanlarla, başka sınıftan Emniyet hizmetleri sınıfına, Emniyet hizmetleri sınıfının başlangıç derecesine ulaşmadan geçen personele tatbiki mümkün olup, öğrenim durumuna göre, bu sınıftaki memur için tesbit edilen başlangıç derecesini geçtikten sonra 23.10.1975 tarihinde Emniyet hizmetleri sınıfına atanan davacıya tatbiki mümkün değildir. Bu sebeple davanın reddi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince işin gereği düşünüldü:

Kaymakam iken Emniyet Genel Müdürlüğü şube müdür muavinliğine naklen atanan davacı 657 sayılı Kanununun 36. maddesinin (A) bendi (12-d) fıkrası uyarınca 1. derece verilerek 4. dereceden atanması gerekirken aksine tesis edilen işlemin iptalini istemektedir.

657 sayılı Kanununun 36. maddesinin «Ortak hükümler» başlığını taşıyan (A) bendinin 8/a fıkrasında; «Emniyet hizmetleri sınıfına girenlerden Yüksek Öğrenimi bitirenler aynı yüksek öğrenimi bitirenler için tesbit edilen giriş derece ve kademesine bir derece ilave edilmek suretiyle bulunacak derece ve kademelerden hizmete alınırlar» hükmü yer almıştır.

Görüldüğü üzere, anılan madde hükmü, ilk defa memuriyete Emniyet hizmetleri sınıfında başlayanlarla, başka sınıftan Emniyet hizmetleri sınıfına geçipde anılan başlangıç derecesine ulaşamamış olanları kapsamakta olup, söz konusu başlangıç derecesini geçtikten sonra Emniyet Hizmetleri sınıfına geçenlere uygulanması mümkün bulunmamaktadır.

Davacının ise mülki İdare Amirliği hizmetleri sınıfında 6. derece kadroda 5. derecenin 1. kademesinden aylık almakta iken Emniyet hizmetleri sınıfında aynı dereceden bir kadroya atandığı ve bu durumda anılan sınıfa yüksek öğrenim mezunu olarak girenlerin giriş derecesini geçtiği anlaşıldığından, hakkın da uygulanan işlemde mevzuata aykırılık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, yasal dayanağı bulunmayan davanın reddine, 28.2.1984 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Beşinci Daire

Esas No : 1979/5463

Karar No : 1984/776

Özeti : Görev yaptığı belediyenin kaldırılması halinde davacıya, kadrosu kaldırılan devlet memurlarının durumunu düzenleyen 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 91. maddesinin uygulanamayacağı Hk.

Davacı : Ahmet Yıldırım
Davalı : İçişleri Bakanlığı

Davanın Özeti : Bingöl İli Kalencik Belediye Baş tahsildarı iken Kalencik Belediyesinin Danıştay kararı üzerine iptal edilmesi sebebiyle yeniden bir göreve atanması ve açıkta kaldığı süreye ait maaşlarının ödenmesi isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Savunma süresinde verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Ayla Günenç

Danıştay Savcısı Naci Eksioğlu'nun Düşüncesi : Bingöl iline bağlı Kalencik adıyla Belediye Kurulması hakkındaki 27.2.1976 tarih ve 15976 sayılı kararın Danıştay 3. Dairesince 2.11.1977 tarih ve 1977/785-1046 sayılı kararı ile iptal edilmiş ve 1580 sayılı Kanunun 7469 sayılı Kanunla değişik 7. maddesine göre düzenlenen kararname Cumhurbaşkanı tarafından 3.4.1979 gün ve 22353 sayı ile onanması üzerine bu kararların Yerel Yönetim Bakanlığı, Belediyeler Genel Müdürlüğünün 23.5.1979 gün ve 521-76307-55/6226 sayılı yazıları ile duyurulması üzerine kararlara uyularak yazının alındığı tarihe kadar ödememiş personel ve sair ücret sahiplerine ödenerek hesapları kapatılmış, Belediyeye ait bilumum demirbaş eşya para vesair mallar Medeni Kanununun 50. ve 1580 sayılı Belediyeler Yasasının 154. maddeleri gereğince Göynük Köyü Muhtarlığına devir ve teslim edilmiştir.

Davacı bu olay nedeniyle açıkta kaldığını, açıkta kaldığı sürenin maaşlarının ödenmesi ile bir göreve yerleştirilmesini istemektedir.

Davacının açıkta kalması, Danıştay Kanununun uygulanması sonucudur. Herhangi bir idari işlem sonucu değildir. Açıkta kaldığı çalışmadığı sürenin maaşlarının ödenmesi de hukuken mümkün değildir.

Belediyeler kendine özgü mahalli teşkilatlar, olup teşkilatın iptali halinde memurlarının başka kurumlara atanması da mümkün değildir.

Bu sebeple davanın reddi gerekir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince işin gereği düşünüldü:

Dava; Bingöl ili Kalencik Belediyesinde tahsildar olan davacının Danıştay 3. Dairesinin 2.11.1977 tarih ve 1977/785-1046 sayılı kararı üzerine Kalencik Belediyesi kurulması hakkındaki kararın 3.5.1979 tarihli kararname ile iptal edil-

mesi sebebiyle açıkta kaldığından bahisle eski görevine muadil herhangi bir göreve atanması ve açıkta kaldığı süreye ait maaşlarının ödenmesi isteği ile açılmıştır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 91. maddesinin 2. fıkrasında «Kadrosu kaldırılmış olan memurların kendi kurumlarında veya başka kurumlarda eski sınıflarındaki derecelerine eşit bir göreve atanmaları mecburidir» hükmü yer almış ve davacı bu madde gereğince eski görevine muadil bir göreve atanması gerektiğini ileri sürmekte ise de; söz konusu madde kadrosu kaldırılan memurlar için düzenlenmiş olup, kurumun kaldırılması halinde açıkta kalan memurların yeniden bir göreve atanmalarının nasıl yapılacağı hususu mevzuatımızda düzenlenmemiştir.

Bu nedenle Bingöl ili Kalencik Belediyesinin kurulmasına ilişkin kararın iptal edilmesi üzerine idarenin davacıya yeniden göreve atanma zorunluluğu bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle hukuki dayanağı bulunmayan davanın reddine, yargılama giderinin davacı üzerinde bırakılmasına, 21.2.1984 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

— 0 —

T. C.
DANIŞTAY
Beşinci Daire

Esas No : 1980/492
Karar No : 1984/2185

Özeti : Açık bulunan doçentlik kadrosuna hiç bir neden gösterilmeden davacının atanmasının yapılmamasında mevzuata uyarlık bulunmadığı Hk.

Davacı : Doç. Dr. Meliha Erman
Vekili : Av. Hamdi Şehirlioğlu
Davalı : Antalya Tıp Fakültesi Dekanlığı

Davanın Özeti : Davacının, doçentlik kadrosuna atanması talebinin reddi yolundaki davalı idare işleminin iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu ile Üniversite Öğretim Üyelerinin seçilmeleri ve Profesörlüğe Yükselmeleri Hakkında Tüzük Hükmüne uygun olarak seçim yapan Fakülte Kurulu kararı, idari bir karar ve tasarruf olmadığından yargı denetiminin dışında kaldığı dolayısıyla iptalinin mümkün olmadığı ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Tülin Özgenç

Danıştay Savcısı Yurdanur Şendir'in Düşüncesi : Antalya Tıp Fakültesi Anesteziyoloji ile Reanimasyon Kürsüsünde açık bulunan doçentlik kadrosuna atanması talebinin reddine ilişkin davalı idare işleminin iptalini istemektedir.

Dava konusu işlemde Üniversite Kanunu ve Üniversite Öğretim Üyelerinin seçimleri hakkında Tüzük hükümlerine aykırılık bulunmadığından, davanın reddi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince işin gereği düşünüldü:

Dava; Diyarbakır Tıp Fakültesinde eylemli doçent olarak çalışan davacının Antalya Tıp Fakültesinde açık bulunan doçentlik kadrosuna atanması talebinin reddi yolundaki işlemin iptali isteğiyle açılmıştır.

Dosyanın incelenmesinden Ege Üniversitesi Tıp Fakültesinden 1967 yılında mezun olan davacının, aynı yıl Hacettepe Üniversitesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon bölümünde asistan olarak göreve başladığı, 10.10.1970 tarihinde asistan olup 27.10.1971 tarihine kadar aynı fakülte de uzman olarak çalıştığı ve bu tarihten sonra Diyarbakır Tıp Fakültesinde görevine devam ederek 1.12.1972 tarihinde öğretim görevlisi ve 13.4.1976 tarihinden bu yana da aynı fakülte de eylemli doçent olarak çalıştığı, bu arada Antalya Tıp Fakültesince Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kürsüsünde açık bulunan doçentlik kadrosuna atama yapılacağı konusunda ilan verilmesi üzerine 31.5.1979 tarihli dilekçesi ile bu kadroya atanmak için başvurduğu ve fakültece oluşturulan üç kişilik jürinin yaptığı inceleme sonunda ilgilinin bu kadroya atanması teklif edildiği halde, fakülte kurulunun 9.10.1979 gün ve 200 sayılı kararı ile atanma isteminin reddine karar verilerek davacının yayınları ile özgeçmişine ait belgelerin iade edildiği anlaşılmaktadır.

Davalı idare, hernekadar 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu ile Üniversite Öğretim üyelerinin seçilmeleri ve Profesörlüğe Yükselmeleri Hakkındaki Tüzüğün ilgili maddeleri uyarınca bir doçentin tayinin seçime bırakılmış olmasının Fakülte Kurullarını seçilmeme nedenlerini izahtan varestede kıldığını ileri sürmekteyse de, idari işlemlerin belli bir sebebi dayalı olması gerektiği hususu idare hukukunun temel bir kuralıdır. Ayrıca, işlemde sebep gösterilmesinde yasal bir zorunluluk bulunmasa dahi 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 20. maddesine göre, ihtilaf konusunun çözümlenebilmesi ve sağlıklı bir karar verilebilmesi için idare gerekli bilgileri ve işlemin dayanağını mahkemeye bildirmekle mükelleftir.

Dava konusu uyumsuzlukta ise, davacının doçent kadrosuna atanabilmesi için kanuni her türlü şartları haiz olduğu değerlendirme jürisince belirtildiği ve bu kadroya atanması teklif edildiği halde, idare tesis ettiği doçentlik kadrosuna atanmama işleminin dayanağını açıklayamamaktadır.

Davacının yukarıda belirtilen meslek nitelikleri ve olayın gelişim biçimi karşısında, açık bulunan doçentlik kadrosuna atanması konusundaki isteğinin, usule ya da esasa ilişkin hiçbir neden gösterilmeden reddi yolundaki Fakülte Kurulu kararında, yasanın verdiği takdir yetkisinin kullanılmasında açık hata yapıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu durumda davacının doçentlik kadrosuna atanması için Fakülte Kurulunca seçilmemesi yolunda tesis edilen işlemde yasaya ve idare hukuku ilkelerine uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemin iptaline, 2000 lira avukatlık ücreti ile 170 lira yargılama giderinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, 10.5.1984 tarihinde oyçokluğu ile karar verildi.

AZLIK OYU

1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 77. maddesinde seçimlerin ve tayin kararlarının gizli oyla yapılacağı yolunda hüküm sevk edilmiş olup Üniversiteler Öğretim Üyelerinin Seçimleri ve Profesörlüğe Yükselmeleri Hakkındaki Tüzüğün 20. maddesinde de; bu tüzükte öngörülen seçimlerin Fakülte Kurulunca gizli oyla yapılacağı ve görüşme yeter sayısının, üye tam sayısının üçte ikisi olduğu hükme bağlanmıştır.

Gizli oylamada ayrıca sebep gösterilmemesi gizliliğin doğal bir sonucu olup, bu hususta sebep gösterilmesini istemek oylamanın gizliliği ile bağdaşmayan bir husus olmaktadır.

Dava konusu olayda, mevzuatta öngörülen kurallara bir aykırılık olmadığına göre sebep bizzat Fakülte Kurulu kararı olup bunun açık hata ile nitelenmesi mümkün görülmediğinden davacının ilan edilen doçentlik kadrosuna atanmasının reddi ve bunun sonucu olarak 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 22. maddesi uyarınca görevinden çekilmiş sayılması yolunda tesis edilen işlemde kanuna aykırılık olmadığından verilen çoğunluk kararına karşıyım.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Beşinci Daire

Esas No : 1983/1126

Karar No : 1984/333

Özeti : Mahkûmiyetini çekmek üzere cezaevine giren bir kimseyi özürsüz kabul edip görevden çekilmiş saymakta mevzuata uyarlık bulunmadığı Hk.

Temyiz İsteminde Bulunan (Davacı) : Tahir Tırpancı

Vekili : Av. Mehmet Mert

Karşı Taraf : Ankara Belediye Başkanlığı

Vekili : Av. Oya Özbek

İsteğin Özeti : Ankara 1. nolu İdare Mahkemesinin 27.6.1983 gün ve 442 sayılı kararının; 6136 sayılı Yasaya muhalefetten giydiği, hüküm nedeniyle kurumuna haber vererek 4.1.1982 tarihinde görevinden ayrıldığı ve cezaevine girdiği, cezasının bitimi üzerine 4.5.1982 tarihinde görevine döndüğü 6.12.1982 tarihine kadar çalıştıktan sonra görevine son verildiği, göreve başlatılmakla idarece özürünün kabul edilmiş sayıldığı iddiasıyla temyizden incelenerek bozulması isteginden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Temyizi istenilen kararın yasaya uygun olduğu, bu nedenle istemin reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Sevil Engin

Danıştay Savcısı Mehmet Özkan'ın Düşüncesi : 2577 sayılı Yasanın 46 ncı maddesi uyarınca İdare Mahkemelerinin nihai kararlarına karşı yapılan temyiz isteminde; öne sürülen hususlar, anılan yasanın 49 ncü maddesinin 1. fıkrası

sında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymadığından, İdare Mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında, anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmektedir.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddiyle Ankara 1. nolu İdare Mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince işin gereği düşünüldü:

Dava, Ankara Belediyesinde memur olan davacının, görevden çekilmiş sayılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmış olup, Ankara 1. nolu İdare Mahkemesinin 27.6.1983 gün ve 442 sayılı kararı ile, kesinleşen mahkûmiyetini çekmek üzere cezaevine giren bir memurun izinli sayılmasına imkan bulunmadığı gibi, mahkûmiyet durumunu özür kabul edilip edilmemesi hususunda kurumunun takdirine bağlı olduğundan, davacının durumunun özür kabul edilmiyerek görevden çekilmiş sayılması yolundaki işlemde isabetsizlik görülmediği gerekçesiyle dava reddedilmiş bulunmaktadır.

Karar, davacı tarafından, 6136 sayılı Yasaya muhalefetten giydiği hüküm nedeniyle kurumuna haber vererek 4.1.1982 tarihinde görevinden ayrıldığı ve cezaevine girdiği, cezasının bitimi üzerine 4.5.1982 tarihinde görevine döndüğü, 6.12.1982 tarihine kadar çalıştıktan sonra görevine son verildiği, göreve başlatılmakla idarece özürünün kabul edilmiş sayıldığı ileri sürülerek temyiz edilmiştir.

Davacının temyiz isteği 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesinin 1. fıkrasına uygun bulunduğu cihetle dava konusu karar bozularak aynı maddenin 2. fıkrası uyarınca işin esasına geçildi.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 94. maddesinde mezuniyetsiz veya kurumlarınca kabul edilen mazereti olmaksızın görevin terk edilmesi ve bu terkin kesintisiz 10 gün devam etmesi halinde yazılı müracaat şartı aranmaksızın çekilme isteğinde bulunulmuş sayılacağı hükme bağlanmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden davacının 6136 sayılı Kanuna muhalefetten 6 ay hapse mahkûm olduğu ve bu mahkûmiyetini çekmek üzere kuruma haber vererek 4.1.1982 tarihinde cezaevine girdiği, 4.5.1982 tarihinde şartlı salıverilerek aynı gün eski görevine başladığı, ancak kesin başlama işlemi yapılmayarak 657 sayılı Yasanın 94. maddesinin 2. nci fıkrası uyarınca cezaevine girdiği 4.1.1982 tarihinden geçerli olmak üzere görevden çekilmiş sayıldığı anlaşılmaktadır.

Devlet Memurları Kanununun 94. maddesinde belirtildiği gibi bir memurun görevden çekilmiş sayılabilmesi için izin veya kurumunca kabul edilebilir bir özürü olmadan 10 gün görevin terk edilmesi gerekmektedir. Mahkûmiyetini çekmek üzere cezaevine giren bir kimseyi özürsüz olarak kabul etmek mümkün olmadığına göre bu madde gereğince tesis olunan görevden çekilmiş sayılma işleminde mevzuata uyarlık bulunmadığından mahkemece davanın reddedilmesinde isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemin iptaline, 1600 lira yargılama gideri ile 2329 sayılı Kanuna göre 3400 lira avukatlık ücretinin davalı idareden

alınarak davacıya verilmesine, dosyanın Ankara 1. nolu İdare Mahkemesine gönderilmesine, 26.1.1984 tarihinde oyçokluğu ile karar verildi.

KARŞI OY

Olay davacının mahkûmiyetin infazı nedeniyle göreve devam edemediği 4.1.1982 - 4.5.1982 tarihleri arasındaki süre için idarenin kendisi Devlet Memurları Kanununun 94. maddesi uyarınca görevden çekilmiş saymasıdır.

Devlet Memurları Kanununun 139 ve 140. maddesi memurların cezai kovuşturma aşamasında ve tutuklanma veya gözaltına alınması hallerinde görevden uzaklaştırılabilmelerine cevaz vermiştir. Kuşkusuz cezai kovuşturma ve tutukluluk hali ile hükmolunan cezanın infazı hukuken farklı olduğuna göre infaz nedeniyle hapisle olan bir kimseyi tutuklu kimse ile aynı tutmak mümkün değildir. Dolayısıyla hükmolunan cezanın infazı nedeniyle göreve devam edemeyen bir devlet memuru için tutukluluk halindeki görevden uzaklaştırma tedbirinin devamına imkan yoktur.

Bu durumda olan bir memurun 94. maddeye göre görevden çekilme isteğinde bulunmuş sayılması haline gelince, maddenin açık ifadesinden de anlaşılacağı üzere kanun koyucu «mazeretin» kurumca kabul edilebilir olmasını öngörmüş olup, herhangi bir genel mazereti benimsememiştir.

Şu halde idarelere bu konuda bir takdir hakkı tanınmıştır. Mesele bu takdir hakkının yasalara uygun biçimde kullanılıp kullanılmadığıdır. Yukarıda açıklandığı üzere mahkûmiyetini çekmekte olan bir devlet memuru için görevden uzaklaştırma tedbiri de uygulanamayacağına göre dört ay görevine devam edemeyen kişinin bu durumunun kabul edilebilir mazeret sayılmamasında diğer bir deyişle takdirin bu yolda kullanılmasında, kanuna aykırılıktan söz edilemez. Aksi halin düşünülmesi ve bu durumun kabul edilebilir mazeret olarak değerlendirmeye zorlanması idarenin takdir hakkını tamamen kaldırmaya matuf bir sonuç doğurur ki bununda yasalarca benimsenmediği malumdur.

Yukarıda açıklanan gerekçelerle temyiz isteminin reddi ile mahkeme kararının onanması gerekirken aksine verilen karara katılmıyorum.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Beşinci Daire

Esas No : 1981/2907

Karar No : 1984/2816

Özeti : Tutuklanan veya gözaltına alınan bir memurun bu süre zarfında mazeretsiz olarak göreve gelmediğini kabul edip, görevden çekilmiş saymanın mümkün olmadığı Hk.

Davacı : Mustafa Akın

Davalı : Bursa Belediye Başkanlığı

Davanın Özeti : Davacının görevden çekilmiş sayılmasına ve yeniden göreve atanmamasına ilişkin işlemin iptali isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Davacı hakkında uygulanan işlemde 657 sayılı Kanununun 94. maddesine aykırılık bulunmadığından davanın reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hakimi : Tülin Özgenç

Danıştay Savcısı Yurdanur Şendir'in Düşüncesi : Davacı, görevden çekilme isteğinde bulunmuş sayılmasına ilişkin davalı idare işleminin iptalini istemektedir.

657 sayılı Kanununun 94 ncu maddesinin 2 nci fıkrasında, memurun mezuniyetsiz veya kurumlarınca kabul edilen mazereti olmaksızın görevini 10 gün kesintisiz olarak terketmesi halinde görevden çekilme isteğinde bulunmuş sayılacağı hükme bağlanmıştır.

Davacının tutuklu bulunması sebebiyle görevine devam etmediği anlaşıldığından ve bu durumda mazeretsiz olarak 10 gün göreve devam etmemesi hali söz konusu olamayacağından yukarıda sözü edilen maddenin tatbikinde isabet görülmemiştir.

Bu sebeple dava konusu işlemin iptali gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince işin gereği düşünüldü:

Bursa Belediyesi İtfaiye Müdürlüğünde şoför olarak çalışmakta iken 30.8.1981 tarihinde gözaltına alınarak bilahare tutuklanan ve yargılanması sonucu da 4 ay hapis cezası ile cezalandırılıp 27.10.1981 tarihinde tahliye edilen davacının davalı idarece; durumunun sonradan öğrenildiği bu nedenle meşru mazeret sayılamayacağından bahisle görevden çekilmiş sayıldığı ve tekrar göreve atanma isteminde reddedildiği davanın da bu işlemlerin iptali istemiyle açıldığı anlaşılmıştır.

657 sayılı Kanununun 94. maddesinin 2. fıkrasında; mezuniyetsiz veya kurumlarınca kabul edilen mazereti olmaksızın görevin terk edilmesi ve bu terkin kesintisiz 10 gün devam etmesi halinde yazılı müracaat şartı aranmaksızın çekilme isteğinde bulunulmuş sayılacağı, hükme bağlanmıştır. Bu madde gereğince memurun görevden çekilmiş sayılabilmesi için görevi terk halinin, ilgilinin iradesi dahilinde olması veya kabul edilebilir bir mazeretinin olmaması gerekmektedir.

Dava konusu olayda davacının görevine devam etmediği süre içinde gözaltında bulunduğu ihtilafsız olduğuna göre, bu süre zarfında mazeretsiz olarak göreve gelmediğini kabul etmek mümkün değildir. Kaldı ki aynı Kanunun görevden uzaklaştırılan veya görevinden uzak kalan memurların hak ve yükümlülüklerini düzenleyen 141. maddesinde; «görevden uzaklaştırılan ve görevi ile ilgili olsun veya olmasın herhangi bir suçtan tutuklanan veya gözaltına alınan memurlara bu süre içinde aylıklarının üçte ikisi ödenir? Bu gibiler bu kanunun öngördüğü sosyal hak ve yardımlardan faydalanmaya devam ederler» denilmek suretiyle gözaltına alınma veya tutuklanma sebebiyle görevden uzakta kalan memurların kadroları ile ilişkilerinin devam edeceği açıkça hükme bağlanmış bulunmaktadır. Bu iki maddenin birlikte incelenmesi halinde tutuklanan yahut gözaltına alınan bir memuru tutuklu veya gözaltında bulunduğu süre zarfında

mazeretsiz olarak göreve gelmediğini kabul edip, 141. madde uyarınca kadro ile ilişkisini devam ettirdiği halde görevden çekilmiş saymak mümkün değildir.

Belirtilen nedenlerle, davacının görevden çekilmiş sayılmasında ve bunun sonucu memuriyete atanmamasında mevzuata uyarlık bulunmadığından iptaline, 2750 lira yargılama giderinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 14.6.1984 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

— 0 —

T. C.
DANIŞTAY
Beşinci Daire

Esas No : 1982/5093

Karar No : 1984/1399

Özeti : 2 yıllık azami adaylık süresi geçtikten çok sonra sicilleri de müsbet olan aday polis memurunun görevine son verilemeyeceği Hk.

Davacı : Yaşar Şahin
Vekili : Av. Asaf Ülker
Davalı : İçişleri Bakanlığı

Davanın Özeti : Üç yılı aşkın süredir polis memuru olarak görev yapan davacının, aday olduğundan bahisle 657 sayılı Kanununun 56 ncı maddesi uyarınca meslekten ilişkisinin kesilmesi yolundaki işlemin iptali isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Bir disiplin suçu nedeniyle görevinden uzaklaştırılan davacının aday olması dikkate alınarak meslekten ilişkisinin kesilmesinde mevzuata aykırılık bulunmadığı, davanın reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Ayfer Gevrek

Danıştay Savcısı Nevin Gönenc'in Düşüncesi : Davacı, görevine son verilmesi işleminin iptalini istemektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 54. maddesinin 2. bendinde, aday olarak atanmış olan devlet memuru altı aydan az, iki yıldan çok olmamak üzere bir adaylık süresi geçirir denilmekte, Polis mesleğine girmiş ve poliste terfi esaslarını gösteren tüzük'ün 14. maddesinde de buna paralel bir hüküm yer almış bulunmaktadır.

Bu hükümler karşısında adaylık süresi sonunda görevinde yeterli olduğu sa-bit olanların asaletinin onaylanacağı, görevini yapamayacağı anlaşılanların yine aynı sürenin sonunda görevlerine son verilmesi gerektiği açıktır.

Davacının Kilis Emniyet Amirliğinde görev yapmakta iken rüşvet almak ve görevi suistimal suçlarından dolayı Sıkıyönetim Komutanlığınca gözaltına alındığı gerekçesiyle asaleti onahmayarak görevine son verilmiş ise de, dava ve davalı idareden getirilen sicil dosyasının incelenmesinden davacının 14.11.1978 tarihinde adap polis memurluğu görevine atandığı, iki yıllık adaylık süresi sonun-

da 3.1.1981 tarihinde göz altına alınıp aynı gün serbest bırakıldığı, isnat olunan suçlardan dolayı hakkında 24.3.1981 tarihinde takipsizlik kararı verildiği, amirleri tarafından düzenlenen aylık kanaat kâğıtları ile sicillerinin müsbet olduğu anlaşılmaktadır.

Bu durumda, iki yıllık adaylık süresi 14.11.1980 tarihinde sona eren davacının görevine son verilmemiş olması karşısında asaletinin zimmen onanmış bulunduğunu kabul etmek gerekeceğinden aradan çok uzun bir süre geçtikten sonra 13.5.1982 günlü işlemle görevine son verilmesinde sebep yönünden mevzuata uyarlık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemin iptali gerekir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince duruşma için tesbit olunan 21.3.1984 tarihinde davacı vekili ile davalı idare temsilcisi İsmail Keremoğlu'nun geldikleri görüldükçe savcının huzuru ile duruşmaya başlandı. Taraflara söz verilip dinlendikten ve savcının düşüncesi alındıktan sonra dosya incelendi gereği düştü:

Kasım 1978 tarihinde aday polis memuru olarak göreve başlayan davacının 2.6.1982 günlü olurla ve adaylığa ilişkin hükümler uyarınca meslekle ilişkisinin kesildiği davanın da bu işlemin iptali istemiyle açıldığı anlaşılmaktadır.

657 sayılı Kanununun 56. maddesinde «Adaylık süresi içinde hal ve hareketlerinde memuriyetle bağdaşmayacak durumları göreve devamsızlıkları bilgi ve iş yapma kabiliyeti bakımından yeterli olmadıkları tesbit olunanların kurumlarının değerlendirme kurulları kararı ve atamaya yetkili amirin onayı ile adaylık devresi içinde ilişkileri kesilir» hükmü yer almıştır.

Polis mesleğine giriş ve poliste terfi esaslarını gösteren nizamnamenin 14. maddesinde de; stajyerlik devresinde acizleri ve kabiliyetsizlikleri mafevklerinde tesbit edilenlerle sıhhi durumları itibariyle poliste istihdamları tıbbi muayene neticesinde caiz görülmeyenlerin Emniyet Müdürü ve amirliklerinin mucip sebepli teklifleri üzerine vekâletçe alâkalarının kesileceği hükme bağlanmıştır.

Diğer taraftan anılan yasa ve tüzükte, adaylık süresinin altı aydan az iki yıldan çok olamayacağı hükmede getirilmiştir.

Bu durumda Kasım 1978 tarihinde aday olarak göreve atanan davacının 2 yıllık azami adaylık süresi geçtikten çok sonra aday olduğundan bahisle görevi ile ilişkisi kesilemeyeceği gibi, 30.1.1981 tarihinde 1 gün göz altında tutulması olayının adaylık devresi içinde vukuu bulunmamış olması ve bu olaya neden olan rüşvet aldığı iddiasıyla ilgili olarak savcılığın takipsizlik kararı vermesi, sicilinin olumlu düzenlenmiş bulunması karşısında, davalı idarece ileri sürülen iddiaların dayanağı bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemde mevzuata uyarlık bulunmadığından, iptaline, gönderilen sicillerin iadesine, 21.3.1984 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Beşinci Daire
 Esas No : 1982/3324
 Karar No : 1984/2796

Özeti : Adaylık dönemi içerisinde denenmeden ve çalışmasında ne gibi bir sakınca olduğu hususu açıklanmadan, göreve atandıktan bir ay sonra göreve son verilemeyeceği Hk.

Davacı : Muhittin Uzamış
Davalı : Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı

Davanın Özeti : Aday İlkokul öğretmeni olan davacının atama işlemi iptal edilerek görevi ile ilişkisinin kesilmesi yolundaki davalı idare işleminin iptali isteginden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Bakanlık Sıkıyönetim Koordinasyon Ünitesince yapılan güvenlik soruşturması sonucu tesis edilen işlemde mevzuata ve hizmet gereklerine aykırılık bulunmadığından, davanın reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Ayfer Gevrek

Danıştay Savcısı Naci Ekşioğlu'nun Düşüncesi : Dava, Öğretmenlik görevine son verilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmış bulunmaktadır.

İllerin öğretmen ihtiyacı gözönünde tutularak, eğitim ve öğretimin aksama- dan devamının sağlanması maksadı ile, kesin soruşturma sonucu alınmadan okulu yeni bitirmiş iki yıllık eğitim Enstitüsü mezunlarından (464) öğretmen adayının 1.10.1980 günü çekilen kur'a sonucu atanmaları meyanında davacıda Gaziantep ili emrine ilkokul öğretmeni olarak atanmıştır.

Ancak, soruşturma sonucuna göre atanmaları yapılan öğretmen adayların- dan bazılarının öğretmen olmalarında sakınca olduğu Bakanlığımız Sıkıyönetim Koordinasyon Ünitesince ifade edilmesi üzerine davacının atanma işlemi 8.1.1982 tarih ve 2312 sayılı onayla iptal edilmiştir.

Bu nedenle davanın reddi gerekmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince işin gereği düşünüldü:

Gaziantep - Nizip İlçesi Keklik Köyü Öğretmenliğine 19.10.1981 tarihinde at- narak 3.11.1981 tarihinde göreve başlayan davacı 4 aya yakın bir süre görev yap- tıktan sonra hiçbir sebep gösterilmeksizin, atama işleminin iptal edildiğinden bahisle göreviyle ilişkisinin kesilmesi işleminin iptalini istemektedir.

Davalı idare ise savunmasında İllerin Öğretmen ihtiyacı gözönünde tutula- rak eğitim ve öğretimin aksamadan devamının sağlanması maksadı ile kesin soruşturma sonucu alınmadan, okulu bitirmiş iki yıllık Eğitim Enstitüsü mezun- larının öğretmen adayı olarak kura sonucu atandığını, ancak Bakanlık Sıkıyöne- tim Koordinasyon Ünitesince yapılan güvenlik soruşturması sonucu adı geçen

davacının atama şartlarını taşımadığının tesbit edilmesi üzerine göreviyle ilişkisinin kesildiğini ifade etmektedir.

Dairemizce verilen 15.3.1984 tarihli ara kararıyla davacının öğretmen olarak çalışmasındaki sakıncanın ne olduğu ve hakkında düzenlenen raporun mahiyeti sorulmuş ve ilgili yazıların gönderilmesi istenilmiş olmasına rağmen hukuken geçerli bir bilgi ya da belge ibraz edilememiştir. Bu durumda, adaylık dönemi içerisinde denenmeden ve çalışmasındaki sakıncanın ne olduğu hususu açıklanmadan davacının göreviyle ilişkisinin kesilmesinde ilgili mevzuata ve hizmet gereklerine uyarlık görülmediğinden, dava konusu işlemin iptaline, 1900 lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine, 14.6.1984 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

— 0 —

T. C.
DANIŞTAY
Beşinci Daire

Esas No : 1982/2482

Karar No : 1984/1232

Özeti : Türk Vatandaşlığına geçmeden önce yabancı ülkede geçirilen hizmet sürelerinin terfi kıdeminde değerlendirilmesinin mümkün olmadığı Hk.

Davacı : İlyas Tunalı
Davalı : Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü
Vekilleri : Av. Taylan Küskü - Av. Cevdet Ensari

Davanın Özeti : 9.12.1974 tarihinde Türk Vatandaşlığına geçtiğinden bahisle, Bulgaristan uyruklu iken Bulgaristan'da geçen teknik hizmetlerinin 657 sayılı Kanunun 1897 sayılı Kanunla değişik ek geçici 2. maddesinin (C) fıkrasının (e) bendi uyarınca 3/4'ünün Öğretmenlikte geçen hizmetlerinin aynı maddenin (k) bendi gereğince 2/3 ünün intibakında değerlendirilmesi isteminin reddine, ilişkin işlemin iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Davacının Türk Vatandaşlığına girmeden önceki hizmetlerinin sayılmasına olanak veren yasal bir hüküm bulunmadığı, davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Serap Aksoylu

Danıştay Savcısı Hikmet Yaşar'ın Düşüncesi : Dava, 9.12.1974 tarihinde Türk Tabiiyetine geçen davacının bu tarihten önce Bulgar uyruklu iken Bulgaristan'da geçen hizmetlerinin halen bulunduğu görevde; kıdeminden sayılmamasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1897 sayılı Kanunla değişik ek geçici 2. maddesinin (B) fıkrasında, 18 yaşın bitirilmesinden sonra 87. madde de sayılan kuruluşlarda geçen başarılı hizmet sürelerinin intibak işleminde sayılacağı belirtilmiş olup; aynı kanunun 48. maddesinde de Devlet Memuru olabilmek için Türk Vatandaşı olmanın şart olduğu hükme bağlanmış bulunmaktadır.

Davacının Türk Vatandaşı olmadığı bir sırada geçen hizmetinin memuriyet kademinde sayılmamasına ilişkin dava konusu işlemden kanuna aykırılık bulunmadığından, davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince belli edilen duruşma gününde davacı ile davalı vekili Av. Cevdet Ensari'nin geldikleri görülerek Danıştay Savcısının huzuru ile duruşma açıldı. Taraflar dinlendikten Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan ve taraflara tekrar söz verildikten sonra dosya incelenerek gereği düşünüldü:

Dava, 9.12.1974 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile Türk Vatandaşlığına alınan davacının Bulgaristan Vatandaşı olarak Bulgaristan'da Teknik hizmetlerde geçen hizmet sürelerinin 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1897 sayılı Kanunla değişik ek geçici 2. maddesinin (C) fıkrasının (e) bendi uyarınca 3/4 ünün, öğretmenlik hizmetlerinin de aynı maddenin (k) bendi uyarınca 2/3 ünün intibakında değerlendirilmesi isteminin reddine, ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

657 sayılı Kanununun 48. maddesinde Devlet Memuru olabilmek için Türk Vatandaşı olmak şartı öngörülmüştür. Aynı yasanın 1897 sayılı Kanunla değişik ek geçici 2. maddesinde 1.3.1970 tarihi ile 30.11.1970 tarihi arasında görevde bulunmaları nedeniyle intibakı yapılmış olanlar ile 30.11.1970 den 1.3.1975 tarihine kadar olan sürede göreve alınanlardan bu madde gereğince değerlendirilmeye esas alınan hizmetlerde öğrenim durumları değişmemiş olanların derece ve kademelere intibakı aşağıdaki şekilde yapılır. Aynı maddenin (B) fıkrasında ise «18 yaşın bitirilmesinden sonra, 87. madde de belirtilen kurumlarda geçen başarılı hizmet süreleri değerlendirilir». Denilmektedir.

Buna göre, 9.12.1974 tarihinde Türk Vatandaşlığına geçen 1.11.1975 tarihinde de Devlet Memuriyetine giren davacının yukarıda sözü edilen tarihlerde görevde olmaması nedeniyle ek geçici 2. maddesinin (C) fıkrasının (k) bendi uyarınca öğretmenlik hizmetlerinin değerlendirilmesine olanak bulunmadığı gibi, aynı maddenin (B) fıkrası uyarınca Türk Vatandaşı olarak 87. madde de sayılan kurumlarda geçen başarılı hizmet yılları da mevcut değildir.

Bu durumda, sözü edilen ek geçici 2. madde de belirtilen sürede görevde olmaması ve değerlendirilmesi istenilen hizmetlerde Türk Vatandaşlığına geçmeden önce yabancı ülkede yapılmış olması karşısında bu hizmetlerinin değerlendirilmesine hukuken olanak bulunmamaktadır. Öte yandan, 657 sayılı Kanununun 36 ncı maddesinin ortak hükümler başlıklı bölümünün C-1 ncı maddesinden de davacının yararlanması söz konusu değildir. Çünkü sözü edilen intibak maddesi olmayıp, temel düzenleme niteliğinde olması ve Devlet Memurları Yasasının da temelinde memurluk niteliğini taşıyan Türk Vatandaşlarına ilişkin olması karşısında «Teknik hizmetler sınıfına girenlerden memurluğa girmeden önce yurt içinde veya dışında mesleklerini serbest veya resmi veya özel müesseselerde ifa edenlerle memuriyetten ayrıldıktan sonra bu işlerde çalışarak yeniden memuriyete girmek isteyenlerin teknik hizmetlerde geçen süresi değerlendirilir» hükmünün davacının değerlendirilmesini isteği teknik hizmetleri Türk Vatandaşı iken ifa edilmemiş bulunduğundan kabulü mümkün değildir.

Belirtilen nedenlerle, hukuki dayanaktan yoksun davanın reddine, 5.000 lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine, 14.3.1984 tarihinde oyçokluğu ile karar verildi.

KARŞI OY

Davacı 1.11.1975 tarihinde açıktan Devlet Memuriyetine atandığına göre giriş derecesinin 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36. maddesi hükümleri dairesinde saptanması gerekir. Adı geçen maddenin C-1. fıkrasında teknik hizmetler sınıfına girenlerden memurluğa atanmadan önce Yurt içinde veya Yurt dışında mesleklerini serbest olarak veya resmi veya özel müesseselerde ifa edenlerin teknik hizmette geçen süresinden 3/4'ü toplamı memuriyette geçmiş sayılarak bu sürelerin her yılı bir kademe ilerlemesi ve her 3 yıl için bir derece yükselmesi verilmek suretiyle değerlendirileceği hükme bağlanmıştır. Bu hükmün amacı, yokluğu hissedilen yetenekli teknik elemanı Devlet Kadrolarına çekebilmektir. Bu nedenle memuriyette geçmiş gibi değerlendirilecek hizmetler için hiçbir koşul getirilmemiş, bu hizmetlerin «teknik hizmet» olarak ifa edilmiş olması yeterli görülmüştür. Bu nedenle davacının Türk Vatandaşlığını iktisap etmeden önce Bulgaristan'da teknik hizmetlerde geçen hizmetinin 36/C-1. maddesinde belirtilen esaslar dairesinde hizmete girişinde değerlendirilmesine yasal hiç bir engel bulunmamaktadır.

657 sayılı Yasanın 48. maddesinde, Türk Vatandaşı olma koşulu Devlet Memurluğuna alınabilmek için öngörülmüştür. Burada söz konusu olan geçmiş bir hizmetin memuriyet kadrosunda değerlendirilmesidir ve yasa bu hizmetlerin Türk Vatandaşlığında geçeceği yolunda bir hüküm getirmemiştir. Nitekim benzer bir olayda Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu 29.12.1983 günlü, 12 sayılı kararında, Bakanlar Kurulu kararnamesiyle Türk Vatandaşlığına alınıp T. C. Emekli Sandığına iştirakçi olan kimselerin Türk Vatandaşlığına kabullerinden önce geçmiş, borçlanma hükümleri şumülünde bulunan hizmet sürelerinin borçlanma yoluyla emeklilik fiili hizmet süreleri arasına alınabileceğine karar vermiştir. Aslında T. C. Emekli Sandığı Kanununun tanıdığı haklardan, bu kanunun 12. maddesine göre, Türk uyruğunda bulunan kişiler yararlanabilir. Yukarıda belirtilen İçtihadı Birleştirme Kararında borçlanan iştirakçilerin borçlanma tarihindeki tabiyetler ile borçlandıkları hizmetlerin geçtikleri tarihteki tabiyetleri ayrı ayrı mütalaa edilmiş ve borçlandıkları hizmetleri ifa ettikleri tarihte Türk Vatandaşı olmamaları borçlanmaya engel görülmemiştir. Bu davada da durum farklı değildir; davacının göreve alındığı tarihteki hukuki durumu ile 657 sayılı Kanunun 36/C-1. maddesi gereğince değerlendirilecek hizmetlerini ifa ettiği tarihteki durumunu anılan İçtihadı Birleştirme Kararındaki yorum içinde ayırmak ve kendisi Türk Vatandaşlığını kazanarak memur statüsüne geçtiğine göre, bu hizmetlerin değerlendirilmesi gerekeceğini kabul etmek gerekir.

Açıkladığım nedenlerle, idarece yapılan işlemin iptali gerekeceğinden; aksine verilen çoğunluk kararına katılmıyorum.

T. C.
DANIŞTAY
Beşinci Daire

Esas No : 1981/1410
Karar No : 1984/587

Özeti : Görev yerindeki olumsuz tutum ve davranışları nedeniyle görevine devamı sakıncalı görülen davacının süresi uzatılmıyarak görevine son verilmesinde 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 34. maddesine aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : Ahmet Tefvik Kalaycılar
Davalı : Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü
Vekili : Av. Halil Nişancı - Av. Mediha Akarslan

Davanın Özeti : Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim görevlisi olan davacının görev süresi uzatılmıyarak görevine son verilmesine, ilişkin işlemin iptali isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Davacı hakkında tesis edilen işlemde mevzuata aykırılık bulunmadığı davanın reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Ayla Günenç

Danıştay Savcısı Hikmet Yaşar'ın Düşüncesi : Davacının görevine son verilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan işbu davanın incelenebilmesi için dava konusu işlemin dayanağını teşkil eden belgeleri de içeren adı geçene ait şahsi işlem dosyasının getirilmesi yolundaki istemimizin Beşinci Daire kurulunca kabul edilmemesi üzerine işin esası hakkında 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 18. maddesinin 5. bendi hükmüne göre verilmiş düşüncedir.

Dava Konusu işlemin tesis edildiği tarihte yürürlükte olan 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 34. maddesinde, öğretim görevlilerinin görevlerine devamlarının gerekip gerekmediği hususunun iki yılda bir ilgili kurullarca yeniden gözden geçirileceği görevlerine devamı gerekli görülmiyenlerin işlerine iki yıllık sürenin sonunda son verileceği hükme bağlanmış bulunmaktadır.

Dava dosyasının incelenmesinden öğretim görevlisi olan davacının, olumsuz davranışları sebebiyle görevine devamında yarar bulunmadığının saptandığı anlaşıldığından adı geçenin iki yıllık sürenin sonunda yeniden atanması yapılmıyarak usulüne göre görevine son verilmesinde kanunun sözü edilen hükmüne aykırılık teşkil edecek bir cihet bulunmadığından, davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince duruşma için gün konularak taraflara davetiye gönderilmesi üzerine belirtilen günde davacının ve davalı idareyi temsilen Av. Mediha Akarslan'ın geldikleri görülerek Danıştay Savcısı Hikmet Yaşar'ın huzuru ile duruşmaya başladı. Taraflara usulüne göre söz verilip dinlendikten ve Savcının düşüncesi alındıktan sonra dosya incelendi, işin gereği düşünüldü:

Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Bölümünde öğretim görevlisi olan davacı görev süresinin uzatılmayarak görevine son verilmesine ilişkin işlemin iptalini istemektedir.

1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 34. maddesinin 3. fıkrasında; «Öğretim görevlileri veya araştırma görevlileri fakülte kurulunun teklifi ve senatonun onayı ile münhal öğretim üye ve yardımcısı kadrolarından birine ünvan verilmeksizin tayin olunurlar. Öğretim görevlilerinin görevlerine devamlarının gerek kerekmediği hususu iki yılda bir ilgili kurullarca yeniden gözden geçirilir ve görevlerine devamı gerekli görülmeyenlerin işlerine iki ay içinde son verilir» hükmü yer almış bulunmaktadır.

Sözü edilen hükmün incelenmesinden anlaşılacağı üzere iki yıl süre ile atanmaları yapılan öğretim görevlilerinden görevlerine devamlarında yarar görülme-
yenlerin bu sürenin sonunda görevlerine son verileceği tabii bulunmaktadır.

Dosyanın incelenmesinden Haziran 1978 tarihinde öğretim görevlisi olarak atanan ve görev süresinin sona erdiği Haziran 1980 tarihinde Bölüm Başkanın-
ca görev süresinin uzatılması yolunda Fakülte Dekanlığına yapılan teklife rağmen 9.7.1980 tarihli Fakülte Yönetim Kurulu Kararı ile görev süresinin uzatıl-
mamasına, 10.11.1980 tarihli Senato Kararında da bu yolda karar verilmesi su-
retiyle görevine son verilen davacının görev yerindeki olumsuz tutum ve dav-
ranışlarının saptanması sebebiyle göreve devamında yarar görülmeyerek göre-
vine son verildiği anlaşıldığından, davacı hakkında tesis edilen işlemde mev-
zuata ve hizmet gereklerine aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, hukuki dayanağı bulunmayan davanın reddine yar-
gılama giderinin davacı üzerinde bırakılmasına 2329 sayılı Kanun gereğince 3000
lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine, 15.2.1984
tarihinde oyçokluğu ile karar verildi.

KARŞI OY

Davacının olumsuz tutum ve davranışlarının saptandığı bildirilen disiplin
soruşturmasına ilişkin dosyanın getirilip incelenmesinden sonra işin esası hak-
kında karar verilmesi gerekeceği görüşü ile çoğunluk kararına katılmıyorum.

T. C.
DANIŞTAY
Beşinci Daire

Esas No : 1980/922

Karar No : 1984/2113

Özeti : Siyasal Bilgiler veya Hukuk Fakültesi mezunu olmayan davacının maiyet memurluğu sınavına alınmamasında mevzuata aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : Turan Öztürk
Vekili : Av. Doğan Tanyer
Davalı : İçişleri Bakanlığı

Davanın Özeti : Davacının, maiyet memurluğu sınavına alınmamasına ilişkin işlemin iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Yasal dayanaktan yoksun olan istemin reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Tülin Yalçinkaya

Danıştay Savcısı Sabri Coşkun'un Düşüncesi : Dava, İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Siyasal Bilimler Fakültesi mezunu olan davacının maiyet memurluğu sınavına alınmamasına ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılmıştır.

1700 sayılı Kanununun 2. maddesinde maiyet memurluğu adaylığına Siyasal Bilgiler Okulu mezunları ile Hukuk Fakültesi mezunlarının alınacağı belirtilmiş olup, 5627 sayılı Kanunla Siyasal Bilgiler Okulu Ankara Üniversitesine bağlı fakülte haline getirilmiştir.

Bu Kanununun 4. maddesinde ise Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunlarının, Siyasal Bilgiler okulu ve Mülkiye Mektebini bitirenlere özel kanun ve tüzüklerle tanınan haklardan faydalanacakları açıklanmıştır.

Davacı tarafından, kanunların uygulama ve yorumunda, sözleri ile bağlı kalınmayıp öze bakmak gerektiği, kamu yararının gözönünde bulundurulmasının zorunlu olduğu ve mezun olduğu Siyasal Bilimler Fakültesi ile Siyasal Bilgiler Fakültesinin eş düzeyde öğrenim verdiği Anayasa Mahkemesinin 131-42 sayılı kararının görüşlerini doğruladığı ileri sürülmüştür.

1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 2. maddesinde, Üniversitelerin genel özerkliği ve tüzel kişiliği içinde üniversiteyi oluşturan fakültelerin de bu kanun hükümlerine göre tüzel kişiliğe sahip olduğu, 7334 sayılı Kanununun 1. maddesinde, İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerinin bilimsel özerkliği ve tüzel kişiliğe sahip eğitim, öğretim ve araştırma yapan yüksek dereceli akademik kurumlar olduğu, 5. maddesinde de, Profesörler Meclisinin akademide bölüm, kürsü, enstitü kurmak ve akademiye bağlı yüksek dereceli öğretim, eğitim ve araştırma kurumları açmak yetkisine sahip bulunduğu belirtilmiş, açılacak akademiye bağlı yüksek öğretim kurumlarının tüzel kişiliğinden söz edilmemiştir.

Davacının dilekçesinde söz ettiği Anayasa Mahkemesi kararı Bütçe Kanunundan doğan uyumsuzlukla ilgili olup davacının bitirdiği okulun Siyasal Bilgiler Fakültesi ile eş düzeyde olduğunu belgeleyici nitelik taşımamaktadır.

Açıklanan kanun hükümleri karşısında adı Siyasal Bilimler Fakültesi olmasına karşın, İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine bağlı bu fakülte bir fakülte niteliğinde bulunmayıp yüksek okul niteliğinde yüksek öğrenim kurumudur.

Danıştay 8. Dairesinin 13.10.1980 gün ve Esas 1979/2728 ve Karar 1980/2927 sayılı kararı bu görüşü doğrulamaktadır.

Bu nedenlerle davacının bitirdiği Akademiye bağlı Siyasal Bilimler Fakültesini Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesine eşdeğer statüde bir yüksek öğretim kurumu olarak nitelermeye hukuken olanak yoktur.

Bu durumda, davacının, özel nitelik aranan maiyet memurluğu sınavına alınmamasına ilişkin işlemde yasa hükümleri ve kamu yararına aykırılık görülmediğinden davanın reddi gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince işin gereği düşünüldü:

Dava, davacının maiyet memurluğu sınavına alınmamasına ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılmıştır.

1700 sayılı Dahiliye Memurları Kanununun 2. maddesinde, maiyet memurluğu adaylığına Siyasal Bilgiler okulu ve Hukuk Fakültesi mezunlarının alınacağı hüküm altına alınmış olup, 5627 sayılı Kanunla Siyasal Bilgiler Okulu Ankara Üniversitesine bağlı fakülte haline getirilmiş ve aynı kanunun 4. maddesinde ise Siyasal Bilgiler Okulu ve Mülkiye Mektebi mezunlarının Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunlarına özel kanun ve tüzüklerle tanınacak haklardan faydalanacakları belirtilmiştir.

Öte yandan Maiyet Memurları Yönetmeliğinin maiyet memurluğuna atanacaklarda aranılacak niteliklerin sayıldığı 4. maddesinin özel nitelikler başlıklı kısmının birinci maddesinde, maiyet memurluğuna atanabilmek için Siyasal Bilgiler Fakültesi veya Hukuk Fakültesi mezunu olmak şartı getirilmiştir.

Dosyanın incelenmesinden, İstanbul İktisadi Ticari İlimler Akademisi Siyasal Bilimler Fakültesi «Kamu Yönetimi Bölümü» mezunu olan davacının, Siyasal Bilgiler veya Hukuk Fakültesi mezunlarının alınabileceğinden bahisle maiyet memurluğu sınavına alınmadığı anlaşılmakta olup, idarece tesis edilen işlemde yukarıda anılan yasaya ve mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine, 3.5.1984 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Beşinci Daire

Esas No : 1979/3448
Karar No : 1984/627

Özeti : Polis Enstitüsü Orta Öğretim (K) kısmına alınacak Emniyet hizmetleri mensuplarının 1.9.1979 günü itibarıyla 9 yıl polis memurluğu yapmış olmaları şartını taşıyan İntihap Encümeni kararında mevzuata aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : Halil Taş
Davalı : İçişleri Bakanlığı

Davanın Özeti : Polis Enstitüsü Orta Öğretim (K) kısmına alınacak Emniyet Hizmetleri sınıfına mensup memurların 1.9.1979 günü itibarıyla (9) yıl Polis Memurluğu yapmış olmaları şartını taşıyan İntihap Encümeni kararının iptali isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Dava konusu işlem objektif ölçülere bağlı kalmarak alınmış prensip kararına uygun olduğundan, haksız davanın reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Ayfer Gevrek

Danıştay Savcısı Yurdanur Şendir'in Düşüncesi : Davacı, Polis Enstitüsü Orta Öğretim (K) kısmına alınacak Emniyet Hizmetleri sınıfına mensup memurların 1.9.1979 günü itibarıyla 9 yıl polis memurluğu yapmış olması şartını taşıyan intihap encümen kararının iptalini istemektedir.

Emniyet Teşkilâtında Orta kademe amir olarak kişilerin meslekte tecrübe edinmiş hiyakat ve kıdemli olanlar arasından seçilebilmesi için 9 yıllık süre şartı getirilmiştir.

Diğer taraftan Polis Enstitüsü ve Polis Okulları Tüzüğü'nün 9. maddesinde 11. derecenin ilk kademesini almaya hak kazanmış kişilerin sınava alınacağı belirtilmiş bulunmakta olduğundan ve o tarihte giriş derecesine nazaran 11. dereceye 9 senede gelinebileceğinden sonradan giriş derecelerinin değişmesi sebebiyle, müddet azaltılmış bulunmaktadır.

Bu durumda, süre şartı konulmak suretiyle tecrübeli kimselerin sınava alınması temin edilmiş bulunmaktadır.

Bu sebeple, dava konusu işlemde kanunsuzluk görülmemiştir.

Davanın reddi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince işin gereği düşünüldü:

Ankara Polis Enstitüsü ve Polis Okulları Tüzüğü'nün 9. maddesinde, Enstitü'nün Orta Öğretim Kısmı (K) şubesine kabul olunacaklar için gerekli koşullar

sayılmış (a) fıkrasında sınavın yapıldığı tarihten önce 11. derecenin ilk kademe aylığını almış veya 11. derecenin ilk kademesini almaya hak kazanmış bulunmak, (d) fıkrasında da sınav tarihine göre önceki 5 yıl içinde derece yükselmesi-ne veya kademe ilerlemesine etkili bir ceza almamış olmak gerektiği belirtilmiştir. Maddede hernekadar polislik mesleğinde geçirilmesi gereken süreye ilişkin bir hüküm yer almamışsa da yukarıda anılan fıkra hükümleri birlikte yorumlandığında enstitüye girebilmek için en az 5 yıl polis memuru olarak çalışmak gerektiği sonucu çıkmaktadır. Öte yandan Tüzüğün yürürlüğe girdiği tarihte henüz 657 sayılı Kanunu değiştiren 1897 sayılı Kanun yürürlüğe girmemiş olduğundan Emniyet Hizmetleri sınıfı için bir başlangıç derecesi saptanmamış olup ilk ve orta okul mezunu bir polis memuru ancak 9 yıl sonra 11. dereceye yükselbilmekteydi. 1897 sayılı Yasanın yürürlüğe girmesinden sonra ise 1.3.1975 tarihinden sonra polisler aynı tahsilde bulunan emsallerine göre 2 üst dereceden göreve başladıklarından 11. dereceye 3 yıl gibi kısa bir sürede ulaşabilme imkanı doğmuştur. Öte yandan yine 1973 yılından sonra çıkarılan kanun hükmündeki kararnamelerle polis memurlarının da 87. maddesi de belirtilen kurumlarda geçmiş hizmetleri maaş ve emekli müktesebi yönünden değerlendirilmeye tabi tutulmuş böylece mesleğe yeni atanmış, tecrübesiz bir personelin bile 11. dereceden göreve başlaması mümkün olmuştur.

Oysa ki orta (K) eğitiminin amacı emniyet örgütünde orta kademe amir yetiştirmek olduğundan, polislik mesleğinde belli bir deneyime sahip personelin seçilmesi tabii olup ilgili tüzüğün 9. maddesi de bu anlamda asgari süreyi tesbit etmiş olduğundan, zorunlu durumlarda idarenin süreyi günün şartlarına göre yeniden tesbit etmesinde gerek mevzuata gerekse kamu yararına aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle hukuki dayanaktan yoksun davanın reddine 16.2.1984 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

— 0 —

YARGILAMA USULÜ

T. C. DANIŞTAY Beşinci Daire

Esas No : 1982/3692
Karar No : 1984/39

Özeti : İptal ve tazminat davasını birlikte açan davacının bu davadaki tazminat talebinin kararda karşılanmaması halinde aynı istemle yeniden dava açamayacağı Hk.

Davacı : Türkân Ayık
Vekili : Av. H. Cavit Erturan
Davali : Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı

Davanın Özeti : Öğretmen olan davacının görevden çekilmiş sayılması işlemleri Danıştay 2. Mürettep Dairesinin 2.12.1981 gün ve 4999 sayılı kararı ile iptal edilmiş ve bu kararda tazminat talepleri karşılanmamış olduğundan, görevden

çekilmiş sayılması işlemi nedeniyle mahrum kaldığı maaş ve özlük hakları tutarı 261.983,— liranın tazminat olarak tarafına ödenmesi istegiinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Fiilen görev yapmayan davacıya, bu süre için aylık ve yan ödeme verilemeyeceği ,haksız davanın reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Ayfer Gevrek

Danıştay Savcısı Yıldız Dincer'in Düşüncesi : Görevden çekilmiş sayılması işlemi Danıştay 2. Mürettep Dairesi tarafından iptal edilen davacı açıkta geçen 1.7.1980 - 12.12.1980 tarihleri arasındaki süre için maaş ve maaşa bağlı ödemeler tutarı 261.983 liranın tazminin ödenmesini istemektedir.

Davacı, görevden çekilmiş sayılma işleminin iptali için açtığı dava ile birlikte mahrum kalınan maaş ve yan ödemelerin de tazminini istemiş ancak kararda bu istem karşılanmamış buna karşı karar düzeltilmesi isteminde de bulunmamıştır.

Kararın verildiği tarihte yürürlükte bulunan 521 sayılı Danıştay Kanununun 71. maddesinde tazminat davalarının ya iptal davalarıyla birlikte veya iptal davası sonuçlandıktan sonra açılacağı hükme bağlanmıştır. Davacının iptal davası ile birlikte açtığı tazminat davası karara bağlanmayınca kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde karar düzeltilmesi isteminde bulunulması gerekirdi. Bir istemin karara bağlanmaması o istem için yeni bir dava süresinin başlamasına olanak sağlamaz.

Yukarıda da açıklandığı üzere tazminat davaları ya iptal davası ile birlikte veya iptal davası sonuçlandıktan sonra olmak üzere ancak bir defa açılacaktır.

Bu itibarla iptal davası ile birlikte açılıp ancak iptal davasında karara bağlanmayan buna karşı karar düzeltilmesi isteminde de bulunulmayan bir husus yenden dava konusu olamayacağından istemin reddi gerekir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince duruşma için tesbit olunan gün- de davacı vekili ile davalı idare temsilcisi Ali Dilbaz'ın geldikleri görülerek Savcının huzuru ile duruşmaya başlandı. Taraflara usulüne göre söz verilip dinlendikten ve savcının düşüncesi alındıktan sonra dosya incelendi, gereği düşünüldü:

Öğretmen olan davacı görevden çekilmiş sayılması işleminin Danıştay 2. Mürettep Dairesinin 2.12.1981 gün ve 4999 sayılı kararıyla iptal edildiğinden bahisle açıkta kaldığı süreye ait aylık, yan ödeme ve ek ders ücretleri tutarı 261.983,— liranın tazminat olarak tarafına ödenmesini istemektedir.

Söz konusu iptal kararının verildiği tarihte yürürlükte bulunan 521 sayılı Danıştay Kanununun 71. maddesinde, ilgililerin haklarını da ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştayda doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri hükme bağlanmıştır.

Dosyanın incelenmesinden, davacının bu madde uyarınca iptal ve tam yargı davasını birlikte açtığı ancak, 2.12.1981 günü kararda görevden çekilmiş sa-

yılma işlemi iptal edilmekle beraber tazminat isteminin karşılanmadığı anlaşılmaktadır.

Öte yandan 521 sayılı Danıştay Kanununun 98. maddesinin (A) bendinde, Kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların, kararda karşılanmamış olması kararın düzeltilmesi nedeni olarak sayıldığından davacının iptal kararının tebliğinden itibaren kanunen tesbit olunan 15 gün içinde kararı düzeltilmesi isteminde bulunması gerekirdi.

İptal ve tazminat davasını birlikte açan davacı bu davadaki bazı taleplerinin karşılanmadığından bahisle aynı istemi yeniden dava konusu yapamayacağından, hukuki dayanağı bulunmayan davanın reddine, 11.1.1984 tarihinde oy çokluğu ile karar verildi.

AZLIK OYU

— Davacı bidayette görevde çekilmiş sayılma işleminin iptali ve bu yüzden uğradığı zararın tazmini talebiyle dava açmış, ancak iptal davası lehine sonuçlanmasına rağmen kararda tazminat talebi meskût geçilmiş bu taleple ilgili herhangi bir hüküm yer almamıştır. İptal kararının tebliği üzerine davacı İdari Yargılama Usulü Kanununun 12. maddesinde yer alan (İlgililer ..... ilk önce iptal davası açmak bu davanın karara bağlanması üzerine bu husustaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği ... . tarihinden itibaren dava açma süresi içinde tam yargı davası açabilirler) hükmüne uymak suretiyle işbu tam yargı davasını açmış bulunmaktadır.

Olayda ilk açılan davada talep olunmakla beraber böyle bir talebin binnetice mevcut olmadığı sonucuna varılarak tazminatla ilgili herhangi bir karar verilmediğine göre ortada mezkûr 12. maddenin davacıya tanıdığı tam yargı davası açma yolunun kapandığını kabul etmek mümkün değildir. Bu durumda davacı bidayette aynı işlem nedeniyle tazminat davası açmış ve bu hakkını kullanmış sayılamayacağı cihetle işin esasına girilmesi gerekeceği kanaatiyle aksine verilmiş çoğunluk kararına karşıyız.

ALTINCI DAİRE KARARLARI
ESKİ ESERLER

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1982/34

Karar No : 1984/1661

Özeti : Anıtlar Yüksek Kurulu kararı ile Kadıköy'de üç mahallenin kentsel sit alanı olarak tescil edilmesinde ve koruma imar planı yapılıncaya kadar her türlü imar faaliyetinin koruma geliştirme plan yönetmeliği ile düzenlenmesinde mevzuata aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : İstanbul Belediye Başkanlığı

Vekili : Av.Bora Tümerkan

Davalı : Kültür ve Turizm Bakanlığı

Davanın Özeti : Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 19.6.1981 günlü, 12853 sayılı kararı ile bu karar ile kabul edilen İstanbul, Kadıköy ilçesi, Rasimpaşa, Osmanağa ve Caferağa Mahallelerini içeren 1 ile 53 kadastro paftalar kentsel sit alanları koruma ve geliştirme plan yönetmeliğinin; yönetmelikte sözü edilen 1/1000 ölçekli parftaların belediyeye gönderilmediği, 1710 sayılı Yasada «kentsel sit» alanı diye bir ayırmadan söz edilmediği halde dava konusu karar ve yönetmelik ile yeni bir sit alanı yaratıldığı, eski eser olarak kabul edilen taşınmaz malların bu özelliklerinin tapuya tescil ettirilmediği, yönetmeliğinin 2.4. nci maddesinde yer alan kuralın 28.9.1978 günlü, 16418 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan yönetmeliğin çatı katlarının tam kata çevrilmesine ilişkin hükmü uyarınca yapı izni almış yerler yönünden kazanılmış hakları ihlal ettiği, yönetmeliğin 3 - 10 ncu maddesinin belediye kamu tüzel kişiliğine yasalarca verilmiş olan kentin imar planını uygulama hakkına bir taarruz niteliği taşıdığı, 3-8 nci maddesinin İmar Kanununun 10 ncu maddesinin tam tersi ilkeler getirdiği, planda gözüken istikametleri dışında kalan parsel bölümlerinin aynen kalması gerektiği yolundaki kuralın ise anılan yasanın 32 nci maddesine aykırı düştüğü öne sürülerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Planların çoğaltılması nedeniyle belediyeye gönderilmediği, korunması gerekli eski eserlerin ve çevrelerinde yapılacak yeni yapıları hakkında imar mevzuatının değil Anıtlar Yüksek Kurulu kararlarının esas alınmasının imar mevzuatı açısından bir zorunluluk olduğu, 1710 sayılı Yasanın 1,5,7,8,9 ve 13. maddeleri ve 5805 sayılı Yasa maddeleri uyarınca korunması hakkında tedbir ve kararlar almak yetkisinin Anıtlar Yüksek Kuruluna verildiği, koruma imar planı yapılıncaya kadar uygulanacak kuralların bu kurulca belirlenmesinin yasal ve hukuka uygun olduğu, 1710 sayılı Yasanın İmar Yasasına göre öncelik taşıdığı hususunun Danıştay kararlarına yansıdığı savunularak davanın reddi istenilmiştir.

Savcı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi: 22.3.1983 tarihinde yürürlüğe giren 2805 sayılı Yasanın 10. maddesinde gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunca şimdiye kadar verilmiş eski eserler ile bunların koruma alanları ve sit bölgelerine ilişkin kararların Bakanlar Kurulunca yeniden belirlenip ilan edileceği kurala bağlanmış olduğundan uyumsuzluk konusu olan idari işlem hakkında karar verilmesine yer olmadığı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Emine Seyfi'nin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 19.6.1981 günlü, 12853 sayılı kararı ile bu karar ile kabul edilen İstanbul, Kadıköy ilçesi, Rasimpaşa, Osmanağa ve Caferağa Mahallerini içeren 1 ile 53 kadastral paftalar kentsel sit alanları koruma geliştirme plan yönetmeliğinin davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

Olay tarihinde yürürlükte bulunan 1710 sayılı Yasanın 1 nci maddesinde, Sit; homojen oluşları ve özellikleri tarihi, estetik, artistik, bilimsel, ekolojik, etnoğrafik ebedi ve efsanevi önemleri bakımından korunmaları ve değerlendirilmeleri gereken, tabiatın veya tabiatın insanların müşterek eseri olan topoğrafik bölgeler olarak tanımlanmıştır.

Aynı Yasanın 13 ncü maddesinde, daha önce tanzim ve tasdik edilmiş imar planlarının eski eserler, tarihi ve tabii anıtlar bakımından değiştirilmesi gerekli görüldüğünde ve bu konuda gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun kararı alındığı takdirde Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının (Kültür ve Turizm Bakanlığının) değişiklik teklifinde bulunabileceği öngörülmüştür.

6785 sayılı İmar Kanununa 1605 sayılı Kanunla eklenen ek 6. maddede eski eserlerin korunmasına ilişkin esasların kimler tarafından ne şekilde planlanıp tesbit edileceği belirtilmiş, yapılacak yapıların eski eserlere ne kadar uzaklıkta bulunacağı ve bu uzaklıkların gerektiğinde Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun görüşü alınmak suretiyle değiştirilebileceği imar ve yol istikamet planlarının düzenlenmesinde de eski eserler ve sit alanları bakımından yine bu kurulun görüşlerinin alınacağı kurala bağlanmıştır.

Olayda da, 19.6.1981 günlü, 12853 sayılı dava konusu kurul kararı ile Kadıköy ilçesinin 1 ile 53 sayılı kadastral paftaları kapsamındaki yörede bulunan korunması gerekli dini - resmi - sivil mimarlık örnekleri eski eser olarak; korunması gerekli ve bütünlük göstermesi, tarihi, mimari ve kültürel değerleri bugüne kadar taşınmaları nedeniyle belirtilen alanların ise korunması gerekli kentsel sit alanları olarak tescil edilmesine bu alanların koruma amaçlı imar planının hazırlanmasının gerektiğine karar verildiği ve koruma imar planı yapılmaya kadar geçerli olmak üzere 1 ile 53 sayılı paftalar kentsel sit alanları koruma - geliştirme plan yönetmeliğinin kabul edildiği dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmıştır.

Kadıköy ilçesinin üç mahallesini kapsayan alanın koruma amaçlı imar planının yapılıp onaylanması zaman gerektireceğinden bu süre içinde eski imar uygulanmasına izin verilmesi halinde bölgenin korunması gerekli eski karakterinin or-

tadan kaldırılmasına sebebiyet verilmesi söz konusu olacağından koruma imar planı yapılıp kesinleşinceye kadar her türlü imar faaliyetinin anılan yasa maddelerinin verdiği yetki uyarınca Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunca dava konusu koruma - geliştirme plan yönetmeliği kuralları ile düzenlenmesinde mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.

Davacının iddiaları da yukarıda yer alan açıklamalar karşısında yerinde görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine, peşin ödenen yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 6.4.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

İMAR İŞLERİ

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1984/235

Karar No : 1984/2461

Özeti : 2805 sayılı Yasa gereğince belediye ve il özel idarelerine ait arsa ve araziler için tesbit edilen arsa kullanım bedelinin tahsili amacıyla düzenlenen ihbarnameye vaki itirazı, uyumsuzluğa konu bedelin idarenin tek taraflı bir işlemiyle tesbit edildiği gözönünde bulundurulmaksızın görev yönünden reddeden Vergi Mahkemesi kararında isabet bulunmadığı Hk.

Temyiz İsteminde Bulunan : Osman Kozhan

Vekili : Av. M. Salih Erdoğan

Karşı Taraf : Denizli Belediye Başkanlığı.

İstem Özeti : 2805 sayılı Yasanın 13. maddesi gereğince arsa kullanımı bedeli tespitine ilişkin Belediye Encümeni kararına dayanılarak tebliğ edilen ihbarnamenin iptali dileğiyle açılan davanın; tespit edilen arsa kullanım bedelinin ecrimisil niteliğinde olduğu ve vergi, resim ve harç olarak nitelendirilemeyeceği, ecrimisil tespitinden doğan uyumsuzlukların çözümünün ise adli mahkemeye ait bulunduğu, gerekçesiyle görev yönünden reddi yolundaki Denizli Vergi Mahkemesinin 28.10.1983 günlü, E: 1983-744, K: 1983-822, sayılı kararının, 6183 sayılı Yasanın uygulanmasından doğan uyumsuzlukların Vergi Mahkemesinde çözümlenmesi gerektiği öne sürülerek bozulması isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Savcı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi : 2805 sayılı Yasanın 13/d maddesine göre belediyelerce, gecekonduların tapusu verilinceye ve tasfiye edilinceye kadar almak üzere arsa kullanım bedellerini tespiti belediye encümenleri yetkilidirler.

Yine Yasanın 22. maddesinde; arsa bedellerini bu kanunda belirtilen esaslara göre ödemeyenler hakkında, 6183 sayılı Yasa hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Davacının söz konusu yapısının arsası için, belediye encümenince saptanan asa kullanım dedeli tahakkuk ettirilmiştir. Dava dilekçesine eklenen belge her ne kadar vergi ihbarnamesi ise de, dosyadaki iddia ve savunmada olayda 6183 sayılı Yasanın uygulanıp uygulanmayacağı münakaşa edilmiştir.

Halbuki, 2805 sayılı Yasanın 22. maddesinde, ödenmeyen arsa kullanım bedelleri hakkında, 6183 sayılı Yasa hükümlerinin uygulanacağı açıkça belirtilmiştir.

Uyuşmazlığı inceleyen vergi mahkemesi, arsa kullanım bedelinin mahiyet üzerinde durup, bunu bir ecrimisil niteliğinde görüp davayı görevden reddetmiştir. Halbuki mahkemenin söz konusu tebliğ belgesinin ödeme emri mahiyetinde olup olmadığı ve varsa bir ödeme emrinin düzenlenip düzenlenmediğinin araştırılarak ona göre karar vermesi gerekirdi.

Açıklanan nedenlerle, yasaya uygun bulunmayan, Denizli Vergi Mahkemesi kararının bozulmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Özden Şar'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra temyiz isteminin süresinde olduğu görülerek işin gereği düşünüldü:

Dava, 2805 sayılı Yasanın 13. maddesi gereğince arsa kullanım bedeli tespitine ilişkin Belediye Encümeni kararına dayanılarak tebliğ edilen inbarnamenin iptali dileğiyle açılmış olup, Denizli Vergi Mahkemesince verilen 28.10.1983 günlü, E: 1983/744, K: 1983/822, sayılı kararla tespit edilen arsa kullanım bedelinin ecrimisil niteliğinde olduğu, ecirmisil tespitinden doğan uyuşmazlıkları çözümünün ise adli mahkemeye ait bulunduğu gerekçesiyle dava görev yönünden reddedilmiş, karar davacı tarafından temyiz edilmiştir.

Olay tarihinde yürürlükte olan 2805 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Olarak Yapılan Yapılara Uygulanacak İşlemler ve 6785 sayılı İmar Konununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanununun 13. maddesinin (d) fıkrasında «Bu maddenin (b) fıkrasına göre mülkiyetine geçmiş sayılanlar dahil belediye veya il özel idarelerine ait arsa ve araziler için; bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç 6 ay içinde il idare kurulları veya belediye encümenlerince gecekonduların tapu verilinceye kadar veya tasfiye edilinceye kadar alınmak üzere arsa kullanım bedeli tespit edilir. Üzerinde gecekondu bulunan hazineye ait arsa ve arazilerin kullanım bedelini tespit etmeye, mevcut kira mukavelelerine itibar ederek il idare kurulları veya belediye encümenleri yetkilidir» kuralı yer almıştır.

Her ne kadar Vergi Mahkemesine sözü edilen arsa kullanım bedelinin bir ecrimisil, başka bir deyişle kira bedeli olduğundan bahisle dava görev yönünden reddedilmişse de, kira bedelinin belli bir şeyi kullanma karşılığında eşit kişi arasında yapılan bir sözleşmeye dayandığı, oysa yukarıda değinilen yasa kuralı ile öngörülen arsa kullanım bedelinin idarenin tek taraflı bir işlemiyle tespit edilerek yürürlüğe konduğu gözönüne alındığında işin esasına girilerek Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca ihbarnameye itiraz nedenleri yönünden incelenmesi gerektiği açıktır.

Kaldığı, yukarıda değinilen 2805 sayılı Yasanın 22. maddesinde de arsa kullanım bedelinin takip ve tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hak-

kında Kanunun uygulanacağını öngörülmüş bulunması, adı geçen arsa kullanım bedelinin idari işlemde doğduğunu açık bir biçimde ortaya koymaktadır.

Açıklanan nedenlerle, usul ve yasaya aykırı verilmiş Denizli Vergi Mahkemesinin 28.10.1983 günlü, E: 1983/744, K: 1983/822, sayılı kararının BOZULMASINA, 1.000. - lira temyiz harcının istek halinde davacıya geri verilmesine, dosyanın adı geçen mahkemeye gönderilmesine 13.6.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T.C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1978/1647

Karar No : 1984/1652

Özeti : Otopark birim maliyet bedelinin 1600.— lira olarak belirlendiği dönemde belediye ile davacı arasında bir sözleşme yapılmadığı, otopark ücretinin projenin onanması safhasında belediye encümenininin 8.2.1978 günlü karar ile 1.2.1978 tarihinden geçerli olmak üzere 4000.— lira olarak belirlendiği anlaşıldığından, davacıdan yeni miktar üzerinden otopark ücreti istenmesinde ve bu ücretin yatırılmaması nedeniyle projenin onanmaması işleminde mevzuata aykırılık bulunmadığı Hk.

- Davacılar** : 1 — Resul Karakaş, 2 — Durali Bezci
- Vekilleri** : Av. Nurten Erkanlı
- Davahılar** : 1 — Ankara Belediye Başkanlığı
- Vekili** : Av. Gönül Karaçal
2 — Ankara Belediyesi İmar Müdürlüğü
- Vekilleri** : Av. Zuhul Sönmez, Av. Sevim Ender Selçikoğlu

Davanın Özeti : İmarın 2998 ada, 18 sayılı parselinde yapılmak istenen inşaata ait projenin onaylanmamasına ilişkin işlem ile bu işlemin dayanağını teşkil eden 8.2.1978 günlü, 766 sayılı belediye encümeni kararının otopark birim maliyet bedelinin 4000.— lira olarak tesbitinin 1.2.1978 gününden geçerli olarak yürürlüğe girmesine ilişkin kısmının; projeyi verme ve gerekli ücreti yatırma tarife değişikliğinin karara bağlandığı 8.2.1978 gününden önce olduğundan, yeni tarife değişikliğinin uygulanmak istenilmesinin ve bu nedenle projenin onaylanmamasının hukuk ilkelerine ve kazanılmış haklara aykırı düştüğü öne sürülerek iptali istenilmiştir.

Davahı Ankara Belediye Başkanlığının Savunmasının Özeti : Davacılarla idare arasında eski tarifeyle göre yapılmış otopark sözleşmesi bulunmadığı için davacılar yönünden kazanılmış hakkın sözkonusu olamayacağı, diğer taraftan otoparkın parsel dışında karşılanmasında sakınca olmadığına dair imar idare kurulu kararının belediyeyi ilgililerle otopark sözleşmesi yapmaya zorunlu kılamayacağı, projenin onaylanmamasına ilişkin işleme yönelik davada ise belediyeye husumet yöneltilemeyeceği öne sürülerek davanın reddi istenilmiştir.

Davalı Ankara Belediyesi İmar Müdürlüğünün Savunmasının Özeti : 10.5.1976 gününde incelenmek üzere idareye verilen mimari projelerin bazı eksik ve hatalar nedeniyle davacılar iade edildiği, 8.8.1977 günlü dilekçe ile otopark ihtiyacının parsel dışında karşılanacağı ifade olunarak verilen mimari projelerin incelenmesi sonucu otoparka ilişkin olarak gerekli karar alınmak üzere konunun imar idare heyetine sunulduğu ve 6.9.1977 günlü, 877 sayılı imar idare heyeti kararı ile otoparkın parseli dışında karşılanmasında sakınca olmadığına karar verildiği, daha sonra mal sahiplerinden otopark gereksiniminin nasıl karşılanacağı konusunda herhangi bir teklif gelmediği için mimari projenin onaylanmadığı ve ilgililerle belediye arasında herhangi bir sözleşme yapılmadığı gibi herhangi bir ücret talebinde de bulunulmadığı kaldı ki otoparkın parsel dışında karşılanmasında sakınca olmadığına dair imar idare heyeti kararının ilgililerle belediye arasında sözleşme yapılmasını zorunlu kılmayacağı öne sürülerek davanın reddi istenilmiştir.

Danıştay Savcısı Aynur Şahinok'un Düşüncesi : Dava; imar projesinin onaylanmamasına ilişkin davalı idare işlemi ile belediye encümeninin 8.2.1978 günlü, 1669 sayılı kararının otoparkla ilgili yeni tarifinin 1.2.1979 tarihinden geçerli olmasına ilişkin kısmın iptali istemiyle açılmıştır.

7.5.1976 ve 21.5.1977 günlü resmi gazetelerde yayınlanan «belediyelerin imar yönetmeliklerine ek (otopark) yönetmeliğinin» 4/1-b maddesinde otopark ihtiyacının parseli dışında karşılanmasında sakınca görülmeyen binaların otopark ihtiyacının karşılanması amacıyla bölge otoparklarının tesis edileceği ve aynı yönetmeliğin 10. maddesinde de kendi parselinde otopark yapılmasında sakınca görülen binalarla, otopark gereksiniminin parseli dışında karşılanmasında sakınca görülmeyen binaların, anılan gereksiniminin bölge otoparklarından temininin mümkün olduğu ve bunlardan alınacak bedelin miktar ve tahsil koşullarının belediyece saptanacağı kurala bağlanmıştır.

Olayda da davalı idarece 6785/1605 sayılı Yasanın ek 1. maddesi ile yukarıda belirtilen yönetmelik kurallarına uygun olarak Ankara İmar İdare heyetinin otoparkın parsel dışında karşılanmasında sakınca olmadığına ilişkin 6.4.1977 günlü, 877 sayılı kararı uyarınca işlem tesis edildiği dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan imar idare heyetince otopark ihtiyacının parsel dışında karşılanmasında sakınca olmadığına karar verilmiş ise de, Ankara Otopark bölgeleme planlarına göre anılan binalarda otopark ihtiyacı parselden itibaren 500 metre mesafe dahilinde karşılanabileceği gibi, otopark bölgeleme planında o parselin içinde bulunduğu bölgede de karşılanacağı kurala bağlanmış olup davacılar tarafından da yukarıda belirtilen şekillerden hangisine uyularak otopark ihtiyacının karşılanacağı yolunda herhangi bir öneri ile başvurulmadığı için davalı idarece mimari projenin onaylanmamasında mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.

8.2.1978 günlü, 776 sayılı belediye encümeni kararının otopark birim maliyet bedelinin 4000,- lira olarak tesbitinin 1.2.1978 gününden itibaren yürürlüğe girmesine ilişkin bölümüne gelince; Belediyelerin imar yönetmeliklerine ek yönetmeliğin 10. maddesinde bina otoparklarından alınacak bedel ve bedelin tahsil koşullarının belediye encümenlerince saptanacağı kurala bağlanmış olup olayda da belirtilen yönetmelik kuralı uyarınca yetkili belediye encümenince 1978 yılında yapılacak sözleşmelere esas olmak üzere birim maliyet bedelinin 4000,- TL olarak

saptanmasında ve 1.2.1978 tarihi itibarıyla uygulanmasında imar mevzuatına aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belli edilen 17.1.1984 gününde yapılan tebligat üzerine davacılar ve vekillerinin gelmediği, davalı Ankara Belediye Başkanlığı temsilen Av. Gönül Karaçal ile diğer davalı Ankara Belediyesi İmar Müdürlüğünü temsilen Av. Sevim Ender Selçikoğlu'nun geldikleri anlaşılınca Danıştay Saycısı Aynur Şahinok'un katılımıyla duruşma yapıldı. Aynı gün verilen ara kararın gereği yerine getirildiğinden Tetkik Hakimi Habibe Ünal'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, Ankara'da imarın 2998 ada, 18 sayılı parselinde yapılmak istenen inşaatla ait projenin onaylanmamasına ilişkin işlem ile bu işlemin dayanağını teşkil eden 8.2.1978 günlü, 766 sayılı belediye encümeni kararının otopark birim maliyet bedelinin 4000. - lira olarak tesbitinin 1.2.1978 gününden geçerli olarak yürürlüğe girmesine ilişkin kısmının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

6785 sayılı Yasaya 1605 sayılı Yasa ile eklenen ek 1. maddenin 1. fıkrasında imar planlarının düzenlenmesinde planlanan beldenin ve bölgenin şartları ile müstakbel ihtiyaçları gözönünde tutularak gerekli otopark yerleri ayrılacağı, 2. fıkrasında da otopark yapılmasını gerektiren bina ve tesislerin neler olduğu, otopark ihtiyacının miktar, ölçü ve diğer şartları ile ihtiyacın nasıl giderileceğinin ise imar yönetmeliklerinde belirleneceği, 4. fıkrasında da otopark ihtiyacı bulunan ve tesislere gerekli otopark yeri ayrılmadıkça yapı izni, otopark tesis edilmedikçe de kullanma izni verilmeyeceği kurala bağlanmıştır.

Yasa ve Yönetmeliğin amacı bina ve tesisler için gerekli otopark yerinin parseli içinde tesis edilmesi, bunun mümkün olmaması halinde otopark ihtiyacının bölge otoparklarından karşılanmasıdır.

Bina sahiplerine yüklenen otopark yeri ayırma ve yapma yükününün bina sahibince yerine getirilmemesi nedeniyle belediyelerce yaptırılacak bölge otoparklarında binanın ihtiyacı kadar otopark yeri ayrılmasının karşılığı olarak belediye tarafından hazırlanarak İmar İskan Bakanlığınca onaylanan ücret tarifesi uyarınca belirli bir bedelin katkı niteliğinde olmak üzere ödenmesi Yönetmelik gereğidir.

Dava dosyasının incelenmesinden; otopark birim maliyet bedelinin 1600. - lira olarak belirlendiği dönemde belediye ile davacı arasında bir sözleşme yapılmadığı, 6.9.1977 günlü, 877 sayılı imar idare kurulu kararı ile otopark ihtiyacının davacının parselinin dışında karşılanmasının uygun görüldüğü, projenin onaylanması safasında otopark birim maliyet bedelinin belediye encümenininin 8.2.1978 günlü, 766 sayılı kararı ile 1.2.1978 gününden geçerli olmak üzere 4000. - lira olarak belirlendiği anlaşıldığından, davacıdan yeni belirlenen miktar üzerinden otopark ücreti istenmesinde ve bu ücretin yatırılmaması nedeniyle projenin onaylanmaması işleminde mevzuata aykırılık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine, peşin alınan yargılama giderlerinin davacılar üzerinde bırakılmasına ve 1400. - lira avukatlık ücretini davacılardan

alınarak yarı yarıya davalı idarelere verilmesine 4.4.1984 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Dosyanın incelenmesinden; 10.5.1976 gününde incelenmek üzere Belediye İmar Müdürlüğüne verilen mimari projelerin bazı eksik ve hatalar nedeniyle davacılara iade edildiği, 8.8.1977 günlü dilekçe ile otopark ihtiyacının parsel dışında karşılanacağı belirtilerek verilen mimari projelerin incelenmesi sonucu otoparka ilişkin gerekli karar alınmak üzere konunun İmar İdare Kuruluna intikal ettirildiği, 6.9.1977 günlü, 877 sayılı İmar İdare Kurulu kararı ile otoparkın davacıların parseli dışında karşılanmasının uygun görüldüğü, bunun üzerine davacıların 3.2.1978 günlü makbuzla birim maliyet bedeli olan 1600.— lira üzerinden otopark ücretinin 1/3 ni nakit olarak ödedikleri, geri kalan kısım için teminat mektubu verdikleri, 8.2.1978 günlü, 766 sayılı belediye encümeni kararı ile otopark birim maliyet bedelinin 1.2.1978 gününden geçerli olmak üzere 4.000.— liraya çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

Tarifenin 4.000.— liraya çıkarılmasına ilişkin belediye encümeni kararı tarihinden önce bu konudaki yükümlülüklerini yerine getirerek ve davalı İdare ile anlaşarak bir bölümünü nakten ödeyip kalan kısmını da teminata bağlayan davacıya sonradan yürürlüğe giren tarifenin uygulanmasında hukuka ve hakkaniyet esaslarına uyarlık bulunmadığından dava konusu işlemin iptali gerektiği oyu ile karara karşıyım.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1983/1372

Karar No : 1984/219

Özeti : Yapı sahibinin maliyet bedeli kadar para cezası ile cezalandırılabilmesi için mesul fen adamına tebligat yapılmış olması koşulunun aranmasına gerek ve zorunluluk bulunmadığı, birinci tesbit tutanağına kroki ve fotoğraf eklenmemesinin bir iptal nedeni yapılamayacağı Hk.

Temyiz İsteminde Bulunan : Ankara Belediye Başkanlığı

Vekili : Av. İlhan Alataş

Karşı Taraf : PTT. Genel Müdürlüğü

Vekilleri : Av. İnci Emiroğlu, Av. Vildan Ertürk, Av. Nükhet İlhan.

İstem Özet : PTT. Genel Müdürlüğüne 6785 sayılı Yasanın 20. maddesi uyarınca 91.931.532.50 lira (Doksanbir milyon dokuzyüz otuzbirbin beş yüz otuziki lira elli kuruş) para cezası verilmesi yolundaki 2.4.1982 günlü, 322/4104 sayılı belediye encümeni kararının iptaline ilişkin 14.6.1983 günlü, E: 1982/52, K: 1983/404 sayılı Ankara 2. İdare Mahkemesi kararının usul ve yasaya aykırı olduğu ileri sürülerek bozulması isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti: Temyiz edilen kararda temyiz nedenlerinin bulunmadığı istemin reddi gerektiği yolundadır.

Savcı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi: 2577 sayılı Yasanın 46. maddesi uyarınca İdare Mahkemelerinin nihai kararlarına karşı yapılan temyiz isteminde; öne sürülen hususlar, anılan yasanın 49. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymadığından, İdare Mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında, anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddiyle Ankara İkinci İdare Mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Damştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Özden Şar'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyada yer olan belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, PTT Genel Müdürlüğüne ait Ankara, 851 ada, 2 parsel sayılı taşınmaz üzerinde bulunan Posta Mübadele Merkezi bina inşaatının 8.4.1980 günlü zabıtla durdurulmasına rağmen yapıya devam olunması nedeniyle 6785 sayılı Yasanın 20. Maddesi uyarınca 91. 931. 532. 50 lira (Doksan bir milyon dokuzyüzotuzbir bin beşyüz otuz iki lira elli kuruş) para cezası verilmesi yolundaki 2.4.1982 günlü, 3222/4104 sayılı belediye encümeni kararının iptali istemiyle açılmış olup, Ankara 2. İdare Mahkemesinin 14.6.1983 günlü, E: 1982/52, K: 1983/404 sayılı Kararıyla, 8.4.1980 günlü, durdurma tutanağının gerek kazı ruhsatında gerekse inşaat ruhsatında adı, soyadı ve açık adresi bulunan yapının fenni sorumlusuna inşaat mahallinde imzalatılmadığı gibi, ruhsatıyede yazılı adresine de gönderilmediği, birinci tespit tutanağına kroki ve fotoğraf eklenmediği gerekçeleriyle dava konusu belediye encümen kararı iptal edilmiş, karar davalı belediye tarafından temyiz edilmiştir.

Ruhsatiye ve eklerine aykırı olduğundan ya ruhsatsız başlanmış bulunmasından ötürü durdurulması gereken yapılar hakkında yapılacak işlemler ve bu yapılarla ilgili kişiler uygulanması öngörülen cezalar 6785 sayılı İmar Kanununun çeşitli maddelerinde ayrıntılı bir biçimde belirlenmiştir.

Anılan yasanın 19. maddesinde; bu kanuna göre durdurulması gereken yapıtların o andaki inşaat durumu belediye fen adamları tarafından zabıtla tesbit edilerek birer nüshası mal sahibi ile mesul fen adamına bir nüshası da belediye reisliğine verilir hükmü yer almış, aynı yasanın 20. maddesinde de, durdurma emrinin tebliğinden sonra mal sahibinin inşaaata devam edemeyeceği açıklanmış, inşaaata devam edilmesi halinde, durdurma emrinden sonra yapılmış kısımlar için mal sahibinden maliyet bedeli kadar para cezası alınması öngörülmüştür. Yapının fenni mesuliyetini üzerine alan meslek mensupları hakkında uygulanabilecek cezalar ise, bu Kanunun 8. maddesinde gösterilmiştir.

Bu nedenle, maliyet bedeli kadar para cezası verilmesine ilişkin işlemlerde 19,20 ve 8. madde hükümlerinin bir arada ve uyumlu bütünlükükleri içinde ele alınıp değerlendirilmesi gereklidir. Zira yasa koyucu amacını belirgin bir biçimde ve bu bütünlülük içinde ortaya konmuştur.

Durdurma emrine uymayarak inşaatı devam eden yapı sahibinden maliyet bedeli kadar para cezası alınması 20. maddenin buyurucu hükmü gereğidir. Yapı sahibine iletilen yazılı bildirim, bu kişi yönünden yeterli sayılmış olması anılan madde hükmünün içeriği ve işlerliğinin doğal bir sonucudur. Yapının fenni sorumluluğunu üzerine alan meslek mensuplarını 20. maddenin kapsamı dışında bırakan yasa koyucu; buna karşın bu kişiler hakkında 6785 sayılı Yasanın 8. maddesi hükmünün işletilmesini gerekli görmüş ve bu maddede yer alan cezaların uygulanmasına olanak sağlamak için mesul fen adamlarına tebligat yapılmasını zorunlu tutmuştur. Tesbit tutanağının bir örneğinin Belediye Başkanlığına verilmesi nedeniyle bu organa yasal yükümlülükleri anında yerine getirme ve bu konuda gerekli gördüğü önlemleri alabilme ihtiyacından kaynaklandığı kuşkusuzdur.

Böyle bir yasal durum karşısında, yapı sahibinin maliyet bedeli kadar para cezasıyla cezalandırılabilmesi için, mesul fen adamına tebligat yapılmış olması koşulunun aranmasına gerek ve zorunluluk bulunmadığı duraksamaya yer bırakmayacak kadar açıktır.

Öte yandan, davacı kuruluşa yapılan tebligatın, tebligat Kanununun 13. ve tebligat nizamnamesinin 18. maddesi hükümleri karşısında geçerli sayılmasının gerekli olduğu, tesbit tutanağına kroki ya da fotoğraf eklenmesi hususunun idarenin takdirine bırakıldığı dikkate alınmadan dava konusu işlemin bu yönden de iptal edilmesinde isabet görülmemiştir.

21.3.1983 gününde yürürlüğe giren 2805 sayılı Kanunun 23. maddesinin 2. fıkrası hükmünün, bu yasa uyarınca yürütülmekte olan tesbit ve değerlendirme sonucunda belirlenecek duruma göre, aynı yasanın 20. maddesi gereğince, yapı sahiplerinden alınması öngörülen harç ve para cezalarına ilişkin bulunduğu, 6785 sayılı Yasanın 20. maddesine göre tahakkuk ettirilmiş olan maliyet bedeli kadar para cezasının ise, sözü edilen 23. maddenin ikinci fıkrasına değil, birinci fıkrası hükmü kapsamına girdiği açık ve seçim bir biçimde ortadadır.

Açıklanan nedenlerle Ankara 2. İdare Mahkemesinin 14.6.1983 günlü, E: 1982/52, K: 1983/404 sayılı Kararının BOZULMASINA 18.1.1984 gününde esasta oybirliği gerekçeyle oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

2805 sayılı Yasanın 23. maddesinin 2. fıkrasında yer alan genel ve katma bütçeli idareler, mahalli idareler ve kamu iktisadi teşebbüslerine ait olup 1 Ocak 1983 tarihinden önce inşaatına başlanmış yapılardan para cezası alınmaz hükmü karşısında artık dava konusu para cezasının PTT Genel Müdürlüğünden talep edilmesi mümkün değildir.

Ankara İkinci İdare Mahkemesi kararının bu nedenle bozulması gerektiği oyu ile karara gerekcede karşıyım.

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1982/2678

Karar No : 1984/1934

Özeti : Durdurmaya ilişkin tutanağın tek fen elemanı tarafından düzenlenmesinin 6785 sayılı Yasanın 19. maddesine aykırılık teşkil etmeyeceği, hisseli parsel üzerindeki inşaata davacı tarafından devam edildiği anlaşıldığından, parselin diğer hissedarlarının sorumlu tutulmasını yacağı Hk.

Davacı : Alaaddin Ceceli
Vekili : Av. Yavuz Kadioğlu
Davalı : Gölbaşı Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. AYTEKİN İDİKUT

Davanın Özeti : Gölbaşı Belediyesi sınırları içindeki Taşpınar köyünde bulunan, 226 parsel sayılı taşınmaz üzerinde ruhsatsız olarak yapılan inşaata durdurma emrine karşın devam edilmesi nedeniyle 6785 sayılı⁶ Yasanın 20. maddesi uyarınca eklenen bölümlerin maliyet bedeli kadar 249.081.96.— lira para cezası alınmasına ilişkin 20.10.1981 günlü, 41/160 sayılı belediye encümeni kararının; davacının üzerine ruhsatsız inşaat yapılan taşınmazın 3/4 payına sahip olduğu, davalı İdarenin taşınmazın mülüklerini tapudan tesbit edip tüm malikler hakkında işlem yapması gerekirken buna uymadığı, tutanakların davacının bilgisi dışında ve tek fen adamı tarafından düzenlendiği, davacıya tebliğ edilmediği, mühürlemenin de Yasa ve Yönetmelikte öngörülen koşullara uymadığı, para cezasının dayanaksız ve fahiş olduğu öne sürülerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Dava konusu işlemde usul ve Yasa kurallarına aykırılık bulunmadığı öne sürülerek davanın reddi istenilmiştir.

Savcı Aynur Şahinok'un Düşüncesi : Dava; 6785 sayılı Yasanın 20. maddesi gereğince maliyet bedeli kadar para cezası alınmasına ilişkin Belediye Encümen kararının iptali isteğiyle açılmıştır.

Olayda davacıya ait inşa halindeki yapının 6785 sayılı Yasanın 19 ve İmar Tüzüğü'nün 9. maddesinde belirtilen kurallar uyarınca durdurularak mühürlendiği ve durdurma emri Belediye hoparlörü ile ilân edildiği halde inşaata devam edildiği ve bu durumun yöntemine uygun biçimde saptandığı anlaşıldığından anılan yasanın 20. maddesi uyarınca durdurma emrinden sonra eklenen bölümlerin maliyet bedeli kadar para cezası alınmasında imar mevzuatına aykırılık bulunmamaktadır.

Ancak, 2981 sayılı Yasa kurallarına göre ilgilinin başvurusu üzerine idarece yapılacak tesbit ve değerlendirme sonucunda yapı için ruhsat ve kullanma izni verildiği takdirde anılan Yasanın 19. maddesi uyarınca cezanın terkin edilmesi ne karar verileceği tabiidir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için önceden belli edilen 8.5.1984 gününde yapılan tebligat üzerine davacı vekili Av. Yavuz Kadioğlu ile davalı idareyi temsilen Av. Aytekin İdikut'un geldiği anlaşılmalı Danıştay Savcısı Aynur Şahinok'un katılmasıyla duruşma yapıldı. Aynı gün Tetkik Hâkimi Habibe Ünal'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, Gölbaşı Belediyesi sınırları içindeki Taşpınar köyünde bulunan 226 parsel sayılı taşınmaz üzerinde ruhsatsız olarak yapılan inşaata durdurma emrine karşın devam edilmesi nedeniyle 6785 sayılı Yasanın 20. maddesi uyarınca eklenen bölümlerin maliyet bedeli kadar para cezası alınmasına ilişkin 20.10.1981 günlü, 41/160 sayılı belediye encümeni kararının davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptâli isteğiyle açılmıştır.

6785 sayılı Yasanın 19 ve İmar Tüzüğü'nün 9. maddelerinde ruhsat ve eklerine aykırı olduğundan veya ruhsatsız başlanmış bulunmasından dolayı Yasaya göre durdurulması gereken yapıların o andaki inşaat durumunun Belediye Fen adamları, bunların bulunmadığı yerlerde belediyece dışarıdan görevlendirilmiş veya görevlendirilecek ehliyetli kişiler tarafından tutanakla saptanarak yapının mühürleneceği ve bu tutanağın birer tanesinin mal sahibi ile sorumlu fen adamına, bir tanesinin de Belediye Başkanlığına verileceği aynı yasanın 20. maddesinde de durdurma emrinin tebliğ edilmesinden sonra yapı sahiplerince hiçbir şekilde inşaata devam edilemeyeceği, inşaata devam edilmesi halinde, durdurma emrinin tebliğinden sonra yapılmış olan bölümlerden belediyece saptanacak maliyet bedeli kadar para cezası alınmasına belediye encümenince karar verileceği kurala bağlanmıştır.

Olayda da, davacı tarafından ruhsatsız olarak yaptırılan inşaatın yukarıda sözü edilen yasa ve tüzük kuralları uyarınca 14.9.1981 gününde durdurularak mühürlendiği, davacının inşaat mahallinde bulunmaması ve adresinin de tespit edilememesi nedeniyle 14.9.1981, 17.9.1981, 20.9.1981 tarihlerinde durumun hoparlör vasıtasıyla ilân edildiği, buna karşın inşaata devam edildiği ve bu durumun yöntemine uygun bir biçimde saptandığı anlaşıldığından anılan Yasanın 20. maddesi gereğince durdurma emrinin tebliğinden sonra eklenen bölümlerin maliyet bedeli kadar para cezası alınmasında mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.

Davacı, durdurmaya ilişkin tutanağın tek fen elemanı tarafından düzenlenmesinin İmar Kanununun 19. maddesine aykırı olduğunu öne sürmekte ise de, sözü edilen Kanun hükmünde yer alan «fen adamları» sözcüğü'nün yazım tekniği açısından genel bir ifade niteliği taşıdığı ve tutanağın fen elemanınca düzenlenmesini amaçladığı, birden çok fen elemanı koşulunu içermediği nedeniyle bu konuya yönelik sav yerinde görülmemiştir.

Öte yandan, hisseli parsel üzerindeki ruhsatsız inşaatın davacı tarafından yapıldığı anlaşıldığından, İmar Kanununun 20. maddesi uyarınca inşaat sahibi yerine parselin diğer hissedarlarının sorumlu tutulamayacağı da açıktır.

Ancak, 8.3.1984 tarihinde yürürlüğe giren 2981 sayılı Yasa hükümlerine göre yapılacak tespit ve değerlendirme sonucunda yapı için ruhsat ve kullanma izni verildiği takdirde söz konusu para cezasının anılan Yasanın 19. maddesi gereğince terkin edilmesine karar verileceği tabiidir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu belediye encümeni kararında mevzuata aykırılık bulunmadığından davanın reddine, peşin alınan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, 5.000.— lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine 8.5.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1983/767

Karar No : 1984/2527

Özeti : İntifa hakkı sahibinin imar planı değişikliğine karşı açılan davada ehliyetinin bulunduğu; davaya katılana ait parseller üzerine istenilen nitelikte turistik tesis yapılabilmesi ve turistik tesisin spor alanı ve yolunun davacının intifa hakkına sahip olduğu parsel vasıtasıyla sağlanması amacıyla anılan parselin davacının izni alınmaksızın plana dahil edilmesinde isabet bulunmadığından mevzii imar planının sözü edilen parsel ile ilgili bölümünün iptali Hk.

Kararın Düzeltilmesini İsteyen : Zarife Mandalıncı

Vekili : Av. Şevket Çizmeli

Karşı Taraf : Turgutreis Belediye Başkanlığı

Davalı Yanında Davaya Katılan : Turgut Mandalıncı

Vekili : Av. Osman Nuri Ulusoy

İstem Özet : Turgutreis bucağındaki 409 sayılı parselin topluma açık sökülebilir hafif yapılara elverişli E grubu inşaat alanı olmaktan çıkarılarak 407, 408 ve 410 sayılı parsellerle birlikte turistik tesis alanı olarak belirlenmesine ilişkin 15.8.1977 günlü, 1977/30 sayılı belediye meclisi kararı ile kabul edilerek 2.1.1978 gününde Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca onaylanan mevzii imar planı değişikliğinin iptali dileğiyle açılan davanın ehliyet yönünden reddi yolundaki Danıştay Altıncı Dairesinin 22.3.1983 günlü, 1131 sayılı kararının; 409 sayılı parselin, paydaşlardan Turgut Mandalıncı'ye davacının intifa hakkı ile yükümlü olarak satıldığı, intifa hakkı da aynı haklardan olup, intifa hakkı sahibinin davada menfaati bulunduğu öne sürülerek 2577 sayılı Yasanın 54. maddesi uyarınca düzeltilmesi istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Savcısı Aynur Şahinok'un Düşüncesi : Karar düzeltilmesi dilekçesinde ileri sürülen hususlar 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 54. maddesinde yazılı nedenlerden hiçbirisine uymadığından istemin reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Habibe Ünal'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşüldü :

İstemde bulunanın davaya konu edilen 409 sayılı parselin 7/28'nin mülkiyetine, 14/28'nin de intifa hakkına sahip bulunduğu, sözü edilen taşınmazın çıplak mülkiyetinin 9.9.1981 gününde davaya katılan Turgut Mandalıncı'ye satıldığı, taşınmaz üzerindeki intifa hakkının devam ettiği anlaşıldığından Başkan Kemalettin Ertun'un azlık oyuna karşılık, istemde bulunanın davada menfaati bulunduğu nedeniyle 2577 sayılı idari Yargılama Usulü Kanununun 54. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendine göre karar düzeltme istemi yerinde görülerek Danıştay Altıncı Dairesinin 22.3.1983 günlü, 1131 sayılı ehliyet yönünden red kararı kaldırılıp işin esası incelendi :

Dava, Turgutreis bucağındaki 409 sayılı parselin topluma açık sökülebilir hafif yapılara elverişli (E) grubu inşaat alanı olmaktan çıkarılarak 407, 408 ve 410 sayılı parsellerle birlikte turistik tesis alanı olarak belirlenmesine ilişkin 15.8.1977 günlü, 1977/30 sayılı belediye meclisi kararı ile kabul edilerek 2.1.1978 gününde Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca onaylanan mevzii imar plânı değişikliğinin iptali isteğiyle açılmıştır.

Dosyanın incelenmesinden, davalı yanında davaya katılan Turgut Mandalıncı'nın kendisine ait 407, 408 ve 410 sayılı parsellerin turistik tesis alanı olarak belirlenmesi için imar plânında değişiklik yapılmasını istediği, belediye meclisinin bu doğrultudaki önerisinin yol şemasını ve ada düzenini bozucu olması nedeniyle Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca reddedildiği, Turgut Mandalıncı'nın daha sonra davacının yarısının intifa hakkına sahip bulunduğu parseli de içine alan plân değişikliği istediği, bu istek üzerine alınan 15.8.1977 günlü, 1977/30 sayılı belediye meclisi kararının 2.1.1980 gününde Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca onandığı, söz konusu plân değişikliğiyle 407, 408 ve 410 sayılı parseller üzerine istenilen nitelikte turistik tesis yapılabilmesi ve turistik tesisin spor alanı ve yolunun davacının intifa hakkına sahip olduğu parsel vasıtasıyla sağlanması amacıyla uyuşmazlık konusu 409 sayılı parselin davacının izni alınmaksızın plâna dahil edildiği, bu işlemin taşınmazın sadece çıplak mülkiyetine sahip olan kişi yararına düzenlendiği anlaşılmıştır.

Açıklanan nedenle turistik tesis alanının bir bölümünde intifa hakkı sahibi olan davacının izni alınmadan yapılan dava konusu mevzii imar plânının 409 sayılı parselle ilgili bölümünün iptaline; aşağıda dökümü yazılı 1360.— lira yargılama gideriyle 2.000.— lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya ve-rilmesine ve 1.000.— lira karar düzeltme harcının istek halinde istemde bulunana iadesine 19.6.1984 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Medeni Kanunun 717 ve 727. maddeleri hükümlerine göre bir taşınmazda intifa hakkı, o malın zatına ve cevherine taalluk etmeyip, sahibine sadece ondan faydalanmayı sağlar. Bu nedenle mülk sahibi, intifa hakkı sahibinin muvafakatını almaya gerek olmaksızın o şey üzerinde tasarruf edebilir.

Bu yasal düzenleme karşısında, imar plânlarının düzenlenmesinde intifa hakkı sahibinin muvaffakatının alınmasına gerek olmadığı açıktır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, karar düzeltme isteminin ve imar plânına karşı açılan davanın reddi gerektiği görüşüyle çoğunluk kararına katılmıyorum.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1981/991

Karar No : 1984/2038

Özeti : 1/5000 ölçekli nazım planların arazi parçalarının kullanılış şekillerini ve başlıca bölge tiplerini gösteren planlar olduğu, 1/1000 ölçekli tatbikat planlarının ise kat adetleri, yükseklikleri, cephe hatları, bahçe mesafeleri ve parsel büyüklükleri gibi ayrıntıları gösterdiği nedeniyle bu gibi ayrıntıların nazım planda gösterilmiş olmasının tatbikat planlarında ön-görülen hususların uygulanmasına engel teşkil etmeyeceği, tatbikat planında gösterilmesi gereken ayrıntının nazım planda düzenlenmesi halinde tatbikat planına uyulması gerektiği Hk.

Davacı : Mehmet Tevfik Hesapçioğlu
Vekili : Av. A. Kadir Bayazıt
Davahilar : 1 — Bayındırlık ve İskân Bakanlığı
 2 — Antalya Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Taşkın Görünmez

Davanın Özeti : 23.12.1980 tarihinde ilân olunan 1/1000 ölçekli Antalya imar plânının Haşim İşcan Mah. 92' ada, 3 parsel sayılı taşınmazın kısmen okul alanı, kısmen de 4 katlı inşaata elverişli ticari alan olarak belirlenmesine ilişkin bölümünün, 1/5000 ölçekli nazım imar plânı ile dava konusu parselde 5 kat inşaat hakkı tanınmasına karşın 1/1000 ölçekli uygulama plânı ile hiçbir gerekçe gösterilmeksizin kat adedinin 4'e düşürüldüğü, öte yandan taşınmazın bulunduğu yerde ve yakınlığında mevcut okul yerlerinin ihtiyaca yeterli olduğu, taşınmazın okul yeri olarak plânlanması için Milli Eğitimin bir talebinin de bulunmadığı, taşınmazın bulunduğu yer itibarıyla okul yeri olarak plânlanmasının kentin gelişimi, konut politikası ve sosyal gereksinmelere aykırı düştüğü öne sürülerek iptâli istenilmiştir.

Davalı Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın Savunması'nın Özeti : Bakanlığın şehircilik prensiplerine ve plânlama esaslarına göre inceleme ve onay yetkisi kullanan bir vesayet organı durumunda olması nedeniyle husumet yöneltilmeyeceği, plânların hazırlanmasında kamu yararına hareket edildiği, okul yerleri, park, yeşil alan v.s. gelecekteki nüfus dikkate alınarak düzenlendiği, 1/5000 ölçekli nazım plânının ana kararları belirtilen, 1/1000 ölçekli plânların ise uygulamaya yönelik

plânlar olduğu, bu nedenle 1/1000 ölçekli uygulama plânlarında getirilen kararların geçerli olduğu öne sürülerek davanın reddi istenilmiştir.

Davalı Antalya Belediye Başkanlığı'nın Savunması'nın Özeti : Dava konusu plânın şehircilik esaslarına uygun olarak hazırlandığı, davacının iddia ettiği gibi 125 m. mesafede başka bir okul bulunmadığı, öte yandan 1/5000 ölçekli plânda bölgeleme esaslarına göre kat yükseklikleri belirtilmiş olup, 1/1000 ölçekli plânda zayıflatlar çıktıktan sonra (iç bağlantı yolları v.s.) 4 katlı inşaatı izin verilmiş olmasının 1/5000 ölçekli plânda öngörülen 5 katlı yükseklikle aynı durumu ifade ettiği, iki plân kararı arasında herhangi bir farklılık bulunmadığı öne sürülerek davanın reddi istenilmiştir.

Danıştay Savcısı Mehmet Bulut'un Düşüncesi : Dava, davacıya ait taşınmazın bir bölümünün okul yeri olarak tahsisine, bir bölümünün de, 1/5000 lik plânda 5 kat yapı durumu mevcutken 1/1000 lik plânda, 4 kata indirilmesine ilişkin imar plânı değişikliği işleminin iptali isteğiyle açılmıştır.

İmar plânları ülke, bölge ve kent verilerine göre konut, çalışma, sosyal ve kültürel gereksinimler, ulaşım gibi kentsel işlevler arasında var olan ve sağlanabilecek olanaklar ölçüsünde en iyi çözüm yollarını bulmak, belde halkına iyi yaşama düzeni ve koşulları sağlamak amacıyla hazırlanır veya değiştirilebilir.

Olayda, davacıya ait taşınmazın bir bölümünün okul yeri olarak tahsisine karar verilmiş ve bu kararın Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca onanmış olduğu dosyanın incelenmesinden anlaşılmaktadır. Bu durumda işlemin okul yerine tahsisle ilgili kısmında yukarıda sözü edilen ilkelere aykırı bir husus görülmemiştir.

Öte yandan, arsanın geri kalan bölümü için 1/5000 lik nazım plânda 5 kat yapılaşma durumu varken 1/1000 lik plânda bu durumun 4 kata indirilmesi nazım plâna aykırı biçimde tatbikat plânı yapıldığını göstermektedir. Oysa tatbikat plânlarının, nazım plân koşullarına uygun olarak hazırlanması gerekmektedir. Bu bakımdan nazım plânda öngörülen kat nizamının tatbikat plânı ile değiştirilmesinde yasalara uyarlık görülmemiştir.

Bu nedenle, dava konusu imar plânında yönelik davanın okul yeri ile ilgili kısmının reddine, kat nizamı ile ilgili plân kısmının ise iptaline karar verilmesi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Habibe Ünal'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Davalı Bayındırlık ve İskân Bakanlığının husumet def'i yerinde görülmedi.

Dosyadaki bilgi ve belgeler karar vermeye yeterli bulunduğundan keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmasına gerek görülmemeyerek işin esası incelendi:

Dava, 25.12.1980 tarihinde ilân olunan 1/1000 ölçekli Antalya İmar Plânının Haşim İşcan Mah. 92 ada, 3 parsel sayılı taşınmazın kısmen okul alanı, kısmen de 4 katlı inşaatı elverişli ticari alan olarak belirlenmesine ilişkin bölümünün iptali isteğiyle açılmıştır.

İmar plânları ülke, bölge ve kat verilerine göre, konut, çalışma ve ulaşım gibi kentsel işlevler ile sosyal ve kültürel gereksinimleri var olan ya da sağlanabilecek olanaklar ölçüsünde en iyi biçimde yerine getirmek ve belde halkına iyi yaşama düzeni ve koşulları sağlamak amacıyla kadastral harita ve kentin gelişmesi de gözönünde tutularak hazırlanır ve koşulların zorunlu kıldığı biçimde ve zamanda Yasalarda öngörülen yöntemlere uygun olarak değiştirilebilir.

Öte yandan, İmar Kanununun 27. maddesinde; imar ve yol istikamet plânlarının nazım plân ve tatbikat plânı olmak üzere iki çeşit olduğu nazım plânlarının, halihazır haritalar üzerinde çizilen ve arazi parçalarının kullanılış şekillerini ve başlıca bölge tiplerini gösteren plânlar, tatbikat plânlarının da halihazır haritalar üzerine çizilmekle beraber, bunlara mevcutsa kadastro durumu da işlenen, uygulama için gerekli bütün fenni bilgileri içeren plânlar olarak tanımlanmış; İmar Tüzüğü'nün 21. maddesinde, nazım plânların halihazır haritalar üzerine çizilen ve ticaret, sanayi, konut ve yeşil saha gibi bölgelerle iskân bakımından yoğun veya seyrek bölgeleri ve iskâna elverişli, iskâna elverişli olmayan veya iskâna izin verilmeyen bölgeleri, topoğrafik özelliklerden faydalanma konularını, ulaşım sistemlerini ve bu gibi ana hatları göstermek suretiyle arazi parçalarının kullanma şekillerini belirleyen plânlar olduğu, 22. maddesinde de tatbikat plânlarının varsa kadastro durumu da işlenmiş halihazır haritaların kopyeleri üzerinde, nazım plân esaslarına göre çizilen ve yol, yapı adası ve muhtelif bölgelerin detayları ile inşaat nizamlarını ve uygulama için gerekli bilgileri içeren plânlar olduğu belirtilmiştir. Keza İmar ve Yol İstikamet plânlarının Tanzim Tarzları ile Teknik şartlarına ve Bu İşleri Yapacak uzmanlarda Aranacak Ehliyeteye Dair Yönetmelikte de nazım plânlar ile tatbikat plânlarının hangi hususları içereceği ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır. Anılan Yönetmeliğe göre, kat adetleri, yükseklikleri, cephe hatları, bahçe düzenlenmesi, parsel büyüklükleri gibi detayların ancak tatbikat plânlarında gösterilmesi mümkün olup, bu gibi detayların nazım plânda gösterilmiş olmasının tatbikat plânında öngörülen hususların uygulanmasına engel teşkil etmeyeceği açıktır.

Olayda da, bölgedeki hızlı nüfus artışı dikkate alınarak gelecekteki gereksinimlerin karşılanması amacıyla 1/1000 ölçekli tatbikat planında davacıya ait parselin bir bölümünün okul yeri, bir bölümünün de nazım planda yapı yüksekliğinin 5 kat öngörülmesine karşın bölgelemeye uygun olarak 4 katlı inşaat elverişli ticaret alanı olarak belirlenmesinde 1/5000 ölçekli nazım plâna aykırılık yukarıda belirtilen gerekçeler karşısında varit olmadığı gibi, şehircilik ilkeleri, plânlama esasları ve kamu yararına da aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine; peşin alınan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına ve 2.000. - (İkibin) lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalı Antalya Belediye Başkanlığı'na verilmesine 14.5.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.**DANIŞTAY****Altıncı Daire**

Esas No : 1984/50

Karar No : 1984/1246

Özet : 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununda turizm alanları ile turizm merkezlerinde yapılacak parselasyon planlarının, Kültür ve Turizm Bakanlığınca onaylanması yolunda bir kural bulunmadığı Hk.

Temyiz İsteminde Bulunan : Çeşme Belediye Başkanlığı

Vekili : Av. Akgün Onur

Karşı Taraf : Altınyunus Turistik Tesisleri A.Ş.

Vekili : Av. Hasan Denizkurdu

İstem Özet : Çeşme, Sakarya Mahallesi, 551 ada, 24 parsel sayılı taşınmazın 6785 sayılı Yasanın 42. maddesi uyarınca düzenlemeye tabi tutulmasına ilişkin 24.2.1982 günlü, 185 sayılı belediye encümeni kararı ile bu karara karşı yapılan itirazı reddeden 3.6.1982 günlü 597 sayılı belediye encümeni kararının iptali istemiyle açılan davada anılan kararları iptal eden İzmir 1. İdare Mahkemesinin 14.9.1983 günlü, E: 1982/11, K: 1983/558 sayılı kararının, Turizm Teşvik Kanununun olayla bir ilgisi olmadığı öne sürülerek bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Temyiz dilekçesinde öne sürülen hususların yasal dayanakta yoksun olduğu öne sürülerek istemin reddi istenilmektedir.

Savcı Aynur Şahinok'un Düşüncesi : 3.6.1982 günlü, 597 sayılı belediye encümeni kararını; parselasyon planının onaylanmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığına gönderilmesi gerekeceği nedeniyle iptal eden İzmir İdare Mahkemesinin E: 1982/11 sayılı kararının davalı tarafca temyiz edilmesiyle dava dosyasının incelenmesinde; 551 ada, 24 sayılı parselin bulunduğu yöre 2634 sayılı Yasanın 7. maddesinde belirtilen ve aynı yasanın 3. maddesinde tanımlanan turizm alanı olarak belirlenmiş olmadığı anlaşıldığı gibi uygulama planlarına dayalı olarak yapılacak olan parselasyon planlarının Kültür ve Turizm Bakanlığınca onaylanması gerektiği yolunda da bir kural bulunmadığından anılan mahkeme kararının bozulması gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Emine Levendoğlu'nun açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra temyiz isteminin süresinde olduğu görülerek işin gereği düşünüldü :

Dava, Çeşme, Sakarya Mahallesi, 551 ada, 24 parsel sayılı taşınmazın 6785 sayılı Yasanın 42. maddesi uyarınca düzenlemeye tabi tutulmasına ilişkin 24.2.1982 günlü, 185 sayılı belediye encümeni kararıyla bu karara karşı yapılan itirazı reddeden 3.6.1982 günlü, 597 sayılı belediye encümeni kararının iptali istemiyle açılmış olup, İzmir 1. İdare Mahkemesinin 14.9.1983 günlü, E: 1982/11, K: 1983/558 sayılı kararıyla, imar planında turistik bölge olarak belirlenen dava konusu taşınmazın bulunduğu yöre ile ilgili olarak yapılan parselasyon planının bir aylık as-

kıda olduğu sürede yürürlüğe giren 2634 sayılı Yasanın 7. maddesi uyarınca, turizm amaçlı olan bu uygulamanın onaylanmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığına gönderilmesi gerekirken, bu konuda davacı tarafından yapılan itirazın da reddedilerek parselasyon planının kesinleştirilmesinde isabet görülmemeyerek sözü geçen encümen kararları iptal edilmiş karar davalı vekiline temyiz edilmiştir.

16.3.1982 günlü, 17635 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 7. maddesinin 2. fıkrasında; Turizm alanlarında ve Turizm Merkezlerinde İmar ve İskân Bakanlığınca onaylı nazım imar planlarına uygun olarak turizm amaçlı uygulama planlarını tadil etmek ve onaylama yetkisinin Kültür ve Turizm Bakanlığınca ait olduğu kurala bağlanmış olup, uygulama planlarına dayalı olarak 6785 sayılı Yasanın 42. maddesi uyarınca yapılacak parselasyon planlarının Kültür ve Turizm Bakanlığınca onaylanması gerek tigi yolunda bir kural bulunmamaktadır.

Öte yandan parselasyon planları yapılırken uyulması gerekli hususlar 6785 sayılı Yasanın 42. maddesi ile bu madde uyarınca yapılacak arazi ve arsa düzenlemeleri hakkındaki Yönetmelikle düzenlenmiş ve bu planları yapmaya Belediye Encümeni yetkili kılınmıştır.

Kaldı ki; dava konusu taşınmazın bulunduğu yöre 2634 sayılı Yasanın 7. maddesinde belirtilen ve 3. maddesinde tanımı yapılan Turizm merkezi ya da Turizm alanı olarak belirlenmiş değildir.

Açıklanan nedenlerle İzmir 1. İdare Mahkemesinin 14.9.1983 günlü, E: 1982/11, K: 1983/558 sayılı kararının yeniden bir karar verilmek üzere BOZULMASINA, 5.3.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1984/324

Karar No : 1984/2295

Özeti : Vekil vasıtası ile takip edilen işlemde tüm tebligatların vekile yapılması gerektiğinden, İdare Mahkemesince; belediye vekili avukata tebligat yapılmaksızın temyiz harcının verilen süre içerisinde tamamlanmadığından bahisle temyiz isteminde bulunulmamış sayılmasına karar verilmesinde isabet olmadığı, imar planında değişiklik yapılmaksızın parselasyon planında yapılan düzeltme ile imar yolunun değiştirilemeyeceği Hk.

Temyiz İsteminde Bulunan : Niğde Belediye Başkanlığı

Vekili : Av. Hasan Peker

Karşı Taraf : Zekeriya Gökler

İstemin Özeti : Niğde 131 ada, 70 parsel sayılı taşınmazın İmar Yasasının 42 nci maddesi uyarınca düzenlemeye tabi tutulmasına ilişkin parselasyon planı

F : 14

ile anılan parselasyon plânının dayanağı olan imar plânının bu taşınmazla ilgili bölümünün iptali yoluyla verilen Konya İdare Mahkemesinin 23.6.1983 günlü, E: 1982/31, K: 1983/224 sayılı kararının davalı idare tarafından temyiz edilmesi üzerine eksik yatırılan temyiz harcının tamamlanması isteğini içeren 13.10.1983 günlü mahkeme başkanlığı yazısının 28.10.1983 gününde temyiz edene tebliğ edildiği halde gereğinin yerine getirilmediğinden bahisle 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu ile yollamada bulunulan Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 432 nci maddesi uyarınca temyiz isteminde bulunulmamış sayılmasına dair Konya İdare Mahkemesince verilen 9.1.1984 günlü, E: 1982/31, K: 1983/224, Tem. No: 1983/49 sayılı kararın; harç tamamlama yazısının belediyenin vekiline tebliğ edilmediği, vekil ile takip edilen işlerde tebligatın vekile yapılması gerektiği bu hususun ya sa hükmü olduğu ileri sürülerek bozulması isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti: Vekilin harç tamamlama yazısından haberdar olmaması halinde temyiz edilmemiş sayılan kararını da temyiz etmesine olanak bulunmadığı, belediye vekilinin temyiz dilekçesinde açık adresini belirtmediği, temyiz edilen kararın onanması gerektiği yolundadır.

Savcı Aynur Şahinok'un Düşüncesi: 2577 sayılı Yasanın 46 ncı maddesi uyarınca İdare Mahkemelerinin nihai kararlarına karşı yapılan temyiz isteminde; öne sürülen hususlar, anılan yasanın 49 ncu maddesinin 1. fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymadığından, İdare Mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında, anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddiyle Konya İdare Mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Alâattin Ögüş'ün açıklamaları dinlendikten ve dosyada yer alan belgeler incelendikten sonra temyiz isteminin süresinde olduğu görülerek işin gereği düşünüldü:

Niğde 131 ada, 70 parsel sayılı taşınmazın imar yasasının 42 nci maddesi uyarınca düzenlemeye tabi tutulmasına ilişkin parselasyon plânı ile anılan parselasyon plânının dayanağı olan imar plânının bu taşınmazla ilgili bölümünün iptali yolunda verilen Konya İdare Mahkemesinin 23.6.1983 günlü, E: 1982/31, K: 1983/224, sayılı kararının davalı idare tarafından temyiz edilmesi üzerine eksik yatırılan temyiz harcının tamamlanması isteğini içeren 13.10.1983 günlü, mahkeme başkanlığı yazısının 28.10.1983 gününde temyiz edene tebliğ edildiği halde gereğinin yerine getirilmediği gerekçesiyle Konya İdare Mahkemesince verilen 9.1.1984 günlü, E: 1982/31, K: 1983/224, Tem. No: 1983/49 sayılı kararla Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 432 nci maddesi uyarınca temyiz isteminde bulunulmamış sayılmasına karar verilmiş bu karar da davalı idare tarafından temyiz edilmiştir.

7201 sayılı Tebligat Kanununun 11 nci maddesinde vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligatın vekile yapılacağı kurala bağlanmış, anılan kanuna ilişkin Tüzüğün 15 nci maddesinde de avukat veya müvekkili namına işi takip selahiyetini haiz olan diğer bir kimse vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligatın vekile yapılacağı açıklanmıştır.

Olayda, Niğde Belediyesinin parselasyon plânının iptaline dair mahkeme kararını temyiz isteğini kapsayan dilekçesinin İdare tarafından tevkil edilen avukat vasıtasıyla verildiği, dilekçeye avukatın vekâletnamesinin eklenmiş olduğu ve dilekçede avukatın ayrı bir adres de gösterdiği, buna karşın eksik harcın tamamlattırılması yolundaki mahkeme başkanlığı yazısının belediye avukatı adına tebliğle çıkarılmayıp, tebligat zarfına Niğde Belediye Başkanlığı yazılarak asile tebliğ edildiği dosyada yer alan belgelerin incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Bu durumda yukarıda değinilen yasa hükmüne aykırı olarak vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tüm tebligatların vekile yapılması gerekirken, belediye vekili avukata tebligat yapılmaksızın temyiz harcının verilen süre içerisinde tamamlanmadığından bahisle temyiz isteminde bulunulmamış sayılmasına karar verilmesinde isabet bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, Konya İdare Mahkemesinin 9.1.1984 günlü, E: 1982/31, K: 1983/224, Tem. No: 1983/49 sayılı kararının BOZULMASINA; karar verilerek uyumsuzluk konusu taşınmazla ilgili parselasyon plânı ile imar plânının bu taşınmazla ilişkin kısmının iptali yolundaki Konya İdare Mahkemesinin 23.6.1983 günlü, E: 1982/31, K: 1983/224 sayılı kararının davalı Niğde Belediye Başkanlığı tarafından vaki temyiz isteminin de tekemmül ettiği anlaşılmakla anılan karara yönelik temyiz isteğinin incelenmesine geçildi :

Dava, Niğde 131 ada, 70 parsel sayılı taşınmazın İmar Yasasının 42 nci maddesi uyarınca düzenlemeye tabi tutulmasına ilişkin parselasyon plânı ile anılan parselasyon plânının dayanağı olan imar plânının bu taşınmazla ilgili bölümünün iptalleri dileğiyle açılmış olup, Konya İdare Mahkemesinin 23.6.1983 günlü, E: 1982/31, K: 1983/224 sayılı kararıyla; davalı idarenin dava ile ilgili açıklamalarda bulunmadığı gibi dava konusu işlemle ilgili belgeleri de göndermediği, bu durumda davacı tarafından ileri sürülen iddia ve belgelere itibar etmek zarureti doğduğu, 1978 yılında yapılan parselasyona göre taşınmaz üzerinde ruhsatlı bina yapıldığı, dört yıl içinde yeniden imar plânı değişikliği ve parselasyon yapılmasında haklı nedenler bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemler iptal edilmiş, karar davalı idare tarafından temyiz edilmiştir.

6785 sayılı İmar Kanununun 42 nci maddesinde İmar sınırı içindeki binalı ve binasız arazi ve arsaların plân ve mevzuata uygun şekilde inşaata veya tesbit edilmiş olan diğer kullanma şekillerine elverişli duruma getirilmesi amacıyla düzenlenmesi için, bunların sahiplerinin muvafakati aranmaksızın birbirleriyle, yol fazlalarıyla ve belediyeye, kamu tüzel kişilerine, kamu kurumlarına ait yerlerle birleştirerek plân ve mevzuat gereklerine göre hisseli ve hissesiz olarak yeniden parsellere ayırmaya ve bu parselleri kişilere dağıtmaya belediyelerin yetkili oldukları kurala bağlanmıştır.

Değinilen bu yasa kuralı uyarınca yapılacak parselasyon plânlarının, ancak imar plânlarına dayanılarak ve imar plânlarındaki tahsis biçimine göre hazırlanacağı yine imar plânlarının değiştirilmesi halinde de parselasyon düzenlenmesinde değişikliğe gidilebileceği açıktır.

Oysa, olayda 1981 yılında onaylanan imar plânında davacıya ait evin bir bölümünün yolda kaldığı, sözü edilen imar plânına dayanılarak yapılan parselasyon düzenlenmesine davacının itirazı üzerine imal plânında değişiklik yapılmaksızın imar yolunun mevcut evin güneyine kaydırılmak suretiyle daraltıldığı, bu şekilde

meydana getirilen düzenleme biçimi ile de davacıya evinin üzerinde bulunduğu taşınmazın 1732 ada, 16 sayılı imar parseli olarak kendisine tahsis edildiği, davacı tarafından dosyaya ibraz edilen belgelerin incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Şu hale göre, imar planı değiştirilmeksizin parsalasyon planında yapılan düzeltme ile imar yolunun değiştirilmesinde mevzuata aykırılık açık bulunduğundan, 4 yıl içinde yeniden İmar plânı değişikliği ve parsalasyon yapılması için haklı nedenlerin bulunmadığından bahisle dava konusu işlemin iptâli yolundaki İdare Mahkemesi kararı sonucu itibariyle yerindedir.

Belirtilen nedenlerle Konya İdare Mahkemesinin 23.6.1983 günlü, E: 1982/31, K: 1983/224 sayılı temyiz edilen kararının bu gerekçelerle ONANMASINA; 1600. - lira harcın istek halinde davalı İdareye geri verilmesine 5.6.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— o —

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1984/280

Karar No : 1984/2049

Özeti : İmar planı değişikliği işlemlerinin diğer düzenleyici işlemler gibi idari yargının denetim alanında bulunduğu Hk.

Temyiz İsteminde Bulunanlar : 1 — Osman Ayancı, 2 — Ali İyican, 3 — Ömer Başbölük, 4 — Abdullah Başbölük.

Vekilleri : Av. Halis Kaleli

Karşı Taraf : Çorum Belediye Başkanlığı.

Vekili : Av. Erdal Eralp

İstem Özet : 23.1983 onay tarihli Çorum, imar planı değişikliğinin Çepni mahallesi, Ümit Halife Sokakta bulunan davacılar a ait taşınmazın yola ayrılmasına ilişkin bölümünün iptali dileğiyle açılan davanın, genişletilen yolun şehrin ara arterlerinden biri durumunda olup, kent merkezini gelişen bölgelere bağlaması nedeniyle işlemde şehircilik ilkelerine ve planlama esaslarına aykırılık bulunmadığı, esasen 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının 2/2 inci maddesinde yer alan, idare mahkemelerinin yerindelik denetimi yapamayacakları ve yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak idari eylem ve işlem niteliğinde yargı kararı veremeyecekleri hükmü karşısında davacıların iddialarının dava sonucuna etkili görülmediği gerekçesiyle reddi yolunda Samsun İdare Mahkemesince verilen 12.12.1983 günlü, E: 1983-191, K: 1983-429 sayılı kararın; daha önce de yol genişletilmesi amacıyla imar planı değişikliği yapıldığı ancak ilgili bakanlıkça onanmadığı, eskiden mevcut yolun ihtiyaca yeterli olduğu, yol genişletilmesine gerek bulunmadığı ileri sürülerek bozulması isteginden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Savunma Verilmemiştir.

Savcı Aynur Şahinok'un Düşüncesi : 2577 sayılı Yasanın 46. maddesi uyarınca İdare Mahkemelerinin nihai kararlarına karşı yapılan temyiz isteminde; öne sürülen hususlar, anılan yasanın 49. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen nedenlerden

hiçbirisine uymamaktadır. İdare Mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında, anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddiyle Samsun İdare Mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Alaattin Ögüş'ün açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra temyiz isteminin süresinde olduğu görülerek işin gereği düşünüldü :

Temyiz edilen Samsun İdare Mahkemesinin 12.12.1983 günlü, E: 1983-191, K: 1983-429 sayılı kararında, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesinin 1. fıkrasında sayılan bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmamaktadır.

Ancak, davacıların dava dilekçesinde münhasıran imar planı değişikliğinin iptalini istedikleri ve imar planı değişikliği işlemlerinin öteki düzenleyici işlemler gibi idari yargının denetim alanına girdiği açık bulunduğundan kararın hüküm kısmında yer alan «Esasen 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2/2. maddesinde idari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğu denetimiyle sınırlıdır, yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı veremezler hükmü yer aldığından davacıların diğer savları da dava sonucuna etkili görülmemiştir.» bölümünün karar gerekçesinden çıkarılarak temyiz edilen anılan mahkeme kararının düzeltilerek ONANMASINA, dosyanın adı geçen mahkemeye gönderilmesine 14.5.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.

DANIŞTAY**Altıncı Daire**

Esas No : 1981/1909

Karar No : 1984/1662

Özeti : Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca onaylanan plan değişikliği ile dolgu alanı olarak ayrılan alanın, kamunun hüküm ve tasarrufu altında olup özel mülkiyete konu edilemeyeceği, plan notu ile öngörülen yerde Maliye ve Gümrük Bakanlığının izni doğrultusunda site önündeki erozyonu önlemek amacıyla bir kooperatif tarafından dolgu yapılmasında mevzuata aykırılık bulunmadığından, davacı kooperatif isteğinin belediyece reddinde isabet olmadığı Hk.

Davacı : S.S. Nazilli Öğretmenler Konut Yapı Kooperatifi
Vekilleri : Av. İsmet Cantürk, Av. Ahmet Başpınar
Davalı : Kuşadası Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. İ. Galip Karşit

Davanın Özeti : Kuşadası Belediyesi sınırları içinde Ambartepe yöresinde bulunan 124 konutluk sitenin denizin tahribatından kurtarılması amacıyla 28.4.1978 onay günlü mevzi imar planı uyarınca denize taş dolgu yapılması isteğinin, dolgu işinin erozyonu önlemenin ötesinde kalan amaçlara yönelik olduğu gerekçesiyle reddine ilişkin 25.3.1981 günlü, 427/676 sayılı davalı idare işleminin; dolgu işinin denizden siteye gelecek zararın önlenmesi için yapılmak istendiği, sitenin bulunduğu alanın marlı bir toprak yapısına sahip olduğu hususunun Ege Üniversitesine bağlı yer bilimleri uzmanlarınca yerinde yapılan inceleme sonucunda düzenlenen raporla sabit olduğu, mevzi imar planında dolgu alanının öngörüldüğü, bu alanın plan uyarınca kanunun hüküm ve tasarrufu altında bulunacağı ve özel mülkiyete konu edilemeyeceği, bu koşullarla Maliye ve Gümrük Bakanlığınca dolgu faaliyeti için izin verildiği öne sürülerek iptali istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : İmar planı uyarınca dolgu yapılacaksa bunu belediyenin yapması gerektiği, dolgu için üst makamlardan alınmış herhangi bir belgenin bulunmadığı, kaymayı önlemek amacıyla duvar inşaatına izin verilebileceği savunularak davanın reddi istenilmiştir.

Savcı Aynur Şahinok'un Düşüncesi : Dava; davacı tarafından yapılan 124 konutluk sosyal sitede meydana gelen erozyonu önlemek bakımından imar planı uyarınca denize dolgu yapılması için ruhsat verilmesi hakkındaki istemin reddine ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılmıştır.

28.4.1978 tarihinde onaylanan değişik imar planında «Dolgu alanı kanunun hükmü ve tasarrufu altındadır özel mülkiyete konu edilemez» notu bulunduğu Maliye Bakanlığınca bu not esas alınarak davacılar tarafından meydana getirilecek dolgu alanının kamuya açık olmak koşuluyla 29.1.1979 günlü ve 2991 sayılı yazı ile ilgililere izin verildiği ve dava konusu dolgu işleminde anılan plana uygun olarak yapıldığı dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle dolgu faaliyetine izin verilmemesi yolunda tesis edilen işlemde imar mevzuatına uyarlık bulunmadığından işlemin iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Emine Seyfinin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, Kuşadası ilçesi, Hacıfeyzullah Mahallesi, Ambartepe yöresinde bulunan 124 Konutluk sitede meydana gelecek erozyonu önlemek bakımından imar planı uyarınca denize dolgu yapılması için ruhsat verilmesi isteğinin reddine ilişkin 23.5.1981 günlü, 427/676 sayılı belediye başkanlığı işleminin davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptal isteğiyle açılmıştır.

6785 sayılı İmar Kanununun 1605 sayılı Kanunla ek. 7. maddesinde, denizden doldurma ve bataklık kurutma suretiyle özel mülkiyet adına arazi ve arsa kazanılmıyacağı kurala bağlanmıştır. Yasanın bu buyurucu hükmü karşısında gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri ile kamu idareleri ve kamu kurumlarının, Maliye ve Gümrük Bakanlığının izni olmadıkça denizden doldurma yetkisine sahip olmadıkları açıktır. Ancak İmar Kanununun ek 7 ve ek 8. maddelerine ilişkin Yönetmeliğin 1.06 maddesi hükmü ile, deniz, göl ve nehir kıyıları herkesin mutlak bir eşitlik ve serbestlikle yararlanmasına ve kullanılmasına açık bulunduğundan bu gibi yerlerde, iskele, rıhtım ile kıyının kamu yararına kullanımını sağlamayı kolaylaştırmak ya da kıyiyı korumak amacıyla, kamuya yararlı yapı ve tesislerin yapılabilmesine olanak sağlanmıştır.

Olayda 16.2.1973 onay günlü mevzi imar planı uyarınca yaptırılan 124 konutluk site arazisinin marlı bir toprak verisine sahip olmaması, deniz dalgalarının kıyıya yaptığı dalga potansiyelinden, şişmesine, arazinin çökmesine ve erozyona uğramasına sebep olması nedeniyle istinat duvarı ve sahil tahkimatı yapılmasına ilişkin olarak hazırlanan plan değişikliği önerisinin 28.4.1978 gününde düzeltilerek Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca onaylandığı, bu plan değişikliği ile dolgu alanı öngörüldüğü ve bu dolgu alanının kamunun hüküm ve tasarrufu altında olup özel mülkiyete konu edilemeyeceği hususunda plana not konduğu, 29.1.1979 günlü, 3314-4828/79 Şb. 3/2 md/2991 sayılı Maliye ve Gümrük Bakanlığı yazısında doldurma nedeniyle kazanılacak alana bir tecavüzde bulunmaması, onaylı imar planı notuna uygun olarak kanunun yararına açık bulundurulması koşullarıyla davacı kooperatif tarafından dolgu işleminin yapılmasının uygun görüldüğü dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmıştır.

Maliye ve Gümrük Bakanlığından alınan izin üzerine 28.4.1978 onay günlü mevzi imar planında öngörülen dolgu alanının kamunun hüküm ve tasarrufu altında olmak ve özel mülkiyete konu edilmemek dolayısıyla kamunun yararına açık bulundurulmak koşuluyla erozyonu önlemek amacıyla davacı kooperatif tarafından taş dolgu yapılmasında mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.

Öte yandan davalı idarenin, imar planı uyarınca yapılması gereken dolgunun belediye tarafından yapılmasının gerektiği yolundaki iddiası da yerinde görülme-

miştir. Zira, doldurma işleminin, davalı belediyeye değil, davacı kooperatife verilmiş olduğu açık bir biçimde ortadadır.

Açıklanan nedenlerle denize dolgu yapılması için ruhsat verilmesi isteğinin reddedilmesine ilişkin davalı idare işleminin iptaline, aşağıda dökümü yazılı 3370.— lira yargılama giderleri ile 3400.— lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 6.4.1984 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

6785 sayılı Kanuna 1605 sayılı Kanunla eklenen ek 7. maddesinin son bendinde, kıyı şeridi içinde bulunan kamuya ait binalı ve binasız arazi ve arsaların özel mülkiyete intikal ettirilemeyeceği, bu yerlerde denizden doldurma ve bataklık kurutma suretiyle özel mülkiyet adına arazi ve arsa kazanılamayacağı kurala bağlanmıştır.

Olayda, 16.2.1973 onay günlü mevzi imar plânı uyarınca yaptırılan 124 konutluk siteye ilişkin 28.4.1978 gününde onaylanan imar plânı değişikliği ile erozyonu önlemek amacıyla tahkimat (istinad) duvarı ve denize dolgu yapılması öngörülmüş ise de davacı kooperatifce dolgu sahası üzerinde adli yargı yerinde intifa hakkı isteğinde bulunulduğu dolgu sahası üzerinde havuz, kumluk saha, gölgelik v.s. gibi tesislerin yapımı girişimlerinin olduğu hususunun dava dosyasının incelenmesinden anlaşılması karşısında kooperatifin denizden doldurmak suretiyle elde edilecek sahanın hukuken özel mülkiyete geçirilmese bile kamunun yararına açık bulundurulacak sahaya amaçları doğrultusunda kullanarak fiili bir durumun yaratılacağı sonucuna varılmıştır.

Kaldı ki davalı idarece kendi mülkiyet sınırları içinde kalmak kaydı ile istinat duvarı inşaatı için ruhsat verilebileceği, imar plânı uyarınca yapılacak dolgunun belediyece yapılması gerektiği belirtildiğinden davacının erozyonu önlemeye yönelik olan istinat duvarı yapmayı büyük ölçüde parasal bir yükü gerektiren denize dolgu yapmayı yeğlemesi erozyonu önlemenin ötesinde amaçlarının bulunduğunu göstermektedir.

Açıklanan gerekçeyle denize dolgu yapılması hakkındaki ruhsat isteğinin reddine ilişkin işlemin iptaline yönelik davanın reddi gerektiği oyu ile karara karşıyım.

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1981/1903

Karar No : 1984/1754

Özeti : Belediyenin denizin ve kıyı şeridinin kirletilmesine neden olan, çevre sağlığını tehdit eden fiili duruma son vererek pis su bağlantısının denize yapılmasına izin vermemesi, kanalizasyon sorununun çözüme kavuşturulmasına kadar fosseptik çukuru yaptırması gerektiğinden, pissuların kanalla Büyükdere'ye (İstanbul) akıtılması yolunda fiili duruma haklılık kazandıracak şekilde tesis edilen işlemde mevzuata uygunluk bulunmadığı Hk.

Davacı : Murat Özer
Vekili : İsmail H. Bıyıkoğlu
Davalılar : 1 — İstanbul Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Musa Hacıömeroğlu
 2 — İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü

Davanın Özeti : Davacı, Maltepe Karatepe yolu ve çevresinde açıktan akarak çevreyi tahdit eden pis suların kapalı bir sistemle en yakınındaki Büyükdere'ye verilmesine ilişkin davalı idare işleminin; Büyükdere'nin denize döküldüğü yerin hemen yanındaki Damla Plaj tesislerinin sahibi olduğunu, bu bağlantı ile kıyı şeridinde bulunan plaj tesisleriyle birlikte Karatepe su sporları tesislerinin ve onbinlerce kişinin denize girdiği yerlerin kirletilmiş olduğunu; kıyı şeridinin kirlenmesinin önlenmesi için bina sahiplerinin fosseptik yapımları gerekirken Büyükdereye kanalla yapılan bağlantının mevzuata uygun düşmediğini öne sürerek iptalini istemektedir.

Savunmanın Özeti : Büyükdere güzergahındaki yerleşim alanının kirlenmesinin yeni bir durum olmadığı, çevre belediyelerin İstanbul Belediyesine bağlanmasından önce bu yörede yapılan binalara ait kanallardan ve fosseptiklerden sızan pis suların dereye akıtıldığı ve kanalların doğrudan doğruya dereye bağlandığı, yıllar öncesine dayanan bu fiili durum ve arazinin de meyilli olması sonucu sızan pis suların yöredeki Karatepe yolunda birikintiler meydana getirdiği, bu yoldaki bir kanalın patlamasıyla da pis suların çevreye yayıldığı, yörenin uzun dönemde İstanbul ve çevresi için düzenlenmiş bulunan Master planlarına uygun bir kanalizasyon çözümüne kavuşturulması milyarlarca liralık bir yatırıma gerek göstermesine karşın belediyenin mevcut kısıtlı olanaklarının buna imkan vermemesi nedeniyle çevre sağlığını tehdit eden bu soruna geçmiş dönemde acilen çözüm getirilmesi düşünlerek Karapete ve çevresinde geçici bir kanalizasyon tesisi yapıp açıktan akan pis suların kapalı sistemle Büyükdere'ye bağlanmasının planlandığı, Damla plajı ve kıyı şeridinin Büyükdere'ye bağlanan kapalı sistemle kirlenmesi sonucu doğacak hayati tahlikenin, çevrede sızıntı ve açık şekilde pis suların akmasıyla doğacak tahlikeden daha vahim olmadığı, sağlık işleri Müdürlüğüne plaj ve çevresinde araştırma yaptırılarak deniz suyunun denize girilecek vasıfta olduğunun tesbit ettirildiği öne sürülerek davanın reddi istenilmiştir.

Danıştay Savcısı Aynur Şahinok'un Düşnücesi : Karatepe yolu ve çevresinde açıktan akarak çevreyi tehdit eden pis suların kapalı bir sistemle en yakınındaki Büyükdereye verilmesine ilişkin davalı idare işleminin iptali isteğiyle açılmıştır.

Bölgede bulunan yeni inşaatlar için İmar Kanununun 51. maddesi uyarınca fosseptik sisteminin uygulandığı, önceki yıllara ait eski fosseptiklerin patlaması sonucu pis suların çevreye yayılmasını önlemek için geçici bir kanalizasyon tesisi yapılarak açıktan akarak çevre sağlığını tehdit eden evsel pis suların yakınındaki Büyükdereye bağlanarak denize ulaşmasının sağlandığı dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan davacının maliki bulunduğu Damla plajı ve çevresinde çevre sağlığı bakımından denize girmenin sakıncalı olup olmadığı hususunun araştırıldığı ve deniz suyunun denize girilebilecek vasıfta olduğu Bölge sağlık işleri Müdür lüğün 12.8.1981 günlü yazısında bildirilmiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Habibe Ünal'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra 2560 sayılı Yasanın 2. maddesinin (d) bendine göre su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütme ve bu konulardaki yetkileri kullanmak İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğüne devredilmiş olduğundan 2577 sayılı Yasanın 15. maddesinin 1. fıkrasını (c) bendi uyarınca İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğünde hasım mevkiine alınmak suretiyle işin gereği düşünüldü:

Dava, Maltepe - Karatepe yolu ve çevresinde açıktan akarak çevreyi tehdit eden pis suların kapalı bir sistemle en yakınındaki Büyükdere'ye verilmesine ilişkin davalı İdare işleminin davanın özeti bölümünde belirtilen nedenlerle iptali isteğiyle açılmıştır.

6785 sayılı İmar Kanununun 51. maddesinde; gayrimenkul sahiplerince pis su mecralarının, yapının bulunduğu sokaktaki lağım şebekesine veya varsa umumi fosseptike bağlanması, lağım şebekesi veya umumi fosseptik olmayan yerlerde mahalli ihtiyaç ve vesaiye göre belediyece verilecek esaslar dahilinde gayrimenkulün içinde, lüzumlu tesisatın yapılmasının mecburi olduğu, bu bağlantıların mal sahibi tarafından belediyece yapılacak tebligatla verilecek süre zarfında yaptırılmadığı takdirde belediye tarafından yaptırılacağı kurala bağlanmıştır.

1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 20. maddesinde: lağım ve mecralar tesisatı belediyelerin genel sağlık ve sosyal yardıma ilişkin yapmakla yükümlü olduğu görevler arasında sayılmıştır.

Kanalizasyon işlerinin planlanması ve projelerinin hazırlanmasına ait Yönetmelikte de, kanalizasyon şebekesi bulunmayan ve bu tesislerden uzakta olan binalar için fosseptik sistemin uygulanması, fosseptiklerin boşaltmanın kolay olması bakımından arsanın yola yakın yerinde inşa edilmesi, arsaları fosseptik inşaatına müsait olmayan binaların grup fosseptiklerinden yararlandırılacakları veya fosseptiklerin belediyece gösterilecek müsait yerlerde yaptırılacağı öngörülmüştür.

Olayda ise, Kartal-Maltepe ve Küçükyaş semtlerini ayıran Büyükdere güzergahındaki yerleşim alanında pissuların akıtılması için fosseptik esaslı öngörül-
müş olmasına karşın bir kısım bina sahiplerinin fosseptik çukurlarını yapmaya-
rak binalarının pissularını kaçak olarak inşa ettikleri bir kanalla Büyükdere'ye
bağladıkları, Büyükdere'nin denize döküldüğü yörede denizin ve üzerinde plaj te-
sislerinin de yer aldığı kıyı şeridinin kirlenmesine neden olan bu kanalda bir sü-
re sonra meydana gelen arıza nedeniyle pissuların açıktan akmaya başladığı, Ka-
ratepe yolunu tamamen kaplayarak çevre sağlığını tehdit eden bir durum aldığı;
bunun üzerine yörenin uzun dönemde İstanbul ve çevresi için düzenlenmiş bulu-
nan master planlarına uygun bir kanalizasyon çözümüne kavuşturulmasının mil-
yarca liralık bir yatırıma gerek gösterdiği, belediyenin mevcut kısıtlı olanakları-
nın ise buna imkan vermediği gerekçesiyle soruna kısa dönemde acil çözüm ola-
rak açıktan akan pissuların kapalı sistemle yine Büyükdere'ye verilerek denize
akıtılması yolunda Belediye Başkanlığınca işlem tesis edildiği dava dosyasının in-
celenmesinden anlaşılmaktadır.

Belediyenin denizin ve kıyı şeridinin kirlenmesine neden olan, çevre sağlığını
tehdit eden fiili duruma son vererek pissu bağlantısının denize yapılmasına izin
vermemesi, yörenin kanalizasyon çözümüne kavuşturulmasına kadar bina sahipli-
lerinden fosseptik çukuru yapmalarını istemesi, fosseptiklerin gerek hacim, ge-
rek inşa bakımından standartlara uyup uymadığını kontrol ederek gerekli önlem-
leri alması gerekirken aksine pissuların kanalla Büyükdere'ye verilip denize akı-
tılması yolunda fiili duruma haklılık kazandıracak şekilde tesis etmiş olduğu iş-
lemlerde kamu yararına ve mevzuata uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu Belediye Başkanlığı işleminin iptaline, aşağıda
dökümü yazılı 2150.— lira yargılama gideriyle 3400.— lira avukatlık ücretinin
davalı İstanbul Belediye Başkanlığından alınarak davacıya verilmesine 18.4.1984
gününde oybirliğiyle karar verildi.

KAMULAŞTIRMA İŞLERİ

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1984/222

Karar No : 1984/1875

Özeti : Onaylı imar planında lise yeri olarak belirlenen davacıya ait taşınmazın lise binası yapımı amacıyla yetkili icra organı olan Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğünün kamulaştırma işlemine başlanıldığını gösteren kararı üzerine Kaymakamlıkça kamulaştırılmasında mevzuata aykırılık bulunmadığından, il idare kurulunca bir kamulaştırma kararı alınmadığı gerekçesiyle işlemin İdare Mahkemesince iptalinde isabet görülmediği Hk.

Temyiz İsteminde Bulunanlar : 1 — Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı,
2 — Yıldızeli Kaymakamlığı.

Vekilleri : Av. Zuhâl Arat
Karşı Taraf : Hüseyin Demirtaş
Vekili : Av. Ertan Sanan

İstemın Özeti : Davacıya ait taşınmaz malın imar planı uyarınca lise yeri için kamulaştırılmasına ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılan davada Sivas İdare Mahkemesince verilen 2.11.1983 günlü, E : 1983/134, K : 1983/222 sayılı iptal kararının, kamulaştırma işleminin Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığını ilgilendirmesi nedeniyle bakanlığın hasım mevkiinden çıkarılmasının yerinde olmadığı, 2942 sayılı Yasanın geçici birinci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca olaya bu Yasa kurullarının uygulanması gerektiği ve bu Yasanın 6 ncı maddesine göre yetkili icra organınca kamulaştırma işleminin başladığını gösterir bir kararın varlığının yeterli olduğu, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğünün 2.11.1982 günlü kamulaştırma emri üzerine işlemin tesis edildiği savunularak davanın reddi istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Savcı Yurdanur Şendir'in Düşüncesi : Davacıya ait taşınmaz malın, lise yapmak amacıyla kamulaştırılmasına ilişkin davalı İdareler işlemlerini; Devlet yararına yapılacak kamulaştırmalarda, İl İdare Kurulunca Karar alınması gerekirken, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının 2.11.1982 günlü yazısına dayanılarak İlçe Kaymakamlığına tesis edilmesinde isabet bulunmadığından bahisle yetkisizlik nedeniyle iptal eden E : 1983/134, K : 1983/222 sayılı Sivas İdare Mahkemesi kararında 2577 sayılı Yasanın 49. maddesinde yazılı bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmadığından temyiz isteminin reddiyle anılan mahkeme kararının onanması gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Emine Seyfi'nin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra temyiz isteminin süresinde olduğu görülerek işin gereği düşünüldü:

Dava, davacıya ait taşınmaz malın imar planı uyarınca lise binası yeri için kamulaştırılmasına ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılmış olup mahkemece, imar planına dayalı olarak devlet lehine yapılacak kamulaştırmalarda 6830 sayılı Yasanın 5/d ve 5442 sayılı Yasanın 60 ncı maddeleri gereğince İl İdare Kurulları tarafından kamulaştırma kararı alınması gerektiği, olayda Sivas İl İdare Kurulunca verilmiş bir kamulaştırma kararı olmadığı gerekçesiyle Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının 2.11.1982 günlü, 39265 sayılı yazısına dayanılarak Yıldızeli Kaymakamlığınca tesis edilen dava konusu kamulaştırma işleminin iptaline karar verilmiş bu karar davalı Yıldızeli Kaymakamlığı ve hasım mevkiinden çıkarılan Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından temyiz edilmiştir.

Mahkemece devlet lehine yapılacak kamulaştırmalarda imar planına dayalı da olsa 6830 sayılı Yasanın 5/d ve 5442 sayılı Yasanın 60 ncı maddeleri gereğince İl İdare Kurulları tarafından kamulaştırma kararı alınması gerekirken Sivas İl İdare Kurulunca kamulaştırma kararı alınmaksızın Yıldızeli Kaymakamlığınca tesis edilen dava konusu kamulaştırma işleminin yetkisizlik nedeniyle iptaline karar verilmiş ise de, olay tarihinde yürürlükte bulunan 6830 sayılı Kamulaştırma Kanununun 5 nci maddesinde devlet lehine kamulaştırmalarda İl İdare Kurulunca kamu yararı kararı alınacağı, 6 ncı maddesinin son bendinde ise onaylı imar planına göre yapılacak inşaat ve tesisler için ayrıca kamu yararı kararı alınmasına ve onayına gerek olmadığı kurala bağlanmış olup sözü edilen 5 inci maddenin (d) bendine göre kamulaştırmada kamu yararının varlığı konusunda İl İdare Kurulunca karar verilmesi yasal zorunluluk olduğundan yürürlükteki onaylı İmar planında lise yeri olarak belirlenen davacıya ait taşınmaz malın lise binası yapımı amacıyla yetkili icra organı olan Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğünün 2.11.1982 günlü, 39265 sayılı kamulaştırma işlemine başlanıldığını gösteren kararı üzerine Yıldızeli Kaymakamlığınca kamulaştırılmasında mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.

Ayrıca kamulaştırma işlemi Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı lehine yapıldığından bu bakanlığı ilgilendiren kamulaştırma işleminin iptali isteğiyle açılan davada adı geçen bakanlığın hasım mevkiinden çıkarılmasında da isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlere temyize konu 2.11.1983 günlü, E : 1983/134, K : 1983/222 sayılı Sivas İdare Mahkemesi kararının oybirliğiyle bozulmasına;

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49 ncü maddesinin 2 nci bendi uyarınca işin esasının incelenmesine gelince;

Devlet ve Kamu Tüzel Kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir bölümünü Kanunla gösterilen esas ve usullere göre kamulaştırmaya yetkilidirler.

İmar planında lise sahasında kalan taşınmaz malın bu amaç için Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğünün 2.11.1982 günlü, 39265 sayılı kamulaştırma emri üzerine dava konusu işlemle kamulaştırılmasında usul ve yasa kurallarına aykırılık görülmüştür.

Kamulaştırma konusu taşınmaz mala kıymet takdir edileceği günün duyurulmadığı öne sürülüyor ise de dava dosyasının incelenmesinden kıymet takdir edileceği günün davacıya duyurulduğu anlaşılmıştır.

Kıymet takdir komisyonunun oluşumu ile kıymet takdirine ilişkin iddialar ise soyut olup dava konusu kamulaştırma işlemi İdare Hukuku açısından sakkatlar nitelikte bulunmamaktadır.

Davacının diğer iddiaları da yerinde görülmemiştir.

Öte yandan; 4.11.1983 gününde kabul edilen ve 8 Kasım 1983 günlü Resmi Gazete'de yayımlanan 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun geçici 1 inci maddesinin birinci fıkrası hükmü ile, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce verilmiş olan kamu yararı ve kamulaştırma kararları geçerli sayılmış ancak, henüz kıymet takdir edilmemiş olan işlerde, kıymet takdiri işlemleri ile sonraki işlemlerin bu kanun hükümlerine göre yürütülmesi öngörülmüştür.

2942 sayılı Kanununun geçici 1 inci maddesinin 2 inci fıkrasına yer alan «Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce açılmış ve henüz kesin hükme bağlanmamış davalarda bu Kanun hükümleri uygulanır» kuralının ise, 1 inci fıkra hükmüyle saklı tutulan ve geçerli sayılan işlemler dışındaki işlemler hakkında uygulanabileceği o denli açıktır ki, bu açıklık, konuya ilişkin ayrıntılı bir açıklamayı gereksiz kılmaktadır.

Bu davada, kamulaştırma kararının yasalarda belirtilen biçim ve ölçülere uygun şekilde belirlenen kıymet takdirinin ve kamulaştırmaya ilişkin tebliğ işleminin 6830 sayılı Yasanın yürürlükte bulunduğu bir sırada alınmış ve yapılmış olduğu çekişmesizdir. Böyle bir durumda, 2942 sayılı Yasanın yürürlüğe girmesinden önce gerçekleştirilmiş olan işlemlerin, 6830 sayılı yasa hükümlerine tabi olduğu ve geçerliliklerinin yukarıda değinilen fıkra hükmüyle korunduğu açık ve seçik bir biçimde ortadadır.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine, peşin ödenen yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, 1200.— lira temyiz posta gideri ile avukatlık asgari ücret tarifesinin 4 üncü maddesi uyarınca takdir edilen 2.000,— lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalı İdarelere verilmesine 30.4.1984 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

KARŞI OY

4.11.1983 gününde kabul edilen 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun geçici 1. maddesinin birinci fıkrasında «Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce verilmiş olan kamu yararı ve kamulaştırma kararları geçerlidir. Ancak, idarece henüz kıymet takdir edilmemiş olan işlerde, kıymet takdir işlemleri ile sonraki işlemler bu Kanun hükümlerine göre yapılır.» İkinci fıkrasında da «Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce açılmış ve henüz kesin hükme bağlanmamış davalarda bu Kanun hükümleri uygulanır. Ancak bu kanunla getirilen değişik

hükümlerin uygulanması nedeniyle haksız çıkan tarafa harç, yargılama gideri ve avukatlık ücreti yükletilemez.» kuralı yer almış bulunduğundan, bu Kanunun yürürlüğe girdiği 8.11.1983 tarihinden önce açılmış ve henüz kesin hükme bağlanmamış davalarda 1. fıkrada değinilen istisnalar dışında tüm uyuşmazlıklarda yeni kanun hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.

Nitekim Milli Güvenlik Konseyi İhtisas Komisyonununun 3.11.1983 günlü, Esas No : 1/620, Karar No : 171 sayılı raporunda sözü edilen maddenin, daha önce açılmış ve henüz kesin hükme bağlanmamış davalarda bu Kanunun tüm hükümlerinin uygulanmasına açıklık getirilmesi amacıyla konulmuş olduğu belirtildiğinden madde gerekçesi ve Kanunun geçici 2. maddesinde de bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce açılan davalarda, davanın açıldığı günde yürürlükte olan kanunlara göre işlemeye başlamış olan dava sürelerinin o kanunlara göre tespit edilmesinin öngörülmesi eski kanun uygulanması yönünden bir istisna niteliğinde olması da varılan sonucu doğrular niteliktedir.

Açıklanan bu durum karşısında 2587 sayılı Kanunun geçici 2. maddesi uyarınca vergi değeri esas alınarak tesis edilen kamulaştırma işleminin 2942 sayılı Kanunun 11. maddesine aykırı olması nedeniyle iptali gerektiği oyuyla kararın davanın reddine ilişkin kısmına karşıyım.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1984/224

Karar No : 1984/2207

Özeti : Köy ihtiyar kurulunun köye boğa barınağı yapmak amacıyla kamulaştırma yapabileceği nedeniyle kamulaştırma işleminin iptaline ilişkin İdare Mahkemesi kararında isabet görülmediği Hk.

Temyiz İsteminde Bulunan : Kurupınar Köyü Muhtarlığı

Karşı Taraf : İsmail Yılmaz, Hatice Yılmaz, Hafize Çelen

Vekili : Av. Mithat Çamsoy - Av. Hayri Küçükçoban

İstem Özet : 1363 parsel sayılı taşınmaz malın Köy Hayvancılığını Geliştirme Projesi Çerçevesinde köye boğa barınağı yapmak amacıyla kamulaştırılmasına ilişkin 12.6.1983 günlü, 1 sayılı Köy İhtiyar Kurulu kararının iptali isteğiyle açılan davada Sivas İdare Mahkemesince verilen 23.11.1983 günlü E : 1983/256, K : 1983/246 sayılı iptal kararının, Ziraat İşleri Genel Müdürlüğünün 21.2.1983 günlü, yazısında Köy Hayvancılığının Geliştirilmesi Projesi ünitelerine ilaveten Zile ilçesinde birer adet 3 başlık boğa barınağı yapılmasının programa alınıp ödeneklerin mahalline gönderildiğinin belirtilmesi üzerine köy hayvancılığına faydası düşünülerek Tokat Teknik Ziraat Müdürlüğü ile muhtar arasında yapılan protokol gereği iyi niyetle hukuka uygun olarak kamulaştırma işleminin tesis edilerek boğa barınağının yapıldığı, hayvanların barınağa yerleştirildiği öne sürülerek bozulması istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Temyiz dilekçesinde öne sürülen hususlar 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesinde yazılı nedenlerden hiçbirine uymadığından temyiz isteminin reddi gerektiği savunulmaktadır.

Savcı Yurdanur Şendir'in Düşüncesi : 2577 sayılı Yasanın 46. maddesi uyarınca İdare Mahkemelerinin nihai kararlarına karşı yapılan temyiz isteminde; öne sürülen hususlar anılan yasanın 49. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymadığından, İdare Mahkemesince verilen kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddiyle Sivas İdare Mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Emine Seyfi'nin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, Kurupınar Köyü sınırları içinde bulunan 1363 parsel sayılı taşınmaz malın köye boğa barınağı yapmak amacıyla kamulaştırılmasına ilişkin 12.6.1983 günlü, 1 sayılı kamulaştırma kararının iptali isteğiyle açılmış olup, mahkemece 442 sayılı Köy Kanununun 13 ve 14. maddelerinde köye, boğa barınağı yapma görevinin verilmediği, bu işin 3203 sayılı Ziraat Vekaleti Vazife ve Teşkilat Kanununun 9. maddesiyle Veteriner İşleri Genel Müdürlüğüne verildiği gerekçesiyle kamulaştırma işleminin yetki yönünden iptaline karar verilmiş ve bu karar davalı idarece temyiz edilmiştir.

Köye boğa barınağı yapma işinin 442 sayılı Köy Kanununun 13 ve 14. maddelerinde yer almadığı dolayısıyla köyün görevleri arasında bulunmadığı gerekçesiyle kamulaştırma işleminin iptaline karar verilmiş ise de kamulaştırma kanunu köy lehine yapılacak kamulaştırmalarda kamu yararı kararı verecek mercii Köy İhtiyar Kurulu olarak belirtmekte, 442 sayılı Köy Kanununda köye ait işleri görmekle aynı mercii görevli ve yetkili kılınmaktadır.

Köy Kanununun 13. ve 14. maddesinde köyün yapacağı işler belirtilmiş olup 14. maddesinin 28. bendinde köy namına iyi cins boğa, aygır, teke, koç satın alma görevi yer almıştır.

Her ne kadar anılan yasa maddelerinde köye boğa barınağı yapmak köye ait işler arasında sayılmamışsa da, köy namına iyi cins boğa satın almakla görevli olan köyün, satın alınan boğanın yetiştirilmesi, bakımı için bir boğa barınağı yaptırması doğaldır. Kaldığı uğraşları arasında hayvancılıkta bulunan köyün yıllar geçtikçe çoğalan ve ortaya çıkan yeni ve zorunlu ihtiyaçlarının karşılanması köyün ve köy halkının ortak ve genel yararına. Köyün damızlık boğa ihtiyacını karşılamak için bir barınak yerine gerek bulunması halinde bu yerin sağlanarak hizmetin yürütülmesini sağlamak köyün görevidir. Bu nedenle köy hayvancılığını geliştirme amacıyla Kurupınar Köyünde Tokat Teknik Ziraat Müdürlüğüne yapılması kararlaştırılan üç başlık boğa barınağı yeri için davacılar ait taşınmaz malın 12.6.1983 günlü, 1 sayılı Kurupınar Köyü İhtiyar Kurulunun kamu yararı kararı ile kamulaştırılmasında mevzuata aykırılık görülmemiştir.

Açıklanan gerekçeyle temyize konu 23.11.1983 günlü, E: 1983/256, K: 1983/246 sayılı Sivas İdare Mahkemesi kararının BOZULMASINA,

2577 sayılı İdare Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesinin 2. bendi uyarınca işin esasının incelenmesine gelince;

Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir bölümünü kanunla gösterilen esas ve usullere göre kamulaştırmaya yetkilidirler.

Yukarıda yer alan nedenlerle kamulaştırma işleminde kamu yararı ve yetki yönünden yasa kurallarına herhangi bir aykırılık bulunmamaktadır.

Davacıların kamulaştırma bedelinin bankaya yatırılmadığı ve kıymet takdir komisyonu raporunun 6830 sayılı Yasanın 11. maddesine uygun bulunmadığı yolundaki iddiaları; kıymet takdir komisyonunca 22.6.1983.gününde yerinde yapılan incelemede kamulaştırma konusu taşınmaz malın, üzerinde çeşitli cins ve büyüklükte ağaçların mevcut olduğu, çeşme başında bulunduğu ve sulak bir arazi olduğu hususları da dikkate alınarak kıymet takdir edildiği ve bedelin bankaya yatırıldığı dava dosyasının incelenmesinden anlaşılacakla yerinde görülmüştür.

Açıklanan nedenlerle ve davacıların diğer iddiaları da dava konusu kamulaştırma işleminin iptalini gerektirir nitelikte bulunmadığından davanın reddine, peşin ödenen yargılama giderlerinin davacılar üzerinde bırakılmasına, 1.000 lira temyiz karar harcı ile 1.000 lira temyiz posta pulu giderinin davacılar tarafından alarak davalı idareye verilmesine, fazladan yatırılan 600.— lira temyiz başvurma harcının istendiğinde davalı Köy Muhtarlığına iadesine 23.5.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— o —

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1984/22

Karar No : 1984/1054

Özeti : Kamulaştırılan taşınmazın tamamının meydana için fazla olduğu ve bu nedenle keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmak suretiyle incelenmesi gerektiği yolundaki iddianın yerinde denetimi sınırları içinde kaldığı gerekçesiyle İdare Mahkemesince incelenmesinde isabet görülmediği Hk.

Temyiz İsteminde Bulunan : Mustafa Uyarlar

Vekili : Av. Yıldırım Egeli

Karşı Taraf : Manisa Belediye Başkanlığı

Vekili : Av. Nusret Sayım - Av. Salim Serhatlı

İstem Özet : Manisa ili, Ucuzbozköy mahallesinde bulunan 13 pafta, 565 parsel sayılı taşınmaz malın meydan için kamulaştırılmasına ilişkin 6.8.1982

F : 15

günlü 3/620 sayılı belediye encümeni kararının iptali isteğiyle açılan davanın reddine ilişkin Manisa İdare Mahkemesinin 24.10.1983 günlü, E: 1983/117, K: 1983/417 sayılı kararının; yerinelik denetimi yapılamaz gerekçesiyle bilirkişi incelemesi yaptırılması isteğinin yerine getirilmemesinin usulsüz olduğu öne sürülerek davacı tarafından bozulması istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Temyiz dilekçesinde öne sürülen hususlar, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49 uncu maddesinde yazılı nedenlerden hiçbirine uymadığından temyiz isteminin reddi gerektiği savunulmaktadır.

Savcı Aynur Şahinok'un Düşüncesi : 2577 sayılı Yasanın 46 ncı maddesi uyarınca İdare Mahkemelerinin nihai kararlarına karşı yapılan temyiz isteminde, öne sürülen hususlar anılan yasanın 49 uncu maddesinin 1. fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymadığından İdare Mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddiyle Manisa İdare Mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Emine Seyfi'nin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra temyiz isteminin süresinde olduğu görülerek işin gereği düşünüldü:

Duruşma yapılması isteği kabul edilmeyerek işin esasına geçildi .

Dava, davacıya ait 13 pafta, 565 parsel sayılı taşınmaz malın tamamının meydan için kamulaştırılmasına ilişkin 6.8.1982 günlü, 3/620 sayılı belediye encümeni kararının iptali isteğiyle açılmış olup mahkemece dava konusu kamulaştırma işleminde mevzuata aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş bu karar davacı tarafından temyiz edilmiştir.

Kamulaştırma konusu taşınmaz malın bulunduğu Bozköy'ün 1.6.1981 gününde Manisa Belediyesine bağlanması nedeniyle henüz imar planı yapılmamış olan bu yöreye diğer belediye hizmetlerinin yanı sıra belediye otobüslerinin de gönderilme zaruretinin doğması ve kamulaştırılan taşınmazın bulunduğu yerdeki son durakta belediyeye ait otobüslerin dönüşlerde büyük zorlukla karşılaşması üzerine trafik emniyetinin sağlanması açısından, kamunun yararlanacağı bir meydan açılması amacıyla davacıya ait taşınmaz malın kamu yararı kararı ile kamulaştırılması mümkündür. Ancak davacı tarafından 2430 m² miktarındaki taşınmaz malın tamamının meydan için fazla olduğu öne sürüldüğünden bu hususun tesbit ve tayini için yerinde keşif ve bilirkişi incelemesi yapıldıktan sonra bir karar verilmesi gerekirken bu hususun yerinelik denetimi sınırları içinde kaldığı gerekçesiyle inceleme konusu yapılmayarak davacının bilirkişi incelemesi yapılmasına ilişkin isteğinin kabul edilmemesinde isabet görülmemiştir.

Bu nedenle eksik incelemeye dayanan 24.10.1980 günlü, E: 1983/117, K: 1984/417 sayılı Manisa İdare Mahkemesi kararının BOZULMASINA, dosyanın adı geçen mahkemeye gönderilmesine 22.2.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1984/426

Karar No : 1984/2472

Özeti : Belediyenin tüpgaz anadağıtım depolarını kent dışına nakletmek amacıyla gerektiğinde kendi sınırları dışında olan ve uygun nitelikte bulunan taşınmazları kamulaştırabileceği nedeniyle bu amaçla yapılan kamulaştırma işlemini iptal eden İdare Mahkemesi kararında isabet bulunmadığı Hk.

Temyiz İsteminde Bulunan : Gaziantep Belediye Başkanlığı

Vekili : Av. Mümtaz Şahin

Karşı Taraf : Osman Özçankal-Fatma Kırık

İstem Özet i : Davacılar a ait, Beylerbeyi köyü, pafta 19, parsel 2049 sayılı taşınmazın tüpgaz ana dağıtım depolarının kent dışına nakledilmeleri amacıyla kamulaştırılmasına ilişkin 11.8.1982 günlü, 5357 sayılı Belediye Encümeni kararının iptali istemiyle açılan davada, taşınmazın mücavir alanda ve Beylerbeyi köyü sınırları içinde kaldığı, mücavir alanda belediyelerin kamulaştırma yetkisi bulunmadığı gerekçesiyle işlemi iptal eden Gaziantep İdare Mahkemesinin 30.11.1983 günlü, E: 1983/8, K: 1983/294 sayılı kararının, gaz depolarının mevki ve şartlarını evvelden tesbit ve ona göre ruhsata bağlamanın 1580 sayılı Yasanın 15 nci maddesinin 13 üncü bendi uyarınca Belediyelerin görevi olduğu, ayrıca aynı maddenin 41 inci bendinde de gaz depoları yapmakla Belediyenin görevlendirildiği, taşınmazın mücavir alanda olduğu, Vali onayı ile yapılan işlemde mevzuata aykırılık bulunmadığı öne sürülerek bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özet i : Savunma verilmemiştir.

Savcı Yurdanur Şendir'in Düşüncesi : 2577 Sayılı Yasanın 46 ncı maddesi uyarınca İdare Mahkemelerinin nihai kararlarına karşı yapılan temyiz isteminde; öne sürülen hususlar, anılan yasanın 49 ncu maddesinin 1. fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymadığından, İdare Mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında, anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddiyle Gaziantep İdare Mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Gülsevin Güngör'ün açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra temyiz isteminin süresinde olduğu görülerek işin gereği düşünüldü:

Dava, davacılar a ait, Beylerbeyi köyü, pafta 19, parsel 2049 sayılı taşınmazın tüpgaz ana dağıtım depolarının kent dışına nakledilmesi amacıyla kamulaştırılmasına ilişkin 11.8.1982 günlü, 5357 sayılı Belediye Encümeni kararının iptali istemiyle açılmış, 30.11.1983 günlü, E: 1983/8, K: 1983/294 sayılı Gaziantep İdare

Mahkemesi kararıyla, Belediyenin mücavir alanda kamulaştırma yetkisi bulunmadığı gerekçesiyle işlem iptal edilmiş ve bu karar davalı Gaziantep Belediye Başkanlığı tarafından temyiz edilmiştir.

Devlet ve Kamu Tüzel Kişileri; Kamu yararının gerektirdiği hallerde, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir bölümünü Kanunla gösterilen esas ve usullere göre kamulaştırmaya yetkilidirler.

Öte yandan; 1580 sayılı Belediye Kanununun 15 nci maddesinin 13 ncü bendinde; umurun selamet, sıhhat ve huzur ve istirahatine tesiri melhuz olan imalat, istihsalat, müddeharat ve tesisatın yerlerini ....., gaz depolarının mevkillerini ve şartlarını evvelden tesbit ve ilan etmek ve ona göre ruhsata bağlanmanın belediyenin görevi olduğu hükmü getirilmiş, aynı maddenin 41 nci bendinde de, gaz ve her nevi müstail madde depoları yapıp işletmek hususu da belediyeye görev olarak verilmiştir.

Dava dosyasının incelenmesinden, bu görevin yerine getirilmesini temin için beldede yaşayanların sağlık ve emniyetlerini de dikkate alarak belediye sınırları dışında tüpgaz dağıtımı için depolama mahalli tesbiti yoluna gidildiği anlaşılmaktadır.

Bu fiili durum ve yukarda sözü edilen yasa kuralları karşısında, belediyenin tüpgaz anadağıtım depolarını kent dışına nakletmek amacıyla gerektiğinde kendi sınırları dışında olan ve uygun nitelikteki taşınmazları da kamulaştırabileceğini kabul etmek zorunludur.

Davacıların, kamulaştırma yapılan yörede imar planı bulunmadığı, plan dışı kamulaştırma yapılamıyacağı yolundaki savlarında da, 6785 sayılı İmar Kanununun 49 uncu maddesinde, iskan hududu dışında kalan arazide hususi maksatlı bina ve tesislerin yapımına talimatname hükümleri uyarınca izin verilebileceği kuralının getirilmesi karşısında tutarlık bulunmamaktadır.

Diğer savlar da dava konusu işlemi sakatlıyacak nitelikte görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, Gaziantep İdare Mahkemesinin 30.11.1983 günlü, E: 1983/8, K: 1983/294 sayılı kararında, hukuka uyarlık bulunmadığından bozulmasına; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesinin 2. fıkrası uyarınca aynı gerekçelerle davanın reddine, fazla yatırılan 600,— lira harcin istek halinde temyiz isteminde bulunan tarafa iadesine, yargılama giderlerinin davacılar üzerinde bırakılmasına, 1.000,— lira temyiz harcı ile 3.400,— lira avukatlık ücretinin davacıardan alınıp davalı İdareye verilmesine, dosyanın anılan mahkemeye gönderilmesine 18.6.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1984/170

Karar No : 1984/1372

Özeti : Kamulaştırılan taşınmaz üzerindeki binalara değer biçilmediği yolundaki savların idari yargı yerinde incelenmesi ve işlemin iptaline neden olup olmayacağına bu yargı yerlerinde takdir edilmesi gerektiği Hk.

Temyiz İsteminde Bulunanlar : 1) Muhterem Yazar, 2) Aliye Yazar, 3) Mücella Bayrak, 4) Mualla Yenilmez

Karşı Taraf : Amasya Belediye Başkanlığı

İstemın Özeti : Amasya, Merkez, Gümüşlü Mah. 12 pafta, 1011 ada, 2 parsel sayılı taşınmaz malın imar planı uyarınca meydan için kamulaştırılmasına ilişkin 11.3.1982 günlü, 237 sayılı belediye encümeni kararının iptali dileğiyle açılan davanın reddi yolundaki Samsun İdare Mahkemesinin 30.9.1983 günlü, E: 1983/251, K: 1983/323 sayılı kararının; parselasyon planına karşı Danıştay'da açılan davanın sonucu beklenmeden kadaströl parsel yerine imar parseli üzerinden kamulaştırma yapılmasında isabet olmadığı, kadaströl parselin imar parseline dönüşmesinden dolayı yeniden emlak vergisi beyannamesi verileceğine ilişkin bir kural bulunmadığı halde Yasalara uygun zamanında verilen emlak vergisi beyannamesinin bu nedenle hükümsüz sayılarak beyanname verilmediği gerekçesiyle Vergi Dairesince yeniden takdir edilen düşük değer üzerinden ve kullanılır durumdaki binalar dikkate alınmadan yapılan kamulaştırma işleminde meydana uyarlık bulunmadığı öne sürülerek bozulması istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Savcısı Aynur Şahinok'un Düşüncesi : 2577 sayılı Yasanın 46 ıncı maddesi uyarınca İdare Mahkemelerinin nihai kararlarına karşı yapılan temyiz isteminde; öne sürülen hususlar, anılan yasanın 49 uncu maddesinin 1. fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymadığından, İdare Mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında, anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddiyle Samsun İdare Mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Habibe Ünal'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra temyiz isteminin süresinde olduğu görülerek işin gereği düşünüldü:

Duruşma yapılmasına gerek görülmeyerek işin esası incelendi:

Dava, Amasya, Merkez, Gümüşlü Mah. pafta, 1011 ada, 2 parsel sayılı taşınmaz malın imar planı uyarınca meydan için kamulaştırılmasına ilişkin 11.3.1982 günlü, 237 sayılı belediye encümeni kararının iptali isteğiyle açılmış olup, Sam-

sun İdare Mahkemesince belediyenin yasal görevini yerine getirmek için imar planında yeşil alan olarak gösterilen yeri meydan yapmak ve düzenlemek amacıyla kamulaştırılmasında mevzuata aykırılık bulunmadığı, bedele yönelik itirazların hal mercisinin adli yargı yeri olması karşısında bu davaya etkili olamayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ve karar davacılar tarafından temyiz edilmiştir.

Kamulaştırmanın idari aşamasında; kıymet takdir komisyonunca olay tarihinde yürürlükte bulunan 6830 sayılı Yasanın ve 8.12.1983 gününde yürürlüğe giren 2942 sayılı Yasanın 10, 11 ve 12. maddelerinde öngörülen usul ve şartlara göre yapılan kıymet takdiri kamulaştırma işleminin bir unsurunu oluşturmakta ve bu unsurdaki sakatlık veya kanuna aykırılık dolayısıyla işlem aleyhine açılacak iptal davalarının idari yargı yerinde görülmesi ve çözümlenmesi gerekmektedir. Bu durumda davacıların kamulaştırmaya konu olan taşınmaz üzerindeki binalara değer biçilmediği yolundaki savlarının mahkemeye incelenerek kamulaştırma işleminin iptaline neden olup olmayacağına takdir edilmesi gerekirken bu hususun bedele yönelik olduğu ve adli yargı yerinde öne sürülebileceği nedeniyle incelenmeksizin davanın reddine karar verilmesinde isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenle Samsun İdare Mahkemesinin 30.9.1983 günlü, E: 1983/251, K: 1983/323 sayılı kararının bozulmasına ve dosyanın adı geçen Mahkemeye gönderilmesine yürütmenin durdurulması hakkında bir karar verilmemiş olduğundan 750,— lira kararın istemde bulunana geri verilmesine 12.3.1984 gününde oy birliğiyle karar verildi.

— o —

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1984/183

Karar No : 1984/1871

Özeti : Olay tarihinde yürürlükte bulunan 6830 sayılı Yasanın 13. maddesinde kamulaştırma işleminin onbeş gün içinde tebliğ edilmesi konusundaki süreye uyulmamasının işlemin iptalini gerektirmeyeceği, keza kamulaştırma işleminin tekemmülünden itibaren bir yıl içinde yapılmamış olması halinin işlemi sakatlamıyacağı, paylı taşınmazların kamulaştırılması nedeniyle ancak dava açan paydaşın payı yönünden iptal kararı verilebileceği Hk.

Temyiz İsteminde Bulunan : DSİ Genel Müdürlüğü

Vekili : Hikmet Bekar

Karşı Taraf : Turan Halatçı

İstem Özet : Ordu ili, Şahincili Mahallesi, Akyazı yöresinde bulunan 155 ve 312 parsel sayılı taşınmaz malların Civil Irmağı yatağının ıslahı amacıyla kamulaştırılmasına ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılan davada Trabzon İdare

Mahkemesince verilen 15.11.1983 günlü, E: 1983/53, K: 1983/413 sayılı iptal kararının, davanın süre aşımı nedeniyle reddi gerektiği, kıymet takdir komisyonunun kıymet takdirinden itibaren bir yıl içinde mal sahibine tebligat çıkarıldığı ayrıca bu hususun bedele ilişkin olduğu, davacının murisinin taşınmaz mallara 9/40 oranında paydaş olmasına karşın kamulaştırma kararının tümünden iptal edilmesinin mevzuata aykırı olduğu öne sürülerek bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Savcı Aynur Şahinok'un Düşüncesi : Dava, davacının (mirasçı olarak) paydaşı bulunduğu, 9, 312 ve 155 sayılı parsellerin kamulaştırılmasına ilişkin davalı idare işleminin iptali isteğiyle açılmış olup, Trabzon İdare Mahkemesinin E: 1983/53, K: 1983/413 sayılı kararı ile kamulaştırma kararının karar tarihinden uzun bir süre sonra tebliğ edildiği gerekçesiyle dava konusu işlem iptal edilmiş, karar davalı tarafca temyiz edilmiştir.

Olayda, 28.6.1978 günlü, kamulaştırma kararı davacının mirasçısı bulunduğu eşine 22.2.1980 tarihinde yapılan tebligatın bila tebliğ geri döndüğü, yeni adres tesbiti üzerine tekrar yapılan tebligatın da ilgisinin ölmüş olması nedeniyle geri dönmesinden sonra davacıya 12.1.1983 tarihinde noter aracılığıyla tebliğ edilmiş ise de anılan kamulaştırma işleminin 12.1.1983 gününden daha önce 12.1.1981 günlü yazıyla davacıya duyurulduğu ve davacının, 27.10.1981 günlü dilekçesiyle de adlarına tebligat çıkarılmak üzere taşınmazın diğer paydaşlarının isim ve adreslerinin bildirildiği bu durumda davacının kamulaştırma işlemine engeç 27.10.1981 gününde tuttali olduğu dava dosyasının incelenmesinden anlaşıldığından 6830 sayılı Yasanın 14. maddesinde belirtilen dava açma süresinin geçirilmesinden sonra 24.1.1983 tarihinde açılan davanın süreden reddi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle Trabzon İdare Mahkemesinin 15.11.1983 günlü, E: 1983/53, K: 1983/413 sayılı kararının bozulması gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Emine Seyfi'nin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra temyiz isteminin süresinde olduğu görülerek işin gereği düşünüldü:

Dava, Ordu, Şahincili Mahallesi, Akyazı yöresinde bulunan 155 ve 312 parsel sayılı taşınmaz malların Civil ırmağı yatağının ıslahı amacıyla kamulaştırılmasına ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılmış olup mahkemece, kamulaştırma kararının alınmasından ve kıymet takdirinin yapılmasından uzunca bir süre sonra davacıya kamulaştırma işleminin tebliğ edilmesinde 6830 sayılı Kanunun 13 ve 15. maddelerine uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle kamulaştırma kararının iptaline karar verilmiş ve bu karar davalı idarece temyiz edilmiştir.

Olay tarihinde yürürlükte bulunan, 6830 sayılı Yasanın 13. maddesi uyarınca kamulaştırma kararının onbeş gün içinde davacılarca tebliğ edilmesi gereken bu süre geçirildikten sonra tebliğ edilmiş olduğu gerekçesiyle kamulaştırma işleminin iptaline karar verilmiş ise de, yasa hükmündeki bu süre yasa koyucu tarafından işlerin bir an önce sonuçlandırılmasını sağlamak amacıyla konmuş olup kamulaştırma işleminin onbeş gün içinde tebliğ edilmemiş olması ilgisinin lehine bir durum yaratmayacağı gibi dava konusu işlemin iptalini gerektirecek esaslı bir şekilde noksanlığı niteliğinde bulunmamaktadır.

Ayrıca 7.11.1979 günlü kıymet takdir komisyonu raporunun bir yıl içerisinde tebliğ edilmesi hususu ise 6830 sayılı Yasanın 122 sayılı Yasa ile değişik 15. maddesi adliye mahkemesinde görülen bedel artırma ya da düşürme davalarında uygulanacak esasları saptamaya yönelik olup bu maddenin 7. numaralı bendinde de kamulaştırma tebligatının kamulaştırma işleminin tekemmülünden itibaren bir yıl içinde yapılmamış olması hali işlemin iptalini gerektirir sakatlayıcı bir neden olarak kabul edilmemiş sadece bedelin saptanmasında yargıcın uygulayacağı esas belirlenmiş olduğundan bu husus da kamulaştırma işleminin iptalini gerektirir nitelikte bulunmamaktadır.

Öte yandan davacının murisinin kamulaştırma konusu taşınmaz malın 9/40 payına sahip olduğu, diğer paydaşların idari yargı da iptal davası açmadıkları dava dosyasının incelenmesinden anlaşıldığından davacının payı yönünden kamulaştırma işleminin iptali gerekirken söz konusu taşınmaz malın diğer paydaşlarını da etkileyecek biçimde kamulaştırma kararının iptal edilmesinde de isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle temyize konu 15.11.1983 günlü, E: 1983/53, K: 1983/413 sayılı Trabzon İdare Mahkemesi kararının bozulmasına, dosyanın adı geçen mahkemeye gönderilmesine 30.4.1983 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— o —

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1982/343

Karar No : 1984/1035

Özeti : İmar planında yolda kaldığı, için kamulaştırılan taşınmazın plan değişikliği ile eski eser olduğundan bahisle geri verilmesi için İdarenin Yargı yolu ile zorlanamayacağı Hk.

Davacı : Hikmet Dağdelen
Vekili : Av. Yavuz Kadioğlu
Davalı : Ankara Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. İlhan Alataş

Davanın Özeti : Anafartalar Caddesi, Alsancak Sokak, 832 ada, 1 parsel sayılı taşınmazın imar planında yolda kalması nedeniyle kamulaştırılmasından sonra 12.4.1980 günlü A/2167 sayılı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararıyla korunması gerekli eski eser olarak belirlenmesi sonucu planın uygulama olanağı kalmadığı nedeniyle kamulaştırılmadan vazgeçilmesi yolunda yapılan başvurunun reddine ilişkin 1.12.1981 günlü belediye işlemi ile 4.5.1976 günlü, 3904 sayılı kamulaştırma kararının iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Kamulaştırma işleminin kesinleştiği, davacının dava konusu taşınmazla mülkiyet ilişkisi kalmadığı bu nedenle imar planının uygulanıp uygulanamayacağının davacıyı ilgilendirmediği öne sürülerek davanın reddi istenilmektedir.

Savcı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi : Davacının, Anafartalar Mahallesi 832 İmar odasında, maliki bulunduğu, taşınmaz malı, 1976 yılında belediyece onaylı

kent planına göre, yol ve yeşil sahada kaldığından istimlak edilmiştir. İstimlak tasarrufuna karşı dava açılmış ve işlem kesinleşmiştir.

Bundan sonra, Alsancak sokak No. 15 ve Susam Sokak No. 9 daki taşınmaz mallar, 1981 yılında Bakanlıkça ilan edilen, eski eserler listesinde yer almıştır. Davacı, yolda kalan bu taşınmaz malların, yıktırılmayacağı, dolayısıyla yolun açılmıyacağı cihetle istimlakten vazgeçilmesi yolundaki müracaatlarının, belediyece reddedilmesine ilişkin işlemle istimlak tasarrufun iptalini bu kez istemektedir.

Davacı, istimlak bedelinin ödenmediğini ve tezyidi bedel davası açtığını iddia ve ifade etmekte ise de; bedelin Ziraat Bankası şubesinde yatırıldığı anlaşılmaktadır. Yolda kalan binaların yıktırılacağına göre istimlak maksadının kalmadığı iddia edilmekte ise; 6830 sayılı Yasa hükümlerine göre, idareyi istimlakten vazgeçirmek amacıyla, Yasanın öngörmediği hallerde, yargı kararı yoluyla, işlem tesis etmeye zorlamak mümkün değildir.

Keza, Kamulaştırma yasasının 23 üncü maddesinde açıklanan koşulların tahakkukunda da mal sahibinin geri alma hakkı bulunacaktır.

Açıklanan nedenlerle, davacının iddiası mevzuata uygun dava konusu tasarrufun iptalini gerektirecek nitelikte bulunmadığından davanın reddinin uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince önceden belirlenen 21.2.1984 gününde yapılan tebligat üzerine davacı vekili Av. Yavuz Kadioğlu ile davalı vekili Av. İlhan Alataş'ın geldiği görülmekle Savcı Orhan Dikbaş'ın katılımıyla duruşma yapıldı. Aynı gün Tetkik Hakimi Emine Levendoğlu'nun açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

Dava, Anafartalar Caddesi, Alsancak Sokak, 832 ada, 1 parsel sayılı taşınmazın imar planında yolda kalması nedeniyle kamulaştırılmasından sonra 12.4.1980 günlü, A/2167 sayılı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararıyla korunması gerekli eski eser olarak belirlenmesi sonucu planın uygulama olanağı kalmadığı nedeniyle kamulaştırılmadan vazgeçilmesi yolunda yapılan başvurunun reddine ilişkin 1.12.1981 günlü belediye işlemi ile 4.5.1976 günlü, 3904 sayılı kamulaştırma kararının iptali istemiyle açılmıştır.

Olay tarihinde yürürlükte olan 6830 sayılı Yasanın 23. maddesinde, kamulaştırma bedelinin kesinleşmesi tarihinden itibaren beş yıl içinde kamulaştırma amacına uygun herhangi bir tesis yapılmayarak taşınmaz olduğu gibi bırakılırsa mal sahibi veya mirasçısının kamulaştırma bedelini ödeyerek taşınmazı geri alabileceği, doğmasından itibaren bir yıl içinde kullanılmayan geri alma hakkının düşeceği ve idarenin taşınmazı dilediği gibi tasarruf edeceği belirtilmiş, aynı kanunun 24. maddesinin son fıkrasına mal sahibinin geri alma hakkını düzenleyen 23. maddenin uygulanmasından doğan uyumsuzlukların adli yargıda çözümleneceği kuralı öngörülmüştür. Davacı bu isteğini gerçekleştirmek amacıyla taşınmazının eski eser olarak saptandığı nedeniyle kesinleşen kamulaştırmadan vazgeçilmesi için idareye yaptığı başvurunun reddine ilişkin 1.12.1981 günlü işlemin iptalini istemektedir ise de; Yasanın öngörmediği hallerde idareyi yargı kararı yo-

luyula işlem tesis etmeye zorlamak mümkün olmadığından davanın bu bölümünün reddine;

4.5.1976 günlü, 3904 sayılı belediye encümeni kararının iptali istemine gelince;

Taşınmazın imar planında yolda kalan bölümün kamulaştırılmasında 6830 sayılı Yasa kurallarına aykırılık bulunmaması nedeniyle davacılar tarafından aynı işlemin iptali istemiyle daha önce Danıştay'a açılan dava 25.4.1981 günlü, 1976/120 esas ve 1981/1357 sayılı kararla reddedilmiş, bu kararın düzeltilmesi istemi de 15.3.1982 günlü, 1981/2958 esas, 1982/554 sayılı kararla reddedilerek bu konudaki hüküm kesinleşmiş olup aynı sebeple kamulaştırma işleminin iptaline yönelik bu davanın kesin hüküm nedeniyle incelenme olanağı bulunmadığından reddine, peşin alınan yargılama giderlerinin davacılar üzerinde bırakılmasına 5000 lira avukatlık ücretinin davacılardan alınarak davalı idareye verilmesine 21.2.1984 gününde gerekçede oyçokluğuyla karar verildi.

KARŞI OY

Dava, davacılara ait Anafartalar mahallesi 832 ada, 4 parsel sayılı taşınmazın kamulaştırılmasına dair 4.5.1976 günlü, 3904 sayılı belediye encümeni kararı ile taşınmazın Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunca eski eser olarak belirlenmiş olmasına dayanılarak kamulaştırma işleminden vazgeçilmesi yolundaki başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Sözü edilen 4.5.1976 günlü, 3904 sayılı kamulaştırma işlemine karşı açılan dava Danıştay Altıncı Dairesinin 1976/120 esas, 1981/1357 karar sayılı kararıyla reddedilmiş ve kararın düzeltilmesi istemi de yerinde görülmeyerek hüküm kesinleşmiştir. 1978 yılında tebliğ edilen aynı kamulaştırma kararının iptali için 1.2.1982 günlü dilekçeyle açılan bu davada süre aşımı bulunduğu açıktır.

Öte yandan yargı denetiminden de geçerek yasaya uygunluğu kesinleşen kamulaştırma işleminden davalı belediyenin vazgeçmemesinde de mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.

Ancak davacıların 2942 sayılı Yasanın 23. maddesiyle tanınan haklarının saklı olduğu açıktır.

Davanın yukarıda belirtilen gerekçelerle reddi gerektiği oyuyla çoğunluk kararına karşıyım.

TAM YARGI (TAZMİNAT) DAVALARI

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1981/2740

Karar No : 1984/1712

Özeti : Bölgenin jeolojik yapısı gözönünde bulundurulmaksızın hazırlanan imar planına göre parsel ruhsatlı yapılan inşaat nedeniyle meydana gelen heyelan sonucu komşu parsel verilen zararın idarece tazmini gerektiği Hk.

Davacı : Mustafa Öztürk
Davalı : İstanbul Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Hülya Taşpolat

Davanın Özeti : Davacının yapısına komşu olan 3984 sayılı parsel inşaat ruhsatı verilmesi ve inşaat yapılması nedeniyle heyelana sebep olunarak 3986 sayılı parsel üzerinde bulunan yapısının çökmesi sonucunun doğduğundan bahisle meydana geldiği ileri sürülen 42.000,— lira zararın yasal faiziyle birlikte tazmini istemidir.

Savunmanın Özeti : İnşaat izninin, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca onaylanan 29.12.1973 tarihli paftada belirtilen Koşullara uygun olarak verildiği, anılan paftanın «Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Etüd ve Proje Daire Baş Uzmanlığınca hazırlanan Küçükçekmece Sismik Mikrozon Etüd» raporuna ek olduğu, Bakanlıkça onaylı bu paftada üzerine inşaat yapılan parselin heyelan alanı dışında bırakıldığı, husumetin planı hazırlayan Bakanlığa yöneltilmesi gerektiği, İmar durumunun onaylı plana göre verildiği, Küçükçekmece Belediyesi'nin inşaat izni vermeden önce taşınmazın heyelan alanı kapsamında olup olmadığı yönünden yeterli araştırmayı da yapmış olduğu, binanın yapımından sonra şiddetli yağmurlar sonucu heyelan meydana gelip, bu olay üzerine başvuruda buldukları, ve Bakanlar Kurulunun 16.11.1980 günlü Resmi Gazete'de yayınlanan kararı ile bölgenin heyelan bölgesi kabul edilip inşaat yasağı konulduğu, bu tarihten önce böyle bir yasak bulunmadığından inşaat ruhsatı verilmesi işleminde mevzuata aykırılık olamayacağı, tazminat isteminin yasal dayanaktan yoksun olduğu, davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Savcı Aynur Şahinok'un Düşüncesi : Dava; komşu 3984 sayılı parsel üzerinde yapılan inşaat, inşaat ruhsatı verilme suretiyle heyelana sebep olunarak 3986 sayılı parsel üzerinde bulunan davacıya ait yapıda meydana gelmiş olan 42.000,— lira zararın tazmini isteğiyle açılmıştır.

Olayda davalı Belediye Başkanlığınca 3984 sayılı parsel Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğünde hazırlanıp 29.12.1973 senesinde Bakanlıkça onaylanmış olan paftada heyelan alanı dışında bırakılmış olduğundan ve ilgili diğer incelemeler de yapıldıktan sonra 14.5.1974 günlü imar durum belgesi verildiği dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Bu durumda tesis edilen yapı izni verilmesine ilişkin işlemde imar mevzuatına aykırılık olmadığından davalı İdareye kusur atfı mümkün değildir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Gülsevin Güngör'ün açıklamaları dinlendikten ve dava dosyasındaki belgeler incelendikten sonra davalı İdarenin husumet def'i yerinde görülmeyerek işin gereği düşünüldü:

Dava, davacının yapısına komşu olan 3984 sayılı parselde inşaat ruhsatı verilmesi ve bu ruhsata dayanılarak inşaat yapılması nedeniyle heyelana sebep olunarak 3986 sayılı parsel üzerinde bulunan yapısının çökmesi sonucunun doğduğundan bahisle meydana geldiği ileri sürülen 42.000,— lira zararın yasal faiziyle birlikte tazmini istemiyle açılmıştır.

Anayasa'nın 125. maddesine göre idare kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararları ödemekle yükümlüdür.

Öte yandan; 6785 sayılı Yasanın 1605 sayılı Yasayla değişik 29 uncu maddesinde; İmar ve yol istikamet planlarının belediye meclisince kabul edildikten sonra Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'na gönderileceği, bu planların anılan Bakanlığın tasdiğiyle kesinleşip yürürlüğe gireceği ve imar ve yol istikamet planlarının ne şekilde hazırlanacağı, herne sebeple olursa olsun hatalı karar alınmasını önlemek maksadıyla gerekli kararlar alınmazdan önce ve alındıktan sonra Belediyesince yerine getirilmesi lüzumlu hususların neler olacağı esaslarının yönetmelikte belirtileceği kurala bağlanmış, İmar ve Yol İstikamet Planlarının Tanzim Tarzları ile Teknik Şartlarına ve Bu İşleri Yapacak Uzmanlarda Aranacak Ehliyete Dair Yönetmeliğin 3.04 üncü maddesinde ise; planlanacak beldenin diğer unsurlarla birlikte mevzii Coğrafi ve Jeolojik yapısının araştırılacağı ve bu araştırma sonuçlarının değerlendirilmesinden sonra plan kararlarının alınabileceği öngörülmüştür.

Davaya konu olayda ise, davalı İdare tarafından İmar Planı uyarınca davacının taşınmazına komşu olan parselde inşaat ruhsatı verildiği, bu taşınmaz üzerinde yapılan inşaat ve bölgenin jeolojik yapısı nedeniyle yoğun yağışlar sonucu heyelan olayının meydana geldiği, davacıya ait yapının hasar gördüğü dava dosyasındaki belgelerle, davacının dosyaya sunduğu Bakırköy 2. Sulh Hukuk Hakimliği'nin D. İşler 1980/146 esas sayılı dosyasında yaptırılan bilirkişi incelemesine ait raporla saptanmıştır.

Davalı İdare, Bakanlıkça onaylanan imar planı uyarınca işlem yaptığı için tarafına kusur yükletilemeyeceğini ileri sürmekte ise de yukarıda anılan Yasa ve yönetmelik hükümleri uyarınca imar planının hazırlanmasında bölgenin verilerini yeterli ve dikkatli bir inceleme ve araştırma ile saptamak ve imar planını buna göre oluşturmak görevi davalı belediye'ye ait olduğu cihetle bu yöne ilişkin savunmada tutarlılık görülmemiştir.

Davalı İdarece, yeterli inceleme yapılmaksızın hazırlanan imar planına göre komşu parselde inşaat ruhsatı verilmesi sonucu davacının yapısında zarara neden olduğu ve bu suretle hizmet kusuru işlendiği açıktır.

Açıklanan nedenlerle, heyelan sonucu tamamiyle kullanılamaz hale gelen yapının bilirkişi raporuyla hesaplanan 42.000,— liralık maliyet bedelinin maddi tazminat olarak hükmedilmesine, maddi tazminata davanın açıldığı 14.9.1981 tarihinden itibaren yasal faiz uygulamasına, hükmedilen miktar üzerinden hesaplanan 1260,— lira nisbi ilam harcından peşin yatırılmış olan 1.000,— lira harcın mahsubu ile kalan 260,— liranın davacıya tamamlattırılmasına, aşağıda dökümü yazılı 2460,— lira yargılama giderinin davalı İdareden alınarak davacıya verilmesine 16.4.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— o —

YARGILAMA USULÜ

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1984/233

Karar No : 1984/2499

Özeti : Kamulaştırma işlemine yönelik dava Danıştay tarafından reddedilmiş ve hüküm de kesinleşmiş bulunduğu göre, kamulaştırmaya konu taşınmazların tahsis şeklinin değiştirilmesi yolundaki imar planı değişikliği işleminden ötürü eski maliklerin menfaatlerinin ihlalinin söz konusu olmadığı Hk.

Kararın Düzeltilmesini İsteyen : Türk Petrol ve Madeni Yağlar Türk Anonim Şirketi

Vekili : Av. Safi Teziç

Karşı Taraf : Bayındırlık ve İskan Bakanlığı

İstemin Özeti : Danıştay Altıncı Dairesince verilen 29.11.1983 günlü, 3765 sayılı kararın; taşınmazların iskan sahasına alınmasına ilişkin imar planı değişikliği işleminin Danıştay Altıncı Dairesinin 5.5.1983 günlü, 2058 sayılı kararıyla iptal edildiği, anılan kararın dayandığı bilirkişi raporunun bu davaya da dayanak alındığı, oysa sözü edilen bilirkişi raporunun hatalı olduğu, zira 1975 yılında onanan imar planında bu sahada akaryakıt depolanması yapılamayacağına dair not bulunduğu, bu hususun bilirkişilerce gözönüne alınmadığı, bu nedenle hatanın devam ettirildiği ileri sürülerek düzeltilmesi isteginden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Kararın düzeltilmesini gerektiren hiç bir neden bulunmadığından bahisle isteğin reddi gerektiği yolundadır.

Savcı Yurdanur Şendir'in Düşüncesi : Karar düzeltilmesi dilekçesinde ileri sürülen hususlar 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 54. maddesinde yazılı nedenlerden hiçbirisine uymadığından istemin reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Alaattin Ögüş'ün açıklamaları dinlendikten ve dosyada yer alan belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun yargılamanın yenilenmesine ve kararın düzeltilmesine ilişkin özel hükümler başlıklı 55 nci maddesinin 5 nci bendinde yer alan «53, 54 ve bu madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla yargılamanın yenilenmesinde ve kararın düzeltilmesinde bu kanunun diğer hükümleri uygulanır» kuralı uyarınca Dairemizce verilen 29.11.1983 günlü, 3765 sayılı karar, anılan 2577 sayılı Yasanın 54 ncü maddesinin (c) bendi gereğince ortadan kaldırılarak işin esası yeniden incelendi:

Öte yandan, yukarıda değinilen 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2 nci maddesinin 1/a bendinde ise idari işlemler hakkında iptal davası açma yetkisinin, ancak bu işlemlerden, dolayı menfaatleri ihlâl edilen kişilere ait olduğu açıklanmıştır. Sözü edilen menfaatin ihlâl edilmesi koşulunun davanın açıldığı tarihten davanın sonuçlanmasına kadar varlığı da idare hukukunun belli esaslarındandır.

Olayda, uyumsuzluk konusu taşınmazların üzerindeki tesislerle birlikte akar-yakıt depolaması amacıyla Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nca 26.6.1979 günlü, 7574 sayı ile onanan işlemlerle Petrol Ofisi Genel Müdürlüğünce kamulaştırıldığı, kamulaştırma işlemine karşı davacı şirket tarafından açılan davanın Dairemizce verilen 5.5.1983 günlü, E: 1979/3350, K: 1983/2059 sayılı kararla reddedildiği, anılan kararın düzeltilmesi isteminin de Danıştay Altıncı Dairesinin 7.3.1984 günlü, 1290 sayılı kararıyla reddedilerek kesinleştiği işbu davaya ait dosya ile Dairemizin 1983/1133 esasında kayıtlı dava dosyalarının birlikte incelenmesinden anlaşılabilir olup, kesinleşen kamulaştırma işlemi nedeniyle uyumsuzluk konusu taşınmazlarla davacı şirket arasında mülkiyet bağının kalmamış bulunması karşısında, anılan taşınmazların tahsis şeklinin değiştirilmesi yolundaki imar planı değişikliği işleminden ötürü davacının menfaatinin ihlâlî de söz konusu edilemez.

Belirtilen nedenle davanın 2577 sayılı Yasanın 55 nci maddesinin 5 nci bendi delaletiyle aynı yasanın 15 nci maddesinin 1/b bendi uyarınca ehliyet yönünden reddine, peşin alınan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 19.6.1984 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

X — 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2 nci maddesinde; idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından iptal davası açılabilmesi için, iptalini istediği kararla bir ilişkisinin bulunması menfaat koşulunun varlığı bakımından yeterli sayılmıştır.

Bu dava, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nca 16.5.1981 gün, 161332035/25 sayı ile onanan mevzi imar planının 173 ada, 1 ve 22, 23, 24, 25 sayılı parsellere ilişkin kısmının iptali isteğiyle 28.8.1981 gününde açılmış ve dairemizce 29.11.1983 gününde reddedilmiştir.

Anılan dava ile bağlantısı bulunan ve dairemizin 1979/3350 esas sayısında kayıtlı diğer dava dosyasının incelenmesinden edilen bilgilere göre, davacı şirkete ait 5 adet taşınmazın Petrol Ofisi Genel Müdürlüğünce Kamulaştırıldığı, Kamulaştırma işlemine karşı açılan davanın 5.5.1983 gün, 1979/3350 - 1983/2059 sayılı kararla reddedildiği, Karar düzeltme isteminin de 7.3.1984 gününde reddine ka-

rar verilmesi üzerine, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 25 inci maddesi hükümü uyarınca, Kamulaştırma işleminin 7.3.1984 gününde kesilemiş olduğu çekişmesizdir. Şu hale göre davacı şirketin, gerek imar planının iptaline yönelik davanın açıldığı tarihte gerek karar düzeltme isteminin yapıldığı 27.2.1984 gününde taşınmazların maliki durumunda bulunduğu ortadadır.

Öteyanda, ortada imar planına ve bunun yanı sıra Kamulaştırma işlemine karşı açılmış iki ayrı davanın var olduğu gözönünde tutularak, imar planına karşı açılan davanın sonucuna göre kamulaştırma davacı hakkında bir karar verilmesi gerekirken imar planı davası sonuçlandırılmadan kamulaştırma davası karara bağlanmıştır. Oysa imar planı hakkında verilecek kararın, kamulaştırma işlemlerine doğrudan etkili olacağı bir gerçektir.

Değınilen yasal durum karşısında, davacı şirketin iptalini istediğı imar planı ile çok yakın bir ilişki içinde bulunduğu, davada ehliyet yönünden aranan menfaat koşulunun var olduğu ve geçerliliğini koruduğı kuşkusuzdur. İşte bu nedenle, menfaat koşulunun var olduğu saptanarak, davacının karar düzeltme istemi kabul edilmiştir. Ancak, karar düzeltme isteminin kabulünden sonra işin esasına girildiğinde, çoğunluk, bu kez, davacı bakımından menfaat koşulunun var olmadığı gerekçesiyle, davanın ehliyet yönünden reddine karar vermiştir. Bu kararın çelişkili ve hukuka aykırı düştüğü o denli açıktır ki, bu açıklık, bir ayırtıya girmeyi gereksiz kılmaktadır.

Olayımızda, davacı şirkete ait 5 adet parseli depolama alanı bölgesinden çıkaran ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca 15.8.1980 gününde onanan imar planı değişikliğinin, yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda şehir planlaması ve şehircilik ilkelerine aykırı düştüğü saptandığından, dairemizin 5.5.1983 gün, 1980/1199 - 1983/2058 sayılı kararıyle iptal edilmiş olduğu tartışmasızdır. Halböyle iken anılan parselleri ikinci kez depolama alanı bölgesinden çıkaran ve dairemizin anılan kararına ters düşen dava konusu 18.5.1981 gün, 161332035 sayılı mevzii imar planının iptalinin gerekli ve zorunlu olduğu açıktır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle davayı ehliyet yönünden reddeden çoğunluk kararına karşıyım.

KARŞI OY

XX — Kararın düzeltilmesini isteyen ile uyumsuzluk konusu taşınmazlar arasında mülkiyet bağının kesilmiş olması karşısında, kararın düzeltilmesi isteminin ehliyet yönünden reddi gerektiğı oyuyla karara karşıyım.

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1984/163

Karar No : 1984/1651

Özeti : Yıkılacak derecede tehlikeli olduğu saptanan yapının belediye fen heyeti raporunda belirtilen süre içinde yıkılması gerektiği yolundaki işlemin iptal davasına konu olabilecek kesin, yürütülmesi zorunlu bir idari işlem niteliğinde olduğu Hk.

Temyiz İsteminde Bulunanı : Tahir Büyüktarakçı

Vekili : Av. Metin Nami Eren

Karşı Taraf : Tavas Belediye Başkanlığı

İstemnin Özeti : Davacıya ait binanın yıkılacak derecede tehlikeli olduğunun belediye fen heyetince tesbit edildiği gerekçesiyle 10 gün içinde yıktırılması, yıktırılmadığı takdirde belediyece yıktırılacağına ilişkin 15.6.1983 günlü, 2/208 sayılı Tavas Belediye Başkanlığı işleminin iptali dileğiyle açılan davanın iptali davasına konu yapılamıyacak işleme karşı açılmış olduğu gerekçesiyle reddi yolundaki Aydın İdare Mahkemesinin 8.11.1983 günlü, E: 1983/482, K: 1983/350 sayılı kararının; belediye encümenince alınmış bir karar bulunup bulunmadığı araştırılmaksızın noksan inceleme sonucu karar verildiği öne sürülerek bozulması istenilmiştir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Savcısı Yurdanur Şendir'in Düşüncesi : 2577 Sayılı Yasanın 46 ncı maddesi uyarınca İdare Mahkemelerinin nihai kararlarına karşı yapılan temyiz isteminde; öne sürülen hususlar, anılan yasanın 49 ncü maddesinin 1. fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymadığından, İdare Mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında, anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddiyle Aydın İdare Mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakimi Habibe Ünal'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra temyiz isteminin süresinde olduğu görülerek işin gereki düşünöldü:

Dava, davacıya ait binanın yıkılacak derecede tehlikeli olduğunun belediye fen heyetince tesbit edildiği gerekçesiyle 10 gün içinde yıktırılması, yıktırılmadığı takdirde belediyece yıktırılacağına ilişkin 15.6.1983 günlü, 2/208 sayılı Tavas Belediye Başkanlığı işleminin iptali isteğiyle açılmış olup, Aydın İdare Mahkemesince dava konusu yapılan işlemin ne bir yıkım kararı, ne de kesin ve yürütülmesi zorunlu idari bir işlem niteliğinde olmayıp maily inhidam durumu nedeniyle belediye encümenince verilecek yıkım kararının ön işlemleri durumunda bulunduğundan idare mahkemelerinde iptal davası yoluyla denetlenemeyeceği gerekçe-

siyle davanın reddine karar verilmiş ve karar davacı tarafından temyiz edilmiştir.

6785 sayılı Yasanın 50. maddesinde, bir kısmı veya tamamı yıkılacak derecede tehlikeli olduğu, Belediye Fen Kurulu, yoksa fen adamı tarafından raporla saptanan yerlerin sahiplerine tehlike derecesine göre, bunun giderilmesi için belediye zabıtasınca süreli tebligat yapılacağı, bu sırada mal sahibi bulunmazsa içindekilere tebliğ edileceği, onlarda bulunmazsa tebliğ belgelerinin tebligat yerine geçmek üzere tehlikeli yere asılacağı ve durumun muhtarında katıldığı bir tutanakla saptanacağı, tebligatı izleyen süre içerisinde mal sahibi tarafından onararak veya yıktırılarak tehlike ortadan kaldırılmazsa belediye encümeni kararıyla yıktırılacağı kurala bağlanmıştır.

Yıkılacak derecede tehlikeli olduğu saptanan yapının belediye fen heyeti raporunda belirtilen süre içinde yıkılması gerektiği yolundaki işlem iptal davasına konu olabilecek kesin, yürütülmesi zorunlu bir idari işlem niteliğinde olup, belediye encümeninin yıkma kararı alması yıkımın belediyece gerçekleştirilmesi için zorunlu olan bir koşuldur. Bu nedenle sözü edilen işleme karşı açılan davanın Mahkemece incelenmeksizin reddine karar verilmesinde isabet görülmediğinden Aydın İdare Mahkemesinin 8.11.1983 günlü, E: 1983/482, K: 1983/350 sayılı kararının bozulmasına;

2577 sayılı Yasanın 49. maddesinin 2. fıkrası uyarınca işin esasının incelenmesine gelince;

2577 sayılı Yasanın 2. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendine göre idari işlemler hakkında dava açma yetkisi, ancak bu işlemlerden dolayı menfaatleri ihlâl edilen kişilere aittir.

Dosyanın incelenmesinden; dava konusu yapıyı da içeren taşınmazın imar planı uyarınca zahire pazarının genişletilmesi amacıyla 23.4.1982 günlü, 190 sayılı belediye encümeni kararıyla kamulaştırıldığı, davacının kamulaştırma işleminin iptali dileğiyle açmış olduğu davanın Danıştay Altıncı Dairesinin 11.5.1983 günlü, E: 1982/3672, K: 1983/2164 sayılı kararı ile reddedildiği ve kamulaştırma işleminin kesinleştiği anlaşıldığından, davacının anılan taşınmaz üzerinde aynı bir hakkı ve bu davada menfaat ilişkisi kalmamıştır.

Bu nedenle davanın 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 15. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendi uyarınca ehliyet yönünden reddine, 1.000,— (Bin) lira temyiz harcının temyiz isteminde bulunana iadesine, diğer yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 4.4.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1983/764

Karar No : 1984/1565

Özeti : Geçerli olup olmadığı kamulaştırma işleminin iptali istemiyle idari yargı yerinde açılan ve kesinleşmiş olan davada incelenmiş bulunan kıymet takdir komisyonu raporunun ayrı bir davaya konu yapılmayacağı Hk.

Kararın Düzeltülmesini İsteyen : Mehmet Refik Soğaçın

Karşı Taraf : Karayolları Genel Müdürlüğü

İstemin Özeti : Bakırköy, 57 pafta, 509 ada, 6 parsel sayılı taşınmazın Topkapı Silivri ekspres yolu üzerinde yapılacak Bakırköy Köprülü kavşağı yapımı için Karayolları Genel Müdürlüğünce kamulaştırılması nedeniyle söz konusu taşınmaz hakkında düzenlenen 1.7.1976 günlü kıymet takdir komisyonu raporunun iptali istemiyle açılan davanın görevden reddi yolundaki Danıştay Altıncı Dairesince verilen 18.11.1981 günlü, 2794 sayılı kararın, davanın bir bedel artırımını davası olmadığı, idarei bir işlem olan kıymet takdir raporunun iptaline yönelik bulunduğu ve Danıştay'ın görevinde olduğu öne sürülerek 2577 sayılı Yasanın 54. maddesi uyarınca düzeltilmesi istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Yanıt verilmemiştir.

Savcı Yurdanur Şendir'in Düşüncesi : Karar düzeltilmesi dilekçesinde ileri sürülen hususlar 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 54. maddesinde yazılı nedenlerden hiçbirisine uymadığından istemin reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Emine Levendoğlu'nun açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 54. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendine göre karar düzeltme istemi yerinde görüldüğünden Danıştay Altıncı Dairesinin 18.11.1981 günlü, 2794 sayılı kararı kaldırılarak işin esası yeniden incelendi:

Dava, Bakırköy, 57 pafta, 509 ada, 6 parsel sayılı taşınmazın Topkapı, Silivri ekspres yolu üzerinde yapılacak Bakırköy/Köprülü kavşağı yapımı için Karayolları Genel Müdürlüğünce kamulaştırılması nedeniyle söz konusu taşınmaz hakkında düzenlenen 1.7.1976 günlü kıymet takdir komisyonu raporunun iptali istemiyle açılmıştır.

Kamulaştırma işlemi, kamu yararı veya kamulaştırma kararı alınması, kıymet takdiri yapılması gibi bir takım idari kararların alınması suretiyle oluşan bir idari işlem olup, kıymet takdiri işlemi de kamulaştırma işleminin tamamlanmasını sağlayan esaslı unsurlardan birini oluşturur. Kıymet takdirindeki bir sakat-

lık veya kanuna aykırılık ancak kamulaştırma işleminin iptali istemiyle açılacak bir davada iptal nedeni olarak, ileri sürülebilir.

Olayda ise davacı kamulaştırma işleminin iptali için dava açmış ve bu davada da davacının kıymet takdirine ilişkin iddiaları da incelenmiş ve işlemi sakatlar nitelikte görülmemeyerek Danıştay Altıncı Dairesinin 25.6.1978 günlü 2390 sayılı kararıyla kamulaştırma işlemine karşı açılan dava reddedilmiş, bu karar kesinleşmiştir.

Bu durumda geçerli olup olmadığı kamulaştırma işleminin iptali için, açılan dava incelenmiş bulunan kıymet takdir komisyonu raporunun ayrı bir dava konusu yapılarak incelenmesine olanak yoktur.

Açıklanan nedenlerle inceleme olanağı bulunmayan davanın reddine, peşin alınan yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, karar düzeltme istemi kabul edildiğinden istenildiği takdirde 1000,— liralık karar düzeltme harcının davacıya iadesine 26.3.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1984/637

Karar No : 1984/2385

Özeti : Belediye Meclisi tarafından hazırlanan ve vesa yet makamı olarak Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca onaylanan imar planları ile plan değişikliklerini Bakanlığın düzenleyici işlemi saymak mümkün olmadığından, buna karşı açılan davanın taşınmazın bulunduğu yer İdare Mahkemesinde görülmesi gerektiği Hk.

Davacı : Mümin İşler

Davalı : Marmaris Belediye Başkanlığı

İstem Özet : Davacının paydaşı olduğu, İçmeler Köyü, Musayeri Mevkiinde bulunan 3 pafta, 170 parsel sayılı taşınmazın bulunduğu yöreyi yol ve yeşil alan olarak ayıran 1/1000 ölçekli İçmeler İmar Planının taşınmazıyla ilgili kısmının iptali istemidir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Gülsevin Güngör'ün raporu ile dosyadaki belgeler 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 14. maddesi uyarınca incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

2576 sayılı Kanunun 5. maddesinde, İdare Mahkemelerinin vergi uyuşmazlıklarıyla ilk derecede Danıştay'da çözümlenecek olanlar dışındaki davalara bakaçağı açıklanmış ve 2575 sayılı Yasanın İlk derece Mahkemesi olarak Danıştay'da görülecek davalar başlığını taşıyan 24 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (d) bendi, Bakanlıkların düzenleyici işlemlerine karşı doğrudan Danıştay'a dava açılacağını öngörmüştür,

Görüldüğü üzere maddede Bakanlıkların düzenleyici işlemlerinden söz edilmekte, olup, İmar Kanununun 29 uncu maddesi uyarınca oluşan imar planlarını Bakanlık düzenleyici işlemi saymak mümkün değildir.

Hukuki dayanağını 6785 sayılı Yasadan alan imar planlarının nasıl oluşacağına ilişkin 29 uncu maddesinin 1. fıkrasında imar ve yol istikamet planlarının belediye meclisince kabul edildikten sonra Bayındırlık ve İskân Bakanlığına gönderileceği, adı geçen Bakanlığın bunları aynen veya değiştirerek onaylayacağı ya da değiştirmek üzere Belediyeye geri göndereceği kurala bağlanmıştır.

Maddede ilke, imar planlarının belediyelerce hazırlanmasıdır ve Bakanlığın buradaki denetimi yalnızca vesayet denetimi olup maddede öngörülen onay, planların belediye işlemi olmasını engellemez.

Bilindiği gibi kamu hukukunda ademi merkezîyet idareleri kamu yararı, kamu düzeni, kamu güvenliği ve genel sağlığın korunması gibi nedenlerle vesayet denetimine tabi tutulmuştur. Bu tür denetimin somut örneği, 6785 sayılı Kanunun 1605 sayılı Kanunla değişik 29. maddesinde görülmektedir. Bakanlığın planlar üzerindeki denetimi ve vesayet denetimidir ve bu denetimin maddede belirtilen alanlarda ve izin verdiği biçimde ve ölçüde kullanılması gerekeceği kuşkusuzdur.

Diğer taraftan aynı Yasanın hangi hallerde ilgili belediyelerin kararlarına gerek olmaksızın imar ve yerleşme planlarının Bakanlıkça yapılacağı ayrıntıları ile birlikte 26 ncı maddesinin (b) bendinde belirtilmiştir. Bu tür bir düzenleme maddede belirtilen hallerde mümkün olup, 2575 sayılı Yasanın öngördüğü biçimde Bayındırlık İmar ve İskân Bakanlığının düzenleyici işlemlerinden biridir.

Belirtilen nedenlerle 26 ncı madde uyarınca oluşan planlara karşı doğrudan Danıştay'da dava açılacağından Yasanın 29 ncu maddesinin öngördüğü biçimde hazırlanan planlara karşı ise İdare Mahkemelerinde dava açılması gerekir.

2577 sayılı Kanununun 34. maddesinde ise, imar, kamulaştırma, yıkma, işgal, tahsis, ruhsat ve iskan gibi taşınmaz mallarla ilgili mevzuatın uygulanmasında veya bunlara bağlı her türlü haklara veya kamu mallarına ilişkin idari davalarda yetkili mahkemenin taşınmaz malın bulunduğu yer İdare Mahkemesi olduğu belirtilmiştir.

Dosyanın incelenmesinden plan iptaline ilişkin olduğu anlaşılan davanın görüşümü ve çözümünü, yukarıda açıklanan Yasa hükümleri gereğince Aydın İdare Mahkemesinin görev ve yetki alanı içinde bulunduğundan Danıştay'da açılan bu davanın 2577 sayılı Yasanın 15. maddesinin 1/a fıkrası uyarınca göreve yetki yönünden reddine ve dosyanın Aydın İdare Mahkemesine gönderilmesine 11.6.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1984/40

Karar No : 1984/1373

Özeti : Kamulaştırmanın iptaline yönelik davanın, aynı yerle ilgili plan değişikliğinin iptali istemiyle açılan davanın sonuçlandırılmasından sonra karara bağlanması gerektiği Hk

Temyiz İsteminde Bulunan : 1 — Mehmet Akçay — 2 — Şevket Akçay
Vekilleri : Av. Mahmut Zeki Hamzaoğlu

Karşı Taraf : Başbakanlık Milli İstihbarat Teşkilâtı Müsteşarlığı

İstem Özet i : Trabzon, Merkez, İskenderpaşa Mah. 51 pafta, 889 ada, 7 parsel sayılı taşınmaz malın Milli İstihbarat Teşkilâtı Bölge Müdürlüğü hizmet binasının genişletilmesi ve çevre fiziki emniyetinin sağlanması amacıyla kamulaştırılmasına ilişkin 21.10.1982 günlü, 241/1241 sayılı İl İdare Kurulu kararının iptali dileğiyle açılan davanın reddi yolundaki Trabzon İdare Mahkemesinin 14.9.1983 günlü, E: 1982/270, K: 1983/264 sayılı kararının; kamulaştırmanın dayanağı olan imar planı değişikliğine karşı Trabzon İdare Mahkemesinde açılan dava sonuçlandırılmadan verilen kararda isabet olmadığı öne sürülerek bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özet i : Temyiz dilekçesinde öne sürülen hususlar, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesinde yazılı nedenlerden hiçbirine uymadığından temyiz isteminin reddi gerekeceği yolundadır.

Savcı Yurdanur Şendir'in Düşüncesi : 2577 sayılı Yasanın 46 ncı maddesi uyarınca İdare Mahkemelerinin nihai kararlarına karşı yapılan temyiz isteminde; öne sürülen hususlar, anılan Yasanın 49 ncü maddesinin 1. fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymadığından, İdare Mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında, anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddiyle Trabzon İdare Mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Habibe Ünal'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra temyiz isteminin süresinde olduğu görülerek işin gereği düşünüldü:

Üye Fûruzan İkinciogulları'nın kamulaştırmanın dayanağı olan İmar planı değişikliğine karşı Trabzon İdare Mahkemesinde açılmış dava sonuçlanıncaya kadar bu dosyanın bekletilmesi gerektiği yolundaki ayrışık oyu ile işin esasına geçildi.

Dava, davacılar a ait taşınmaz malın Milli İstihbarat Teşkilâtı Bölge Müdürlüğü hizmet binasının genişletilmesi ve çevre fiziki emniyetinin sağlanması ama-

cıyla kamulaştırılmasına ilişkin 21.10.1982 günlü; 241/1241 sayılı İl İdare Kurulu kararının iptali isteğiyle açılmış olup, Trabzon İdare Mahkemesince, kamulaştırmanın gayesine uygun olarak belediye meclisince alınan 1.12.1982 gün, 144 sayılı plan değişikliği kararının Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca 14.2.1983 tarihinde onandığı, onanan bu plan gereğince dava konusu yerin iskan sahasından çıkarıldığı, bu durumda kamulaştırma kararının imar planına uygun hale geldiği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ve karar davacılarından temyiz edilmiştir.

6785 sayılı Yasanın 32. Maddesinin son fıkrasında, herhangi bir alanın İmar ve yol istikamet planı esaslarına, bulunduğu bölgenin koşullarına ve Yönetmelik kurallarına aykırı amaçlar için kullanılmıyacağı ve üzerine bu amaçlara aykırı yapı yapılamıyacağı kurala bağlanmış, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 29.1.1976 günlü, E: 1974/2, K: 1976/2 sayılı kararıyla da bu durum doğrulanmış ve 6830 sayılı Yasaya dayanılarak yapılan kamulaştırmalarda kamulaştırma konusu taşınmazların yürürlükteki imar planlarında belirtilen amaç dışında kamulaştırılmalarının ancak, İmar Planlarında bu yolda yapılacak değişikliklerle mümkün olabileceği belirtilmiştir.

Olayda da, kamulaştırmanın amacına uygun olarak İmar Planında değişiklik yapılmış ise de, davacıların söz konusu İmar Planı değişikliğinin iptali isteğiyle Trabzon İdare Mahkemesinde dava açtıkları, Mahkemece plana yönelik davanın sonuçlandırılmasından sonra, kamulaştırmanın iptali isteğiyle açılan bu dava hakkında bir karar verilmesi gerekirken, plana yönelik dava sonuçlandırılmadan kamulaştırmaya yönelik dava hakkında karar verilmesinde isabet görülmemiştir.

Öte yandan, kamulaştırmanın amacına uygun İmar Planı değişikliği davanın açılış tarihinden sonra gerçekleşmiş olduğundan yargılama giderlerinin davalı İdareye yükletilmesi gerekirken davacılar üzerinde bırakılması da yerinde bulunmamıştır.

Açıklanan nedenle kamulaştırmanın dayanağı olan İmar Planına yönelik dava sonuçlandırıldıktan sonra bir karar verilmek üzere Trabzon İdare Mahkemesinin 14.9.1983 günlü, E: 1982/270, K: 1983/264 sayılı kararının bozulmasına ve dosyanın adı geçen Mahkemeye gönderilmesine 12.3.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YIKMA İŞLERİ

T. C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1984/73

Karar No : 1984/2106

Özeti : Yapı yıkıldığına göre olaya 2981 ve 2960 sayılı Yasaların uygulanamayacağı, davacıların işlettikleri restorani kiracısı buldukları parselin önündeki belediyeye ait olan ve imar planında kamuya ait oturma yeri olarak tahsisli parsel ile denize taşırarak işgal ettikleri anlaşıldığından, bu tesislerin eski hale getirilmemesi halinde yıkılacağı yolunda tesis edilen işlemde mevzuata aykırılık bulunmadığı Hk.

Kararın Düzeltilmesini İsteyen : İstanbul Belediye Başkanlığı

Vekili : Av. Nilgün Yücel

Karşı Taraf : 1 — Özdemir Nusret Güzelce - 2 — Mehmet Sami Çağlayan

İstemin Özeti : Davacıların restoran olarak kullandıkları, işgaliye ve tüm ecrimisilleri kaldırılan denizden dolma yerler ve açık iskelelerin eski haline getirilmediği takdirde yıkılacağı yolundaki bildirim için açılan davada Danıştay Altıncı Dairesince verilen 11.11.1983 günlü, E: 1981/817, K: 1933/3529 sayılı karar verilmesine yer olmadığı şeklindeki kararın, dava konusu yapının İstanbul Boğazı kıyısında denize kazık çakılmak suretiyle yapılmış olup 2805 sayılı Yasanın 3. maddesindeki istisnalar kapsamında kaldığı, davacıların, füzuli işgalinin 1580 sayılı Yasanın 15. maddesinin 11. bendi ile 486 sayılı Yasanın 1. maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak kaldırıldığı öne sürülerek düzeltilmesi istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Savcı Orhan Dikbaş'ın Düşüncesi : 2805 sayılı Yasanın (yıkılacak yapılarla) ilgili 18 inci ve 2981 sayılı Yasanın 14 üncü maddelerinin (i) bentlerine göre, kıyı tanımına giren yerlerde, gerçek kişilere veya hukuk özel kişilerine ait yapıların, bu yasa hükümlerinden faydalanamayacakları açıkça belirtilmiş bulunmaktadır.

Bu nedenle, 2577 sayılı Yasanın 54. maddesi uyarınca, davalı İdarenin, karar düzeltme isteminin kabulüyle, Daire kararı ortadan kaldırılıp işin esasının yeniden incelenerek, aynı gerekçeyle davanın reddinin uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hâkimi Özden Şar'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği düşünüldü:

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 54. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendine göre karar düzeltme istemi yerinde görüldüğünden Danıştay Altıncı Dairesince verilen 11.11.1983 günlü, E: 1981/817, K: 1983/3529 sayılı karar kaldırıldıktan sonra dosya yeniden incelendi:

2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanunun 22. maddesinin (a) fıkrasında, Boğaziçi Kanunundaki 16.3.1983 tarih ve 2805 sayılı Kanunla ilgili hükümler yerine bu kanun hükümlerinin uygulanacağı, 2960 sayılı Boğaziçi Kanununun geçici 6. 7. ve 8. maddelerinde de Boğaziçi Alanında İmar mevzuatına aykırı yapılarla ilgili tespit ve değerlendirme işlemlerinin nasıl yapılacağı belirtilmiş ise de, dosyada mevcut 24.8.1981 gün ve 1139 sayılı İstanbul Belediye Başkanlığı mesken G. K. İ. Md. yazısından 8. 9. 10 Haziran 1981 günlerinde dava konusu yapının kaldırıldığı, ortada tespit ve değerlendirmeye konu olacak bir yapı kalmadığı anlaşıldığından, olaya 2981 ve 2960 sayılı Yasalar uygulanmayarak işin esası incelendi:

Dava, davacıların restoran olarak kullandıkları denizden dolma yerler ve açık iskelelerin, işgaline ve tüm ecrimisillerin kaldırılmış olduğundan bahisle, eski haline getirilmesi aksi halde yıkılacağı yolundaki bildirimim iptali iste miyle açılmıştır.

1580 sayılı Belediye Kanununun 15. maddesinin 11. bendinde yol, meydan, pazar, iskele, köprü ve nehirler gibi umuma ait yerlerde ruhsatsız işgalleri menetmenin belediyelerin görevi olduğu belirtilmiş, 775 sayılı Yasanın 18. maddesinde de bu Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten sonra, belediye sınırları içinde veya dışında, belediyelere, hazineye özel idarelere, katma bütçeli dairelere ait arazi ve arsalarda ve devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerde yapılacak daimi veya geçici bütün izinsiz yapıların inşa sırasında olsun veya iskân edilmiş bulunsun hiçbir karar alınmasına gerek kalmaksızın belediye veya devlet zabıtası tarafından derhal yıktırılacağı kurala bağlanmıştır.

Olayda da davacıların işlettikleri restoranın kiracısı buldukları 2 sayılı parselin önündeki belediyeye ait olan ve imar planında kamuya ait oturma yeri olarak tahsisli bulunan 5 sayılı parsel ve denize de taşırarak işgal ettikleri anlaşılmakta olup, yukarıda anılan yasa maddelerinin verdiği yetkiye dayanılarak ve İmar planı tatbikati yapılabilmesi için tesis edilen işlemde mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine, peşin alınan yargılama giderlerinin davacılar üzerinde bırakılmasına, 2.000,— (İkibin) lira avukatlık ücretinin davacıardan alınarak davalı İdareye verilmesine 16.5.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YEDİNCİ DAİRE KARARLARI**AMME ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ****T. C.****DANIŞTAY****Yedinci Daire**

Esas No : 1984/34

Karar No : 1984/996

Özeti : Mahkemenin Danıştay bozma kararına uyup karar vermesi halinde bu kararın temyiz tetkikatının, bozma esaslarına uyulup uyulmadığı yönünden yapılacağı Hk.

Temyiz İsteminde Bulunan : .....**Vekili :** Av. ....**Karşı Taraf :** Maliye ve Gümrük Bakanlığı

Davanın Özeti : TIR karnesiyle yurda giren eşyanın yurt dışına çıkarılmış gibi gösterilerek Türkiye'de bırakıldığına anlaşılmaması üzerine söz konusu eşya-ya ilişkin gümrük vergi ve resimlerinin tahsilini sağlamak amacıyla düzenlenip tebliğ edilen ödeme emrinin iptaline karar veren İtiraz Komisyonu kararının, dairemizin 3.6.1982 gün ve 1982/1825 sayılı kararı ile bozulması üzerine uyumsuzluğu yeniden inceleyerek; «idarenin TIR karnesinin ibrası işleminin usulsüz olduğunu öğrendiği tarihten itibaren iki yıllık ihbar süresi içinde vergi tahakkukunu kefil teşekküle tebliğ ettiği, bu durumda zaman aşımının söz konusu olmadığı, tahakkukun itiraz edilmemek suretiyle kesinleşmesinden sonra ödeme emri düzenlenmesinin yerinde olduğu» gerekçesiyle kefil teşekkülün davasını reddeden ..... Birinci Vergi Mahkemesinin 25.10.1983 gün ve 1983/706 sayılı kararının; iki yıllık ihbar süresinin TIR karnesinin alkonulduğu tarihte başladığı hususunun Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunca karara bağlandığı, bu itibarla iki yıl içinde ihbarda bulunmayan gümrük idaresince düzenlenen ödeme emrinin iptali gerektiği ileri sürülerek bozulması istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Yasal dayanağının bulunmadığından bahisle davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Savcısı Nurettin Ünal'ın Düşüncesi : TIR Sözleşmesinin 6 ncı maddesinin 6 ncı fıkrası, TIR karnesini kayıtsız şartsız ibra eden bir memleketin gümrük makamlarının ibra belgesi usulsüz veya hile yolu ile temin edilmiş olmadıkça işbu maddenin 1 inci fıkrasında zikredilen paraların tediyelerini, kefil olan teşekkülden talep edemeyeceğini 7 nci fıkrası, TIR karnesinin ibra edilmemesi veya şarta bağlı olarak ibra edilmesi halinde şerahi yetli makamların işbu maddenin 1 inci fıkrasında zikredilen paraları, şayet, TIR karnesinin alkonulduğu tarihten itibaren bir yıl zarfında alakalı teşekküle ibra edilmeme veya şarta bağlı olarak ibra edilme keyfiyetini bildirmemişlerse, kefil teşekkülden ta-

lep edemeyeceklerini, bu hükmün ibra belgesinin usulsüz veya hile yoluyla temin edilmiş olduğu hallerde de tatbik edileceğini, bu takdirde ihbar müddetinin iki yıl olduğunu, 8 inci fıkrası ise, maddenin 1 inci fıkrasında öngörülen meblağların ödenmesi talebinin, karnenin ibra edilmediği kaydı ihtirazi ile ibra edildiği veya ibra belgesinin usulsüz veya hile yolu ile temin edilmiş olduğu kefil teşekküle bildirildikten sonra üç yıl içinde bu teşekküle yapılacağını, bu süre içinde dava konusu olmuş hallerde, tediye talebinin mahkeme kararının kabili in-faz hale geldiği tarihten itibaren bir yıl zarfında yapılacağını, 9 uncu fıkrası ise, kefil teşekkülün kendisine vaki ödeme talebinden itibaren üç ay içinde, bu ödemeleri yapacağını açıklamıştır.

Madde fıkralarına göre, Gümrük İaresi, maddenin 1 inci fıkrasında yazılı olan paraları, ibra belgesinin usulsüz veya hile yolu ile temin edilmiş olduğu hususunu iki yıl içinde kefil teşekküle bildirmemeleri halinde, kefil teşekkülden istiyemeyecek, bu paraların ödenmesini, ancak, bu iki yıllık süre geçirildikten sonra, dava konusu olmayan durumlarda üç yıl, olan durumlarda, kararın kesinleşmesinden itibaren bir yıl içinde istiyebileceklerdir.

Olayda, ibra belgesinin usulsüz veya hile yolu ile temin edilmiş olduğu hususu iki yıl içinde kefil teşekküle bildirilmemiş, tahakkuk da bu süre geçirildikten sonra öngörülen süreler içinde yapılmamış, dolayısıyla kefil teşekkül tarafından ödenmesi gereken kesinleşmiş ve vadesi gelmiş bir borç bulunmamaktadır.

Bu nedenle, düzenlenen ödeme emrinin yazılı olduğu şekilde onanması yolunda verilen karar kanuna uygun görülmemiştir.

Temyiz konusu kararın bozulmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hâkimi Nurhan Akkar'ın açıklamaları dinlenildikten sonra işin gereği görüşüldü:

TİR muhteviyatı eşyanın sahte belge düzenlenmek suretiyle yurt dışına çıkarılmış gibi gösterilerek Türkiye'de bırakıldığının anlaşılması üzerine söz konusu eşyalara isabet eden gümrük vergi ve resimlerinin ödenmesi 7.5.1976 günlü kefil teşekkül olan Türkiye Ticaret Sanayi ve Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğine tebliğ edilmiş, tahakkukun itirazsız kesinleşmesi üzerine de 17.2.1982 tarihinde ödeme emri tebliğ edilmiş bulunmaktadır. Birliğin itirazi üzerine ödeme emrini iptal eden İtiraz Komisyonu kararı Dairemizin 3.6.1982 gün ve E: 1981/2720, K: 1982/1825 sayılı kararı ile ve «Tır karnelerine ilişkin ibra belgesinin usulsüz veya hile yoluyla temin edilmiş olduğu hallerde, iki yıllık ihbar süresinin, karnenin alıkonulduğu tarihte değil, sahteliğin anlaşıldığı, yani idarenin, ibranın usulsüz olduğuna muttali olduğu tarihte başlayacağı, olayda ise sahteliğin 20.12.1974 günü anlaşıldığı, tahakkukun ise 7.5.1976 tarihinde tebliğ edildiği, bu durumda iki yıllık ihbar süresinin geçirilmiş olmadığı» gerekçesiyle konu hakkında yeniden karar verilmek üzere bozulmuştur. Birliğin, Dairemizin yukarıda sözü edilen kararının düzeltilmesi istemiyle yaptığı başvuruda reddedilerek karar kesinleşmiştir.

Bölge İdare Mahkemelerinin kurulması üzerine dosya, ... 1. Vergi Mahkemesine intikal etmiş ve Mahkeme, Dairemizin bozma kararına aynı gerekçe

ile uyarak, «ibranın sahteliğinin anlaşıldığı tarihten itibaren iki yıllık ihbar süresi içinde tahakkukun tebliğ edildiği ve itirazsız kesinleştiği, bu durumda kamu alacağının ödeme emri ile istenmesinde isabetsizlik bulunmadığı» gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

İdare ve Vergi Mahkemelerinin, Danıştay İdari veya vergi dava dairelerince verilen bozma kararlarına uymaları halinde adı geçen mahkemeler tarafından yeniden verilecek kararlara karşı Danıştay'da yapılacak temyiz istemlerinin, kararların bozma esaslarına uygun olup olmadığı yönünden incelenmesi mümkün olup olayda ,vergi mahkemesince bozmaya uygun karar verildiği anlaşıldığından temyiz isteminin reddine, Mahkeme kararının onanmasına, 1000,— lira maktu ilam harcının temyiz edenden alınmasına, 11.5.1984 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

AZLIK OYU

— ..... 1. Vergi Mahkemesi, Dairemizin bozma kararına uyarak davacı isteminin reddine karar vermişse de Dairemiz içtihadı bilahare değişmiştir. Bu durumda bozma kararının davalı Bakanlık lehine kesinleşen hak doğurduğu kabul edilemeyeceğinden yeni temyiz incelemesi, bozma kararına mahkemece uyulup uyulmadığı noktasına inhizar ettirilmemeli ve esas feda edilmemelidir. Açıklanan sebeple mahkeme kararı bozulup işin esasına geçilerek, kararın alınulduğu tarihten itibaren muayyen müddetin geçirilmiş olması itibariyle, ödeme emrinin iptali gerektiği görüşüyle karara karşıyım.

— 0 —

T. C.
DANIŞTAY
Yedinci Daire
Esas No : 1984/185
Karar No : 1984/992

Özeti : Nakliye tezkeresi alınan malın İhracından kısmen vazgeçildiğinin, tezkerenin alınma tarihinden itibaren üç ay içinde vergi dairesine bildirilmemesi halinde, malın iç piyasada satıldığı tevsik edilmedikçe gider vergisinin ödenmesi gerektiği, bu durumda mükerreklik iddiasında bulunulamıyacağı Hk.

Temyiz İsteminde Bulunan : .....

Vekili : Av. ....

Karşı Taraf : Asım Gündüz Vergi Dairesi Müdürlüğü

İstem Özet : İhraç edileceği bildirilen 2000 tonluk demirden 15.512 kg'lık kısmının ihracından vazgeçildiğinin nakliye teskeresinin alınmasından itibaren 3 aylık süre içinde bildirilmediğinden, bu kısma isabet eden istihsal vergisinin tahsili için düzenlenen ödeme emrini; «6802 sayılı Yasanın 6. maddesi hükmü gereğince «ihracaat muafliğinden» istifade edebilmek için davacı müessese tarafından vergi dairesine beyanname verilerek, verginin tarh ve tahakkuk ettirilip nakliye teskeresinin alındığı, ancak nakliye teskeresinin alındığı ayı takip eden

aybaşından itibaren 3 ay içinde nakliye teskeresinde yazılı malların kısmen veya tamamen ihracından vazgeçildiğinin vergi dairesine bildirilmediğinin anlaşıldığı, Gider Vergileri Kanununun 7. maddesinin 1. fıkrasında ihracaat muafliğinin tatbik edilmeyeceği haller belirtilirken 6. maddede yazılı şartlardan herhangi birine uyulmaması halinde (ihracaat beyannamesinin süresinde verilmesi hariç) evvelce tecil edilmiş olan verginin malın istihsal veya imal yerinden çıktığı tarihi takip eden ayın onbeşi ödeme süresi sayılarak 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre; ihracaat beyannamesinin süresinde verilmemesi halinde ise verginin, Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre tarh ve tahakkuk ettirilerek usulü dairesinde tahsil olunacağı hükmünün yer aldığı aynı maddenin 3. fıkrasında ise; nakliye teskeresinin alındığı ayı takip eden aybaşından itibaren 3 ay içinde nakliye teskeresinde yazılı malların kısmen ya da tamamen ihracından vazgeçildiği yazı ile vergi dairesine bildirilirse bu maddenin 1. fıkrası hükmünün uygulanmayacağına belirtildiği, yasa hükmünden 3 ay içinde nakliye teskeresinde yazılı malların ihracından vazgeçildiğinin yazı ile vergi dairesine bildirilmemesi halinde verginin Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsili yoluna gidileceğinin anlaşıldığı, aynı maddenin son fıkrası hükmü gereğince, yapılacak işlemi 3. fıkra hükmü içerisinde mütalaa etmek ve burada belirtilen süre zarfında memleket içinde satılmayıp müstahsil veya imalatçıya iade edilmiş olan malların imalat defterine icab eden kayıtlar yapılmak suretiyle istihsal veya imali yapan işletmece ithalat kaydolanması şartının yerine getirilmiş olması şeklinde düşünmek gerektiği, bu gereğe uymayan müessesenin verginin mükerrer olacağı iddiasına da itibar etme olanağı bulunmadığı, kanunun 6 ve 7. maddeleri ihracaatın gerçekleşmesi ve gerçekleşmemesi hallerinde uyulacak hususları şekle ve hükme bağladığı, ilgili müessese, ihracatın, kısmen gerçekleşmediği yolunda bildirimde bulunmamakla şekle ve Yasa hükmüne uymamış olduğundan, kanundan doğan tahsilata rıza göstermesi gerektiği, diğer yandan 7. maddenin 3. fıkrası hükmü; yükümlü müessese yönünden. 6183 sayılı Yasanın 58. maddesine göre ödeme emrine karşı açılan davada böyle bir borcu olmadığı veya böyle bir borcum yoktur anlamını taşımasına da imkan vermediği, bu sebeple 6802 ve 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre alacağın ödeme emriyle tahsili cihetine gidilip istenmesinde yasal isabetsizlik olmadığı» gerekçesiyle onayan Hatay 1. Vergi Mahkemesinin 24.11.1983 tarih ve E: 1983/134, K: 1983/1664 sayılı kararının; vergiyi doğuran olayın teslim olduğu, ihracatı yapılmadan kalan 15.512 kg. demirin ihracatı yapan firmaya teslim edilmediği, daha sonra satıldığında vergisi ödeneceğinden vergide mükerrerlik olacağı, zaten bu miktar demirin stoklardaki diğer demirlerle dahilde satılıp 14.1.1983 günlü fiş ile vergisinin tahakkuk ettirildiği, Aralık 1982 stoklarında da bu miktarın gösterildiği, mahkemece bu yön araştırılmadan karar verilmesinin yasal olmadığı öne sürülerek bozulması istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Yasal dayanağı bulunmayan istemin reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Savcısı Güngör Göksu'nun Düşüncesi : Temyiz dilekçesinde öne sürülen hususlar 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının 49 uncu maddesinin 1. fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymayıp Vergi Mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında, anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddiyle Vergi Mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hakimi İşın Esen'in açıklamaları dinlenildikten sonra işin gereği görüldü:

Uyuşmazlık, ihraç edileceği bildirilen 2000 tonluk demirden 15.512 kg.lık kısmının ihracından vazgeçilmesinin nakliye teskeresinin alınmasından itibaren 3 aylık süre içinde bildirilmemesi nedeniyle bu kısma isabet eden istihsal vergisini içeren ödeme emrini onayan mahkeme kararının bozulması istemine ilişkindir.

Temyiz isteminde, dava konusu demirin stoklarındaki diğer demirlerle birlikte dahilde satılarak 14.1.1983 günlü 1/15 sayılı 181.533.149 TL.lık fiş ile vergisinin tahakkuk ettirildiği, ödeme emriyle istenen miktarın ödenmesi halinde vergide mükerrerlik olacağı iddia edilmekte ise de; söz konusu 15.512 kg. demirin iç piyasada satıldığı hususu mahkemede iddia edilmediği gibi tevsik de edilemediğinden verilen kararda bir isabetsizlik görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle dayandığı hukuki ve kanuni nedenlerle gerekçesi yukarıda açıklanmış bulunan mahkeme kararı, aynı gerekçe ve nedenlerle Dairemizce de uygun görülmüş olup, temyiz dilekçesinde ileri sürülen iddialar sözü geçen kararın bozulmasını sağlayacak durumda bulunmadığından temyiz isteminin reddine, kararın onanmasına, 1000,— (Bin) lira maktu ilam harcının temyiz edenden alınmasına 11.5.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.
DANIŞTAY
Yedinci Daire

Esas No : 1982/2439

Karar No : 1984/258

Özeti : İhracat muafliğinden yararlanabilmek için malın imal yerinden çıkmadan önce istihsal vergisi beyannamesinin vergi dairesine verilecek nakliye tezkeresi alınması gerekeceği ve bu konuda ileri sürülen iddiaların tümünün 6183 sayılı Kanunun 58. maddesinde sayılan iddialar kapsamında kabulü ile ödeme emrine yapılan itiraz sırasında incelenmesinin zorunlu olduğu Hk.

Davacı : .....

Vekili : Av.....

Davalı : Çinili Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davanın Özeti : Ürettiği sinter magnezitin büyük bir kısmını, gider vergisi beyannamesi vermeden ve nakliye tezkeresi almadan ihraç ettiği iddiası ise, daha önce 6802 sayılı Gider Vergisi Kanununun 6. maddesi uyarınca tahakkuk ve tecil edilen gider vergisinin tahsili amacı ile müvekkili kurum adına düzenlenip tebliğ edilen ödeme emrini; 6183 sayılı Kanunun 58. maddesi hükmüne göre, kendisine ödeme emri tebliğ edilen şahsın böyle bir borcu olmadığı veya kısmen

ödediği veya zamanaşımına uğradığı yolunda tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde alacaklı tahsil dairesine ait itiraz işlerine bakan vergiler itiraz komisyonu nezdinde itirazda bulunabileceği, maddede açıkça belirtildiği gibi ödeme emrine itirazın belli konularda inhisar ettiği, yükümlülerin ancak bu hususlardan birini veya birkaçını iddia ederek ödeme emrine itirazda bulunabilecekleri, olayda ise, maddede belirtilen hususlar hakkında herhangi bir iddiada bulunulmadığı, şirketin istihsal vergisinden muaf olduğu iddia edilerek verginin tahakkukuna itiraz edildiği, ödeme emri safhasında verginin tahakkukuna itiraz edilemeyeceği gerekçesi ile aynen onayan Eskişehir Vergiler İtiraz Komisyonunun 23.10.1981 gün ve 1125 sayılı kararının; müvekkili şirketin sermayenin büyük kısmının Etibank'a ait olduğu ve ürettiği sinter magnezitin önemli bir bölümünü yurt dışına sattığı, dış satımın çok güç şartlar altında yapıldığı, davaya konu olan malın Sovyetler Birliğine satıldığına ihtilâfsız bulunduğu, malın gemiye yüklendiği tarihte beyannamelerini vererek nakliye tezkeresinin alındığı ve bu tarihte tahakkuk eden verginin tecil edildiği, bu durumda herhangi bir vergi borcu bulunmadığı ve dilekçede yazılı diğer iddialarla sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra bozulması isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Cevap süresi geçtikten sonra verilmiştir.

Danıştay Savcısı Figen Er'in Düşüncesi : Uyuşmazlık, yükümlü şirketin ihrac ettiği 2700 ton sinter magnezit için 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 6. maddesi uyarınca tarih ve tahakkuk ettirilerek tecil olunan vergilerin maddede öngörülen koşullara uyulmadığından bahisle ödeme emri ile istemesinden doğmuş bulunmaktadır.

Bozulması istenilen komisyon kararında; ödeme emrine vaki itirazın, 6183 sayılı Kanunun 53. maddesinde öngörülen itiraz nedenlerine uyulmadığından reddine karar verilmiştir.

6802 sayılı Kanunun 6. maddesinin ikinci fıkrasında; imalat veya istihsalatını kısmen memleket haricine çıkanlar için mal imâl ve istihsal yerinden çıkmadan evvel vergi dairesine maddenin (b) bendinde yazılı bilgileri içeren beyannamenin verilmesi üzerine verginin tarh ve tahakkuk ettirilerek tecil olunacağı hükmü yer almakta ,aynı kanunun 7. maddesinde ise; 6. maddede yazılı şartlardan herhangi birine riayet edilmemesi halinde evvelce tecil edilmiş olan verginin Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun hükümlerine göre tahsil olunacağı öngörülmektedir.

Dava konusu olayda da tarh ve tahakkuk ettirilerek 6 ay süre ile tecil edilen vergilerin ihracat beyannamesinin imal ve istihsal yerinden çıkmadan Vergi Dairesine sunulmadığından bahisle yukarıda sözü edilen 7. madde uyarınca Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre ödeme emri ile tahsili yoluna gidilmiştir.

Vergilerin tarh ve tahakkuk ettirilerek aynı anda tecil edilmeleri ihracaati desteklemek amacıyla 6802 sayılı Kanunun 6. maddesiyle sağlanan bir olanaktır. Ancak muafiyet koşullarına uyulmadığının ileri sürülmesi halinde vergiler tahsil edilebilir hale gelmektedir. Vergiye itiraz da ancak bu devrede mümkün olabilir. Vergilerin tarh ve tahakkuku safhasında uyuşmazlık bulunmadığından itiraz söz konusu olamaz, uyuşmazlık tecil olunan verginin terkinin yoluna gidilmeyip, ödeme emri ile istenmesi halinde doğmaktadır ki bu durumda, ihracat muafli-

ğına ilişkin şartların ihlal edilmediği yolundaki iddiaların, «borcun bulunmadığı» kavramı içinde mütalası gerekir.

Bu itibarla ödeme emrine vaki itirazın 58. maddesindeki nedenlere uymadığından reddinde isabet görülmemiştir.

Ancak malın imal ve istihsal yerinden 19.7.1980 - 22.7.1980 tarihleri arasında çıktığı, ihracat beyannamesinin ise yüklemenin bittiği 22.7.1980 tarihinde Vergi Dairesine verildiği anlaşılmakla, 6. maddede yazılı şartlardan birisine uyulmadığı görülmektedir. Bu durumda daha önce tecil edilen vergilerin kanunun 7. maddesi uyarınca ödeme emri ile istenilmesinde mevzuata aykırılık bulunmadığından, ödeme emrinin onaylanması yolundaki komisyon kararında sonuç itibarıyla isabetsizlik görülmemiştir.

Davanın bu nedenle reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince duruşma için belli edilen günde gelen davacı şirket vekili Av. .... ile davalı idareyi temsilen hazine vekili Av. Mustafa Yavanoğlu dinlenip, Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan ve taraflara son söz verildikten sonra, Tetkik Hâkimi Cengiz Divanhoğlu'nun açıklamaları dinlenerek işin gereği görüldü:

6802 sayılı Yasanın 6. ve 7. maddeleri uyarınca tarh ve tahakkuk ettirilen gider vergileri aynı anda vergi dairesince tecil edildiğinden bu aşamada, yani tahakkuk safhasında bir ihtilâfın doğması olasılığı söz konusu olmamaktadır. Bu konudaki uyuşmazlıklar ancak, muafiyet koşullarına uyulmaması nedeni ile, daha önce tarh ve tahakkuk ettirilip tecil edilen vergilerin tahsilini sağlamak amacı ile ödeme emri tebliğ edilmesi halinde ortaya çıkmaktadır.

Konunun bu özellikleri nedeni ile, ödeme emrine yapılan itiraz sırasında, tahakkuka ilişkin olsa dahi, ileri sürülen iddiaların tümünü, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 58. maddesinde sayılan iddialar kapsamı içine kabul etmek gerekeceğinden, itirazı reddeden dava konusu komisyon kararının gerekçesinde bu yönden isabet bulunmamakta ise de, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun «İhracat muafiyeti» başlığını taşıyan 6. maddesinde, «ilk ve yardımcı maddeleri için istihsal vergisi ödenmemiş vergiye tabi istihsalat ve imalatına münhasıran memleket haricine çıkaran müstahsil veya imalatçılar adına vergi tahakkuk ettirilmez. Bu türlü imalat veya istihsalatını kısmen memleket haricine çıkaranlar için mal imal veya istihsal yerinden çıkmadan evvel vergi dairesine aşağıdaki (b) işaretli bentte yazılı malumatı havi olarak verilecek beyanname üzerinde vergi tarh ve tahakkuk ettirilerek tecil olunur» hükmü yer almıştır.

Yine aynı maddenin (b) ve (c) bentlerinde ise, verilen bu beyanname üzerine iki nüsha nakliye tezkeresi alınması gerektiği ve nakliye tezkeresi alınması tarihinden itibaren altı ay içinde üretimin ihraç edildiğini gösterir gümrük idaresinden belge almak kayıt ve şartı ile tecil olunan verginin terkin olunacağı belirtilmiştir.

Madde hükmünden açıkça anlaşıldığı gibi, üretimin kısmen yurt dışına ihracı haline gider vergisinin tecil ve terkinin, malın imal veya istihsal yerinden çık-

madan evvel vergi dairesine beyannamenin verilmiş, nakliye tezkeresinin alınmış ve verginin tarh ve tahakkuk ettirilmiş olması koşuluna bağlanmıştır. Nakliye tezkeresinin mal ihraç edilmeden önce imal ve istihsal yerinde iken alınması gerektiği koşulu ile güdülen amaç, ihraç edilecek malın beyannameye uygunluğunun denetlenmesini sağlamaktır.

Olayda ise, ihraç edilecek malların gemiye 17 Temmuz 1980 ilâ 22 Temmuz 1980 tarihleri arasında yüklendiği, dolayısıyla bu tarihlerde istihsal yerinden çıktığı halde, gerek nakliye tezkeresinin, gerekse beyannamenin verildiği sırada düzenlenen tahakkuk fişinin incelenmesinden, yükümlü şirket tarafından tanzim edilen «İhraç Edilecek Maddelere ait İstihsal Vergisi Beyannamesinin» Vergi Dairesi Müdürlüğüne 22.7.1980 gününde ibraz edildiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda, beyannamenin, ihracatın fiilen gerçekleştirilmesinden sonra verildiği ve ihracattan sonra nakliye tezkeresi alındığını kabul etmek zorunluluğu doğmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, ihraç edilecek malın beyannameye uygunluğunun denetlenmesi olanağının ortadan kalkmış olması ve 6802 sayılı Kanunun 6. maddesinde ihracat muafılığı için öngörülen koşulların yerine getirilmemiş bulunması nedeni ile, daha önce tahakkuk ve tecil edilen vergilerin tahsilini sağlamak amacıyla düzenlenip tebliğ edilen ödeme emrini onayan dava konusu komisyon kararı sonucu itibarıyla yerinde görüldüğünden davanın reddine, davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre takdir edilen 5.000,— (Beşbin) lira vekalet ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine, 1.000,— (Bin) lira maktu ilâm harcı peşin alındığından ayrıca harç alınmasına yer olmadığına, fazla yatırılan 1350,— (Binüçyüzelli) lira harcın istem halinde davacıya iadesine 14.2.1984 gününde oybirliği ile karar verildi.

— 0 —

GİDER VERGİSİ (BANKA VE SİGORTA MUAMELELERİ) VERGİSİ

T. C.

DANIŞTAY

Yedinci Daire

Esas No : 1983/1310

Karar No : 1984/575

Özeti : İhracat garantili yatırım kredisi için banka lehine tahakkuk eden faizin vergiden müstesna olduğu; bu nedenle düzeltme yoluyla geri verilmesi gerektiği Hk.

Davacı : .....

Davalı : Maliye ve Gümrük Bakanlığı

Davanın Özeti : .....'ye açtıkları ihracat garantili yatırım kredisi için 9.12.1981 dönemi hakkında banka lehine tahakkuk ettirilen faiz üzerinden ödedikleri 2.039.288,— lira tutarındaki banka ve sigorta muamele vergisinin düzeltme yoluyla geri verilmesi yolundaki isteklerini; «7/1117 ve 7/5821 sayılı kararnamelerde yatırım kredilerinin alınması ve vadelerinde tasfiye edilmesine kadar yapılacak işlemlerin vergi, resim ve harçlardan istisna edildiği-

nin hükme bağlandığı, olayda ise açılan kredinin ilk ödeme tarihinin 10.11.1983 tarihinde başladığı, bu durumda kredinin açıldığı 9.12.1981 tarihinden 10.11.1983 tarihine kadar geçen süre içinde yapılan muameleler dolayısıyla alınan paraların istisnadan yararlanamayacağı» gerekçesiyle reddeden Maliye Bakanlığının 8.7.1983 gün ve 28202-115/46277 sayılı işleminin; ihracat garantili yatırım kredilerine ilişkin faizlerin banka ve sigorta muamele vergisinden muaf olduğu öne sürülerek iptali istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Kredilerin harcanması ile ilgili işlemlerin vergiden istisna edilmediği, uyumsuzluk konusu kredinin ilk iki yılı ödemesiz olmak üzere 5 yıllık sürede ödenmesi gerektiği, ilk taksit tarihinin 10.11.1983 olduğu, ilk taksit tarihi ile son taksit süresi içindeki işlemlere vergi, resim ve harç istisnasının uygulanacağı ancak ödemesiz devre olan 9.12.1981 tarihi ile 10.11.1983 tarihi arasında alınan faizin kullanma faizi olduğu tutanakla saptandığı için istisnadan yararlanamayacağı, 213 sayılı Kanununun 118. maddesinin 3. bendine göre düzeltme yapılabilmesi için açık olarak vergi mevzuuna girmeyen veya vergiden müstesna bulunan bir gelir üzerinden vergi alınmış olması gerektiği, olayda ise söz konusu faizin vergiden istisna edilmiş olup olmadığı hususunun tartışmalı olduğu, bu durumda ödenmiş olan vergilerin düzeltme yoluyla geri istenemeyeceği öne sürülerek davanın reddi savunulmuştur.

Danıştay Savcısı Figen Er'in Düşüncesi : Dava, davacı Yapı ve Kredi Bankası A. Ş. tarafından, ... tesisleri adına, 20 birimlik bir TIR filosu yatırımını gerçekleştirmek üzere ve her yıl 1.000.000,— \$ olmak üzere, 5 yılda 5 milyon Amerikan doları karşılığı dış navlun geliri sağlamak kaydıyla verilen orta ve uzun vadeli yatırım kredisi faizleri üzerinden tahakkuk ettirilen Banka ve Sigorta Muameleleri vergisinin 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 118/3 maddesi uyarınca geri verilmesi yolundaki başvurunun reddine ilişkin Maliye Bakanlığı işleminin iptali istemiyle açılmış bulunmaktadır.

..... tesislerinin 20 birimlik TIR filosu yatırımını gerçekleştirmek ve karşılığında 5 milyon \$ dış navlun geliri sağlamak üzere DPT'den Teşvik Belgesi ve yatırımla ilgili orta ve uzun vadeli ihracat garantili yatırım kredilerinde vergi, resim ve harç istisna belgesini haiz bulunduğu ihtilâfsızdır.

Uyumsuzluk, bu istisna belgesinin münhasıran kredinin alınması, emre amade hale, kullanılabilir duruma gelmesine ilişkin işlemleri mi, yoksa kullanılmasına ilişkin işlemleri de kapsayıp kapsamadığı, başka bir deyişle açılmış olan bir kredinin harcanması safhasına ilişkin işlemlerin vergi, resim ve harç istisnasından yararlanıp yararlanmayacağına ilişkin olup, bu haliyle tamamen hukuki bir anlaşmazlık niteliğindedir. Vergi uyumsuzluklarının çözüm yeri ise mali yargı organlarıdır.

Vergi Usul Kanununun vergi hataları düzenleyen 116 ncı maddesinde ise; vergi hatası; vergiye ilişkin hesaplarda veya vergilendirmede yapılan hatalar yüzünden haksız veya eksik vergi istenmesi veya alınması olarak tanımlanmış, Kanunun 118 inci maddesinin 3 nolu bendinde de, mevzuda hatanın açık olarak vergi mevzuuna girmeyen veya vergiden müstesna bulunan gelir, servet, madde, kıymet, evrak ve işlemler üzerinden vergi istenmesi veya alınması olarak belirlenmiştir.

Dava konusu olayda ise açık bir vergilendirme hatası bulunmadığından, uyuşmazlığın çözümü ancak mali yargı organlarında mümkün olabilirdi.

Bu nedenle davacı şirketten 6802 sayılı Kanununun 28 inci maddenin amir hükmüne dayanılarak tahsil edilen banka ve sigorta muameleleri vergisinin Vergi Usul Kanununun yukarıda sözü edilen 118/C maddesine göre geri verilmesine olanak bulunmadığından davanın reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hakimi Nurhan Akkar'ın açıklamaları dinlenildikten sonra işin gereği görüşüldü:

Uyuşmazlık davacı Banka tarafından bir şahsa açılan ihracat garantili yatırım kredisi için, kredinin açıldığı tarih olan 9.2.1981 gününden 31.3.1982 tarihine kadar geçen sürede banka lehine tahakkuk eden faizin banka ve sigorta muamele vergisinden müstesna bulunup bulunmadığı, vergiden istisna edilmiş ise yanlışlıkla ödemiş bulunan verginin düzeltme ve şikayet yoluyla geri istenip istenmeyeceği noktasından doğmuş bulunmaktadır.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 116. maddesinde vergi hatası «vergiye müteallik hesaplarda veya vergilendirmede yapılan hatalar yüzünden haksız yere fazla veya eksik vergi istenmesi ve alınmasıdır.» şeklinde tanımlanmış 120. maddesinde vergi hatalarının, ilgili vergi dairesi müdürü tarafından düzeltileceği hükme bağlanmış ve hesap hataları ile vergilendirme hatalarının neler olduğu 117. ve 118. maddelerde açıklanmıştır. 118. maddenin 3. bendinde «Mevzuda hata», açık olarak vergi mevzuuna girmeyen veya vergiden müstesna bulunan gelir, servet, madde, kıymet, evrak ve işlemler üzerinden vergi istenmesi veya alınması olarak tanımlanmıştır. Bu maddeye göre eğer bir gelir, açık olarak vergiden istisna edilmiş olmasına rağmen yanlışlıkla vergisi ödenmiş ise bu verginin, düzeltme yoluyla geri istenmesi mümkündür. O halde olayda, kredi faizinin açık olarak vergiden müstesna olup olmadığının öncelikle saptanması zorunludur.

İhracatın geliştirilmesi ve kalkınma planının uygulanması için alınacak tedbirleri düzenleyen 261 ve 933 sayılı Kanunlar uyarınca çıkarılan ve 10.8.1970 günlü Resmî Gazete'de yayımlanan 7/1117 sayılı kararnamenin 1. maddesinin (a) bendinde «Açılacak ihracat kredileri ve bızatihi ihracat muameleleriyle ilgili olarak bankaların (T. C. Merkez Bankası dahil) ve sigorta şirketlerinin yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar 6802 sayılı Kanuna göre alınmakta olan banka ve sigorta muameleleri vergisinden» istisna edilmiştir. Bu kararnameye ek olarak çıkarılan ve 13.2.1973 günlü Resmî Gazete'de yayımlanan 7/5821 sayılı kararnamenin 1. maddesinde ise «Yatırımların gerçekleşme safhasında teşebbüslere açılan ihracat garantili yatırım ile gemi inşaatı ve gemi inşaatı tesisleri ile ilgili orta ve uzun vadeli kredilerde, bu krediler vadelerinde tasfiye edilinceye kadar 7/1117 sayılı kararname ile yürürlüğe konan ihracatın Tesviki ve Geliştirilmesi Esaslarına Dair Kararın 1. maddesi hükmü uygulanır» denilmektedir. Her iki kararnamenin birlikte incelenmesinden anlaşılacağı üzere ihracat garantili yatırım kredileriyle ilgili olarak bankaların ve sigorta şirketlerinin yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar açıkça banka ve sigorta muamele vergisinden istisna edilmiştir. Bu istisnanın, krediler vadelerinde tas-

fiye edilinceye kadar süreceği de, 7/5821 sayılı kararnamede açıklanmıştır. Dolayısıyla bu krediler için banka lehine tahakkuk edecek faizler, krediler vadelerinde tasfiye edilmek koşuluyla vergiye tabi değildir. Nitekim Maliye Bakanlığının 20.5.1976 günlü 72 sayılı Genel Tebliğinin 11 - B/1 - C bölümünün ikinci paragrafında; açılan kredi dolayısıyla gerek ilgili bankanın, gerek T. C. Merkez Bankasının tahakkuk ettirdikleri veya ettirecekleri paraların vergiye tabi tutulmamacığı açıklanmış, yine 17.2.1981 ve 19.3.1982 günlü Resmî Gazetelerde yayımlanan 81/2, 82/2 sayılı tebliğlerin 122. ve 123. maddelerinde istisnanın, kredinin alınması ve ödenmesine (vadelerinde tasfiye edilinceye kadar) taallük eden her türlü banka muameleleri sebebiyle ödenmesi gereken vergi, resim ve harçlara şamil olduğu belirtilmiştir. O halde açılan kredi için banka lehine tahakkuk edecek faizin vergiden müstesna edildiği hususu tartışmalı değildir. Yani açıkça vergiden istisna edilmiştir.

Davacı Bankanın iadesini istediği banka ve sigorta muamele vergisinin, hangi muameleden doğduğu, yani bu verginin, doğrudan doğruya kredinin kullanılmasından diğer bir ifade ile kredinin borçlu uhdesinde kalmasından dolayı tahakkuk eden faiz üzerinden mi ödendiği, yoksa kredinin harcanması, yatırımda kullanılması amacıyla yapılan bir muameleyemi ilişkin bulunduğu hususunun tartışmalı olup olmadığına gelince;

Davacı tarafından Vergi Dairesi Müdürlüğüne verilen 14.7.1982 günlü ilk dilekçelerde aynen; «Orhan Ağaçalı adına açılan 107.000.000.— TL. lık ihracata yönelik yatırım kredisi hesabına (kredinin tamamı üzerinden) tahakkuk ettirilen faizin sehven % 15 gider vergisi alınmış olup, Bankamıza iadesi için gerekli işlemlerin yapılması» denilmektedir. Maliye Bakanlığının emri üzerine gerek Banka ve gerekse Orhan Ağaçalı'nın defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 10.1.1983 gün ve 179/1 sayılı inceleme raporunun 8. ve 9. sahifelerinde; kredinin alınması ile ilgili muameleler ile kredinin geri ödenmesine kadar yapılan muamelelerin vergiden istisna edildiği açıklandıktan sonra, ilk taksidin 10.11.1983 tarihinde başladığı o halde ilk taksit ile son taksit arasındaki süre için vergi istisnası uygulanacağı, kredinin açıldığı tarihten ilk taksit tarihine kadar geçen sürenin ise vergiden müstesna bulunmadığı açıklanmıştır. Bu açıklamanın gerekçesi olarak da; «Banka yetkilileri; bu süredeki faizin, krediyi kullanma (harcama) faizi olduğunu ifade etmişlerdir.» denilmiştir. Oysa raporda sözü edilen 13.10.1982 günlü ifade tutanağında banka yetkilileri, söz konusu verginin, kredinin «harcanma faizi» ile ilgisi bulunmadığını, bunun kredinin «kullanma faizi» olduğunu beyan etmişlerdir. Bu ifadeden anlaşılmaktadır ki «kullanma» sözcüğü ile anlatılmak istenen; kredinin borçlu uhdesinde kalmasıdır. Yoksa kredinin «harcanması» değildir. Esasen inceleme elemanın, banka hesaplarını da incelemek suretiyle düzenlediği raporda bu faizin, harcama ile ilişkin bir işlemde doğduğu hususunu kanıtlayacak bir belge veya işlem gösterilmemiştir. Kaldı ki bankanın, borçlu adına açtığı orta vadeli kredi hesabına, bu kredinin harcanmasından dolayı bir faiz tahakkuk ettirmesi olanağı da yoktur ve düşünülemez. Bu açıklamalardan varılan sonuç şudur ki; olayda, kredinin harcanmasından dolayı tahakkuk eden bir faiz ve buna ilişkin bir vergi söz konusu bulunmamaktadır. Uyuşmazlık tamamen borçlunun krediyi kullandığı süre için tahakkuk edecek faize vergi uygulanıp uygulanmayacağı noktasında toplanmaktadır. Zaten davalı Bakanlıkça tesis edilen dava konusu işlemde söz konusu verginin, harcamadan doğan bir faize ilişkin olduğu için değil, ödemesiz sürede tahakkuk eden faize ilişkin olduğu gerekçesiyle iadesi istemi reddedilmiş bulun-

maktadır. Böyle olunca inceleme elemanınca değişik biçimde yorumlanan anlaşmazlık konusu olayda açık bir vergi istisnasının mevcut bulunduğu sonucuna varılmaktadır.

Sonuç itibariyle, uyumsuzluk konusu verginin; açık olarak vergiden istisna edilen bir gelir üzerinden alındığı ve bu nedenle düzeltme yoluyla geri verilmesi gerektiği anlaşıldığından aksi yönde tesis edilen işlemin iptaline, aşağıda dökümü yapılan 1300,— (Binüçyüz) lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine, fazla yatırıldığı anlaşılan 600,— (Altyüz) lira harcın istem halinde davacıya geri verilmesine 15.3.1984 günü oyçokluğu ile karar verildi.

AYRIŞIK OY

Yapı ve Kredi Bankası A. Ş.'ti Aksaray Şubesinin Orhan Ağacli adına açtığı krediden 6802 sayılı Kanunun 28 inci maddesi hükmü uyarınca % 15 oranında toplam 2.039.288,— lira kestiği gider vergisinin vergilendirme hatası nedeniyle iadesi istenmekte ise de, Maliye Bakanlığı'nın 72 seri No.lu genel tebliği ile Devlet Planlama Teşkilatının 122 ve 123 nolu tebliğleri müvacehesinde vergi, resim ve harç istisnasının kredinin alınmasında uygulanacağı, kredinin kullanılması diğer bir deyimle harcanması halinde ise istisnadan faydalandırılmayacağı öngörülmüş bulunmaktadır.

Şu durumda açık bir vergilendirme hatasından söz edilmesi mümkün görülmediğine göre yetkili vergi mahkemesine başvurulmadan doğrudan doğruya Daniştay'a açılan davanın incelenme olanağı bulunmamaktadır.

Bu nedenle davanın reddi gerekeceği düşüncesiyle çoğunluk kararına karşıyım.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Yedinci Daire

Esas No : 1982/4249

Karar No : 1984/1146

Özeti : Bankanın yurt dışında bulunan muhabir banka nezdindeki döviz alacaklarını başka dövizlere tahvil ederek elde ettiği gelirin Banka ve Sigorta Mu. Verg. tabi tutulacağı Hk.

Davacı : .....

Vekili : Av. ....

Davalı : ..... Gider Vergileri Dairesi Müdürlüğü

Davanın Özeti : Döviz tahvil işlemlerinden lehe kalan paralar nedeniyle ihtirazi kayıtlarla verilen beyanname üzerinden Haziran 1981 dönemi için banka adına salınan gider vergisini; «6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28. maddesi ile banka ve sigorta şirketlerinin her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paraların banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olduğunun hükme bağlandığı, sözü geçen kanun maddesinden banka ve sigorta şirketlerinin muamelelerinin çeşidine bakılmadan yapmış oldukları bütün faaliyet ve mua-

melelerinde lehlerine aldıkları paraların vergiye tabi tutulmak istendiğinin anlaşıldığı, bu bakımdan bir bankanın üçüncü şahıslarla yaptığı muameleler neticesinde bankanın lehine nakden veya hesaben bir farkın kalmış olmasının vergiyi doğuran olay olduğu, incelenen dosyadan ödevli bankanın yurt dışında bulunan muhabirin banka nezdindeki döviz alacaklarını bu maksatla kullanarak başka dövizlere tahvil ettiği, bu muameleler sonucunda hesaplarda kayıtlı dövizlerin alış kurlarına göre Türk lirası tutarlarının karşılıklı mukayesesi yapılarak lehte ve aleyhte farkların doğduğu ve netice hesaplarında takip edilerek zararların kârlardan mahsubu sonucunda bankanın lehine fark tesbit edildiği, o nedenle ödevli bankanın yukarıda zikri geçen madde uyarınca tahvil ettiği dövizlerden dolayı lehine kalan paranın vergiye tabi tutulmasında kanuna aykırılık görülmediği, ödevli vekili itiraz dilekçesinde; yapılan döviz tahvil muameleleri sonucu aleyhte veya lehte zuhur eden farkların (devalüasyon) denilen değerlemeye tabi tutulduğunu ve netice hesaplarına intikal ettirilen bu farkların kurumlar vergisi matrahını ilgilendirdiğini, diğer yandan yapılan muamelelerin kambiyo muameleleri olduğunu, olaya sadece % 005 oranında vergi tatbik edilmesi gerektiğini, arbitraj muamelesinden dolayı vergi tarh edildiği takdirde mükerrer vergilendirmenin söz konusu olacağını iddia etmekte ise de; muhabir bankada mevcut dövizin kur farkından faydalanmak amacıyla diğer bir dövizle değiştirilmesinin ayrı kambiyo işlemi, üçüncü şahıslara yapılan kat'i döviz satışının ise ayrı kambiyo işlemi olduğu, banka nezdindeki dövizin değer kazanacağı tahmin edilen diğer bir dövizle tahvil işlemi ile yine elde bulunan dövizlerin normal satış işlemi ayrı ayrı vergiyi doğuran olaylar olduğundan olayda vergi mükerrerliğinin söz konusu olmadığı» gerekçesiye onayan İtiraz Komisyonununun 13.10.1981 gün ve 1781 sayılı kararının; döviz tahvil işlemlerinde nakden veya hesaben lehe kalan bir paranın söz konusu olmadığı bu işlemin kambiyo muameleleri olarak sadece % 005 oranında vergiye tabi tutulması gerektiği, Bankalarının gerekmedikçe bu işleme başvurmadığı, esasen kâr amacıyla böyle bir işlem yapılmasına yasal olanak bulunmadığı, tahvil işleminin sadece fiktif bir fark yarattığı, öne sürülerek bozulması istenmektedir.

Savunmanın Özeti: Yasal dayanağı bulunmadığından bahisle davanın reddi gerektiği yolundadır.

Damştay Savcısı Figen Er'in Düşüncesi: Uyuşmazlık, yükümlü bankanın yurt dışındaki muhabir bankalarda bulunan yabancı paralardan herhangi birini diğer bir yabancı para ile değiştirmesinden oluşan müsbet fark dolayısıyla, adına kusur cezalı gider vergisi salınmasından doğmuş bulunmaktadır.

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28 b maddesinde; banka ve sigorta şirketlerinin her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paraların banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olduğu hükme bağlandıktan sonra, kanununun 31. maddesinde verginin matrahının 28. maddede yazılı paraların tutarı olduğu belirlenmiş, aynı maddenin 2. fıkrasında ise; kambiyo alım ve satım muamelelerinde kambiyo satışlarının tutarının vergiye matrah olacağı öngörülmüştür. Sözü edilen 28. madde bankaların ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun aldıkları paraların vergiye tabi olduğunu hükme bağladığına göre, döviz tahvil işlemleri nedeniyle yükümlü banka lehine kur farkından doğan kârında uyuşmazlık döneminde geçerli olan % 25 oranında vergiye tabi olacağı açıktır. Döviz tahvil işlemlerinin nedeninin spekülatif amaçla uygulanan arbitraj işlemi olmayıp, müşterilerin gereksinimlerini karşılamak üzere muhabir bankalardaki dövizlerin di-

ğer bir dövizle değiştirilmesi amacına yönelik bulunması, bu işlemlerden dolayı banka lehine doğan müsbet farkın sözü edilen 28. madde uyarınca vergilendirilmesine engel değildir.

Bu tür kambiyo alım satım işlemleri nedeniyle % 25 ve % 005 olmak üzere iki ayrı vergi oranı uygulanır olmasının ilk bakışta olayda mükerrer vergilendirme bulunduğu varsayımını uyandırabileceği doğrudur. Ancak uygulanan her iki verginin matrahi farklı olup aynı matraha iki ayrı vergi oranı uygulanmış olmadığından mükerrer vergilendirmeden söz etmeye olanak yoktur. Zira % 25 vergi oranı döviz tahvil işlemlerinden dolayı banka lehine oluşan müsbet fark matrah alınmak suretiyle uygulanmakta, % 005 oranındaki verginin matrahını ise, 6802 sayılı Kanununun 31. maddesi uyarınca kambiyo satışlarının tutarı oluşturmaktadır. Yani birisinde vergiyi doğuran olay banka lehine doğan kârdır. Diğerinde ise kambiyo alım ve satım muamelelerinde kazanç sağlanmış olup olmadığı bakılmaksızın kambiyo satış tutarları vergiye matrah alınmaktadır. Bu itibarla olayda mükerrer vergilendirme söz konusu olamaz.

Açıklanan nedenlerle mevzuata uygun bulunan komisyon kararına karşı açılan davanın reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hakimi Nurhan Akkar'ın açıklamaları dinlenildikten sonra işin gereği görüldü :

Dayandığı hukuki ve kanuni nedenlerle gerekçesi yukarıda açıklanmış bulunan İtiraz Komisyonu kararı, aynı gerekçe ve nedenlerle Dairemizce de uygun görülmüş olup, davada ileri sürülen iddialar sözü geçen kararın bozulmasını sağlayacak durumda bulunmadığından davanın reddine 5245.— lira nisbi ilâm harcının davacıdan alınmasına 6.6.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Yedinci Daire

Esas No : 1982/3811

Karar No : 1984/327

Özeti : Bankanın, kamulaştırılan gayrimenkulünden lehine kalan para Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine tabi olduğu Hk.

Davacı : .....

Vekili : Av. ....

Davalı : ..... Gider Vergileri Dairesi Müdürlüğü

Davanın Özeti : Davacı şirkete ait olup, P.T.T. tarafından kamulaştırılarak bedeli şirket adına bankaya yatırılan işhanının kamulaştırma bedelinin beyan edilmediği gerekçesiyle Temmuz 1978 dönemi için ikmalen salınan kaçakçılık cezalı banka ve sigorta muamelesi vergisini; «6802 sayılı Kanununun 28. maddesine göre banka ve sigorta şirketlerinin her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden ve

ya hesaben aldıkları paraların banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olduğu, kanunun bu tedvin şekline göre şirketlerin yalnız banka ve sigorta muameleleri değil bütün faaliyet ve muameleleri dolayısıyla vergiye tabi tutulduğu, üstelik anılan şirketlerin herhangi bir geliri istihsal için yaptıkları masraflar dikkate alınmaksızın brüt gelir veya lehe kalan paraların tamamı üzerinden vergilendirileceğinin açıkça hükme bağlandığı incelenen olayda kamulaştırma işlemi nedeniyle yükümlü şirket ile P.T.T. arasında cebri bir satış muamelesinin cereyan ettiği ve sonuçta 2.100.000 liranın yükümlü şirket lehine kaldığı, bu durumda vergi dairesince yapılan işlemde kanuna aykırı bir durum görülmediği, nitekim gayrimenkul satışlarından lehe kalan farkların vergiye tabi olduğu hususunun Danıştay'ca da kabul edildiği, kaçakçılık cezasına gelince; olayın yoruma mütehamil olmadığı, bu vergi ile ilgili beyannamelerde gayrimenkul satış farklarına ilişkin matrah için sütun ayrıldığı, ayrıca ihtirazi kayıtlarda olan beyanname verilmediği gibi Maliye Bakanlığında bilgi de istenilmediği, bu nedenle kaçakçılık cezası uygulanmasının yerinde olduğu» gerekçesiyle onayan İstanbul 4 nolu Muvazzaf İtiraz Komisyonunun 28.4.1980 gün ve 343 sayılı kararının; kamulaştırmanın 1972 yılı vergi değeri üzerinden yapıldığı bu nedenle aleyhte bir fark doğduğu, tarhiyatın varsa lehe kalmış fark üzerinden yapılması gerektiği gayrimenkulün gerçek değerinin çok fazla olduğu ve şirket lehine bir fark kalmadığı, kaldı ki şirketin mal varlığından gayrimenkulün çıktığı, onun yerine bedelinin kaim olduğu, kamulaştırmanın cebri satış sayılamayacağı, 6802 sayılı Kanununun 28. maddesine göre vergilendirme yapılabilmesi için banka veya sigorta şirketi tarafından yapılmış bir muamele bulunması gerektiği, Danıştay kararlarında, gayrimenkul satışlarından lehe kalan farkın (kârın) vergilendirileceğinin hükme bağlandığı olayda ise lehe bir fark kalmadığı öne sürülerek bozulması istenmektedir.

Savunmanın Özeti: Yasal dayanağı bulunmadığından bahisle davanın reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Savcısı Gülşen Mutlu'nun Düşüncesi: Uyuşmazlık sigorta şirketinin taşınmaz malının kamulaştırılması nedeniyle aldığı paranın banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olup olmadığına ilişkindir.

6802 sayılı Gider Vergisi Kanununun 28. maddesine göre, banka ve sigorta şirketlerinin her ne nam ile olursa olsun yapmış oldukları, bütün işlemler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakten veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

Olayda ise yükümlüye ait taşınmaz malın kamulaştırma yoluyla zorunlu satış söz konusu olup bu muameleden ötürü Gider Vergisine alınması yasa maddesi gereğidir.

Açıklanan nedenle itiraz komisyonunca tarhiyatın onanmasında isabetsizlik bulunmadığından davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hakimi Nurhan Akkar'ın açıklamaları dinlendikten sonra işin gereği görüldü :

Uyuşmazlık, yükümlü şirket bilançosunun aktifinde kayıtlı bulunan işhanının kamulaştırılması nedeniyle alınan kamulaştırma bedelinin banka ve sigorta muamele vergisine tabi tutulup tutulmayacağı noktasından doğmuştur.

Dosyanın incelenmesinden; yükümlüye ait işhanının P.T.T. Genel Müdürlüğü tarafından kamulaştırılarak 2.100.000 lira tutarındaki kamulaştırma bedelinin T.C. Ziraat Bankasına bloke olarak yatırıldığı kamulaştırma kararının kesinleşmesinden sonra bedelin şirkete ödenmesi için 18.7.1978 günü bankaya talimat verildiği, yükümlü tarafından açılan tezyidi bedel davasının ise süre yönünden reddildiği, 18.7.1978 günü tahsil edilebilir hale gelen kamulaştırma bedelinin Temmuz 1978 dönemi ve bundan sonraki dönem beyannamelerine dahil edilmediği, işhanının şirketin 1977 takvim yılı bilançosunun aktifinde kayıtlı olup bu yıl sonu itibarıyla kendisini amorti ettiği anlaşılmıştır.

6802 sayılı Kanununun 28. maddesinde banka ve sigorta şirketlerinin her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paraların banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olduğu hükme bağlanmıştır. Maddenin incelenmesinden görüleceği üzere banka ve sigorta şirketlerinin sadece banka muamelelerinden dolayı değil herne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla lehlerine kalan paralar vergiye tabi tutulmuştur. Bu nedenle örneğin gayrimenkul satışlardan dolayı lehe kalan paralar, banka ve sigorta şirketlerinin iştiraklerinden sağladığı kârlar gibi banka muamelesi niteliği taşımayan işlemlerden lehe kalan paralar vergi kapsamına girmektedir. Gayrimenkullerin kamulaştırılması durumuna gelince; kamulaştırma işlemi her ne kadar malikin rızası dışında gerçekleşen bir işlem niteliğinde bulunmakta ise de kamulaştırılan gayrimenkulün bedelinin (ki bunun miktarı ister malik tarafından beyan edilen vergi değeri üzerinden hesaplanırsa isterse rayiç bedelin tesbiti ile bulunsun) malike ödenmesi zorunlu olduğuna göre kamulaştırmanın cebri satış niteliğinde bulunduğunun kabulü gerekmektedir. Kamulaştırma sonucunda banka veya sigorta şirketi lehine nakden veya hesaben kalan bir para bulunduğuna ve kanunda, her ne şekilde olursa olsun yapılan bütün muameleler dolayısıyla lehe kalan paralar vergiye tabi tutulmuş olup, yükümlülerin rızaları dışında gerçekleşen muamelelerin vergiden istisna edildiğine dair bir hüküm yer almadığına göre kamulaştırma işleminin de vergilendirilmesi gerekmektedir.

Davacının; kamulaştırma bedeli olarak ödenen miktarın gayrimenkulün gerçek değerinden çok düşük olduğu, dolayısıyla gerçekte şirket lehine bir para kalmadığı yolundaki iddiasına gelince; 213 sayılı Vergi Usul Kanununun «Amortismanın mevzuu» başlıklı 313. maddesinde; işletmede bir yıldan fazla kullanılan ve yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz bulunan gayrimenkuller ile diğer iktisadi kıymetlerin, bunların kullanılacakları süre zarfında yok edilmesinin amortismanın konusunu teşkil ettiği belirtilmiş, 328. maddesinde de amortismanı tabi iktisadi kıymetlerin satılması halinde alınan bedel ile bunların envanter defterinde kayıtlı değerleri arasındaki farkın kar ve zarar hesabına geçirileceği hükme bağlanmıştır. Olayda ise yükümlü şirketin 1977 takvim yılı bilançosunun aktifinde 58.680 lira olarak kayıtlı olan gayrimenkul aynı yıl ayrılan 58.680 lira tutarındaki amortisman ile itfa edilmiş olduğundan 1978 yılında ödenen kamulaştırma bedelinin tümü bu yıl itibarıyla şirketin lehine kalan miktarı oluşturmaktadır. Dolayısıyla verginin kamulaştırma bedelinin tamamı üzerinden hesaplanmasında yasaya aykırı bir yön bulunmamaktadır. Gayrimenkulün gerçek değerinin daha yüksek olduğu yolundaki iddia, tezyidi bedel davasının konusunu teşkil ettiğinden vergilendirmeden doğan bu dava sırasında gözönüne alınmasına olanak yoktur.

Cezaya gelince; olayda kamulaştırma bedelinin beyannameye dahil edilmiş olmasında yükümlüye kasıt izafe edilemeyeceğinden kusur cezası yerine kaçakçılık cezası kesilmesinde isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın vergi aşı yönünden reddine, ceza yönünden kısmen kabulü ile itiraz komisyonu kararının cezaya ilişkin kısmının bozularak, kaçakçılık cezasının kusura çevrilmesine, reddedilen kısım üzerinden hesap edilen 3070.— (Üçbinyetmiş) Lira nisbi ilâm harcının davacıdan alınmasına re'sen ve nihai olarak 20.2.1984 günü oyçokluğu ile karar verildi.

AZLIK OYU

6802 sayılı Kanununun 28. maddesi uyarınca vergilendirme yapılabilmesi için banka ve sigorta şirketleri tarafından yapılmış bir muamelenin var olması zorunludur. Kamulaştırma işlemi ise tek taraflı bir tasarruf olup bu konuda sigorta şirketi tarafından yapılmış bir muamele bulunmamaktadır. Böyle olunca da vergilendirme için gerekli koşullardan biri gerçekleşmediğinden davacı adına yapılan ikmal tarhiyatının dayanağı kalmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle itiraz komisyonu kararının bozularak tarhiyatın terkinin gerektiği oyu ile verilen karara karşıyım.

— 0 —

GİDER VERGİSİ (BİNA İNŞAAT VERGİSİ)

T. C.

DANIŞTAY

Yedinci Daire

Esas No : 1982/4518

Karar No : 1984/1048

Özeti : Tek katlı inşaatlarda merdiven boşluğu ve sığınak alanlarının Bina İnşaat Vergisine tabi olmadığı Hk.

Davacı : ..... Emlak Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davalı : .....

Davanın Özeti : 1981 yılı için 20.7.1981 tarihli beyannameye istinaden salınan bina inşaat vergisini, «dosyanın incelenmesinden inşaatın genişliğini, 20.7.1981 tarihinde verdiği beyanname ile sığınak 3 m², zemin 95 m², otopark 25 m² olarak bildiren yükümlü inşaat projesinde değişiklik yaptıktan sonra aynı inşaatın genişliğini 23.7.1981 tarihli inşaat vergisi beyannamesiyle bu defa sığınak 3 m², zemin 85 m², otopark 10 m² olarak beyanda bulunduğu inşaat ruhsatının söz konusu ikinci beyana göre vergi tutmadığından inşaat vergisi ödenmeden alındığı, yükümlünün ilk beyanı üzerine düzenlenen tahakkuk fişi ile saptanan inşaat vergisine itirazda bulunduğu anlaşıldığı, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 2351 sayılı Yasanın 5. maddesiyle değişik 45. maddesi bina inşaat vergisi mükelleflerinin ilgili belediyeye tasdik edilmiş yazılı beyanı üzerine tarholunur hükmünü taşımakta olup, aynı yasaya 1318 sayılı Finansman Yasasının 67. maddesiyle üçüncü bölüm olarak eklenen ve 2351 sayılı Yasanın 2. maddesiyle değişik ek madde 2 nin

(g) fıkrasına göre de inşaat alanına (vergi matrahına) hangi bölümlerin dahil olduğu ve 100 m² yi aşmayan konut birimlerinin vergiye tabi tutulmayacağına hüküm altına alınmış bulunduğu, yine aynı yasa belediye imar ve yapı kontrol memurlarının inşaat ve iskân ruhsatlarının verilmesinden önce ilgili vergi dairesince tanzim edilmiş bina inşaat vergisinin ödendiğini gösterir belgeleri talep etmeye ve muhafazaya mecbur olduklarının, gerekli verginin tamamen ödenmesinden önce ruhsat veren belediye ve muamele yapan tapu memurlarının verginin ödenmesinden mükelleflerle birlikte sorumlu bulduklarını açıkça belirlediği, olayda yükümlünün belediyece tasdikli kendi beyanına dayanılarak hesaplanan inşaat vergisine beyanda maddi hata vardır diyerek ödememesi halinde, vergi dairesinin böyle bir hatanın söz konusu olup olmadığını araştırması ve hata varsa Vergi Usul Yasasına göre gerekli düzeltmeyi yapması ve düzeltme sonucuna göre gerekli vergisinin ödenip ödenmediği dikkate alınarak inşaat ruhsatının verilmesinde vergi yönünden sakınca olup olmadığını Belediyeye bildirmesi gerektiği, yani Vergi Dairesi her inşaat için bir beyannameyi esas alıp işlemleri aynı beyannameye göre sonuçlandırması gerektiği, bu bakımdan Vergi Dairesinin aynı inşaat için iki beyanname kabul edip, birinci beyana göre vergi hesaplaması ve böyle bir vergi varken vergi tutmayan ikinci bir beyanı da kabul ederek inşaat ruhsatının verilmesinde sakınca olmadığını Belediyeye bildirmek suretiyle vergisi tamamen ödenmeden inşaat ruhsatının verilmesini sağlamış olmasında yasal isabet olmadığı, öte yandan gerek Belediye Başkanlığının 25.9.1981 tarih ve 3388/2739 sayılı yazılarına ek olarak verdiği 30.9.1981 gün ve 3474/2806 sayılı yazılarından ve gerekse komisyonca yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen 16.9.1981 tarihli bilirkişi raporundan, yükümlünün ilk beyanının doğru olduğunun anlaşıldığı, herne kadar yükümlü inşaat projesini sonradan değiştirmişse de inşaatın projesini değiştirilmeden önceki duruma göre yapılmaya devam edildiği saptandığından, yükümlünün bu konuya ilişkin iddiasında isabet görülmediği, ancak yukarıda sözü edilen bilirkişi raporunda beyan edilen inşaat alanının 3 m² sini sığınak, 9.88 m² sini merdiven boşluğu olduğu saptandığından, yükümlüce ilk beyanname ile bildirilen toplam (13 m² — 95 m² — 25 m²) = 123 m² lik inşaat alanından, yasanın yukarıda belirtilen (g) bendi gereğince (9.88-3) 12.88 m² nin düşülmesi gerektiği, buna göre vergiye tabi alanının 123 — 12.88 = 110.22 m² olduğu, inşaat vergisi tutarının da 110 X 250 = 27.500 — (27.500 x % 5) = 28.875 olacağı» gerekçesiyle değişiklikle onayan İtiraz Komisyonunun 15.10.1981 tarih ve 281 sayılı kararının; İtiraz Komisyonunun bilirkişi marifetiyle yaptırdığı tesbitle inşaatın ilk projeye göre yapıldığı tesbit edildiğine göre tüm inşaat sahası olan 123 m² üzerinden yapılan tarhiyatın yerinde olduğu, merdiven boşluğunun ancak çok katlı binaların genel girişi nedeniyle ortak yer sayılarak vergi dışında tutulabileceği, söz konusu inşaat tek katlı olduğuna göre bunun vergi dışı tutulamıyacağı ileri sürülerek bozulması isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti: Savunma verilmemiştir.

Danıştay Savcısı Güngör Göksu'nun Düşüncesi: Uyuşmazlık, salınan vergi ve cezayı değişikle onayan komisyon kararının, tarhiyatın aynen onanması ileri sürülerek bozulması isteğine ilişkindir.

2801 sayılı «Bazı Kamu Alacaklarının Özel Uzlaşma Yolu ile Tahsili Hakkında Kanun»un 8 inci maddesinin 1, 4 ve 5 numaralı bentlerinin birlikte incelenmesinden; yükümlülerin ihtilâf yaratmaktan vazgeçmeleri halinde idarenin de ihtilâf yaratmayacağı ve yaratılmış ihtilâfları sürdürmeyeceği, yasanın yürürlüğe girdiği

tarih itibariyle tarhiyatın bulunduğu en son safhada verilmiş olan kararın terkin kararı olması halinde, idarece ihtilâftan vazgeçileceği öngörülmüş olup, değişikliklerle onama kararları hakkında hüküm; karşılıklı olarak istemden vazgeçme şeklinde düzenlenmiş ise de, olayda olduğu gibi, sadece vergi dairesinin ihtilâf yarattığı durumlarda, ihtilâfın yükümlü tarafından sürdürülmediği ve kararın kısmi terkin niteliği taşıdığı nazara alındığında, idarenin de ihtilâftan vazgeçmiş sayılması gerektiğinden, uyuşmazlık hakkında karar verilmesine yer olmadığı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hakimi Aylâ Perktaş'ın açıklamaları dinlenilerek işin gereği görüldü :

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununa 1318 sayılı Finansman Kanununun 67. maddesi ile eklenen Bina İnşaat Vergisine ilişkin ek 2. maddenin 2471 sayılı Kanununun 1. maddesi ile değişik (h) bendinde; «inşaat alanı (sığınak, merdiven sahanlığı, müşterek garaj, depo, kalorifer ve kapıcı dairesi gibi ortak yerlerden gelen paylar ve kömürlükler hariç özel garaj ve depo gibi müstemilat dahil) 100 m² yi aşmayan konut birimleri ile nüfusu 20 binden az olan belediye sınırları içinde (mücvir sahalar dahil) yapılan her türlü bina inşaatının bina inşaat vergisinden müstesna olduğu» hükme bağlanmıştır.

Bu durumda İtiraz Komisyonunca, yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucuna göre 20.7.1981 tarihli ilk beyana uygun olarak toplam 123 m² olarak yapıldığı anlaşılan inşaatın bina inşaat vergisi matrahının; yine bilirkişi incelemesi sonucunda tesbit edilen merdiven boşluğu ve sığınak alanlarının düşülmesi suretiyle tadilinde, yukarıda açıklanan madde hükmü karşısında isabetsizlik görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine 18.5.1984 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Yedinci Daire

Esas No : 1984/127

Karar No : 1984/1074

Özeti : Noksan ödenen inşaat vergisinin, bu verginin ödenmesinde mükellefle birlikte müteselsil sorumlu olan belediye fen memurundan da istenebileceği Hk.

Temyiz Eden : ..... Emlâk Vergi Dairesi Müdürlüğü

Karşı Taraf : .....

İstemin Özeti : ....., ve ....., tarafından, ..., Kültür Mahallesi, 11 pafta, 45 ada, 30 parsel üzerinde 1978, 1980 ve 1981 yıllarında yapılan inşaatla ait ruhsatların verilmesi sırasında bina inşaat vergisinin noksan ödenmesine yol açtığı gerekçesiyle sorumlu sıfatıyla Belediye Fen Memuru Gülsen Dedeoğlu adına salınan kusur cezalı bina inşaat vergisini; «Ek tarhiyatın, inşaatı yapan ve bina

inşaat vergisi beyannamesini veren yükümlüler adına yapılması gerekirken doğrudan doğruya Fen Memuru adına yapıldığı, Bina İnşaat Vergisi Kanununda, verginin yükümlüsünün, inşaat ruhsatını alanlar ile bazı hallerde mal sahibi olduğunun belirtildiği, 6802 sayılı Kanunun, bina inşaat vergisi ile ilgili ek 2. maddesine göre belediye memurlarının, sadece verginin ödenmesinde sorumlu olduğu, 213 sayılı Kanunun 8. maddesine vergi yükümlüsünün, kendisine vergi borcu terettübeden kişi, vergi sorumlusunun ise, verginin ödenmesi bakımından vergi dairesine muhatap olan kişi olarak tanımlandığı, bu hükümler gözönüne alındığında, vergi tarhiyatının mükellef adına yapılması ve tahakkukun kesinleşmesinden sonra mükellefçe ödenmemesi halinde verginin ödeme emri ile sorumludan istenmesi gerektiği, dolayısıyla vergi sorumlusunun, tarhiyat safhasında muhatap alınmayacağı, olayda ise mükellef adına tarh ve tebliğ edilip kesinleşmiş bir vergi borcu bulunmadığının anlaşıldığı» gerekçesiyle terkin eden Elâzığ Vergi Mahkemesinin 13.10.1983 gün ve 1983/193 sayılı kararının; Kanunun, bina inşaat vergisi ile ilgili ek 2. maddesinde, verginin ödenmesi bakımından belediye memurlarının, mükellefle birlikte müteselsilen sorumlu olduğunun belirtildiği, uyumsuzluk konusu inşaatla ilgili verginin noksan hesaplandığının inceleme raporu ile anlaşıldığı, Fen Memurunun, tarhiyat üzerine önce uzlaşmaya gittiği, sonra da uzlaşmayı kabul etmeyerek dava açmak suretiyle vergi alacağını sürüncemede bırakmayı amaçladığı öne sürülerek bozulması istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Cevap verilmemiştir.

Danıştay Savcısı Gülşen Mutlu'nun Düşüncesi : Temyiz dilekçesinde öne sürülen hususlar 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının 49 uncu maddesinin 1. fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymayıp Vergi Mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında, anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddiyle Vergi Mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hakimi Nurhan Akkar'ın açıklamaları dinlendikten sonra işin gereği görüldü :

Uyumsuzluk, ... Kültür Mahallesi, 11 pafta, 45 ada, 30 parsel üzerinde yapıtırılan inşaata ilişkin bina inşaat vergisinin noksan ödendiğinin inceleme raporu ile saptandığı gerekçesiyle noksan yatırıldığı öne sürülen verginin, kusur cezaı olarak, sorumlu sıfatıyla Belediye Fen Memuru Gülşen Dedeoğlu'ndan istenmesinden doğmuş bulunmaktadır.

Vergi Mahkemesi, bina inşaat vergisi yükümlüsünün, inşaat ruhsatını alan şahıslar olduğu, noksan alındığı öne sürülen vergilerin, önce, yükümlü adına tahakkuk ve tebliğ edilmesi ve tarhiyatın kesinleşmesinden sonra yükümlüler tarafından verginin ödenmemesi halinde ancak o zaman sorumlu sıfatıyla Belediye Fen Memurundan ödeme emri ile istenmesi gerektiği, vergi sorumlularının, tarhiyat aşamasında vergiye muhatap alınmayacağı gerekçesiyle ek tarhiyatı terkin etmiştir.

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununa 1318 sayılı Finansman Kanunu ile eklenen ve 66. maddeden sonra gelen bina inşaat vergisine ilişkin ek 2. maddede; «Ge-

rekli verginin tamamen ödenmesinden önce ruhsat veren belediye ve muamele yapan tapu memurları, verginin ödenmesinden mükellefler ile birlikte müteselsilen sorumludur.» hükmü yer almış, üçüncü kısımdaki ek 3. maddede de bina inşaat vergisini, inşaat, ilâve veya tadilat için inşaat ruhsatı alanların ödeyeceği belirtilmiş bulunmaktadır. Bu hükümler karşısında uyuşmazlığın çözümü, bina inşaat vergisinin noksan ödenmesi halinde, mükellef ile birlikte müteselsilen sorumlu tutulan belediye fen memurları adına da tarhiyat yapıp yapılamıyacağının saptanmasına bağlıdır.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 8. maddesinde mükellef; vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu terettübeden kişi, sorumlu ise; verginin ödenmesi bakımından alacaklı vergi dairesine karşı muhatap olan kişi olarak tanımlanmış, son fıkrasında ise; «Bu kanunun müteakip maddelerinde geçen mükellef tabiri, vergi sorumlularına da şamildir.» hükmü yer almıştır. Bu hükümden anlaşılacağı üzere Kanunun diğer maddelerinde mükellefler hakkında getirilen görev, sorumluluk ve haklar, aksine bir hüküm bulunmayan hallerde vergi sorumluları için de aynen geçerli olmaktadır. Kanunun «Vergi ihtilâfları» başlıklı beşinci kitabında da aksine hüküm bulunmadığına ve vergi sorumluları, vergi borcundan mükellef ile birlikte müteselsilen sorumlu olduklarına göre, kendilerinden istenen vergi ve cezaya, tarhiyat aşamasında itiraz etme hakkına sahip buldukları açıktır. Aksi halde mükellefiyet (veya sorumluluk), vergiyi doğuran olay, vergi oranı, tarh zamanasını, kaçakçılık kastının bulunmaması gibi tarhiyatın tebliği üzerine ileri sürülebilecek nitelikteki itirazlarda bulunamamaları durumu ortaya çıkar. Sorumluların, mükellef tarafından itiraz edilmemek suretiyle kesinleşen tarhiyatlardan sonra doğrudan doğruya ödeme emrine muhatap olmaları ise ödeme emri aşamasında borçlulara tanınan kısıtlı itiraz nedenleri ve usulleri içinde kalanları gibi aleyhe sonuç doğurur.

Bu itibarla, vergi sorumluları adına tarhiyat yapılmasında yasal engel bulunmadığına ve müteselsilen sorumluluk söz konusu olduğuna göre Vergi Mahkemesinin işin esasına girerek ek tarhiyatın gerek miktar ve gerekse kanuni unsurları açısından yerinde olup olmadığını incelemesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle temyiz konusu Vergi Mahkemesi kararının bozulmasına, 680,— (Altyüzseksen) lira posta pulu giderinin karşı taraftan alınarak Vergi Dairesi Müdürlüğüne verilmesine 22.5.1984 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Kanunda, vergi sorumlularının, verginin ödenmesi bakımından mükellef ile birlikte müteselsilen sorumlu oldukları hükme bağlandığından tahakkuk işleminin verginin yükümlüsü adına düzenlenip tebliğ edilmesi gerekmektedir.

Olayda ise verginin, yükümlüler adına değil doğrudan vergi sorumlusu adına tarh ve tebliğ edildiği anlaşıldığından, tarhiyatın terkinin hakkındaki Vergi Mahkemesi kararında bir isabetsizlik bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddi gerektiği oyu ile verilen karara karşıyız.

GİDER VERGİSİ (İSTİHSAL VERGİSİ)

T. C.

DANIŞTAY

Yedinci Daire

Esas No : 1982/7487

Karar No : 1984/329

Özeti : Geçici olarak yurt dışına gönderilen pirinç fırını curuf ve artıklarından elde edilip yurda ithal edilen külçe çinko, 6802 sayılı Kanun uyarınca Gider Vergisine tabi olduğu ve ihraçtan önce vergiye tabi tutulmamış ise yeni değer üzerinden, aksi halde kazandığı değer üzerinden vergisinin alınacağı Hk.

Davacı : Maliye ve Gümrük Bakanlığı

Davalı : .....

Davanın Özeti : Geçici olarak yurt dışına gönderilen pirinç fırını curuf ve artıklarından elde edilip İstanbul Giriş Gümrük Müdürlüğü'nün 18.1.1982 gün ve 28411 sayılı beyannamesiyle ithal edilen külçe çinko için yeni değeri üzerinden salınan istihsal vergisini; «Anlaşmazlığın yükümlü tarafından külçe halinde ihraç edilen çinkonun izabe edilerek tekrar yurda getirilişinde gümrük idaresince istihsal vergisine tabi tutulmak istenmesinden doğduğu, 1615 sayılı Kanununun 132/2 - d bendinde izabe suretiyle yabancı maddelerden temizlenmek veya elektrolize edilmek gibi maksatlarla geçici olarak yurt dışına gönderilen maden cevherlerinden elde edilen ve mamul sayılmayan, imalâтта ilk madde olarak kullanılan külçe ve kütük halinde saf gümüş, kurşun, demir, bakır ve sair madenlerden vergi alınmayacağı hükme bağlandığından ithal edilen çinko için de gümrük vergisi alınmadığı, 6802 sayılı Kanununun 12/b maddesinde bu tür madenlerin istihsal vergisine tabi olacağı öngörülmüş ise de muahhar kanun olan 1615 sayılı Kanununun 174. maddesindeki hüküm karşısında gümrük vergisi alınmayan söz konusu eşya için istihsal vergisi de alınmayacağı» gerekçesiyle terkin eden Gümrük Hakem Kurulunun 15.7.1982 gün ve 264/17232 - 82/345 sayılı kararının; 6802 sayılı Kanununun 12/b maddesinin parantez içi hükmü uyarınca söz konusu eşyanın I numaralı tablonun 2/C - b pozisyonuna göre vergiye tabi tutulması gerektiği ileri sürülerek bozulması istenmektedir.

Savunmanın Özeti : İhraç edilen pirinç fırını curuf ve artıklarının başlangıçta cevher ve konsantre safhasından curuf ye artık safhasına geçerken istihsal vergisine tabi tutulduğu, bu nedenle izabe işleminden sonra yurda getirilen külçe çinkonun hariçte gördüğü ameliye ile kazandığı değer farkı üzerinden istihsal vergisine tabi tutulması gerektiği, esasen ithal edilen çinko, I numaralı tablonun 2/C - b pozisyonuna girmediğinden istihsal vergisine tabi olmadığı, zira bu pozisyonun, maden cevherinden elde edilen madenleri kapsadığı, nitelik uyumsuzluk konusu çinkonun vergiden tamamen muaf olduğundan, bahisle davalı Bakanlığa ayrıca başvurarak ödenen vergilerin geri verilmesini istedikleri öne sürülerek davanın reddi savunulmuştur.

Danıştay Savcısı Figen Er'in Düşüncesi : Dava, pirinç fırınlarından çıkan artıkların yurt dışında izabe ve flotasyon yoluyla arıtılması sonunda elde edilen

bakır ve çinkonun hariçte gördüğü değer üzerinden salınan istihsal vergisini terkin eden Gümrük Hakem Kurulu kararının bozulması istemi ile açılmıştır.

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 12 nci maddesinin (b) bendinde; Gümrük Kanununun 21 inci maddesinin 4 üncü fıkrası gereğince muvakkat olarak ihraç edildikten sonra geri gelen eşya gümrük kanununa göre gümrük vergisinden muaf olsa dahi bu kanunla vergiye tabi tutulmuş bir hal iktisap ettiği takdirde ihraçtan evvel dahilde istihsal vergisine tabi tutulmuş ise, hariçte gördüğü ameliye ile kazandığı değer farkı, aksi takdirde yeni değeri üzerinden istihsal vergisine tabi tutulur» denmekle, muvakkat olarak yurt dışına gönderilen eşyanın istihsal vergisi açısından özel bir hüküm getirmiştir. Özel hüküm bertaraf edilerek, 1615 sayılı Gümrük Kanununun 174 üncü maddesindeki genel hüküm uygulanması suretiyle, uyumsuzluk konusu eşyanın istihsal vergisinden istisna edilmesi genel hukuk kuralına aykırı düşmektedir.

İşlem dosyasının incelenmesinden; davacının gerek Gümrükler Genel Müdürlüğüne, gerekse Gümrük Hakem Kuruluna vâki itirazlarında, yurt dışına gönderilen çinko ve bakırın evvelce dahilde istihsal vergisi ödenmiş olduğundan bahisle hariçte gördüğü ameliye ile kazandığı değer farkı üzerinden istihsal vergisine tabi tutulması gerektiğini iddia ettiği anlaşılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, davanın kabulü ile uyumsuzluk konusu eşyanın dahilde istihsal vergisine tabi tutulup tutulmadığı ve ne oranda vergiye tabi tutulduğu hususları araştırıldıktan sonra bir karar verilmek üzere Gümrük Hakem Kurulu kararının bozulması gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hakimi Nurhan Akkar'ın açıklamaları dinlenildikten sonra işin gereği görüşüldü:

Uyumsuzluk, geçici olarak yurt dışına gönderilen pirinç fırını curuf ve artiklarından izabe suretiyle elde edilen külçe çinkonun yurda ithali sırasında yurt dışında gördüğü ameliye ile kazandığı değer farkı üzerinden mi yoksa, yeni değeri üzerinden mi istihsal vergisine tabi tutulacağı noktasından doğmuş bulunmaktadır.

Davacı Bakanlık, ithal edilen külçe çinkonun, 6802 sayılı Kanunun 12. maddesinin (b) bendi parantez içi hükmü uyarınca yeni değeri üzerinden vergiye tabi olduğunu öne sürmekte, davalı ise yeni değeri üzerinden değil yurt dışında gördüğü işlem sonucu kazandığı değer farkı üzerinden vergilendirilmesi gerektiğini, esasen ithal konusu çinkonun, 6802 sayılı Kanuna bağlı I numaralı tablonun 2. pozisyonuna girmediğini, dolayısıyla hiç vergi alınmayacağını öne sürmektedir.

1615 sayılı Kanunun 174. maddesinde, bu Kanun ve Gümrük Giriş Tarife Cetveli ile gümrük vergisinden muaf olan eşyanın aynı zamanda gümrüklerde tahsil olunan her türlü vergi ve resimlerden (tekel resimleri dahil) de muaf olduğu hükme bağlanmıştır. Esasen 6802 sayılı Kanunun 12. maddesinin (b) bendinde de, yukarıdaki 174. maddede sözü edilen eşyanın istihsal vergisinden muaf olduğu hükmü yer almış, parantez içinde ise; bu hükme istisna getirilerek «Gümrük Kanununun 21. maddesinin 4. fıkrası gereğince muvakkat olarak ihraç edildikten sonra geri gelen eşya Gümrük Kanununa göre gümrük vergisinden muaf olsa dahi bu kanunla vergiye tabi tutulmuş bir hal iktisabettiği takdirde... istihsal vergisine tabi tutulur.» denilmiştir. Buna göre 6802 sayılı Kanunun 12/b maddesi

parantez içi hükmünde tanımlanan nitelikteki bir eşyanın, gümrük vergisinden muaf olsa dahi istihsal vergisine tabi olduğu açıktır.

Geçici olarak yurt dışına gönderilen maddelerden elde edilen bir madenin, yurda ithali sırasında istihsal vergisine tabi tutulabilmesi için geri gelen eşyanın, istihsal vergisine tabi tutulmuş bir hal iktisabetmesi zorunlu olduğuna göre ithal edilen çinkonun, 6802 sayılı Kanun uyarınca vergiye tabi olup olmadığı hususunun öncelikle çözümü gerekmektedir.

6802 sayılı Kanunun 1. maddesine göre; bu Kanuna bağlı 1, 2, 3 ve 4 numaralı tablolarda yazılı mamullerin Türkiye'ye ithali istihsal vergisine tabi bulunmaktadır. 1 sayılı tablonun 2. pozisyonunda «Madenler» başlığı altında «Her nevi maden cevherlerinden ve demir hurdalarından izabe, flotasyon ve benzeri sanayi ameliyeleri ile elden edilen ilk istihsal maddelerinden ve bunların halitalarından» imal olunan maddeler yer almakta, pozisyonun (A) bendinde demir; (B) bendinde bakır; (C) bendinde sair madenler sanayi grubu, (D) ve (E) bentlerinde ise akaryakıtlar ile sıvılandırılmış petrol gazı vergiye tabi tutulmuş bulunmaktadır. (C) bendindeki sair madenler sanayi grubu, istihsal müesseselerinde imal edilen saf veya karışımli külçe, sıvı, çubuk, levha, boru, profil, pul, şerit, tel, toz ve yaprak şeklindeki bilimum mamulleri kapsamaktadır. Buna göre çinko madeninın gerek saf, gerekse başka maddelerle karışımli hali (C) bendi uyarınca vergiye tabi bulunmaktadır. Davalının da belirttiği üzere saf çinko doğrudan maden cevherinden elde edilebildiği gibi halitalardan, curuf ve artıklardan elde edilmesi de mümkündür. Hatta bazı madenlerin, bazı hallerde doğrudan doğruya halita halinde olarak elde edildiği bilinen bir gerçektir. Bu durumda 1 sayılı tablonun 2. pozisyonuna giren maddelerin mutlaka maden cevherinden elde edilmesinin zorunlu olmadığı, halitalardan elde edilen madenlerin de pozisyona dahil bulunduğunun kabulü zorunludur. 2. pozisyonda «halitalardan» ibaresinin yer alması, (C) bendi kapsamına «gerek saf ve gerekse karışımli» madenlerin dahil bulunması, karışımli madenlerin ise çoğunlukla maden cevherinin tasfiye edilerek saflaştırılmasından sonra saf madenlerin eritilip karıştırılmasıyla elde edilmesi de bu hususu doğrulamaktadır. 6802 sayılı Kanunun 68. maddesinin 1. bendinde pirinç imalâtının vergiden müstesna tutulmuş olması da göstermektedir ki sadece maden cevherinden elde edilen madenler değil, cevher niteliğinde bulunmayan maden veya karışımlardan elde edilen ürünler de vergiye tabi bulunmaktadır. 2. pozisyonun (D) bendinde akaryakıtların, (E) bendinde de sıvılandırılmış petrol gazının yer almış olması da bunu doğrulamaktadır. Dolayısıyla ithal konusu çinkonun cevherden değil de pirinç fırınları curuf ve artıklarının izabesinden elde edilmiş olması, vergilendirmeye engel teşkil etmemektedir.

Uyuşmazlık konusu çinkonun hangi değeri üzerinden vergilendirileceği hususuna gelince; Kanunun 12/b maddesinde yer alan kıstasa göre; geçici olarak yurt dışına gönderildikten sonra geri gelen eşya ihraçtan evvel dahilde istihsal vergisine tabi tutulmuş ise hariçte gördüğü ameliye ile kazandığı değer farkı üzerinden, aksi takdirde yeni değeri üzerinden vergilendirilecektir. Davacı Bakanlık, çinkonun yeni değeri üzerinden vergiye tabi olduğunu öne sürmekte ise de geçici olarak yurt dışına gönderilen pirinç fırınları curuf ve artıklarını oluşturan bakır ve çinko madeni 6802 sayılı Kanunun 1 numaralı tablosunun 2. pozisyonu uyarınca vergiye tabi bulunmakta, davalı yükümlü de pirinç imalinde kullanılan bakır ve çinkonun vergili olarak satın alındığını öne sürmektedir. Bu durumda geçici olarak yurt dışına gönderilen eşyanın ihraçtan evvel istihsal vergisine tabi tutulup tutul-

madığının, tutulmuş ise geri gelen eşyanın hariçte gördüğü ameliye ile kazandığı değer farkının ne olduğunun tesbiti gerekmekte, daha önce vergiye tabi tutulmamış ise yeni değeri üzerinden aksi halde kazandığı değer farkı üzerinden vergilendirilmesi zorunlu bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle tarhiyatın terkinine ilişkin Gümrük Hakem Kurulu kararının bozulmasına, yukarıda belirtilen hususlar araştırılıp yeniden karar verilmesi için dosyanın yetkili vergi mahkemesine tevdi edilmek üzere İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilmesine 400, - (Dört yüz) lira posta pulu giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesinde 20.2.1984 günü oybirliği ile karar verildi.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Yedinci Daire

Esas No : 1980/807

Karar No : 1984/623

Özeti : Kalsiyum sülfatla mahlût sarı demir oksit Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin 28-23 pozisyonunda yer aldığı, ve imal ve teslimi 6802 sayılı Kanuna bağlı 1, sayılı tablonun 12. pozisyonu uyarınca İstihsal Vergisine tabi olduğu Hk.

Davacı : .....

Vekili : Av. ....

Davalı : ..... Gider Vergileri Dairesi Müdürlüğü

Davanın Özeti : İmal ve teslim edilen «sarı demir oksit» nedeniyle 1972 yılı için beyanname vermeyen yükümlü adına re'sen takdir yoluyla salınan kaçakçılık cezalı gider vergisini; «sarı demir oksitin, 6802 sayılı Kanuna bağlı I numaralı tablonun 12. pozisyonunda öngörülen hüküm gereğince istihsal vergisine tabi tutulabilmesinin, bu pozisyon ile atıf yapılan Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin 28. faslında kayıtlı maddelerden olmasına bağlı bulunduğu, 5383 sayılı Kanununun 16. maddesi uyarınca idari ve kazai tatbikata esas tutulmak üzere yayımlanan izahnamenin 217. şahifesindeki açıklamaya göre: terkinde ağırlık itibarıyla % 70 ve daha fazla (Fe₂O₃) formülü dahilinde kombine demir bulunan tabii demir oksidi asıllı boyayıcı toprakların 28.23. pozisyonunda yer aldığı, bu pozisyonun ayrıca sun'i oksitler ile hidroksitleri de kapsadığı benzeri imalat işi ile uğraşan bir başka firmanın uyumsuzluğu dolayısıyla yaptırılan bilirkişi incelemeleri sonucunda düzenlenen rapor ile ..... Gümrükler Başmüdürlüğü Kimyagerliği raporunda uyumsuzluk konusu maddenin demir oksit hidroksitlerden olduğunun saptandığı, bu dosyadaki madde ile aynı olması nedeniyle sözü edilen dosyadaki raporların emsal olarak alınmasında bir usulsüzlük bulunmadığı, bu durumda ve Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin başındaki «Tarifenin Tefsiri Hakkındaki Umumi Kaidelerden» 2 ve 3 numaralı kaideler de gözönüne alındığında uyumsuzluk konusu eşyanın 28.23. pozisyonuna girdiğinin kabulü gerektiği ancak yanlış hesaplama sonucunda

231.579, - lira fazladan bulunan miktarın matrahtan indirilmesi gerektiği, ceza kanununda ise, sarı demir oksidin hangi pozisyona girdiği hususunun yoruma dayalı olması ve bu nedenle yükümlüye kasıt izafe edilememesi karşısında kaçakçılık cezasının kusura çevrilmesinde yasaya aykırılık bulunmadığı» gerekçesiyle değişiklikle onayan Temyiz Komisyonu 5. Dairesinin 12.3.1980 gün ve 1980/172 sayılı kararının, imal ve teslim ettikleri sarı demir oksitlerin, kalsiyum sulfatla mahlüt halde bulunduğu, 28.23 pozisyonunda ise saf haldeki demir oksitlerin bu pozisyona, mahlüt haldekilerin ise 32.07. pozisyonuna girdiğinin belirtildiği, bu durumda uyumsuzluk konusu maddenin, 28.23 pozisyonu kapsamında mütalâa edilerek İstihsal vergisine tabi tutulmasının yerinde olmadığı, kanunlarda açıkça vergiye tabi olduğu belirtilmeyen maddelerden vergi alınmasının, hukuk devleti ile bağdaşmayacağı, bilirkişi incelemesi yapılması gerektiği, olayda ceza kesilemeyeceği öne sürülerek bozulması istenmektedir.

Savunmanın Özeti: Yasal dayanağı bulunmadığından bahisle davanın reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Savcısı Nuri Karabağ'ın Düşüncesi: Dava 1974 yılı işlemleri incelenen firma tarafından imal edilen ve boya, deri lâstik ve seramik sanayilerinde boyayıcı madde olarak kullanılan demir oksitin, (sarı boya) Gümrük Giriş Tarife Pozisyonunun tayininde iki görüş bulunduğu, bu görüşlerden hangisinin gerçeği yansıttığı yolunda, İstanbul Teknik Üniversitesi Kimya Fakültesinden, inceleme elemanınca istenen bilgi sonucunda, anılan fakülteden yetkili bir profesörün düzenlediği raporda, sözü edilen demir oksidin, Gümrük Giriş Tarifesinin 28.23 pozisyonuna girdiği yolunda savunulan görüşe ve bu görüşü benimseyen inceleme raporuna istinaden davacı firma adına, 6802 sayılı Gider Vergisi Kanununun 1. maddesine göre, bu kanuna bağlı 1 sayılı tablonun 12. pozisyonunda öngörülen hüküm uyarınca tahakkuk ettirilen Gider Vergisi ile kesilen kaçakçılık cezasından, vergi aslını aynen, kaçakçılık cezasını ise, olayın yorumsa mütehammil bulunduğu gerekçesiyle kusura çevirmek suretiyle onayan Temyiz Komisyonu 5. Dairesinin 12.3.1980 günlü ve 1980/1377 sayılı kararının; firmaları tarafından fabrikalarında imal olunan sarı boyanın, kalsiyum sulfat ihtiva etmesi sebebiyle saf «demir oksit» olarak mütalaaasının mümkün olmadığı, diğer boyayıcı maddelerden olduğu ve müstahzar. (karışım, mahlüt) olan bu maddenin gümrük giriş tarife pozisyonunun 32.07.29 olması gerektiği, zira 1975 yılında firmaları tarafından Gider Vergi Dairesine yaptırılan kontrolde, ... Gümrük Başmüdürlüğünün 6.4.1975 tarih ve 148 sayılı raporları ile anılan mamulün Gümrük Giriş Tarife Pozisyonunun 32.97.29 olduğunu kanıtlayan belgelerin fotokopisini ibraz ettikleri ileri sürülerek bozulması isteğiyle açılmıştır.

Vergisi anlaşmazlık konusu edilen (sarı boyanın) demir oksitleri ve hidroksitlerinin, (Fe_2O_3), Gümrük Giriş Tarife İzahnamesinde; terkinde ağırlık itibarıyla % 70 ve daha fazla (Fe_2O_3), formülü dahilinde kombine demir bulunan tabii demir oksidi asıllı boyayıcı toprakların bu pozisyona girdiği, % 70 haddine erişilip erişilmediğinin tespitinde, ferrik oksit adı altında bütün demir muhteviyatının hesaba katılacağı, böylece terkinde % 84 nispetinde ferrik oksitin (kibu % 58,8) nispetinde saf demiri temsil edeceği, bu tabii demirli boyayıcı toprakların 28.23 G.G. Tarife pozisyonunda yer aldığı ve ayrıca, bilhassa ferrik oksitin (Fe_2O_3) formülü ile gösterildiği, demir (III) oksitin, dehidrate ferro sulfattan (demir II sulfattan) veya tabii demir oksitten elde edilmekte olup, umumiyetle kırmızı ve bazan da mor, sarımtırak veya siyah renkte ve ince zerrelili tozlar halinde bulun-

duğu, (demir minyumu, kuyumcu veya kolkotar) bunun ya saf halde yahut kil, ya da kalsiyum sülfatla (venedik kırmızısı) veya sair maddelerle mahlüt halinde bulunduğu, saf halde olanların 28.23 pozisyonunda, mahlüt halde bulunanların ise, 32 fasıl da yer aldığı belirtilmiştir.

İstanbul Teknik Üniversitesi Kimya Fakültesinde düzenlenen raporda, sarı boya içinde bulunan kalsiyum sulfatın yıkama yoluyla azaltılacağı ve bu suretle her zaman boya içinde bulunan demirin % nispetinin artırılacağı ve % 70 in de üstüne çıkarılacağı dolayısıyla sarı boyanın 28.23 pozisyonuna girmesi gerektiği izah edilmiştir.

Aynı konuda İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesince düzenlenen raporda ise; sentetik sarı demir oksit (Kalsiyum Sulfatlı) maddesinin hangi pozisyona girdiğinin, Gümrük Giriş Tarife Cetvelinde sarıh olarak belirtilmemiş olduğu, ancak bu maddenin bazik oksit sınıfına dahil bulunduğu ve Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin 32.07.29 pozisyonuna girmesi icabettiği belirtilmiştir.

Sonuç olarak; olayda, vergisi anlaşmazlık konusu edilen sarı boyanın Gümrük Giriş Tarife Pozisyonlarından hangisine (28.23 veya 32.07.29) girdiğinin kesinlikle saptanamadığı anlaşıldığından, yeniden bir bilirkişi incelemesi yaptırılarak sonucuna göre bir karar verilmek üzere dava konusu komisyon kararının bozulmasına karar verilmesi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince duruşma için belli edilen günde gelen davacı vekili Av. .... ile davalı vekili Hazine Avukatı Mustafa Yavanoğlu dinlenip savcının düşüncesi alındıktan ve taraf vekillerine yeniden söz verildikten sonra ara kararı ile getirtilen işlem dosyası incelenip, Tetkik Hakimi Nurhan Akkar'ın açıklamaları dinlenilerek gereği görüldü :

Olayda, yükümlü tarafından imal ve teslim edilen ile dahili sarfta kullanılan «sarı demir oksit» maddesinin, Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin 28.23. pozisyonuna girdiği gerekçesiyle 6802 sayılı Kanuna bağlı I sayılı tablonun 12. pozisyonu uyarınca re'sen istihsal vergisi tarhiyatı yapılmış, tarhiyatı değiştirerek onayan Temyiz Komisyonu kararı yükümlü tarafından dava konusu edilmiştir. Bu nedenle uyuşmazlığın çözümü, imal edilen «sarı demir oksit» isimli maddenin, Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin 28.23 pozisyonuna mı, yoksa yükümlünün öne sürdüğu üzere 32.07 pozisyonuna mı girdiğinin saptanmasına bağlı bulunmaktadır.

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununa bağlı I numaralı tablonun 12. pozisyonunda; Gümrük Tarife Cetvelinin 28. faslında (bu fashın 28.02, 28.42, 28.54, ve 28.58 sayılı pozisyonlarında kayıtlı bazı maddeler hariç) yer alan maddelerin, bu Kanun uyarınca % 18 oranında istihsal vergisine tabi olduğu hükme bağlanmıştır.

Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin «Kimya Sanayii ve buna bağlı Sanayiın müstahsalları» başlıklı VI. Bölümünde yer alan 28. fasıl; «Organik olmayan kimyevi müstahsallar; kıymetli madenlerin, radyoaktif elemanların, nadir toprak madenlerinin ve izotopların organik veya organik olmayan bileşikleri» ni içermekte, «demir oksitleri ve hidroksitleri» ise 28.23 pozisyonunda yer almaktadır. 28. fashın 1 numaralı not hükmüne göre; pozisyonlarında aksine hüküm bulunmadıkça: «a) İzole edilmiş kimyevi elemanlar veya kimyevi bakımdan muayyen bir terkip-te olan ve münferit şekillerde bulunan bileşikler (saf halinde bulunsun bulunma-

sın)» bu fasla dahil bulunmaktadır. Yine not hükümlerine göre «kimyevi müstahsal» niteliğinde bulunduğu halde bazı müstahsallar: Örneğin 3/d notunda belirtilen «lüminofor olarak kullanılan ve organik olmayan müstahsallar (32.07)» bu fasıl dışında kalmaktadır. Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere 28. fasılda «müstahsal» niteliğindeki maddeler yer almaktadır; 28.23 pozisyonuna giren müstahsallar ise izahnamenin 217. sahifesinde; «Terkibinde % 70 ve daha fazla (Fe_2O_3) formülü dahilinde kombine demir bulunan tabii demir oksidi asıllı boyayıcı topraklar ile sun'i oksitleri ve hidroksitleri» olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, dezhidrate ferrö sulfattan (demir II sülfat) elde edilen sun'i demir oksitler ile tabii demir oksitlerin, genellikle kırmızı ve bazen de mor, sarımtrak veya siyah renkte ve ince zerrelili tozlar halinde bulunduğu, saf halde olanların bu pozisyona, mahlüt halde olanların ise 32. fasla girdiği açıklanmıştır.

Bu son ifadeye dayanan davacı, imal ettiği sarı demir oksidin, kalsiyum sülfatla mahlüt olduğunu ve bu nedenle 32.07 pozisyonuna girdiğini öne sürmektedir.

32 fasıl, debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülâsaları, tanenler ve müstahzarları; boyayıcı maddeleri, müstahzar boyaları, vernikleri ve «müstahzar boyayıcı maddeleri» içermekte, fasla ilişkin 411. sahifedeki açıklamada; «32.04 ve 32.05 pozisyonlarına dahil müstahsallar ile 32.07 pozisyonunda yer alan ve lüminofor olarak kullanılan neviden olan anorganik müstahsallar ve perakende şekil ve ambalajlarda bulunan 32.09 pozisyonundaki müstahzar boyayıcı maddeler hariç olmak üzere kimyaca muayyen terkipte ve izole edilmiş halde bulunan müstahsallar bu fasıl haricinde kalmakta ve umumiyetle 28. veya 29. fasıllarda yer almaktadır.» denilmektedir. Buna göre 32.07 pozisyonuna, anorganik kimyasal müstahsallardan sadece lüminofor olarak kullanılmaya elverişli olanlar girmekte, kimyaca muayyen terkipte ve izole edilmiş halde bulunan diğer müstahsallar bu pozisyon dışında kalmaktadır. İzahnamenin 419. sahifesinde de demir oksitlerin, 32.07 pozisyonuna girmeyeceği ayrıca açıklanmıştır.

Dava dosyasında bulunan ve uyumsuzluk konusu sarı demir oksidin hangi pozisyona girdiğini açıklayan bilirkişi raporları ile yetkili mercilerin yazıları, birbirleriyle çelişmektedir.

Gümrük ve Tekel Bakanlığının 25.3.1977 günlü yazısında; incelenen sarı demir oksidin, kalsiyum sülfatla mahlüt halde olduğu için 32.07 pozisyonuna girdiği, İ.T.Ü. Kimya Fakültesinin, gelirler kontrolünün 30.6.1976 günlü yazısına cevaben gönderdiği yazıda; analizi yapılan maddeyi, her iki pozisyonun da tam olarak açıklamadığı, ancak; 32.07 pozisyonunun daha uygun olduğu belirtilmiştir. Aynı Fakültenin 9.4.1976 gün ve 1689 sayılı yazı ile Maliye Bakanlığının 29.4.1977 günlü muktezasında ise; bu tür müstahsalların 28.23 pozisyonuna gireceği açıklanmıştır. Gerek izahnamede yer alan bilgiler ve gerekse rapor ve yazılar karşısında uyumsuzluğun çözümünün «kalsiyum sülfatla karışık halde bulunan sarı demir oksidin,» izahnamenin 217. sahifesinde sözü edilen «mahlüt müstahsal niteliğinde bulunup bulunmadığının tesbitine bağlı bulunduğu anlaşılmaktadır. Zira söz konusu maddenin, 32.07 pozisyonuna girdiğini belirten yazı ve raporların dayanağını, sarı demir oksidin «kalsiyum sülfatla mahlüt» olduğu iddiası oluşturmaktadır.

Uyumsuzluk konusu maddenin, % 100 saflıkta demir oksit olmadığı içinde bir miktar kalsiyum sülfat bulunan «sarı demir oksit» olduğu tartışmasızdır.

Demir (II) sülfattan ($Fe SO_4$) sun'i demir oksit elde edilmesinde Sodyum karbonat ($Na_2 CO_3$), Kalsiyum Karbonat ($Ca CO_3$) veya kalsiyum oksit ($Ca O$) gibi

maddelerin kullanıldığı ve bu itibarla hangi metod kullanılırsa kullanılsın, elde edilen demir oksit içinde bir miktar kalsiyum sülfat, Sodyum sülfat gibi gayri safiyetler bulunduğu anlaşılmaktadır. Müstahsal içindeki Fe_2O_3 yüzdesi ise; saflaştırma işlemine bağlı olarak artabilmektedir. Bu itibarla, kalsiyum sülfat maddesi, kimyasal reaksiyon sonucu demir oksit elde edilmesi sırasında oluşmakta ve müstahsal içindeki oranı, saflaştırma işlemine bağlı olarak asgariye indirilebilmektedir. İnceleme raporu ekinde bulunan ve çeşitli «sarı demir oksit» terkiplerini gösteren katalogun incelenmesinden de görülmektedir ki bu müstahsalın içindeki Fe_2O_3 (demir oksit) miktarı, % 100 oranında bulunmamakta, imalattaki saflaştırma işlemine bağlı olarak % 84, 86, 87 arasında olabilmektedir. Esasen, vergilendirmenin dayanağını teşkil eden bilirkişi raporunda; sarı demir oksidin $Fe_2O_3 \cdot H_2O$ formülü ile gösterildiği ve literatürde % 87 Fe_2O_3 e tekabül eden $Fe_2O_3 \cdot H_2O$ sarı oksidin % 98 lik olduğu belirtilmiştir. O halde «sarı demir oksit» içinde Fe_2O_3 dışında başka maddeler ve nem bulunabilmektedir. Yükümlü tarafından imal edilen sarı demir oksit içinde, demir oksitin (Fe_2O_3) %80 - 83 oranında bulunması ve max. % 3 - 4 oranında da kalsiyum sülfat ihtiva etmesi, onun demir oksit müstahsal olma niteliğini zedelememektedir. Müstahsalın içindeki kalsiyum sülfat demir oksidin, başka bir kimyasal madde ile «karıştırılmış» olmasından kaynaklanmamakta, aksine demir (II) sulfattan, sarı demir oksit elde edilmesi işlemi sonucunda doğal olarak ortaya çıkmaktadır. Bu tür bir sun'i demir oksidin 28.23 pozisyonuna dahil olmadığını kabul etmek, bu pozisyona girebilecek sun'i demir oksidin hangisi olduğunun izahını imkansız kılar. Dolayısıyla izahnamenin 217. safhesindeki «mahlüt halde olanları 32. fasılda yer alır» ibaresi ile 32. fasıl ve 32.07 pozisyonuna ilişkin açıklamaların birlikte incelenmesinden çıkan sonuç; boyayıcı madde olarak kullanılmak üzere hazırlanmış, yani çeşitli maddelerin karıştırılmasıyla meydana getirilmiş «mahlüt» maddeler 32. fasla dahil bulunmaktadır. 28.23 pozisyonundaki «tabii demir oksit asıllı boyayıcı topraklar» ile ilgili olarak verilen Fe_2O_3 oranı da bu sonucu doğrulamaktadır.

İzahnamede «terkibinde % 70 ve daha fazla Fe_2O_3 formülü dahilinde kombine demir bulunan tabii demir oksidi asıllı boyayıcı toprakların» bu pozisyona girdiği belirtilmiştir. Demek ki, tabii demir oksidin bu pozisyona dahil olabilmesi için % 100 oranında saf olması gerekmekte yani, içinde % 30'a kadar gayri safiyetler bulunması onun, saf olmadığı anlamına gelmemektedir. Bu açıklamanın hemen altında, «(A) Demir Oksitleri» başlıklı paragrafta tabii ve sun'i demirler için «saf halde olanları bu pozisyonda yer alır.» dendiğine ve ilk paragrafta da tabii demir oksitler için, % 70 oranında Fe_2O_3 ihtiva etmesi, bu pozisyona dahil edilmeleri için yeterli sayıldığına göre «mahlüt halde olanlar» ibaresinin, «gayrisaf» anlamında kullanılmadığı sonucunu vermektedir.

Diğer taraftan; yükümlünün kanıt olarak öne sürdüğü İ.T.Ü. Kimya Fakültesi raporunda, imal edilen maddenin, 28.23 ve 32.07 pozisyonlarından ikisine de tam olarak girmediği belirtilmiş bulunmaktadır. Tarifinin tefsiri hakkındaki 3. numaralı kaidenin (a) bendinde; «Eşyayı en hususi şekilde tavsif eden pozisyon, daha umumî şekilde tavsif eden pozisyona takaddüm eder» denildiğinden ve demir oksitler de, 28.23 pozisyonunda ayrıntılı biçimde ismen yer aldığından, uyumsuzluk konusu müstahsalın bu pozisyona girdiğini kabul etmek zorunlu olmaktadır.

Açıklanan nedenlerle yerinde görülen Temyiz Komisyonu kararının bozulması istemine ilişkin davanın reddine 1351,— lira nisbi ilâm harcının davacıdan alınmasına, davalı vekiline duruşma için takdir edilen 3000 (Üçbin) lira avukatlık üç-

retinin davacıdan alınarak davalıya verilmesine 22.3.1984 günü oyçokluğu ile karar verildi.

AYRIŞIK OY

İhtilâfa konu olan sülfatla mahlût haldeki sentetik demir oksit'in, Gümrük Giriş Tarifesi'nin 28.23 pozisyonunda yer alan demir oksit ve hidroksitlerden kimyasal vasıf bakımından farklı yapıya sahip olduğu dosyada mevcut ..... Gider Vergileri Dairesi Müdürlüğünce alınan numunelerin Gümrük laboratuvarında tahlili neticesinde düzenlenen 2.7.1966 tarih ve 2503, bilâhare 1975 yılında aynı müdürlükçe alınan numunelerin aynı laboratuvarında tahlili neticesinde düzenlenen 8.4.1975 tarih ve 148, Defterdarlık kontrol memuru vasıtasıyla alınan numunenin Maliye Bakanlığınca, Gümrük ve Tekel Bakanlığına yaptırılan tahlilin sonucunu bildiren 12.9.1976 tarih ve Kıymet Md. 31/244-8817/31521, İstanbul Teknik Üniversitesi Kimya Fakültesine ve İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesine inceleme elemanınca alınan numunelerin gönderilmesi üzerine bu fakültelerce ayrı ayrı düzenlenen 14.4.1976 tarih ve 615, 18.11.1976 tarih ve 14/76 sayılı raporlarla tesbit edilmiştir. Ayrıca, bu husus inceleme elemanının dosyaya ekli 27.4.1977 tarih ve 1/21460-2 sayılı raporu ile de teyit edilmiş bulunmaktadır.

6802 sayılı Kanuna bağlı 1 numaralı tablonun 12 nci pozisyonunda, Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin 05.14, 13.02, 27.12 ve 27.13 pozisyonunda kayıtlı maddelerle 28 inci faslında... kayıtlı maddelerin % 18 nisbetinde istihsal vergisine tabi tutulmuş olduğu, Gümrük Giriş Tarifesi İzahnamesinin 217 sahifesinin (A) bendinde de; ferik oksitin, boya maddesi olarak kullanıldığı (Demir minyumu kuyumcu kırmızısı veya kolkatar), bunun ya saf halde, yahut kil ile kalsiyum sülfatla (Venedik kırmızısı) veya sair maddelerle mahlût halde bulunduğu, saf halde olanının bu pozisyonunda ve mahlût halde olanlarının ise 32 nci faslında yer aldığı belirtilmiştir.

Bu açık hükümler muvacehesinde, ihtilâfa konu maddenin yukarıda arzettiğimiz bilirkişi raporlarına göre mahlût haldeki sentetik demir oksit olduğu saptığından, bunu Gümrük Giriş Tarifesi'nin 32.07 pozisyonunda mütalâa etmek gerekir.

Bu nedenle çoğunluk kararına karşıyım.

VERGİ USULÜ

T.C.

DANIŞTAY

Yedinci Daire

Esas No : 1983/284

Karar No : 1984/1292

Özeti : Banka tarafından bir şirkete açılan akreditif kredisi dolayısıyla alınan komisyon nedeniyle mükerrer ödenen gider vergisinin düzeltme yoluyla red ve iadesinin gerektiği Hk.

Davacı : .....

Davalı : Maliye ve Gümrük Bakanlığı

Davanın Özeti : Yenicami şubesi tarafından bir şirket adına açılan akreditif kredisi dolayısıyla bu şirketten mükerrer olarak alınan komisyon üzerinden mükerrer olarak vergi ödendiği gerekçesiyle ikinci kez ödenen verginin düzeltme hükümleri uyarınca geri verilmesi yolundaki 9.11.1982 gün ve 34296 sayılı başvurularını iki ay içinde cevap vermemek suretiyle reddeden Maliye Bakanlığı işleminin; aynı sayılı akreditif muamelesi için aynı müşteri hesabına aynı miktardaki komisyon ve vergiyi 16.11.1981 tarihinde yanlışlıkla ikinci kez tahakkuk ettirip vergiyi 15.12.1981 tarihinde Vergi Dairesine ödedikleri, inceleme elemanınca da ikinci kez ödendiği kabul edilen söz konusu verginin düzeltme hükümleri uyarınca geri verilmesi gerektiği öne sürülerek iptali istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Müşteri firmadan aynı akreditif muamelesi için biri Eylül, diğeri Kasım döneminde olmak üzere iki ayrı komisyon alınarak bunlar üzerinden % 15 oranında vergi ödendiği, iadesi istenen vergi ayrı dönemlere ilişkin olduğu için 213 sayılı Kanunun 117. maddesinin 3. bendinde sözü edilen mükerrerlikten söz edilemeyeceği gerekçesiyle davanın reddi savunulmuştur.

Danıştay Savcısı Güngör Göksoy'unun Düşüncesi : Davacı banka şubesi ..... Gider Vergileri Dairesine sehven ve mükerrer olarak ödedikleri 305.611.38 liranın iadesine ilişkin taleplerinin reddine ait davalı Bakanlık işleminin iptalini istemektedir.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun hesap hataları başlıklı 117. maddesinin 3. bendinde, verginin mükerrer olmasını aynı vergi kanununun uygulanmasında belli bir vergilendirme dönemi için aynı matrah üzerinden bir defadan fazla vergi istenmesi veya alınması olarak belirtilmiş ve aynı yasanın 120. maddesinde de, vergi hatalarının mükellef aleyhine yapılmış olması halinde fazla verginin terkin olunacağını hükme bağlamıştır.

Olayda, davacı banka şubesinde açılan akreditif kredisi nedeniyle bir müşterisinden alınan 2.037.409.20 lira komisyona ilişkin % 15 oranında 305.611.38 lira gider vergisinin 15.10.1981 tarihinde vergi dairesine yatırıldığı, daha sonra söz konusu işlem nedeniyle aynı müşteriden aynı miktar komisyonun mükerrer olarak tahsil edilerek buna ait gider vergisinin de 15.12.1981 tarihli beyanname ile ikinci defa hataen ödendiği ve bu hususun 23.8.1982 gün ve 184/59 sayılı vergi inceleme raporu ile doğrulandığı dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmıştır. Davalı Bakanlığın olayda vergi hatası bulunmadığı yolundaki iddiasında ise isabet görülmemiştir.

Yukarıda sözü edilen kanun hükümleri karşısında, yükümlü banka şubesinin mükerrer olarak ödediği 305.615.38 liranın geri verilmesine ilişkin isteminin reddi yolundaki davalı Bakanlık işleminde isabet bulunmamaktadır.

Bu nedenle dava konusu işlemin iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hakimi Nurhan Akkar'ın açıklamaları dinlenildikten sonra işin gereği görüldü :

Uyuşmazlığın çözümü, davacı Bakanlığın Yenicami Şubesinin bir şirkete açtığı akreditif kredisi nedeniyle aldığı komisyon üzerinden yanlışlıkla iki kez ödediğini öne sürdüğü verginin, 213 sayılı Kanununun 117. maddesi uyarınca düzeltme hükümlerine göre geri verilip verilmeyeceğinin saptanmasına bağlı bulunmaktadır.

Dava dilekçesinde, açılan akreditif kredisi dolayısıyla bir müşteriden 2.037.409,20 lira komisyon ve bunun % 15'i olan 305.611.38 lira gider vergisi olmak üzere 23.9.1981 tarihinde 2.343.020.58 lira tahsil edildiği, söz konusu gider vergisinin, 15.10.1981 tarihinde vergi dairesine yatırıldığı, sonradan aynı işlem nedeniyle aynı müşteri hesabına aynı miktar komisyon ve verginin tekrar işlenerek 305.611.38 lira verginin 15.12.1981 günü ikinci kez ödendiği öne sürülmüş ve bu iddia 23.8.1982 gün ve 184/59 sayılı vergi inceleme raporu ile de doğrulanmıştır.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun «Hesap hataları» başlıklı 117. maddesinin 3. bendinde verginin mükerrer olması; aynı vergi kanununun uygulanmasında belli bir vergilendirme dönemi için aynı matrah üzerinden bir defadan fazla vergi istenmesi veya alınması olarak tanımlanmış, 120. maddesinde ise, vergilendirme hatasının mükellef aleyhine yapılmış olması halinde fazla verginin terkin edileceği hükme bağlanmış bulunmaktadır.

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28. maddesinde ise; banka ve sigorta şirketlerinin yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine, her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paraların banka ve sigorta muamele vergisine tabi olduğu belirtilmiştir. Madde hükmüne göre banka ve sigorta muamele vergisini doğuran olay yükümlünün yaptığı «muamele» dolayısıyla nakden veya hesaben «lehine» para almış olmasıdır.

Davalı Bakanlık savunmasında verginin, mükerrer olarak ödediğinden söz edilebilmesi için 117. maddede öngörülen koşullardan ikisinin yani «aynı matrah» üzerinden ve «bir vergilendirme dönemi» için bir defadan fazla vergi ödenmesi koşulunun olayda gerçekleşmediğini öne sürmektedir.

Oysa, Bankanın ikinci kez ödediği verginin, bir şirkete aynı hesap numarası ile açılan aynı kredi üzerinden alınan aynı miktardaki komisyon üzerinden hesabedilerek ödendiği inceleme raporu ile de kabul edilmiştir. Bu durumda vergiyi doğuran olay «kredi açma işleminin» yapılması ve bu işlem nedeniyle «banka lehine» bir para alınmasıdır. Banka tarafından ikinci kez ödenen verginin, yeni bir muameleden dolayı değil, kredinin açılması sırasında alınan ve vergisi de ödenen komisyon ücretinin banka lehine yanlışlıkla ikinci kez hesaben alınması üzerine ortaya çıktığı ve Bankanın, ikinci kez tahakkuk ettirdiği komisyon ücretini, hesapları üzerinde düzeltme yapmak suretiyle müşteriye iade ettiği tartışmasıdır. İlk vergi, 23.9.1981 tarihinde yapılan kredi açma muamelesi üzerinden 15.10.1981 tari-

hinde, ikinci vergi ise 16.11.1981 tarihinde yanlışlıkla yeniden hesabedilen aynı miktardaki komisyon ücreti üzerinden ve 15.12.1981 tarihinde ödendiğine göre vergiyi doğuran, aynı olay nedeniyle ve aynı vergilendirme dönemi için iki kez vergi ödenmiş olmaktadır. İkinci verginin, ikinci kez hesabedilen komisyon üzerinden ödenmiş olması ve vergiyi doğuran olayın yani banka lehine nakden veya hesaben para kalmasını sağlayan muamelenin farklı olduğu anlamına gelmeyeceği açıktır.

Açıklanan nedenlerle yükümlünün, mükerrer ödediği 305.611,38 liranın geri verilmesine ilişkin başvurusunun davalı Bakanlık tarafından cevap verilmemek suretiyle reddi yoluna tesis edilen işlemin iptaline aşağıda dökümü yapılan 1500.— (Binbeşyüz) lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 20.6.1984 gününde oybirliği ile karar verildi.

— 0 —

YARGILAMA USULÜ

T. C.

DANIŞTAY

Yedinci Daire

Esas No : 1984/164

Karar No : 1984/449

Özeti : Gecikme zammının ödeme emriyle istenebileceği Hk.

Temyiz Eden : .....

Karşı Taraf : Maliye ve Gümrük Bakanlığı

İstemın Özeti : ..... Gümrük Müdürlüğünün 1.2.1979 gün ve 1458 sayılı beyannamesiyle ithal edilen eşya için ek olarak salınan gümrük vergi ve resimlerinden dolayı hesaplanan 823.600.— lira gecikme zammının istenmesine ilişkin ..... Akaryakıt Gümrük Başmüdürlüğünün 14.9.1983 gün ve 1458/704 sayılı yazısının iptali istemiyle açılan davayı; «6183 sayılı Kanuna göre vadesinde ödenmeyen kamu alacaklarının ödeme emri ile istenebileceği, olayda ise davacıya gönderilen yazının ödeme emri olmayıp, gecikme zammının hatırlatılmasını sağlayan bir belge olduğu, dolayısıyla icrai niteliği bulunmadığından dava konusu yapılamayacağı» gerekçesiyle reddeden ..... 1. Vergi Mahkemesinin 10.10.1983 gün ve 983/322 sayılı kararının bozulması istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Yasal dayanağı bulunmadığından bahisle istemin reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Savcısı Güngör Gökso'nun Düşüncesi : Uyuşmazlık, GATT üyesi Kuveytten ithal edilen Fuel-Oil için verilen gümrük beyannamesine göre ödenen damga resmi ile ilgili yükümlü şirketten, ... Gümrük Müdürlüğünün yazısına istinaden ..... Akaryakıt Gümrük Başmemurluğu tarafından tahakkuk ettirilip 14.9.1983 tarih ve 704 sayılı yazı ile istenilen 823.600.— TL'lık gecikme zammının kaldırılması istemiyle açılan davayı reddeden ..... 1. Vergi Mahkemesi kararının bozulması isteğine ilişkin bulunmaktadır.

Olayda, Vergi Mahkemesi, İpraş tarafından Akaryakıt Başmemurluğu aleyhine açılan davada, gerçek hasmın ..... Gümrük Müdürlüğü olması lazım geldiğine 2577 sayılı Yasanın 15/C maddesi uyarınca karar vermiş, ancak davacı şir-

ketin dava dilekçesini gerek eski hasma ve gerekse yeni hasma tebliğ etmeden ve davalı idarenin savunmasını almadan, davacıya gönderilen yazısının ödeme emri olmadığı, gecikme zammının ödenmesinin hatırlatılmasını sağlayan bir belge olup bu konudaki mevzuatın uygulanacağı duyurulması niteliğini taşıdığı ve dolaşısıyla icrai niteliği bulunmadığından dava konusu yapılmasında kanuna uyarlık görülmediği gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 14, 15 ve 16. maddeleri hükümleri karşısında, Vergi Mahkemesince dava dilekçesinin davalıya tebliğ edilmeden ve tarafların karşılıklı savunma ve cevapları alınmadan karar verilmesinde ve davacı şirketin davasının reddedilmesinde kanuna uyarlık görülmemiştir.

Diğer taraftan, gecikme zammını düzenleyen 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 51 ve müteakip maddelerinde gecikme zammının nasıl isteneceği ve tahsil olunacağı hususunda bir açıklık getirilmemiştir. Amme alacağının aslının ödenmiş olması gecikme zammının tahsil ve takibine mani olmadığı gibi gecikme zammının önceden borçluya bildirilmesinin gerekmeceği hususu 6183 sayılı Kanunun 52. maddesi gereği olup bu yönüyle de, dava konusu yazının icrai niteliği olmadığı ve dava konusu yapılmasında kanuna uyarlık görülmediği gerekçesiyle vergi mahkemesince davanın reddine karar verilmesinde isabet bulunmamaktadır.

Bu nedenlerle vergi mahkemesi kararının bozulması gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince duruşma için belli edilen günde davacının gelmediği görülerek davalı idare vekili Hazine Avukatı Tükel Erkan dinlenip Savcının düşüncesi alındıktan ve davalı vekiline yeniden söz verilerek Tetkik Hakimi Nurhan Akkar'ın açıklamaları dinlenildikten sonra işin gereği görüldü :

Vergi Mahkemesince, dava dilekçesi üzerinde ilk inceleme yapılması aşamasında; yani davalı idarenin savunması alınıp dosya tekemmül ettirilmeden dava konusu işlemin kesin ve yürütülebilir bir işlem niteliğinde olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 14. maddesinde; dilekçeler üzerinde hangi yönlerden ilk inceleme yapılacağı tek tek sayılmış ve 15. maddesinde de ilk inceleme sırasında görülen noksanlıklar üzerine ne yolda karar verileceği açıklanmıştır. Bu maddelerde, dava konusu işlemin, kesin ve yürütülebilir bir işlem olmadığı ilk inceleme sırasında saptanması halinde davanın bu aşamada reddedileceğine dair bir hüküm bulunmamakta ve bu nedenle davalının savunması alınmadan karar verilmiş olması bir usul noksanlığı olarak kabul edilebilirse de; anlaşmazlığın niteliği itibarıyla sonuca etkili görülmeyen bu usul noksanlığının bozma nedeni olamayacağına oçokluğu ile karar verilerek esasa geçildi :

Uyumsuzluğun çözümü, gecikme zammının ödeme emri niteliğinde olmayan bir yazı ile de istenip istenemeyeceği hususunun tesbitine bağlı bulunmaktadır.

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 1. maddesinde; devlete, il özel idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme

zammı, faiz gibi fer'i kamu alacakları v.s. hakkında bu kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiş 51. maddesinde de; kamu alacağının ödeme süresi içinde ödenmeyen kısmına gecikme zammı uygulanacağı hükme bağlanmış bulunmaktadır.

Kanunun 54. maddesinde; «Ödeme müddeti içinde ödenmeyen amme alacağı tahsil dairesince cebren tahsil olunur» hükmü öngörülmüş, 55. maddesinde ise; ödeme emrinin nasıl düzenleneceği, hangi hususları kapsayacağı açıklanmıştır. 54. maddeden başlayan ve «Amme alacağının cebren tahsili» başlığını taşıyan ikinci kısımda yer alan cebri tahsil yöntemlerinin ilk aşamasını «ödeme emri» oluşturmakta ve ödeme emri düzenlenip tebliğ edilmedikçe diğer zor kullanım yollarına başvurulması olanağı bulunmamaktadır. Bu itibarla ödenmeyen kamu alacaklarının istenmesine ilişkin olup ödeme emri niteliğinde bulunmayan yazılar yürütülebilir işlem olma niteliğini taşımamaktadır.

Herne kadar 6183 sayılı Kanunun 52. maddesinin üçüncü fıkrasında gecikme zammının önceden borçluya bildirilmesinin gerekmeyeceği belirtilmiş ise de bu hükmün, kamu alacağının tahsili sırasında hesaplanıp alınması gereken gecikme zamları hakkında geçerli olduğunu kabul etmek gerekir. Maddenin dördüncü fıkrasında yer alan; «aslın ödenmiş olması gecikme zammının takip ve tahsiline mani değildir» şeklindeki hüküm; bu görüşü doğrulamaktadır. Bu durumda gecikme zammının ödenmesi gereğinin ilgiliye önceden ve 55. maddede öngörülen biçimde düzenlenecek bir ödeme emriyle duyurulması gerekmektedir. Ancak bu takdirde dava konusu olabilecek bir işlem söz konusu olabilir.

Olayda ise gecikme zammının istenmesine ilişkin gümrük idaresi yazısı, 55. maddeye göre düzenlenmiş bir ödeme emri olmayıp, kamu alacağını ödemeye çağıran bir mektuptan ibarettir. Mahkemelerde ve Danıştay'da ise ancak idarenin yürütülmesi zorunlu işlemlerine karşı dava açılacağından ve ortada kesin ve yürütülebilir bir işlem bulunmadığından inceleme olanağı bulunmayan davanın, mahkeme kararında yazılı gerekçe ile reddedilmesinde bir isabetsizlik yoktur.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddine kararın onanmasına 1000.— (Bin) lira maktu ilâm harcının temyiz edenden alınmasına idare vekiline duruşma için takdir edilen 6500.— (Altıbinbeşyüz) lira avukatlık ücretinin temyiz edenden alınarak karşı tarafa verilmesine 5.3.1984 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

AZLIK OYU

Vergi mahkemesi davalı idarenin savunmasını almadan karar vermiş bulunmaktadır.

2577 sayılı Kanunun 14. maddesine göre; dilekçeler üzerinde ilk inceleme yapılması sırasında maddenin; a, b, c, d, e ve f bentlerinde sayılan yönlerden kanuna aykırılık görülmesi halinde davalının savunması alınmadan karar verilmesi mümkün bulunmakta, bunların dışında kalan hallerde ise; kanunun 16. maddesinde öngörülen şekilde tebligat işleminin tamamlanması gerekmektedir.

Dava edilen işlemin, kesin ve yürütülebilir bir işlem niteliğinde olup olmadığı hususu, 14. maddede sayılan ilk inceleme nedenleri arasında yer almadığından Vergi Mahkemesince, bu konuda davalının savunması alınmadan karar verilmesi yasaya aykırı olmaktadır. Usul hükümlerine uyulmaması halinde; kararın, davalının aleyhine olup olmadığına veya davalı tarafından temyiz edilip edilmediğine bakılmaksızın usul yönünden bozulması gerektiği görüşü ile karara karşıyım.

T. C.
DANIŞTAY
Yedinci Daire

Esas No : 1983/1328

Karar No : 1984/993

Özeti : Gümrük vergisi ve resimlerine ilişkin dava larda husumetin Bakanlığa yöneltilmesinin gerektiği Hk.

Temyiz İsteminde Bulunan : .....

Karşı Taraf : .....

İstem Özet : ..... Giriş Gümrük Müdürlüğünün 29.3.1982 günlü 19 sayılı giriş beyannamesi muhteviyatı eşyanın beyan edilen kıymetinin eksik bulunması üzerine yapılan ek tahakkuka ilişkin itirazı reddeden Gümrükler Genel Müdürlüğünün kararına karşı açılan davayı; «1615 sayılı Gümrük Kanununun 3. maddesi gereğince gümrük vergisi mükellefiyeti beyannamenin tescil edildiği 29.3.1982 tarihinde başlandığından eşyanın satın alındığı veya faturasının düzenlendiği tarihteki kıymetinin değil, 29.3.1982 tarihindeki kıymetinin esas alınmasında bir kanunsuzluk görülmediği ithal edilen eşyanın menşei ve kalitesi ile ilgili iddialara gelince; 10.3.1983 ve 14.4.1983 günlü ara kararlarımız gereğince Kore ve Batı Alman menşei «Sodium Naphthiorat» isimli eşyanın 29.3.1982 tarihindeki FOB birim fiyatı sorulmuş gelen cevaplarda, Kore menşei «Sodium Naphthionat» isimli eşyanın fiyatının olmadığı, Batı Alman Bayer Firmasının ürettiği aynı isimli eşyanın anılan tarihteki Ton/For fiyatının 4.091 dolar olduğunun belirtildiği, her iki eşyanın aynı vasıf ve mahiyette olduğu hakkında herhangi bir araştırma yapılmadan, orijinal fatura ve şahadetnameyle tevsik edilen ve ödendiği bu belgelerle sabit olan yegane bedel dışında başkaca bir bedel ödendiğine dair herhangi bir delil bulunmadan sadece eşyanın ismen benzerliği dikkate alınmak suretiyle başka bir ülkede üretilen eşyanın fiyatı esas alınarak kıyaslama yapılmak suretiyle kıymet araştırması sonucu tespit edilen fiyat üzerinden Gümrük Vergisi farkının yerinde olmadığı, diğer taraftan, Advoloren (Kıymet esasına göre yapılan) vergi uygulanmasında, ithal edilen eşyanın üretildiği yerinde o eşyanın kıymetini farklı şekillerde etkilediğinin bir gerçek olduğu, kıymet araştırması sonucu yapılan ek tahakkukta bu nedenle isabet görülmediği» gerekçesiyle kabul ederek, ek tahakkuka ilişkin itirazı reddeden, Gümrükler Genel Müdürlüğü kararını iptal eden ve tarhiyatı kaldıran ..... Vergi Mahkemesinin 31.5.1983 günlü, E: 1982/899, K: 1983/810 sayılı kararının; Gümrükler Genel Müdürlüğünün 18.3.1982 günlü 63 sayılı genelgesinin 1. maddesi uyarınca fatura tarihindeki fiyatın esas alınması gerektiği, fatura tarihindeki fiyatın yapılan araştırma sonucu faturadaki fiyatla aynı olmadığına saptaması üzerine ek tahakkukun yapıldığı, yapılan işlem yerinde olduğundan giriş anındaki kıymetin esas alınmasının yasal olacağı görüşüyle tarhiyatı iptal eden mahkeme kararının yerinde olmadığı öne sürülerek bozulması isteminin ibarettir.

Savunmanın Özeti : Hazine vekilinin ancak mütalaa verme yetkisi olduğundan davayı takip yetkisi olmayan hazine vekilinin temyiz isteminde bulunamayacağı, mahkemede savunma vermeyen karşı tarafın yeni iddalarla davayı genişletmesinin mümkün olmadığı, mahkeme kararının yerinde olduğu bu nedenle yasal dayanakta yoksun temyiz isteminin reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Savcısı Gülşen Mutlu'nun Düşüncesi : Temyiz dilekçesinde öne sürülen hususlar 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının 49. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymayıp Vergi Mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddiyle Vergi Mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hakimi Işın Esen'in açıklamaları dinlenildikten sonra işin gereği görüşüldü :

İstem, giriş beyannamesi muhteviyatı eşyanın beyan edilen kıymetinin eksik bulunması üzerine yapılan ek tahakkuka ilişkin itirazı reddeden Gümrükler Genel Müdürlüğü kararını iptal eden ..... Vergi Mahkemesi kararının bozulmasına ilişkindir.

Dosyanın incelenmesinden, davacı husumeti Bakanlığa yönelterek dava açtığı halde, husumetin Gümrük Müdürlüğüne yöneltilmesi suretiyle karar verildiği anlaşılmaktadır.

1615 sayılı Gümrük Kanununun çeşitli maddelerinde belirtilen başvuru mercileri ile Bakanlığın diğer alt birimleri, müstakil hüviyeti haiz olmayıp işlemlerini Bakanlık adına tesis ettiklerinden, bu işlemler aleyhine açılan davaların Bakanlığın husumeti ile görülmesi idare hukuku gereklerindedir.

Olayda, dava dilekçesinde gösterilen hasmın dışında bir hasımla davanın yürütülmesi ve kararında böylece değiştirilmiş hasım adına verilmesi usul hükümlerine aykırı düşmektedir.

Açıklanan nedenlerle, gerçek hasım olan Maliye ve Gümrük Bakanlığı husumetiyle dosyanın tekrar tekemmüle tabi tutularak esas hakkında yeniden bir karar verilmek üzere ..... Vergi Mahkemesinin 31.5.1983 günlü E: 1982/899, K: 1983/810 sayılı kararının usul yönünden bozulmasına 11.5.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Yedinci Daire

Esas No : 1984/91

Karar No : 1984/1002

Özeti : Gümrük vergisine ilişkin anlaşmazlıklarda Vergi Mahkemesine dava açma süresinin 30 gün olduğu Hk.

Temyiz Eden : .....

Vekil : Av. ....

Karşı Taraf : Maliye ve Gümrük Bakanlığı

İstemin Özeti : ..... Gümrük Müdürlüğünün 24.3.1981 gün ve 348 sayılı beyannamesiyle ithal edilen eşya için tahakkuk ettirilen gümrük vergi ve resimlerine ilişkin davayı; «Gümrük idarelerince tahakkuk ettirilen tüm vergiler için vergi mahkemelerinde dava açma süresinin 15 gün olduğu, olayda ise Gümrükler Genel Müdürlüğü işleminin 7.10.1983 günü tebliğ edildiği halde dava dilekçesinin, 15 günlük yasal süreden sonra 4.11.1983 günü kayda geçtiği» gerekçesiyle incelemeksizin reddeden ..... 14. Vergi Mahkemesinin 9.11.1983 gün ve 1983/308 sayılı kararının; dava süresinin 30 gün olduğu öne sürülerek bozulması istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Yasal dayanağı bulunmadığından bahisle istemin reddi gerektiği yolundadır.

Danıştay Savcısı Güngör Göksu'nun Düşüncesi : Uyuşmazlık, mükellef adına ikmalen salınan Gümrük ve İstihsal Vergilerine vaki itirazı süreden reddeden ..... 14. Nolu Vergi Mahkemesi kararının bozulması isteğine ilişkindir.

1515 sayılı Gümrük Kanunundan sonra yürürlüğe giren 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanununun 13 üncü maddesinin (a) fıkrasında vergi mahkemelerinin göreve başlamasıyla bu mahkemelerin görev alanına giren konularla ilgili olarak diğer kanunlarda yer alan itiraz komisyonu, Vergiler Temyiz Komisyonu, Gümrük Hakem Kurulu deyimlerinin Vergi Mahkemesi anlamını taşıdığı hükme bağlanmış, 15. maddesinin 1. fıkrasında, «İdare ve Vergi Mahkemelerinin görev alanına giren ve kanunlarla çeşitli kurul ve komisyonlara verilmiş bulunan görev ve yetkiler, bu mahkemelerin göreve başladığı tarihte sona erer» denilmiş, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun «Dava Açma Süresi» başlıklı 7. maddesinin 1. fıkrasında dava açma süresinin özel kanunlarda ayrı süre gösterilmeyen hallerde vergi mahkemelerinde otuz gün olduğu belirtilmiştir.

Bu hükümler karşısında, Gümrükler Genel Müdürlüğü kararına karşı kararın tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde açılan davanın incelenerek esastan karar verilmesi gerekirken, 15 günlük sürede dava açılmadığından bahisle süreden reddinde isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, temyiz isteminin kabulüyle, ... 14 Nolu Vergi Mahkemesi kararının bozulması gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hakimi Nurhan Akkar'ın açıklamaları dinlenildikten sonra işin gereği görüşüldü :

Uyuşmazlık, 24.3.1981 gün ve 348 sayılı beyanname kapsamı eşya için salınan gümrük vergi ve resimlerine karşı açılan davanın süreden reddine ilişkin .....
14. Vergi Mahkemesi kararının bozulması istemine ilişkindir.

1615 sayılı Gümrük Kanununun 81. maddesinde; gümrük vergi ve resimleri tahakkukuna yapılan itiraz üzere gümrük müdürlüklerince verilen kararlara karşı Başmüdürlüklere veya Gümrükler Genel Müdürlüğüne itiraz edileceği, bu mercilerin verecekleri kararlara karşı da 15 gün içinde Gümrük Hakem Kuruluna başvurulabileceği hükme bağlanmıştır.

Sonradan yürürlüğe giren 2576 sayılı Kanunun 15. maddesinde; idare ve vergi mahkemelerinin görev alanına giren ve kanunlarla çeşitli kurul ve komisyonlara verilmiş bulunan görev ve yetkilerin, bu mahkemelerin göreve başladığı tarihte sona ereceği hükme bağlanmış, 13. maddesinde de; diğer kanunlarda yer alan Gümrük Hakem Kurulu deyiminin Vergi Mahkemesi anlamını taşıyacağı belirtilmiştir.

1615 sayılı Kanunun yukarıda sözü edilen 81. maddesi, gümrük vergisi tahakkuklarına karşı yapılacak itirazın incelenmesi usullerini düzenleyen bir hüküm olup, 2576 ve 2577 sayılı Kanunların yürürlüğe girdiği ve 2576 sayılı Kanuna göre kurulan mahkemelerin göreve başladığı tarihten sonra, 81. maddedeki; itirazın Gümrük Hakem Kuruluna intikal ettirilmesine ilişkin usul hükümlerinin ortadan kalktığı açıktır. Nitekim 1615 sayılı Kanunun 80. maddesinin 2817 sayılı Kanunla değişik hükmünde; «78. maddenin 1, 2, 3 ve 6. fıkralarında yazılı sebeplerle yazılacak itirazlar, 81. maddeye göre sırasıyla gümrük müdürlükleri, başmüdürlükleri veya Gümrükler Genel Müdürlüğüne karara bağlanır» denildikten sonra son fıkrasında, «Gümrükler Genel Müdürlüğü kararlarına karşı idari yargı yolu açıktır.» denilerek itirazın, Hakem Kuruluna intikaline ilişkin hükümlerin kalktığı açıkça vurgulanmıştır. Zira, idari yargıya başvuru usulleri, 2577 sayılı Kanunda gösterilmiş bulunmaktadır.

Sözü edilen 2577 sayılı Kanunun 7. maddesinin birinci bendinde dava açma süresinin, vergi mahkemelerinde 30 gün olduğu hükme bağlanmıştır.

Vergi Mahkemelerinin göreve başlamasından sonra Gümrük Hakem Kurulunun görev alanına giren konularla ilgili olarak vergi mahkemeleri görevli kılınmasına ve itiraz deyimi, vergi mahkemesinde dava açılması anlamını taşıdığına göre, 1615 sayılı Yasada öngörülen itiraz yolları tüketildikten sonra 30 gün içinde vergi mahkemesinde dava açılması, 2577 sayılı Kanunun 7/1 maddesi hükmü gereği olmaktadır. Bu nedenle vergi mahkemesince 1615 sayılı Kanunda, itirazın, Gümrük Hakem Kuruluna intikal ettirilmesi için öngörülen 15 günlük idareye başvuru süresinin, vergi mahkemesinde dava açma süresi olarak kabulü yerinde görülmemiştir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle işin esası incelenerek yeniden bir karar vermek üzere temyiz konusu kararın bozulmasına; aşağıda dökümü yazılı 2200,— (İkibinikiyüz) lira yargılama giderinin idareden alınarak temyiz edene verilmesine 15.5.1984 gününde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Yedinci Daire

Esas No : 1983/1299
Karar No : 1984/251

Özeti : Vergi mahkemesinin, ara kararında, karar gereğinin yerine getirilmemesi halinde bu durumun karar üzerindeki etkisi belirtilmeden davayı sonuçlandırılmasının bozmayı gerektireceği Hk.

Temyiz İsteminde Bulunan : Maliye ve Gümrük Bakanlığı
Karşı Taraf : .....

İstemın Özeti : ..... Gümrük Müdürlüğünce tescil edilen 16.4.1962 gün ve 319 sayılı giriş beyannamesi ile geçici kabul yolu ile gümrük vergi ve resimlerinden muaf olarak yurda sokulan Dodge marka pikap ile motorunu Kanunun aradığı şartlara aykırı olarak kullanıldığı ve satıldığı tesbit edildiği gerekçesiyle, yükümlü adına salınan gümrük vergi ve resimlerini; 1615 sayılı Gümrük Kanununun 11. maddesinin 1. fıkrasının son bendinde, tahsis edildikleri iş ve yerlerde on yıl kullanıldıktan sonra muafiyetten faydalanmayan yerlere ve kişilere satılan veya devrolunanlar için gümrük vergilerinin aranmayacağı hükme bağlandığı, ithal konusu eşyanın muafiyet şartlarına aykırı olarak kullanıldığı ve satıldığı müfettişliğin 27.2.1975 gün ve 6/3 sayılı raporu ile tesbit edildiği idarece iddia edilmekte ise de söz konusu rapor ara kararı ile istendiği halde gönderilmediği, sadece bu raporun düzenlendiğinden bahsedilen müfettişliğin 27.2.1975 gün ve 6/3 sayılı raporu ile tesbit edildiği idarece iddia edilmekte ise de söz konusu rapor ara kararı ile istendiği halde gönderilmediği, sadece bu raporun düzenlendiğinden bahsedilen müfettişliğin 27.2.1975 günlü yazının fotokopisinin gönderildiği, b* yazıda da yükümlünün 16.4.1982 gün ve 319 sayılı beyannamesi ile girişini yaptığı vasıta için gümrük vergi ve resimlerinin tahakkukunun yapılmasının öngörüldüğü, bu yazının düzenleme tarihinin 27.2.1975 olması nedeniyle dava konusu olaya muttali bulunduğu tarih olarak bu tarihin kabulü gerekeceği, bu durumda 16.4.1962 gün ve 319 sayılı beyanname ile ithal edilen malların 10 yıllık süre içinde muafiyete aykırı olarak kullanıldığı ve satıldığı müfettişlik yazısı ile belirtilmiş ise de belgelendirilemediğinden 10 yıllık kullanma süresinden sonra gümrük vergi ve resimlerinden muaf hale gelen eşyalar hakkında müfettişlikçe düzenlenen rapora göre tahakkuk ettirilen vergilerde isabet görülmediği gerekçesiyle iptal eden ..... 12. Vergi Mahkemesinin 4.5.1983 gün ve E: 1983/61, K: 1983/46 sayılı kararının; vasıtanın muafiyet şartlarına aykırı olarak kullanıldığı ve satıldığı müfettiş raporu ile saptandığı, kararın 1615 sayılı Kanunun 3, 4 ve 86. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek bozulması istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Sacısı Gülşen Mutlu'nun Düşüncesi : Temyiz dilekçesinde öne sürülen hususlar 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının 49. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymayıp Vergi Mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında, anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir.

Açıklanan nedenler temyiz isteminin reddiyle Vergi Mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hakimi Mustafa Atilla'nın açıklamaları dinlenildikten sonra işin gereği görüşüldü:

Dava, Haydarpaşa Gümrük Müdürlüğüne tescil edilen 16.4.1962 gün ve 319 sayılı giriş beyannamesi ile gümrük vergi ve resimlerinden muaf olarak yurda sokulan Dodge Marka Pikap ile motorun kanunun aradığı şartlara aykırı olarak kullanıldığı ve satıldığının müfettiş raporu ile tespit edildiği gerekçesiyle yükümlü adına salınan gümrük vergi resimlerini iptal eden vergi mahkemesi kararının bozulması isteğiyle açılmıştır.

Vergi Mahkemesince konu ile ilgili müfettiş raporunun idareden istenmesine ilişkin olarak verilen 18.3.1983 günlü ara kararında karar gereğinin yerine getirilmemesi halinde bu durumun karar üzerindeki etkisi 2577 sayılı Kanunun 20. maddesinin 2. fıkrası uyarınca kararda belirtilmesi gerekirken, karar gereğinin yerine getirilmemesi üzerine anılan husus belirtilerek yeniden bir ara kararı verilip sonucuna göre davanın karara bağlanması gerekirken bu usul hükümlerine uyulmamıştır.

Öte yandan vasıtanın muafiyet şartlarına aykırı olarak kullanılıp kullanılmadığı, muafiyet şartlarına aykırı olarak kullanılmışsa ne suretle ve hangi tarihte kullanıldığı, vasıtanın başkasına satılıp satılmadığı, satılmışsa ne zaman satıldığı hususları araştırılarak 1615 sayılı Gümrük Kanununun 3. ve 86. maddeleride gözönünde bulundurularak sonuca göre karar verilmesi gerekirken bu hususlarda araştırılmaksızın davanın karara bağlandığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda yukarıda açıklanan hususlar gözönünde bulundurularak yeniden bir karar verilmek üzere vergi mahkemesi kararının bozulmasına 350. - (üçyüzelli) lira posta pulu giderinin yükümlüden alınarak temyiz isteminde bulunana verilmesine 13.2.1984 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

AZLIK OYU

Temyiz dilekçesine eklenen müfettiş raporunun incelenmesinden, uyuşmazlık konusu vasıtanın muafiyet süresi içerisinde muafiyet şartlarına aykırı olarak kullanıldığı veya satıldığı yolunda herhangi bir tesbitin yapılmadığı, ittıla tarihi olan rapor tarihine göre de 10 yıllık muafiyet süresinin dolduğu anlaşıldığından, temyiz isteminin reddi ile karar onanması gerekeceği görüşüyle çoğunluk kararına karşıyız.

T. C.
DANIŞTAY
Yedinci Daire

Esas No : 1984/184

Karar No : 1984/1029

Özeti : İthalde alınan istihsal vergisi nedeniyle muafiyet yönünden çıkan uyuşmazlıkları çözme görevi yetkili vergi mahkemesine ait olduğu Hk.

Davacı : .....

Davah : Maliye ve Gümrük Bakanlığı

Davanın Özeti : ..... Gümrük Müdürlüğünün 26.10.1983 tarih ve 1643 sayılı beyannamesi ile ithali yapılan eşya nedeniyle salınan istihsal vergisinin terkinin istemine ilişkindir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Savcısı Nursen Çatal'ın Düşüncesi : 1615 sayılı Gümrük Kanununun 84. maddesinin üçüncü fıkrasında, 78. maddenin 4, 5 ve 7. fıkralarında yazılı sebeplerden biriyle onbeş gün içinde tahakkuku yapan idarenin bağlı bulunduğu Gümrük Müdürlüğüne itirazda bulunulabileceği, bu merciin bir ay zarfında vereceği kararlara karşı onbeş gün içinde Bakanlıkça tesbit edilecek normal fiyata kadar olan miktarlar için bağlı buldukları Gümrükler Başmüdürlüklerine ve bu miktardan yukarı değerde olanlar için Gümrükler Genel Müdürlüğüne itiraz olunabileceği, bu kararlara karşı mükelleflerin Danıştay'a müracaat edebilecekleri hükme bağlanmışsa da, 2576 sayılı Kanunla Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin kurulması öngörülmüş ve mahalli idare mahkemeleri ile vergi mahkemeleri idari uyuşmazlıkları ve vergi ihtilâflarını genel olarak ilk derecede çözümlenmekle görevlendirilmiş, 2575 sayılı Danıştay Kanununun 24. maddesinde ise ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da görülecek davalar yasa koyucu tarafından taddi ve tahdidi olarak tek tek sayılmıştır.

Bu durumda, muafiyete ilişkin olup, miktarı 50.000 liranın üzerinde bulunan uyuşmazlığın idari merci tecavüzü nedeniyle Gümrükler Genel Müdürlüğüne tevdi gerekirken, görevli ve yetkili bulunmadığından bahisle, itirazın reddinde isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenle dava dosyasının gereği yapılmak üzere ..... 1. Vergi Mahkemesine gönderilmesi gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Yedinci Dairesince Tetkik Hakimi Nurhan Akkar'ın açıklamaları dinlenildikten sonra işin gereği görüldü :

Dosyanın incelenmesinden, geçici olarak yurt dışına gönderilen çinko cevherinden elde edilerek ..... Gümrük Müdürlüğünün 26.10.1983 gün ve 1643 sayılı beyannamesiyle ithal edilen çinko için salınan İstihsal Vergisinin terkinin istemiyle açılan davanın, ... 1. Vergi Mahkemesinin 20.12.1983 gün ve 1983/424 sayılı kararı ile görev ve yetki yönünden reddedilerek Danıştay'a gönderildiği anlaşılmıştır.

20.1.1982 günlü Resmi Gazetede yayımlanan 2576 sayılı Kanunla Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin kurulması öngörülmüş ve mahalli idare mahkemeleriyle vergi mahkemeleri, idari uyuşmazlıkları ve vergi ihtilâflarını genel olarak ilk derecede çözümlenmekle görevlendirilmiştir. Aynı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 2575 sayılı Danıştay Kanununun 24. maddesinde ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da görülecek davalar, yasa koyucu tarafından, uyuşmazlıkların önem derecesine göre tadadı ve tahdidi olarak belirtilmiştir. Buna göre maddede belirtilenler dışında kalan uyuşmazlıklarda, ilk derecede uyuşmazlığın niteliğine göre mahalli idare veya vergi mahkemesine başvurulması ve daha önce yayınlanmış kanunlarda yer alan «Danıştay'a başvurulacağı» hakkındaki hükmün, yargı teminatına sahip olarak kurulan mahalli mahkemelerde dava açılması şeklinde anlaşılması gerekmektedir.

Nitekim Gümrük Kanununun idari itiraz yolunu düzenleyen 84. maddesine 20.4.1983 günlü Resmi Gazetede yayımlanan 18.4.1983 günlü ve 2817 sayılı Kanunla eklenen «Bakanlık Kontrol Genel Müdürlüğüne yapılan denetleme veya bu Genel Müdürlüğün görevi gereği takip ettiği işler sonucu çıkan ihtilâflarda bu maddede belirtilen itiraz mercii Kontrol Genel Müdürlüğüdür. Kontrol Genel Müdürlüğünün kararlarına karşı idari yargı yolu açıktır» şeklindeki hükümde yasa koyucunun idari itiraz yoluyla görülmesi gereken davaların çözüm yerinin vergi mahkemeleri olduğu yolundaki iradesini belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır.

Aksi görüş, Gümrük Kanununun 78. maddesinin 4, 5 ve 7. fıkralarında yazılı sebeplerden birinden doğan anlaşmazlıklarda itirazın Maliye ve Gümrük Bakanlığına izafeten Gümrükler Genel Müdürlüğüne karara bağlanması halinde ihtilâfın çözüm yerinin Danıştay, Kontrol Genel Müdürlüğüne karara bağlanması halinde Vergi Mahkemesi olacağı anlamını doğurur ki bunun da yukarıda belirtilen yasa hükümleri ve hukuk ilkeleri karşısında kabulüne olanak bulunmadığı açıktır.

Bu itibarla, 20.1.1982 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan ve yukarıda açıklanan 2575 sayılı Danıştay Kanununun 24. maddesi ve 2576 sayılı Kanun hükümleri karşısında, söz konusu ihtilâf hakkında yetkili ve görevli mahkeme Vergi Mahkemesi olduğundan, uyuşmazlığın muafiyete ilişkin olduğundan bahisle davanın görev ve yetki yönünden reddi ile dosyanın Danıştay'a gönderilmesi yolundaki kararda isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle Kocaeli 1. Vergi Mahkemesinin 20.12.1983 tarih ve 1983/424 sayılı kararının bozulmasına, 2577 sayılı Kanunun 15/a maddesi uyarınca davanın görev yönünden reddine ve dosyanın 2577 sayılı Kanunun 37. maddesinin (a) fıkrası uyarınca davayı çözümlenmeye yetkili Kocaeli 1. Vergi Mahkemesine gönderilmesine 17.5.1984 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

SEKİZİNCİ DAİRE KARARLARI

AVUKATLIK İŞLERİ

T. C.

DANIŞTAY

Sekizinci Daire

Esas No : 1982/3433

Karar No : 1984/1038

Özeti : Açılan kamu davası sonuçlanmadan davacının baro levhasına yeniden yazılması mümkün bulunmadığından, Adalet Bakanlığınca tesis edilen onamama kararının yasaya uygun olduğu Hk.

Davacı : Mehmet Göktolga
Davalı : 1 — Adalet Bakanlığı, 2 — Sivas Barosu Başkanlığı

Davanın Özeti : Sıkıyönetim Askeri Mahkemesince tutuklandıktan sonra kendi isteği ile Sivas Barosundan kaydını sildiren davacının tahliye edildikten sonra yeniden Baro Levhasına kaydının yapılmasına ilişkin baro yönetim kurulu kararını, açılan kamu davasının sonucunun beklenmesi gerektiği gerekçesiyle onama-yan Adalet Bakanlığı kararının iptali istemidir.

Savunmanın Özeti : Baro levhasına yeniden yazılmak isteyen davacı hakkındaki kamu davasının devam etmesi nedeniyle yapılan işlemin kanuna ve hukuka uygun olduğu ve bu nedenle kanuni dayanaktan yoksun davanın reddi gerekeceği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Oğuz Özkan

Danıştay Savcısı Ahmet Nuri Çolakoğlu'nun Düşüncesi : Sıkıyönetim Askeri Mahkemesince tutuklandıktan sonra isteği ile Sivas Barosundan kaydını sildiren davacının tahliye edildikten sonra isteği üzerine yeniden kaydının yapılmasına ilişkin baro yönetim kurulu kararını, ilgili hakkında açılan kamu davası sonucunun beklenmesi gerektiğinden bahisle onanmasına ilişkin Adalet Bakanlığı kararı dava konusu edilmiştir.

1136 sayılı Avukatlık Kanununun, avukatlığa kabulde engeller başlıklı 5. maddesinin 3. fıkrası, aday hakkında kamu görevlerinden yasaklanmayı gerekli kılacak bir suçtan dolayı kamu davası açılmış bulunması halinde avukatlığa kabul isteği yerine getirilmeyip dava sonucunun beklenmesini zorunlu olduğunu hükme bağlamış ve aynı yasanın, levhasından silinmeyi gerektiren haller başlıklı 72. maddesinin (a) bendinde, avukatlığa kabul için bu kanunun arandığı şartların sonradan kaybedilmiş olması halinde, avukatın adının levhadan silineceği belirtilmiştir.

Sivas Barosuna kayıtlı avukat iken isteği ile kaydını sildiren davacı hakkında, Ceza Kanununun 146/1 maddesini ihlal suçundan Sıkıyönetim Askeri Mahkemesine

dava açıldığına ve yargılaması devam ettiğine göre dava sonuna kadar yeniden baroya kaydının yapılmamasında, belirtilen yasa hükümlerine aykırılık bulunmadığından, dayanaktan yoksun davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüldü:

Dava, Sivas Barosuna kayıtlı avukat iken Ankara Askeri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesince tutuklanan davacının kendi isteği ile barodan kaydını sildirip, tahliye edildikten sonra yeniden baro levhasına kaydının yapılmasına ilişkin baro yönetim kurulu kararını açılan Kamu davasının sonucunun beklenmesi gerekeceği gerekçesiyle onamayan Adalet Bakanlığı kararının iptali istemi ile açılmıştır.

1136 sayılı Avukatlık Kanununun Avukatlığa kabule engeller başlığını taşıyan 5. maddesinin 3. fıkrası, aday hakkında kamu görevlerinden yasaklanmayı gerekli kılabilecek bir suçtan dolayı kamu davası açılmış bulunuyorsa, avukatlığa kabul isteğinin yerine getirilmeyip dava sonucunun beklenmesinin zorunlu olduğunu öngörmüştür. Aynı kanunun levhadan silinmeyi gerektiren haller başlığını taşıyan 72. maddesinin a bendinde ise, avukatlığa kabul için bu kanunun aradığı koşulların sonradan kaybedilmiş olunmasının avukatın adının levhadan silinmesini gerektiren nedenlerden biri olduğu belirtilmiştir. Levhaya yeniden yazılma hakkı başlığını taşıyan 73. maddenin 1. fıkrasında da; 72. maddeye göre levhadan silinmeyi gerektiren hallerin sona erdiğini kanıtlayan avukatın levhaya yeniden yazılma hakkı kazanacağı, baro yönetim kurulunca ilk yazılmaya esas olan koşulların hepsinin veya bir kısmının varlığını kanıtlamakla zorunlu tutulabileceği öngörülmüştür.

Dava dosyasındaki bilgi ve belgelerin incelenmesinden; Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesince tutuklanması nedeniyle kendi isteği ile Baro levhasından adını sildiren davacının 22 Mart 1982 tarihli dilekçesi ile, baro başkanlığına başvurarak mahkemece tahliye edildiğinden baro levhasına avukat olarak tekrar yazılması istemi, Baro Yönetim Kurulunca kabul edilerek onaylanmak üzere Adalet Bakanlığına gönderilmiş Adalet Bakanlığı 16.4.1982 tarih ve 165.4.21011/8934 sayılı kararı ile adı geçenin T.C.K. nun 146/1 maddesine giren suçundan, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesince 14 Kasım 1980 tarihinde tutuklandığı, 9 Mart 1982 günü yapılan duruşmada tahliyesine karar verildiği ancak yargılamasına tutuksuz olarak devam edildiği, ve yüklenen suçun gerektirdiği cezaya göre 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 5 nci maddesinin 3 ncü fıkrasında belirtilen kamu görevlerinden yasaklanmayı gerekli kılabilecek nitelik taşıdığı, bu nedenle dava sonucunun beklenmesi zorunlu bulunduğundan ilgilinin baro levhasına yeniden yazılması olanağının bulunmadığı belirtilerek baro yönetim kurulu kararının onaylanmadığı anlaşılmıştır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle yargılanması devam eden davacının baroya kaydının yapılmaması işleminde yasa hükümlerine aykırılık bulunmadığı anlaşıldığından davanın reddine ve yargılama giderlerinin davaca üzerinde bırakılmasına 20.6.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

BELEDİYE İŞLERİ

T. C.

DANIŞTAY

Sekizinci Daire

Esas No : 1982/900 - (11. D. E: 1981/1385)

Karar No : 1984/153

Özeti : Çevre sağlığını tehlikeye düşürücü yerde bulunan akaryakıt istasyonunun kapatılmasında hukuka aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : Altan Özen
Vekili : Av. A. Kadir Beyazıt
Davalı : Antalya Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Osman İçli

Davanın Özeti : Davacının çalıştırmakta olduğu akaryakıt satış istasyonunun sağlık ve teknik koşullara uymaması ve ayrıca açılış ruhsatının olmaması nedeniyle kapatılmasına ilişkin kararın iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Yapılan kontrollerde işyerinin küşat tezkeresi ile Gayri Sıhhi Müesseseler (2. sınıf) izin belgesinin olmadığı ve ayrıca çevre sağlığını tehlikeye düşürdüğü anlaşıldığı üzerine işyerinin kapatılması işleminde hukuka ve yönetmelik hükümlerine aykırılık bulunmadığından davanın reddi gerekeceği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hakimi : Atilla Bilgez

Danıştay Savcısı Harun Çetintemel'in Düşüncesi : Davacıya ait işyerinin kapatılacağına ilişkin davaya konu yapılan ve «ihtarname» başlığını taşıyan yazı, uyarı niteliğinde olup Danıştay'da idari davaya konu olabilecek kesin ve yürütülmesi gerekli idari bir işlem niteliği taşımamaktadır. Bu bakımdan inceleme olanağı bulunmayan davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince davacı vekilinin bilirkişi raporuna yaptığı itiraz yerinde görülmemekle işin gereği düşünüldü :

Dava, Antalya İli Cumhuriyet caddesi üzerinde bulunan akaryakıt satış istasyonunun sağlık ve teknik koşullara uymaması ve ayrıca 2. sınıf Gayri Sıhhi Müesseseler izin belgesinin olmaması nedeniyle kapatılması işleminin iptali istemi ile açılmış bulunmaktadır.

1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinin 19. maddesi beldenin düzen, huzur ve sağlığını tehlikeye düşüren şeylere meydan vermemenin ve bunları yasaklamasının belediyenin görevleri arasında olduğunu hükme bağlamaktadır.

Dairemizce yerinde yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporlardan dava konusu işyerinin 11.1.1968 gün ve 12797 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan «Belediye Sınırları İçerisindeki Karayolları Kenarında Yapılacak ve Açılacak Bazı Tesislerde Aranacak Vasıf ve Şartlar Hakkındaki Yönetmelik'in 3. maddesinin akaryakıt istasyonları ile ilgili bazı fıkralarında belirtilen koşulları sağ-

ladığı; ancak konumu itibariyle çevre sağlığını tehlikeye düşürebilecek yerlerden olduğu anlaşılmaktadır.

Bunun yanısıra dava dosyasındaki bilgi ve belgelerden dava konusu edilen işlemin yapıldığı tarihte işyerinin 2. sınıf Gayri Sıhhi Müesseseler İzin Belgesinin bulunmadığı saptanmış bulunmaktadır.

Bu durumda, çevre sağlığını tehlikeye düşürdüğü gerekçesiyle yukarıda anılan yasa hükmü gereğince işyerinin kapatılmasında hukuka aykırılık görülmediğinden davanın reddine, yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 31.1.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire
Esas No : 1982/319
Karar No : 1984/843

Özeti : Belediye meclisinin, mülkiye müfettişi raporuna dayanarak kişiler hakkında borç çıkarma yetkisi bulunmadığı Hk.

Davacı : Süleyman Kırmızıtaş
Davalı : Tunceli Belediye Başkanlığı

Davanın Özeti : Usulsüz harcamalarla Belediyeyi zarara uğrattığı gerekçesiyle, bu zararın kişi borcuna alınarak ödenmesine ilişkin Belediye Meclisi kararının iptali istemidir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Oğuz Özkan

Danıştay Savcısı Mustafa Bumin'in Düşüncesi : Dava, davacının belediye başkanlığı görevini yaptığı sırada usulsüz emri ile belediyenin 104.095.— lira zarara uğramasına neden olduğu gerekçesiyle adına eşhas zimemi çıkarılmasına ilişkin Belediye Meclisi kararının iptali isteğiyle açılmıştır.

832 sayılı Sayıştay Kanununun 8. maddesinin yollamada bulunduğu 2514 sayılı Kanunun 11. maddesinde; belediye hesaplarının tetkik ve hükme bağlanması Divanı Muhasebatın görevi içinde sayılmıştır.

Bu düzenlemeye göre, belediye hesaplarının denetlenmesi ve hukukî sonuç doğuracak karar verme yetkisi Sayıştay'a ait olduğundan, belediyenin, usulsüz harcama yaptığından bahisle belediye eski başkanı hakkında zimmet çıkarma yetkisi bulunmamaktadır.

Belirtilen nedenle dava konusu Belediye Meclisi Kararının iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüldü :

Dava, davacının Tunceli Belediye Başkanlığı yaptığı sırada usulsüz emri ile Belediyeyi 104.095.00 lira zarara uğrattığı gerekçesiyle, bu zararın kişi borcuna alınarak ödenmesine ilişkin Belediye Meclisinin 30.7.1981 gün ve 32 sayılı kararının davacıya ilişkin kısmının iptali istemiyle açılmıştır.

832 sayılı Sayıştay Yasasının geçici 8. maddesi; Anayasanın 116.meddesi gereğince il özel idareleriyle belediyelerin mali işlemlerinin denetlenmesine ilişkin yasa yürürlüğe girinceye kadar 16.6.1934 tarihli ve 2514 sayılı Sayıştay Yasası ve bu yasaya ek yasaların il özel idareleri ve belediyelere ait hükümlerinin yürürlükte kalacağını, 2514 sayılı Yasanın 11. maddesinin (D) bendi ise; yerel yönetim ve belediye hesaplarının inceleme ve sonuca bağlanmasının Sayıştayın görevi olduğunu öngörmüştür.

Yukarıda anılan yasa hükümleri uyarınca Belediye Meclisinin, Mülkiye Müfettişi raporuna dayanarak kişiler hakkında borç çıkarma yetkisi bulunmadığından dava konusu 30.7.1981 gün ve 32 sayılı Belediye Meclisi kararının davacıya ilişkin kısmının iptaline, 1950.— liralık yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 11.5.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

DÜZENLEYİCİ GENEL İŞLEMLER

T. C.

DANIŞTAY
Sekizinci Daire

Esas No : 1983/191

Karar No : 1984/999

Özeti : 1983 yılı için hazırlanan Devlet Hakkı tarifesinin kuvarsit ile ilgili kısmında yasa hükümlerine aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : Türk Ytong Sanayi A.Ş.
Vekili : Av. Abdurrahman Abacı, Av. Feyza Berker
Davalı : Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

Davanın Özeti : 20.12.1982 gün ve 17904 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan «madenlerden alınacak Devlet Hakkı Tarifesinin» kuvarsit ile ilgili kısmının iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Dava konusu edilen tarifenin yasa ve yönetmelik hükümlerine uygun olduğu ve davacı iddialarının yasal dayanaktan yoksun bulunduğu ileri sürülerek davanın reddi gerekeceği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Atilla Bilgez

Danıştay Savcısı Mustafa Bumin'in Düşüncesi : Dava, 20.12.1982 gün ve 17904 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan «Madenlerden Alınacak Devlet Hakkı» tarifesinin kuvarsit ile ilgili kısmının, konu ve maksat yönünden Maden Kanununa aykırılığı ileri sürülerek iptali isteğiyle açılmıştır.

Madenlerden Alınacak Devlet Hakkının nisbeti ile tarifenin düzenlenmesinde uyulacak esaslar 6309 sayılı Maden Kanununun değişik 115 ve 117. maddelerinde gösterilmiştir.

6309 sayılı Maden Kanununun değişik 115. maddesinde; Devlet Hakkının yurt içinde imrar olunacak maden cevherlerinin muhtelif bölgelerdeki maden işletmelerinin satış bedelleri ortalaması üzerinden % 1 ilâ 3 nisbetinde olmak üzere maden cevherinin imrarı sırasındaki cari tarife göre alınacağı hükme bağlanmıştır.

Söz konusu kanunun değişik 117. maddesinde ise, Yurt içinde imrar olunacak madenlerden Devlet Hakkının alınmasına dayanak teşkil eden dahili satış bedelleri ortalamasını gösteren tarifenin; (Devlet Hakkı Tarifesi), maden cinslerine göre, her takvim yılının ilk iki ayı içerisinde geçen yıl içinde yetkili mercilerce tescil edilen bedeller ile fiyatların geçen yılda takip ettiği seyir gözönünde tutulmak ve yapılan cari yıl fiyat tahminleri nazara alınmak suretiyle, her maden nevi için tek bedel olmak üzere Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca hazırlanacağı belirtilmiştir.

Olayda, dava konusu Devlet Hakkı Tarifesinin kuvarsit ile ilgili kısmı hazırlanırken, üretici ve konu ile ilgili kuruluşlardan satış fiyatları hakkında bilgi isteği, geçen yıl içinde yetkili mercilerce tescil edilen bedeller ile fiyatların geçen yılda takip ettiği seyir nazara alınmak suretiyle tarifenin hazırlandığı anlaşıldığından; dava konusu düzenlemede, 6309 sayılı Maden Kanununun değişik 115. ve 117. maddeleri hükmüne aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dayanaksız davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci dairesince işin gereği görüldü :

Dava, 20.12.1982 gün ve 17904 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan «Madenlerden alınarak Devlet Hakkına» ilişkin tarifenin Kuvarsit ile ilgili kısmının iptali istemi ile açılmış bulunmaktadır.

6309 sayılı Yasanın değişik 117. maddesinde devlet hakkı tarifesinin maden türlerine göre, her takvim yılının ilk iki ayı içerisinde, bir önceki yıl içinde görevli yerlerce saptanan bedeller ile fiyatların bir önceki yılda gösterdikleri değişiklikler gözönüne alınarak her maden türü için tek bedel olmak üzere hazırlanacağı öngörülmüştür.

Dava dosyasının incelenmesinden; 1.1.1983 tarihinden 31.12.1983 tarihine kadar madenlerden alınacak Devlet Hakkı ile ilgili tarifenin davalı Bakanlıkça düzenlenmesi sırasında yukarıda belirtilen ilkelerin gözönüne alındığı ve çeşitli şirketlerden maliyet ve satış bedelleri konusunda yazı ile bilgi istenildikten sonra söz konusu tarifenin düzenlendiği anlaşılmıştır.

Açıklanan nedenlerle yukarıda belirtilen yasa hükmüne uygun olarak hazırlanmış olan 1983 Devlet Hakkı Tarifesinin kuvarsit ile ilgili kısmının iptali için açılan bu davanın reddine ve yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 14.6.1984 gününde oybirliği ile karar verildi.

İSKAN İŞLERİ

T. C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire

Esas No : 1981/2025

Karar No : 1983/149

Özeti : İskân yolu ile verilmiş olan taşınmazın iskân yasasında öngörülen koşullar dışındaki bir nedenle idari işlemle geri alınmayacağı, hükmen geri alınması durumunda ise yardım görenlerin son durumları dikkate alınmaksızın bu taşınmaz yerine eşdeğer bir taşınmaz verilmesi gerektiği Hk.

Davacı : Mehmet Kul ve arkadaşları
Vekili : Av. M. Sami Aydınlar
Davalı : Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı

Davanın Özeti : Davacılara iskân yolu ile verilen ancak hükmen geri alınan taşınmaz yerine başka taşınmaz verilmesi yolundaki isteğin reddedilmesine ilişkin 18.6.1981 tarih ve İsk. Ts. 885/236-11752 sayılı işlemin iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : İskânın bir hak olmayıp ihtiyaçlılara verilen Sosyal bir yardım olduğu, İskân kanununda «tazmini hukuk» a ilişkin bir hüküm bulunmadığı davacıların ihtiyaçlılık durumlarının tevsik edilemediği ve yerli halk durumunda olmaları nedeniyle iskânen yeri bir arazi verilemeyeceği, bu nedenle davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Oğuz Özkan

Danıştay Savcısı Alp Yüksel Fırat'ın Düşüncesi : Davacılara iskânen tahsis ve temlik edilmiş iken sonradan ellerinden çıkan taşınmaz mala karşılık yeniden arazi verilmeyeceğine ilişkin işlemin iptali istenmektedir.

Dava dosyasındaki bilgilere göre iskânen verilen 35 dönüm arazinin köy mer'ası olduğu anlaşılması üzerine mahkeme kararı ile davacıların müdahalelerinin men'ine karar verildiği ve daha sonra da tapularının iptal edildiği anlaşılmaktadır.

Zamanında kendilerine arazi tahsis edildiğine göre davacıların iskân yardımına müstahak görülmüş oldukları açıktır. Tahsise konu arazinin köye ait mer'a çıkması hizmetin iyi işlememesinden ileri gelmiştir.

Bu duruma göre yararlanma olanağı kalmamış araziye karşılık yeniden arazi tahsisine olanak bulunmadığına ilişkin işlemde iskân mevzuatına ve hukuka uyarlık görülmemiştir.

Dava konusu işlemin bu nedenle iptali gerekir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüldü :

Davacılar 2510 sayılı İskân Kanununa göre, 4.10.1948 tarihinde verilen 35 dönümlük arazinin, sonradan Kuyubaşı Köyü tüzel kişiliğine ait mer'a olduğunun mahkeme kararı ile saptanması nedeniyle geri alındığı, davacıların bu arazi yerine eşdeğer bir arazi verilmesi yolundaki isteklerinin reddedilmesi üzerine bu işlemin iptali isteğiyle davayı açtıkları anlaşılmaktadır.

2510 sayılı İskân Kanunu ve bu kanunu değiştiren kanunlarda, iskân hakkının düşeceği ve iskân yolu ile verilen taşınmazların geri alınabileceği durumlar belirtilmiş olup bunlar arasında, dava konusu olayda olduğu gibi, iskân yolu ile verilen taşınmazın gerçekte bir köye ait mer'a olması nedeniyle mahkeme kararı ile geri alınması durumu yer almamaktadır.

Davacılar iskân yolu ile verilmiş olan taşınmazın, kendi iradeleri ve yukarıda belirtilen yasada öngörülen koşullar dışındaki bir nedenle geri alınması durumunda kendilerine eşdeğerde bir taşınmaz verilmesi iskân Hukuku gereğidir.

Öte yandan anılan yasa hükümlerine göre iskan edilecek kişilerin ihtiyaçlılık durumunun belirlenmesinde, iskan yardımının yapıldığı zamanki durumlarının esas alınması gerekmekte olduğundan, son durumları dikkate alınarak ihtiyaçlı olmadıkları ve yerli halk durumunda olmaları nedeniyle iskânen arazi verilemeyeceği sav'ı yerinde görülmemiştir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle davacılaran hükmen geri alınan 35.000 m² taşınmaz yerine eşdeğerde taşınmaz verilmesi gerektiğinden aksine alınan dava konusu işlemin iptaline, 3400.— lira avukatlık ücreti ile 2000.— lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacılar verilmesine 30.1.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY
Sekizinci Daire

Esas No : 1982/3134
Karar No : 1984/130

Özeti : Davacıya iskân yoluyla taşınmaz tahsis edildikten 20 yıl sonra iskân hakkının bulunmadığı gerekçesiyle geri alma işlemi tesis edilmesinde, hukuka ve idarede istikrar ilkesine uyarlık bulunmadığı Hk.

Davacı : Muzaffer Demir

Davalı : Tarım Orman ve Köyşleri Bakanlığı

Davanın Özeti : Bulgaristan'dan göçmen olarak yurda gelen İsmail Demir ve ailesine, Türkiye'ye geldikten sonra doğan çocukları ile birlikte 1962 yılında iskânen taşınmaz mal verilmesinden sonra İsmail Demir'in Türkiye'ye geldikten sonra dünyaya gelen davacıda dahil üç çocuğunun iskân hakkına sahip olmadığı gerekçesiyle davacıya iskânen yapılan tahsis ve devir işleminin kaldırılmasına ilişkin kararın iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Dava konusu işlemin Yasa'ya ve hukuka uygun olduğu, davanın reddi gerekeceği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Oğuz Özkan

Danıştay Savcısı Ahmet Nuri Çolakoğlu'nun Düşüncesi : 1951 yılında Bulgaristan'dan göçmen olarak yurda gelen İsmail Demir ve ailesine, Türkiye'ye geldikten sonra doğan çocukları ile birlikte 6 nüfuslu aile olarak 1962 yılında iskanen taşınmaz mal verilmesinden sonra İsmail Demir'in Türkiye'ye geldikten sonra dünyaya gelen davacı da dahil üç çocuğu, iskan hakkına müstehak olmadığından bahisle bu üç çocuğuna iskânî yapılan tahsis ve temlik işleminin iptaline ilişkin karar dava konusu edilmiştir.

2510 sayılı İskân Yasasının değişik 3. maddesi, Türkiye'de yerleşmek maksadıyla dışarıdan münferiden veya topluca gelen Türk soyundan kişilerin muhacir olduğunu hükme bağlamış ve aynı yasanın 6. maddesinde; muhacirlerin sınırlardan girdikleri veya nakil vasıtalarından çıktıkları yerin en büyük mülkiye memurundan muhacir kağıdı almaya mecbur oldukları belirtilmiştir. Muhacirler ve yurda geldikten sonra muhacir kağıdı alanlar, sözkonusu yasanın 16. 17, 18 ve 19. maddeleri uyarınca iskân yardımına müstahak olduklarına göre Türkiye'ye geldikten sonra doğan ve yerli halk gibi nüfusa kaydı yapılan kişilerin iskân yardımına müstahak olmadıkları kuşkusuzdur.

İdareler, süre koşuluna bağlı olmaksızın yasalara aykırı işlemlerini düzeltip geri alabilirler ve yasalara aykırı işlem sonucu elde edilen haklar ilgisine müstesap hak sağlamaz.

Göçmen olarak yurda gelen İsmail Demir'in yurda geldikten sonra dünyaya gelen çocuklarından biri olan ve dolayısıyla iskan hakkına müstehak olmayan davacıya yapılan iskân yardımının geri alınmasında söz konusu yasa hükümlerine ve hukuka aykırılık bulunmadığından, davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüldü :

Dava, Bulgaristan'dan göçmen olarak yurda gelen İsmail Demir ve ailesine, Türkiye'ye geldikten sonra doğan çocukları ile birlikte 1962 yılında iskânî taşınmaz mal verilmesinden sonra İsmail Demir'in Türkiye'ye geldikten sonra dünyaya gelen davacıda dahil üç çocuğunun iskân hakkına sahip olmadığı gerekçesiyle davacıya iskânî yapılan tahsis ve devir işleminin kaldırılmasına ilişkin kararın iptali istemiyle açılmıştır.

Başbakanlık Toprak İskân İşleri Genel Müdürlüğü'nün 19.10.1951 gün ve 3204-10391/49813 sayılı 155 tamim nolu «Göçmen ailelerinin Türkiye'de doğacak çocuklarının iskân muameleleri hakkında» ki genelgenin 3. paragrafında «mensup buldukları göçmen ailelerinin iskânlarından önce memleketimizde doğan çocuklarında diğer aile fertleri gibi iskân haklarından faydalandırılmaları lâzım gelir» hükmü yer almaktadır.

Dava dosyasındaki bilgi ve belgelerin incelenmesinden; Bulgaristan'dan göçmen olarak 1951 yılında yurda gelen İsmail Demir'e Kadirli İlçesi mahalli İskân Komisyonu'nun 24.9.1962 gün ve 3 nolu kararı gereğince 25.9.1962 günlü temlik senedi ile Türkiye'de doğan davacı da dahil üç çocuğuna yukarıda anılan genelge uyarınca taşınmaz malların tahsis edilmiş olduğu daha sonra mahalli İskân Komisyonu'nun 16.2.1982 gün ve 2 nolu kararı ile Türkiye Vatandaşlığı'na geçen göçmenle-

rin Türkiye'de doğan çocuklarının iskân hakları olmaması nedeniyle davacının arazi tahsis ve temlik kaydının iptal edildiği saptandığından, aradan 20 yıl geçtikten sonra, yukarıda anılan genelge uyarınca verilmiş gayrimenkullerin tahsis ve devir işleminin kaldırılmasına ilişkin dava konusu işlemin hukuka ve idarede istikrar ilkesine uygun olmadığı anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemin iptaline 1600.— lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 26.1.1984 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

AZLIK OYU

1951 yılında Bulgaristan'dan göçmen olarak yurda gelen İsmail Demir ve ailesine, Türkiye'ye geldikten sonra doğan çocukları ile birlikte 1962 yılında iskân hakkına sahip olmadığından bahisle bu üç çocuğa iskân yapılan tahsis ve temlik işleminin kaldırılmasına ilişkin Köyişleri ve Kooperatifler Bakanlığı Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğü Ankara İli Toprak ve İskân Müdürlüğünün 19.2.1982 gün ve T.1.1.01.851.1.3./0369 sayılı kararının iptali istemiyle dava açılmıştır.

2510 sayılı Kanunun 2848 sayılı Kanun ile değişik 3. maddesi göçmeni «Türk soyundan, Türk Kültürüne bağlı ve dışarıdan gelenler» şeklinde tarif etmiştir. Aynı Yasanın 6. maddesinde de «muhacirler sınırdan girdikleri ve nakil vasıtalarından çıktıkları yerin en büyük mülki amirlerince, doğum kâğıdı yerine geçen bir yıl süreli, iskân kanunundan faydalanmayı sağlayan muhacir kâğıdı verilir» hükmü yer almaktadır.

Dava dosyasının incelenmesinden göçmen olarak yurda gelen İsmail Demir'in yurda geldikten sonra dünyaya gelen çocuklarından biri olan ve dolayısıyla iskân hakkına sahip olmayan davacıya yapılan iskan yardımının geri alınmasında söz konusu yasa hükümlerine aykırılık bulunmadığı; bu nedenle davanın reddi gerekeceği görüşü ile karara karşıyım.

KAMU KURUMU NİTELİĞİNDE MESLEK KURULUŞLARI

T. C.

DANIŞTAY

Sekizinci Daire

Esas No : 1984/314

Karar No : 1984/689

Özeti : Göreve gelmediği gün raporlu olan davacıya kınama cezası verilmesinin mevzuata aykırı olduğu ve kademe ilerlemesi dışında başka bir cezası bulunmadığı cihetle kesilen sosyal yardımın ödenmesi gerektiği Hk.

Davacı : Kaya Elter
Davalı : İzmir Ticaret Odası Başkanlığı
Vekili : Av. Konuralp German

Davanın Özeti : İzmir Ticaret Odasında memur olan davacıya 4 ay için kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilmesine ilişkin 6.2.1979 günlü, Kınama cezası verilmesine ilişkin 26.5.1981 günlü Yönetim Kurulu kararlarının ve sosyal yardımın kesilmesine ilişkin işlemin iptali isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : 4 ay için kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının davacıya 13.2.1979 tarihinde tebliğ edildiği bu nedenle süre aşımı bulunduğu, özürsüz olarak bir gün göreve gelmediği için tüzüğün 103/B maddesine göre kınama cezası verildiği ve 29.7.1981 günlü meclis kararı uyarınca sosyal yardımın ödenmediği, davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Turan Karakaya

Danıştay Savcısı Mustafa Bumin'in Düşüncesi : Dava, İzmir Ticaret Odasında muhasebe memuru olan davacıya ; «4 ay kademe ilerlemesi durdurma» cezası verilmesine ilişkin 6.2.1979 gün ve 15 sayılı yönetim kurulu kararı ile, «kınama» cezası verilmesine ilişkin 26.5.1981 gün ve 150 sayılı yönetim kurulu kararının iptali isteğiyle açılmıştır.

Gerek davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan 521 sayılı Danıştay Kanununun 65. ve gerekse halen yürürlükte bulunan 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 5. maddesinde ; her idari işlem aleyhine ayrı ayrı dava açılacağı, ancak; aralarında maddi ve hukuki bakımdan bağıllık varsa, aynı şahsı ilgilendiren birden fazla işlem aleyhine bir dilekçe ile de dava açılabilceği hükme bağlanmıştır.

Davacının iptalini isteği iki oda yönetim kurulu kararı arasında maddi ve hukuki bakımdan bağıllık bulunmadığından ; 2577 sayılı Kanunun 15. maddesinin 1/d bendi uyarınca dilekçenin reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüldü :

Dava, İzmir Ticaret Odasında memur olan davacıya 4 ay için kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilmesine ilişkin 6.2.1979 günlü, kınama cezası ve-

rilmesine ilişkin 26.5.1981 günlü yönetim kurulu kararlarının ve sosyal yardımın kesilmesine ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılmıştır.

Dava tarihinde yürürlükte olan 521 sayılı Danıştay Kanununun 67. maddesinde Danıştay'da İdari dava açma süresinin her çeşit işlemlerde yazılı bildirim tarihinden itibaren, kanunlarda, ayrı süre gösterilmeyen hallerde doksan gün olduğu 70. maddesinde de ilgililer tarafından, idari dava açılmadan önce idari bir işlemin kaldırılması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılmasının üst makamdan ve üst makam yoksa işlem yapmış olan makamdan idari dava açmak için belli olan süre içinde istenebileceği bu müracaatın, işlemeye başlamış olan idari dava süresini durduracağı, üç ay içinde bir cevap verilmez ise isteğin reddedilmiş sayılacağı, isteğin reddi üzerine dava açma süresinin işlemeye başlayacağı ve müracaat tarihine kadar geçmiş olan sürenin hesaba katılacağı öngörülmüştür.

Dava dosyasının incelenmesinden, davacıya 4 ay için kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilmesine ilişkin 6.2.1979 günlü yönetim kurulu kararının 13.2.1979 tarihinde tebliğ edildiği ve 12.2.1979, 15.11.1979 ve 5.6.1981 günlü başvurularına cevap verilmemesi üzerine 10.8.1981 tarihinde davayı açtığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda, davacının 12.2.1979 günlü ilk başvurusuna üç ay içinde cevap verilmediği ve böylece 521 sayılı Danıştay Kanununun 70. maddesi gereğince 12.5.1979 tarihi itibarıyla isteğinin reddedilmiş sayıldığı ve bu tarihten itibaren 90 gün içinde dava açılması gerekirken bu süre geçirildikten sonra 10.8.1981 tarihinde davayı açtığı anlaşıldığından davanın 4 ay için kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilmesine ilişkin kısmının süre aşımı nedeniyle inceleme olanağı bulunmamaktadır.

Kınama cezasının iptali isteğine gelince ; 7/15718 sayılı tüzüğün 103 maddesinin (B) bendinde, izinsiz ve kuruluşlarınca kabul edilen özrü olmaksızın bir gün göreve gelmeme eylemi kınama cezasını gerektiren hallerden sayılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden, davacının 4.5.1981 günü raporlu olduğu anlaşıldığından, ilgiliye kınama cezası verilmesine ilişkin 26.5.1981 günlü Yönetim Kurulu kararında yukarıda anılan tüzük hükmüne uyarlık görülmemiştir.

Diğer taraftan 29.7.1981 tarihli Meclis kararı ile son sosyal yardımın ödendiği tarihten bu yana disiplin cezası almamış olanlara bir aylık ücretleri tutarında sosyal yardımda bulunulmasına karar verilmiş davacıya ise bu süre içinde kınama cezası verilmiş olduğundan ödeme yapılmamıştır.

Davacıya kınama cezası verilmesine ilişkin yönetim kurulu kararı dairemizce tüzüğe uygun görülmediğinden, ve ilgilinin başkaca bir disiplin cezasıda bulunmadığından sosyal yardımın kesilmesine ilişkin istemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle davanın, davacıya 4 ay için kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilmesine ilişkin yönetim kurulu kararının iptali istemine ilişkin kısmının süre aşımı nedeniyle incelenmeksizin reddine, davanın davacıya kınama cezası verilmesine ve sosyal yardımın kesilmesine ilişkin kısmının iptaline ve oda meclisinin karar tarihindeki davacının bir aylık ücretinin kendisine sosyal yardım olarak ödenmesine, dava kısmen ret, kısmen iptal ile sonuçlandırıldığından yargılama giderinin yarısı olan 950.— liranın davalıdan alınarak davacıya ve 1700.— lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalıya verilmesine 16.4.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

KARAYOLLARI TRAFİK İŞLERİ

T. C.

DANIŞTAY

Sekizinci Daire

Esas No : 1983/627

Karar No : 1984/150

Özeti : Tesis sahası yönünden yeterli olup yol ve trafik emniyeti yönünden bir sakınca oluşturmayan ve durumu 5 km. uzaklık yönünden engel teşkil etmeyen akaryakıt istasyonuna ruhsat verilmesi gerekeceği Hk.

Kararın Düzeltilmesini İsteyen : Karayolları Genel Müdürlüğü

Vekili : Av. M. Fehmi Aybaş

Karşı Taraf : Mustafa Fıstıkçı

Vekili : Av. Nusret Güler

İstem Özet : Danıştay Sekizinci Dairesince verilen 1.7.1983 günlü 1983/1697 sayılı kararın ; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 54. maddesi uyarınca düzeltilmesi istemidir.

Savunmanın Özeti : Karar düzeltme isteğinin reddi gerektiği savunulmaktadır.
Danıştay Tetkik Hakimi : Oğuz Özkan

Danıştay Savcısı Mustafa Bumin'in Düşüncesi : Karar düzeltme dilekçesinde ileri sürülen hususlar 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 54. maddesinde yazılı nedenlerden hiçbirisine uymadığından istemin reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

Dairemizce yerinde yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda düzenlenen raporun 1.7.1983 tarihinde davalı idare vekiline tebliğ edildiği, yasal itiraz süresi içinde 6.7.1983 tarihinde verilen bilirkişi raporuna itiraz dilekçesi incelenmeden 1.7.1983 tarihinde düzeltilmesi istenen kararın verildiği anlaşıldığından 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 54. maddesine uygun bulunan karar düzeltme isteği usul yönünden yerinde görülerek Dairemizce verilen 1.7.1983 gün ve 1983/1697 sayılı karar kaldırılarak işin esası yeniden incelendi :

Dava, Birecik - Nizip - Gaziantep devlet karayolunun 3 + 100 Kilometresinde Belediye sınırları dışında bulunan akaryakıt istasyonuna ruhsat verilmemesine ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılmıştır.

Davalı idarenin, tesis sahasının yetersizliği, yol ve trafik emniyeti yönünden sakıncalı bulunması ve bu istasyona 5 km. den daha az mesafede başka tesislerin olması nedeniyle istenilen ön izin verilmediğini savunduğu ve bilirkişi raporuna bu yönlerden itiraz ettiği anlaşılmaktadır.

İki istasyon arasındaki uzaklığın en az 5 km. olması gerektiği yolundaki hükmü öngören yönetmelik, belediye sınırları dışındaki karayolları boyunca yapılacak ve

açılacak tesisler hakkında olduğundan öngörülen 5 km. şartının da bu yönetmeliğin kapsadığı belediye sınırları dışındaki akaryakıt istasyonları arasında aranması gerekir. Uyuşmazlığa konu akaryakıt istasyonu belediye sınırları dışında olduğu halde buna uzaklığı 5 km. den az olduğu ileri sürülen istasyon belediye sınırları içinde bulunmakta, diğer yönde ise 5 km. uzaklıkta istasyon bulunmamaktadır. Bu durumda uyuşmazlık konusu akaryakıt istasyonunun 5 km. şartını taşımadığı yolundaki savın yerinde olmadığı anlaşılmaktadır.

Tesis sahasının yetersizliğine ve yol ve trafik emniyeti yönünden sakınca bulunduğu yönündeki iddiaya gelince; Dairemizce yerinde yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda düzenlenen 15.6.1983 günlü raporda, akaryakıt istasyonu önünden geçen Birecik - Nizip - Gaziantep karayolunun düz bir yol olduğu, görüşü engelleyecek bir durumun mevcut olmadığı, tesis sahasının yönetmelik hükmünün aradığı koşulları taşıdığı, akaryakıt pompalarının karayolu sınırına uzaklığının yönetmelikte aranan sınırı sağladığı, teknik yönden de tesisin karayolu trafiğini engellemesinin söz konusu olmadığı belirtilmektedir.

Bu durumda uyuşmazlık konusu akaryakıt istasyonunun tesis sahası yönünden yeterli olduğu, yol ve trafik emniyeti yönünden de bir sakınca oluşturmadığı anlaşıldığından bu yoldaki iddia da dayanaktan yoksun bulunmaktadır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle yeterli bir incelemeye dayanılmaksızın alındığı anlaşılan dava konusu işlemin iptaline, 115.412.— lira yargılama gideri ile 3.500.— lira avukatlık ücretinin davacıya verilmek üzere davalı idareden alınmasına, peşin alınan keşif avansından artan 12.338 liranın davacıya iadesine 30.1.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY
Sekizinci Daire

Esas No : 1982/3514

Karar No : 1984/98

Özeti : Trafik komisyonundan izin alınmadan ruhsat verilen kahvehanenin, trafik sakıncası yaratması nedeniyle kapatılmasında mevzuata aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : Yusuf Baloğlu
Davalı : Karayolları Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. Bülent Ödün

Davanın Özeti : Davacıya ait kahvehanenin kapatılmasına ilişkin işlemin iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : 6085 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 16. maddesine aykırı olarak açılan kahvehanenin kapatılmasına ilişkin işlemde mevzuata aykırılık bulunmadığı ileri sürülerek davanın reddi gerekeceği yolundadır.

F : 20

Danıştay Tetkik Hâkimi : Nuray Edizel

Danıştay Savcısı Ahmet Nuri Çolakoğlu'nun Düşüncesi : Belediye sınırları içinde karayolu kenarında bulunan ve trafik yönünde sakıncalı olan davacıya ait kahvehanenin kapatılmasına ilişkin işlem dava konusu edilmiştir.

6085 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 16 ncı maddesi ile Karayolları Trafik Tüzüğü'nün 23 ncü maddesi, Belediye sınırları içindeki karayolları kenarında, otel, lokanta ve gazino gibi tesislerin yapılmasına veya açılmasına, belediyece o yerin Vilâyet Trafik komisyonunun muvafakati alınmadıkça ruhsat verilemeyeceğini, bu tesislerde aranacak vasıfların bir yönetmelikte gösterileceğini hükme bağlamış ve 28.10.1976 gün ve 15748 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan yönetmelikte, belediye sınırları içerisindeki karayolları kenarında yapılacak ve açılacak tesislerde aranacak vasıf ve şartlar tesbit edilmiştir.

Belediye hudutları içinde ve devlet karayolu kenarında bulunan davacıya ait kahvehane için belediyece küşat ruhsatı verilmişse, bu konuda İl Trafik Komisyonunun muvafakati alınmadığına ve karayolu istimlâk sahası içinde kalıp trafik yönünden sakınca yaratan bahse konu kahvehanenin kapatılmasına ilişkin dava konusu kararda, belirtilen yasa, tüzük ve yönetmelik hükümlerine aykırılık bulunmadığından, davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüldü :

Dava, davacıya ait kahvehanenin kapatılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

6085 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 16. ve Karayolları Trafik Tüzüğü'nün 23. maddelerinde ....., otel, lokanta, gazino işhanı, sinema ve benzeri tesislerin yapılmasına veya açılmasına belediyece o yerin vilâyet trafik komisyonunun izni alınmadıkça ruhsat verilmeyeceği hükme bağlanmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden, Davacıya ait kahvehane için usulüne uygun olarak trafik komisyonundan izin alınmadan ..ruhsat verildiği ve kahvehanenin, Belediye Sınırları İçerisindeki Karayolları Kenarında Yapılacak ve Açılacak Bazı Tesisler Hakkında Yönetmelikte belirtilen ve tesislerin kavşaklara olması gereken asgarî 100 metrelik mesafeyi sağlayamaması nedeniyle trafik sakıncası yarattığı anlaşıldığından, dava konusu işlemde mevzuata aykırılık görülmüştür.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine, 3400.— lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalıya verilmesine ve yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 18.1.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.

DANIŞTAY
Sekizinci Daire

Esas No : 1982/1987 (11. D. E. 1982/39)

Karar No : 1984/876

Özeti : Taşıt alım satım yeri ve otoparkın, yönetmeliği aradığı koşulları taşıdığı, karayolu trafiğini engellemediği ve trafik güvenliğini azaltmadığı anlaşıldığından işyeri açma izni verilmemesinde yasaya uyarlık bulunmadığı Hk.

Davacı : Güney Özgen
Vekili : Av. Erol Tümer
Davalı : İçişleri Bakanlığı

Davanın Özeti : Davacının İzmir-Ankara Karayolunun 8/B sayılı yerindeki 14937 m² lik taşınmazın 1500 m² lik kısmında taşıt alım-satım yeri ve otopark açma isteğini geçici olarak ruhsat verilmesi koşulu ile kabul eden İzmir Valiliği İl Trafik Komisyonu Başkanlığının 10.11.1981 gün ve 1981/12-9 sayılı kararının davalı Bakanlıkca onaylanmamasına ilişkin işlemin iptali isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Savunma süresinde verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hakimi : Turan Karakaya

Danıştay Savcısı Muzaffer Arıer'in Düşüncesi : Davacı, davalı bakanlığın 8.12.1981 gün ve 2020419 sayılı kararının iptalini istemektedir.

Dava dosyasının incelenmesinden ; davacının İzmir-Ankara Karayolu kenarında tapununun 296 pafta, 3314 ada ve 6 parselinde 14937 m² alanın 1500 m² lik kısmında açık otopark ve taşıt alım satım yeri işletmesine izin verilmesi istemiyle yaptığı başvuru üzerine İzmir Valiliği İl Trafik Komisyonunca oluşturulan alt komisyonun olumlu görüş belirttiği, Karayolları Kurulunun «Proje çalışmalarını tamamlanmak üzere Zafer Payzın köprü ayaklarının yapılmasından sonra durumun incelenebileceği» görüşünde bulunduğu, bu aşamada davacının ruhsat alanını, Karayollarının parsel içinde kabul edileceği bir yere alabileceği yolundaki başvurusu incelenmeden karayollarının eski görüşüne karşın köprü ayaklarının kaç yıl sonra yapılacağı belli olmadığı, davacının bu yerde birkaç yıldanberi faaliyette bulunduğu ve tesisin bu günkü koşullarda trafiği tehlikeye sokacak bir durumu olmadığı gerekçesiyle belediyece geçici olarak ruhsat verilmesinde trafik güvenliği yönünden sakınca bulunmadığına karar verdiği anlaşılmaktadır.

Olayın seyri karşısında hiç değilse davacının tesisini 14937 m² lik alanın karayollarının uygun göreceği 1500 m² lik bir yerine alabileceği yolundaki önerisi incelenerek bir karar verilmesi gerekirken İl Trafik Komisyonu kararının onanmasında kanuna ve hukuka uyarlık yoktur.

Dava konusu kararın iptali gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

Dava, davacının İzmir-Ankara karayolunun 8/B sayılı yerindeki 14937 m² lik taşınmazın 1500 m² lik kısmında taşıt alım satım yeri ve otopark açma isteğini

geçici olarak ruhsat verilmesi koşulu ile kabul eden İzmir Valiliği İl Trafik Komisyonu Başkanlığının 10.11.1981 gün ve 1981/12-9 sayılı kararının; dava konusu yere, proje çalışmaları tamamlanmak üzere olan Zafer Payzın Köprüsü kavşağının iki kolunun yerleştiği bu nedenle taşıt alım satım yeri açılmasında sakınca görülmesi nedeniyle Karayolları Genel Müdürlüğünce izin verilmediğinden davalı Bakanlıkca onaylanmamasına ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılmıştır .

Dairemizce yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda düzenlenen 22.3.1984 günlü raporda, Zafer Payzın Köprüsünün ne zaman yapılacağına ilişkin bir bilgi bulunmadığı, anılan köprünün inşaatına başlanması halinde köprü ayaklarının durumuna göre otopark sahasının yerinin 14937 m² lik alan içerisinde değiştirilebileceği, ancak köprü projesi kesinleşmeden köprü yapıldıktan sonra trafik açısından bir sakınca olup olmadığına mevcut bilgilerle karar verilemeyeceği, tesise bu hali ile geçici olarak ruhsat verilmesinde konuya ilişkin yönetmelikler açısından bir sakınca bulunmadığı, verilecek ruhsatın karayolu trafiğini engellemeyeceği ve karayolu trafiğinin emniyetini azaltmayacağı belirtilmiştir.

Bu durumda söz konusu taşıt alım satım yeri ve otoparkın, Belediye Sınırları içerisindeki Karayolları kenarında yapılacak ve Açılacak Bazı Tesislerde Aranacak Nitelik ve Koşullar Hakkındaki Yönetmeliğin aradığı koşulları taşıdığı, şimdiki durumuyla karayolu trafiğini engellemediği ve trafik güvenliğini azaltmadığı anlaşıldığına, Zafer Payzın köprüsünün ne zaman yapılacağına belli olmadığına, köprünün yapılması veya koşullarının değişmesi halinde idarece her zaman yeni bir karar verilebileceğine göre ilerde trafiği engelleyeceği ileri sürülerek işyeri açma izni verilmemesinde yasalara uyarlık yoktur.

Açıklanan nedenlerle İzmir Valiliği İl Trafik Komisyonu Başkanlığının 10.11.1981 gün ve 1981/12.9. sayılı kararının davalı İçişleri Bakanlığınca onaylanmamasına ilişkin işlemin iptaline, 2750 lira yargılama gideri ile 66.251.40 (Altmışaltıbin ikiyüzellibir lira kırk kuruş) lira bilirkişi ücreti olmak üzere toplam 69.001.40 (Altmışdokuzbinbir lira kırk kuruş) lira ile 3400 lira avukatlık ücretinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 21.5.1984 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Belediye Sınırları İçerisindeki Karayolları Kararında Yapılacak ve Açılacak Bazı Tesislerde Aranacak Nitelik ve Koşullar Hakkındaki Yönetmeliğin 1.03 maddesinde «Karayolları Trafik Tüzüğü'nün 9. maddesi gereğince Devlet yollarına taallük eden hususlar hakkında Karayolları Genel Müdürlüğünün muvafakati alınarak karar verilir» hükmü yer almıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden, Karayolları Genel Müdürlüğünün muvafakatinin olmaması nedeniyle tesis edildiği anlaşılan dava konusu işleminde yu- karıda yer alan Yönetmelik hükmüne aykırılık bulunmadığından davanın reddi gerekeceği görüşü ile karara karşıyım.

KÖY VE MAHALLE İŞLERİ

T. C.

DANIŞTAY

Sekizinci Daire

Esas No : 1982/3314

Karar No : 1984/47

Özeti : Kamu kurumunda işçi olarak çalışan davacının, muhtarlık görevine son verilmesinde isabetsizlik bulunmadığı Hk.

Davacı : Aziz Kartal
Davalı : Eskişehir Valiliği

Davanın Özeti : Eskişehir İli, Çifteler İlçesi Körhasan Köyü Muhtarı olan davacının, Kamu Kurumunda çalıştığı gerekçesiyle görevine son verilmesine ilişkin 15.6.1982 gün ve 1982/5713 sayılı işlemin iptali istemidir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hakimi : Belma Kösebalaban

Danıştay Savcısı Ahmet Nuri Çolakoğlu'nun Düşüncesi : Eskişehir İli, Çifteler İlçesi, Körhasan köyü birinci azası olan ve köy muhtarlığına vekalet eden davacı, 442 sayılı Yasanın 33. maddesinin a/6 bendine aykırı şekilde D.S.İ. Eskişehir 3. Bölge Müdürlüğü 31. Teknik Şube Müdürlüğünde çalıştığından bahisle görevine son verilmesine ilişkin karar dava konusu edilmiştir.

442 sayılı Köy Kanununun 33 a/6 bendi, köy muhtarlığına ve ihtiyar meclisi üyeliğine seçildikten sonra devletin, katma bütçeli idarelerin özel idare ve belediyelerin, köylerin, iktisadi devlet teşekküllerinin veya bunlara bağlı daire ve müesseselerle ortaklarının ve imtiyazlı şirketlerin memur ve müstahdemi olanların muhtar ve ihtiyar meclisi üyeliğinden çıkarılacağını hükme bağlamıştır.

D.S.İ. 3. Bölge Müdürlüğü 31. Teknik Şube Müdürlüğünde rasatçı olarak muvakkat işçi şeklinde yevmiye ile mevsimlik çalışan davacı, yasanın öngördüğü şekilde daimi memur ve müstahdem durumunda değildir.

Mevsimlik işçi olarak çalışan davacının, devamlı müstahdem olduğundan bahisle görevine son verilmesinde söz konusu yasa hükmüne uyarlık bulunmadığından, dava konusu kararın iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

Dava, davacının kamu kurumunda çalıştığı gerekçesiyle Muhtarlık görevine son verilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

442 Sayılı Köy Kanununun 33. maddesinin 6. fıkrasında Köy Muhtarlığına ve İhtiyar kurulu üyeliğine seçildikten sonra; Devletin Katma Bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin, iktisadi devlet teşekküllerinin veya bunlara bağlı daire ve kuruluşlarla ortaklarının ve ayrıcalıklı şirketlerin memur ve hizmetlisi olanların muhtar ve İhtiyar Kurulu üyeliğinden, il ve ilçe idare kurulunca çıkartılacakları hükme bağlanmıştır.

Dava konusu olayda davacının D.S.İ.'de işçi olarak çalıştığı anlaşıldığından hakkında uygulanan işlemde anılan yasa hükmüne aykırılık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle dayanaktan yoksun bulunan davanın reddine, yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 16.1.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

MADEN İŞLERİ

T. C.

DANIŞTAY

Sekizinci Daire

Esas No : 1982/2465

Karar No : 1984/698

Özeti : Davacının Maden Kömürü işletme hakkı istemini, keşif inceleme ve araştırma için gerekli masrafların verilen süre içinde ödenmesi nedeniyle reddinde isabetsizlik bulunmadığı Hk.

Davacı : Durmuş Uyaver
Vekilleri : Av. Mehmet Korkutalp, Av. Bilsen Kurt, Av. Ahmet Orpak
Davalı : Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

Davanın Özeti : Davacının, Denizli Çameli Kazası, Cevizli yöresindeki maden kömürü sahası için işletme hakkı isteminin reddine ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden Dairesi Başkanlığının 8.12.1981 gün ve 1373 sayılı İşleminin iptali istemidir.

Savunmanın Özeti : Davanın süresinde açılmadığı ve esas yönünden de yasal dayanaktan yoksun olduğu öne sürülerek, reddi gerektiği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Belma Kösebalaban

Danıştay Savcısı Ahmet Nuri Çolakoğlu'nun Düşüncesi : Davacının sahibi bulunduğu maden kömürü sahasına ait işletme hakkı talebinin reddine ilişkin işlem dava konusu edilmiştir.

2575 sayılı Yasanın geçici 4. maddesi uyarınca, bu dava 521 sayılı Yasanın 67. maddesinde öngörüldüğü şekilde 90 günlük dava açma süresine tabi olduğundan ve dava açma süresinin son günü de tatile rastladığından davalı idarenin süre iddiası yerinde değildir.

6309 sayılı Maden Yasasının değişik 144. maddesi, maden işletme hakkı talep edilen sahalarda bu hakkın verilebilmesi için kanun gereği yapılması lüzumlu keşif, tetkik ve tahkiklere ait bircümle masrafların verilecek iki aylık süre içinde ilgili tarafından avans olarak peşinen ödeneceğini, herhangi bir sebeple ödenmesi halinde yeni bir aylık süre daha verilmek suretiyle masrafın ödenmesinin ilgiliye ihtar edileceğini, ihtara rağmen bu vecibe yerine getirilmediği takdirde işletme hakkı talebinin ret edileceğini hükme bağlamıştır.

Davacının devraldığı işletme hakkı talepli maden kömürü sahası için mahalline gidecek heyetin masraflarına karşılık olarak istenen 10.000 liralık avans nedeni ile

davacıya 9.6.1981 tarihli yazı ile son bir aylık süre verildiği ve 18.6.1981 tarihinde tebliğ edilen yazı ile ilgili bir aylık sürenin 18.7.1981 tarihinde sona ermesinden sonra 27.7.1981 tarihinde yatırılan masraf avansının kabul edilmeyerek işletme hakkı talebinin ret edildiği dava dosyasından anlaşılmaktadır.

6309 sayılı Maden Yasası, madenlerin aranması ve işletilmesindeki önem ve gösterdikleri özellik nedeniyle, ruhsatla ilgili işlemleri çok sıkı şekli şartları tabi tutmuş ve belirli sürelerle sınırlamıştır.

Söz konusu 144. maddede öngörülen son bir aylık süre içinde yolluk masrafı avansı yatırmayan davacının, işletme hakkı talebinin ret edilmesinde, yasa hükmüne aykırılık mevcut değildir.

Davacı, tebligattaki imzanın kendine ait olmadığını ileri sürmüştü, süreye ilişkin yazıdan bahisle yolluk avansını bankaya yatırılıp dekontu 27.7.1981 tarihli dilekçe ile bakanlığa gönderilmiş olmasına nazaran bu iddiasına da itibar etmek mümkün değildir.

Açıklanan nedenle, dayanaktan yoksun davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

Dava, davacının Denizli, Çameli Kazası, Cevizli yöresindeki maden kömürü sahasına ait işletme hakkı isteminin reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

6309 sayılı Maden Kanunu'nun değişik 144. maddesinde; maden arama ve işletme hakkı istenilen alanlarda, bu hakkın verilebilmesi için, kanun gereğince yapılması gerekli keşif, araştırma ve incelemelere ait tüm masrafların verilecek iki aylık süre içinde ilgilisi tarafından avans olarak peşinen ödeneceği, herhangi bir nedenle ödenmemesi durumunda, yeni bir aylık süre daha verilip, masrafın ödenmesi gereğinin ilgiliye bildirileceği ve bu bildirimle rağmen gereğinin yerine getirilmemesi halinde arama ve işletme hakkı isteminin reddedileceği öngörülmüştür.

Dava ve işlem dosyasındaki bilgi ve belgelerden, davalı tarafından yukarıda anılan kural uyarınca istenilen masraf avansının yasal süresi içinde ödenmediği anlaşıldığından, davacının maden işletme hakkı isteminin reddedilmesinde yasa aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dayanaktan yoksun bulunan davanın reddine, yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına ve getirilen işlem dosyasının yerine gönderilmesine 17.4.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire
 Esas No : 1981/2154
 Karar No : 1984/196

Özeti : Maden sahasının iyi korunması sorumluluğu işletme hakkı sahibine ait olup ocak çavuşunun ameliyatının bu sorumluluğa etkili olmayacağı, yerinde yapılan incelemeye dayanılarak işletme ruhsatnamesinin reddedilmesinde mevzuata aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : Şevket Altay
Vekili : Av. Atilla Ceylanoğlu
Davalı : Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

Davanın Özeti : Davacının maden kömürü işletme ruhsatnamesinin yenilenme isteğinin reddedilmesine ilişkin 3.7.1981 gün ve 778 sayılı işlemin iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Yenileme isteği üzerine verilen yasal sürede eksikliklerin giderilmediği, ocakların göçük ve kapalı olduğu saptandığından dava konusu işlemin alındığı, bu nedenle davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Oğuz Özkan

Danıştay Savcısı Alp Yüksel Fırat'ın Düşüncesi : Dava, Maden kömürü işletme ruhsatnamesi tecdit talebinin reddine ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılmıştır.

6309 sayılı Maden Kanununun 56. maddesi, ocakların incelemeye elverişli durumda bulundurulması zorunluluğunu getirmiştir. Aynı maddede ocakların incelemeye elverişli halde bulunmaması halinde gereği için saha sahibine münasip bir süre verileceği, bu süre içinde gereği yerine getirilmediği takdirde işletme talebinin reddedileceği hükme bağlanmıştır.

Dava dosyasındaki bilgilere göre, tecdit talebi üzerine mahallinde yapılan incelemede ocakların göçük ve kapalı bulunduğu tespit edilerek incelemeye elverişli hale getirilmesi için davacıya altı ay süre verildiği, bu süre içinde de gereğinin yapılmamış bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bu durum karşısında işletme ruhsatnamesinin tecdidi yolunda yapılan talebin reddedilmesinde anılan yasa hükmüne aykırılık yoktur.

Davanın reddi gerekir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

Dava, Edirne ili Uzunköprü ilçesine bağlı Sipahi köyünde bulunan sicil 778 İR 217 sayılı maden kömürü sahasına ait işletme ruhsatnamesinin yenilenmesi isteğinin reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

6309 sayılı Maden Kanununun 271. sayılı Kanunla değişik 62. maddesinin 5. fıkrasında, işletme ruhsatnamelerinin süresinin 10 yıldan az ve 15 yıldan fazla olamayacağı, süresi biten işletme ruhsatnamelerinin yenileneceği, yenileme için daha işlenecek rezervin olmasının ve isteğin işletme ruhsatnamesinin yürürlük süresi içinde yapılmasının şart olduğu yenileme işleminin işletme hakkı isteğinin bağlı olduğu yöntemle yürütüleceği hükmü ve 56 maddesinde de, işletme hakkının verilmesini isteyen kişinin maden sahasında açılmış ocaklarla galerilerin ve mevcut tesisatın iyi korunmasıyla yükümlü olduğu bu hükme aykırılık durumunda uygun bir süre verilerek arayıcının bu görevi yerine getirmesinin isteneceği, bildirim karşın yükümlülük yerine getirilmediği ve bu yüzden madende gerekli incelemelerin yapılması olanaksızlığı durumunda işletme hakkı isteğinin reddolabileceği hükmü yer almaktadır.

Dava konusu olayda, süresi içinde yapılan yenileme isteği üzerine yerinde yapılan incelemede eksikliklerin görüldüğü, anılan 56. madde uyarınca 6 ay süre verildiği, bu süre sonunda 15.4.1981 tarihinde yerinde yapılan incelemede, eksikliklerin giderilmediği, ocakların göçük ve kapalı olduğu saptandığından yenileme isteğinin reddedildiği anlaşılmaktadır.

Maden sahasının iyi korunması sorumluluğu, işletme hakkı sahibine ait olduğundan ve ocak çavuşunun ameliyatı bu sorumluluğa etkili olamayacağından yerinde yapılan incelemede ocakların göçük ve kapalı olduğu saptanmak suretiyle işletme ruhsatnamesinin yenilenme isteğinin reddedilmesinde 6309 sayılı Maden Kanununa aykırılık bulunmamaktadır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle yasal dayanaktan yoksun davanın reddine yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 7.2.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

ÖĞRENCİ İŞLERİ (İLK- ORTA DERECE)

T. C.

DANIŞTAY

Sekizinci Daire

Esas No : 1983/212

Karar No : 1984/178

Özeti : Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Öğrenci Disiplin kurulunun öğrenciye doğrudan ceza takdir etme yetkisinin bulunduğu, ancak suç ile ceza arasında denge bulunmadığı Hk.

Kararın Düzeltilmesini İsteyen : Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı

Karşı Taraf : Aysel Fırat

Vekili : Av. Reşit Yahn,

İsteğin Özeti : Danıştay Sekizinci Dairesince verilen 15.11.1982 gün ve E: 1982/856, K: 1982/1335 sayılı kararın 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 54. maddesi uyarınca düzeltilmesi istemidir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Turan Karakaya

Danıştay Savcısı Mustafa Bumin'in Düşüncesi : Karar düzeltilmesi dilekçesinde ileri sürülen hususlar 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 54. maddesinde yazılı nedenlerden hiçbirisine uymadığından istemin reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

Davalı tarafından ileri sürülen kararın düzeltilmesi sebebi 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 54. maddesinin (c) bendine göre yerinde görülerek Dairemizce verilen 5.11.1982 gün ve 1982/1335 sayılı karar ortadan kaldırıldıktan sonra dava dosyası yeniden incelendi :

Kırşehir Sağlık Meslek Lisesi öğrencisi olan davacı okuldan sürekli uzaklaştırma cezası verilmesine ilişkin Bakanlık Öğrenci Disiplin Kurulu kararının iptalini istemektedir.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Öğrenci Disiplin Kurulu Yönetmeliğinin 5. maddesinin (F) bendinde Bakanlık Öğrenci Disiplin Kuruluna olağanüstü halde disiplin olayını incelemekle görevli bakanlık müfettişlerinin düzenledikleri soruşturma, rapor yada dosyalarına dayanarak doğrudan ceza takdir etmek yetkisi verilmiş bulunmaktadır. Bakanlık Öğrenci Disiplin Kurulunun böyle bir yönetmelik maddesine gereksinim olmadan da bir öğrenci hakkında doğrudan ceza vermek yetkisine sahip olması doğaldır. Kaldı ki burada böyle bir yönetmelik maddesinin var olduğu ortadadır. Bu durumda Bakanlık Öğrenci Disiplin Kurulunun Müfettiş raporu üzerine öğrenciye doğrudan ceza takdir etmek yetkisinin bulunmadığı ileri sürülemez.

Ancak, dava konusu olayda, Bakanlık Öğrenci Disiplin Kurulunca verilen okuldan sürekli uzaklaştırma cezası öğrencinin işlediği saptanan suçta göre ağır bulunmaktadır. Suç ile ceza arasında adil bir dengenin bulunması gerektiğine göre suç oranla ağır olarak takdir edilen cezanın bu nedenle iptaline ; 2.750.— lira yargılama gideri ile 3400.— lira avukatlık ücretinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 1.2.1984 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Karar düzeltilmesi isteğinin reddi gerekeceği görüşü ile karara karşıyım.

T. C.

DANIŞTAY

Sekizinci Daire

Esas No : 1982/1281 (11. D. E: 1981/2191)

Karar No : 1984/310

Özeti : Davacının oğlunun Edebiyat ve Matematik derslerinden düşük not alması nedeniyle yıl sonu ağırlıklı not ortalamasının yetersiz olması sonucu durumunun öğretmenler kurulunda görüşülmemesi işleminde yönetmelik hükümlerine aykırılık olmadığı Hk.

Davacı : Metin Özdenler'e velayeten Abdülkadir Özdenler - İcra memuru
Davalı : Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı

Davanın Özeti : Çorlu Lisesi 5 Ed C sınıfında 2183 no'lu öğrenci olan davacının oğlunun 1980/1981 öğretim yılı güz döneminde girdiği Edebiyat ve Matematik dersleri sınavlarında düşük not verilmesi sonucunda Orta Dereceli Okullar Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliğinin 50/a maddesi hükmünden yararlandırılmaması işleminin iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Dava konusu işlemin yönetmeliğe uygun olduğu gerekçeyle davanın reddi gerekeceği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hakimi : Atilla Bilgez

Danıştay Savcısı Mustafa Bumin'in Düşüncesi : Dava, Çorlu Lisesi 5/C sınıfı öğrencisi olan davacının sınavına girdiği «Edebiyat» ve «Matematik» derslerinden başarısız sayılmasına ilişkin işlemin iptali isteğiyle açılmıştır.

Söz konusu derslere ilişkin sınav kağıtları üzerinde yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporlar ile, 4.1.1982 günlü kriminalistik uzmanı raporuna göre davacının anılan derslerden başarısız sayılmasında isabetsizlik görülmemiştir.

Davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Dava Çorlu Lisesi 5/Ed/C sınıfında 2183 no'lu öğrenci olan davacının oğluna 1980/81 öğretim yılı güz döneminde girdiği Edebiyat ve Matematik dersleri sınavında düşük not verilmesi sonucu yıl sonu ağırlıklı not ortalamasının yetersiz olması neticesinde durumunun Öğretmenler Kurulunda görüşülmemesi işleminin iptali istemi ile açılmıştır.

Danıştay 11. Dairesince anılan sınav kağıtları üzerinde yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda Matematik dersi notunun 1'den 2'ye yükseldiği, Edebiyat dersinden ise 2 not aldığı anlaşılmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Ortaokullar ile Orta Öğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliğinin 50. maddesinde bütünleme sınavları sonunda ba-

şarısız notu olan tüm öğrencilerin durumlarının okul müdürünün ya da görevlendirileceği müdür yardımcısı veya sınıf öğretmeninin başkanlığında toplanacak olan sınıf öğretmenleri kurulunda ayrı ayrı görüşüleceği; kurulun bu toplantıda sınıf öğretmenleri tarafından tutulan öğrenci dosyasındaki bilgilere göre her öğrencinin diğer dersleri ve geçen yıllardaki başarıları ile devam ve disiplin durumlarını inceleyerek, eğitici kol çalışmalarına katılması ile çalışmalardaki başarısını dik-kate alarak yıllık başarı durumunu bütünü ile değerlendirerek; tek dersten başa-rısız olan veya birden fazla dersten başarısız oldukları halde yıllık genel not or-talaması 5.00 veya daha fazla olan öğrenciler üzerinde ayrı ayrı titizlikle durmak suretiyle bu öğrencileri ya doğrudan veya tek dersten sorumlu olarak bir üst sı-nıfa geçireceği ya da durumlarında hiçbir değişiklik yapamayacağı hükme bağ-lanmıştır.

Sözü edilen kurala göre, bu durumdaki öğrencilerin bir üst sınıfa geçirilmesi mutlak bir kesinlik olmayıp tamamen sınıf öğretmenler kurulunun takdir yetkisi içinde bulunmaktadır. Kurulca bu takdir yetkisinin kullanılabilmesi için not du-rumunun tartışmalı olmaması, başka bir deyişle; sınıf geçme konusunda bir hak olmayıp sadece bir olanak niteliğinde olan bu olağanüstü yolun kullanılabilmesi için öğrencinin durumunun bu amaçla toplanan kurulda hemen görüşülebilmesi, bunun sağlanması için de öğrencinin tartışmasız kurula girebilecek durumda bu-lunması gerekir.

Her ne kadar not tespiti için açılan dava sonunda, davacının oğlunun notunda bir yükselme olmuş ve böylece öğrenci kurula girebilecek duruma gelmişse de, aradan uzun bir süre geçtikten sonra bu durumu elde eden öğrencinin kurula alınması, yönetmeliğin öğretmenler kurulunun oluşturulmasına ilişkin kuralların amacına aykırı düşeceği gibi aradan uzun bir süre geçtikten sonra öğrencinin bir üst sınıfa borçlu olarak geçirilmeye elverişli olup olmadığının saptanmasına da olanak kalmayacağı açıktır.

Açıklanan nedenlerle dayanağı bulunmayan davanın reddine, yargılama gider-lerinin davacı üzerinde bırakılmasına ve getirtilen belgelerin yerine gönderilmesi-ne 22.2.1984 gününde oybirliği ile karar verildi.

ÖĞRENCİ İŞLERİ (YÜKSEK ÖĞRENİM)

T. C.

DANIŞTAY
Sekizinci Daire

Esas No : 1983/207

Karar No : 1984/330

Özeti : Başı örtülü olarak derslere devam edilmesinin yasaklanmasında laik devlet ilkelerine ve yasalara aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : Hatice Akbulut
Vekili : Av. Mustafa Tuncel
Davalı : 1 — Yüksek Öğretim Kurumu Başkanlığı
2 — İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü
Vekili : Av. Hatice Kansu
3 — İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dekanlığı

Davanın Özeti : Davacının Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığının 20.12.1982 günlü genelgesine dayanılarak başı örtülü olduğu gerekçesiyle derslere devam etmesinin yasaklanması işleminin ve genelgenin iptali istemidir.

Savunmanın Özeti : Dava konusu işlemde yasalara aykırı bir yön bulunmadığı öne sürülerek davanın reddi savunulmuştur.

(Yetkili) Danıştay Tetkik Hakimi: Sema Altıparmak

Danıştay Savcısı A. Nuri Çolakoğlu'nun Düşüncesi : 2547 sayılı Yasa kapsamına giren Yüksek Öğretim Kurumlarındaki öğrencilerin kılık kıyafetleriyle ilgili 20.12.1982 gün ve 7327 sayılı Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı kararı dava konusu edilmiştir.

2709 sayılı Anayasanın 42. maddesi, kimsenin eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılmayacağını, eğitim ve öğretimin Atatürk ilkeleri ve İnkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre devletin gözetim ve denetimi altında yapılacağını ve bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmayacağını hükme bağlamıştır,

Eğitim ve Öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda ve devletin gözetim ve denetimi altında yapılacağına göre dava konusu Yüksek Öğretim Kurulu Kararı ile öğrencilerin kılık ve kıyafetleri ile ilgili olarak getirilen esaslarda, belirtilen Anayasa hükmüne ve hukuka aykırılık bulunmadığından, davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi öğrencisi olan davacı öğrenim için okula geldiği zaman başörtülü olması nedeniyle fakülteye alınmamıştır. Yeterli öğretim görmemiş bazı kızlarımız hiç bir özel düşünceleri olmaksızın içinde yaşadıkları toplumsal çevrenin gelenek ve göreneklerinin etkisi altında başlarını örtmektedirler. Ancak bu konuda, kendi toplumsal çevrelerinin baskısına veya gele-

nek ve göreneklerine boyun eğmeyecek ölçüde eğitim gören bazı kızlarımızın ve kadınlarımızın sırf laik Cumhuriyet ilkelerine karşı çıkarak dine dayalı bir devlet düzenini benimsediklerini belirtmek amacı ile başlarını örttükleri bilinmektedir.

Bu kişiler için başörtüsü masum bir alışkanlık olmaktan çıkarak kadın özgürlüğüne ve Cumhuriyetimizin Temel ilkelerine karşı bir dünya görüşünün simgesi haline gelmektedir.

Davacı Yüksek Öğretim düzeyinde eğitim gördüğüne göre bu ilkelerin Cumhuriyetimizin kuruluşunda ve korunmasındaki önemini bilmesi gerekmektedir.

Aydın, uygar ve Cumhuriyetçi gençler yatıştırmakla görevli eğitim kurumlarının bazı kuralları öğrencilere uygulaması doğaldır.

Bu kurallar herkesce bilinen ve benimsenen Cumhuriyetin kurallarıdır. Bu kuralları öğretmek ve benimsetmekle görevli eğitim kurumlarının bunlardan ödün vermesi düşünülemez.

Bu nedenle Yüksek öğrenim görmek üzere okula geldiği sırada dahi baş örtüsünü çıkartmamakta direnecek ölçüde laik devlet ilkelerine karşı bir tutum içinde bulunan davacının okula alınmamasında yasalara aykırılık olmadığından davanın reddine, 3400 lira (Üçbindörtüüz) avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine, yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 23.2.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Sekizinci Daire

Esas No : 1983/469

Karar No : 1984/232

Özeti : İlahiyat Fakültesinde Arapça ve Farsça gibi yabancı dillerin öğretilmekte olunması ve uygulamalı çalışmaların eğitimde yer olması nedeniyle extern öğrenci düzeninde uygulama yapılamıyacağı Hk.

Davacılar : Musa Demir ve Arkadaşları

Vekili : Av. Ahmet Fuat Eren

Davalı : 1 — Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı

2 — İzmir 9 Eylül Üniversitesi Rektörlüğü, İlahiyat Fakültesi Dekanlığı

Davanın Özeti : İlahiyat Fakültesi öğrencilerine uygulanan extern öğrenci düzeni uygulamasının kaldırılmasına ilişkin Yüksek Öğretim Kurulunun 16.2.1983 günlü kararının iptali istemidir.

Savunmanın Özeti : Yüksek Öğretim Kurulu Açık Öğretimin her üniversitenin yetkili organının önerisi ve Yükseköğretim Kurulunun uygun görmesi ile «extern öğrenci» düzeninde öğrenim yapılabileceği oysa 9 Eylül Üniversitesinin bu uygulamayı yapmadığı, fakültede Farsça ve Arapça derslerinin öğretilmekte olması ve uygulamalı çalışmaların eğitimde yer alması nedeniyle extern öğrenci düzenine

geçilemediği, bu uygulamadan dolayı davacıların kazanılmış haklarının zarar görmesinin söz konusu olmadığı ve davanın reddi gerekeceği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Belma Kösebalaban

Danıştay Savcısı Ahmet Nuri Çolakoğlu'nun Düşüncesi : Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde, extern öğrenci düzeninde bir uygulama yapılamayacağına dair 16.2.1983 gün ve 16 sayılı Yüksek Öğretim Kurulu kararı dava konusu edilmiştir.

2547 sayılı Yüksek Öğretim Yasasının 43 ncü maddesinin (C) bendi, yüksek öğretim kurumlarının örgün, yaygın ve açık öğretim yöntemleri ile her türlü eğitim-öğretim yapabileceklerini hükme bağlamış ve aynı yasanın 18. maddesinin b-5 bendinde, öğrencilerin kabulü, ders intibakları ve çıkarılmaları ile eğitim-öğretim ve sınavlara ait işlemleri hakkında karar verme yetkisi fakülte yönetim kurullarına bırakılmıştır.

Diğer tarafından 2547 sayılı Yasanın 7. maddesinde, Yüksek Öğretim Kurulunun görevleri sayılmış ve 16.9.1982 gün ve 306 sayılı YÖK kararı ile her üniversitenin yetkili organının önerisi ve Yüksek Öğretim Kurulunun uygun görmesi ile extern öğrenci düzeninde uygulama yapılabileceği, bu şekilde uygulanacak öğretimin laboratuvar atölye, teknik ve diğer uygulamalı çalışmalara ihtiyaç duyulmayan alanlara inhisar edebileceği belirtilmiştir.

Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yönetim Kurulu kararı ile 1982/1983 öğretim yılların 1. sömerstresinde öğrencilere extern öğrenci düzeninde öğrenim yapma hakkı verilmiş ve rektörlükçe 1982/1983 ders yılında İlahiyat Fakültesinde 114 öğrencinin, extern öğrenci düzeninde öğrenim yapması teklif edilmişse, dava konusu kararlar İlahiyat Fakültesinde Arapça ve Farsça gibi yabancı dillerin öğretilmesi ve uygulamalı çalışmaya ihtiyaç göstermesi nedeniyle extern öğrenci düzeninde öğrenim yapılamayacağına karar verilmesinde, belirtilen yasa hükümlerine ve YÖK ilke kararına aykırılık bulunmadığından, dayanaktan yoksun davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Dava, İlahiyat Fakültesi öğrencilerine uygulanan extern öğrenci düzeni uygulamasının kaldırılmasına ilişkin Yüksek Öğretim Kurulunun 16.2.1983 günlü kararının iptali istemiyle açılmıştır.

2547 sayılı Yüksek Öğretim Yasasının 12/d maddesinde örgün, yaygın sürekli ve açık eğitim yoluyla toplumun eğitilmesinin sağlanması Yüksek Öğretim Kurumlarının görevleri arasında sayılmış ve aynı yasanın 7. maddesi Yüksek Öğretim Kurumlarının bu yasa da belirlenen amaç, ilke ve hedefler doğrultusunda kurulması, geliştirilmesi ve eğitim, öğretim uygulamalarının gerçekleştirilmesinin gözetim ve denetim altında bulundurulmasını Yüksek Öğretim Kurullarının görevleri arasında olduğunu öngörmüştür.

Yüksek Öğretim Kurulu yukarıda açıklanan yasa hükmünün verdiği bu yetki ve görev sınırı içinde almış olduğu 16.9.1982 günlü ve 73/82/306 sayılı ilke kararında her üniversitenin yetkili organının önerisi ve yüksek öğretim kurulunun uygun görmesi ile «extern öğrenci» düzeninde uygulama yapılabileceğini, bu şekilde

uygulanacak öğretimin laboratuvar, atelye, teknik ve diğer uygulamalı çalışmalara gereksinme duyulmayan alanları için alacağını belirlemiştir.

Olayda, davacıların öğrencisi bulunduğu 9 Eylül Üniversitesine bağlı İlahiyat Fakültesinde Arapça ve Farsça gibi yabancı dillerin öğretilmekte olması ve uygulamalı çalışmaların eğitimde yer alması nedeniyle Yüksek Öğretim Kurulunca extern öğrenci düzeninde uygulama yapılamayacağına karar verilmesinde yukarıda açıklanan yasa ve ilke kararına aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenle, davanın reddine, yargılama giderinin davacı üzerinde bırakılmasına 14.2.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Sekizinci Daire

Esas No : 1982/2833

Karar No : 1984/341

Özeti : Okul dışında ve okula kayıt olmadan önce işlenen suç ile okuldan ilişiğinin kesilmesi cezası arasında adil bir dengenin bulunmadığı Hk.

Davacı : A. Tuğrul Kulakoğlu
Vekili : Av. Uğur Uzer
Davalı : Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı

Davanın Özeti : Davacının okuldan ilişiğinin kesilmesine ilişkin işlemin iptali isteğidir.

Savunmanın Özeti : Davacının işlemiş olduğu suçtan dolayı mahkûm olduğundan hakkındaki işlemde yasalara aykırılık bulunmadığı ileri sürülerek davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Nuray Edizel

Danıştay Savcısı Mustafa Bumin'in Düşüncesi : Diyarbakır Yüksek Öğretmen Okulu 2. sınıf öğrencisi olan davacının; tutuklu kaldığı sürelerin devamsızlığından sayılarak okuldan ilişiğinin kesilmesine ilişkin işlem davanın konusunu oluşturmaktadır.

Yüksek Öğretmen Okulu Yönetmeliğinin 74. maddesinde; öğrencilerin, derslere seminerlere, kurslara uygulamalara, atölye ve laboratuvar çalışmalarına devam etmek zorunda oldukları ve bir yarıyılta özürsüz olarak hiç devam etmeyen öğrencinin okulla ilişiğinin kesileceği öngörülmüş 78. maddesinin (b) bendinde de; göz altına alınan ve tutuklanan öğrencilerden yargılanması sonucu hüküm giyerek devam süresini dolduramayanların okuma hakkını kullanmış sayılacağı ve bu gibi öğrenciler hakkında ayrıca disiplin kovuşturması yapılacağı hükme bağlanmıştır.

Olayda, davacı okul içinde ve okul dışında ilan, beyanname ve benzerini dağıtmak, yerlere atmak ve duvarlara asmak suçundan yargılanarak hüküm giydiği göre, bu eylemi sonucu kendi kusurlu hareketi nedeniyle gözaltında ahndığı

ve tutuklu kaldığı günlerin devamsızlığından sayılarak; okuldan ilişiğinin kesilmesinde anılan yönetmelik hükümlerine aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dayanaksız davanın reddi gerekeceğii düşünölmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereğii görüşüldü :

Dava, davacının okuldan ilişiğinin kesilmesine ilişkin işlemin iptali isteğiiyle açılmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden Diyarbakır Yüksek Öğretmen Okulu 2. sınıfta öğrencii olan davacının okula girmeden önce 6.7.1979 tarihinde işlemiş olduğu bir suç sebebiyle cezalandırıldığı ve 1.12.1981 tarihinde cezasını tamamlayarak tahliye olduğu, bu tarihten itibaren de dört ay süreyle göz altında tutularak okula devam edemediğii anlaşılmaktadır.

Davacının işlemiş olduğu suç nedeniyle disiplin cezasıyla da cezalandırılması gerekirse de okul dışında ve okula kayıt olmadan önce işlenen bir suç ile verilen ceza arasında adil bir dengenin bulunmadığii dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Açıklanan sebeple cezanın ağırlığii nedeniyle dava konusu işlemin iptaline, 2050 lira yargılama gideri ile 3400 lira avukatlık ücretinin davalıdan alınarak davalıya verilmesine 24.2.1984 gününde oybirliğiiyle karar verildi.

— 0 —

ÖĞRETİM İŞLERİ

T. C.

DANIŞTAY

Sekizinci Daire

Elsas No : 1983/557

Karar No : 1984/417

Özeti : İki yıl süre ile Chicago Tıp Fakóltesinde doçentlik ünvanı karşılığii olan bir yetki ile çalıştığii anlaşılan davacıya üniversite doçentlik ünvanı verilmesi gerekeceğii Hk.

Davacı : Dr. Cavit Çehreli
Vekili : Av. Ahmet Tatar, Av. Hüsnü Cinemre
Davalı : Üniversitelerarası Kurul Başkanlığii

Davanın Özeti : Ankara Üniversitesi Tıp Fakóltesini bitirdikten ve uzmanlık yetkisini aldıktan sonra yurt dışında iki yıl doçent yetkisi ile çalışan davacının Üniversite Doçenti sayılmak için yaptığii başvurusunun reddine ilişkin 18.11.1980 gün ve 001735 sayılı Üniversitelerarası Kurul kararının iptali istemidir.

Savunmanın Özeti : Davacının yurt dışında çalıştığii öğretim kurumundan elde edilen belgelerde ilgilinin doçentlik yetkisi ile çalıştırıldığından söz edilmemesi nedeniyle alman dava konusu karardan 1750 sayılı Kanuna aykırılık bulunmadığii öne sürölerek davanın reddi savunulmuştur.

F : 21

Danıştay Tetkik Hâkimi : Nurben Arıkan

Danıştay Savcısı Taner Gelegen'in Düşüncesi : 1750 sayılı Üniversiteler Yasası'nın 21 nci maddesi yalnızca doçent ünvanı ile görev yapanlara değil, doçent yetkisi ile çalışmış olanlara da «Üniversite doçenti» sayılmak için Üniversitelerarası kurula başvurma hakkı tanımıştır.

Davacının Chicago Üniversitesi Tıp Fakültesi Hematoloji Bölümünde doçent yetkisi ile çalışmış olduğu üniversitelerarası kurulca oluşturulan kurulca kabul edildiği halde, Üniversitelerarası Kurulun Chicago Üniversitesine yazdığı yazıya aldığı yanıt üzerine kurduğu olumsuz işlem Danıştay 8 nci Dairesince biçim yönünden hatalı görülerek iptal edilmiş, gönderilen yazıyı inceleyen komisyonun verdiği olumlu rapor üzerine kurulan olumsuz işlem ise yasayla tanınan takdir yetkisinin isabetli kullanılmamış olduğu gerekçesiyle gene Danıştay 8 nci Daire kararıyla iptal edilmiş iken, bu kez yeniden aynı Üniversite'ye yazılan yazı üzerine kurulan işlem her iki Danıştay kararı içeriğine aykırı olarak, yeni komisyonun yeni yanıt karşısında görüşü alınmayarak hem biçim yönünden yasaya aykırı, hem de gelen yanıtla yeni bir durum ortaya çıkmadığından takdir yetkisinin yerinde kullanılmayışında direnme niteliği taşıdığından davacı lehine işlem kurulmak üzere dava konusu işlemin iptaline karar verilmesinin uygun olacağı düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüldü :

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirdikten ve İç Hastalıkları ile Hematoloji dallarında uzmanlık yetkisini aldıktan sonra iki yıl süreyle Amerika Birleşik Devletleri Chicago Tıp Fakültesinde Instructor ünvanı ile görev yapan davacının, yurt dışında doçent yetkisi ile çalıştığını öne sürerek Hematoloji bilim dalında Üniversite Doçenti sayılmak için yaptığı başvurusu Üniversitelerarası Kurul kararı ile reddedilmiş, dava da bu işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Olay tarihinde yürürlükte bulunan 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 21. maddesinde, doktor ünvanını veya tıpta uzmanlık yetkisini aldıktan sonra yabancı memleketlerde doçentlik ünvanı veya yetkisini almış olanların en az iki yıl bu ünvan veya yetki ile yabancı memleketlerdeki Öğretim ve Araştırma Kurumlarında çalışmış olmak şartıyla üniversite doçenti sayılmak için Üniversitelerarası Kurul'un, özel komisyonca düzenlenecek tahlili raporu görüşerek adaya «Üniversite Doçenti» ünvanının verilip, verilemeyeceğini karara bağlayacağı kuralı yer almıştır.

Dava dosyasındaki belgelerin incelenmesinden, davacının 1750 sayılı Kanunun 21. maddesi uyarınca yurt dışında doçent yetkisi ile çalıştığını belirterek 8.6.1977 gününde Üniversitelerarası Kurul'a yaptığı başvuru üzerine, Kurul'ca oluşturulan komisyonun, davacının belgelerini, çalışmalarını ve yayımlarını inceleyerek, bilimsel yönden Üniversite doçenti sayılabilecek yeterlikte bulunduğunu ve yurt dışında doçent yetkisi ile çalıştığını 12.1.1978 günlü raporla Kurul'a sunduğu, buna karşın Kurul'ca rapordaki bilgilerin yeterli görülmemesi üzerine davacının yurt dışında doçentlik yetkisi ile çalışıp çalışmadığının Chicago Tıp Fakültesi Dekanlığından sorulduğu ve alınan yanıtta davacının «Instructor of Medicine» olarak çalıştığının belirtilmesi üzerine doçent yetkisi ile çalışmayı öngören yasal koşulun

gerçekleşmemesi nedeniyle doçent sayılmayacağına karar verildiği; bu işlemin iptali istemiyle açılan dava da Dairemizce verilen 11.12.1978 gün ve 6911 sayılı kararlar, Üniversitelerarası Kurulun, Chicago Tıp Fakültesinden aldığı yanıtı komisyona ileterek komisyonun bu yazıya da incelemesinden sonra vereceği rapora göre kanunun Üniversitelerarası Kurulda yeniden görüşülmesi gerektiği gerekçesiyle iptal edildiği, bu kararımız uyarınca davacının durumunun komisyonunda yeniden incelenmesi sonucunda düzenlenen 5.4.1979 günlü komisyon raporunda da ilgilinin yurt dışında doçent ünvanına eş değer bir yetki ile çalıştığının yeniden belirlenmesine karşın, davacının Amerika Birleşik Devletlerinde aldığı «Instructor» ünvanının ve bu ünvanla yapılan çalışmaların 1750 sayılı Kanununun 21. maddesinde öngörülen doçentlik ünvanı ile yetkisine eşdeğer olmadığı öne sürülerek başvurusunun yine reddedildiği, bu işlemin, Dairemizin 8.4.1980 gün ve 1525 sayılı kararı ile «oluşturulan komisyonun 12.1.1978 ve 5.4.1979 günlü raporlarında açıklanan hususların aksi bilimsel olarak ortaya konmadan, yalnızca bir kısım kurul üyelerinin görüşlerini açıklamalarından sonra oylama yapılarak ilgilinin Üniversite doçenti sayılmayacağına karar verilmek suretiyle kanunla kurula tanınan takdir yetkisinin isabetli kullanılmadığı» gerekçesiyle iptal edildiği ve davacının bu iptal kararının uygulanması istemiyle Üniversitelerarası Kurula yaptığı başvuru üzerine Kurul'un 29.7.1980 günlü yazı ile davacının çalışması sırasındaki akademik ünvanının ne olduğunu Chicago Tıp Fakültesi Dekanlığından yeniden sorduğu ve anılan Dekanlığın 11.8.1980 günlü cevabına dayanılarak yapılan gizli oylama sonucunda isteğin üçüncü kez reddine karar verildiği anlaşılmaktadır.

Olay tarihinde yürürlükte bulunan 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 21. maddesinde; Doktor ünvanını veya tıpta uzmanlık yetkisini aldıktan sonra yabancı memleketlerde doçent ünvanı veya yetkisini almış olanlar en az iki yıl bu ünvan veya yetki ile yabancı memleketlerde öğretim ve araştırma kurumlarında çalışmış olmak şartıyla «Üniversite Doçenti» sayılmak için Üniversitelerarası Kurula başvurabilirler kuralı yer almıştır.

Dava dosyasında bulunan Chicago Tıp Fakültesi Dekanlığına ait 26.5.1977, 16.9.1977, 18.12.1980 günlü yazılardan ve 17.3.1981 günlü tamamlayıcı yazıdan davacının görevi süresince taşıdığı klinik ve eğitim yetkilerinin «Associate Professor» ünvanı ile eşdeğer ve mütenasip olduğunun belirtilmesi, başka bir deyişle davacının Chicago Tıp Fakültesinde doçentlik ünvanı karşılığı olan bir yetki ile iki yıl süre ile çalıştırıldığının anlaşılması karşısında ilgilinin doçentliğe eşdeğer olan Associate Professor yetkisi ile çalıştığına ilişkin hiç bir açıklamanın Chicago Tıp Fakültesi Dekanlığının yazılarında yer almadığı ileri sürülerek isteminin reddinde, yasaya uyarlık olmadığı açıktır.

Bu konuda davacıya doçent ünvanının verilmemesi için başkaca bir neden de öne sürülmediğine göre dava konusu işlemde isabet bulunmamaktadır.

Belirtilen nedenlerle dava konusu Üniversitelerarası Kurulun davacıya üniversite doçenti ünvanı verilmemesine ilişkin işlemin iptaline; 2060.— lira yargulama gideri ile 2000.— lira avukatlık ücretinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 9.3.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

SULARLA İLGİLİ İŞLER

T. C.
DANIŞTAY
 Sekizinci Daire
 Esas No : 1982/3062
 Karar No : 1984/97

Özeti : Yapraklı ilçesine bağlı köyün yaylasındaki pınar suyunun Yapraklı Belediyesine içme suyu olarak verilmesinde, 7478 sayılı Yasaya aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : Yukarıöz Köyü Muhtarı
Davalı : Çankırı Valiliği
Davanın Özeti : Çankırı İl İdare Kurulunun 16.2.1982 gün ve 98 sayılı kararının iptali isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Dava konusu işlemden 7478 sayılı Kanuna aykırılık bulunmadığı ileri sürülerek davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hakimi : Nuray Edizel

Danıştay Savcısı Mustafa Bumin'in Düşüncesi : Dava, Yukarıöz Köyü Öküzpınarları mevkiinde bulunan pınarın Yapraklı Belediyesine içme suyu olarak tahsisine ilişkin 16.2.1982 gün ve 98 sayılı İl İdare Kurulu kararının iptali isteğiyle açılmıştır.

7478 sayılı «Köy İçme Suları Hakkında Kanun'un 1 inci maddesinde; köylerin içme ve kullanma suyu ihtiyacının DSİ Genel Müdürlüğüne temin ve tedarik olunacağı, DSİ Genel Müdürlüğünün 4. maddedeki programlara giren bazı köylere ait işlerin kendi kontrol ve murakabesi altında yapılmasını ilgili vilayete bırakabileceği, 11. maddesinde; umuma ait sular ve hususi veya köylere devir ve tahsis edilmiş veya köyün veya köylerin ötedenberi intifanda bulunan suları, köyün, köylerin veya meskün mahallerin ihtiyacına tahsis etmeye DSİ Genel Müdürlüğünün yetkili olduğu, 13. maddesinde de; bu kanunun 1. maddesinin ikinci fıkrası ile yapılması vilayetlere bırakılan köylerin içme ve kullanma suyu ihtiyacını temin için 11. ve 12. maddelerde yazılı yetkilerin vilayet idare heyetlerine ait bulunduğu hükmüne yer verilmiştir.

Olayda; 1980 nüfus sayımına göre Yapraklı Belediyesi nüfusunun 2882 olduğu ve belde halkının içme suyuna ihtiyacı nedeniyle dava konusu tahsis kararının alındığı anlaşıldığından; anılan kararda yukarıda açıklanan kanun hükümlerine aykırılık bulunmamıştır.

Belirtilen nedenlerle dayanaksız davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir'

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüldü :

Dava, Yapraklı İlçesi Yukarıöz Köyü yaylası Öküzpınarları mevkiindeki pınarın suyunun Yapraklı Belediyesine içme suyu olarak verilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

7478 sayılı Köy İçme Suları Hakkında Kanununun 11 maddesinde umuma ait sularla, özel kanunlarla köylere devir veya tahsis edilmiş ve köylerin ötedenberi kullanımında bulunan suların, köylerin içme suyu gereksinimine göre dağıtımına kısmen veya tamamen başka köylerin gereksinimlerine tahsis etmeye veya tahsis şeklini değiştirmeye D.S.İ. Genel Müdürlüğü'nün yetkili bulunduğu 13. maddesi ise; bu yetkilerin, ilk programına giren köye ait içme sularında il idare kurullarına ait olduğu öngörülmüştür.

Dava dosyasındaki belgelerin incelenmesinden, Yapraklı İlçesi Yukarı Öz Köyü yaylası Öküzpınarları mevkiindeki pınarın suyunun belde halkının içme suyu ihtiyacını karşılamak amacıyla verildiği anlaşıldığından dava konusu kararda yasalara aykırılık bulunmamaktadır.

Davacının öne sürdüğü diğer sav'larda davanın sonucunu değiştirecek nitelikte bulunmadığından dayanağı bulunmayan davanın reddine, yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 18.1.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

TAM YARGI (TAZMİNAT) DAVALARI

T. C.

DANIŞTAY

Sekizinci Daire

Esas No : 1982/2638

Karar No : 1984/690

Özeti : Belediye tutulan defterde kaydı bulunmadığı için başıboş durumda olan köpeğin, usulüne uygun olarak öldürülmesinde hizmet kusuru bulunmadığı Hk.

Davacı : Fahrettin Saraç
Vekili : Av. M. Kemal Turan
Davahılar : 1 — Kepsut Belediye Başkanlığı
 2 — İsmail Cengiz, Belediyede görevli Kepsut

Davanın Özeti : Sahipsiz kedi ve köpeklerin yok edilmesi sırasında davacıya ait av köpeğinin öldürülmesi nedeniyle uğramış olduğu 40.000.— liralık maddi zarar ile bu konuda adli yargı yerinde yaptırdığı delil tespiti gideri olarak 3077.— liranın tazminat olarak ödenmesi isteğinden ibarettir.

Davahıların Savunmasının Özeti : Cevap verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Turan Karakaya

Danıştay Savcısı Ahmet Nuri Çolakoğlu'nun Düşüncesi : Balıkesir İl Hıfzıssıhha Kurulunun 24.8.1981 günlü kararı ile sahipsiz kedi ve köpeklerin belediyelerce itlâf edilmesinin istenilmesi üzerine Kepsut Belediyesinde yapılan itlâf sırasında davacıya ait olup boynunda tasma ve zili bulunan üç yaşındaki panter cinsi sahipli av köpeğinin de öldürülmesi nedeniyle ilgilinin uğradığını ileri sürdüğü 40.000.— liralık maddi zarar ile bu konuda adli yargı yerinde yaptırdığı delil tespiti gideri olan 3078.— liranın tazmini dava konusu edilmiştir.

İdare hukuku prensiplerine göre idareler, anme hizmetlerinin ifası sırasında başkalarına verdikleri zararlardan sorumludurlar. Diğer taraftan, Borçlar Kanununun istihdam edenlerin mesuliyeti başlıklı 55. maddesi uyarınca, başkalarının istihdam eden kimseler istihdam edilen kimselerin hizmetlerin ifası sırasında yaptıkları zarardan sorumlu oldukları ve bu kişilere rücu hakları bulunduğu gibi 657. sayılı Yasanın 13. maddesinde, kişilerin kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan ötürü, bu görevleri yerine getiren personel aleyhine değil, ilgili kurum aleyhine dava açacakları, kurumun genel hükümlerine göre sorumlu personele rücu hakkının saklı olduğu belirtilmiştir.

Kepsut Belediyesi kedi ve köpek itlaf ekibinde görev alan personelin kusuru nedeniyle sahipli köpeğin öldürülmesinden dolayı meydana gelen zarardan, istihdam eden olarak Kepsut Belediyesi sorumlu olduğundan ve davacının da sahibi bulunduğu köpeğini başıboş bırakması sebebiyle mevcut müterafik kusuru da nazara alınmak suretiyle adli yargı yerinde yaptırılan delil tesbitine göre davacının uğradığı maddi zararın tazmini gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüldü :

Dava, sahihsiz kedi ve köpeklerin yok edilmesi sırasında davacıya ait av köpeğinin öldürülmesi nedeniyle uğramış olduğu 40.000.— liralık maddi zarar ile bu konuda adli yargı yerinde yaptırdığı delil tespiti gideri olarak 3077.— liranın tazminat olarak ödenmesi isteği ile açılmıştır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 13. maddesindeki «kişilerin kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan ötürü bu görevleri yerine getiren personele karşı değil, ilgili kuruma karşı dava açabilecekleri ve Kurumun genel hükümlere göre sorumlu personele rücu hakkının saklı olduğu» hükmü karşısında davalı İsmail Cengiz husumetten çıkartılarak işin esasına geçildi :

Olay tarihinde yürürlükte bulunan 334 sayılı T.C. Anayasası'nın 114. maddesinin 3. fıkrasına göre, idare kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür. Gerek olay tarihinde yürürlükte bulunan 521 sayılı Danıştay Kanununda; gerekse 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda, ilgililerin haklarını ihlâl eden bir idari işlem veya eylem dolayısıyla tam yargı davası açabilecekleri kuralına yer verilmiştir.

Dava konusu olayda, davacı hernekadar köpeğinin tasmalı olduğunu ileri sürmekte ise de, 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 34. maddesi gereğince Belediye tutulan defterlerde, ilgilinin adına kayıtlı bir köpeğin bulunmadığı ve yok etme işleminin usulüne uygun olarak yapıldığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda, davacının köpeği belediyece tutulan defterlere kayıtlı olmadığından başı boş durumdadır. Başı boş durumda olan bir köpeğin usulüne uygun olarak öldürülmesinde ise hizmet kusuru bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenle davanın reddine, yargılama giderinin davacı üzerinde bırakılmasına 16.4.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.**DANIŞTAY****Sekizinci Daire**

Esas No : 1982/763

Karar No : 1984/901

Özeti : İstanbul Sular İdaresine ait bulunan anasü borusunun kırılması sonucu davacı Şirkete ait otel binasında meydana gelen zararın, tazminin gerektiği Hk.

Davacı : Turizm ve Otelcilik A.Ş.
Vekili : Av. Hüseyin Ünen
Davalı : İstanbul Sular İdaresi Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. Erham Oskay

Davanın Özeti : Anasü borusunun kırılması sonucu otel binasında meydana gelen 12.069.070 lira zararın yasal faizi ile adli yargı yerinde yaptırılan tespit masrafları tutarı 30.350 liranın tazmininden ödenmesi isteğidir.

Savunmanın Özeti : Davanın süre aşımı sebebiyle usulden ve olayda herhangi bir kusur ve ihtimalin bulunmaması sebebiyle de esastan reddi gerekeceği yolundadır.

Danıştay Tetkik Hakimi : Nuray Edizel

Danıştay Savcısı Mustafa Bumin'in Düşüncesi : Dava, İstanbul Sular İdaresine ait su borusunun kırılması sonucu davacı şirketin otel binasına verilen 12.000.000 lira zarar ile, Asliye Mahkemesince yaptırılan tespit tutarı olan 30.350 liranın davalı idareden tazmininden tahsiline karar verilmesi isteğiyle açılmıştır.

Olay tarihinde yürürlükte bulunan 521 sayılı Danıştay Kanununun 72. maddesinde; «İdari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanların, idari dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka surette öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri lazımdır. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde bu konudaki işlemin tebliğ tarihinden ve üç ay içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren doksan gün içinde dava açabilirler» hükmü yer almaktadır.

Dosyadaki bilgilere göre, İstanbul Sular İdaresine ait ana borunun 25.3.1980 günü patladığı ve bu arıza sonucu davacı şirketin otel binasına zarar verildiği, 3.12.1980 günlü dilekçe ile davalı idareye başvurularak uğranılan zararın tazmininin istenildiği, anılan başvurunun cevapsız bırakılması üzerine, 25.3.1981 günlü dilekçe ile bu davanın açıldığı anlaşıldığından; davada süre aşımı bulunduğu yolundaki davalı savunmasında isabet görülmemiştir.

Ayrıca, mülga 521 sayılı Danıştay Kanununun 72. maddesinde öngörülen dava süresi geçirilmediğine göre, adli yargı merciinde açılan davanın görev noktasında reddine ilişkin kararın kesinleştiği tarihten itibaren otuz gün geçirildikten sonra Danıştay da dava açılmış olması da davanın süre aşımından reddini gerekli kılmaz.

İşin esasına gelince;

Kamu görevini yerine getirilmesi sırasında, görevin düzenlenmesi veya yürütülmesine ilişkin kusur veya kusurlar nedeniyle ortaya çıkan zararlı sonuçların görev kusuru teorisi gereğince idare tarafından giderilmesi olay tarihinde yürürlükte bulunan Anayasanın 114. maddesi gereği olduğu gibi, idare Hukukunun da yerleşmiş ilkelerindedir.

Kaldı ki, bir kamu hizmetinin görülmesi maksadıyla alınan karar ve tatbik olunan işlemlerde hukuka aykırı bir yön bulunmasa ve bu hususta idarenin bir hizmet kusuru mevcut olmasa bile, bu hizmetin görülmesi sırasında meydana gelen zararın bir şahsa yükletilmesi idare hukukunca kabul edilen hak, nasafet ve eşitlik ilkesine aykırı düşeceğinden; bu zararın hizmetten faydalananlar arasında eşit şekilde dağıtılmasını temin için zararı veren idarece karşılanması gerekir.

Olayda, davalı idareye ait su borusunun kırılması sonucu akan sular nedeniyle davacı şirket otel binası ana istinad duvarı tahrip olduğu, kazan dairesinin bulunduğu beşinci bodrum kat beton perde duvarı boydan boya çatladığına göre, Beyoğlu Asliye 2. Hukuk Mahkemesinin 1980/34 esas ve karar sayılı dosyalarında tespit edilen zararın yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca tazminin uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesinde duruşma için belirlenen 13.4.1983 gününde davacı ve davalı avukatlarının geldiği anlaşıldıktan, taraflar dinlenilip, Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan sonra aynı gün verilen ara kararı cevabı alındıktan sonra işin gereği görüşüldü.

Dava, ana su borusunun kırılması sonucu Etap Marmara Otel binasında meydana gelen 12.069.070 lira zararın yasal faizi ile adli yargı yerinde yaptırılan tesbit masrafı tutarı 30.350 liranın tazminin ödenmesi isteğiyle açılmıştır.

Kamu idareleri yapmakla yükümlü buldukları kamu hizmetlerini gereği gibi yapmakla beraber bu hizmetin işleyişini sürekli olarak kontrol etmek ve hizmetin yürütülmesi sırasında gerekli önlemleri almakla da yükümlüdür.

İdarenin bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi nedeniyle hizmetin kötü veya geç işlemesi, gereği gibi işlememesi ve bu yüzden bir zarara sebebiyet verilmiş olması idareye meydana gelen zararları ödeme sorumluluğu yükler.

Hizmet kusurundan doğan zararların idarece tazmini gerekeceği idare hukukunun yerleşmiş ilkelerindedir.

Dosyada bulunan bilirkişi raporunun incelenmesinden, söz konusu otele su veren davalıya ait bransman su borusunun kırılması sonucu açığa çıkan 4,5 atmosfer basıncındaki suyun otel binasında hasar meydana getirdiği ve bu hasarın davalının kusurundan meydana geldiği görülmektedir.

Davacı tarafından gönderilen kayıtların indelenmesinden de otelde meydana gelen hasar ve tamirat için 12.069.070 lira harcadığı anlaşılmaktadır.

Açıklanan bu durum karşısında davanın kabulü ile davalıya ait ana su borusunun kırılması sonucu otel binasında meydana gelen 12.060.070 lira zararın dava tarihi olan 25.3.1981 tarihinden başlayarak yasal faizi ile birlikte ve bu zararın tesbitine ilişkin adli yargı yerinde yaptırılan tesbit masrafı olan 30.350 liranın da-

valıdan alınarak davacıya verilmesine, hükmedilen tazminat miktarına göre hesaplanan nisbi harçtan eksik kaldığı anlaşılan 272.389 liranın davacıya tamamlattırılmasına 363.682 lira yargılama gideri ile 275.988 (İkiyüzyetmişbeşbindokuzyüzsensensekiz lira) avukatlık ücretinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 24.5.1984 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Dosyada bulunan ve Beyoğlu Asliye 2. Hukuk Mahkemesince yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporda davacı şirkete ait otelde meydana gelen zararın 10.000.000 lira olduğu sonucuna varıldığından davacıya söz konusu miktarın ve tesbit masraflarının dava tarihi itibarıyla yasal faizi ile birlikte ödemesi gerekeceği görüşüyle çoğunluk kararına katılmıyorum.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY Sekizinci Daire

Esas No : 1982/730(11. D. E: 1981/448)

Karar No : 1984/681

Özeti : Kamuya ait bir yerde yapılan duvarın belediyece yıkılması nedeniyle davacının bir zarara uğraması söz konusu olamayacağı Hk.

Davacı : İbrahim Berçin
Davah : İzmir Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. İker Delikan

Davanın Özeti : Davacının bahçe duvarının ve ağaçlarının Belediyece yıkılması sonucu uğranılan 35.119.75.— liranın yasal faiziyle birlikte tazminen ödemesi ile bu borca ilişkin icra takibinin durdurulması kararının iptali istemidir.

Savunmanın Özeti : Davacının ev ve bahçesinin hazineye ait arsa üzerinde yapıldığını, yıkım işinin hukuka uygun olduğunu, icra takibine itirazın adli yargıda dava konusu edileceğini ve yasal dayanağı olmayan davanın reddi gerekeceği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Oğuz Özkan

Danıştay Savcısı Mustafa Bumin'in Düşüncesi : Dava, davacının alacağı nedeniyle Karşıyaka İcra Memurluğu tarafından düzenlenen ödeme emrine İzmir Belediyesi tarafından yapılan itirazın İcra ve İflas Kanununun 67. maddesi uyarınca iptali isteğiyle açılmıştır.

2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun değişik 67. maddesinin birinci fıkrasında; «Takip talebine itiraz edilen ve itirazın kaldırılması için mercie müracaat etmek istemeyen alacaklı, itirazın tebliği tarihinden itibaren bir sene içinde mahkemeye başvurarak, umumi hükümler dairesinde, alacağının varlığını ispat suretiyle itirazın iptalini dava edebilir» hükmü yer almıştır.

Davacı, belediyenin eylemi nedeniyle uğradığı zararın tazmini isteğiyle, olay tarihinde yürürlükte bulunan 521 sayılı Danıştay Kanununun 72. maddesi uyarınca

Danıştay'da dava açmamış, mahalli mahkeme aracılığıyla tespit ettirdiği alacağın tahsilini temin amacıyla İcra ve İflas Kanununun 60. maddesi uyarınca ödeme emri tanzim ettirilmiştir.

Ödeme emrine borçlu tarafından vaki itiraz üzerine, bu itirazın iptali için İcra ve İflas Kanununun 67. maddesi uyarınca açılacak davalara bakmaya adli yargı yerleri görevli bulunduğundan; davanın görevden reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince duruşma için belirlenen 24.5.1982 günü, yapılan bildirim karşın tarafların gelmedikleri anlaşıldığından duruşma açılmaksızın ve aynı günlü ara kararımıza yanıt alındıktan sonra işin gereği görüldü :

Dava, davacının İzmir Karşıyaka'da bulunan evinin bahçe duvarı ile ağaçlarının Belediyece duvarın yanından geçen derenin temizlenmesi sırasında yıkılması üzerine uğranılan 35.119.75.— liranın yasal faiziyle birlikte tazminin ödenmesi ile bu borca ilişkin icra takibinin durdurulması kararının iptali istemiyle açılmıştır.

Dava dosyasındaki bilgi ve belgelerin incelenmesinden bahçe duvarı ve evin ruhsatsız olarak kamuya ait arsa üzerinde yapıldığı, ev ve bahçenin davacının özel taşınmazı olmadığı anlaşılmıştır.

Belediyenin kamuya ait bir yerde yapılan duvarı yıkması nedeniyle davacının bir zarara uğraması söz konusu olmadığından davanın tazminat istemine ilişkin kısmının reddine;

İcra takibine yapılan itirazın iptali istemi ise, konu özel hukuku ilgilendirdiğinden ve bu niteliği ile uyumsuzluğun görün ve çözümü adli yargı yerinin görevinde olduğundan, davanın bu kısmının da görev yönünden reddine, başvurma ve karar harcından arta kalan 910.— lira harcı istendiğinde davacıya geri verilmesine 13.4.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGILAMA USULÜ

T. C.

DANIŞTAY**Sekizinci Daire**

Esas No : 1981/978

Karar No : 1984/1074

Özeti : 4753 sayılı Kanuna göre verilen arazinin geri alınıp tapunun iptal edilmesi için hazine avukatlığına haber verilmesine ilişkin yazının, Bakanlık ile Valilik arasındaki bir yazışma olup kesin ve yürütülmesi zorunlu bir işlem olmadığından, bu yazının geri alınması isteğinin reddi işleminin iptal davası konusu olmayacağı Hk.

Kararın Düzeltmesini İsteyen : Şakir Akkurt**Vekili :** Av. Bahattin Güney**Karşı Taraf :** Konya Valiliği

İstemin Özeti : Danıştay Sekizinci Dairesince verilen 2.2.1981 gün ve 1981/560 sayılı kararının 2577 sayılı Kanununun 54. maddesi uyarınca düzeltilmesi isteminden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.**Danıştay Tetkik Hâkimi :** Atilla Bilgez

Danıştay Savcısı Alp Yüksek Fırat'ın Düşüncesi : Karar düzeltilmesi dilekçesinde ileri sürülen hususlar, 521 sayılı Danıştay Kanununun 98 inci maddesinde yazılı sebeplerden hiçbirisine uymadığından talebin reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 54. maddesi gereğince karar düzeltme istemi oyçokluğuyla kabul edilerek Dairemizin 2.2.1981 gün ve 1981/560 sayılı kararı kaldırıldıktan sonra işin gereği görüldü:

Dava, davacıya 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Yasası gereğince verilen arazinin, aynı yasanın 57. maddesi gereğince geri alınıp, tapunun iptal edilmesi için hazine avukatlığına haber verilmesine ilişkin olarak Köyüşleri ve Kooperatifler Bakanlığınca Konya Valiliğine yazılan yazının bir işlem olarak kabul edilerek, bu işlemin geri alınması için davacı tarafından yapılan başvurunun yasal süre içinde yanıtlanmıyarak reddedilmesi işleminin iptali istemi ile açılmıştır.

4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Yasasının 57. maddesi, belirtilen koşulların varlığının saptanması halinde Tarım Bakanlığınca, kişilere verilen arazilerin geri alınması ve tapunun iptal edilmesinin mahkemeden istenebileceğini; bu yargılama sırasında basit yargılama usulünün uygulanacağını öngörmektedir. Dava konusu olayda davacının bu maddeye aykırı hareket ettiğinin ihbar edilmesi üzeri-

ne bakanlıkça yerinde soruşturma yapılmış ve daha sonra anılan madde hükmünün uygulanması için Konya Valiliğine yazı yazılmıştır.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu kesin ve yürütülmesi zorunlu işlemlerin iptali için dava açılabileceğini hükme bağlamaktadır. Davacının geri alınmasını istediği yazı ise sadece Bakanlık ile Konya Valiliği arasında bir yazışma olup bir işlem niteliğinde değildir.

Açıklanan nedenlerle idari davaya konu olabilecek işlem niteliğinde olmayan bakanlık yazısının geri alınması için yapılan başvurunun reddi işlemin iptali için açılan davanın incelenmeksizin reddine ve yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına 29.6.1984 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Karar düzeltme isteminin reddi gerekeceği oyu ile karara karşıyım.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Sekizinci Daire

Esas No : 1981/2107

Karar No : 1984/198

Özeti : Köy tüzel kişiliğine ait olan mer'a üzerinde korunabilecek yasal hakkı bulunmayan davacı gerçek kişinin uyuşmazlığa konu mer'anın vasfının değiştirilmesi konusunda dava açma ehliyetinin bulunmadığı Hk.

Davacı : Veli Yıldız ve arkadaşları
Vekili : Av. A. Bahri Filik
Davalı : Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı

Davanın Özeti : Davacıların, mer'a olarak tahsisi yapılan arazilerin mer'alık vasfının kaldırılarak hazine arazisi olduğunun kabulü ve bu arazilerin kendilerine kiralanması yolunda karar verilmesi isteğinden ibarettir.

Savunmanın Özeti : Davanın usul ve esas yönlerinden reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hakimi : Oğuz Özkan

Danıştay Savcısı Mustafa Bumin'in Düşüncesi : Dava, Ankara İli, Merkez İlçe, Misis Nahiyesine bağlı Dedeler (Cihadiye) Köyüne 6.10.1960 gün ve 39817 sayılı kararlar mer'a olarak tahsis edilen arazinin mer'alık vasfının kaldırılması isteğiyle açılmıştır.

Gerçek davanın açıldığı sırada yürürlükte bulunan 521 sayılı Danıştay Kanununun 30 ve gerekse halen yürürlükte bulunan 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2. maddesinde idari dava türleri gösterilmiş bulunmaktadır.

Sözü edilen yasa hükümlerine göre, idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri

için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davaları Danıştayda çözümlenir.

Dava dilekçesinde, idari davaya konu olabilecek nitelikte kesin ve yürütülmesi gerekli idari bir işlemin iptali istenmiş olup; zamanında mer'a olarak tahsis edilen bir arazinin mer'alık vasfının kaldırılmasına karar verilmesi istenildiğinden, yukarıda anılan maddelerde belirtilen dava türlerinden hiçbirisine girmeyen bu davanın Danıştay'ca incelenme olanağı yoktur.

Bu nedenle davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

İdari işlemler hakkında yetki, şekil sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduğu ileri sürülerek Danıştay'da dava açılabilmesinin ön şartı, iptali istenen işlemin davayı açacak olan kişinin menfaatini ihlal etmesidir.

Dava konusu olayda, davacıların 20 yıldan daha fazla süre önce Dedeler (Cihadiye) Köyüne mer'a olarak tahsis edilmiş bulunan mer'anın vasfının değiştirilmesini, hazine arazisi olarak kabulünü ve kendilerine kiralanmasını istedikleri anlaşılmaktadır.

Köy tüzel kişiliği adına tahsis edilen mer'a üzerinde davacıların korunabilecek yasal hakları sözkonusu olamayacağından uyumsuzluğa konu mer'anın vasfının değiştirilmesi konusunda dava açma ehliyetleri bulunmamaktadır.

Bu nedenle 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 14/6 ve 15/1 b bendleri hükümleri uyarınca davanın ehliyet yönünden reddine, yargılama giderlerinin davacılar üzerinde bırakılmasına 7.2.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Sekizinci Daire

Esas No : 1982/717 (11. D. E: 1981/353)

Karar No : 1984/697

Özeti : Belediye'ye ait arsaların satışlarının davacı kooperatif ile belediye arasındaki sözleşme kurallarına aykırı yapıldığı iddiasıyla açılan davanın, mülkiyete ilişkin uyumsuzluk olup görüm ve çözümün adli yargının görevine girmediği Hk.

Davacılar : 1 — Hudutlu Sorumlu Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi
2 — H. Bekir Ödül

Vekilleri : Av. Rafet Öztürk

Davalı : Sivas Belediye Başkanlığı

Vekili : Av. Tahsih Tantekin

Davanın Özeti : Sivas Belediye Encümeninin, belediyeye ait arsaların satışına ilişkin 25.7.1969 gün ve 2504 sayılı kararı ile bu karara dayanılarak uygulanan tapu verilmesine ilişkin işlemlerin iptali istemidir.

Savunmanın Özeti : Davanın süresinde açılmadığı ve esas yönünden de yasal dayanaktan yoksun olduğu öne sürülerek reddi gerektiği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hakimi : Belma Kösebalaban

Danıştay Savcısı Muhittin Tancı'nın Düşüncesi : Sınırlı Sorumlu Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi ve L. Bekir Ödül vekili Av. Rafet Öztürk tarafından mülkiyeti belediyeye ait sanayi çarşısında 32 adet dükkan arsasının satışına dair 25.7.1969 gün ve 2504 sayılı belediye encümen kararı ile buna dayalı işlemlerin iptali talebiyle açılan dava ileri sürülen hususlar usul ve yasaya uygun olarak tesis edildiği anlaşılan karar ve işlemleri kusurlandıracak nitelikte görülemediği cihetle mesnedi bulunmayan davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Dava, Sivas Belediye Encümeninin, belediyeye ait arsaların satışına ilişkin 25.7.1969 günlü ve 2504 sayılı kararı ile bu karara dayanılarak uygulanan tapu verilmesine ilişkin işlemlerin iptali istemiyle açılmıştır.

Belediyeye ait arsaların satışının davacılarından Hudutlu Sorumlu Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi ile Belediye arasındaki sözleşmeye aykırı olarak yapıldığı ve tapu verme işlemlerinin de yine bu sözleşme kurallarına aykırı olarak ayrı ayrı Kooperatif üyeleri adına düzenlendiği öne sürülerek, Belediye Encümeni kararının iptali istenilmekte isede; mülkiyete ilişkin uyumsuzlukların görünümü ve çözümü Adli Yargı yerine ait bulunduğundan bu konuda Danıştay'a açılan davanın görev yönünden reddine, yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, 2000 lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalıya verilmesine ve Sivas 2. Asliye Hukuk Mahkemesinden getirtilen dosyanın yerine gönderilmesine 17.4.1984 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

Dava, Sanayi Sitesindeki Belediyeye ait arsaların satışına ilişkin Belediye Encümeni kararı ile bu karara dayanılarak tesis edilen tapu ferağ işlemlerinin iptali istemiyle açılmıştır.

Belediye mülkiyeti kendisine ait bulunan arsaların satışına ve bu arsaların tapu ve ferağ işlemlerinin yapılmasına karar verirken iradesini kullanarak ve kendisinde mevcut kamu erkine dayanarak hareket etmiştir.

İdari işlemler, idarenin tek taraflı irade beyanı ile yaptığı işlemlerdir. Bunların hukuki sonuç doğurması için, idarenin irade beyanında bulunması yeterlidir.

Böyle bir idari kararın uygulanması sonucu menfaati ihlal edilen kişilerin açtığı davanın görüm ve çözümü de idari yargı yerine ait olacaktır.

Açıklanan nedenlerle, davanın Danıştay'da görülmesi gerektiği oyu ile görev yönünden reddi yolunda verilen karara karşıyım.

T. C.

DANIŞTAY**Sekizinci Daire**

Esas No : 1982/2592

Karar No : 1984/450

Özeti : 1617 sayılı Kanun uygulanmasından doğan uyuşmazlıkların adliye mahkemelerinin görevinde olduğu Hk.

Davacı : Meryem Açıkgöz, Hüseyin Önder

Vekilleri : Av. Abdurrahman Olcayto Günsan - Av. Hanife Kızılıcak

Davalı : Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü

Davanın Özeti : 3573 sayılı Yasa gereğince davacıların malik oldukları arazinin 1617 sayılı Yasa uyarınca başkasına satışının yapılmasına izin verilmemesine ilişkin işlemin iptali istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Süresinde savunma verilmemiştir.

Danıştay Yetkili Tetkik Hakimi : Sema Altıparmak

Danıştay Savcısı Taner Gelegen'in Düşüncesi : Dava, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü (Grup Tapu Sicil Müdürlüğü) aleyhine Bursa Grup Tapu Sicil Müdürlüğünün verdiği 2.3.1982 gün ve 532 sayılı yanıt ve ondaki düşüncenin iptali istemiyle açılmış olup, uyuşmazlık davacıya ait taşınmaza, 4753 sayılı Yasaya göre takyidat konulması nedeniyle devir ve temlikinin yapılamamış olmasından kaynaklanmaktadır. Davacı vekili, müvekkillerinin murisine bırakılan 4 dönümlük yerin, 4753 sayılı Yasaya göre değil, 3753 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerinin Aşılattırılması Hakkındaki Kanun Hükümlerine göre verildiğini, olayda 1617 sayılı Toprak ve Tarım Reformu ön tedbirler Yasasının uygulanmayacağını ileri sürmekte ise de, dosyada mevcut 17.12.1981 günlü Tapu Sicil Muhafızlığı vazısında; taşınmaz malın 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu uyarınca verilen yerlerden olduğu belirtildiğinden dayanağı bulunmayan davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü :

Dava; 3573 sayılı Yasa gereğince iktisap edilen arazinin 1617 sayılı Toprak ve Tarım Reformu Ön Tedbirler Kanununun 8. maddesi uyarınca başkasına satışının yapılmasına izin verilmemesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Dosyanın incelenmesinden süresinde verilmeyen savunma dilekçesi ve eklerinden dava konusu arazinin davacıların murisine 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu gereğince verildiği anlaşılmaktadır.

1617 sayılı Yasa 4753 sayılı Yasa gereği verilen araziler için uygulanmakta olup, anılan yasanın 9. maddesinde «Bu kanunun uygulanması sırasında doğacak anlaşmazlıklar adliye mahkemelerinde ..... çözümlenir» denilmektedir.

Bu nedenle Danıştay'da inceleme olanağı bulunmayan davanın görev yönünden reddine, yargılama giderlerinin davacılar üzerinde bırakılmasına 14.3.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

DOKUZUNCU DAİRE KARARLARI
AMME ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ

T. C.
DANIŞTAY
Dokuzuncu Daire
Esas No : 1983/5194
Karar No : 1984/665

Özeti : Alacak için ödeme emri düzenlenmeyeceği, düzenlenen ödeme emrinin idarî yargıda dava konusu edilebileceği ve ödeme emrinin iptali Hk.

Temyiz İsteminde Bulunan : .....

Vekili : Av. ....

Karşı Taraf : Zonguldak Belediye Başkanlığı

Vekili : Av. Hikmet Odabaş

İstemnin Özeti : ..... Belediye Başkanlığı ile yapılan sözleşme gereğince belediyece ödenmesi gereken sürstarya ücretinin, belediyenin alacağından mahsup edilmiş olması nedeniyle geri alınmasını sağlamak amacıyla müvekkili adına düzenlenip tebliğ edilen ödeme emrinin iptali istemiyle açılan davayı; 2576 sayılı Kanunun «Vergi Mahkemelerinin görevleri» başlığını taşıyan 6. maddesi ile 2577 sayılı Kanunun 37. maddesine göre, Vergi Mahkemelerinin esas görevinin, vergi, resim ve benzeri mali yükümlerin tarh ve tahakkuku, bunların zam ve cezalarının kesilmesi ile tahsil işlerinden ibaret olduğu, ancak bu işlemlere karşı açılan davaların «vergi davası» olarak kabul edilerek Vergi Mahkemelerince incelenebileceği, iptali istenen ödeme emrinin konusu, belediyece Çimento getiren geminin geç boşaltılması nedeniyle sözleşme gereğince tahakkuk ettirilen Vergi sürstarya ücreti ile ilgili olup, tahakkuk safhası vergi konusuna girmediğinden Vergi Mahkemesince incelenemeyeceği, uyuşmazlığın çözümü görevinin adliye mahkemesine ait olduğu gerekçesiyle reddeden 7.4.1983 gün ve E: 1982/260, K: 1983/352 sayılı ..... Vergi Mahkemesi kararının; 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 1. maddesinde, akitten doğan alacaklar için bu kanun hükümlerinin uygulanamayacağı belirtildiğine göre, sözleşmeden doğan sürstarya ücretinin belediyenin alacağından mahsup edilmiş olması nedeniyle bunun geri alınması için ödeme emri düzenlenemeyeceği, uyuşmazlık, 6183 sayılı Kanunun uygulanmasından doğmuş bulunduğundan 2576 sayılı Kanununun 6. maddesinin (b) bendi hükmü uyarınca davanın Vergi Mahkemesince incelenerek ödeme emrinin iptaline karar verilmesi gerektiği iddialarıyla bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Temyiz isteminin reddi gerektiği yolundadır.

Savcı Erdoğan Anlı'nın Düşüncesi : Uyuşmazlık; ..... Çimento Sanayi T.A.Ş. ile ..... Belediye Başkanlığı arasında yapılan sözleşme uyarınca alınan çimentonun Zonguldak limanında geç boşaltılması nedeniyle S.S. Gemi Armatörleri Kooperatifi tarafından, Şirketle yapılan taşıma anlaşmasının dayanılarak ta-

hakkuk ettirilen sürstarya (Gemiye geç boşaltma ücreti) nin, Belediyece teminat olarak yaptırılan paradan mahsup edilmesi yerinde görülmeyerek ödeme emri ile istenilmesinden doğmuştur.

Vergi Mahkemesince, vergi ile ilişkisi bulunmayan ve sözleşmeden doğan bu uyuşmazlığın çözümlenmesinin adli mahkemenin görevine girdiği gerekçesiyle açılan davanın görev yönünden reddine karar verilmiştir.

Yükümlü Şirket, 6183 sayılı Yasanın uygulanmasından doğan uyuşmazlıkların çözümü vergi mahkemesinin görevine girdiğinden, sözleşmeden doğan bir hukuki ilişki için çıkarılan ödeme emrinin iptali isteminin adli mahkemenin görevine sokularak reddi cihetine gidilmesinin yasaya aykırı bulunduğunu temyizden ileri sürmüştür; Belediye ise, temyiz isteminin reddi gerekeceği yolunda savunma vermiştir.

Dosyanın incelenmesinden, Zonguldak Belediyesince tanzim satışları ile ilgili olmak üzere ..... Çimento, Sanayi T.A.Ş. ile yapılan sözleşme uyarınca alınan çimentoların Zonguldak limanında boşaltılması sırasında, boşaltmanın gecikmesi nedeniyle tahakkuk ettirilen ve S. S. Gemi Armatörleri Kooperatifleri tarafından taşıma mukavelesine dayanılarak Şirkete bildirilen sürstarya ücretinin, Şirketce Belediye'nin yatırmış olduğu teminattan mahsup edilerek Kooperatife gönderildiği, Belediyece yapılan bu mahsup yerinde görülmeyerek teminatından kesilen parayı ödeme emri ile istediği anlaşılmaktadır.

2576 sayılı Yasanın Vergi Mahkemelerinin görevleri başlığını taşıyan 6 nci maddesinde, Vergi Mahkemelerinin ;

a — Genel bütçeye, İl Özel İdareleri, belediye ve köylere ait vergi resim ve harçlarla benzeri mali yükümler ve bunlara ilişkin zam ve cezalar ile tarife uyuşmazlıklarını,

b — 6183 sayılı Amme Alacaklarının tahsili usulü hakkında kanunun uygulanmasından doğan uyuşmazlıkları,

c — Diğer kanunlarla verilen işleri, çözümleyeceği, 6183 sayılı Amme Alacaklarını Tahsil Usulü hakkında kanunun 1 inci maddesinde ise, Devlete, vilayet hususi idarelerine ve belediyelere ait vergi resim harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı faiz gibi ..... alacakları ve aynı idarelerin akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğan ..... kalan ve amme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacakları ..... takip masrafları hakkında bu kanun hükümlerinin tatbik olunacağı hükme bağlanmıştır.

Uyuşmazlık konusu sürstarya (Gemiye geç boşaltma ücreti) Şirket ile S.S. Motorlu Gemi Armatörleri Kooperatifi arasında yapılmış taşıma sözleşmesi uyarınca çimentonun Zonguldak Belediyesi'ne teslimi sırasında, Geminin limanda belirli sürenin geçirilerek geç boşaltılması nedeniyle anılan Kooperatif tarafından tahakkuk ettirilmiştir.

Kooperatif tarafından tahakkuk ettirilen bu ücret vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümler ile bunlara bağlı cezalar arasında sayılamaz.

Sözü geçen ücretin, Şirket tarafından, Belediyece yaptırılan Çimento alımı teminatından mahsubunun yapıp yapılamayacağı, yapılması halinde ortaya çı-

kan hukuksal durum ve uyumsuzluk ; sözleşme, haksız fiil ve iktisap gibi hukuksal nedenlerden kaynaklandığından 6183 sayılı Yasanın kapsamına da girmemektedir.

Bu durumda, vergi, harç, resim, ve benzeri mali yükümler niteliğinde bulunmayan ve 6183 sayılı yasanın kapsamı dışında kalan uyumsuzluğun adliye mahkemesinin görevi içinde görülmesi yerindedir.

Ancak ; idari bir işlem niteliğinde olan ve kamu gücüne dayanılarak çıkarılan ödeme emrinin, adliye mahkemesince incelenip, iptal veya reddedilmesi olanağı bulunmadığına göre, uyumsuzluğun esası hakkında adliye mahkemesine başvurulması hakkı saklı tutulmak üzere, 6183 sayılı Yasanın kapsamına girmeyen bir konuda Belediyece düzenlenmiş ödeme emrinin iptaline karar verilmesi icap ederken, davanın görev yönünden reddi cihetine gidilmesinde yasaya uyarlık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, temyiz isteminin bu yönden kabulü ile Vergi Mahkemesi kararının bozulması gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince duruşma için belli edilen 16.1.1984 günü saat 10.00 da yükümlüyü temsilen Av. .... ile Zonguldak Belediye Başkanlığını temsilen Av. Hikmet Odabaş'ın geldikleri görülerek Savcı Erdoğan Anlı'nın katılması ile açık duruşmaya başlandı. Tarafların iddia ve savunmaları dinlenip savcının düşüncesi alındıktan, taraflara yeniden söz verildikten ve Tetkik Hakimi Nur Karakullukçu'nun yazılı ve sözlü görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüldü :

Dava, ... Çimento Sanayi T.A.Ş. ile Zonguldak Belediye Başkanlığı arasında yapılan sözleşme gereğince, belediyece ödenmesi gereken sürstarya ücretinin, ... Çimento Sanayi T.A.Ş. tarafından belediye alacağından mahsup edilmiş olması nedeniyle geri alınmasını sağlamak amacıyla düzenlenen ödeme emrinin iptali istemiyle açılmıştır.

Dosyanın incelenmesinden ; 1979 yılında Zonguldak Belediye Başkanlığınca tanzim satışları yapılmak üzere ..... Çimento Sanayi T.A.Ş. den çimento alınması için yapılan 5.12.1979 gün ve 6800 sayılı sözleşme gereğince Yusuf Kaptan adlı gemiyle Zonguldak Belediye Başkanlığına gönderilen 700 ton çimentonun 17.12.1979 günü Zonguldak limanına getirildiği ve aynı gün saat 14.00 de tahliyeye hazır olduğunun bildirildiği, 17.12.1979 günü saat 14.00 ile 20.12.1979 günü saat 08.00 arasında yapılması gereken tahliyenin, çeşitli nedenlerle 3.1.1980 günü saat 18.00 de bitirilmesi nedeniyle normal tahliye süresinin bitimi olan 20.12.1979 günü saat 08.00 ile tahliyenin sona erdiği 3.1.1980 günü saat 18.00 arasındaki 14 gün 16 saatlik zaman için 237.875.— lira sürstarya ücretinin, Sınırlı Sorumlu Motorlu Gemi Armatörleri Kooperatifi tarafından taşıma sözleşmesinin diğer akidi durumundaki Türkiye Çimento Sanayii T.A.Ş. İstanbul Alım Satım Müdürlüğü adına fatura edildiği, söz konusu Müdürlüğün, bu paranın sözleşme gereğince belediyeden tahsil edilmesi isteğine ilişkin yazısı üzerine bu paranın, ... Çimento Sanayii T.A.Ş. tarafından, belediyenin alacağından mahsup edildiği, Zonguldak Belediye Başkanlığında, bu paranın geri alınması amacıyla 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre 29.5.1980 gün ve cilt 1. sıra 2 numaralı ödeme emri düzenlenerek tebliğ edildiği; ödeme em-

rinin iptali istemiyle ..... Çimento Sanayii T.A.Ş. tarafından Zonguldak Vergi Mahkemesinde açılan davanın Mahkemece, uyuşmazlığın çözüm görevinin adli yargı yerine ait olduğu gerekçesiyle reddedildiği anlaşılmıştır.

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Kanunun 1. maddesinde, Devlete vilayet, hususi idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası gibi aslı gecikme zammı, faiz gibi fer'e amme alacakları ve aynı idarelerin akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve amme hizmetleri tabikatından mütevellit olan diğer alacakları ile bunların takip masrafları hakkında bu kanun hükümlerinin tatbik olunacağı hükme bağlanmıştır.

Madde metninin incelenmesinden anlaşılacağı üzere, söz konusu idarelerin, akitten haksız fiil ve haksız iktisaptan doğan alacakları, kanunun kapsamı dışında bırakılmıştır.

Olayda, iptali istenen ödeme emrinin konusu sözleşmeden doğan bir alacak olması nedeniyle genel hükümlere göre adliye mahkemelerinde çözümlenmesi gereken bir konu olduğundan ve 6183 sayılı Yasa hükümlerine göre takibi mümkün bulunmadığından, bu konuda ödeme emri düzenlenmesinde yasaya uyarlık bulunmamaktadır.

Öte yandan, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun «Vergi Mahkemelerinin görevleri» başlığını taşıyan 6. maddesinde;

«Vergi Mahkemeleri;

a) Genel bütçeye İl Özel İdareleri belediye ve köylere ait vergi, resim ve harçlarla benzeri mali yükümler ve bunlara ilişkin zam ve cezalar ile tarife uyumsuzluklarını,

b) 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanunun uygulanmasından doğan uyuşmazlıkları,

c) Diğer kanunlarla verilen işleri,
Çözümler,» hükmü yer almıştır.

Uyuşmazlık, Zonguldak Belediye Başkanlığının düzenlediği ödeme emrinin, 6183 sayılı Yasaya uygun olup olmadığına ilişkin bulunduğu ve 2576 sayılı Kanunun 6. maddesinin (b) bendinde, Vergi Mahkemelerinin 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulanmasından doğan uyuşmazlıkları çözümlemekle görevli olduğu belirtildiğine göre, Vergi Mahkemesinin, dava konusu alacak için ödeme emri düzenlenemeyeceğini belirterek ödeme emrinin iptaline karar vermesi gerekirken, ödeme emrini iptal etmeden görevsizlik nedeniyle davanın reddine karar vermesi yasaya aykırı görülmüştür.

Açıklanan nedenlerle, Temyiz İsteminin kabulü ile 7.4.1983 gün ve E: 1982/260, K: 1983/352 sayılı Zonguldak Vergi Mahkemesi kararının bozulmasına ve 29.5.1980 gün ve cilt 1, sıra 2 nolu ödeme emrinin iptaline, 6500.— lira vekalet ücreti ile 1750.— lira yargılama giderinin karşı taraf Belediye Başkanlığından alınıp temyiz isteminde bulunana verilmesine 18.1.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

**T. C.
DANIŞTAY**

Dokuzuncu Daire

Esas No : 1982/1017

Karar No : 1984/2628

Özeti : Belediye Meclisince düzenlenen tarife kararının iptal edilmiş olması nedeniyle bu tarife kararına dayalı olarak düzenlenen ödeme emrinde hukuka uyarlık bulunmadığı Hk.

Davacı : .....
Vekili : Av. ....
Davalı : İzmit Belediye Başkanlığı
Vekilleri : Av. Süreyya Özgen, Av. Turgut Kayı

Davanın Özeti : İzmit Belediye Meclisinin 24.2.1976 gün ve 160 sayılı kararı gereğince Belediyece kiralanan çöplüklerden yararlanma ücretine ilişkin olarak düzenlenen ödeme emrini onayan 27.3.1981 gün ve 22 sayılı İtiraz Komisyonu kararının, ücret istenen hizmetin belediyenin zorunlu hizmetlerinden olduğu, belediye gelirleri yasasında böyle bir gelirin olmadığı iddialarıyla yasal dayanağı bulunmayan ödeme emrinin iptali ve bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Sanayi ve fabrika artığı şeyleri imha, taşıma ve bunlara yer gösterme belediyenin görevi olmadığı, tarife kararı gereği düzenlenen ödeme emrinin yerinde olduğu davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Savcı Taner Gelegen'in Düşüncesi : Uyuşmazlık hakkında, 2801 sayılı «Bazı Kamu Alacaklarının Özel Uzlaşma Yolu ile Tahsili Hakkında Kanun» hükümlerine göre bir karar verilmesi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince Savcının ve Tetkik Hakimi Faruk Öztürk'ün yazılı ve sözlü görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüldü :

Dava, İzmit Belediye Meclisinin 24.2.1976 gün ve 160 sayılı tarife kararı uyarınca belediyece kiralanan çöplüklerden yararlanma ücretine ilişkin olarak düzenlenen ödeme emrini onayan 27.3.1981 gün ve 22 sayılı İtiraz Komisyonu kararının bozulması istemiyle açılmıştır.

1580 sayılı Kanununun 70. maddesinin 8. fıkrası uyarınca belediyece kiralanan çöplüklerden yararlananlardan ücret alınması amacıyla düzenlenen İzmit Belediye Meclisinin 24.2.1976 gün ve 160 sayılı tarife kararı, Danıştay Dokuzuncu Dairesinin 10.4.1978 gün ve 1978/1169 sayılı kararıyla iptal edilmiştir.

Bu durumda çöplüklerden yararlanma ücretinin tahakkuk ve tahsili işlemlerinin yasal dayanağı olan tarife kararı iptal edildiğine göre, tesis edildiği tarihten itibaren ortadan kalkmış olan bu tarife kararına dayalı olarak ödeme emri düzenlenmesinde hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle 27.3.1981 gün ve 22 sayılı İtiraz Komisyonu kararının bozulmasına, ödeme emrinin iptaline, 1300.— (Bin üçyüz) lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 22.6.1984 gününde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Dokuzuncu Daire
 Esas No : 1982/1595
 Karar No : 1984/880

Özeti : İhbarname tebliğinin 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre yapılması gerektiğinden, 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılan tebligatta yasaya uyarlık bulunmadığı Hk.

Davacı : .....
Davalı : Veraset Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davanın Özeti : Gayrimenkul Kıymet Artış ve Mali Denge Vergisi borcu nedeniyle düzenlenen ödeme emrinin; ihbarnamelerin mükellefin bilinen adresinde posta ile tebliğ edilmediği, mahalle muhtarlığı vasıtasıyla kapıya asılarak tebliğ edildiği, mükelleflerin uzlaşma isteği üzerine, uzlaşmaya davet çağrısının da tebliğ edilememesi üzerine uzlaşmanın reddedildiği, mükelleflerin buna itiraz etmemeleri üzerine tarhiyatın kesinleştiği bu nedenle ödeme emri düzenlenmesinde kanuna aykırılık bulunmadığı, ihtilaf konusu vergilerin vadesini takip eden 5 yıl içinde ödeme emri tanzim ve tebliğ edilebileceği bu süre dolmadan vergi dairesince ödeme emri tebliğ edildiğinin anlaşıldığı gerekçesiyle tasdik eden 30.4.1982 gün ve 1982/202 sayılı İtiraz Komisyonu kararının; Gelir vergisi mükellefi olduklarından Gayrimenkul Kıymet Artışı Vergisine tabi olmadıkları, ihbarnamelerin tebliğ edilmediği, verginin zamanaşımına uğradığı iddialarıyla bozulması isteminden oluşmaktadır.

Savunmanın Özeti : Cevap verilmemiştir.

Savcı Sıtkı Gündüz'ün Düşüncesi : Uyuşmazlık hakkında, 2801 sayılı «Bazı Kamu Alacaklarının Özel Uzlaşma Yolu ile Tahsili Hakkında Kanun» hükümlerine göre bir karar verilmesi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince Savcının ve Tetkik Hâkimi Ayla Alkivilcım'ın yazılı ve sözlü görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüldü :

Yükümlü duruşma isteminde bulunmuş ise de uyuşmazlık konusu miktar 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 17. maddesinde belirtilen miktardan az olduğundan duruşma istemi yerinde görülmeyerek işin esasına geçildi.

Dava, uyuşmazlık konusu vergiye ait ihbarnamelerin posta vasıtasıyla tebliğ edilememesi üzerine mahalle muhtarlığı vasıtasıyla gerçekleştirilen tebligata dayanılarak düzenlenen ödeme emrini onayan İtiraz Komisyonu kararının bozulması istemiyle açılmıştır.

İhbarnamelerin usulüne uygun olarak tebliğ edilmemiş olması 6183 sayılı Kanunun 58. maddesinde belirtilen ödeme emrine itiraz nedenlerinden borcum yoktur kapsamında görülerek dosya incelendi.

7201 sayılı Tebligat Kanununun 51. maddesinde «mali tebliğlerin kendi kanunlarında sarahat bulunmayan hallerde bu kanunun umumi hükümlerine göre» yapılacağı hükme bağlanmıştır. Oysa 213 sayılı Vergi Usul Kanununun tebligata ilişkin hükümlerinde vergilendirme ile ilgili olup hüküm ifade eden belgelerin ne şekilde tebliğ edileceğine dair özel hükümler getirilmiştir.

Anılan kanunun 102. maddesinde tebliğ olunacak evrakı muhtevi zarfın posta idaresince muhatabına verileceği ve durumun muhatap ile posta memuru tarafından taahhüt ilmühaberine tarih ve imza konulmak suretiyle tesbit olunacağı muhatabın zarf üzerinde yazılı adresini değiştirmesinden dolayı bulunamamış olması halinde posta memurunun durumu zarf üzerine yazacağı ve mektubun posta idaresince derhal tebliğ yaptırılan daireye geri gönderileceği muhatabın geçici olarak başka bir yere gittiği bilinen adresinde bulunanlar veya komşuları tarafından bildirildiği takdirde keyfiyetin ve beyanda bulunanın kimliğinin tebliğ alındısına yazılarak altının beyanı yapana imzalatılacağı imzadan çekinirse, tebliğ yapmanın bu ciheti açıklayarak imza edeceği ve tebliğ edilmeyen evrakın, çıkaran mercie iade olunacağı bunun üzerine tebliği çıkaran merci tarafından tayin olunacak münasip bir süre sonra yeniden tebliğe çıkarılacağı ikinci defa tebliğ evrakı aynı sebeple tebliğ edilmeyerek iade olunursa tebliğin ilan yolu ile yapılacağı belirtildikten sonra 107. maddesinde «posta ile tebliğ yapılması müşkül ve faydasız görülen hal ve yerlerde veyahut özel ve acele hallerde Maliye Bakanlığının tebliği posta yerine memur vasıtasıyla yaptırmaya yetkili olduğu» bu madde hükmünün uygulanmasında da bu tebliğ esaslarının uygulanacağı belirtilmiştir.

Olayda yükümlünün bilinen adresinde posta vasıtasıyla tebliğin mümkün olmaması üzerine 213 sayılı Vergi Usul Kanununun ilânen tebliğ hükümleri uygulanarak tebligatın gerçekleştirilmesi gerekirken 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerinin uygulanmasında yasaya uyarlık görülmemiştir.

Bu nedenlerle davanın kabulü ile 30.4.1982 gün ve 1982/206 sayılı İtiraz Komisyonu kararının bozulmasına, ödeme emrinin re'sen iptaline, 1500 lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine dava dilekçesine harç pulu yapıştırılmak suretiyle fazla ödendiği anlaşılan harcın istek halinde davacıya iadesine ve işlem dosyasının yerine gönderilmesine 1.2.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

BELEDİYE GELİRLERİ

T. C.

DANIŞTAY

Dokuzuncu Daire

Esas No : 1982/7336

Karar No : 1984/664

Özeti : 6830 sayılı İstimlâk Kanununun 12. maddesinin (C) bendi hükmü uyarınca, istimlâka tabi olmayan kısmın kıymetinde, istimlâk sebebiyle artma meydana gelmiş ise bu artışın istimlâk edilen kısmın kıymetinden düşülmek suretiyle istimlâk edilen gayrimenkulün değerinin tayin olunacağı ve bu indirmenin istimlâk bedelinin % 50 sinden fazla olmayacağı, bu halde ayrıca değerlendirme resmi alınmayacağından, bu bend hükmünün uygulanmaksızın salınan değerleme resminin kaldırılması Hk.

Davacı : .....
Vekili : Av. ....
Davalı : Antalya Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. Erhan Damgacı

Davanın Özeti : Davacının maliki bulunduğu ..... Mahallesi ..... Sokağı ... ada, ... parselde kayıtlı 3105 metrekaare yüzölçümündeki taşınmazın yüzünden bulunduğu caddenin genişletilmesi amacıyla 88 metrekaresinin kamulaştırılarak yola katılması nedeniyle tadilat komisyonunca takdir olunan değere göre salınan Değerlenme Resminin, davacıya ait taşınmazın yüzünün tamamının belediyece açılan caddeye çıktığının tapu sicil muhafızlığı ve belediye İmar Müdürlüğünde bulunan kayıtlardan anlaşıldığı, 5237 sayılı Yasanın 16. maddesine göre tahakkuk ettirilen 226.275 lira Değerlenme Resminin yasaya uygun olduğu gerekçesiyle tasdikine ilişkin 20.2.1979 gün ve 74 sayılı İtiraz Komisyonu kararının, tadilat komisyonunun oluşumunun yasaya aykırı olduğu, tadilat komisyonunca istimlak kıymet komisyonu tarafından takdir olunan değer nazara alınmadığı ve taşınmazın esasen yola cepheli olduğu ve kamulaştırma nedeniyle bir kıymet artışı meydana gelmediği ileri sürülerek bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Yasal dayanaktan yoksun davanın reddi gerektiği yolundadır.

Savcı Erdoğan Anlı'nın Düşüncesi : Uyuşmazlık; maliki bulunduğu taşınmazın bir kısmının kamulaştırılarak yola çevrilmesi sonunda yolun genişlemesi nedeniyle değerinin arttığı ileri sürülerek yükümlü adına salınan değerlendirme resmi ne ilişkin bulunmaktadır.

İtiraz Komisyonunca, mevcut belge ve kayıtlara göre, taşınmazın değerlendirildiği sonucuna varılarak yükümlü itirazının reddine karar verilmiştir.

Yükümlü değerlendirilmeyi saptayan tadilat komisyonunun teşkilinin yasaya aykırı bulunduğunu, taşınmazın kamulaştırılmasından daha sonra komisyonca kamulaştırma bedelinden de daha düşük bir bedel takdir edilmekle çelişkiye düşül-

düğünü ileri sürmüş, İdare ise, İtiraz Komisyonu kararının onanması gerektiği yolunda savunma vermiştir.

Dosyanın incelenmesinden, yükümlüye ait 3105 metre kare alanındaki taşınmazın (bahçe) 88 metre karesinin, yüzünde bulunduğu caddenin genişletilmesi amacıyla 1.9.1977 tarihinde metrekaresi 200 liradan kamulaştırıldığı, Tadilat Komisyonunun 9.6.1978 tarihli kararı ile, taşınmazın kamulaştırmadan önce metre karesinin 125 lira, kamulaştırma ve yolun genişlemesi sonunda metrekaresinin 275 lira olduğu metrekaresinin 150 lira değerlendirildiği kabul edildiğinden, bu değer farkı üzerinden yükümlü adına değerlendirme resmi salındığı anlaşılmaktadır.

6830 sayılı İstimlak Kanununun 12 inci maddesinin (C) bendinde, istimlaka tabi olmayan kısmın kıymetinde istimlak sebebiyle artma hasıl olmuş ise artış miktarı tesbit edilerek, istimlak edilen kısımın kıymetinden tenzil edilmek suretiyle kısmen istimlak edilen gayrimenkulün değer pahasının tayin olunacağı, şu kadarki C bendi gereğince yapılacak indirimin istimlak bedelinin yüzde ellisinden fazla olamayacağı ve bu hallerde ayrıca değerlendirme resmi alınmayacağı hükmü bağlanmış olup; olayda, yükümlüye ait taşınmaz kısmen kamulaştırıldığına göre, anılan bent hükmü uyarınca işlem yapılması gerekeceğinden, ayrıca değerlendirme resmi alınmasında isabet bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin bu yönden kabulü ile İtiraz Komisyonu kararının bozulması gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince Temyiz Komisyonunca 2576 sayılı Kanunun Geçici 11. maddesine göre Danıştay'a gönderilerek Dairemize tevdi edilen dosyanın duruşması için belli edilen 18.1.1984 günü saat 10.00 da davacıyı temsilen Av. ....'ın geldiği, usulüne uygun olarak yapılan tebligata rağmen davalı vekilinin gelmediği görülerek Savcı Erdoğan Anlı'nın katılması ile açık duruşmaya başlandı. Gelen tarafın iddiaları dinlenip Savcının düşüncesi alınıp gelen tarafa son defa söz verildikten ve Tetkik Hakimi Nur Karakullukçu'nun yazılı ve sözlü görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüldü.

6830 sayılı İstimlak Kanununun 12. maddesinin (C) fıkrasında ; kısmen kamulaştırılan taşınmazın, kamulaştırmaya tabi olmayan kısmının kıymetinde kamulaştırma nedeniyle artma olmuş ise, artış miktarının tesbit edilerek kamulaştırılan kısmın kıymetinden tenzil edilmek suretiyle bedelinin tayin edileceği ve bu tenzilatın kamulaştırma bedelinin % 50' den fazla olamayacağı ve bu hallerde ayrıca Değerlenme Resmi alınmayacağı hükmü bağlanmıştır.

Olayda, davacının maliki bulunduğu ..... Mahallesi, ... Sokağı, ... ada, ... parselde kayıtlı 3105 metrekaare yüzölçümündeki taşınmazın, yüzünde bulunduğu caddenin genişletilmesi amacıyla 88. metrekaare yüzölçümündeki kısmının kamulaştırıldığı anlaşıldığından yukarıda belirtilen hüküm karşısında ayrıca Değerlenme Resmi alınmasında yasaya uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenle davanın kabulü ile dava konusu 20.2.1979 gün ve 74 sayılı İtiraz Komisyonu kararının bozulmasına ve tarhiyatın re'sen nihai olarak kaldırılmasına 525 lira yargılama gideri ile 6500 lira vekalet ücretinin davalıdan alınıp davacıya verilmesine 500 liralık posta pulunun istendiğinde davacıya geri verilmesine 18.1.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

HARÇLAR

T. C.

DANIŞTAY

Dokuzuncu Daire

Esas No : 1982/7267

Karar No : 1984/1972

Özeti : 492 sayılı Harçlar Kanununun 57. maddesi uyarınca düzenlenen 4 sayılı tarife gereğince taşınmazın tapuda mirascılar üzerine intikalinde, taşınmazın kayıtlı değerinin binde beşi üzerinden tapu harcı alınacağı Hk.

Davacı : .....
Davalı : ..... Mal Müdürlüğü

Davanın Özeti : Bir taşınmazın tapuda hissedarlar adına kaydı sırasında tapu intikal harcının noksan alınması sebebiyle aradaki fark için tapu memuru adına salınan Tapu İntikal Harcını; 492 sayılı Harçlar Kanununun tapu ve kadastro işlemlerini kapsayan nisbi harçların hesaplanmasından özel idarede kayıtlı değer üzerinden harç alınması öngörülmüş olup sözü edilen kayıtlı değer 213 sayılı Kanuna göre tesbit edilen vergi değeri olduğu, vergi değerinin ise bina ve araziye takdir ve tadilat komisyonları tarafından 213 sayılı Kanun Hükümleri uyarınca takdir olunan kıymet ve gayrisafi iratları olup matrah olarak bu miktarın gözönüne alınması gerektiği, 1319 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra özel idarede vergi değeri bulunmayan geyrimenkullerin her türlü devir, ifraz ve taksimi hallerinde nisbi harç ödemekle yükümlü kişilerin yazılı muvafakatının alınması suretiyle vergi dairelerine 1319 sayılı Kanun uyarınca beyan ettikleri değer üzerinden nisbi harcın tahakkuk ve tahsilinin mümkün olduğu, dosyadaki belgelerden intikal muamelesinde adı geçen mükelleflerin ve taşınmazın 270 dönüm olarak özel idare tahrir defterinde kayıtlı olmayıp sadece Niyazi Gümrükçü adına 50 dekar taşınmaz kaydı olduğu, taşınmazın 2. genel beyan döneminde hissedarları tarafından beyan edilen vergi değeri üzerinden intikal muamelesinin yapıldığı ancak kısa bir süre sonra mükellef vekilinin isteği üzerine alınan harcın red ve iade edildiği, her ne kadar 492 sayılı Harçlar Kanunu tapu harcının kayıtlı değer üzerinden alınmasını öngörmekte ise de taraflar tapu harcının beyan üzerinden alınmasını kabul ettiklerinden aynen itibar edilmesi gerektiği 213 sayılı Kanunun 8. maddesinin Vergi Kanunlarına göre vergi tevkif etme yetkisine sahip tüzel ve gerçek kişileri vergi sorumlusu olarak tanımladığı ve 198 sayılı kanunun 17 ve 18. maddeleri gerekli verginin tamamen ödenmemesinden ve mükelleflere ikazda bulunulmamasından tapu memurlarını sorumlu tuttuğuna göre noksan alınan tapu intikal harcının tapu memuru adına ikmalen tarh ve tebliğ edilmesinden yasaya aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle tasdik eden 14.4.1980 gün ve 1980/8 sayılı itiraz komisyonu kararının, Tapu İntikal harcının kayıtlı değer üzerinden alınmasında 492 sayılı Harçlar Kanununa aykırılık bulunmadığı, harcın red ve iadesine yetkili olmadığı iade işleminin Malmüdürlüğünce yapıldığı iddialarıyla bozulması ve tarhiyatın terkinin isteminden oluşmaktadır.

Savunmanın Özeti : Yasal dayanaktan yoksun davanın reddi gerektiği yolundadır.

Savcı Yuva Ertan'ın Düşüncesi : Uyuşmazlık hakkında, 2801 sayılı «Bazı Kamu Alacaklarının Özel Uzlaşma Yolu ile Tahsili Hakkında Kanun» hükümlerine göre bir karar verilmesi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince Savcının ve Tetkik Hâkimi Ayla Alkılıncım'ın yazılı ve sözlü görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüldü :

Dava, bir taşınmazın mirasçıları adına intikalinde taşınmazın kayıtlı değeri üzerinden alınan tapu intikal harcının beyan edilen değer üzerinden alınmamasına sebebiyet veren tapu memuru adına salınan Tapu İntikal Harcını tasdik eden İtiraz Komisyonu kararının bozulması istemiyle açılmıştır.

492 sayılı Harçlar Kanununun 128. maddesinde gerekli harçları tamamen almadan işlem yapan memurların harcın ödenmesinden mükellefler ile müteselsilen sorumlu oldukları hükmüne bağlanmıştır. Ancak kanunun 57. maddesinde Tapu Kadastro Harçlarının bu kanuna bağlı 4 sayılı tarifeye göre alınacağı öngörülmüş olay 4. sayılı tarifinin Tapu işlemlerini düzenleyen birinci bölümünün 3. maddesinde «Gayrimenkullerin ve mülkiyetten gayri aynı hakların kanuni ve mansup mirasçılara intikalinde bağışlamalardan rücularda ve vasiyetlerin infasında veya piyango ve ikramiye suretiyle iktisabında kayıtlı değer üzerinden binde beş tapu harcı alınacağı belirtilmiş, geçici 1. madde de ise yeniden bir tahrir yapıncaya kadar Tapu ve Kadastro harçlarının hesabında tahrir veya tadil görmüş arsa ve arazilerin vergi değerinin on mislinin vergi değeri olarak alınacağı hükmü getirilmiştir.

Olayda, tapuda mirasçılar üzerine intikali yapılan taşınmaz için özel idare kayıtlarında mirasçılar adına bir kayıt çıkmasına maddeten imkan olmadığından murisleri adına çıkan kayıtlı değer on mislinin vergi değeri olarak alınıp bu değer üzerinden Tapu Harcı Tahsilinde yukarıda açıklanan kanun hükümlerine aykırılık bulunmadığı halde beyan edilen değer üzerinden alınması gerektiği görüşüyle noksan alınan harcın tapu memuru adına salınmasında yasaya uyarlık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, 8.5.1980 gün ve 1980/8 sayılı itiraz komisyonu kararının bozulmasına, tarhiyatın re'sen nihai olarak terkinine 8.5.1984 gününde oybirliği ile karar verildi.

KIYMET ARTIŞ VERGİSİ

T. C.

DANIŞTAY

Dokuzuncu Daire

Esas No : 1984/578

Karar No : 1984/2195

Özeti : 2587 sayılı Kanununun geçici 1. maddesi uyarınca, Emlâk Vergisi Kanununun 27. maddesi ile tanınan ek süreden sonra ve bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar verilen Emlâk Vergisi beyannameleri üzerine geç beyanda bulunmaktan dolayı değerlendirme işlemi yapılamıyacağı ve Emlâk Vergisi beyannamesinde gösterilen değer üzerinden aynı gün tahakkuk ettirilen verginin ödenmiş olması halinde beyannamenin ilgilisi tarafından verilmediği yolundaki iddianın ciddi görülemiyeciği Hk.

Temyiz İsteminde Bulunan : .....

Vekilleri : Av. ...., Av. ....

Karşı Taraf : ..... Vergisi Dairesi Müdürlüğü

İsteğin Özeti : 1982 yılında kamulaştırılan taşınmaz nedeniyle yükümlü adına salınan Gayrimenkul Kıymet Artış ve Mali Denge Vergisini, Zafran köyünde bulunan taşınmazın Fırat Üniversitesi Rektörlüğüne 22.4.1982 gününde kamulaştırıldığı, 31.3.1982 tarihinde verilen emlak vergisi beyannamesinin idarece kabul edilmeyerek iade edildiğinin taraflar arasında çekişmesiz olduğu, uyuşmazlığın konusunun 26.2.1982 tarihinde verilen emlak beyannamesinde bildirilen iktisap maliyetinin dikkate alınmayarak davacı adına tarh olunan Gayrimenkul Kıymet Artış ve Mali Denge Vergilerinin yasalara uygun olup olmadığı hususunu içerdiği, dava dosyasının tetkikinde, taşınmaz için 1980 dönemine ilişkin emlak beyannamesinin yasal süresinden sonra 31.3.1981 tarihinde vergi dairesine verilerek 1.000.000 lira rayiç değer beyan edildiği ve beyan edilen değer üzerinden 1980-1981 ve 1982 yılları vergilerinin ödendiği, kamulaştırma nedeniyle verilen Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisi beyannamesinde, taşınmazın iktisap maliyetinin gösterilmediği, % 3 teminat ile Mali Denge Vergisinin tahsil edildiği, bu hususların taraflar arasında çekişmesiz olduğu, 31.3.1981 günlü emlak beyanında 23 parça arazi beyan edildiği halde, idarece kabul edilmeyen 26.2.1982 günlü beyannamede 2 parça arazinin iktisap maliyetinin bildirildiği, daha sonra açılan tezyidi bedel davası sonucu kamulaştırma bedelinin 10.091.852 lira artırıldığı ve davacının 26.2.1982 tarihli emlak beyannamesinin kabul edilmeyerek ve matrah 10.713.063 lira kabul edilmek suretiyle verginin tarh edildiğinin anlaşıldığı, 1318 sayılı Finansman Kanununun değişik 36/4 fıkrasının, ivazlı intikallerde devir, temlik, kamulaştırma veya devletleştirme karşılığında elde edilen değer ile iktisap maliyeti arasındaki farkın Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisi matrahını oluşturduğu, 37. maddesinde de vergiyi doğuran olayın vukuu tarihinde bina ve arazi vergilerinin tarhına esas olan değerlerin iktisap maliyeti olarak belirleneceğinin hükme bağlandığı, kamulaştırma 22.4.1982 de yapıldığına göre, vergi ihbarnamelerinin 12.9.1983 gününde tebliğ edilmiş olması nedeniyle davacının verginin 1983 yılında uygulamadan kalktığı bu nedenle yasal olmadığı yolundaki iddiaların geçerli olmadığı, Emlak Ver-

gisinin Türk Vergi Sisteminin bütünlüğü içerisinde kendisine bağlı sonuçlar doğuran kendisinin dışında başka mekanizmaların işletilmelerinde temel alınan bir vergi olduğu, kanun koyucunun Emlak, Geyrimenkul Kıymet Artış ve Emlak Alım Vergileri arasında kurduğu ilişki ile karşılıklı denetim getirmeyi amaçladığı, bunun aksini düşünmenin kanun koyucunun kurmak istediği bir sistemi başka bir tasarrufu ile yıkmak istediği sonucuna varmak olacağı, bunun da hukuk mantığı ile bağdaşmayacağı, diğer taraftan Emlak Vergisinin hükümleri ile belli objektif ölçülerde iyi niyetle yükümlüleri yeteri kadar koruduğu, Emlak Vergisi Kanununun 31. maddesine göre diğer vergilerden farklı olarak mükellefin beyanı rayiç değerden fazla olduğu takdirde fazla verginin terkinin ve mükellefe iade olunacağına öngörüldüğü, davacının en azından Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisi beyannamesini ve % 3 teminat bildirimini bizzat kendisi verdiği ve tahakkuk eden vergileri yatırdığına göre, 31.3.1981 tarihli Emlak Vergisi beyannamesinin bizzat kendisi tarafından düzenlenmediği kabul edilse bile sözü edilen emlak vergisi içeriğinden bilgisinin olmadığı düşünülmesiyle, kaldı ki, mükellefin 1980-1982 takvim yıllarına ilişkin tahakkuk eden vergilerini hiç kimse başkası adına yatıramayacağından emlak vergisi beyannamesinin zimnen kabul edildiği, sonucuna varılacağı kanunları hakkın kötüye kullanılmasını himaye etmeyeceği kuralı ve yasaların belli hükümlerine uymak suretiyle başka yasa hükümlerini çiğnemesinde kanuna karşı hile olduğu, bu itibarla Emlak Vergisi beyannamesi bizzat davacı tarafından imzalanması bile sözü edilen beyanın davacı tarafından yapıldığının kabulü gerektiği ve 31.3.1981 tarihli beyan esas alınarak yapılan tarhiyatın yerinde olduğu gerekçesiyle onayan 9.12.1983 gün ve 1983/212 sayılı Elazığ Vergi Mahkemesi kararının, tezyidi bedel davasının sonuçlandığı tarih itibarıyla verginin yürürlükte olmadığı, 31.3.1981 günlü beyannamenin kendileri tarafından imzalanmadığı iddialarıyla bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: Yasal dayanaktan yoksun istemin reddi gerekeceği yolundadır.

Savcı Sıtkı Gündüz'ün Düşüncesi: Uyuşmazlık; Elazığ ili Zafran köyünde ve tapunun 4 pafta 630 parselinde kayıtlı 17500 metrekarelik taşınmazın Fırat Üniversitesi Rektörlüğü tarafından 22.4.1982 tarihinde istimlak edilmesi üzerine açılan tezyidi bedel davası sonucu mahkemece kararlaştırılan 10.091.852 lira bedel ile 31.3.1981 tarihli emlak vergi beyannamesinde yazılı bedel farkı üzerinden hesaplanan gayrimenkul kıymet artışı vergisi ile mali denge vergisine açılan davanın ..... Vergi Mahkemesince incelenerek tarhiyatın onanmasına karar verilmiş olmasından doğmuş bulunmaktadır.

Davacı, 31.3.1981 tarihinde kendisince verilmiş emlak vergisi beyannamesi olmadığı halde böyle bir beyannamenin kendisince verilmiş olduğunun kabulü ile bu beyannamede yazılı emlak vergi değerinin iktisap maliyetine esas alınmasının yerinde olmadığını, 1980 yılı genel beyan dönemine ait olmak üzere ilk defa 25.2.1982 tarihinde verilen emlak vergisi beyannamesinde yazılı 13.500.000 lira emlak vergi değerinin iktisap maliyetine esas alınması gerektiğini istimlak bedelinin tezyidi için açılan davada verilen karar tarihinin, gayrimenkul kıymet artışı vergisinde vergiyi doğuran olayın meydana geldiği tarih olarak kabul edilmesi gerekeceğini ve buna göre verginin tarhiyatında isabet görülmediğini ileri sürerek vergi mahkemesi kararının bozulmasını talep etmektedir.

Dosyanın incelenmesinden gayrimenkul kıymet artışı vergisi tarhiyatının yükümlü tarafından imza edilmediği ve verilmediği iddia edilen 31.3.1981 tarihli

Emlak Vergisi Beyannamesinde yazılı emlak vergi değeri ile istimlak edilen taşınmaz için mahkemece kararlaştırılan tezyidi bedel miktarı arasındaki fark üzerinden hesaplandığı anlaşılmıştır.

1318 sayılı Finansman Kanununun Gayrimenkul Kıymet Artışı Vergisine ilişkin kısmının 33 ncu maddesinde; Türkiye'deki arazi arsa veya bunların üzerindeki binaların ..... ivazlı veya ivazsız ..... devir ve temlikinden doğan değer farklarının gayrimenkul kıymet artışı vergisine tabi olduğu, 36 nci maddesinde, ivazlı intikallerde devir, temlik, kamulaştırma veya devletleştirme karşılığında elde edilen değer ile iktisap maliyeti arasındaki farkın vergiye matrah teşkil edeceği 37 nci maddesi (a) bendinde ise, iktisap maliyetinin vergiyi doğuran olay vukuu tarihinde bina ve arazi vergilerinin tarhına esas olan vergi değerlerinin iktisap maliyetine esas alınacağı hükme bağlanmıştır. Aynı Kanunun 2350 sayılı Kanunun 8 nci maddesiyle değişik 32 nci maddesinde de, Ek süreye rağmen beyanname verilmeye ise emlak vergisinin 31 nci madde gereğince görevlendirilmiş memurlar marifetiyle takdir edilen vergi değerleri üzerinden idarece tarh edileceği kabul edilmiştir.

Öte yandan 1980 yılı Bütçe Kanununun 10 ncu maddesinde, emlak vergisi mükelleflerini (Emlak Vergisi Kanununun 25 nci maddesinde belirtilenler hariç) 1980 yılında genel beyana çağırmaya; beyanname verme süresinin başlangıç ve bitimiyle ödeme sürelerini bu yıla mahsus olmak üzere tesbit ederek mükelleflere duyurmaya Maliye Bakanlığı yetkili kılınmış ve Mezkûr Kanun hükmüne istinaden 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununa 2350 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle eklenen geçici 11 nci maddenin 3 ncü fıkrasında; 1980 yılı Bütçe Kanununun 10/E maddesine göre yapılan beyana davet üzerine 29.8.1980 tarihine kadar ve bu tarihi takip eden iki aylık ek süre içinde beyanda bulunan mükelleflerin, 1981 yılının Ocak ayı sonuna kadar, daha önce beyan ettikleri vergi değerlerini yükseltici yönden yeniden beyanda bulunabilecekleri ve bu beyanlarının da genel beyan hükmünde kabul edileceği belirtilmiştir.

Diğer taraftan 2587 sayılı Kanunun geçici 1 nci maddesinde; Emlak Vergisi Kanununun 27 nci maddesinde yazılı ek süreden sonra ve bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar verilen beyannameler üzerine geç beyanda bulunmaktan dolayı değerlendirme işlemi yapılamayacağı açıklandıktan sonra ikinci fıkrasında, Ayrıca bu kanunun yürürlük tarihine kadar herhangi bir şekilde emlak vergisi beyanname vermemiş olanlara 1.6.1982 tarihine kadar ek beyanname verme süresi tanınmış bu tarihe kadar beyanname verenler hakkında geç beyanda bulunmaktan dolayı değerlendirme işlemine başvurulmayacağı kabul edilmiştir.

Açıklanan kanun hükümleri karşısında olay incelendiğinde; Davacıya ait taşınmaz 22.4.1982 tarihinde istimlak edildiğine göre Medeni Kanunun 633 nci maddesi hükmü gereğince gayrimenkul kıymet artışı vergisi yönünden devir ve temlik işleminin, dolayısıyla vergiyi doğuran olayın bu tarihte meydana geldiğini kabul etmek gerekir. Bu nedenle de yükümlünün, istimlak bedelinin teyidi yolunda açılan dava sonucu verilen karar tarihinin vergiyi doğuran olay tarihi olarak kabul edilmesi ve bu tarihe göre vergi tarh edilemeyeceğine dair iddiasında isabet görülmemiştir. Taşınmazın durumuna gelince vergiye konu gayrimenkulün 319 sayılı kanunun 25 nci maddesinde yazılı yerler dışında bulunduğu tartışmasız olup bu husus Vergi Mahkemesi Başkanının karşıt oyunda da belirtilmiştir.

Bu durumda 1319 sayılı kanuna 2350 sayılı Kanununun 12 nci maddesiyle eklenen ek geçici 11 nci maddenin 3 ncü fıkrası hükmü karşısında gerek 31.3.1981 tarihli ve gerekse 25.2.1982 tarihli emlak vergisi beyannamelerinin süresinde verilmemesi nedeniyle vergi dairesinin 1319 sayılı Kanununun 32 nci maddesi gereğince takdire gitmesi gerekirken de 27.1.1982 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 2587 sayılı Kanunun yukarıda açıklanan geçici maddesi hükmü uyarınca söz konusu beyannameleri geçerli saymak lâzımdır. Ancak olayda yükümlü 31.3.1981 tarihli beyannamenin kendisince vermediğini ve imzalanmadığını iddia ettiğine göre anılan beyannamedeki imzanın yükümlüye ait olup olmadığının uzman bilirkişilere incelttirilmesi ve beyannamedeki imzanın yükümlüye ait olduğunun saptanması halinde bu beyannamenin, aksi halde 25.2.1982 tarihli beyannamenin nazara alınarak olayın incelenmesi ve karara bağlanması gerekir.

Açıklanan nedenlerle belirtilen esaslara uygun şekilde yeniden inceleme yapılarak karar verilmek üzere temyiz konusu Vergi Mahkemesi kararının bozulması gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince duruşma için belli edilen 23.5.1984 gün saat 10.00 da temyiz isteminde bulunan vekili Av. .... ile karşı taraf vergi dairesini temsilen hazine avukatı Tükel Erkan'ın geldikleri görülerek Savcı Sıtkı Gündüz'ün katılmasıyla açık duruşmaya başlandı, Tarafların iddia ve Savunmaları dinlenip, Savcının düşüncesi alınıp, taraflara yeniden söz verildikten ve Tetkik Hâkimi Faruk Öztürk'ün yazılı ve sözlü görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüldü :

Uyuşmazlık yükümlüye ait taşınmaza ilişkin olarak 1980 genel beyan dönemi için 31.3.1981 tarihinde verilen Emlak Vergisi beyannamesinde beyan edilen değer (iktisap maliyeti) ile 14.9.1981 günlü kamulaştırma kararına dayalı olarak açılan bedel artırımı davası sonucu elde edilen değer arasındaki fark üzerinden salınan Gayrimenkul Kıymet Artış ve Mali Denge Vergisi tarhiyatını onayan Vergi Mahkemesi kararının bozulması isteminden oluşmaktadır.

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun geçici 11. maddesi 1980 yılı Bütçe Kanununun 10/E maddesine göre yapılan beyana davet üzerine 29.8.1980 tarihine kadar ve bu tarihi takip eden 2 aylık ek süre içinde beyanda bulunan mükelleflerin 1981 yılının Ocak ayı sonuna kadar daha önce beyan ettikleri vergi değerlerini yükseltici yönden yeniden beyanda bulunabileceklerini hükme bağlamış aynı yasanın bazı maddelerini değiştiren ve 27.1.1982 gün ve 17587 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 2587 sayılı Kanunun geçici 1. maddesi, Emlak Vergisi Kanununun 27. maddesinde yazılı ek süreden sonra ve bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar verilen beyannameler üzerine geç beyanda bulunmaktan dolayı değerlendirme işlemi yapılmayacağını belirtmiş bulunmaktadır.

Dava dosyasının incelenmesinden, yükümlü adına düzenlenen 31.3.1981 günlü Emlak Vergisi beyannamesi ile uyuşmazlık konusu taşınmazın değerinin 1.000.000 lira olarak gösterildiği ve aynı gün düzenlenen tahakkuk fişi ile belirlenen 1980 ve 1981 yılı Emlak Vergilerinin de aynı günlü makbuz ile ödendiği daha sonra söz konusu taşınmaz için 1980 genel beyan dönemi itibarıyla beyanname verilmedi-

ğinden bahisle 26.2.1982 tarihli Emlâk Vergisi beyannamesi ile taşınmazın değerinin 13.500.000 lira olarak beyan edildiği, fakat bu beyannamenin vergi dairesince kabul edilmeyerek 31.3.1981 tarihli Emlâk Vergisi beyanı iktisap maliyeti olarak kabul edilmek suretiyle Gayrimenkul Kıymet Artış ve Mali Denge Vergisi tarh edildiği anlaşılmaktadır.

Yükümlü tarafından 31.3.1981 günlü Emlâk Vergisi beyanının kendisi tarafından verilmediği ve imzalanmadığı iddia edilerek, temyize konu Vergi Mahkemesi kararının bozulması istenilmekte ise de, söz konusu beyanname ile bildirilen değer üzerinden aynı gün tahakkuk ettirilen 1980/1981 yılları Emlâk Vergisinin yine aynı gün ödenmiş olması karşısında sözü edilen iddia ciddi görülmemiştir.

Bu durumda yukarıda sözü edilen yasal düzenleme nedeniyle yükümlüye ait taşınmazın kamulaştırılması sonucu elde edilen değer ile, 1980 genel beyan dönemi için verilen ve üzerinde değerlendirme işlemi yapılamıyacak olan 31.3.1981 tarihli Emlak vergisi beyanı (iktisap maliyeti) arasındaki fark üzerinden Gayrimenkul Kıymet Artış ve Mali Denge Vergisi tahakkuk ettirilmesinde hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Yükümlünün diğer iddiaları da, Usul ve esas yönlerinden kanun hükümlerine uygun ve gerekçeye dayalı Vergi Mahkemesi kararının kusurlandırılacak nitelikte görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, temyiz edilen 9.12.1983 gün 1983/212 sayılı Elazığ Vergi Mahkemesi kararında, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesinin 1. fıkrasında sayılan bozma nedenlerinden hiçbirisinin bulunmadığı anlaşıldığından temyiz isteminin reddine anılan mahkeme kararının onanmasına, 6500 lira avukatlık ücretinin temyiz isteminde bulunandan alınarak karşı tarafa verilmesine 23.5.1984 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AZLIK OYU

7.3.1978 tarih ve 7/15114 sayılı «Arsa sayılacak parsellenmemiş Arazi Hakkındaki Kanunun» Birinci maddesinin a/fıkrasında son nüfus sayımına göre nüfusu yüzbinin üstünde olan belediyelerin hudutları içindeki arazi parçalarının arsa sayılacağı hükme bağlanmış, yine bu kararnamenin geçici madde «1-de ise» bu karar hükümlerine dayanılarak (uygulanma tarihi esas tutulmak suretiyle) arsa sayılan yerlerin arazi olarak veya arazi sayılan yerlerin arsa olarak beyan edilmiş olması halinde vergileme; ilgili vergi dairelerince resen düzeltilir ve eksik alınmış vergiler ikmal edilir; fazla alınmış vergilerde mükelleflerine red ve iade olunur demektedir.

Yukarıda açıklanan bu hükümler Kamulaştırmanın yapıldığı 22.4.1982 tarihinde yürürlükte bulunduğuna göre Nüfusu 100.000 in üstünde bulunan Elazığ Belediyesinin sınırları içinde kaldığı çekişmesiz olan dava konusu araziler arsa sayıldığından, 1980 yılı beyanname verme süresi geçtikten sonra verilen arazi beyannamesine göre değil 1319 sayılı Kanunun 32 inci maddesi gereği olarak 31 inci maddesinde sözü edilen yetkili memurlar tarafından tüzük hükümlerine uygun olarak takdir edilecek değerlerin, «Bina ve arazi vergilerinin tarhına esas olan Vergi değeri» olarak alınması bunun iktisap maliyeti sayılması, Kamulaştırma bedeli ile arasında fark husule geldiği takdirde Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisi tahakkuku gerekirken aksine verilen vergi mahkemesi kararını onayan çoğunluk kararına katılmıyorum.

T. C.
DANIŞTAY
Dokuzuncu Daire

Esas No : 1983/5230
Karar No : 1984/661

Özeti : Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisi tarhiyatında iktisap maliyetine, gayrimenkulün pişmanlıkla yükseltile değerinin mi yoksa genel beyan döneminde bildirilen emlak vergisi rayiç bedelinin mi esas alınacağı yolundaki uyuşmazlıkta, yükümlünün pişmanlık talebi kabul edilerek emlak vergisi farkı tahsil edilmiş ise de, 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 31. maddesi gereğince vergi dairesince vergi değerinin zamanaşımı süresi içinde yeniden tesbit ettirilmesi mümkün olduğundan, pişmanlıkla artırılan değer iktisap maliyeti olarak kabul edilemeyeceği Hk.

Temyiz İsteminde Bulunan : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

Karşı Taraf : .....

Vekili : Av. ....

İstemın Özeti : Yükümlünün 1/2 hissesine sahip olduğu ve 1975 takvim yılında pişmanlık dilekçesi ile verdiği ek beyanname ile 1972 genel beyan döneminde beyan ettiği vergi değerini arttırdıktan sonra sattığı taşınmaz için Vergi Dairesi Müdürlüğünce iktisap maliyeti yönünden değerlendirme yoluna gidilmesi sonucunda iktisap maliyeti ile iktisap değeri arasındaki fark üzerinden yükümlü adına salınan kusur cezalı Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisine ilişkin davayı; 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 371. maddesinde beyana dayanan vergilerde kanuna aykırı hareketlerini ilgili makamlara kendiliğinden dilekçe ile haber veren yükümlülere maddede yazılı kayıt ve şartlarla hileli vergi suçu cezası hükmolunamayacağı, kaçakçılık ve kusur cezası kesilemeyeceğinin hükme bağlandığı, 1318 sayılı Finansman Kanununun 45. maddesinde de Vergi Usul Kanunu hükümlerinin bu kanun hakkında da uygulanacağı belirtilmiş, olayda yükümlünün dava konusu taşınmazın arsa kısmı için 1972 genel beyan döneminde 567.000 lira beyan ettiği, 5.6.1975 tarihinde pişmanlık talebinde bulunup değerini arttırmak suretiyle 4.536.000 lira beyanda bulunduğu, pişmanlık talebinin Vergi Dairesince kabul edilip pişmanlık zammı ile birlikte vergisinin tahsil edildiğinin ihtilafsız olduğu, vergi dairesince, yükümlünün pişmanlık talebi kabul edildiğine göre idare hukukundaki istikrar prensibi uyarınca bu işlemde geri dönülemeyeceği, Emlak Vergisi beyana dayanan bir Vergi olduğuna ve yasada pişmanlık hükümlerinin uygulanamayacağına dair açık bir hüküm bulunmadığına göre yükümlünün pişmanlık ve islah hükümlerinden faydalanması gerektiği, esasen Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisinin Emlak Vergisinin oto kontrolü için ihdas edildiği, bu nedenlerle pişmanlıkla yükseltile değer iktisap maliyeti olarak kabul edilmesiyle matrah farkı doğmayacağından kusur cezalı Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisi salınmasında isabet bulunmadığı gerekçesiyle kabul ederek tarhiyatı terkin eden 29.3.1983 gün ve E: 1982/1193 K: 1983/282 sayılı ..... Vergi Mahkemesi Kararının, Vergi Dairesi Müdürlüğünce pişmanlık dilekçesinin, satışın 36 gün önce ve-

rildiği, Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisi kaçırma amacıyla hareket edildiği, Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğünün 17.8.1976 gün ve 5 seri numaralı Emlak Vergisi Kanunu İç Genelgesine göre 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 31. maddesi uyarınca değerlemeye gidildiği, yapılan tarhiyatın yasaya uygun olduğu ileri sürülerek bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: Yasal dayanaktan yoksun temyiz isteminin reddi gerektiği yolundadır.

Savcı Erdoğan Anlı'nın Düşüncesi: Uyuşmazlık; maliki bulunduğu taşınmazı satması nedeniyle salınan Gayrimenkul Kıymet Artışı Vergisinin hesaplanması sırasında, iktisap maliyeti saptanırken, taşınmazın emlak vergisi genel beyan döneminde bildirilen vergi değerinin mi, yoksa satıştan önce pişmanlık dilekçesinde, gösterilen yeni vergi değerinin mi esas alınacağından doğmuştur.

Dosyanın tetkikinden, yükümlünün 1/2 hissesinin maliki bulunduğu taşınmazlarından arsa için 567.000 lira, otel binası için ise, 1.630.000 lira beyan ettiği 5.6.1975 tarihinde vermiş olduğu pişmanlık dilekçesi ile arsasının vergi değerini 4.536.000 liraya çıkardıktan sonra taşınmazlarını yeni beyan ettiği değer üzerinden 11.7.1975 tarihinde 6.166.000 liraya sattığı, Vergi Dairesince, satışı yapılan taşınmazlarda tadil nedeni bulunmadığından pişmanlıkla verilen emlak vergisi beyannamesinin kabul edilemeyeceği ileri sürülerek, değerlendirme raporunda arsa için saptanan, 1.700.000 lira vergi değeri esas alınmak suretiyle iktisap maliyeti ile satış bedeli arasındaki fark üzerinden gayrimenkul kıymet artışı vergisi salındığı anlaşılmıştır.

Olayda, yükümlünün pişmanlık isteminin pişmanlık hükümlerine uygun bulunduğu, Vergi Dairesince, pişmanlık isteminin kabul edilerek pişmanlık zammı ile birlikte emlak vergisinin tahsil edildiği ihtilafı değildir. Bilindiği gibi, emlak vergisi beyana dayanan bir vergidir.

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 37. maddesinde, bu kanun hükümleri mahfuz kalmak şartıyla Vergi Usul Kanununun bu kanuna aykırı olmayan hükümlerinin bu kanun hakkında da uygulanacağı açıklanmış olup; gerek anılan yasada ve gerekse 1318 sayılı finansman kanununda, pişmanlık hükümlerinin emlak vergisine uygulanmıyacağı yolunda herhangi bir hüküm de bulunmamaktadır.

Aslında, Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisi Emlak Vergisinin oto kontrolünü sağlamak için getirilmiştir.

Yasa Koyucu yukarıda açıklanan genel ilkeye bir istisna getirmek isteseydi, Gayrimenkul Kıymet Artışı Vergisinde, iktisap maliyeti saptanırken pişmanlıkla bildirilen yeni vergi değerinin nazara alınmayacağını ayrıca hükme bağlardı.

Açıklanan nedenlerle, Vergi Mahkemesince tarhiyatın terkin edilmesinde bir isabetsizlik görülmediğinden, temyiz isteminin reddi gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince duruşma için belli edilen 18.1.1984 günü saat 10.00'da Vergi Dairesi Müdürlüğünü temsilen Hazine Vekili Av. Ahmet Başpınar ile davalıyı temsilen Av. ....'nın geldikleri görülerek

Savcı Erdoğan Anlı'nın katılması ile açık duruşmaya başlandı. Tarafların iddia ve savunmaları dinlenip, Savcının düşüncesi alındıktan taraflara yeniden söz verildikten ve Tetkik Hâkimi Nur Karakullukçu'nun yazılı ve sözlü görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüldü :

Dava, 1975 takvim yılında pişmanlık dilekçesi ile verdiği ek beyanname ile vergi değerini artırdıktan sonra satışını yaptığı taşınmazın, değerlendirme raporuna göre saptanan iktisap maliyeti ile iktisap değeri arasındaki fark üzerinden yükümlü adına salınan kusur cezalı Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisini terkin eden Vergi Mahkemesi kararının bozulması istemine ilişkindir.

Dava dosyasının incelenmesinden ; yükümlünün, 1/2 hissesine sahip olduğu ..... Mahallesi, ... Caddesi, ... pafta, ... ada, ... parsel numarasında kayıtlı bahçeli binanın arsa kısmı için diğer hissedarla birlikte verdiği 1972 yılı Emlak Vergisi genel beyanında 567.000 lira bina için 1.630.000 lira rayiç değer bildirdiği, daha sonra 5.6.1975 tarihinde diğer hissedarla birlikte pişmanlık dilekçesiyle verdiği ek beyanname ile arsanın değerini 4.536.000 liraya yükseltip tahakkuk eden Emlak Vergisi farklarını da ödedikten sonra emlak vergi değeri toplam 6.166.000 lira olan bu taşınmazın tamamını 11.7.1975 tarihinde 6.100.000 liraya sattıkları, vergi dairesine taşınmazın arsa kısmının iktisap maliyeti yönünden yapılan değerlendirme sonucunda arsanın 1972 yılındaki iktisap maliyetinin 1.700.000 lira olarak tesbit edildiği bu değer ve bina için beyan olunan emlak vergi değeri ile satış bedeli arasındaki fark matrahtan gerekli indirimler yapıldıktan sonra hisse nispetlerine göre kusur cezalı Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisi salındığı, yükümlü ..... 'ın itirazı üzerine Vergi Mahkemesince, pişmanlıkla arttırılan değer iktisap maliyeti olarak kabul edilip satış bedeliyle arasında Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisine esas matrah farkı kalmadığı gerekçesiyle tarhiyatın terkin edildiği anlaşılmaktadır.

1318 sayılı Finansman Kanununun 36. maddesinde; verginin matrahının, arazi, arsa ve bunlar üzerindeki binaların (bağımsız bölümleri dahil) devir ve temliki karşılığında iktisap olunan değer ile bunların iktisap maliyetleri arasındaki fark olduğu belirtilmiş ve ayrıca 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 31. maddesinde de, Vergi dairesinin gerektiği takdirde Maliye Bakanlığınca tespit olunacak esaslara istinaden ve aynı Bakanlıkca yetkili kılmamak memurlar marifetiyle, mükelleflerin beyan ettikleri matrahlar yerine geçecek vergi değerlerini yeniden takdir edeceği, mükellefler tarafından ilk tarhiyata esas olmak üzere beyan edilen miktar ile taktir edilen rayiç bedel arasında fark bulunduğu takdirde hesaplanan fazla verginin terkin ve mükellefe reddolunacağı veya noksan verginin kusur cezalı olarak ikmalen tarholunacağı hükmü yer almıştır.

Olayda, yükümlünün pişmanlık talebi kabul edilerek Emlak Vergisi farkı tahsil edilmiş ise de, 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 31. maddesi gereğince vergi dairesinde, vergi kontrol memuru marifetiyle vergi değerinin zamanaşımı süresi içerisinde yeniden tesbit ettirilmesi her zaman için mümkündür.

Bu durumda, pişmanlık talebinin kabul edilmesi halinde vergi dairesince değerlemeye gidilemeyeceği ve pişmanlıkla arttırılan değer iktisap maliyeti olarak kabul edileceği gerekçesiyle salınan tarhiyatı terkin eden Vergi Mahkemesi kararı yerinde görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, temyiz isteminin kabulü ile 29.3.1983 gün ve 1983/282 sayılı ..... Vergi Mahkemesi kararının bozulmasına, yükümlünün dava di-

lekçesinde ileri sürdüğü iddialar nazara alınarak yeniden karar verilmek üzere dosyanın ..... Vergi Mahkemesine, gönderilmesine, 65.000 lira Avukatlık ücreti ile 500 lira Yargılama giderinin yükümlüden alınıp temyiz isteminde bulunana verilmesine 18.1.1984 gününde esas ve gerekçede oyçokluğuyla karar verildi.

AYRISIK OYU

Uyuşmazlık Gayrimenkul Kıymet Artışı Vergisi tarhiyatında iktisap maliyetine Gayrimenkulün pişmanlıkla yükseltilecek değerinin mi yoksa genel beyan döneminde bildirilen Emlak Vergisi rayiç bedelinin mi esas alınacağı noktasından çıkmıştır.

1318 sayılı Finansman Kanununun 36. maddesinde, Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisinin matrahı, arazi, arsa ve bunlar üzerindeki binaların (bağımsız bölümler dahil) devir ve temlik karşılığında iktisap olunan değerler ile bunların iktisap maliyeti arasındaki fark olarak tanımlanmış olup anılan Kanununun 37. maddesinin (a) bendinde de, vergiyi doğuran olayın vukuu tarihinde bina ve arazi vergilerinin tarhına esas olan vergi değerinin iktisap maliyeti olarak kabul edileceği belirtilmiştir.

Olayda, 1975 yılında satılan Gayrimenkulün Vergi değerinin sahibi tarafından satıştan önce pişmanlıkla artırıldığı ve Vergi Dairesince de pişmanlık hükümleri uygulanarak geriye doğru 3 yıllık emlak vergilerinin cezalı olarak tahsil edildiği anlaşılmaktadır. Dairemiz içtihatlarına göre, pişmanlık hükümleri uygulanarak bulunan emlak vergileri farkı geriye doğru genel beyan dönemine kadar alındıktan sonra satış halinde iktisap maliyeti olarak, artık genel beyan döneminde bildirilen emlak vergisi değeri değil yükümlülerin pişmanlıkla bildirdikleri değerler esas alınacaktır. Bu durumda Emlak Vergisi Kanununun 31. maddesindeki incelemeyi vergi dairelerinin yapmalarına olanak bulunmamaktadır. Kanımızca vergi daireleri incelemeyi pişmanlık dilekçesini almadan önce yapabilecekler veya incelemeye geçtiklerini bildirerek pişmanlık hükümlerinden yükümlüleri yararlandırmayacaklardır.

Olayımızda olduğu gibi yükümlünün pişmanlık dilekçesi vergi dairesince kabul edilerek vergi farkları tahsil edildiğine göre sonradan bu işlemin iptali bahis konusu olamayacağından, iktisap maliyeti, genel beyanda bildirilen emlak vergisi yerine pişmanlıkla bildirilen vergi değeri olacağından ve bu durumda satış bedeli ile iktisap maliyeti arasında bir fark da kalmayacağından temyiz isteminin reddi ile Geyrimenkul Kıymet Artışı Vergisini tarhiyatının terkinine ilişkin ..... Vergi Mahkemesi kararının onanması gerektiği görüşü ile aksine oluşan çoğunluk kararına katılmıyorum.

GEREKÇEDE KARŞI OY

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu 1. kısmında bina vergisini, 2. kısmında arazi ve arsa vergisini, 3. kısmında bina, arsa ve arazi için müşterek hükümleri düzenlemiş bulunmaktadır.

Bu hükümlere göre, bir parsel üzerinde bina yapıldıktan sonra, arsa müstakil olarak vergi mevzuu olmaz, üzerinde yapıldığı binanın mütemmin sözü haline gelir (md. 33/5) Olayda, parsel üzerinde kargir otel binası olduğunda ihtilaf bulunmamaktadır. Davalı olan yükümlü kanunu, bilmediğinden olacak ..... mer-

kezinde tapunun ... pafta ... ada ve ... numaralı parselinde kayıtlı 567 m² olan taşınmaz için arsa ve otel binası için ayrı ayrı beyanda bulunmuş bilahare arsa için vermiş olduğu beyanını pişmanlıkla yükseltmiş, bunun üzerine vergi dairesi incelemeye gitmiştir.

Vergi Dairesi incelemesini bina üzerinden (ki buna arsa değeride dahildir.) yapması gerekirken, yükümlünün yaptığı yanlışlığı görmemiştir.

İtiraz safhasında yükümlü vekilinin Gayrimuvazzaf vergi itiraz komisyonuna verdiği dilekçede bu hususlar ileri sürüldüğü halde Vergi Mahkemesince de dikkate alınmamış, kanuna aykırı uygulama sonuçta tavsip edilmiştir. Bu nedenlerle arsa için yapılan beyanın ve verilmiş olan pişmanlık beyanının geçersiz addedilerek bina için inceleme yapılması bu noksanlıklar nedeniyle vergi mahkemesi kararının açıklanan gerekçelerle bozulması gerektiği kanaatindeyim.

Bu bakımdan çoğunluk gerekçesine katılmıyorum.

— 0 —

T. C.
DANIŞTAY
Dokuzuncu Daire

Esas No : 1983/2541
Karar No : 1984/2196

Özeti : İdare mülkiyetin iktisabının, idare ile malik arasındaki anlaşma ile değil, kamulaştırma kararı ile mümkün olduğu Hk.

Davacı ve Davalı Olarak Taraflar :

- 1 — .....
2 — Veraset Vergi Dairesi Müdürlüğü

Davanın Özeti : 1970 yılında satışı yapılan taşınmaz nedeniyle yükümlü adına salınan kusur cezalı Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisini, uyumsuzluk konusu yerin 1970 yılında İstanbul Üniversitesi Rektörlüğüne 2.500.000 liraya satın alındığı dosya da mevcut 9.2.1968 gün ve 1967/2345 sayılı Takdir Komisyonu kararı fotokopisinin tetkikinden, söz konusu taşınmazın mükelleflere 1966 yılında ölüm nedeniyle geçtiğinin ve ölüm tarihindeki rayiç değerinin de 1.370.000 lira olarak tesbit edildiğinin anlaşıldığı, 1318 sayılı Finansman Kanununun 37. maddesinin son fıkrası ile, geçici 1. maddesinin son fıkrasında, «..... ivazsız intikallerde veraset ve intikal vergisinin matrahının tesbitine esas olmuş değer in iktisap maliyeti için esas alınması» hükmünün getirildiği bu durumda özel idare den alınan değer in açıklanan kanun hükmü karşısında iktisap maliyeti olarak kabulü mümkün olmayıp, veraset matrahına esas teşkil eden 1.370.000 liranın iktisap maliyeti olacağı ve Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisinin buna göre yeniden hesaplanmasının kanun hükmü gereği olduğu, bu nedenlerle belirtilen husus dikkate alınarak verginin yeniden hesaplanması gerektiği, ve kusur cezasının sayılı Kanunun 374. maddesi uyarınca zaman aşımına uğradığı gerekçesiyle, cezayı terkin etmek suretiyle tadilen onayan 12.3.1982 gün ve 29 sayılı İtiraz Komisyonu kararının, yükümlü tarafından vergiyi doğuran olayın Finansman Kanununun yürürlüğünden önce oluştuğu, Vergi Dairesince Veraset ve İntikal Vergisi için yapılan

takdirin olayda iktisap maliyetini oluşturamayacağı iddialarıyla bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Cevap verilmemiştir.

Savcı Sıtkı Gündüz'ün Düşüncesi : Uyuşmazlık; 1970 yılında kamulaştırılan taşınmaz için Gayrimenkul Kıymet Artışı Vergisi beyannamesi verilmemesi nedeniyle Takdir Komisyonunca mukadder rayiç bedel üzerinden salınan kusur cezaı Gayrimenkul Kıymet Artışı Vergisine vaki itiraz üzerine itiraz komisyonunca; 1966 yılında veraset yolu ile intikal eden taşınmazlar için Takdir Komisyonunca veraset ve intikal vergisi yönünden 1.370.000 lira rayiç bedel takdir edildiği, 1318 sayılı Kanunun 37. maddesinin son fıkrası ile geçici 1. maddenin son fıkrası hükmü karşısında verginin hesabında özel idareden alınan değer yerine Veraset ve İntikal Vergisine esas olan 1.370.000 lira matrahın iktisap maliyetine esas alınması gerekeceği ve buna göre verginin hesaplanması suretiyle tarhiyatın tadilen tasdikine karar verilmesinden doğmuş bulunmaktadır.

Yükümlü; Vergiye konu taşınmazların İstanbul Üniversitesine satışı işlemlerine Finansman Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce 2490 sayılı kanun hükümlerine göre başlanıldığını, sonradan bu satış işlemlerinden vazgeçilerek Finansman Kanununun yürürlük tarihinden sonra istimlak edilmek suretiyle iktisabı yoluna gidilerek Gayrimenkul Kıymet Artışı Vergisi ile yükümlü tutulmasının yerinde olmadığını, vergi dairesi ise; süresinde Gayrimenkul Kıymet Artışı Vergisi beyannamesi verilmediğini ve veraset ve intikal vergisine esas olan değer in iktisat maliyeti yönünden nazara alınmasının beyan edilmediğini bu nedenle yapılan tarhiyatın yerinde olduğunu ileri sürerek itiraz komisyonu kararının bozulmasını talep etmektedir.

Dosyanın incelenmesinden, yükümlüye veraset yolu ile intikal eden ..... Mahallesi; ..... Caddesi ..... pafta ..... ada ..... ve parsel-lerde kayıtlı taşınmazların Üniversite Yönetim Kurulunun 18.5.1970 tarih ve 24. oturumda Rektörlük Binası için satın alınmasına karar verildiği ve rektörlük Alım ve Satım Komisyonunun 12.6.1970 tarihli kararıyla da söz konusu yerlerin 2490 sayılı Kanunun 46/F maddesi hükmüne dayanılarak 2.500.000 lira bedel karşılığı alınmasının kararlaştırıldığı ancak sonradan yapılan yazışmalar sonucu Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatından ve Maliye Bakanlığında alınan 8.8.1970 ve 21.7.1970 tarihli olumsuz yazılarak istinaden bu yerlerin yukarıda yazılı kararlar gereğince alınmasından vazgeçilerek Üniversite Yönetim Kurulunun 17.9.1970 tarih ve 31. oturumunda 6830 sayılı Kanunun 5/2. maddesi uyarınca kamulaştırılmasına karar verildiği ve buna istinaden taşınmazların 11.11.1970 tarihinde İstanbul Üniversitesine satıldığı ve Gayrimenkul Kıymet Artışı Vergisinin bu nedenle tahakkuk ettirildiği anlaşılmış bulunmaktadır.

1318 sayılı Finansman Kanununun 33. maddesinde, Türkiye'deki arazi, arsa veya bunların üzerindeki binaların (Bağımsız bölümler dahil) ivazlı veya ivazsız (Veraset yolu ile intikaller ve kanuni mirasçılara yapılan şartlı veya şartsız hibe-ler, kanuni mirasçılar arasında yapılan her nevi taksim, ifraz temlik veya trampa-lar ile müşterek malikler arasında yapılan takvim ve ifrazlar hariç) devir ve temlikinden ve bunların karşılıklı olarak trampa edilmesinden doğan değer fark-larının vergiye tabi olduğu hükme bağlanmış olup, Medeni Kanunun 633. maddesin-de de, Gayrimenkul mülkiyetinin iktisabında tapu siciline kaydın şart olduğu, an-cak, işgal, miras kamulaştırma ve cebri icra yoluyla bir Gayrimenkulün iktisap

edilmesi halinde tescilden evvel dahi ona malik olunacağı açıklanmış bulunmaktadır.

Olayda, Vergiye konu taşınmazlar Üniversite Yönetim Kurulunun 17.9.1970 tarihli kamulaştırma kararına istinaden 11.11.1970 tarihinden iktisap edildiğine göre, Gayrimenkul Kıymet Artışı Vergisi yönünden vergiyi doğuran olayın bu tarihte meydana geldiğini kabul etmek gerekir. Bu durumda kamulaştırma tarihinde yürürlükte bulunan 1318 sayılı Kanun hükümlerine aykırılık görülmemiştir.

Vergi dairesi iddiasına gelince; Dava konusu İtiraz Komisyonu kararı kısmi terkin niteliği taşıdığından bu durumda 2801 sayılı Kanunun 8. maddesinin 5. bendi hükmü gereğince uyuşmazlığı sürdürme olanağı bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, yükümlü temyiz isteminin reddi gerekeceği vergi dairesi temyiz istemi hakkında ise karar verilmesine yer olmadığı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince duruşma için belli edilen 23.5.1984 günü saat 10.00'da davacı ve davalı ..... ile Vergi dairesini temsilen hazine avukatı Tükel Erkan'ın geldikleri görüldükçe Savcı Sıtkı Gündüz'ün katılımıyla açık duruşmaya başlandı. Tarafların karşılıklı iddia ve savunmaları dinlenip, Savcının düşüncesi alınıp, taraflara yeniden söz verildikten ve Tetkik Hâkimi Faruk Öztürk'ün yazılı ve sözlü, görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüldü :

Dava, yükümlüye ait taşınmazın kamulaştırılması nedeniyle salınan Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisini tadilen onayan, kusur cezasını ise terkin eden İtiraz Komisyonu kararının taraflarca bozulması isteğiyle açılmıştır.

24.2.1983 gününde yürürlüğe giren 2801 sayılı Bazı Kamu Alacaklarının Özel Uzlaşma Yolu ile Tahsili Hakkındaki Kanunun 1. maddesinde bu kanun hükümlerinin Vergi Usul Kanunu kapsamına giren vergi, resim, harçlar ve bunlara bağlı vergi cezaları, gecikme zamları hakkında uygulanacağı, vergi tabirinin resim ve harçları da ifade ettiği ve bu kanunun vergi ile ilgili hükümlerinin 1.1.1983 tarihinden önceki dönemlerle beyana dayanan vergilendirmelerde ek süre dahil bu tarihe kadar verilmesi gereken beyannameleri kapsadığı açıklanmış. 8. maddesinin 5 numaralı bendinde ise bu kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla tarhiyatın bulunduğu en son safhada verilmiş olan kararın terkin kararı olması halinde idarece ihtilaftan vazgeçileceği hükme bağlanmıştır.

Olayda, 1970 dönemine ilişkin uyuşmazlık konusu kusur cezalısı Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisinin dava konusu 12.3.1982 gün ve 29 sayılı İtiraz Komisyonu kararı ile tadilen tasdik edildiği ve vergi dairesince bir üst yargı merciinde ihtilafın sürdürüldüğü anlaşılmıştır.

Yargı merciinin tadilen tasdik kararları da vergi dairesi yönünden uyuşmazlık konusu miktar için terkin kararı niteliği taşıdığından vergi dairesince bu nitelikteki kararlara ilişkin olarak sürdürülen uyuşmazlıklarda yukarıda sözü geçen 2801 sayılı Kanunun 8. maddesinin 5 numaralı bendinin uygulanması gerekir. Bu durumda idarece ihtilaftan vazgeçilmesi zorunlu bulunmaktadır.

Yükümlü iddialarına gelince, Medeni Kanununun 633. maddesi, Gayrimenkul mülkiyetini iktisap için tapu siciline kaydın şart olduğunu, bununla beraber işgal miras, istimlak, cebri icra tahrikleriyle veya mahkeme ilamıyla bir gayrimenkulü iktisap eden kimsenin tescilden evvel dahil ona malik olacağını hükme bağladığına göre, ... Üniversitesi Rektörlüğü Alım ve Satım Komisyonunca, olay tarihinde yürürlükte olan 2490 sayılı Artırma ve Eksiltme ve ihale Kanunu hükümleri uyarınca taşınmazın satın alınmasına karar verilerek, malikleri ile anlaşma yoluna gidildiği fakat 12.6.1970 günlü bu anlaşma sonucunda taşınmazın mülkiyetinin, Üniversiteye intikali söz konusu olmadığı gibi satın alma işleminin tekemmülü için gerekli olan Bakanlar Kurulu kararının da bulunmadığı anlaşıldığından, Üniversite ile yükümlünün taşınmazın satışı için karşılıklı anlaşmış olmaları Medeni Kanunun sözü edilen hükmü karşısında mülkiyetin iktisabı için yeterli görülmemiştir. Nitekim ..... Üniversitesi yönetim kurulu da 17.9.1970 günlü kararı ile taşınmazı kamulaştırmış ve işlemler bu karara dayalı olarak tekemmül ettirilmiş bulunmaktadır.

Bu durumda taşınmazın mülkiyetinin Üniversiteye iktisabı tarihinin kamulaştırma kararından sonra olduğunun kabulü gerektiğinden 10.8.1970 gününde yürürlüğe giren 1318 sayılı Finansman Kanunu hükümleri uyarınca mükellef adına Gayrimenkul Kıymet Artış Vergisi tahakkuk ettirilmesinde, hukuka aykırılık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, vergi dairesi davası hakkında karar verilmesine yer olmadığına, yükümlü davasının reddine, 1000 lira karar harcının davacı yükümlüden alınmasına, 6500 lira avukatlık ücretinin yükümlüden alınarak vergi dairesi müdürlüğüne verilmesine 23.5.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

TAŞOCAĞI İŞLERİ

T. C.

DANIŞTAY
Dokuzuncu Daire

Esas No : 1982/9452

Karar No : 1984/898

Özeti : Kiremit ve tuğla imalinde kullanılan hammaddenin ocaklardan çıkartıldıktan ve Taş Ocakları Nizamnamesininin 18. maddesi uyarınca rüsum ödendikten sonra bu defa hammaddenin imalatta kullanıldığından bahisle yeniden taş ocağı resmi salınmayacağı Hk.

Davacı : .....

Davalı : ..... Özel İdare Memurluğu

Davanın Özeti : 1980 yılı taşocağı resmine ilişkin itirazı, yükümlü şirketin 1980 Mali yılına ait % 5 nisbi rüsumunun fabrika müdürlüğünden alınan yazıya dayanılarak elde edilen kar miktarına göre 1.225.370 lira olduğu, yükümlünün taşocağı işletme ruhsatının olmadığı, ... ilçesinde taşocağı işleten kişilerden malzeme alıp, bedelini ödediğini iddia etmesine karşın fabrikanın 1. sınıf müessese

olduğu 1. sınıf işyerlerine çalışma Bakanlığı tarafından çalışma izni verildiği kanaatine varıldığı, İl Daimi Komisyonunun 13.10.1977 gün ve 1257 ve 23.3.1978 gün ve 330 sayılı kararlarına istinaden fabrikalardan da % 5 rüsum alınması gerektiği gerekçesiyle reddederek 1.225.370 lira rüsumun aynen tahsiline ilişkin 19.7.1982 gün ve 1981/6 kayıt numaralı İtiraz Komisyonu kararının, kendilerinin rüsum mükellefi olmadığı, taşocağı işletmedikleri iddialarıyla bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Yasal dayanaktan yoksun davanın reddi gerekeceği yolundadır.

Savcı Sıtkı Gündüz'ün Düşüncesi : Uyuşmazlık hakkında, 2801 sayılı «Bazı Kamu Alacaklarının Özel Uzlaşma Yolu ile Tahsili Hakkında Kanun» hükümlerine göre bir karar verilmesi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince Savcının ve Tetkik Hâkimi Faruk Öztürk'ün yazılı ve sözlü görüş ve düşünceleri alındıktan sonra işin gereği görüldü :

Uyuşmazlık, davacı şirketin kiremit ve tuğla Fabrikasının 1980 yılı karı üzerinden % 5 taşocağı resmi tahakkuk ettirilmesi üzerine yapılan itirazı reddederek tarhiyatı onayan İtiraz Komisyonu kararının bozulmasına ilişkin bulunmaktadır.

Taşocakları Nizamnamesinin 18. maddesinde, Ocak işletmek için ruhsat ve yahut ilmuhaber alanlardan ocak hasılatının vapur iskelesi veya Demiryolu İstasyonlarından veya ocak yerindeki kıymetinden taşıma gideri, mamül olduğu halde üretim giderleri düşüldükten sonra % 5 nisbi resim alınacağı, 191. maddesinde, ocaklardan çıkarılacak maddelerden alınacak rüsumun nihayet beş seneyi geçmemek üzere maktu olarak belirlenmesinin dahi mümkün olduğu hükme bağlanmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden, davacı şirketin fabrikasının kiremit ve tuğla imalinde hammadde olarak kullandığı toprağı kendisine ait olmayan ocaklardan satın aldığı ve ocak sahiplerinin de çıkartılan ve satılan bu toprak nedeniyle rüsum ödedikleri anlaşılmaktadır.

Bu durumda, tuğla ve kiremit imalinde kullanılan toprak, toprağın çıkartıldığı ocak sahipleri tarafından taşocağı resmi ödendikten sonra davacı şirket fabrikasına satıldığına göre bu defa toprağın imalatta kullanılması nedeniyle fabrikanın yıllık kârı üzerinden bir kez daha taşocağı resmi tahakkuk ettirilmesinde anılan nizamname hükümlerine uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, 19.7.1982 gün ve 1981/6 kayıt numaralı İtiraz Komisyonu kararının bozulmasına, tarhiyatın re'sen ve nihai olarak terkinine 2650 lira Yargılama Giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 3.2.1984 gününde oybirliği ile karar verildi.

YARGILAMA USULÜ

T. C.

DANIŞTAY

Dokuzuncu Daire

Esas No : 1984/712

Karar No : 1984/1857

Özeti : 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 15. maddesinin 1/d bendine göre, Vergi Mahkemelerinin verdikleri dilekçenin reddi yolundaki kararları nihai karar niteliğinde olduğundan temyiz yoluna başvurulamayacağı Hk.

Temyiz İsteminde Bulunanlar : .....

Vekilleri : Av. .... Av. ....

Karşı Taraf : ..... Belediye Başkanlığı.

İstem Özet : Yol Kazı Harcına ilişkin 2.6.1983 gün ve E: 1983/215, K: 1983/386 sayılı ..... Vergi Mahkemesi kararının bozulması istenilmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 14. maddesine göre ilk inceleme ile görevli Tetkik Hakimi Nur Karakullukçu'nun hazırladığı rapor ile Temyiz Dilekçesi ve ekleri incelendikten sonra işin gereği görüldü :

Temyiz İstemine konu yol kazı harcına ilişkin 27.1.1984 gün ve 2-15 sayılı ödeme emrinin iptali istemiyle ..... Vergi Mahkemesi kanalıyla Danıştay Başkanlığına karşı yapılan başvuruya ilişkin 31.1.1984 günlü dilekçe ve eklerinin dosyadan ayrılmasına karar verildikten ve temyiz istemine konu ..... Vergi Mahkemesi kararının, 7201 sayılı Tebligat Kanununun 11. maddesine göre henüz vekillere tebliğ edilmediği görülerek temyiz isteminin süresinde yapıldığı anlaşıldıktan sonra incelemeye geçildi.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 46. maddesinde; idare ve Vergi Mahkemelerinin nihai kararlarının, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi Danıştay'da temyiz edilebileceği hükme bağlanmış olup, vergi mahkemelerinin aynı kanunun 15. maddesinin 1/d bendine göre verdikleri dilekçenin reddi yolundaki kararları nihai karar niteliğinde olmadığından, ... Vergi Mahkemesinin dilekçenin reddine ilişkin 2.6.1983 gün ve E: 1983/215, K: 1983/386 sayılı kararına karşı yapılan temyiz isteminin, incelenmeksizin, reddine 30.4.1984 gününde oybirliği ile karar verildi.

ONUNCU DAİRE KARARLARI

AMME ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ

T. C.

DANIŞTAY

Onuncu Daire

Esas No : 1983/1327

Karar No : 1984/28

Özeti : 6183 sayılı Yasa kapsamında bulunmayan ve özel hukuk ilişkisinden kaynaklanan bir kamu alacağı için 6183 sayılı Yasa hükümlerine göre düzenlenen ödeme emri nedeniyle çıkan uyumsuzluğun idarî yargı organlarıınca çözümleneceği Hk.

Temyiz Eden (Davacı) : .....

Karşı Taraf (Davalı) : ..... Vergi Dairesi Müdürlüğü

Talebin Özeti : Davacının Millî Savunma Bakanlığı'na karşı borçlu olduğu eğitim giderlerinin tahsil edilmesi amacıyla 6183 sayılı Yasaya dayanarak davalı idarece düzenlenen ödeme emrinin iptali istemiyle açılan dava sonunda ..... 1 Nolu Vergi Mahkemesince 6.12.1982 gün ve E: 1982/817, K: 1982/87 sayı ile davanın görev yönünden reddi yolunda verilen kararın; bir sözleşmeden doğan alacağın 6183 sayılı Yasa hükümlerine göre tahsili yoluna gidilemeyeceği, mahkemenin bunu tespit etmesine rağmen ödeme emrini iptal etmeyip, davanın görev yönünden reddine karar vermesinde isabet bulunmadığı ileri sürülerek temyizen bozulması istenmektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

D. Tetkik Hâkimi : K. Fikret Çelik

D. Savcısı Ülkümen Osmanoğlu'nun Düşüncesi : İdarece yapılan öğretim giderlerine ait ödeme emrine karşı açılan davanın görevsizlik yönünden reddine ilişkin vergi mahkemesi kararının temyizen bozulması istenilmektedir.

2576 sayılı Yasanın 6 ncı maddesi hükmüne göre, 6183 sayılı Yasanın uygulanmasından doğan uyumsuzlukları vergi mahkemeleri çözümler. Davaya konu edilen işlem, anılan 6183 sayılı Yasa hükümleri gereğince düzenlenerek davacıya bildirilen bir ödeme emri olduğundan, bu idarî işlemin kaynağı ne olursa olsun, davayı çözümlenmekle vergi mahkemesi görevli bulunmaktadır. Bu nedenle, temyiz konusu karar usul hükümlerine aykırı görülmüştür.

Diğer yandan, dava konusu ödeme emri 6183 sayılı Yasanın 1 inci maddesinde yazılı olup kamu gücüne dayanılarak takip ve tahsili mümkün kılınan bir kamu alacağından dolayı değil, idarenin davacı için üstlendiği öğretim giderlerinden dolayı düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu gibi alacaklar hakkında ödeme emri tebliğ sözü edilen yasa hükmüne aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle vergi mahkemesi kararının bozulmasına ve 2577 sayılı Yasanın 49/2. maddesi hükmüne göre ödeme emrinin re'sen iptaline karar verilmesi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü :

Temyiz talebi, Millî Savunma Bakanlığınca davacı için yapılan öğrenim masraflarının tahsili amacıyla davalı vergi dairesi tarafından düzenlenen ödeme emrine karşı açılan davanın görev yönünden reddine ilişkin ..... 1 No'lu Vergi Mahkemesi kararının bozulması istemine ait bulunmaktadır.

Temyizen bozulması istenen karara ilişkin dava dosyasının incelenmesinden, düzenlenen ödeme emrinin 6183 sayılı Yasanın 1 nci maddesinde sayılan kamu alacakları içinde bulunmayan bir alacağa ilişkin olduğunun mahkemece tespit edilmesine rağmen, alacağın esasının bir özel hukuk ilişkisinden kaynaklandığı gerekçesiyle uyuşmazlığın çözümünün idari yargı görev alanı içinde bulunmadığı sonucuna varılarak temyiz konusu kararın verildiği anlaşılmaktadır.

2576 sayılı Yasanın 6 ncı maddesi (b) bendi 6183 sayılı Yasanın uygulanmasından doğan uyuşmazlıkların Vergi Mahkemelerince çözümleneceğini hükme bağlanmıştır. Dava konusu edilen ödeme emri, belirtilen 6183 sayılı Yasa hükümleri doğrultusunda ve bu yasanın uygulanması sonucu düzenlendiğinden ödeme emrine konu alacağın nedeni ne olursa olsun uyuşmazlığın esasını ödeme emri düzenlenip düzenlenemeyeceği hususu oluşturduğuna göre bu konudaki uyuşmazlığı bir sonuca bağlamak yukarıda belirtilen yasa hükmü gereği vergi mahkemesinin görev alanı içinde bulunmaktadır.

Bu nedenle temyiz konusu karar usul hükümlerine aykırı düşmektedir.

Öte yandan dava konusu ödeme emri 6183 sayılı Yasanın 1 nci maddesinde yazılı kamu gücüne dayanılarak takip ve tahsil edilecek bir kamu alacağından değil, davalı idarenin davacıya yaptığı öğretim giderlerinden dolayı düzenlenmiştir. Alacağın, yapılan giderlerin mecburi hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmemesi durumunda davacı tarafından iade edileceğinin davacı ile idare arasında yapılan sözleşme ile taahhüt edilmiş olması nedeniyle akitten doğan bir alacak olduğu ve bu tür bir alacağın 6183 sayılı Yasa uyarınca takip ve tahsilinin dolayısıyla ödeme emri düzenlenmesi ve tebliğinin sözü edilen yasaya aykırı olduğu açıktır.

Açıklanan nedenlerle, temyiz edilen ..... 1 No'lu Vergi Mahkemesinin 6.12.1982 gün ve E: 1982/817, K: 1982/87 sayılı kararının bozulmasına ve 2577 sayılı Yasanın 49 ncu maddesi 2 nci fıkrası uyarınca işin esasına inilerek ..... Yeni Vergi Dairesinin dava konusu 3.9.1976 tarih ve Hesap No : 1976/11033 Takip No : 1976/10047 sayılı ödeme emrinin aynı nedenlerle iptaline aşağıda dökümü yapılan 2510.— (İkibinbeşyüz on) lira yargılama giderinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, kullanılmayan 750.— (Yediyüzelli) lira yürütmenin durdurulması harcının istem halinde temyiz talebinde bulunan davacıya iadesine 18.1.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

ARTIRMA-EKSİLTME VE İHALE İŞLERİ

T. C.

DANIŞTAY

Onuncu Daire

Esas No : 1982/4253

Karar No : 1984/607

Özeti : 2490 sayılı Yasaya göre ihale yapılması isteminin reddine ilişkin idare izleminde anılan Yasanın 46 ncı maddesi hükmüne aykırılık bulunmadığı Hk.

Davacı : Özcan Turhan
Davalı : İstanbul Belediye Başkanlığı

Davanın Özeti : Davacının kullanmakta olduğu dükkanın 2490 sayılı Yasaya göre kendisine kiralanması isteminin reddine ilişkin işlemin; kira borcunu ödemedikleri, uzun zamandan beri belediye ile aralarında hukuki çözümsüzlük bulunduğu, bu nedenle idarenin takdir yetkisini kullanması gerektiği, 2490 sayılı Yasanın 46 ncı maddesi (O) bendinin bu olayda uygulanabileceği iddia edilerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Dava Konusu işlemin idari nitelikte bir karar olmadığı, sadece olayın açıklanması niteliğini taşıdığı, davacı ile aralarında kira sözleşmesi bulunmadığı, adliye mahkemesince verilmiş ve kesinleşmiş tahliye kararı bulunduğu, davacının tahliyeyi engellemek için sürekli dava açtığı, 2490 sayılı Yasanın olayda uygulanamayacağı belirtilerek davanın usul ve esastan reddi gerektiği savunulmuştur.

D. Tetkik Hakimi : Zümrüt Öden

D. Savcısı Ülkümen Osmanağaoğlu'nun Düşüncesi : Davacının işgalinde olan dükkanın yeniden kendisine kiralanması hakkındaki isteğine idarece verilen cevabın iptali dileğiyle bu dava açılmıştır.

İptali istenilen 18.2.1982 gün ve 220 sayılı yazı, Belediye Başkan Yardımcısı tarafından imzalanıp Başkanlık makamına sunulan ve bir örneği de davacıya bilgi için gönderilen bir yazı olup, Danıştay'da iptal davasına konu edilebilecek kesin ve yürütülmesi gerekli idari işlem niteliğinde değildir. Anılan yasanın ilgisine tebliğ edilmiş olması onun, belediye idaresi adına irade izharına yetkili makamca icraî bir işleme dönüştüğü anlamını taşıyamaz.

Açıklanan nedenle davanın incelenmeksizin reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince Duruşma için önceden bildirilen 20.3.1984 günü tarafların gelmediği anlaşıl原因 olarak 2577 sayılı Yasanın 18 inci maddesi 3. bendi uyarınca duruşma açılmayarak işin gereği düşünüldü.

Dava, İstanbul Belediyesine ait olup Karaköy alt geçitte bulunan 9 nolu dükkanın 1969 yılından beri kiracısı olan davacının kira borcunu ödemediği gerek-

çesi ile tahliyesine karar verilmesi üzerine, davacı tarafından kendisine, sözü edilen dükkanın 2490 sayılı Yasanın 46 ncı maddesi (O) bendi uyarınca kiraya verilmesi isteminin reddine ilişkin İstanbul Belediye Başkanlığı işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

Davacının, davalı idareden 2490 sayılı Yasanın uygulanması istemini içeren başvurusunun reddine ilişkin dava konusu işlem idari davaya konu olabilecek ve idari nitelikte bulunduğundan davalı idarenin usule ilişkin itirazı yerinde görülmemeyerek işin esasına geçildi.

2490 sayılı Yasanın 46 ncı maddesinde, devlet yararına olmak koşuluyla hangi durumlarda pazarlık yönteminin uygulanacağı sayılmıştır. Bu maddenin (O) bendinde «kullanışlarının özelliği, idareye yararlılığı veya ivediliği nedeniyle kapalı veya açık öneri yöntemiyle ihalesi uygun görülmeyen taşınır veya taşınmaz malların kiraya verilmesi» durumu düzenlenmiştir.

Uyuşmazlık konusu olayda, Karaköy alt geçitte bulunan bir dükkanın bu yöntemle kiraya verilmesi, yukarıda metni yazılı yasanın hükmüne ve amacına uygun bulunmamaktadır.

Bu nedenle, davalı idarece tesis edilmiş olan işlem hukuka uygun bulunduğundan davanın REDDİNE, davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre hesaplanan 3400.— (Üçbindörtüz) lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine 20.3.1984 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

AYRISIK OY

Davacının, anlaşmazlık konusu dükkanın kendisine kiraya verilmesi istemi, özel hukuk alanına giren bir istem olması sebebiyle bu istemin reddi de idari nitelikte değildir. Davanın bu gerekçe ile reddi gerekeceği oyu ile karara karşıyım.

DUL-YETİM VE ŞEHİT AYLIĞI

T.C.

DANIŞTAY

Onuncu Daire

Esas No : 1983/481

Karar No : 1984/1368

Özeti : Şehit yetim aylığı bağlanmasında, nüfus kaydında şehitliğin mahkeme kararı ile tespit edilmiş olduğu hususunun açıkça anlaşılması halinde, başka resmî belge veya mahkeme ilâminin aslına gerek bulunmadığı Hk.

Davacı : Şaziye Özdemir
Davalı : T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü
Vekilleri : Av. Hale Erer - Av. Güzin Öğretim

Davanın Özeti : Davacının, babasının şehiden ölmüş olması nedeniyle kendisine yetim aylığı bağlanması yolundaki talebinin reddine ilişkin davalı idare Müdürler Kurulu'nun 31.10.1974 gün ve 68486 sayılı kararının; şehitliğin nüfus kaydı ile sabit olmasına rağmen istemin reddedilmiş olmasının mevzuata aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Davada süre aşımı bulunduğu, davacının babasının şehiden öldüğünün herhangi bir resmi belgeyle tevsik edilemediği gibi gaipliği kıt'ası komutanlığı zayıat ve Harp Mezarlıkları Şubesi Müdürlüğünün yazıları veya mahalli mahkemece ilâmı ile de kanıtlanmadığı, ilgilinin ölüsünde dul ve yetimlerine de aylık bağlanmadığı bu nedenle işlemin yerinde olduğu belirtilerek davanın usul ve esastan reddi gerektiği savunulmuştur.

D. Tetkik Hakimi : K. Fikret Çelik

D. Savcısı Mehmet Özkan'ın Düşüncesi : Davacı, babasının askerlik görevini ifa ettiği sırada 1332 tarihinde kudüs muharebesinde şehit olduğunu bu nedenle yetim aylığı bağlanması yolundaki isteminin reddine ilişkin davalı idare işleminin mevzuata aykırı olduğunu ileri sürerek iptalini istemektedir.

Davalı idare süre aşımı def'i yerinde görülmemiştir.

Dava dosyasının incelenmesinden, davacının babasının şehit olduğu yolundaki iddiası geçerli belge ve delillerle kanıtlayamadığı anlaşıldığından kendisine yetim aylığı bağlanmasında mevzuata aykırılık görülmemiştir.

Bu nedenle davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü :

Davalı idarece ileri sürülen süre defi dava konusu edilen 31.10.1974 tarihli işleme karşı 22.1.1975 tarihinde dava açılmış bulunmasına ve dosyanın iki kez adres değişikliği nedeniyle işlem den kaldırılarak davacının yeni adresini bildirilmesi üzerine tekrar işleme konulmasına göre yerinde bulunmadığından işin esasına geçildi;

Dava, nüfus kaydı örneğine göre 1307 doğumlu olup 340/416 vukuatla Kudüs şerifde vukubulan muharebede 18 Haziran 1332 tarihinde şehiden ölü olduğu Safranbolu Mahkemesi Asliyesinin 23 Haziran 1340 tarihli ve 12 numaralı ilâmı ile bildirilen Mustafa ve Şerife oğlu Hamdioğlu Hamdi Kızı davacıya, babasının şehitliği dolayısıyla şehit yetim aylığı bağlanması yolundaki talebin reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Dava konusu idarî işlemin nüfus kaydında bulunan şerhin dayanağı mahkeme ilâmının gerek Safranbolu Nüfus Memurluğunda gerekse Safranbolu Asliye Hukuk Mahkemesinde yer değiştirmeler veya sel yüzünden yok olması nedeniyle şehitliğin resmi belge ile kanıtlanamamış bulunduğu gerekçesine dayandırıldığı dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Şehitlik nedeniyle dul ve yetim aylığı talep edilmesi halinde şehitliğin nüfus kaydı, mahkeme ilâmı, askerlik şube kaydı veya bu konuda görevli askeri makamlarca verilen bir yazı gibi resmi bir belge ile kanıtlanması gerektiği kuşkusuzdur.

Dava konusu olayda, nüfus kaydında bulunan şerhin şahitliğin tesbitine ilişkin mahkeme ilâmına dayalı olduğu açıktır. Bu kaydın resmi bir belge olduğu tartışılmaz. Mahkeme ilâmının bulunamamış veya yok olmuş olması bu nüfus kaydı şerhinin geçersizliğine bir gerekçe olarak kabul etmeğe imkân yoktur. Söz konusu mahkeme ilâmı davacının ve ilgililerin iradesi dışında nedenlerle yok olduğuna davacının babasının şehiden öldüğü hakkında bir mahkeme ilâmının varlığı kesin olduğuna ve ayrıca hususun nüfus kaydına şerh verilmek suretiyle tespit edilmiş olduğu da açık olduğuna göre artık şehit yetim aylığı bağlanması için ayrıca başka bir resmi belgenin aranmasına ihtiyaç bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenle, dava konusu işlemin iptaline, aşağıda dökümü yapılan 714.50 (Yediyüzondörtlira elli kuruş) Lira yargılama giderinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 21.6.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire

Esas No : 1983/588

Karar No : 1983/1991

Özeti : Medenî Kanun hükümlerine göre velâyet hakkı kaldırılmadıkça çocuklara, ölen babalarından dolayı tahakkuk ettirilen istihkakların annelerine ödenmesi gerekeceği Hk.

Davacı : Rukiye Kas, Tansu Kas, Mustafa Aziz Kas'a vesayeten Yusuf Kas
Vekili : Av. M. Nurettin Taşkın
Davalı : T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü
Vekilleri : Av. Deniz Köse- Av. Güzin Öğretim

Davanın Özeti : Babaları anneleri tarafından öldürülmüş olan yeğenlerini 30.4.1981 günlü kararla vesayeti altına aldığından bahisle ölü babalarından dolayı bağlanan yetim aylığı ve ikramiyenin kendisine ödenmesi isteminin vasi kararının sandığa intikal tarihinden önce annenin vekiline ödenmiş olan istihkakın kendisine ödenemeyeceği gerekçesiyle reddedilmesi yolundaki davalı idare işleminin; çocukların annelerinin cinayet sanığı olduğunun davalı idarece bilinerek aylık ve ikramiye ödenmesinde bu durumun gözönüne alındığı halde yetimlerin istihkakının ödenmesinde dikkate alınmamasının yasa hükümlerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptali ve toplam 300.000.— liranın tazminen davalı idareden tahsili istemidir.

Savınmanın Özeti : 11.7.1980 günü ölen ilgiliden dolayı 30.12.1980 günlü Müdürlük Kurulu Kararı ile dul ve yetimlere aylık bağlanarak ikramiye tahakkuk ettirildiği, ancak dulun 5434 Sayılı Yasa'nın 77. maddesine göre durumu belli oluncaya kadar istihkakının mevkuft tutulduğu, yetimlerin istihkakının ise vekil sıfatıyla annelerine ödendiği, vasi kararının Genel Müdürlüğe intikalinden sonra 1.1.1982 gününden itibaren yetimlerin istihkakının davacıya ödendiği, bu tarihten önce velâyet nezolmadığından veli sıfatıyla enneye ödeme yapılmasının doğru olduğu, davacının isteminin kabul edilmemesi yolundaki işlemde mevzuat hükümlerine aykırılık bulunmadığı bu nedenle davanın reddi gerekeceği yolundadır.

D. Tetkik Hâkimi : Fahrünnisa Kılıçhan

Danıştay Savcısı Güngör Demirkan'ın Düşüncesi Dava; Vesayeti altında bulunan Rukiye, Tansu ve Aziz'in babalarından bağlanan yetim aylığı ve ikramiyenin, eşinin öldürmesi sonucunda 24 yıl ağır hapis mahkûm olan ve mahcur duruma düşen anneleri Huriye'nin velâyetinin ortadan kalkması nedeniyle adigeçene ödenmesine ilişkin işlemin iptali ile fazlaya ait hakları saklı kalmak üzere müteveffanın çocuklarına ait 300.000.— liranın tahakkuk tarihlerine göre hesaplanan yasal faizi ile birlikte tazminat olarak ödenmesi isteğinden ibarettir.

5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun dul ve yetim aylığı bağlanamıyacağı halleri gösteren 77. maddesinde; kendisinden aylık bağlanacak iştirakçiyi ve ya emekli, adi malüllük, vazife malüllüğü aylığı alanı kasten ve haksız yere öldüren ve öldürmeye teşebbüs edenlere veya bu kanun gereğince adi malül sayılacak hale getirenlere dul ve yetim aylığı bağlanamıyacağı açıklanmış bulunmaktadır.

Ayrıca 743 sayılı Türk Kanunu Medenisininin 354. maddesinde, «Velayet altında bulunmayan her küçüğe bir vasi nasbolunur. Nüfus, adliye ve idare memurları resmi muameleleri dolayısıyla muttali oldukları vesayeti müstelzim böyle bir hali; Sulh Mahkemesine hemen ihbar ile mükelleftir» denilmekte olup aynı kanunun 274. maddesinde ise; velayeti ifadan aciz veya mahcur olan yahut nüfu zunu ağır suretle suistimal eden veya fahiş ihmalde bulunan ana ve babanın velayet hakkının hâkimi nezedebileceği ve ana babanın velayeti nez olununca çocuğa bir vasi tayin olunacağı, nez'in hükmünün ileride doğacak çocuklara da şamil olduğu hükme bağlanmıştır.

Dava dosyası içeriğinden İstanbul Emniyet Müdürlüğünde Komiser Muavini olarak görevli iken Bedrettin Kas'ın 11.7.1980 gününde eşi Huriye Kas tarafından öldürülmesi üzerine davalı idare Müdürlük Kurulununun 30.12.1980 gün ve 63101 sayılı Kararı ile dul ve yetimlerine aylık bağlanarak ikramiye tahakkuk ettirilmiş ancak eşini öldürmek suçundan sanık olarak tutuklu bulunduğu anlaşılmıştır. Nedeniyle anılan 77. madde hükmüne göre durumu belli oluncaya kadar Huriye Kas'ın aylık avans ve ikramiyesi mevkuf ve müteveffanın anne ve babasının başvurularına kadar da hisselerine isabet eden ikramiye saklı tutulmuş ise de velisi sıfatıyla Huriye Kas vekili Av. Yusuf Tahir Turgay'ın müracaatı üzerine yetimler adına tahakkuk ettirilen aylık ve ikramiyeler ile Huriye Kas'ın mevkuf tutulan aylık ve ikramiyesi ayrıca müteveffanın anne ve babası için saklı tutulup süresinde başvuruları nedeniyle yetimlere ödenmesi gereken ikramiyelerin tamamının ödendiği bilâhare yetimlere Elazığ Sulh Hukuk Mahkemesininin 30.4.1981 gün ve E: 1982/410, K: 1981/419 sayılı kararı ile Yusuf Kas'ın vasi tayin edilmesi üzerine yetim aylıklarınının 1.1.1982 gününden itibaren vasi olarak Yusuf Kas'a ödenmeye başladığı anlaşılmıştır.

Bedrettin Kas'ın ölümü ile dul ve yetimlerine aylık bağlanmasına ilişkin olarak Müdürlük Kurulunca 30.11.1980 gün ve 63101 sayılı kararın verilmesi sırasında eşini öldürmek suçundan dolayı Huriye Kas'ın 14.7.1980 gününden itibaren tutuklu bulunduğu bilindiği ve bu nedenle de aylık ve ikramiyesi mevkuf tutulduğundan tutuklu olarak Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanan adigeçen hakkında verilecek bir karar ile suçun sabit olup, olmadığı açıklığa kavuşuncaya kadar bir ödemede bulunulmaması 5434 sayılı Yasanın 77. maddesi amir hükmü gereğidir. Zira bu arada 24 yıl ağır hapis cezası ile mahkûm olan Huriye Kas Türk Ceza Kanununun 33. maddesi uyarınca mahcur sayıldığından ve sonuç olarak da yukarıda açıklanması yapılan Türk Kanunu Medeni'sininin 274. maddesi hükmüne göre adigeçenin hâkim kararı ile velayeten uzaklaştırılması durumu ortaya çıkacağından anılan kanunun 354. maddesinde öngörüldüğü biçimde yetimler için vasi tayininin istenilmesi böyle bir istekte bulunulmadığı takdirde ise vasi tayinine ilişkin mahkeme kararının Sandığa iletilmesine kadar beklenilmesi icap etmektedir.

Bu itibarla tutuklu bulunduğu bir sırada ve suçluluğu saptanarak dul aylığı bağlanıp bağlanmayacağı henüz kesinleşmeden ve Huriye Kas'ın bu suçu nedeniyle verilecek cezası sonuçları da dikkate alınmadan dul aylıkları ile yetim aylıklarının ve ikramiyenin tamamının kendisinin tutuklu bulunması nedeniyle vekili Av. Yusuf Tahir Turgay'a ödenmesinde mevzuata uyarlık görülmektedir.

Açıklanan nedenlerle davalı idarece bu yolda yapılan işlemin iptali ile 1.8.1980 gününden itibaren bağlanan yetim aylıkları ve tahakkuk eden ikramiyenin hesap-

lanarak yasal faizi ile birlikte davacıya tazminen ödenmesi gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince duruşma için taraflara bildirilmiş bulunan 18.10.1983 günü davacı avukatı ile davalı idare avukatı Güzin Öğretim'in geldikleri, Danıştay Savcısının hazır olduğu görülmekle açık duruşmaya başlandı. Taraflara usulüne uygun olarak söz verilerek dinlendikten Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan sonra duruşmaya son verilerek dava dosyası incelendi, işin gereği düşünüldü :

Dava konusu uyuşmazlık, davacının Elazığ Sulh Hukuk Mahkemesinin E: 1981/410, K: 1981/419 sayılı 30.4.1981 günlü kararı ile vesayeti altına aldığı Rukiye, Tansu ve Mustafa Aziz Kas adlı yeğenlerinin 11.7.1980 günü ölen babaları Bedrettin Kas'dan dolayı bağlanan yetim aylığı ve ikramiyelerinin anılan vasi kararının davalı idare'ye intikalinden önce anneleri Huriye Kas'a ödenmesi yolundaki işleminden doğmuş bulunmaktadır.

5434 Sayılı Yasa'nın 77. maddesi dul ve yetimlere aylık bağlanmayacağı halleri belirlemiş olup kendisinden aylık bağlanacak iştirakçiyi veya emekli, adi malüllük, vazife malüllüğü aylığı alanı, kasten ve haksız yere öldüren veya öldürmeye teşebbüs edenlere veya bu kanun gereğince adi malül sayılacak hale getirenlere du veya yetim aylığı bağlanmayacağını hükme bağlamıştır.

Ayrıca 743 sayılı Türk Kanunu Medeni'sinin velâyet ile ilgili maddelerinin yer aldığı Yedinci Bab'ın Beşinci Fası'ında da «Karıkocadan birinin vefatı halinde, velâyet, sağ kalana ve boşanma halinde çocukların tevdi olunduğu tarafa ait olur» hükümlü 264. maddesi ile «Velâyeti ifadan âciz veya mahcur olan, yahut nüfuzunu ağır surette suistimal eden veya fahiş ihmalde bulunan ana ve babadan, hâkim, velâyet hakkını nez'edebilir. Ana ve babadan velâyet nez'olununca, çocuğa bir vasi tayin olunur. Nez'in hükmü, ileride doğacak çocuklara şamildir.» hükmü yer alan 274. maddesi bulunmaktadır.

Davacının vesayeti altında bulunan çocukların babası Bedrettin Kas'ın 11.7.1980 günü ölümü ile velâyetlerinin anneleri Huriye Kas'a geçmesi kanun hükmü gereği olduğu gibi anne Huriye Kas'ın Bedrettin Kas'ı öldürmüş olduğu iddiası ile Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanmakta olması henüz bu konuda hakkında bir hüküm tesis edilmedikçe velâyet hakkının kendisinde bulunması bakımından bir engel teşkil etmemektedir. Yargılamanın devam etmekte olduğu sırada annelerinin cezaevinde tutuklu olması nedeniyle velâyeti ifa edemeyeceği gerekçesiyle Elazığ Sulh Hukuk Mahkemesince verilmiş 30.4.1981 gün ve 419 sayılı davacı Yusuf Kas'ın 1969 doğumlu Rukiye Kas, 1974 doğumlu Tansu Kas, 1977 doğumlu Mustafa Aziz Kas'a vasi tayin edilmesine ilişkin karara kadar anne Huriye Kas'ın çocukların velisi olduğu ve velâyet hakkı ile ilgili tüm hak ve ödevlere sahip olduğunun kabulü yasal bir zorunluluktur.

Bu durumda, anne Huriye Kas'ın vekili vasıtasıyla 12.11.1980 gününde yaptığı başvurusu üzerine davalı idare Yönetim Kurulunun 30.12.1980 günlü kararı ile 11.7.1980 günü ölen Bedrettin Kas'ındul ve yetimlerine aylık bağlanması ve ikramiye tahakkuk ettirilmesi, Huriye Kas'ın yukarıda anılan 77. madde kapsamına

girip girmeyeceğinin açıklığa kavuşmasına kadar istihkakının mevkuf tutulması, yetimlerin istihkakının ise henüz velâyeti nez'edilmemiş olan anne Huriye Kas'a ödemesi yolundaki davalı idare işleminde mevzuat hükümlerine aykırılık görülmemiştir.

Söz konusu edilen 77. madde ile T.C. Emekli Sandığı Kanununun diğer maddelerinde kendisinden aylık bağlanacak kişiyi öldürme suçundan sanık olarak yargılanmakta olan anne veya babalarla ilgili velâyet hakkı bakımından bir hüküm getirilmemiş olduğundan velâyet durumunun Medeni Kanun'unun ilgili hükümlerine göre çözümlenmesi gerekmektedir. Çocuklarla ilgili vesayet kararının davalı Genel Müdürlüğe intikal tarihinden sonra gelen ilk ödeme tarihi 1.1.1982 tarihi itibarıyla istihkakların davacı vasiye ödenmeye başlandığı anlaşılmış olup bu tarihten önce anne Huriye Kas'a ödeme yapılması da annenin velâyet hakkına sahip olmasına dayanmakta olduğundan bu dönemde yapılan ödemelerin kendisine yapılması gerektiği yolundaki davacı iddiasının dayanağı bulunmamaktadır.

Açıklanan bu nedenlerle, yasal dayanaktan yoksun olan davanın reddine, peşin yatırılmış 2850.— lira harçtan başvurma ve ilam harçları toplamı 1600.— liranın mahsubu ile artan 1250.— lira harcın istek halinde davacıya iadesine, davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre belirlenen 24.000.— (Yirmi dörtbin) lira avukatlık ücretinin davalı idareye verilme üzere davacıdan alınmasına 18.10.1983 gününde oybirliğiyle karar verildi.

DÜZENLEYİCİ-GENEL İŞLEMLER

T.C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire

Esas No : 1983/1068

Karar No : 1984/818

Özeti : Profesyonel kulüp sayısını belirlemek ve bu sayıyı azaltmak veya çoğaltmak suretiyle değiştirmek sonucunu doğuracak kararlar almak ve bu hali uygulamaya koyma yolunda işlemler yapmak davalı idareye kanunla tanınmış olduğundan, Profesyonel Futbol yönetmeliğinin 51 ve 52 inci maddelerine ilişkin olarak Futbol Federasyonunca düzenlenip yürürlüğe konulan 1982-1983 Dönemi Türkiye Ligler Statüsünün 5 inci maddesinin (b) fıkrasında yer alan «Tenzil edilen 20 profesyonel takımın faaliyeti futbol federasyonu tarafından iptal edilir» yolundaki statü hükmünde yürürlükte bulunan mevzuata yetki, konu ve amaç yönlerinden aykırılık bulunmadığı gibi uygulama işleminin de bu statü hükmüne uygun bulunduğu Hk.

Davacı : Tarsus İdman Yurdu Erkut Gençlik ve Spor Kulübü
Vekili : Av. Yüksel Esin
Davalı : T.C. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. Rahmi Magat - Av. Kemal Kaya

Davanın Özeti : Profesyonel Futbol Yönetmeliğinin 51 ve 52 nci maddelerine ilişkin olarak Futbol Federasyonunca düzenlenip 25 Temmuz 1982 günlü ve 17762 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe konulan 1982-1983 Dönemi Türkiye Ligleri Statüsünün 5 inci maddesinin (b) fıkrasındaki «Tenzil edilen 20 profesyonel futbol takımının faaliyeti futbol federasyonu tarafından iptal edilir» hükmü ile bu hüküm uyarınca sezon sonunda müvekkili kulübün ikinci ligden düşmesi nedeniyle, profesyonel faaliyetine son verilmesine dair Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Futbol Federasyonu işleminin, davanın ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'ın bakmakla yükümlü olduğu uyuşmazlıklardan olduğu ve süresinde açıldığı, profesyonel futbol yönetmeliğinin 52 inci maddesi ile Futbol Federasyonuna Türkiye Profesyonel ligindeki takımların profesyonelliklerini iptal yetkisi tanınmadığı, söz konusu madde ile tanınan yetkinin profesyonel liglerde oynayan takımların hangi koşullarda bir alt küme ve gruba düşeceği konusunu düzenlemek ve koşulları belirlemekten ibaret bulunduğu, bir profesyonel takımın profesyonelliğinin iptal edilerek amatörlüğe döndürülmesinin, doğrudan doğruya o takımın statüsünün değiştirilmesi demek olduğu ve tenzil yani küme düşmeden çok daha ağır sonuçları olan bir işlem olduğu, bu nedenle de Profesyonel Futbol Yönetmeliğinin 3 üncü ve 4 üncü maddesinin son fıkrasında hangi hallerde bir takımın profesyonelliğinin iptal edilebileceği konusunun açıkça düzenlendiği, buna karşılık yönetmeliğin hiç bir maddesinde lig sonunda kümeden düşen takım-

larında gerektiğinde futbol federasyonu tarafından profesyonellikten çıkarılabilceğini öngören bir hükme yer verilmediği, statü hükmünün yetki noktasından açıkça hukuka aykırı bulunduğu gibi belirtilen statü hükmü ile Yönetmeliğin 1 inci maddesinde yer alan amaç hükmünün ilkelerinin dahi hiçe sayıldığı, öte yandan profesyonel futbol yönetmeliğinin 51 inci maddesinde yer alan, Türkiye Profesyonel liglerinin adet ve hangi takımlardan teşekkül edeceği futbol federasyonunca tesbit edilir, hükmüyle öngörülen halin Türkiye'deki profesyonel takımların adını belirlemek olamayacağı, ayrıca yapılan uygulama ile müvekkili kulübün, onun yöneticilerinin profesyonel futbolcularının, profesyonel şubede istihdam edilen personelinin ve taraflarının maddi ve manevi bakımdan haksız ve kanunsuz olarak son derece ağır sonuçlarla karşı karşıya bırakıldığı, çeşitli yönlerden vahim sonuçlar doğuran böyle bir tasarrufun kamu yararına da yönelik olamayacağının açık bulunduğu ileri sürülerek yetki, esas ve maksat yönlerinden iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Davanın ilk derecede idare mahkemelerinde görülmesi gerektiği, davacı kulübün menfaatini ihlâl eden idari işlemin 22-24.6.1983 tarihli kulüplerin sezon sonu sonuçlarına göre yapılan klasman olduğu, 25.7.1982 tarihinde yayımlanan ve ilân edilen statüye davacı kulübün başlangıçta hiçbir itirazının olmadığı, bu nedenle davanın süresinde açılmamış bulunduğu; davacı kulübün dava açmasını gerektirecek bir sebebin bulunmadığı gibi normal müsabakalarını oynatarak başarısız olmaları nedeniyle küme düşmelerinin yönetmelik hükümlerinin bir gereği olduğu, diğer spor dallarında da olduğu gibi futbolda da amatörlük esas olup profesyonel bir takımın amatörlüğe düşmesi onun spor faaliyetinin sona erdirilmesi anlamına gelmediği, Türkiye'de Profesyonel futbol takımlarının sayısının 1952 yılından beri süratle arttığı 3. ligin kurulması ile 1967 yılında 108'e ulaştığı, halbuki bu takımların arasında profesyonelliğin icaplarını yerine getirenlerin % 30 oranında olduğu, bu durumda benimsenen amaç ve politikanın profesyonel takım sayısının azaltılması yolunda olması gerektiği, Dünyada futbolda en ileri ülkelerde bile bu kadar çok profesyonel takım bulunmadığı, ülkemizin coğrafi durumu ve iklim şartları da düşünüldüğünde profesyonel takım sayısının artısının bir çok sakıncayı da beraberinde getirdiği, nitekim bu hususların ilk defa 1968 yılında, 5 yıllık plân ve yıllık icra tedbirlerinin yürürlüğe konulmasına ilişkin Bakanlar Kurulu'nun 29 Kasım 1969 tarih ve 6/12754 sayılı Kararnamesinde gözönüne alınarak profesyonel takım sayısının dondurulması ve azaltılması politikasının benimsendiği, söz konusu bu durumlar ve Kararname hükmü esas alınarak sayıları ülke gerçekleriyle bağdaşmayan, profesyonel takım adedinin makul ölçülere indirilmesine idarelerince de karar verildiği, ancak son yıllara kadar uygulamaya geçilemediği, son yıllarda da uygulamanın kademeli olarak gerçekleştirilmeğe çalışıldığı, 1982/1983 futbol sezonu Türkiye Profesyonel Ligleri ve Federasyon kupasına ait statünün de bu faktörler gözönüne alınarak hazırlandığı, Profesyonel Futbol Yönetmeliğinin 51 ve 52 inci maddelerinin her türlü düzenleme yapma konusunda futbol federasyonuna yetki verdiği, futbol federasyonunca bu yetki kullanılırken de tamamen tarafsız ve Objektif kurallar gözönünde bulundurularak bir düzenleme yapma yoluna gidildiği, amatör kümeye düşen davacı Kulübün sanki Kulüp kapanyormuş gibi konuyu takdim ettiği, halbuki futbolda da profesyonelliğin istisnai olarak kabul edildiği, futbol takımının amatör kümede faaliyetine devam etmesi prensibinin kabul edildiği, esasen 64 takım arasında yapılan müsabakaların sonunda en sonlarda yer alan davacı Kulübün profesyonel faaliyete devam etmesinde de büyük fayda bulunmadığı, spor kulüplerinin kuru-

luş aşamalarında verdikleri taahhütnamelere göre yönetmelik hükümlerine karşı itiraz hakkı olmadığı gibi yayımlanan statü ve emirlere de uymak zorunda oldukları, daha sonraki yılda yayımlanan 1983/1984 ligleri statüsünde davacı kulübe başarılı olduğu takdirde profesyonelliğe çıkma yolunun açık bulunduğu belirtilerek davanın usul ve esastan reddi gerektiği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hakimi : F. Günsel Taner

Danıştay Savcısı Selahattin Çelik'in Düşüncesi : Dava; 25.7.1982 gün ve 17762 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Türkiye Ligleri Statüsünün 5 inci maddesinin (b) fıkrasındaki «Tenzil edilen 20 profesyonel futbol takımının faaliyeti Futbol Federasyonu tarafından iptal edilir.» hükmü ile bu hüküm uyarınca davacı kulübün profesyonel faaliyetine son verilmesine ilişkin Futbol Federasyonu Kararının iptali istemiyle açılmıştır.

2575 sayılı Danıştay Kanununun 24 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (d) bendi uyarınca, Türkiye Ligleri Statüsü Ülke çapında uygulanan düzenleyici bir işlem niteliğinde bulunduğundan bu işlemde doğan anlaşmazlıklara ait davalara ilk derece mahkemesi olarak bakmaya Danıştay'ın görevli olduğu ve söz konusu düzenleyici işlemin davacıya uygulanması üzerine açılan davanın, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 7 inci maddesinin 4 üncü fıkrası uyarınca süresinde açıldığı nedenleriyle davalı idarece ileri sürülen görev ve süre itirazları varit görülmemiştir.

Profesyonel Futbol Yönetmeliğinin 26-Mayıs-1982 gün ve 17705 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelikte değişik 3 üncü maddesi ; profesyonel takım kurma isteğinde bulunan kulüplerin yerine getirmeleri gereken koşulları düzenlerken, Profesyonel takım kurulduktan sonra bu koşullardan herhangi birinin kaybedilmesi halinde ise, Futbol Federasyonunun o kulübün profesyonel futbol takımının faaliyetini iptal edeceği hükmünü de getirmiştir.

Bu hükmün istisnası olarak profesyonel futbol takımı kuran kulübün teşkil edeceği genç takımın Federasyonca düzenlenecek müsabakalara katılmamakta direnmesi halinde kulübün profesyonel faaliyetinin iptal edileceği 4 üncü madde ile hükme bağlanmıştır.

Aynı Yönetmeliğin 52 inci maddesi ise; Futbol Federasyonu, lüzum gördüğü takdirde, profesyonel takımlarını kuvvet ve deplasman yönünü gözönünde tutarak kümeler ve icabında guruplara ayırabilir. Kümelerde veya kümeler dahil guruplarda takım adetlerinde artırma ve eksiltme yapılabilir. Federasyon kümeler ve guruplar arasındaki terfi tenzil esaslarını tayine, düşecek ve yükselecek takım adedini tesbite yetkilidir. Federasyonun alacağı kararlar en geç müsabakaların başlamasından 15 gün evvel ilgili bölgelere ve kulüplere duyurulur. ve ilân tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Resmi Gazetede yayımlanır hükmünü taşımaktadır.

Yukarıda açıklanan hükümler karşısında Futbol Federasyonunun Yönetmeliğinin 3 ve 4 üncü maddeleri ile profesyonel futbol takımlarının hangi hallerde profesyonel faaliyetlerinin iptal edilebileceği yolunda, 52 nci maddesi ile de bu takımların kuvvet ve deplasman yönleri gözönünde tutularak kümeler ve guruplara ayırma ve bu küme ve guruplar arasında terfi ve tenzillere yetki verildiği, Türkiye ikinci liginden düşen takımların profesyonel faaliyetlerinin Federasyonca iptal edilebileceğine ilişkin bir yetki hükmüne yer verilmediği anlaşılmıştır.

Bu durum karşısında 1982-1983 Türkiye İkinci Lig müsabakaları sonunda 12, 13, 14, 15 ve 16 ncı dereceleri alan profesyonel futbol takımlarının profesyonellik faaliyetlerinin iptal edileceği yolunda yer alan Türkiye Ligleri Statüsünün 5 inci maddesinin (b) fıkrasında ve buna dayalı olarak tesis edilen işlemde profesyonel Futbol Yönetmeliği hükümlerine uyarlık bulunmadığından iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince duruşma için taraflara bildirilmiş bulunan 17.4.1984 Salı günü davacı vekili Av. Yüksel Esin ile davalı idare Vekili Av. Rahmi Magat'ın geldikleri, Danıştay Savcısının hazır olduğu görülerek açık duruşmaya başlandı. Taraflara usulüne uygun olarak söz verilerek dinlendikten, Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan sonra duruşmaya son verilerek dava dosyası incelendi, işin gereği düşünüldü:

2575 sayılı Danıştay Kanununun 24 üncü maddesinde Danıştay'ın ilk derece Mahkemesi olarak bakacağı davalar tek tek sayılmış olup söz konusu maddenin 1 inci fıkrasının (d) bendi uyarınca 1982-1983 Türkiye Ligleri statüsü kamu kuruluşu olan Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Futbol Federasyonunca çıkarılıp ülke çapında uygulanan düzenleyici işlem niteliğinde bulunduğu statünün bir hükmünün, bu hükme dayalı uygulama işleminin iptaline yönelik bu davanın da ilk derece Mahkemesi olarak Danıştay'da görülecek davalardan olduğu tartışmasızdır.

Öte yandan, 25 Temmuz 1982 günlü Resmi Gazetede yayımlanan dava konusu statü hükmüne karşı uygulama işlemi üzerine gelindiği açık bulunduğu ve iptali istenilen statü hükmü sonuçlarını 1982-1983 lig sezonunun sonu olan Haziran ayında meydana getirdiği dava dilekçesi ve savunma ve eklerinin incelenmesinden anlaşıldığından yine Haziran ayı içinde açılan dava da 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 7 inci maddesinin 4 üncü fıkrasına göre süresinde açılmıştır.

Bu durumlar karşısında davalı idarenin göreve ve süreye ilişkin itirazları yerinde görülmeyerek işin esasına geçildi ;

Dava, Profesyonel Futbol Yönetmeliğinin 51 ve 52 inci maddelerine ilişkin olarak Futbol Federasyonunca düzenlenip 25 Temmuz 1982 günlü ve 17762 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 1982-1983 Dönemi Türkiye Profesyonel Futbol Ligleri Statüsünün 5 inci maddesinin (b) fıkrasındaki «Tenzil edilen 20 profesyonel futbol takımının faaliyeti futbol federasyonu tarafından iptal edilir.» hükmü ile bu hüküm uyarınca davacı kulübün futbol takımının sezon bitiminde ikinci ligden düşmesi nedeniyle profesyonel faaliyetine son verilmesine dair Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Futbol Federasyonu işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanununun 1 inci maddesi yurttaşın fizik ve moral kabiliyetlerinin ulusal ve inkılâpçı amaçlara göre gelişimini sağlayan oyun, jimnastik ve spor faaliyetlerini sevk ve idare etmek amacıyla en son olarak Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlanan, tüzel kişiliğe haiz bir beden Terbiyesi Genel direktörlüğünün kurulmuş olduğunu hükme bağlarken ülkemizde spor faaliyet-

lerinin sevk ve idaresinin Devlet'e ait olduğunu açıkça vurgulamaktadır. Çeşitli dallardaki spor faaliyetlerinin bu Genel Müdürlüğe bağlı Federasyonlarca yürütülmekte olduğu da bilinen bir gerçektir. Yine 3530 sayılı Yasanın 9 uncu maddesinde yer alan hüküm gereğince spor faaliyetlerinin bağlı olduğu kurullar da Genel Müdürlük Merkez Danışma Kurulunca hazırlanan ve Gençlik ve Spor Bakanlığınca onaylanan yönetmelikler ile düzenlenmektedir.

Öte yandan, Türkiye'de futbol faaliyetlerinin amatör ve profesyonel olmak üzere iki ayrı statü içinde meydana geldiği ihtilafsızdır. Asıl gayesi gençliğin ruh ve beden sağlığını geliştirmek olan futbol faaliyetleri içinde profesyonellik istisnai bir netelik taşımakta ve profesyonel takım kuran kulüplerle profesyonel futbolcular, kulüp ve şahıslarla Futbol Federasyonu arasında ilişkiler, «Profesyonel Futbol Yönetmeliği» adını taşıyan ayrı ve özel bir yönetmelikle düzenlenmiş bulunmaktadır. Nitekim Yönetmeliğin en son şekliyle «amaç ve kapsam» başlığını taşıyan 1 inci maddesi «Bu yönetmelik, Kulüplerin Profesyonel takım kurabilmelerini futbolun geliştirilmesini sağlamak ve profesyonelliğin esaslarını belirlemek amacı ile düzenlenmiştir.» hükmüne yer vermiştir.

Yine aynı Yönetmeliğin «Ligler ve Fikstür» başlıklı 51 inci maddesinde «Türkiye Profesyonel liglerinin adet ve hangi takımlarından teşekkül edeceğinin Futbol Federasyonunca tesbit edileceği ve Mühtelif Bölgelerdeki Profesyonel takımların adedi profesyonel lig teşkil edecek miktarda bulunmaz ise veya sair sebeplerden lig teşkili mümkün olmazsa, bu profesyonel takımların kendi bölgelerindeki amatör liglerde oynamalarına Futbol Federasyonunca müsaade edilebileceği, ayrıca Profesyonel takımların alacağı derecelerin Futbol Federasyonunca verileceği ve transfer ayından evvel ilân ve ilgililere bildirilecek karara göre değerlendirileceği, Fikstürlerin tanzimi ile sonuçlarının ilânın da Futbol Federasyonuna ait olduğu hükme bağlandıktan sonra «Kümelere ve gruplar» başlığını taşıyan 52 inci maddesinde de, «Futbol Federasyonu lüzum gördüğü takdirde, profesyonel takımların kuvvet ve deplasman yönünü gözönünde tutarak kümelere ve icabında guruplara ayırabilir. Kümelere veya kümelere dahil guruplarda takım adlelerinde artırma ve eksiltme yapabilir. Federasyon kümelere ve guruplar arasındaki terfi tenzil esaslarını tayine, düşecek ve yükselecek takım adedini tesbite yetkilidir. Federasyonun alacağı kararlar engeç müsabakaların başlamasından 15 gün evvel bölgelere ve kulüplere duyurulur ve ilân tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Resmî Gazete'de yayımlanır.» hükmüne yer verilmiştir.

Dava dosyasının incelenmesinden, 1982-1983 futbol sezonunda, aynı yılın ligler statüsünün 2 inci maddesi ile 5 inci maddesinin (b) fıkrasının ilk cümlesi ile getirilen düzenleme gereği olarak A, B, C, D şeklinde 16 şar takımdan 4 grupta toplanan ikinci ligden 12, 13, 14, 15 ve 16 ncı dereceleri alan (son beş takım) toplam 20 takımın otomatik olarak tenzil edileceğinden grubunda belirtilen derecelerden birisini alan davacı Kulübün de ikinci ligden düştüğü ve o yılki ligler statüsünde 3 üncü küme yer almadığından bölgelerindeki 1 inci Amatör Küme müsabakalarına katılma hakkı verildiği ve bu davaya konu ligler statüsünün 5 inci maddesinin (b) fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan hüküm uyarınca da içlerinde davacı kulübünde bulunduğu tenzil edilen toplam 20 takımın da bu ligden düşmüş olmaları nedeniyle profesyonel faaliyetlerinin sona erdirdiği anlaşılmaktadır.

Davacı vekilince, Profesyonel Futbol Yönetmeliğinin 52 inci maddesi ile Futbol Federasyonu'na Türkiye Profesyonel Liginde yer alan takımların profesyonelliklerini iptal yetkisi tanınmadığı, aynı yönetmeliğin değişik 3 üncü maddesinde

profesyonel takım kurulabilmesi için aranması gerekli koşulların tek tek sayıldığı, bu koşullardan birinin kaybedilmesi hali gerçekleşmeden ve 4 cü maddenin son fıkrasında yer alan kulübün profesyonel faaliyetinin iptal edilmesini gerektiren hal mevcut olmadan ve bu konuda düzenleme getiren yönetmelik hükümleri değiştirilmedikçe profesyonelliğin kaybı sonucunu doğuracak dava konusu statü hükmünün ve uygulama işleminin yetkisizlikle sakat bulunduğu öne sürülmektedir.

Gerçekten olayda, söz konusu niteliğin kaybını gerektiren durumların gerçekleşmediği anlaşılmaktadır. Ancak, profesyonel kulüp sayısını belirlemek ve bu sayıyı azaltmak, çoğaltmak suretiyle değiştirmek sonucunu doğuracak kararlar almak ve bu hali uygulamaya koyma yolunda işlemler yapmak yetkisi davalı Genel Müdürlüğe yönetmelik hükümleri ile açıkça verilmemiş olmakla beraber bu yetki 3530 sayılı Kuruluş Kanununun 1 inci maddesi ile idareye verilen görev ve yetkiler ile ilgili federasyona yüklenen sorumluluklar içinde esasen var olduğundan ve kanunla idareye tanınan görev ve yetkinin yönetmelikte tekrar edilmiş olması hali dava konusu statü hükmünü yetki yönünden sakatlamaya cağı gibi dava konusu olaydaki şekilde bu yetkinin kullanılmasında da ilgili yasa ve yönetmeliğin yukarıda metni yazılı maddelerinin düzenleme tarzına aykırılık bulunmamaktadır. Bu nedenle davacı vekilinin bu yoldaki iddiaları yerinde görülmemiştir.

Öte yandan profesyonel takım sayısını azaltma yolundaki statü hükmünün; bu nitelikte takımların diğer ülkelerdeki sayısı ile ülkemizdeki sayısı karşılaştırılarak, 4 üncü beş yıllık kalkınma plânında yer alan tavsiye hükmü uyarınca ve ülkemizde sporun gelişmesi ve kalkınması amacına yönelik olarak, ülkemizin özellik gösteren coğrafi durumu ve iklim şartları karşısında profesyonel takım sayısının çokluğunun beraberinde getirdiği sakıncalar gözönünde tutularak ve ayrıca hangi takımların bir azaltmaya tabi tutulması gerektiği konusunda objektif ölçüm ve değerlendirme ilkelerine tamamen uygun olarak düzenlendiği ve yapılan düzenlemenin de objektif ve tarafsız olarak uygulamaya konulduğu dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmaktadır. Bu nedenle davacı vekilinin diğer iddiaları da dava konusu statü hükmünü iptalini haklı kılacak nitelikte olmadığı gibi uygulama işleminde de bu statü hükmüne bir yön bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, yasal dayanaktan yoksun bulunan davanın reddine, 2329 sayılı Yasa uyarınca davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre belirlenen 6500 (altıbinbeşyüz) lira avukatlık ücretinin söz konusu tarifenin 4 üncü madde uyarınca aynı konuda davalı idare aleyhine açılmış dosya sayısı dikkate alınarak ve her davanın ayrı emek ve gayret harcamasını gerektirmemesi nedeniyle taktiren 1/3 ü oranında hesaplanan 2167 lirasının davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine 17.4.1984 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AYRIŞIK OY

Profesyonel Futbol Yönetmeliğinin değişik 3 üncü maddesinde profesyonel takım kurma isteğinde bulunan kulüplerin yerine getirmesi gereken koşullar tek tek sayılmıştır.

Adı geçen Yönetmeliğin değişik 3 üncü maddesinin son bendinde, profesyonel takım kurulduktan sonra, profesyonel takım kurma için aranan koşullardan herhangi birinin kaybedilmesi ve anılan yönetmeliğin 4 üncü maddesinde belirtildiği şekilde profesyonel futbol takımı kuran kulübün 3 üncü maddeye göre teşkil edeceği genç takımın Federasyonca düzenlenecek müsabakalara katılmamakta direnmesi halinde kulübün profesyonel faaliyetinin Futbol Federasyonunca iptal edileceği hükümlerine yer verilmiştir.

25.7.1982 tarih ve 17762 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ve iptali istenen Türkiye Ligleri Statüsünün ve buna dayanan işlemin dayanağını Profesyonel Futbol Yönetmeliğinin 52 inci maddesi teşkil etmektedir.

Anılan 52 inci madde, «Futbol Federasyonu lüzum gördüğü takdirde profesyonel takımların kuvvet ve deplasman yönünü gözönünde tutarak kümelere ve icabında gruplara ayırabilir. Kümelerde veya kümelere dahil gruplarda takım adetlerinde artırma ve eksiltme yapabilir, Federasyon kümeler ve gruplar arasındaki terfi tenzil esaslarını tayine, düşecek ve yükselecek takım adedini tesbite yetkilidir. Federasyonun alacağı kararlar en geç müsabakaların başlamasından 15 gün evvel ilgili bölgelere ve kulüplere duyurulur ve ilân tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Resmi Gazetede yayımlanır.» hükmünü içermektedir.

Söz konusu maddede, Türkiye İkinci Liginden düşen takımların profesyonel faaliyetlerinin Futbol Federasyonunca iptal edileceğine ilişkin bir hükme yer verilmemiştir.

1982-1983 Türkiye İkinci Lig müsabakaları sonunda ikinci ligden düşen davacı takımın Profesyonel Futbol Yönetmeliğinin değişik 3 üncü maddesinde aranan koşulları kaybettiğine ve anılan yönetmeliğin 4 üncü maddesindeki koşulun gerçekleşmediğine ilişkin bir savunma davalı idarece ileri sürülmediği gibi bu konuda bir uyuşmazlık da bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle Profesyonel Futbol Yönetmeliği hükümlerine uygun bulunmayan dava konusu işlemlerin iptali gerektiği görüşü ile çoğunluğun aksi yoldaki kararına katılmıyorum.

EMEKLİLİK VE EMEKLİ SANDIĞI İŞLERİ

T.C.

DANIŞTAY

Onuncu Daire

Esas No : 1983/664

Karar No : 1984/882

Özeti : İptal davalarının reddine ilişkin kararlar, nisbi anlamda kesin hüküm teşkil ettiğinden, tarafları ve fakat işlemlerinin dayandırıldığı sebeplerin farklı olması karşısında, kesin hükmün varlığından söz edilemeyeceği, pamuk ekseri yetiştirme kursundan dolayı kazanılan kıdem emeklilik kıdeminden değerlendirileceği Hk.

Davacı : Ali Tekinsoy
Davalı : T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. Gülten Feran

Davanın Özeti : Sümerbank Pamuk Satın Alma ve Çırcır Fabrikaları Müessesesi Başekseri iken 18.4.1972 gününde emekli olan davacının, görev yaparken lise dengi mesleki okul üzerine 1 yıl süreli Pamuk Ekseri Yetiştirme Kursunu bitirmesi nedeniyle kazanmış olduğu 3 yıllık kıdeminin emekli intibakında da dikkate alınması istemiyle Danıştay 10. Dairesinde açtığı davanın reddedilmesinden sonra anılan kursu bitirenlerin 3 yıllık kıdemlerinin intibaklarına sayılması yolunda davalı Genel Müdürlük Yönetim Kurulu kararından yararlanma isteminin söz konusu Danıştay kararının davacının aleyhinde olduğundan bahisle reddine ilişkin işlemin, anılan kararın konusunun farklı olduğu öne sürülerek iptali isteğidir.

Savunmanın Özeti : Davacının 1897 sayılı Kanunun ek geçici 2. maddesinin (D) fıkrası uyarınca intibakının 2. derecenin 1. kademesine yapılması gerektiği sonucuyla açtığı davanın Danıştay 10. Dairesince reddedilmesi nedeniyle, ortada kesin bir mahkeme kararı bulunduğundan bahisle davanın reddi gerekeceği savunulmuştur.

D. Tetkik Hakimi : Nurben Arıkan

D. Savcısı Nevin Gönenç'in Düşüncesi : Dava, davacının lise dengi mesleki okul üzerine 1 yıl süreli pamuk ekseri yetiştirme kursunu bitirmesi nedeniyle bu kurstan dolayı kıdem verilmemesine ilişkin işlemin iptali talebiyle açılmıştır.

Dosyanın incelenmesinden davacının Danıştay 10 uncu Dairesinin E: 1976/2384 strasında açtığı davanın konusu ile bu dava konusunun aynı olduğu ve sözü edilen davanın aynı Dairenin 14.11.1977 gün ve K: 1977/1957 sayılı kararı ile reddedildiği anlaşıldığından tarafları ve konusu aynı olan işbu davanın mevcut kesin hüküm karşısında incelenme olanağı bulunmadığı cihetle reddi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü;

Sümerbank Pamuk Satın Alma ve Çırçır Fabrikaları Müessesesinde çalışmakta iken lise dengi mesleki okul üzerine 1948 yılında bir yıl süreli Pamuk Eksperi Yetiştirme Kursunu bitiren ve 18.4.1972 tarihinde emekli olan davacının, anılan kursu bitirmesi nedeniyle kazanmış olduğu 3 yıllık kıdeminin emeklilik intibakında dikkate alınması istemi, davalı Genel Müdürlüğün 22.2.1982 gün ve Tah. 2/21.684, 20/290105 sayılı kararı ile reddedilmiş, dava da bu işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Dava dosyasındaki belgelerin incelenmesinden davacının, 1948 yılında Pamuk Eksperi Yetiştirme Kursunu bitirmesi sonucunda, o tarihte 3656 sayılı Kanunun 3. maddesine göre yapılan bir derece ilerlemesi ile 2. derecenin 1. kademesine yapılan intibakının 3. derecenin 1. kademesine indirilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açtığı ve Danıştay 10. Dairesinin 1976—2384 esasına kaydedilen davasının, anılan Dairenin 14.11.1977 gün ve 1977—1957 sayılı kararı ile kısmen reddilmesinden sonra, T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulunun 23.6.1981 gün ve 33035 sayılı kararı ile lise dengi mesleki okul üzerine bir yıl süreli Pamuk Eksperi Yetiştirme Kursunu bitirmiş ve 3659 sayılı Kanunun 5. maddesi gereğince bir üst dereceden göreve başlanmış olanların bu suretle kazandıkları 3 yıllık kıdem 1897 sayılı Kanunun ek geçici 2. maddesinin (D) fıkrası gereğince intibaklarında değerlendirilmesine karar verildiği anlaşılmaktadır. Davacının bu karardan yararlandırılması istemi ise, kendisinin durumunun sözkonusu yönetim kurulu kararında belirtilen koşullara uymasına karşın, daha önce bu konuda Danıştay'a açtığı davanın aleyhine sonuçlanmış olduğundan ve Danıştay kararına aykırı bir işlem yapılmasına da olanak bulunmadığından bahisle reddilmiştir.

Gerek uygulamada gerekse doktrinde iptal davalarının reddine ilişkin kararların mutlak anlamda kesin hüküm niteliğini taşımadığı, ancak taraflar ve davanın dayandığı sebeplerin aynı olması halinde nisbi anlamda kesin hükümden bahsedilebileceği kabul edilmiştir.

Bu durumda, bakılan davalarda taraflar aynı olmakla birlikte, işlemlerin dayandırıldığı sebeplerin farklı olması nedeniyle kesin hükmün varlığından söz etmek olası değildir.

Öte yandan, idarelerin, hukukun kendilerine tanıdığı yetki içerisinde, değişen koşullara uygun olarak her zaman objektif işlemler tesis edebilecekleri ve ilgililer hakkında daha önceki hukuki durumlarına uygun olarak vermiş buldukları kararlarını da kazanılmış hakları zedelemeyen, yeni hukuki durumlarına göre değiştirebilecekleri açıktır.

Bu durumda, davacının davalı Genel Müdürlük Yönetim Kurulu'na alınmış bulunan kararda belirtilen koşulları taşıdığı tartışmasız olduğuna göre, daha önce Danıştay'a açmış olduğu iptal davasının reddedildiği öne sürülerek Pamuk Eksperi Yetiştirme Kursunu bitirmesi nedeniyle kazandığı 3 yıllık kıdeminin emeklilik intibakında değerlendirilmemesi işleminde hukuki isabet bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin iptaline, aşağıda dökümü yapılan 1900.—(Bindokuz yüz) lira yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine 30.4.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire

Esas No : 1983/255
Karar No : 1984/640

Özeti : Fiili hizmet müddetinin teşkilinde, ay başından sonra görevden ayrılanlar için ayrıldıkları ayın tamamının fiili hizmetten sayılması ve ay kesirinin de tam ay olarak kabul edilmesi gerekeceği Hk.

Davacı : İrfan Akturan
Davali : T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. Yıldız Oğuz

Davanın Özeti : 2363 sayılı Yasa hükümleri uyarınca davalı idarece 1. derecenin 2. kademesi olarak belirlenen intibakının 5434 sayılı Yasa hükümlerine göre ay başından sonra görevden ayrılmış olduğu ayın tam ay olarak fiili hizmet müddetine eklenmesi ayrıca ay kesirlerinin tama iblağ edilmesi gerektiği ileri sürülerek iptali istemidir.

Savunmanın Özeti : Davacının intibakta değerlendirilecek 37 yıl 10 ay 19 günlük süresinin her üç yılına bir derece verilmek suretiyle ve ilkökul mezuniyetine göre 14. derecenin 1. kademesi başlangıç olarak alınıp 1. derecenin 2. kademesine getirilmesinde 2363 sayılı ve 2013 sayılı Yasa hükümlerine aykırılık olmadığı, anılan yasalarda tam yılların dışındaki sürelerin intibakta değerlendirileceğine ilişkin bir hüküm yer almamış olduğundan davacının isteminin kabul edilemeyeceği, davanın reddi gerektiği yolundadır.

D. Tetkik Hakimi : Fahrünnisa Kılıçhan

D. Savcısı Taner Gelegen'in Düşüncesi : Davacı, askerlik dahil 38 yıl 3 ay hizmetine göre 1 nci derecenin 3 ncü kademesi üzerinden emekli aylıklarının yükseltilmesini istemekte ve 1 nci derecenin 2 nci kademesine intibakını yapan Emekli Sandığı Müdürler Kurulu kararının ve bu karara yaptığı itirazı reddeden aynı kurul kararının iptalini istemekte ise de, dosyanın incelenmesinden; yapılan intibak işleminde bir hata bulunmadığı, davacı hakkındaki uygulamanın genel uygulamaya da aykırı olmadığı anlaşıldığından, davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü :

2013 sayılı Yasanın 3. maddesi ile 5434 sayılı Yasaya eklenen ek madde 1'de «27.7.1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununa tabi olmayan görevlerden 1.3.1970 tarihinden önce emekli, adi malül veya vazife malülü olanlarla ölenlerin dul ve yetimlerine bağlanan aylıklar,

A) Görevlerinden ayrıldıkları tarihteki öğrenim durumlarına göre 657 sayılı Kanunun 1897 sayılı Kanunla değişik 36. maddesinin ortak hükümleri kısmının (A) bölümündeki tabloda gösterilen hizmete giriş derece kademesi başlangıç alınmak;

B) Emekli aylığı bağlanmasına esas alınan fiili hizmetin (Fiili hizmet zammı, itibari hizmet süresi ve tamamlayıcı emeklilik keseneği tahakkuk ettirilen süreler hariç) her yılı için bir kademe ve her üç yılı için bir derece verilmek,

Suretiyle öğrenim durumları itibariyle 36. maddede belirtilen yükselebilecekleri derece ve kademeleri geçmemek üzere bulunacak derece ve kademelerin emekli aylığı bağlanmasına esas aylıkları üzerinden ve 1.3.1975 tarihinden geçerli olarak yükseltilir.» hükmü yer almış bulunmaktadır.

Bilahare yürürlüğe giren 24.12.1980 gün ve 2363 sayılı Yasanın 6. maddesi ile bu madde uyarınca aylıkları yükseltilenlerin, öğrenim durumları itibariyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1897 sayılı Kanunla değişik 36. maddesinde belirtilen yükselebilecekleri derece ve kademeler dikkate alınmaksızın sözü edilen ek maddedeki esaslara göre intibaklarının yeniden yapılacağı ve 1.3.1981 gününden geçerli olmak üzere aylıklarının yükseltilerek ödeneceği hükmü getirilmiştir.

Bu hükümlere göre, 1.3.1970 gününden önce bağlanmış aylıkların yükseltilmesinde 1897 sayılı Yasa hükümlerinden farklı esaslar gözönünde tutulacak, derece ve kademelerin tesbitinde esas alınacak olan süre 5434 sayılı Yasada tanımlanmış olan emekli aylığı bağlanmasına esas alınan fiili hizmet süresi olacaktır.

Dava dosyasının incelenmesinden, 24.2.1931 günü itibariyle emeklilik fiili hizmet süresi başlayan davacının Söğüt Malmüdürlüğü görevinde iken yaş haddinden emekliye ayrıldığı 13.7.1966 gününe kadar geçen fiili hizmet süresi ile 1.4.1924 - 1.10.1926 günleri arası askerlikte geçen hizmet süresinin toplamı olan 37 yıl 10 ay 19 günlük, yükseltme işleminde gözönüne alınacak hizmet süresinin bulunduğu anlaşılmaktadır.

Davalı idarece ilkokul mezunu olan davacının aylığının 14. derecenin 1. kademesinden başlatılarak değerlendirilecek hizmet süresinin her yılına bir kademe, her üç yılına bir derece verilmek ve 2182 sayılı Yasa hükümleri de gözönüne alınmak suretiyle 1. derecenin 2. kademesi olarak belirlendiği, davacının ise görevden ayrılmış olduğu ayın tam ay olarak fiili hizmet müddetine eklenmesi ayrıca fiili hizmet süresi toplamındaki ay kesirlerinin tam aya iblağ edilmesi gerektiğinden yükseltme işleminin bu esasa göre yapılmasını istediği görülmüştür.

5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun fiili hizmet müddetini tanımlayan 31. maddesinde ay başlarından sonra vazifeden ayrılanlar için ayrıldıkları ayın tamamının fiili hizmet müddetinden sayılacağı hükmü yer aldığından davacının 1966 yılının 13. günü görevden ayrıldığı Temmuz ayının tamamının fiili hizmet müddetine eklenmesi anılan yasanın 41. maddesindeki fiili ve itibari hizmet süreleri toplamındaki ay kesirlerinin tam ay sayılacağı hükmü uyarınca da fiili hizmet müddeti toplamında bulunan ay kesirinin tam aya iblağ edilmesi gerekeceği açıktır. Buna göre davacının 37 yıl 10 ay 19 gün olan hizmet süresine Temmuz ayından 18 günün ilave edilmesi ve 7 gün olarak kalan ay kesirinin emekli aylığı bağlanmasına esas alınan fiili hizmet süresinde tam ay olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

Yukarıda belirtildiği üzere 2363 sayılı Yasa uyarınca yapılacak aylık yükseltme işlemlerinde, 5434 sayılı Yasa hükümlerinde tanımlanmış emekli aylığı bağlanmasında dikkate alınacak fiili hizmet süresinin esas alınması yasa hükümlerine uygun olduğundan, davacının 38 yıl olarak saptanan emeklilik fiili hizmet sü-

resine göre emekli aylığının yükseltilmemesi işlemi mevzuat hükümlerine aykırı olmaktadır.

Davacının emekli aylığının 1. derecenin 2. kademesi olarak belirlenmesi yolundaki davalı idare işleminde mevzuat hükümlerine aykırılık açık olduğundan iptaline, aşağıda ayrıntıları gösterilen yargılama giderleri tutarı 2200 liranın davacıya verilme üzere davalı idareden alınmasına 22.3.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Onuncu Daire

Esas No : 1983/821

Karar No : 1984/763

Özeti : 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 40. maddesine göre, yurt dışına bilgi ve görgüsünü arttırmak üzere giden davacının, maaşsız izinli gittiğinin kabulüne ve bu nedenle 2012 sayılı Yasanın borçlanmaya ilişkin ek maddesinden yararlanmasına olanak bulunmadığı Hk.

Davacı : Cahit Ergene Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi
Davaşı : T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. Muammer Gökçöl

Davanın Özeti : Erzurum Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Öğretim Üyesi olan davacının mesleki tecrübesini arttırmak amacıyla maaşsız izinli sayılarak gittiği yurt dışında geçen süreyi, borçlanma yoluyla emekliliğine saydırma yolundaki isteminin reddine ilişkin 12.4.1982 günlü ve Tah. 7/28.411.107 sayılı davalı idare işleminin; 1750 sayılı Kanunun 40 nci maddesi uyarınca yurt dışında yolluksuz, maaşsız olarak hizmet için yetkili mercilerden izin aldığı, 657 sayılı Kanunun 77 nci maddesinde bu tür memurların kadro ile ilişkilerinin devam edeceğinin belirlendiği, yasalarla emekli keseneklerinin ilgili makamlarca ödenmesinin hüküm altına alındığı ve sorumlunun kendisi olmadığı iddialarıyla iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Dava konusu işlemde kanun ve mevzuat hükümlerine aykırılık bulunmadığı, yeni bilgi ve belgelerin elde edilmesi halinde ek bir savunma verileceği, yasal dayanağı bulunmayan davanın reddi gerektiği yolundadır.

D. Tetkik Hakimi : Tülin Özdemir

D. Savcısı Mehmet Özkan'ın Düşüncesi : Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim üyesi olan davacı, maaşsız izinli olarak 12.5.1981 ile 28.10.1981 tarihleri arasında yurt dışı hizmet süresinin emeklilik hizmet süresinde değerlendirilmesi için borçlanma isteminin reddine ilişkin davalı idare işleminin iptalini istemektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 77 nci maddesinin ikinci fıkrasında; yabancı ülkelere maaşsız izinli olarak giden ve burada çalışan memurların kadro ile ilişkilerinin devam edeceği ve bu görevlerde geçen hizmet sürelerinin 5434 sayılı

Kanunun 31 nci maddesine uyulması şartı ile emeklilik haklarının saklı kalacağı hükmü yer almış, anılan 5434 sayılı Kanunun 31 nci maddesinde ise; aylıksız geçen izin müddetlerinin fiili hizmet müddetinden sayılabilmesi izinli geçen her ay'a ait keseneğin ilgililer tarafından sandığı şartına bağlanmış bulunmaktadır.

Dava konusu olay sırasında yürürlükte bulunan 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 40 nci maddesine göre maaşsız, yevmiesiz ve yolluksuz olarak görgü ve bilgisini arttırmak için yurt dışına giden davacının yurt dışında kaldığı süre içinde emekli kesenekleri her ay sandığa ödemediği ihtilafsız olduğuna göre bu sürenin emeklilik hizmet süresinde nazara alınması mümkün değildir.

Diğer yandan 5434 sayılı Kanunun borçlanmalarla ilgili geçici 67, 72 nci maddelerinde, hangi hizmetlerin borçlanmak suretiyle emeklilik hizmet süresinde değerlendirileceği belirtilmiş olup sayılan bu hizmetler arasında yurt dışında maaşsız izinli olarak geçen süreler yer almamıştır.

Bu nedenle davacının yurt dışında maaşsız izinli olarak geçen hizmet süresinin borçlanmak suretiyle emeklilik fiili hizmetinde sayılması isteminin reddi yolunda tesis edilen dava konusu işlemde mevzuata aykırılık görülmediğinden davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü:

Dava, Erzurum Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Öğretim Üyesi olan davacının, mesleki tecrübesini arttırmak amacıyla maaşsız izinli sayılarak gittiği yurt dışında geçen süreyi, borçlanmak yoluyla emekliliğine saydırma yolundaki isteminin reddine ilişkin 12.4.1982 günlü ve Tah. 7/28.411.107 sayılı davalı idare işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa Üç Geçici Madde ile Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkındaki Kanunun 2 maddesi ile getirilen Ek madde, «İştirakçilerden veya dul ve yetimlerinden 102 nci maddede yazılı süreler içerisinde yazı ile Sandığa mürecaat edeceklerin;

C) 4489 sayılı Kanuna veya 657 sayılı Kanunun 77 ve 78 inci maddelerine göre yabancı memleketlerde veya uluslararası kuruluşlarda görev alan veya bilgi ve görgülerini arttırmak, staj yapmak üzere yurt dışına gönderilenlerden, aylıksız geçen izin müddetlerine ait emeklilik keseneklerini 5434 sayılı Kanunun 31 inci maddesine göre zamanında ödememiş olanların, bu suretle geçen süreleri,

T.C. Emekli Sandığına yazılı olarak başvurdukları tarihteki öğrenim durumlarına göre 657 sayılı Kanunun 1897 sayılı Kanunla değişik 36 nci maddesine göre belirlenecek giriş derece ve kademeleri göstergelerinin o tarihte yürürlükte olan katsayı ile çarpımı sonunda bulunacak tutarlar esas alınarak, yine o tarihteki kesenek ve karşılık oranlarına göre tesbit olunur. Bu hüküm 5434 sayılı Kanun ve değişiklikleri ile getirilen bütün borçlanma tahakkuklarına da aynen uygulanır. »hükümünü getirmiştir.

Uyuşmazlık tarihinde yürürlükte bulunan 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun, «Yurt içinde ve dışında görevlendirme» başlıklı 40 inci maddesinde, üniversite

veya başka kurum hesabına yurt dışına gönderilenlere yolluk ödenmekte olduğu, yabancı kurullardan burs temini halinde ise maaşlı izinli sayılmakta oldukları belirlendiğinden, 1750 sayılı Kanununun 40 ncı maddesi uyarına davacının «maaşsız izinli» sayılmak suretiyle yurt dışına gönderilmesi mümkündür.

2012 sayılı Kanunun yukarıda anılan maddesine göre ise, yalnızca 4489 sayılı Yabancı memleketlere gönderilecek Memurlar Hakkında Kanun'a veya 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 77 ve 78 inci maddelerine göre yurt dışına gönderilenlerden, aylıksız geçen izin sürelerini borçlanma kapsamına alınmış olup, 1750 sayılı Yasaya yapılmış herhangi bir atıfta bulunmamaktadır.

Davacı ise 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 40 ncı maddesine göre, yurt dışına bilgi ve görgüsünü artırmak üzere gitmiş bulunduğundan, maaşsız izinli gittiğinin kabulüne ve bu nedenle 2012 sayılı Yasanın borçlanmaya ilişkin Ek Maddesinden yararlanmasına olanak bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, davacının borçlanma isteminin reddine ilişkin bulunan davalı idare işleminde mevzuata aykırılık bulunmadığından, hukuki dayanağı bulunmayan davanın reddine, davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre hesaplanan 3400 (üçbindörtü) lira avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine 9.4.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

GAYRİMENKULE TECAVÜZ İŞLERİ

T. C.

DANIŞTAY

Onuncu Daire

Esas No : 1984/1128

Karar No : 1984/940

Özeti : Mahkemenin verdiği iptal kararı uyarınca tesis edilen işleminde, mevzuata aykırılık bulunmadığı yolundaki mahkemesi kararının onandığı Hk.

Temyiz Eden (Davacılar) : 1. Paşa Pak, 2. Mustafa Salman, 3. Mustafa Gülşen
4. Mustafa Bizci

Vekilleri : Av. Abuzer Doğan, 5. Abdullah Bozoğlan

Vekili : Av. Cemal Akın

Karşı Taraf (Davalı) : Malatya Valiliği

İstemin Özeti : Davacıların zilyedi oldukları taşınmaz yere ikinci kez tecavüz edildiğinden bahisle müracaatları üzerine Malatya Valiliğinin 7.11.1961 gün ve 59 sayılı men'i müdahale kararına dayanılarak, ikinci tecavüzün men'i zımında 25.6.1982 günlü yer teslim zaptı düzenlenmesine ilişkin işlemin Malatya İdare Mahkemesince iptali sebebiyle 25.6.1982 günlü işlemin geçersiz olduğunun bildirilmesi yolundaki 10.6.1983 gün ve 226 sayılı Malatya Valiliği işleminin hukuka aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istemiyle açılan dava sonunda Malatya İdare

Mahkemesince «2709 sayılı T.C. Anayasa'sı'nın 138. maddesinin son paragrafında, aynen; (yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır, bu organlar ve idare mahkeme kararlarını hiç bir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.) hükmü mevcut olup, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28 inci maddesinin 1 inci fıkrasında da; Danıştay, Bölge İdare Mahkemeleri İdare ve Vergi Mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idarenin en geç altmış gün içinde işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecbur olduğu kuralı sevk edilmiştir.

Olayda, Mehmet Ali Çakıl ve Arkadaşlarının bir taşınmaza ikinci kez müdahale ettiklerinden bahisle Malatya Valiliğince önceden verilen men'i müdahale kararının infazı zımında tesis edilen 25.6.1982 günlü infaz zaptının, Malatya İdare Mahkemesinin 21.4.1983 gün Esas No: 1982/2, Karar No: 1983/88 sayılı Kararıyla, olayın Adliye Mahkemesine intikal eden bir mülkiyet uyumsuzluğu olması sebebiyle iptal edilmesi üzerine Malatya Valiliğinin dava konusu 10.6.1982 gün ve 226 sayılı yazısıyla, yukarıda belirtilen infaz zaptının Malatya İdare Mahkemesince verilen karar karşısında geçersiz olduğunun davacılar tarafından bildirildiği, Malatya İdare Mahkemesinin söz konusu kararında taraflarca temyiz edilmeyerek kesinleştiği dosyanın incelenmesinden anlaşılmaktadır.

İdare Hukukunun temel ilkelerine göre iptal kararlarının, iptali istenilen işlemin tesis edildiği tarihten itibaren ortadan kaldırılarak, o işlemin tesisinden önceki durumu ortaya koyan makale şemil kararlar olması sebebiyle Malatya İdare Mahkemesi kararı uyarınca davalı valiliğin 10.6.1983 gün ve 226 sayılı yazısıyla tesis edilen dava konusu işlemde mevzuata aykırı bir husus bulunmadığı» gerekçesiyle verilen 8.11.1983 günlü E. 1983/255, K. 1983/250 sayılı davanın reddine ilişkin kararın; mahkeme kararının gerekçesinde sözü edilen kararda müvekkillerinin taraf olmadığı, bu nedenle müvekkillerini bağlamasının olanaksız bulunduğu, kaldığı olayın adli yargıya intikal etmiş olmasına göre idare işlemlerinin tümünün iptali gerektiği belirtilerek usul ve esas bakımından yasaya aykırı olduğundan bahisle temyizen bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

D. Tetkik Hakimi : F.Günsel Taner

D. Savcısı Ülkümen Osmanağaoğlu'nun Düşüncesi : 5917 sayılı Yasaya ilişkin olarak idare mahkemesince verilir kesinleşen bir karar gereğince yapılan idari işlemin iptali dileğinin reddi hakkındaki idare mahkemesi kararının dilekçede belirtilen nedenlerle temyizen bozulması istenilmiş ise de; incelenen dava dosyasından, mahkemece gerekli inceleme ve araştırma işlemlerinin eksiksiz olarak yerine getirildiği ve olaya uyan mevzuat hükümlerinin doğru bir şekilde uygulanmış bulunduğu anlaşılınca, dayanağı olmayan temyiz isteminin reddine ve 2577 sayılı Yasanın 49 uncu maddesinde yazılı bozma nedenlerini taşımayan idare mahkemesi kararının onanmasına karar verilmesi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü:

İdare ve Vergi Mahkemelerinin nihai kararlarının temyizen bozulması 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesinde yer alan sebeplerden birinin varlığı halinde mümkündür.

Bozulması istenen karar, usul ve hukuka uygun olup, dilekçede ileri sürülen temyiz sebepleri kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediğinden temyiz isteminin reddi ile bozulması istenen kararın onanmasına 7.5.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

MEMUR İŞLERİ

T. C.

DANIŞTAY

Onuncu Daire

Esas No : 1984/560

Karar No : 1984/595

Özeti : 1979 yılında yürürlüğe giren Tüzüğün geçici 1. maddesi hükmü uyarınca, olay tarihinde yürürlükte bulunan tüzük ile daha sonra 1979 da yürürlüğe giren tüzük hükümlerinin karşılaştırılması ve memurun lehine olan hükümlerin uygulanması gerektiği Hk.

Davacı : Sabri Ünal
Vekili : Av. İsmail Hakkı Dağkiran
Davah : İçişleri Bakanlığı

Davanın Özeti : Davacının «siyasi parti yararına çalışmak ve siyasal eylemlerde bulunmak» suçundan dolayı, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulunca, meslekten çıkarılmasına ilişkin olarak verilmiş bulunan 24.2.1982 günlü 1982/66 sayılı kararın; suçlamaların iftira olduğu herhangi bir ilgisi bulunmadığı, bir partiye üye olmayan kişinin siyasal eylemde bulunduğunu iddia etmenin mümkün olmadığı, bu suçların işlendiğinin kabulü halinde bile bu cezanın verilemeyeceği, aynı suç nedeniyle yapılan yargılama sonucunda beraat ettiği iddialarıyla iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Davacının diğer arkadaşlarıyla birlikte komünizm propagandası yaptığı, bu fikirlerini diğer arkadaşlarına aşlamak istediği, tanık beyanlarının bunları doğruladığı, verilen cezanın yerinde olduğu iddialarıyla davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

D. Tetkik Hakimi : Tülin Özdemir

Danıştay Savcısı Hikmet Yaşar'ın Düşüncesi : Davacı, meslekten çıkarılma cezası ile tecziye edilmesine ilişkin işlemin iptalini istemektedir.

Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü'nün 8 nci maddesinin 30 uncu bendinde, «siyasi partilere üye olmak veya bunların yararına veya zararına çalışmak veya siyasal eylemlerde bulunmak» fiilinin meslekten çıkarma cezasını gerektiren hallerden olduğu belirtilmiştir.

Soruşturma dosyasının incelenmesinden davacının, yukarıda zikredilen bent hükmü kapsamına giren bir davranış ve eylemde bulunmadığı anlaşıldığından adı geçene verilen dava konusu cezada mevzuata uyarlık bulunmamaktadır.

Bu nedenle dava konusu işlemin iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü :

Dava, davacının «siyasi parti yararına çalışmak ve siyasal eylemlerde bulunmak suçundan dolayı, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulunca, meslekten çıkarılmasına ilişkin olarak verilmiş bulunan 24.2.1982 günlü ve 1982/66 sayılı kararın iptali istemiyle açılmıştır.

Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulunca davacıya disiplin cezası verilirken uygulanmış bulunan ve 24.4.1979 gününde yürürlüğe girmiş olan Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü'nün Geçici 1 inci maddesi «Bu Tüzüğün yürürlüğe girmesinden önce işlenmiş ve henüz cezası verilmemiş veya itiraz yahut dava konusu yapıp karara bağlanmamış disiplin bozucu eylem, işlem tutum ve davranışlar için, cezalar yönünden Bakanlar Kurulunun 9.11.1937 günlü ve 2/7621 sayılı kararıyla yürürlüğe konulan Tüzükle bu Tüzük hükümleri arasında fark varsa, memurun lehinde olan Tüzük hükümleri uygulanır» hükmünü taşımaktadır.

Dava dosyası ve ekli soruşturma dosyasının incelenmesinden, davacının Zonguldak Toplum Zabıta Müdürlüğünde polis memuru olarak görevli bulunduğu 1976 yılında söz konusu suçu işlediğinin kabulü ile hakkında soruşturma açıldığı ve bu soruşturma sonucunda 18.1.1978 tarihli teftiş raporunun düzenlendiği ve Emniyet Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulunun 24.2.1982 günlü kararıyla, 24.4.1979 tarihinde yürürlüğe giren Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü'nün 8 inci maddesi 30. bendi hükmü uygulanarak meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmış olduğu anlaşılmaktadır.

1979 yılında yürürlüğe giren Tüzüğün yukarıda hükmü yazılı Geçici 1 inci maddesinden de anlaşılacağı üzere, 1979 yılında işlediği belirtilen bu suç için davacı hakkında, yeni tüzüğün yürürlük tarihi olan 24.4.1979 tarihine kadar herhangi bir ceza verilmemiş ve dava konusu yapıp karara bağlanmamış olması nedeniyle, Yüksek Disiplin Kurulunca suç tarihinde yürürlükte bulunan 9.3.1937 gün ve 2/7629 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe konulmuş bulunan eski tüzük ile 24.4.1979 tarihinde yürürlüğe konulan tüzük hükümlerinin karşılaştırılması ve bunun sonucunda memurun lehine olan tüzük hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.

Yüksek Disiplin Kurulunca, disiplin cezası verilirken bu husus dikkate alınmadan ve davacı hakkında eski tüzük hükümlerinin uygulanması gerekirken yeni tüzük hükümleri uygulanarak verilmiş bulunan kararda mevzuata uygunluk bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kararın iptaline, aşağıda dökümü gösterilen 2300.— (ikibinüçyüz) lira yargılama gideri ile davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre hesaplanan 3400.— (üçbindörtüyüz) lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, fazla yatırılan 400 lira harcın istek halinde davacıya iadesine 19.3.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T.C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire

Esas No : 1984/812

Karar No : 1984/1269

Özeti : Kurumun Personel Yönetmeliğinde bulunmayan bir cezanın, disiplin cezası olarak kurum personeline uygulanamayacağı Hk.

Davacı : Bekir Aykaç
Davalı : Sosyal Sigortalar Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. Ayfer Dalgın

Davanın Özeti : Davalı kurumda mühendis olarak çalışırken 1978 yılında askere giderek kurumdan ayrılmış olan davacı hakkında, Kurum Yüksek Disiplin Kurulunca «davacının müracaatı halinde bir daha kurum hizmetine alınmaması hususunda dosyasına not konulması» şeklinde verilen 9.7.1981 günlü ve 1981/43 sayılı kararın; bu tarihte kurumda bulunmadığı, ifade ve savunması alınmadan karar verildiği, müfettiş raporunda belirtilen hususların doğru olmadığı, aynı konuların 1982 yılında kurumca yeniden incelendiği ve ilk raporda belirtilen hususların doğru olmadığını tesbit edildiği, suçun varlığının kabulü halinde bile diğer görevlilere verilen cezanın uygulanması gerektiği iddialarıyla iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Davacının Kurumlarında inşaat mühendisi iken, Urfa Hastanesi inşaatı ile ilgili on nolu hakedişi mahallinde inceleyen ve fazla hafriyatı imalatı ve sonradan yapılacak taş istinat duvar imalatını içeren keşif özeti işleme koyan heyetle birlikte hareket ettiği ve kurumu, olumsuz tutum ve davranışları nedeniyle zarara soktuğu iddiasıyla davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

D. Tetkik Hakimi : Tülin Özdemir

D. Savcısı Mehmet Özkan'ın Düşüncesi : Davacı, S.S.K. Yüksek Disiplin Kurulunun 9.7.1981 gün ve 981/42 sayılı kararına uygun olarak S.S.K. Personel Yönetmeliğinin 120/C maddesi uyarınca hakkında verilen göreve son verme cezasının iptalini istemektedir.

S.S.K. Personel Yönetmeliğinin 137. maddesinde «personel hakkında savunması alınmadan disiplin cezası verilemez. Savunmayı, soruşturmayı yapan Genel Müdürlük müfettişi yahut ceza verecek amir veya merci alır.

İlgilin yazılı savunmasını hazırlayabilmesi için gerekli süre 7 gündür. Belirtilen süre içinde savunmasını yapmayan personel savunma hakkında vazgeçmiş sayılır.» hükmü yer almıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden, davacının yukarıda anılan madde hükmüne uygun ve belli bir süre verilerek savunmasının alınmadığı anlaşılmaktadır.

Bu nedenle dava konusu cezanın iptali gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü:

Dava; Sosyal Sigortalar Kurumunda mühendis olarak çalışırken 1978 yılında askere giderek kurumdan ayrılmış olan davacı hakkında, Kurum Yüksek Disip-

lin Kurulunca «davacının müracaatı halinde bir daha kurum hizmetine alınmaması hususunda dosyasına not konulması» şeklinde verilen 9.7.1981 günlü ve 1981/42 sayılı kararın iptali istenilmektedir.

Dava dosyasının ve ekli soruşturma dosyası ile davacının şahsi dosyasının incelenmesinden, SSK Genel Müdürlüğü Yapı İşleri Daire Başkanlığında inşaat mühendisi iken 1978 yılında askere giden davacının SSK Personel Yönetmeliğinin 110 uncu maddesi uyarınca ilişkisinin kesildiği ve askerliği sırasında yapılan soruşturma sonucunda Yüksek Disiplin Kurulunca, SSK Kurumu Urfa Hastanesi inşaatının yapımında, fazla harfiyatı içeren hakedişlerde imzası bulunanlardan olduğu, sonradan yapılan taş istinat duvar inşaatına ilişkin keşif özetini işleme koyan heyetle birlikte hareket ederek, kurumu önemli derecede zarara soktuğu gerekçesiyle, başvurusu halinde bir daha Kurum hizmetine alınmaması hususunda dosyasına not konulmasına karar verildiği anlaşılmaktadır.

SSK Personel Yönetmeliğinin disiplin bölümünde disiplin cezaları, «kurum hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla kurum personelinin görevleri ile ilgili kusurlu hareketleri halinde verilmesi gereken idari cezalar» olarak tanımlanmış, bu cezaların neler olduğu ve hangi hallerde uygulanacakları da 115, 116, 117, 118, 119 ve 120. maddelerde tek tek sayılmış bulunmaktadır. Bu maddelerde sayılan cezalar içinde davacı hakkında Yüksek Disiplin Kurulunca verilen «müracaatı halinde bir daha kurum hizmetine alınmaması hususunda dosyasına not konulması» şeklinde herhangi bir ceza bulunmamaktadır.

Kurumun Personel Yönetmeliğinde bulunmayan bir cezanın, disiplin cezası olarak davacıya uygulanmasına da olanak yoktur.

Diğer taraftan davacı hakkında, disiplin cezası verilmeden önce, aynı yönetmeliğin 135. ve 137. maddeleri hükümlerine aykırı olarak davacının ifadesine başvurulmadığı gibi savunmasında alınmamıştır.

Açıklanan nedenlerle, hukuki dayanağı bulunmayan disiplin kurulu kararının iptaline, dökümü aşağıda gösterilen 2200 (ikibinikiyüz) lira yargılama giderinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, ekli dosyalara yerlerine gönderilmesine, 13.6.1984 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

AYRIŞIK OY

Dava konusu yapılan karar; askere giderken kurumuyla ilişkisini kesen davacının askerlik dönüşü yaptığı başvuru üzerine, kurumdaki işine atanmamasına ilişkin olup, uyuşmazlığın bu haliyle Danıştay Beşinci Dairesinin görevinde bulunduğu görüşüyle dosyanın adı geçen Daireye gönderilmesi oyuyla karara katılmıyorum.

TAM YARGI (TAZMİNAT) DAVALARI

T. C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire

Esas No : 1982/5121
Karar No : 1984/613

Özeti: Maliye Bakanlığınca 14.7.1982 tarihinde yayımlanan ve 40 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye dayalı 1 sayılı tebliğle getirilen düzenlemede idarenin hizmet kusuru bulunmadığı Hk.

Davacı : Bedia Esat
Vekilleri : Av. Aysel Baykal, Av. Nilüfer Esat
Davalı : T.C. Maliye ve Gümrük Bakanlığı
Vekili : Av. Mustafa Yavanoğlu

Davanın Özeti: Maliye Bakanlığınca 14.7.1982 tarihinde yayımlanan ve 40 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye dayalı 1 sayılı Tebliğ ile getirilen düzenleme sonucu eklerinde bulunan mevduat sertifikalarının paraya çevrilmesi sırasında uğranılan 81.369,86,— TL zararın, mevduat sertifikası sahibi alacaklılar aleyhine, bankalar lehine haksız kazanç doğduğu, Maliye Bakanlığının olayda baştan beri hizmet kusuru bulunduğu, tebliğin mevduat sertifikaları ve vadeli mevduat hesapları ile ilgili hükümlerinin Bankalar Kanununun 30. maddesi, hakkaniyet ve nesafet kurallarına aykırı olduğu iddia edilerek tazmini istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Geçici 15 inci maddesi uyarınca, 40 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ilişkin 1 sayılı Tebliğle getirilen düzenlemeye karşı dava açma hakkının bulunmadığı, esasa gelince, bankalar lehine haksız kazanç söz konusu olmadığı gibi, bu düzenleme ile ek faiz ödeme yükümlülüğü ile tasfiyesine karar verilen bankerler eliyle pazarlanmış olan sertifikalara ek külfet getirildiği, idarelerince 2520 sayılı Kanunun 1. maddesi kapsamına giren bankerler dahil hiçbir kuruluşa izin verilmediği, Bankalar Kanununun 30 uncu maddesinin banka ile mudi arasındaki ilişkiyi düzenlediği, tebliğ de vade tarihindeki ana parayı alma olanağı verildiği, davacının zararı var ise bunun tebliğin uygulanmasından değil bankerin tasfiyesi nedeniyle banker ile arasındaki akdi faizi alamamasından doğduğu, davacının faiz kuponunun olmadığı belirtilecek davanın usul ve esastan reddi gerektiği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hakimi: Zümrüt Öden

Danıştay Savcısı Ülkümen Osmanağaoğlu'nun Düşüncesi: Ödeme güçlüğü içinde bulunan bankerlerin işlemleri hakkındaki 40 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnameye ilişkin 1 sayılı Maliye Bakanlığı tebliği dolayısıyla davacının uğradığı zararın tazmini istenilmektedir.

7 Kasım 1982 gününde yapılan halk oylaması sonucunda kabul edilen 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın geçici 15 inci maddesi hükmüne göre, 12 Eylül 1980 tarihinden ilk genel seçimler sonucu toplanacak Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanlık Divanının oluşturulmasına kadar geçecek süre içinde Milli Güvenlik Konseyi'nin bu konseyin yönetimi döneminde kurulmuş hükümet-

lerin ve Danışma Meclisinin her türlü karar ve tasarruflarından dolayı haklarında cezai, mali veya hukuki sorumluluk iddiası ileri sürülemez ve bu maksatla her hangi bir yargı merciine baş vurulamıyacaktır. Milli Güvenlik Konseyi dönemine ait 2578 sayılı Yetki Kanununa dayanılarak düzenlenen 40 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin uygulanmasına açıklık getirmek amacıyla Maliye Bakanlığı'nca yayımlanan 1 sayılı Tebliğ ve bunun uygulama sonuçları hakkında, yukarıda değinilen Anayasa hükmü karşısında yargı yolu kapalı bulunmaktadır. Her ne kadar, bu tazminat davası Anayasanın kabul ve yayımından önce açılmış ise de, anılan Anayasa maddesindeki hüküm 12 Eylül dönemine ilişkin olarak özel bir usul hükmü niteliğini taşıdığından, dava açma konusunda kazanılmış bir hakkın varlığından söz edilemez.

Bu nedenle davanın incelenmeksizin reddi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince duruşma için taraflara bildirilmiş bulunan 20.3.1984 salı günü davacı vekili Av. Aysel Baykal ile davalı idare ve vekili Av. Mustafa Yavanoğlu'nun geldikleri, Danıştay Savcısının hazır olduğu görülmekle açık duruşmaya başlandı. Taraflara usulüne uygun olarak söz verilerek dinlendikten, Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan sonra duruşmaya son verilerek dava dosyası incelendi, işin gereği düşünüldü :

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının geçici 15 inci maddesi 1. inci ve 2. fıkrası «12 Eylül 1980 tarihinden, ilk genel seçimler sonucu toplanacak Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanlık Divanını oluşturuncaya kadar geçecek süre içinde, Yasama ve yürütme yetkilerini Türk Milleti Adına kullanan 2356 sayılı Kanunla kurulu Milli Güvenlik Konseyinin, bu Konseyin yönetimi döneminde kurulmuş hükümetlerin, 2485 sayılı Kurucu Meclis Hakkında Kanunla görev ifa eden Danışma Meclisinin her türlü karar ve tasarruflarından dolayı haklarında cezai, mali veya hukuki sorumluluk iddiası ileri sürülemez ve bu maksatla herhangi bir yargı merciine başvurulamaz.

Bu karar ve tasarrufların idarece veya yetkili kılınmış organ, merci ve görevlilerce uygulanmasından dolayı karar alanlar, tasarruflarda bulunanlar ve uygulayanlar hakkında da yukarıdaki fıkra hükümleri uygulanır.» hükmünü içermektedir.

Davalı idare, yukarıda metni yazılı Anayasa hükmü uyarınca 14.7.1982 tarihinde yayımlanan 40 sayılı Kanun Hükmünde kararnameye dayalı 1 sayılı Tebliğin getirdiği düzenleme nedeniyle dava açma hakkının bulunmadığını iddia etmektedir.

Ancak madde metninden açıkça anlaşıldığı gibi, bu madde ile şahsi sorumluluk düzenlenmiş; Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihe kadar yasama ve yürütme yetkisini kullanan kişiler için işlemlerinden dolayı haklarında cezai, mali veya hukuki sorumluluk iddiasının ileri sürülemediği belirtilmiştir.

Bu nedenle, Maliye Bakanlığınca çıkarılmış bir tebliğ hakkında Anayasanın Geçici 15 inci maddesiyle yargı kısıntısı getiriliğinden söz etmek olanaksız bulunduğundan, ayrıca yargı kısıntısı Anayasanın başka maddelerinde düzenlendiğinden davalı idarenin usule ilişkin itirazı yerinde görülmeyerek işin esasına geçildi:

7 Temmuz 1982 tarih ve 17747 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Ödeme Güçlüğü İçinde Bulunan Bankerlerin İşlemleri Hakkında 35 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesine ve Bu Kararnameye Bazı Maddeler Eklenmesine ilişkin 40 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile tasfiyeye tâbi tutulan bankerlere mevduat sertifikası, tahvil ve bunlara ait kuponlar karşılığında para yatırılması hakkında düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelere uygulamada açıklık getirilmesi için 14.7.1982 tarihinde, Maliye Bakanlığı tarafından 1 sayılı Tebliğ yayımlanmıştır.

Bu Tebliğin 3 üncü maddesinde, tasfiyeye tabi tutulan bankerlere mevduat sertifikası veya bunların faiz kuponları karşılığında para yatıranlardan, ellerinde faiz kuponlu mevduat sertifikası bulunanların doğrudan doğruya mevduat sertifikasını aldıkları bankaya başvurarak paralarını eksiksiz alabilecekleri belirtilmiş, (b) bendi ile 4 üncü madde ise; ellerinde bankere yatırdıkları ana parayı karşılayacak mevduat sertifikası veya faiz kuponu bulunanların iki şekilde davranabilecekleri, birincisi, ya vade tarihine kadar beklenerek yıllık % 28 net faiz alınabileceği, ya da aylık net % 2,1 faiz alınacağı, ancak bu durumda vade süresinin en çok iki katı uzayacağı, değiştirilen bu mevduat sertifikalarının başlangıcının bankerin tasfiye tarihi olacağı konuları düzenlenmiştir.

Dava, yukarıda açıklanan bu düzenleme sonucu, bankerlerden alınan % 50 brüt, % 37,5 net faizli mevduat sertifikalarına, aylık % 2,1 faiz ile yıllık % 28 net faiz uygulanması nedeniyle aradaki fark olan 81.369.86 TL. nin tazmini istemiyle açılmıştır.

Davacı meydana gelen bu zararın idarenin yaptığı düzenleme sonucu, başka bir anlatımla hizmet kusurundan doğduğunu iddia etmektedir.

İdarenin düzenleyici bir işleminden dolayı hizmet kusurundan söz edebilmek için, bu işlem sonucu bir zararın oluşması ve zarar ile işlem arasında nedensellik bağının bulunması gerekmektedir.

Dava konusu olayda ise, bir bankerlik kuruluşunun, bir takım bankaların çıkardığı faiz kuponları ekli mevduat sertifikalarını kuponsuz olarak pazarladığı ve sertifikanın üzerinde yazılı faize göre alıcıya aylık ödemede bulunduğu, ancak bankerlerin iflası sonucu ortaya çıkan banker alacaklılarının durumunun Devletçe yukarıda açıklanan düzenlemeler ile tasfiye edilmesi yoluna gidildiği anlaşılmaktadır.

Bu bilgilerin ışığında, olayları ve tasfiyeye yönelik düzenlemeyi irdelersek, Maliye Bakanlığınca getirilen düzenlemeyle faiz kuponu olmayan bir mevduat sertifikasının paraya dönüşümüne belli bir çerçeve içinde olanak sağlaması sonucunda davacının zararına neden olduğunu söylemek mümkün değildir.

Yukarıda belirtildiği gibi, idarenin işlemi sonucunda zararın meydana geldiğini gösterir bir nedensellik bağı bulunmamaktadır.

Bu durumda, davacının, kuponu olmayan bir mevduat sertifikasıyla, o sertifikayı çıkaran bankadan, sertifikasını vadesi bitiminden önce alabileceği herhangi bir bedel yokken, alacağını kısmen de olsa sağlamasına olanak veren bir düzenleme getirildiğinden, bu düzenlemede idarenin hizmet kusuru bulunduğu, Bankalar Yasasına, hakkaniyet ve nesafet kurallarına aykırı olduğu yolundaki iddiaların hukuki geçerliği kanıtlanamamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, yasal dayanaktan yoksun bulunan DAVANIN REDDİNE, başvurma ve maktu ilâm harcının düşülmesi ile arta kalan 150.— TL harcın istek halinde davacıya iadesine, davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre reddedilen miktar üzerinden hesaplanan 8137.— TL avukatlık ücretinden, aynı tarifenin 4 üncü maddesi dikkate alınarak idare aleyhine açılmış çok sayıda dava bulunmasına ve her davanın ayrı emek ve gayret harcamasını gerektirmemesi nedeniyle takdiren 2034.— TL avukatlık ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine 20.3.1984 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire

Esas No : 1982/4921

Karar No : 1984/1343

Özeti : Kaçakçılık ihbarı üzerine, müfettiş tarafından yapılan inceleme sonucunda düzenlenen raporda, «takibata mahal bulunmadığı» görüşü verildiği halde, olayın Cumhuriyet Savcılığına intikal ettirilmesi nedeniyle ithalâtın gecikmesinde, hizmet kusuru bulunmadığı Hk.

Davacı : Yücel Kollektif Şirketi
Davalı : Maliye ve Gümrük Bakanlığı

Davanın Özeti : Video - Teyp cihazı montajı için alınan izne, ihracatı teşvik belgesine ve ithal izinlerine dayanarak İsviçre'de bir firmadan yurda ithal için gümrüğe gelen video-teyp parçalarının gümrükten çekileceği sırada yapılan bir kaçakçılık ihbarı üzerine olaya gümrük müfettişlerince el konulması ve 25.5.1981 tarihinde başlayan soruşturma sonunda, ihbarın sahteliğinin ve kaçakçılık iddiasının asılsız olduğunun ortaya çıkmasına rağmen soruşturmayı yapan müfettişin 31.8.1981 günlü raporunda takibata yer olmadığı görüşü verilmiş olmasına rağmen müfettişlikçe gereksiz yere soruşturma evrakının gereği için C. Savcılığına gönderilmesi üzerine ağır ceza mahkemesinde kamu davası açılmasına neden olduğu, ithalâtın ancak mahkemede beraat kararı alındıktan ve Yargıtayca onandıktan sonra gerçekleştirilebildiği, ilk parti malın ithalinde ortaya çıkan bu gecikme yüzünden İsviçre'deki firmanın geri kalan parçanın ithali ile ilgili siparişi iptal ettiği, Suriye'deki alıcının da sözleşmeyi feshettiği, şirketin hiçbir kusuru olmadığı halde büyük zarara maruz kaldığı, tedbirli bir idarenin olayın özelliğini dikkate alarak soruşturmayı sürdürmemesi gerektiği görüşüne varılmışken evrakın C. Savcılığına gönderilmesinin hizmetin kötü işlediğini gösterdiği, 1918 sayılı Kanununun 21. maddesi uyarınca iade istemiyle idareye başvurunun, maddenin öngördüğü iade şartlarının olayda mevcut olmaması nedeniyle mümkün olmadığı, için yapılmadığı iddialarıyla 26.257.500.— lira zararın davalı idareden tazmini istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : 1918 sayılı Kanununun 3 ve 4. maddelerinde verilen görevlerin arama, muayenede bulunma, kaçak eşyaya el koyma, zabıt düzenleme ve keyfiyeti adli kovuşturma yapmaya yetkili savcılığa haber vermek olduğu, müfettişin

yasa ile verilen bu görevi yerine getirdiği, bir görevin ifası nedeniyle de idarenin hizmet kusurundan sözedilemeyeceği müfettişçe düzenlenen raporlarla «takip» veya «takibata mahal olmadığı» yolunda Cumhuriyet Savcılığında ancak istemde bulunulabileceği, takip veya takipsizliğe karar verecek merciin Cumhuriyet Savcılığı olduğu raporun yalnızca delil niteliğinde olduğu ve bu delilleri takdir edecek merciin Savcılık olduğu, evraklarının savcılığa sunulmasında hizmet kusuru bulunmadığı, 1918 sayılı Kanunun 21. maddesi uyarınca eşyanın iadesinin istenebileceği gibi, mahkemeden de iade yolunda bir ara kararı alınmasının her an mümkün olduğu haide bu yollara başvurulmadığı iddialarıyla davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

D. Tetkik Hakimi : Tülin Özdemir

D. Savcısı Güngör Demirkan'ın Düşüncesi : Dava; 30.3.1981 tarih ve 81/54 sayılı ihracaatı teşvik belgesine ve ithal müsaadesine dayanılarak getirtilen video - teyp aksamı ve parçalarının asılsız bir ihbar esas alınarak başlatılan gümrük soruşturması sonucunda düzenlenen 31.8.1981 gün ve 4 sayılı rapor ile «takibata mahal bulunmadığı» sonucuna varılmasına rağmen soruşturma evrakının C. Savcılığına gönderilmesi ve Kocaeli 2. Ağır Ceza Mahkemesinde açılan kamu davasının sonuçlandırılmasının beklenmesi nedeniyle zamanında ithaline izin verilmemesi yüzünden uğranılan 26.257.500.— lira zararın, olayda hizmet kusurunun varlığı açık bulunduğundan dava tarihinden itibaren hesaplanacak faizi ile birlikte tazmini isteğiyle açılmıştır.

Kamu hizmetinin yürütülmesi dolayısıyla idarenin tazminat ödemekle yükümlü tutulabilmesi için ortada idari bir eylem veya işlemin bulunması ve eylem veya işlem ile zarar arasında nedensellik bağının varlığı gerekir. Zarar doğuran eylemin veya işlemin idareye bağlanabilmesinden sonra doğan zararın tazmini cihetine gidilmesi söz konusu olabilir.

Kaçakçılığın men ve takibine dair 1918 sayılı Kanunun 3. maddesinde kaçakçılığı men ve takip ve tahkik ile mükellef olan kişiler gösterilmiş olup aynı kanunun 4. maddesinde de; «Kaçakçılığı takip ve men ile mükellef olanlar kaçakçılık vukuuna müttali veya müsadif buldukları zemin bu kanunun kendilerine tahmil ettiği vazifeleri hemen ifaya başlar ve aynı zamanda keyfiyeti taallükuna göre gümrük ve inhisar memurları ile en büyük mülkiye memuruna bildirilir.» hükmü yer almış bulunmaktadır.

Dava dosyası içeriğinden; davacı şirkete verilmiş bulunan ihracaatı teşvik belgesi ve ithal müsaadesine dayanılarak getirtilen Video - Teyp aksamı gümrükten çekilmek üzere iken kaçakçılık ihbarı üzerine Gümrük müfettişlerince yapılan soruşturma sonucunda düzenlenen 31.8.1981 tarih ve 4 sayılı rapor «takibata mahal bulunmadığı» talebi ile C. Başsavcılığına intikal ettirildiği ve açılan kamu davasının sonuçlanması üzerine de ithalatın gerçekleştirildiği anlaşılmıştır.

Ancak davacı şirket tarafından da değinilen 1918 sayılı Kanunun 21. maddesinde öngörüldüğü biçimde eşyanın tesliminin istenilmediği ve kamu davası sırasında da mahkemeden iade için bir karar alınması yolunda başvuruda bulunulmadığı açıktır.

Bu itibarla 1918 sayılı Yasa gereklerine uygun biçimde soruşturmanın yürütülmesi ve sonucuna göre de sözkonusu eşyanın ithalatının gerçekleştirilmesi nedeniyle davalı idareye atfi kabil hizmet kusurunun mevcut bulunduğundan söz edilemi-

yeceği cihetle dayanaktan yoksun bulunan tazminat isteminin reddi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü:

Dava; video, teyp cihazı montajı için alınan izne, ihracatı teşvik belgesine ve ithal izinlerine dayanarak İsviçre'de bir firmadan yurda ithal için gümrüğe gelen video - teyp parçalarının gümrükten çekileceği sırada yapılan bir kaçakçılık ihbarı üzerine olaya müfettişlerce el konulması ve yapılan soruşturma sonucunda takibata gerek olmadığı görüşü verilmesine rağmen raporun gereksiz yere savcılığa intikali nedeniyle ithalâta meydana gelen gecikme sonucunda uğranılan 26.257.500.— lira zararın tazmini istemiyle açılmıştır.

Dava konusu olaysa, davacı şirkete ait bulunan Video-Teyp parça ve aksamalarına, kaçakçılık yapıldığı ihbarı üzerine elkonulduğu ve soruşturmaya başlandığı, müfettişlikçe yapılan soruşturma sonucunda, soruşturma evraklarının gereği için Cumhuriyet Savcılığı'na gönderilerek olayın Savcılığa intikal ettirildiği, Cumhuriyet Savcılığının iddianamesi ile kamu davası açıldığı ve yapılan yargılama sonucunda sanıkların beraatine karar verilerek, Yargıtayca onanmak suretiyle beraati kararının kesinleştiği ve bundan sonra ithalâtın gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.

1918 sayılı Kaçakçılığın men ve Takibine dair Kanununun 23 ncü maddesine göre gerek dışardan gelsin, gerek içerde bulunsun, kaçak eşya ve maddelere gümrük idarelerince derhal el konulması zorunluğu vardır. 1918 sayılı yasa, hangi aşamada olursa olsun kaçakçılığın men ve takibi için davalı idareye görevler vermektedir. Suçluların hüküm giymeleri ve kaçak eşyanında zor alımıyla sonuçlanan bu gibi faaliyetlerde, idarelerin her türü yasal araştırma ve soruşturmayı rahatça yürütebilmesi gerekir. Açık kusurlu hareketleri olmadıkça görevli idareleri bu gibi hallerde sorumlu tutmak, yasayla ve hizmet gerekleriyle bağdaştırılmaz.

Kaçakçılık yapıldığı zanıyla el konulan mallar idarece, anılan yasa hükmüne göre dava sonuna kadar muhafaza edilmiştir. Mahkemeye intikal etmiş ve suç delili olarak el konulmuş mallar hakkında mahkemece aksine karar verilmedikçe, idare tarafından aynen muhafazası adı geçen yasa gereğidir.

Davacı tarafından kaçakçılık ihbarı üzerine olaya el koyan müfettişlerce yapılan inceleme sonucunda ihbarın sahteliğinin anlaşıldığı, devam ettirilen soruşturma sonucunda düzenlenen raporda da «takibata mahal bulunmadığı» görüşü verildiği, buna rağmen, olayın C. Savcılığına intikal ettirilip ithalâtın geciktirilmemesinin hizmet kusuru olduğu iddia ediliyorsa da; Bakanlık müfettişlerince olayın soruşturulması ve inceleme evrakının düzenlenmesi, ihbarda bulunan kişi tesbit edilememekle birlikte ortada, yok sayılmayacak bir kaçakçılık ihbarı dilekçesi mevcut olduğundan zorunlu bulunmaktadır. Diğer taraftan, müfettişlerce bir olay hakkında «takip» veya «takibe yer olmadığı» na ilişkin olarak kesin bir karar verilmesi mümkün olmayıp inceleme sonunda düzenledikleri raporlar olaya ışık tutucu delil niteliğinde belgeler olup sonuçta belirtilen husus ise yalnızca bir görüş sunma şeklinde bulunduğundan, olayla ilgili takip veya takipsizlik kararını vermeye yetkili merci C. Savcılığıdır.

Bu durumda, yapılan soruşturma sonucunda takibe gerek olmadığı görüşü verilerek soruşturma belgesinin makül bir süre içinde C. Savcılığına intikal ettirilmesini hizmet kusuru olarak görmeye olanak bulunmamaktadır.

Diğer taraftan, yukarıda anlatıldığı üzere ithalâtın gecikmesi nedeniyle İsviçre ve Suriye'deki firmalarla aralarında mevcut olan sözleşmelerin bu firmalarca feshedildiği belirtiliyorsa da, 1918 sayılı Kanununun 21 nci maddesi uyarınca eşyanın kendilerine teslimini isteme hakkınıda kullanmadıkları anlaşılmaktadır.

Bu tutumlarından dolayı idareyi kusurlu bulmak ve yasal görevini yapan Bakanlığın tazminatla yükümlü tutmak da hukuken mümkün değildir.

Açıklanan nedenlerle, hukuki dayanağı bulunmayan davanın reddine, başvurma ve maktu ilâm harcı toplamı dışında kalan 197.500.— (Yüzdoksanyedibin beşyüz) Lira harcın istek halinde davacıya iadesine 20.6.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Onuncu Daire

Esas No : 1984/1041

Karar No : 1984/910

Özeti : Ebe olarak görev yapmakta iken, Haydarpaşa Numune Hastanesi sağlık kurulunca hastalığı nedeniyle görevine devam edemeyeceği saptanan ve göreviyle ilişkisi kesilen davacının emekliye sevk işlemini kabul edilebilir süre sınırları dışında geciktirerek yapan ve hizmeti kusurlu işleten davalı idarenin söz konusu gecikme nedeniyle davacının uğradığı zararın tazmin etmesi gerektiği Hk.

Davacı : İhsan Topçu (Adıgüzeller)
Vekili : Av. Ahmet Ayman
Davalı : Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı

Davanın Özeti : İstanbul - Üsküdar Dudulu Dispanserinde ebe olarak görev yapmakta iken, Haydarpaşa Numune Hastahanesi sağlık kurulunca hastalığı sebebiyle görevine devam edemeyeceğine, emekli olması gerektiğine karar verilen, 12.2.1981 tarihinde göreviyle ilişkisi kesilen müvekkilinin emekli işlemlerinin onbir ay sonra tamamlanabildiği, 12.2.1981 tarihi itibarıyla malülen emekliye sevk edilen müvekkilinin onbir ay sonra emekli ikramiyesi ve aylıklarının alabildiği, davalı idarenin, görevle ilişkisi kesilen müvekkilinin emekli işlemlerini dokuz ayda tamamlayıp, malülen emekliye sevk kararı olarak gerekli belgeleri T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğüne intikal ettirebildiği olayda hizmeti geç işleten davalı idarenin hizmet kusurunun açık olduğu, ileri sürülerek; emekli işlemleri geç tamamlanan müvekkilinin, emekli ikramiyesi ve emekli aylıklarının faiz gelirinden yoksun kaldığı, sağlık ve tedavi yardımından yararlanmadığı, emeklilik işlemlerinin sürdüğü dönem içinde doktor ücreti ve ilaç parası olarak 50.000. - lira ödediği bu şekilde uğradığı zararların idarece tazmini gerektiği iddialarıyla 246.875. - lira maddi tazmi-

natın, ayrıca emeklilik işlemleri geç tamamlanan müvekkilinin acı ve üzüntü duyduğu iddiasıyla da 100.000. - lira manevi tazminatın faiziyle birlikte davalı idareden tahsiline karar verilmesi istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: Maluliyet raporunun İstanbul Valiliğince Bakanlığa geç gönderilmesi sonucu davacının emekli işlemlerinin yapılmasına bir kaç ay geçiklemeyle başlanabildiği, bu gecikmede Bakanlığın hizmet kusuru bulunmadığı, tazminat isteminin dayanaktan yoksun olduğu iddialarıyla davanın reddi savunulmaktadır.

D. Tetkik Hakimi: Mehmet Ünlüçay

Danıştay Savcısı Ülkümen Osmanağaoğlu'nun Düşüncesi: Davacının emekliye sevk işleminin geç yapılması nedeniyle uğradığı maddi ve manevi zararın tazmini dileği bu tam yargı davasının konusunu oluşturmaktadır.

Dava dosyasındaki belgelerin incelenmesinden anlaşıldığına göre; Üsküdar Dudullu Hastahanesinde ebe olarak çalışan davacı, sürenin bitiminde emekliye sevk edilmek kaydıyla 12.12.1980 gününde sağlık kurulundan iki aylık istirahat raporu almış ve bu belge 20.2.1981 de resmi bir yazı ekinde davalı Bakanlığa sunulmuştur. Aradan geçen dört aydan fazla bir zaman zarfında Bakanlıkça herhangi bir işlem yapılmamış, ancak 1.7.1981 tarihli yazı ile davacıya ait raporun gelişine rastlanmadığı ve bu nedenle yeni bir rapor düzenlenip gönderilmesi İstanbul Sağlık Müdürlüğüne bildirilmiştir. Sağlık Müdürlüğü, emrin gereğini yerine getirmiş ise de; Bakanlık onaylı rapor örneğini kabul etmemiş ve aslını istemiştir. Bu emir de yerine getirildikten sonra davacıya ait belgeler ancak 7.9.1981 tarihinde Emekli Sandığı'na intikal ettirilmiş ve anılan sandıkça yapılan işlemler sonucunda davacı ocak 1982 ayında emekli ikramiyesi ve maaşını alabilmiştir.

Olayların gelişim süresinde açıkça anlaşılacağı üzere, Davalı Bakanlık kamu hizmetinin yerine getirilmesinde kabul edilebilir süre sınırlarını çok aşan bir geçikme ile hareket etmiş ve bu eylemi davacının maddi ve manevi zarara uğramasına neden olmuştur. Olayın Emekli Sandığı'na değinen kısmı hariç tutulursa, emekliliğe ait ön işlemlerin yapılmasında yaklaşık dokuz aylık bir gecikme gözlenmektedir. Bu sürenin iki üç aylık bölümü yazışmalar için zorunlu kabul edilebilir. Bu takdirde dahi, idarenin geçikmeye neden olan ağır ihmali söz konusudur. İdari kusurun Bakanlık Merkez teşkilatında ya da taşra biriminde olup olmadığını araştırmaya gerek bulunmamaktadır. Kamu hizmeti bir bütün olan idare tarafından görülmektedir.

Açıklanan nedenlerle, yüksek mahkemece takdir olunacak miktarda maddi tazminat ile uzun süre beklemek suretiyle uğradığı manevi elem ve sıkıntı karşılığı bir manevi tazminatın davalı idareden alınarak davacıya verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairece yazılı çağrıda bulunulan 1.5.1984 tarihinde davacı vekilinin ve davalı idareyi temsilen Hukuk Müşaviri Serpil Çağatay'ın geldikleri, Danıştay Savcısının hazır bulunduğu anlaşılacak açık duruşmaya başladı. Taraflar, usulüne uygun söz verilip dinlendikten, Danıştay Savcısının

düşüncesi alındıktan sonra duruşmaya son verildi. Dava dosyasındaki tüm belgeler incelenerek işin gereği düşünüldü:

İstanbul - Üsküdar Dudullu Dispanserinde ebe olarak görev yapan davacı hakkında, Haydarpaşa Numune Hastahanesi Sağlık kurulunca, hastalığı nedeniyle görev yapamayacağına, emekliye sevki gerektiğine karar verilerek, maluliyet raporu düzenlenmiştir. Bu maluliyet raporu üzerine davacının mamuriyetle ilişkisi 12.2.1981 tarihinde kesilmiştir. Davalı idare, dokuz ay sonra işlemleri tamamlayarak, 16.11.1981 tarih, 48663 sayılı onayla göreviyle ilişkisinin kesildiği 12.2.1981 tarihi itibarıyla davacının malulen emekliye sevğine karar vermiş ve emekli aylığı ve ikramiyelerin ödenmesi için gerekli belgeleri T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğüne intikal ettirmiştir. T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğünce gerekli işlemler yapıldıktan sonra, davacı 18.1.1982 tarihinde emekli ikramiyesi ve 1.3.1981 tarihinden itibaren birikmiş emekli aylıklarını almıştır.

Davacı hakkında düzenlenen maluliyet raporu üzerine 12.2.1981 tarihinde göreviyle ilişkisi kesilmesine rağmen onbir ay sonra emekli aylıkları ve ikramiyelerini alabildiğini, bu gecikmenin iki ay emeklilik işlemlerinin tamamlanması için gerekli süre sayılsa bile dokuz aylık geçikmenin işlemlerin yapılması için gerekli süre sayılmayacağını, olayda davalı idarenin hizmet kusurunun açık olduğunu ileri sürerek; bu dokuz aylık geçikme nedeniyle 528.750 - lira emekli ikramiyesinin ve dokuz aylık 154.365. - lira emekli aylıklarının faiz gelirinden mahrum kaldığı, dokuz ay içinde emeklilik işlemleri tamamlanıp sağlık ve tedavi yardımından yararlanmadığı için 50.000. - lira doktor ücreti ile ilaç parası ödediği iddialarıyla toplam 246.875. - lira maddi tazminatın ve emeklilik işlemlerinin geç tamamlanması nedeniyle acı ve üzüntü duyduğu iddiasıyla a 100.000.— lira manevi tazminatın davalı idareden tahsiline karar verilmesini istemektedir.

Kamu idarelerinin, görmekte yükümlü oldukları kamu hizmetlerini, yasalara, hukuka uygun hareket ederek ve yürütülen hizmetin özelliğine göre makul sayılabilecek süre içinde yapmaları gerekir. Yürütmekle görevli olduğu hizmeti makul sayılabilecek süre içinde yapmayarak geçiktiren idarenin hizmeti kusurlu işlettiririnin kabulü zorunlu olup; hizmetin geç yürütülmesi sonucu kişilerin uğradığı zararın, hizmet kusuru olan idarece tazmini gerektiği açık bulunmaktadır.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı İstanbul Üsküdar - Dudullu Dispanserinde ebe olan ve Haydarpaşa Numune Hastahanesi Sağlık Kurulunca hakkında maluliyet raporu düzenlenen davacının malulen emekliye sevki işlemlerinin de, emekli mevzuatına göre davalı Bakanlıkça yapılması gerekmektedir.

Dava dosyasının incelenmesinden, yukarıda belirtildiği üzere, davalı idarece maluliyet raporu T.C. Emekli Sandığı Sağlık Kuruluna 7.9.1981 tarihli yazıyla gönderilip incelettirilen davacının 16.11.1981 tarihli onayla, görevle ilişkisinin kesildiği 12.2.1981 tarih itibarıyla emekliye sevk edildiği ve gerekli belgelerin emekli tahsisi yapılması için 24.12.1981 tarihinde T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğüne intikal ettirildiği anlaşılmaktadır.

Dava konusu olayın yukarıda belirtilen bu gelişimi karşısında, ortada bir uyuşmazlık olmamasına rağmen, davacının, maluliyet raporu üzerine göreviyle ilişkisinin kesildiği 12.2.1981 tarihi ile malulen emekliye sevk edildiği 16.11.1981 tarihi arasında geçen dokuz aylık süreyi, davalı idarece emekli işlemlerini yapılması için gerekli makul bir süre saymaya olanak görülmemektedir. Davalı idare, emeklilik işlemlerini makul bir süre içinde tamamlamayıp, kabul edilebilir süre sınırlarını

larını aşan bir geçikmeyle davacının emekliye sevk işlemini yapmış bulunmaktadır.

Öte yandan, davalı Bakanlığın, davacının emekliye sevk işleminin, İstanbul Valiliğince yazılan 20.2.1981 tarihli yazı ve ekindeki malüliyet raporunun kendisine itikal etmemesi sonucu geç yapıldığı, olayda Bakanlığın hizmet kusuru olmadığı yolundaki iddiasına da itibar edilemez. Zira davacının emekliye sevk için gerekli belgeler Bakanlığın taşra örgütü olan İstanbul Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürlüğüne, davalı Bakanlığına gönderilmiş olup; taşra örgütünün kusurlu işleminin davalı Bakanlığı ilgilendirmeyeceğinden söz edilemez.

Bu itibarla, yürütmekle görevli olduğu hizmeti kusurlu işleten davacının emekliye sevk işlemini makul süreyi aşan bir sürede, gecikmeyle yapan davalı idarenin, davacının söz konusu gecikme nedeniyle uğradığı maddi ve manevi zararları tazmin etmesi gerekir.

Ancak, davacının göreviyle ilişığının kesildiği tarihten emekliye sevk işleminin yapıldığı tarihe kadar geçen dokuz aylık sürenin tümünün, emeklilik işleminin geciktirildiği süre olarak kabulü de olanaksızdır. Emeklilik işleminin tesisi için gereken makul bir süre düşüldükten sonra, kalan sürenin emeklilik işleminin geç yapıldığı süre olarak kabulü ve dolayısıyla bu şekilde hesaplanacak gecikme süresi içinde davacının uğradığı zararın tazmini gerekir.

Ayrıca emeklilik işlemi geciktirilen davacının 528.750.— lira emeklilik ikramiyesini geç alması sebebiyle söz konusu ikramiyenin faiz gelirinden yoksun kaldığı açık olmakla birlikte; davacının, bankaya yatırılıp faiz geliri elde edilebilecek nitelikte görülmeyen geç ödenen 154.365.— lira emeklilik aylığının faiz gelirinden yoksun kaldığı kabul edilemez.

Öte yandan davacı, emeklilik işlemlerinin geciktirildiği süre içinde sağlık ve tedavi yardımından yararlanamaması sonucu doktor ücreti ve ilaç parası olarak 50.000.— lira harcadığını ileri sürerek, bu meblağın tazminini istemekte ise de; yapıldığı iddia olunan bu harcamanın belgelendirilememesi, karşısında, anılan meblağın tazminine olanak görülmemektedir.

Belirtilen hususları gözönüne alan Kurulumuzca, emeklilik işlemleri geciktirilerek 528.750.— lira emekli ikramiyesinin faiz gelirinden yoksun kaldığı açık olan davacının uğradığı zarara karşılık takdiren 100.000.— lira tazminatın hizmeti kusurlu işleten davalı idareden tahsili gerektiği sonucuna varılmıştır.

Emeklilik işlemlerinin geç tamamlanması nedeniyle davacının duyduğu acı ve üzüntünün kısmen de olsa karşılanması amacıyla da Kurulumuzca takdiren 50.000.— lira manevi tazminatın davalı idareden tahsili gerekli görülmüştür.

Açıklanan nedenlerle, emeklilik işlemleri geciktirilerek tamamlanan davacının uğradığı zarara karşılık 100.000.— (Yüzbin) lira maddi tazminatın davacının tazminat isteminin reddine ilişkin işlemin tebliğ tarihi olan 9.3.1982 tarihinden ödeme tarihine kadar hesaplanacak yasal faiziyle birlikte, davalı idareden alınıp davacıya verilmesine, fazlaya ilişkin maddi tazminat isteminin reddine, 50.000.— lira manevi tazminatın da davalı idareden alınıp, davacıya verilmesine, hükmedilen manevi tazminata faiz yürütülmesine yer olmadığına, fazlaya ilişkin manevi tazminat isteminin reddine, hükmedilen miktar üzerinden hesaplanan 4.500.— nisbi ilam harcından 2.700.— lira peşin yatırılan nispi harcan düşülmesiyle arta kalan

1.800.— lira harcın davacıya tamamlattırılmasına, ayrıntıları aşağıda yazılı 5.800.— (Beşbinsekizyüz) lira yargılama giderinden davanın haklılığı oranında hesaplanan 2.550.— (ikibinbeşyüzelli) liranın ve hükmedilen miktar üzerinden hesaplanan 14.000.— lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınıp davacıya verilmesine 1.5.1984 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY
Onuncu Daire

Esas No : 1982/587

Karar No : 1984/534

Özeti : Kamu görevlilerine yapılan kötü muamele nedeniyle doğan zararın, kamu hizmetini gereği gibi yürütmeyen idarece tazmine gerekeceği Hk.

Davacılar : 1 — İsmail Hakkı Karakaş - kendi adına asaleten Zeynel Karakaş, Şehriban Karakaş'a velayeten, 2 — Nazik Karakaş, 3 — Hasan Karakaş, 4 — Hasan Hüseyin Karakaş, 5 — Musa Karakaş, 6 — Zöhre Karakaş (Topçu), 7 — Selfinaz Karakaş (Hoşavcı)

Vekilleri : Av. Cemal Özbek

Dava : İçişleri Bakanlığı

Davanın Özeti : 24.12.1979 gününde murisleri Hüseyin Karakaş'ın polis memurları tarafından gözaltına alınmasından sonra rahatsızlanarak ölmesi olayında davalı idarenin elamanları tarafından işkence yapıldığı ileri sürülerek Babası İsmail Hakkı Karakaş için 213.200. - lira anne Nazik Karakaş için 203.500.— lira maddi tazminat olmak üzere toplam 416.700.— lira maddi tazminatın her davacı için ayrı ayrı 100.000'er TL manevi tazminat olmak üzere 900.000.— lira manevi tazminatın can güvenliğini korumakla görevli olan davalı idareden tazmin tahsiline karar verilmesi istemidir.

Savunmanın Özeti : Davacıların murisinin yasak bildiri dağıttığı sırada, aynı yerde görevli ekipler tarafından yakalanarak Anafartalar Karakol Amirliğine götürüldüğü, sabıka kaydı için Emniyet Müdürlüğüne götürülürken rahatsızlandığından Numüne Hastahanesine gönderilmesine rağmen öldüğü, otopsi raporuna göre beyin kanamasından öldüğü anlaşılan ilgilinin ölümünden idarelerinin sorumlu tutulamayacağı, yersiz açılan tazminat davasının reddi gerekeceği yolundadır.

D. Tetkik Hakimi : Fahrünnisa Kılıçhan

D. Savcısı Ahmet Kocabıkoğlu'nun Düşüncesi : Dava, davacıların murisi ve akrabası Hüseyin Karakaş'ın 24.12.1979 tarihinde, emniyet kuvvetlerince dövülerek öldürülmesi sonucu maruz kalınan zararların tazmini istemiyle açılmıştır.

Davacıların murislerinin Emniyet mensuplarının suç teşkil eden görev hudutlarını aşan fiil ve hareketi yüzünden dövülerek öldüğü ve olayda idareye atfi mümkün bir hizmet kusuru ve onun istihdam eden sıfatı ile sorumluluğunu gerektiren bir durumun mevcut olmadığı anlaşıldığından, idare aleyhine açılan ve hukuki dayanağı bulunmayan tazminat davasının reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü:

Dava, davacıların murisi Hüseyin Karakaş'ın 24.12.1979 günü gözaltına alındığı Emniyet Müdürlüğünde rahatsızlanarak ölmesi nedeniyle oluşan 416.700.— lira maddi, 900.000.— lira manevi tazminatın davalı idarece tazminen tahsili istemiyle açılmıştır.

İdarelerin meydana gelen zararları karşılamakla yükümlü tutulabilmeleri için ortada bir idari eylemin bulunması, bu eylemden zarar meydana gelmesi, bu idari eylem ile zarar arasında nedensellik bağının olması gerekir. Zarar doğuran eylemin idareye bağlanabilmesinden sonra doğan zararın kusurlu veya kusursuz sorumluluk ilkelerine göre tazminine gidilmesi söz konusu olabilir.

Bakılan davada, davacılar murislerinin gözaltında tutulduğu Emniyet Müdürlüğünde rahatsızlanarak ölmesine görevli polis memurlarının işkence yapmasının neden olduğunu ileri sürmektedirler. Olay günü görevli polis memurları hakkında Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesinin E: 1982/21 esasına kayıtlı olarak katil kasdı olmayan darp neticesi faili gayri muayyen şekilde ölüme sebebiyet suçundan açılan davanın durumunun sorulmasına ilişkin 10.3.1983 ve 16.11.1983 günlü arakararımıza anılan Mahkeme Başkanlığından gönderilen yanıtın incelenmesinden davanın sonuçlanmış olduğu görülmüş olup Mahkemece yapılan yargılama sonucu «maktulün gerek polis memurları tarafından olay yerinden Hacettepe Karakoluna götürülürken darp edildiği, gerekse Karakol içinde bu şahıslar tarafından elleri tutularak Komiser tarafından birlikte darp edildiği, ancak maktulün karakola saat 11 de getirilip takriben bir saat kadar burada kaldıktan sonra sağlıklı şekilde Anafartalar Karakoluna götürüldüğünün, saat 15-15.30'a kadar burada kaldığı, oradan da Emniyet Müdürlüğüne götürülüp saat 16.00 da Emniyet Müdürlüğünde fenalaştığı tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Maktulün Hacettepe Polis Karakolundan ayrıldığı saat ile fenalaştığı 16-16.30'a kadar geçen yaklaşık 4,5 saatlik zamanda herhangi bir fena muameleyle tâbi tu-

tulup tutulmadığı tesbit edilememiş bu husus en azından tereddütlü kalmıştır. Bu suretle bu dosya sanıklarının dizi 297 deki Adli Tıp Anabilim dalı Kürsüsü raporunda belirtildiği gibi maktüle hayati tehlike tevlit etmeyecek ve işgücüne mâni olmayacak şekildeki vâki darpları nedeniyle cezalandırılmaları gerektiği kanaatine varılmıştır» gerekçesiyle sanık polis memurları ve Komiser'in üçer ay müddetle hapis cezası ile cezalandırılmalarına karar verildiği anlaşılmıştır. Belirtilen Adli Tıp Anabilim dalı başkanlığının raporunda Hüseyin Karakaş'ın sağ el sırtındaki ve lumbal bölgedeki yaraların iş ve güce engel olacak nitelikte olmadığı, hayati tehlike tevlit edebilecek mahiyette bulunmadıkları, ölüm üzerinde de tesirlerinin olmadığı belirtilmiştir. Bu durumda davacıların murisinin ölümünün beyin zari ve beyin kanamasından, kanamanın da ölümden 2-3 gün evvel meydana geldiği, beyindeki kanamanın Travmaya bağlı olamayacağı, ölümün adli tıp bakımından tabii sebeplerle ölümler arasında mütalaa edilmesi gerektiğini belirleyen 26.12.1979 tarihli ölü muayene ve otopsi raporu da gözönünde tutulunca davacıların murisinin ölümünü davalı idarenin ajanları tarafından yapılmış bir eyleme bağlama olanağı yoktur. Ayrıca davacıardan İsmail Hakkı Karakaş ile Nazik Karakaş'ın oğulları Hüseyin Karakaş'ın ölümü nedeniyle maruz kaldıklarını ileri sürdükleri destekten yoksun kalma zararını davalı idarenin yürüttüğü kamunun can ve mal güvenliğini korumak, emniyet ve asayişini sağlamak görevinin yerine getirilmesi sırasında gözaltına alınmış bir kişinin işkenceye maruz bırakılması gibi işlenmiş olan bir suçtan, genel olarak belirtilen hizmetin gereği gibi yerine getirilmemesinden doğduğunu da kabule olanak bulunmamaktadır.

Ancak, dava dosyasının ve yukarıda yer alan mahkeme kararının incelenmesinden sağlıklı bir genç olan davacıların murisine gerek yakalandıktan sonra Haceteppe Karakoluna götürülürken gerekse Karakolda görevli polis memurlarınca hayati tehlike tevlit etmeyecek şekilde darp edildiği bunu belirleyen sağ el sırtında ve lumbal bölgede erezyonlar bulunduğu anlaşılmıştır. Davacıardan İsmail Hakkı Karakaş'ın ve Nazik Karakaş'ın oğullarının, Hasan Karakaş, Zeynel Karakaş, Şehriban Karakaş'ın kardeşlerinin davalı idarenin yürüttüğü kamu görevi için kurduğu teşkilat içinde bulunan karakolda maruz bırakıldığı kötü muameleden dolayı elem ve ıstırab duymadıklarını söylemek de mümkün değildir.

Yukarıdanberi izah edildiği üzere, davacıların Hüseyin Karakaş'ın maruz bırakıldığı kötü muamele ve ölümü nedeniyle maddi tazminat istemlerinin reddine, İsmail Hakkı Karakaş, Nazik Karakaş, Hasan Karakaş, Zeynel Karakaş, Şehriban Karakaş'ın ise oğul ve kardeşlerinin maruz bırakıldığı kötü muameleden dolayı duydukları elem ve ıstırabı kısmen olsun giderebilmek amacıyla ayrı ayrı takdiren ve maktuen 100.000'er (Yüzbin) lira olmak üzere toplam 500.000.— (Beşyüz bin) lira manevi tazminatın davalı idareden alınarak anılan davacılara verilmesine oyçokluğuyla, manevi tazminata faiz yürütülmesine yer olmadığına, davacıardan Hasan Hüseyin Karakaş, Musa Karakaş, Zöhre Karakaş (Topçu), Selfinaz Karakaş (Hoşavcı)'ın manevi tazminat istemlerinin ise reddine oybirliğiyle, hükmolunan tazminat miktarına ilişkin olarak hesaplanan nisbi ilâm harcı 14.970.— liradan peşin yatırılan 10.220.— lira harcın mahsubu ile eksik kalan 4.750.— lira harcın davacılara tamamlanmasına, aşağıda ayrıntıları gösterilen yargılama giderleri toplamı 15.560.— liradan davanın haklılığı oranında belirlenen 5186 lira ile davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre belirlenen 34.000.— (Otuzdörtbin) lira avukatlık ücretinin davacılara verilmek üzere davalı idareden alınmasına 8.3.1984 gününde karar verildi.

AYRIŞIK OY

X — Davacıların murisinin ölümü olayında davalı idarenin herhangi bir kusuruna rastlanmamış olduğu anlaşıldığından davacıların manevi tazminat istemlerinin dayanağı bulunmadığı kanısında olduğumuzdan aksine verilen çoğunluk kararına karşıyız.

XX — Dava dosyasında bulunan bilgi ve belgelerden sağlıklı bir genç olan davacıların murisinin ölümünde karakolda maruz kaldığı kötü muamelenin de rolü olduğu anlaşıldığından, ölüm nedeniyle davacıların maruz kaldığı maddi zararları da karşılamak için maddi tazminata da hükmedilmesi gerekeceği oyu ile aksine verilen çoğunluk kararına karşıyım.

— 0 —

T.C.

DANIŞTAY

Onuncu Daire

Esas No : 1983/945

Karar No : 1984/663

Özeti : Etibank Genel Müdürlüğü fosfat tesislerinde çalışan murislerinin görevi başında kimliği saptanamayan bir kişi tarafından öldürülmesi sonucu davacıların uğradıkları zararların, olayda hizmet kusuru bulunan davalı Etibank Genel Müdürlüğüne tazmini gerektiği ve ölüm olayı nedeniyle davacıların uğradıkları maddi zarar miktarların hesaplanırken T.C. Emekli Sandığına davacılara yapılan ödemelerin zarar miktarından düşülemeyeceği Hk.

Kararın Düzeltilmesini İsteyen Davacılar : 1 — Bedriye Cankat (Kendisine asaleten, küçük kızı Burcu Cankat'a velayeten), 2 — Hayriye Cankat, 3 — Sami Gürol Cankat, 4 — Sadi Gürol Cankat.

Vekilleri : Av. Sami Soylu

Karşı Taraf (Davalılar) : 1 — İçişleri Bakanlığı

2 — Etibank Genel Müdürlüğü

İstemın Özeti : Davacıların eşi, babası, oğlu ve kardeşleri Şevki Ertuğrul Cankat'ın Etibank Genel Müdürlüğü Fosfat Grup Başkanlığı Mazıdağı Bölgesi Fosfat

İşletmesinde İdari Müdür Yardımcısı olarak görev yaptığı sırada kimliği saptanmayan bir kişi tarafından makam odasında tabanca ile vurularak öldürülmesi nedeniyle uğranılan maddi ve manevi zararların tazmini istemiyle, olayda tazmin sorumlulukları olduğu iddiasıyla Etibank Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığına yapılan başvurunun reddine ilişkin işlemlerin iptali, 500.000.— lira maddi ve 500.000.— lira manevi tazminatın davalı idarelerden tazmine karar verilmesi istemiyle davacılar tarafından açılan dava, olayda davalı idarelerin tazmin sorumluluğu bulunmadığı gerekçesiyle Danıştay Onuncu Dairece reddedilmiştir.

Davacılar, Danıştay Onuncu Dairece verilen 14.2.1983 tarih, E: 1982/599, K: 1983/286 sayılı bu kararın; can güvenliği kalmaması nedeniyle başka bir yere tayin edilmesi istemi dikkate alınmayan Şevki Ertuğrul Cankat'ın makam odasında, görevi başında davalı idarelerin hizmet kusuru nedeniyle kimliği belirsiz bir kişi tarafından öldürüldüğü, ölüm olayı nedeniyle uğradıkları zararın davalı idarelerce tazmine karar verilmesi gerektiği iddialarıyla düzeltilmesini istemektedir.

Davalı İçişleri Bakanlığının Savunmasının Özeti: Onbeş günlük süre içinde karar düzeltme isteminde bulunmadığı, ileri sürülen sebeplerin yerinde olmadığı iddia edilerek karar düzeltme isteminin reddi gerekeceği savunulmaktadır.

Davalı Etibank Genel Müdürlüğünün Savunmasının Özeti: İleri sürülen sebeplerin yerinde olmadığı iddiasıyla karar düzeltme isteminin reddi gerekeceği savunulmaktadır.

D. Tetkik Hakimi: Mehmet Ünlüçay

D. Savcısı Selahattin Çelik'in Düşüncesi: Kararın düzeltilmesi istemi, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 54. maddesine uygun bulunduğundan kabulü ile Danıştay 10 uncu Dairesinin 14.2.1983 gün ve 1983/286 sayılı kararı kaldırılarak işin esasının yeniden incelenmesi gerekir.

Kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması ve sağlanması Devletin en başta gelen görevlerindedir. İdare kendisine verilen görevin yerine getirilmesi amacıyla önce yeterli örgütleri kurmak, bu örgütlere olayların üstesinden gelebilecek gerekli personel, araç-gereç ve olanakları sağlamakla yükümlüdür. Yine idare can ve mala karşı tecavüzlerin yapılabileceği durumlarda bu tecavüzlere karşı önleyici ve engelleyici yeterli ve etkin önlemleri almak zorundadır.

Etibank Genel Müdürlüğü Güneydoğu Anadolu Fosfatları Grup Başkanlığı Mazıdağı Fosfat Tesisleri İdare Müdür Yardımcısı olan davacıların murisi Şevki Cankat'ın makam odasında görev başında tesislere giren ve kimliği belirsiz olan bir kişi tarafından öldürülmesi olayında, davalı Etibank Genel Müdürlüğünün tesis giriş ve çıkışta gerekli güvenlik önlemlerini almaması ve can ve mal güvenliğinin tehlikede olduğunu bildiren murislerinin naklen tayini için gerekli girişim ve önlemlerin alınmaması hizmetin kusurlu işleminin sonucudur.

Bu itibarla personelinin can ve mal güvenliğinin korunması ve sağlanması yolundaki kamu hizmetinin yetersizliği nedeniyle İdare kişilerin uğradığı zararları ödemekle yükümlüdür.

Açıklanan nedenlerle davanın kabulü ile yaptırılacak bilirkişi incelemesi sonucunun saptanacak miktarda maddi ve yüksek kurulca uygun görülecek miktarda da manevi tazminata hükmolunması gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü :

Süresi içinde karar düzeltme isteminde bulunulduğu anlaşıldığından, davalı İçişleri Bakanlığının süre def'i yerinde bulunmamaktadır.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının 54 üncü maddesine uygun bulunduğu anlaşılan davacıların karar düzeltme istemi Dairemizce kabul edildi. Düzeltmesi istenilen Dairemizce verilen 14.2.1983 tarih, K: 1983/286 sayılı karar kaldırılarak işin esası yeniden incelendi :

Etibank Genel Müdürlüğü Güneydoğu Anadolu Fosfatları Grup Başkanlığı Mazıdağı Fosfat Tesisleri İdari Müdür Yardımcısı olan makam odasında görevi başında 9.11.1979 tarihinde kimliği saptanamayan bir kişi tarafından öldürülen Şevki Ertuğrul Cankat'ın eşi, kızı, annesi ve kardeşleri olan davacılar, ölüm olayı nedeniyle uğradıkları maddi ve manevi zararların tazmini istemiyle, olayda hizmet kusurları bulunduğunu öne sürdükleri Etibank Genel Müdürlüğü ile İçişleri Bakanlığına yaptıkları başvurunun reddi yolundaki işlemlerin iptaline, ölüm olayı sonucu uğradıkları maddi ve manevi zararlara karşılık 1.000.000.— lira tazminatın davalı idareden tahsiline karar verilmesini istemektedir.

İdare, yasalarla kendisine verilen kamu hizmetlerinin gereği gibi işlemlerini sağlayacak örgütü kurmak, araç, gereç ve personeli o hizmetin gereklerine uygun biçimde hazırlamakla yükümlüdür. Hizmetin iyi işlememesi yüzünden kişilerin zarara uğramaları halinde, idarenin hukuksal sorumluluğu söz konusu olur ve uğranılan zararın hizmeti yürütmekle görevli idarece tazmini gerekir.

Etibank Genel Müdürlüğü Mazıdağı Fosfat Tesislerine 9.11.1979 tarihinde silahlı olarak giren, kimliği saptanamayan bir kişinin, toplantıda olduğunu öğrendiği idari müdür yardımcısı Şevki Ertuğrul Cankat'ı toplantı bittikten sonra makam odasına girerek tabancayla ateş edip öldürdüğü dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Tüm kamu kurumlarında olduğu gibi, davalı Etibank Genel Müdürlüğüne bağlı Mazıdağı Fosfat Tesislerinde de, yürütülen kamu hizmetinin özelliğine göre tesislere giriş ve çıkışta gereken ölçüde güvenlik önlemlerinin alınmasının, personel ve ziyaretçi giriş çıkışının belli bir düzene bağlanmasının zorunlu olduğu açıktır. Olayda, silahlı ve kimliği saptanamayan bir kişinin, idari müdür yardımcısının odasının önüne kadar gelmesi, odaya girerek tabanca ile ateş etmesi ve sonra da tesisten çıkıp gitmesi ise, Etibank Genel Müdürlüğü Fosfat Tesislerine giriş

ve çıkışın gerekli güvenlik önlemlerinin alınmadığını, tesislere giriş ve çıkışın belli bir düzen içinde olmadığını ve hizmetin kusurlu yürütüldüğünü göstermektedir.

Ayrıca, Mazıdağı Fosfat Tesisleri İdari Müdür Yardımcısı Şevki Ertuğrul Cankat'ın öldürülmesinden yedi ay kadar önce 24.1979 tarihinde, görevi gereği, ilişkide bulunduğu sendika temsilcileri ile uyuşmazlığa düştüğü, mahkemelik olduğu, bu nedenle can güvenliğinin kalmadığı gerekçesiyle, Etibak Genel Müdürlüğüne iletmek üzere Mazıdağı Fosfat Tesisleri Müdürlüğüne dilekçe vererek, başka bir yere naklini istemiş olmasına rağmen, bu başvuru üzerine hiçbir işlem yapılmadığı da dava dosyasındaki belgelerin incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Bu durumda, Mazıdağı Fosfat Tesislerine giriş ve çıkışta gerekli güvenlik önlemleri alınmadığı anlaşılan, can güvenliğinin kalmadığını bildiren davacıların murisi ve yakını Şevki Ertuğrul Cankat'ın naklen tayini konusunda gerekli işlemleri yapmayan davalı Etibank Genel Müdürlüğünün öldürme olayında hizmet kusuru açık olup; davacıların, ölüm olayı nedeniyle uğradıkları zararın davalı Etibank Genel Müdürlüğüne tazmini gerekmektedir.

Ancak, ölüm olayı ile davalı İçişleri Bakanlığınca yürütülen kolluk görevi arasında nedensellik bağı bulunmamaktadır. Dolayısıyla ölüm olayı nedeniyle İçişleri Bakanlığının tazmin sorumluluğundan söz etmeye olanak görülmemektedir.

Zarar miktarına gelince; Mazıdağı Fosfat Tesisleri İdari Müdür Yardımcısı iken öldürülen Şevki Ertuğrul Cankat'ın eşi ve kızı olan davacıların, öldürülen murislerinin desteğinden yoksun kalmaları sonucu uğradıkları maddi zarara karşılık 500.000.— lira tazminat istemeleri üzerine, Dairemizce yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen 13.1.1984 tarihli raporda, ölüm olayı sonucu ölenin eşi davacı Bedriye Cankat'ın 3.157.085.20.— lira; ölenin kızı Burcu Cankat'ın 1.382.046.60.— lira zarara uğradığı saptanmıştır.

Anılan bilirkişi raporunda zarar miktarları, T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğüne davacılar bağlanan dul ve yetim aylıkları ödenen ikramiye tutarları düşülmeden bulunmuştur. Davalı Etibank Genel Müdürlüğü ise, ölüm olayı nedeniyle davacıların uğradıkları zarar miktarları hesaplanırken, T.C. Emekli Sandığına davacılar yapılan ödeme tutarlarının, peşin sermaye değerlerinin zarar miktarından düşülmesi gerektiğini ileri sürmektedir.

Maddi tazminat, idarenin belli bir eylem veya işleminden dolayı kişilerin malvarlığında meydana gelen eksilmeyi önlemeye yöneliktir. İdari eylem veya işlem sonucu zarar gören ilgililerin malvarlığında, aynı idari eylem veya işlem nedeniyle bir artış meydana gelmişse, bu artışın da gözönüne alınması, ortaya çıkan zarar ve yararların denkleştirilmesi suretiyle maddi zarar miktarlarının saptanması gerekir. Ancak böyle bir denkleştirme yapılabilmesi için de, ilgilinin uğradığı zarar gibi, sağladığı yararın da, idarenin tazmin sorumluluğunu doğuran idari eylemi veya işlemin uygun ve normal bir sonucu olması, zararlar yarar arasında uygun nedensellik bağı bulunması zorunludur. Zararı doğuran idari eylem veya işlemin sonucu olarak değil, başka bir nedenle ilgililerin malvarlığında bir artış olmuşsa, meydana gelen bu artışın, maddi zarar miktarından düşülmesi kabul edilemez.

Davacılara, T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğünce dul ve yetim aylığı bağlanması, ikramiye ödenmesi ise, ölüm olayından hizmet kusuru bulunan davalı Etibank Genel Müdürlüğünün tazmin sorumluluğuna doğuran idari eylemin sonucu değil, davacılar murisinin, çalışması nedeniyle ve çalıştığı süreyle sınırlı olarak tamnan sosyal güvenlik hakkının doğal sonucudur. Davacılara sosyal güvenlik kuruluşu olarak ödeme yapan T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğünün, 5434 sayılı Yasaya göre davacılara sosyal güvenlik hakkı tanınırken ölenin çalıştığı kurum sıfatıyla yapılan işlemler dışında, ölüm olayındaki hizmet kusuru nedeniyle Etibank Genel Müdürlüğüne rücu hakkı da bulunmamaktadır.

Her ne kadar 5434 sayılı Yasanın 129 ncu maddesi 1. fıkrasından, herhangi bir sebeple zarara uğramış ve bundan dolayı adi mahlû durumuna düşmüş iştirakçilerin ve bunlardan ölenlerin dul ve yetimlerinin sebep olanlar aleyhine açacakları davaları Emekli Sandığının kovuşturmayaya, bu davalara üçüncü şahıs olarak girmeye, dul ve yetimler tarafından dava açılmamışsa doğrudan dava açmaya yetkili olduğu belirtilmişse de; aynı maddenin ikinci fıkrasında, belirtilen şekilde dava açılıp, dava sonunda tazminat alınırsa, tazminattan kovuşturma için yapılan giderlerle birlikte dul ve yetim aylığı bağlanan hallerde bu aylıkların sadece beş yıllıkının Sandıkça alınacağı, geri kalanın ilgililere ödeneceği hükme bağlanmış, Emekli Sandığına, zararı meydana getiren kişilere karşı rücu hakkı tanınmamıştır.

Bu nedenle, murislerinin çalışması nedeniyle sosyal güvenlik hakkı tanınarak T.C. Emekli Sandığına yapılan ve ölüm olayında davalı Etibank Genel Müdürlüğünce hizmetin kusurlu işletilmesi üzerine, sağlanan bir yarar niteliği taşımayan ödemelerin, davacıların öldürülen murislerinin desteğinden yoksun kalmak suretiyle uğradıkları zarardan düşülmesi suretiyle maddi tazminatın hesap edilmesine olanak görülmemektedir.

Bu durumda, yukarıda anılan bilirkişi raporunda belirtildiği gibi, murislerinin ölümü nedeniyle Bedriye Cankat'ın 3.157.085.20 Lira ve Burcu Cankat'ın 1.382.046.60.— lira tazmini gereken maddi zararı bulunmaktadır. Fakat davacıların, dava dilekçelerinde toplam 500.000.— lira maddi tazminat isteminde bulunmaları ve istemden fazlasına hükmetmeye de olanak bulunmaması nedeniyle, istemleri kadar tazminatın, murislerinin öldürülmesi olayında hizmet kusuru bulunan Etibank Genel Müdürlüğünce adı geçen davacılara ödenmesi gerekmektedir.

Öte yandan, malvarlığındaki eksilmeyi gidermeye yönelik bir tazmin aracı olmayan manevi tazminat, idarenin işlem veya eylemlerinden kaynaklanan zarar nedeniyle duyulan elem ve ızdırabı belirlemek ve karşılığında hiçbir şekilde parayla giderilmeyecek olan bu elem ve ızdırabı kısmen de olsa hafifletmek amacını taşımaktadır. Böyle olunca, yakınlarının ölümü nedeniyle ve idarenin tazmin sorumluluğu doğduğu iddiasıyla manevi tazminat isteminde bulunanların, ölenle çok yakın kan ya da sıhri hısımlarına ölenin mirasından yararlanabilme koşullarını taşımalarına gerek bulunmamaktadır.

Belirtilen durum karşısında, öldürülen Şevki Ertuğrul Cankat'ın annesi, eşi ve kızı olan davacılar yanında, ölüm olayı nedeniyle üzüntü duymadıklarını ileri sürmeye olanak bulunmayan kardeşleri olan davacılara da manevi tazminat verilmesi gerekmektedir.

Kurulumuzca ölüm olayı nedeniyle duydukları acı ve üzüntünün kısmen de olsa karşılanması amacıyla ölenin annesi, eşi ve kızı olan davacılar Hayriye Cankat, Bedriye Cankat ve Burcu Cankat'a istemleri gibi takdiren 100.000'er lira, ölenin kardeşleri olan davacılar Sami Gürol Cankat, Sadi Gürol Cankat'a ise takdiren 50.000'er lira manevi tazminat verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, davacıların muris ve yakını Şevki Ertuğrul Cankat'ın görevi başında öldürülmesi nedeniyle uğranılan maddi ve manevi zararlarının tazmini isteminin redine ilişkin davalı Etibank Genel Müdürlüğü işleminin iptaline, murislerinin ölümü nedeniyle uğradıkları maddi zarara karşılık istemleri gibi 500.000 lira maddi tazminatın ölüm olayında hizmet kusuru olan Etibank Genel Müdürlüğünden alınıp davacılarından Bedriye Cankat ve Burcu Cankat'a verilmesine, 100.000'er liradan toplam 300.000.— lira manevi tazminatın Etibank Genel Müdürlüğünden alınıp davacılarından Hayriye Cankat, Bedriye Cankat ve Burcu Cankat'a verilmesine, 50.000.—'er liradan toplam 100.000 lira manevi tazminatın ise Etibank Genel Müdürlüğünden alınıp davacılarından Sadi Gürol Cankat ile Sadi Gürol Cankat'a verilmesine bu davacıların fazlaya ilişkin manevi tazminat isteminin reddine, davacıların davalı İçişleri Bakanlığına yönelik tazminat istemine ilişkin davanın da reddine, hükmedilen miktar üzerinden hesap edilen 27.000 lira harçtan peşin olarak yatırılan 7500 lira harcın düşülmesiyle arta kalan 19.500 lira harcın davacılara tamamlattırılmasına, hükmedilen miktar üzerinden davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre hesap edilen 50.000 lira avukatlık ücretinin ve aşağıda ayrıntıları yazılı 34.000 lira yargılama giderinden davanın haklılığı oranında hesaplanan 30600 liranın Etibank Genel Müdürlüğünden alınıp davacılara verilmesine, sadece davacıların manevi tazminat istemleri kısmen reddedilmiş olduğundan davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin 11 nci maddesine göre 3000 lira maktu avukatlık ücretinin davacılarından alınıp, davalı Etibank Genel Müdürlüğüne verilmesine, karar düzeltme istemi kabul edildiğinden, 1000 lira karar düzeltme harcının istek halinde davacılarla iadesine 28.3.1984 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

AYRIŞIK OY

X — 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının 54 üncü maddesine uygun bulunmayan karar düzeltme isteminin reddi gerektiği görüşüyle karara karşıyım.

XX — Davacıların manevi tazminat isteklerinde indirim yapılmasına gerek olmadığı oyuyla karara karşıyım.

T. C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire

Esas No : 1982/2553
Karar No : 1984/198

Özeti : Davacı kulüp tarafından 1978 - 1979 sezonunda transfer edilen, sözleşmeleri sona erdiği gibi, lisansları vize edilmeyen ve sözleşme dönemine ait yerine getirilmemiş vebeleri bulunmadığı anlaşılan iki Yugoslav futbolcuya ait bonservis ve sertifikaların, Futbol Federasyonunca Yugoslav Futbol Federasyonuna iadesi nedeniyle davacı kulübün zarara uğradığının kabul edilemeyeceği Hk.

Davacı : Galatasaray Spor Kulübü
Vekili : Av. Yıldırım Baysal
Davalı : Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü
Vekilberi : Av. Rahmi Mağat, Av. Kemal Kaya

Davanın Özeti : Müvekkili kulüp tarafından 1978-1979 sezonunda transfer edilen iki Yugoslav futbolcuya ait bonservis ve sertifikaların, sporcu Lisans Yönetmeliğinde yapılan değişiklik sonucu yabancı uyruklu sporculara lisans verilememesi, yabancı uyruklu futbolcu oynatılmaması sebebiyle Futbol Federasyonunca iade edildiği, oysa Federasyonun böyle bir yetkisi olmadığı, yönetmelik değişikliği üzerine yabancı uyruklu futbolcularla müvekkili kulüp arasındaki hukuki ilişkinin sona erdiğinden söz edilemeyeceği resmi yarışmalarda oynatamasa bile müvekkili kulübün Yugoslav futbolcularla yaptığı sözleşmeyi yenileme ve bu futbolcuları yabancı ülkedeki bir kulübe transfer etme hakkının bulunduğu, müvekkili kulübün muvafakatı alınmadan yabancı futbolculara ait bonservislerin iade edilemeyeceği, Futbol Federasyonunun yapılan başvuru ve uyarılara rağmen yok hükmünde sayılması gereken işlemiyle müvekkili kulübün iki Yugoslav futbolcu üzerindeki haklarını ortadan kaldırdığı, federasyonun ağır hizmet kusuru nedeniyle transfer görüşmeleri yapılan iki Yugoslav futbolcuyu yurt dışındaki kulüplere transfer edemeyen müvekkili kulübün 5.000.000 TL. zarara uğradığı ileri sürülerek, uğranıldığı iddia olunan bu zararın davalı idareden tazminine karar verilmesi istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Sporcu Lisans Yönetmeliğinin 5 inci maddesinde yapılan değişiklikle Türkiye'de tüm spor dallarında amatör ve profesyonel resmi yarışmalar için yabancı uyruklu sporculara lisans verilemeyeceğinin, daha önce yabancı sporculara verilen lisansların vize edilemeyeceğinin hükme bağlandığı, bu hükmün yabancı futbolcularla ilgili Profesyonel Futbol Yönetmeliğinin 49 uncu maddesini bu maddeye ilişkin diğer maddeleri işleme hale getirdiği, davacı kulübün, lisansları vize edilemeyen yabancı uyruklu futbolcuların sözleşmelerini yenileme veya bu futbolcuları transfer listesine koyma hakkı olmadığı, 1978-1979 Türkiye Ligleri statüsünde yabancı uyruklu futbolcuların müktesep hak teşkil etmemek kaydıyla oynatılabileceğinin açıklıkla belirtildiği, lisansları vize edilemeyen Yugos-

lav uyruklu iki futbolcuya ait bonservis ve sertifikaların Uluslararası kurallar gereği Yugoslav Federasyonuna iade edildiği, iade işlemi mevzuata uygun olup, davacı kulübün ihlâl edilmiş bir hakkı bulunmadığı ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

D. Tetkik Hakimi : Mehmet Ünlüçay

D. Savcısı Nihat Özelçi'nin Düşüncesi : Dava, Galatasaray Kulübü'nün sözleşme ile transfer edip 1979-1980 futbol döneminde de kendi lisanslı profesyonel futbolcuları işlemine tabi tuttuğu 2 yabancı uyruklu sporcunun bonservislerini, Sporcu Lisans Yönetmeliğinin 5. maddesinde yapılan değişikliğe dayanarak Yugoslav Futbol Federasyonuna iade etmek suretiyle Davalı Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün adı geçen kulübe verdiği 5.000.000 lira zararın tazmini istemiyle açılmış bulunmaktadır.

Herhangi bir iptal davasına konu yapılmayan Spor Lisans Yönetmeliğinin değişik 5. maddesinin, «Türkiye'de tüm spor dallarında yapılan amatör ve profesyonel resmi yarışmalar için yabancı uyruklu sporculara lisans verilmez. Genel Müdürlükçe yabancı uyruklu sporculara daha önce verilmiş olan lisanslar vize edilmez ve yenilenmez. Sporcu Lisans Yönetmeliğindeki bu maddeye aykırı hükümler yürürlükten kaldırılmıştır. İlgili Federasyonlar yukarıdaki hükümlere uygun olarak ilgili yönetmeliklerinde gerekli değişiklikleri yaparlar» yolundaki açık hükmü karşısında tesis olunan işlemde usul ve yasalara ters düşen bir husus olmadığından, hukuki dayanaktan yoksun bulunan tazminat isteminin reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü :

Sporcu Lisans Yönetmeliğinin 5 inci maddesinde yapılan değişiklikle tüm spor dallarındaki amatör ve profesyonel müsabakalar için yabancı uyruklu sporculara lisans verilemeyeceği, daha önce verilen lisansların vize edilmeyeceği kuralının yürürlüğe girmesi üzerine Futbol Federasyonu, davacı kulüp tarafından 1978 - 1979 sezonunda transfer edilen lisansları vize edilemeyen iki Yugoslav futbolcuya ait bonservis ve sertifikaları ilişiksiz olarak Yugoslav Futbol Federasyonuna göndermiştir.

Davacı kulüp, davanın özeti bölümünde belirtilen iddialarla Futbol Federasyonu işlemini yok hükmünde sayılması gerektiğini, bu işlem nedeniyle iki yabancı uy-

ruklu futbolcu üzerinde profesyonel Futbol Yönetmeliğinden doğan haklarını kullanamadığını, transfer görüşmeleri yaptığı iki futbolcuyu yurt dışındaki kulüplere transfer edemediğini, idarenin ağır hizmet kusuru sonucu 5.000.000 TL zarara uğradığını ileri sürerek 5.000.000 TL tazminatın davalı idareden tahsili isteminde bulunmaktadır.

Profesyonel Futbol Yönetmeliğinin 49 uncu maddesinde, Futbol Federasyonuna Türkiye'ye yabancı uyruklu futbolcu getirilmesini durdurma konusunda yetki verilmiştir. Futbol Federasyonu da, yönetmelikle verilen bu yetkiye dayanarak 28.7.1978 tarih, 16360 sayılı Resmi Gazetede yayınladığı 1978 - 1979 Türkiye Ligleri Statüsünde konuyu düzenlemiş; yabancı uyruklu futbolcuların, 1978 - 1979 sezonunda, müktesep hak teşkil etmemek şartıyla oynatabileceğini, gelecek sezon için yabancı uyruklu futbolcuların durumlarının ayrıca saptanacağını belirtmiştir.

Böylece, 1978 - 1979 Türkiye Ligleri Statüsüyle, 1978 - 1979 sezonunda Türkiye Liglerinde oynayan yabancı uyruklu profesyonel futbolcu ve ilgili kulüp arasında sınırlı, her iki taraf için de müktesep hak doğurmayacak nitelikte bir hukuki ilişki kurulmaktadır. Söz konusu hukuki ilişkinin devam edip etmeyeceği konusunun da, profesyonel futbol yönetmeliğine göre değil, yönetmeliğin verdiği yetki doğrultusunda idarece saptanacağı öngörülmektedir.

Nitekim 1979 yılında Sporcu Lisans Yönetmeliğinin 5 inci maddesi değiştirilerek, «Türkiye'de tüm spor dallarında yapılan amatör ve profesyonel resmi yarışmalar için yabancı uyruklu sporculara lisans verilmez. Genel Müdürlükçe yabancı uyruklu sporculara daha önce verilmiş olan lisanslar vize edilmez ve yenilenmez. Sporcu Lisans Yönetmeliğindeki bu maddeye aykırı hükümler yürürlükten kaldırılmıştır. İlgili federasyonlar yukarıdaki hükümlere uygun olarak ilgili yönetmeliklerinde gerekli değişiklikleri yaparlar» hükmüne yer verilmiş; bu şekilde yabancı uyruklu futbolcuların lisanslarının vize edilmemesi Türkiye liglerinde yabancı futbolcu oynatılmaması kuralı konmuştur.

Bu durumda, yukarıda sözü edilen 1978 - 1979 Türkiye Ligleri Statüsüyle yabancı uyruklu futbolcu ve futbol kulübü arasında müktesep hak teşkil etmemek şartıyla kurulan hukuki ilişkinin, sözleşmesi sona eren yabancı uyruklu futbolcunun yönetmelik değişikliği nedeniyle lisansının vize edilmemesi karşısında, profesyonel futbol yönetmeliği hükümlerine göre sürdürülemediği açık bulunmaktadır. Zira profesyonel Futbol Yönetmeliğine göre, ancak lisanslı bir futbolcuyla sözleşme yapılması ve lisanslı bir futbolcunun transferi mümkün olduğundan, kendisini transfer eden kulüple futbolculuk ilişkisi kalmayan yabancı uyruklu bir futbolcunun sözleşmesini yenilenmesi veya transfer edilmesi olanaksız görülmektedir.

Bu itibarla, davacı kulüp tarafından 1978 - 1979 sezonunda transfer edilen, sözleşmeleri sona erdiği gibi, lisansları vize edilmeyen ve sözleşme dönemine ait yerine getirilmemiş vecibeleri bulunmadığı anlaşılan iki Yugoslav futbolcuya ait bonservis ve sertifikaların uluslararası, kurallar gereği Futbol Federasyonunca Yugoslav Futbol Federasyonuna iadesinde isabetsizlik bulunmamaktadır. Futbol Federasyonunun mevzuata uygun biçimde tesis ettiği bu işlem nedeniyle de, Yugoslav uyruklu futbolcuların sözleşmelerini yenileme ve bu futbolcuları trans-

fer etme hakkı olmayan davacı kulübün bir zarara uğradığını kabule olanak görülmemektedir.

Açıklanan nedenlerle, hukuki dayanaktan yoksun davanın reddine, peşin yatırılan 37.500 TL. harçtan 500 TL. nisbi ilân harcının mahsubu ile arta kalan 37.000 TL. harcm davacıya iadesine, davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre reddedilen miktar üzerinden hesap edilen 134.000 TL. avukatlık ücretinin davacıdan alınıp davalı idareye verilmesine 8.2.1984 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

AYRIŞIK OY

Anlaşmazlık konusu yabancı futbolculara ait bonservislerin iadesi işlemi, Profesyonel Futbol Yönetmeliğinin yabancı futbolculara ilişkin 49 uncu maddesi ile futbolcu transferi konusunu düzenleyen maddelerinde yer alan kurallara aykırı bulunduğundan, davacı kulübün bu işlem sebebiyle uğradığı zararın karşılanması gerekeceği oyu ile karara karşıyım.

— 0 —

YARGILAMA USULÜ

T. C.

DANIŞTAY

Onuncu Daire

Elsas No : 1982/4392

Karar No : 1984/707

Özeti : 2/3 hissesi üzerinde mukata veya icare kaydı bulunan bir vakıf taşınmazının diğer 1/3 hissesine malik olan kişinin, 2/3 hissenin mutasarrıfı olarak kabul edilmesine olanak bulunmadığından bu hisse hakkında idarece verilen mahlül kararının iptalinde menfaati olmayıp davanın ehliyet yönünden reddi Hk.

Davacılar : 1. Nazmiye Sürüpekici,
2. Ali Sürüpekici
Vekilleri : Av. Aydil Kurtkaya
Davalı : T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. Bakiye Çiçek

Davanın Özeti : Davacıların 1/3 hissesine mâlik oldukları icareteynli vakıf malın diğer 2/3 hissesi hakkında davalı idarece bu hissenin vakfı adına tescili amacıyla alınan 17.9.1980 gün ve 151 sayılı mahlül kararının; işlemin dayanağı olan

muhtarlık ilmuhaberinin gerçekleri yansıtmadığı gibi yeterli ve inandırıcı da olmadığı, Vakıflar Kanunu ile 4745 sayılı Kanun ve Türk Medeni Kanunu'nun 639 ncu maddesi karşısında bu yasalardaki süreler gözönüne alındığında mülkiyeti mutasarrıfına geçmiş olan bu hisse için bu sürelerden çok sonra alınan dava konusu kararın hukuki geçerliliği bulunmadığı ileri sürülerek iptali istenmektedir.

Savunmanın Özeti : İcareteynli vakıf aslının 2/3 hissesinin mutasarrıfının varissiz ölümü nedeniyle vakfı adına tescili gerektiği, bu tür vakıf mallarını kazandırıcı zamanaşımı yoluyla iktisabının Yargıtay tevhibi içtihat kararı uyarınca mümkün olmaması karşısında davacıların bu davayı açma ehliyetlerinin bulunmadığı belirtilerek davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

D. Tetkik Hakimi : K. Fikret Çelik

D. Savcısı Selahattin Çelik'in Düşüncesi : Dava, Fatih, Canbaziye mahallesi Yedi Şehitler Sokağında bulunan tapunun 1340 ada, 32 parsel sayılı ve Haremeyn Muhtereseya Vakfından icareli taşınmazın 2/3 hissesi Mehmet oğlu Hasan Tahsin adına kayıtlı iken Medeni Kanunun neşrinden evvel varissiz öldüğünün mahallesi muhtarlığınca düzenlenen 5.6.1980 günlü ilmühaberden anlaşıldığı gerekçesiyle söz konusu taşınmazın vakfı adına tescili hakkında İstanbul Vakıflar Baş Müdürlüğünce verilen 17.9.1980 günlü ve 428/33482 sayılı mahlül kararının iptali istemiy-le açılmıştır.

Davalı idarece ileri sürülen ehliyet def'i varit görülmemiştir.

2762 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 26 nci maddesinde, bu kanunun yayımından sonra vakıf malların muhataaya ve icareteyne bağlanamayacağı hükmü yer almış olup, kanunun 27 nci maddesinde de kanunun yürürlük tarihinden önce mevcut mukataalı veya icareteynli taşınmazların mülkiyetinin ise icare veya mukataaların yirmi misli bir taviz karşılığında mutasarrıfına geçireceği ve 29 ncu maddesi ile de kanunun yürürlük tarihinden itibaren taviz vermek yoluyla icareteyn veya mukaata kayıtları terkin edilmemiş olan taşınmazların mülkiyetinin 10 yıl sonunda kendiliğinden mutasarrıfına geçeceği hükümleri getirilmiştir.

Yukarıda sözü edilen 10 yıllık süre 2755 sayılı Yasa ile bir 10 yıl daha uzatılmış ve 13.12.1955 tarihinde de bu süre dolmuştur. Bu sürenin dolmasından önce varis bırakmadan ölen veya gaipliklerine karar verilen mutasarrıfların elindeki vakıf taşınmazlarının taviz bedelinin ödenerek mukaata ve icareteyn kayıtlarının terkin edildiği ve vakıfla ilgisinin kesildiği kanıtlanmadıkça taşınmazın mahlülen vakfına kalması gerekmektedir.

Dava dosyasından, Fatih, Canbaziye Mahallesi Yedi Şehitler Sokağında Haremeyn Muhtereseyn vakfından icareli bulunan taşınmazın 1/3 nün malikleri olan davacıların uyuşmazlık konusu taşınmazın tamamına 30 yılı aşkın süredir malik sıfatı ile zilyed olduklarından 2/3 hissesinin medeni kanunun 639/2 maddesi gereğince adlarına tescili için hazineyi hasım göstererek açtıkları davada taşınmazın Harameyn Muhteremeyn Vakfından icareli olduğunun anlaşılması üzerine durunun vakıflara ihbar edildiği ve bunun üzerine mahalle muhtarlığından alınan ilmühabere dayanılarak mahluliyet kararı alındığı anlaşılmıştır.

Davacı, uyuşmazlık konusu taşınmazı zamanaşımı yoluyla iktisap ettiğini ileri sürmekte ise de, 4.3.1959 gün ve 1959/2 Esas 1959/19 sayılı Yargıtay Tevhidi İçti-had kararı uyarınca, belli bir vakfın icareteynli malı olduğu tapu sicilinden anla-şılan taşınmaz hakkında fevkalade iktisabi mururu zaman hükmü uygulanamıya-cağından bu yoldaki iddiasına itibar edilemeyeceği, kaldı ki bu adli yargıda tescil davası sırasında ileri sürülmesi gereken bir husustur.

Bu duruma göre, uyuşmazlık konusu vakıf taşınmazının mutasarrıfının mi-rascı bırakmadan öldüğünün taraflar arasında ihtilafsız olduğu gibi davalı idare-ce dava konusu işleme esas alınan araştırma sonucu Fatih Cambaziye Mahallesi Muhtarlığınca düzenlenen ilmuhaber uyuşmazlık konusu taşınmazın 2/3 ne sahip Hasan Tahsin'in 13.12.1955 tarihinden ve Medeni Kanununun neşrinden evvel öldü-ğünü kanıtlayıcı nitelikte görüldüğünden ve davacı tarafından da aksini kanıtlayıcı belge de ibraz edilmediğinden sözkonusu taşınmazın mahlülen vakfı adına tescili hakkında verilen mahlül kararında bir isabetsizlik görülmemiştir.

Bu nedenlerle davanın reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince duruşma için taraflara bildirilmiş olan 3.4.1984 Salı günü davacılar ve vekillerinin gelmediği, davalı idareyi temsilen Av. Rukiye Çiçek'in geldiği, Danıştay Savcısının hazır olduğu görülmekle açık du-ruşmaya başlandı. Gelen tarafa usulüne uygun olarak söz verilerek dinlendikten, Danıştay Savcısının düşüncesi alındıktan sonra duruşmaya son verilerek dava dosyası incelendi, işin gereği düşünüldü :

Dava, 1/3 hissesinin vakıf icareteyn kaydı terkin edilerek davacıların mülki-yetine geçen İstanbul Fatih Canbaziye Mahallesi, Yedi Şehitler Sokağı 1340 ada 32 parsel sayılı taşınmazın arda kalan 2/3 hissesinin davalı idarece vakfı olan Hare-meyn Mukteremeyn Vakfı adına tescili amacıyla alınan 17.9.1980 tarih ve 151 sayılı mahlül kararının iptali istemiyle açılmış bulunmaktadır.

2762 sayılı Yasanın 26 ncı maddesi yasanın yayımından sonra vakıf malların mukataaya ve icareteyne bağlanamayacağını hükme bağlamış, 27 nci maddesinde de yasanın yayımından önce mevcut bu tür vakıf taşınmaz malların mülkiyetinin icare ve mukataaların yirmi misli bir taviz karşılığında mutasarrıfına geçirileceği belirtilmiştir. Belirtilen yasanın 29 ncu maddesinde ise yasanın yayımından itiba-ren bu şekilde mukataa ve icareteyn kaydı terhin edilmemiş taşınmazların mülki-yetinin 10 yıl sonunda kendiliğinden mutasarrıfına geçeceği hükme bağlanmıştır. Bahsedilen 10 yıllık süre 4745 sayılı Yasa ile 10 yıl daha uzatılmış ve bu süre 13.12.1955 tarihinde dolmuş bulunmaktadır.

Görüldüğü üzere yasa koyucu bu tür vakıf taşınmazları mülkiyetinin taviz bedeli ödenmek veya ipotek karşılığı kendiliğinden ancak mutasarrıfına geçebileceğini öngörmüş bulunmaktadır. Yasada söz konusu edilen mutasarrıfın ise tapuda adına mukataa veya icare kaydı bulunan kişi veya varisleri olduğu açıktır. Bunların dışında, davacıların olduğu gibi taşınmazı mâlik sıfatıyla zilyedliğinde bulunduran şahısların yasada öngörülen mutasarrıf olarak kabul edilmelerine olanak bulunmamaktadır. Nitekim 4.3.1959 tarih ve E: 1959/2, K: 1959/19 sayılı Yargıtay Tevhidi İçtihad kararında bir vakfın icareteynli malı olduğu tapu sicilinden anlaşılan bir taşınmaz hakkında kazandırıcı zaman aşımı hükümlerinin uygulanamayacağına öngörülmüş olması bu sonucu desteklemektedir.

Bu itibarla 2762 ve 4745 sayılı Yasalarda belirtilen toplam 20 yıllık sürenin dolmasından önce varis bırakmadan ölen veya gaipliklerine karar alınan icareteynli vakıf malı mutasarrıflar adına kayıtlı taşınmazların bu kişiler veya sonradan ortaya çıkan vârisleri tarafından taviz bedeli ödenerek mukataa veya icareteyn kayıtlarının terkin edildiği ve bu şekilde taşınmazların vakıfla ilişkisinin kesildiği kanıtlanmadıkça taşınmazın mahlûlen vakfına kalması gerekmektedir.

Bu durum karşısında yukarıda yeri belirtilen taşınmazın 1/3 hissesinin mâlikleri olup geriye kalan 2/3 hisse için davalı idarece alınan mahlûl kararının iptalini isteyen davacılar bu 2/3 hisse üzerinde 2762 sayılı Yasa hükümleri anlamında bir mutasarrıflık sıfatlarının bulunmaması nedeniyle dava konusu mahlûl kararının hukuka uygunluğu veya aykırılığının tesbitinde aktüel ve kişisel herhangi bir menfaatleri bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, davanın ehliyet yönünden reddine, davanın açıldığı tarihte yürürlükteki tarifeye göre hesaplanan 5.000.— lira vekalet ücretinin davacılarından alınarak davalı idareye verilmesine 3.4.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.

DANIŞTAY

Onuncu Daire

Esas No : 1983/1392

Karar No : 1984/501

Özeti : Memurun Muhakematı Hakkında Kanuna göre alınmış kararların iptali istemiyle idari yargı yerinde açılan davanın görev yönünden reddi üzerine, 2577 sayılı Yasanın 15 nci maddesi 1-a bendi hükmünün uygulanamayacağı, dava dosyasının Memurun Muhakematı Hakkındaki Kanunda itirazları incelemeye yetkili olduğu belirtilen mercilere gönderilemeyeceği Hk.

Temyiz Eden (Davacı) : Ali Erbaş

Karşı Taraf (Davalı) : Artvin Valiliği

İstemin Özeti : Davacı, T.C.K. nun 339 uncu maddesine ilişkin suçtan ötürü, anılan madde uyarınca lüzumu muhakemesine ilişkin Artvin İl İdare Kurulu kararının iptali istemiyle açılan davanın görev yönünden reddi yolunda Erzurum İdare Mahkemesince verilen 14.12.1982 tarih, K. 1982/12 sayılı kararın; açılan davanın görev yönünden reddi üzerine dava dosyasının 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının 15 nci maddesi 1/a bendine göre görevli veya yetkili mahkemeye gönderilmesi gerekirken, Erzurum İdare Mahkemesinin görev yönünden reddettiği davaya ait dosyayı, davanın çözümünde görevli gördüğü Danıştay'a gönderilmesine karar vermediği, bu nedenle kararın 2577 sayılı Yasaya aykırı olduğu iddialarıyla bozulmasını istemektedir.

Savunmanın Özeti : İleri sürülen sebeplerin yerinde olmadığı iddiasıyla temyiz isteminin reddi savunulmaktadır.

D. Tetkik Hakimi : Mehmet Ünlüçay

D. Savcısı Ülkümen Osmanağaoglu'nun Düşüncesi : İleri sürülen iddialar, hukuka ve usul hükümlerine uygun gerekçeye dayalı İdare Mahkemesi kararının bozulmasını sağlayacak nitelikte görülmediğinden temyiz isteğinin reddiyle kararın onanması gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü:

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının İdari dava türlerini sayan 2 nci maddesi hükmü karşısında, Memurin Muhakematı Hakkında Kanuna göre verilen kararların idari yargıda dava konusu edilip, yargı denetimine tâbi tutulmalarına olanak bulunmamaktadır. Memurin Muhakematı Hakkında Kanuna göre verilen kararlara karşı ancak aynı kanunda belirtilen şekilde belli mercilere itiraz edilebilir.

Bu durumda Memurin Muhakematı Hakkında Kanuna göre alınmış bir kararın iptali istemine yönelik davanın, söz konusu kararların idari yargıda dava konusu edilmemesi nedeniyle, görev yönünden reddi gerekmektedir. Fakat bu şekilde verilen görev ret kararı üzerine, uyuşmazlık idari yargının görev alanına girmediği için, dava dosyasının, 2577 sayılı Yasanın 15/1 — a bendine göre herhangi bir idari yargı yerine veya Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanunda belirtilen bu yasaya göre alınmış kararlara karşı yapılacak itirazları incelemeye yetkili mercilere gönderilmesine olanak bulunmadığı açıktır. Zira 2577 sayılı Yasanın 15 nci maddesi 1 — a bendi hükmü, sadece idari yargının görevli olduğu bir konuda, görevli veya yetkili olmayan mahkemeye açılan davanın görev ve yetki yönünden reddi halinde, dava dosyasının görevli veya yetkili mahkemeye gönderilmesine olanak tanımıştır.

Bu itibarla, Artvin İl İdare Kurulunun Memurin Muhakematı Hakkında Kanuna dayanarak davacı için verdiği lüzumu muhakeme kararının iptali istemine ilişkin davanın Erzurum İdare Mahkemesince görev yönünden reddinde, dava dosyasının, dava konusu karara karşı yapılacak itirazı incelemeye yetkili merci olan Danıştay İkinci Dairesine gönderilmemesinde isabetsizlik bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenle, bozulması istenilen karar, usul ve yasaya uygun olup, dilekçede ileri sürülen temyiz sebepleri 2577 sayılı Yasanın 49 uncu maddesine göre kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediğinden, temyiz isteminin reddi ile bozulması istenen kararın onanmasına 7.3.1984 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire

Esas No : 1982/2652

Karar No : 1984/561

Özeti : Davacı şirketin, tazminini istediği zarara neden olarak gösterdiği eşya yüklü TIR aracının gümrükte bekletilmesi olayının, idari eylemden değil davalı idarece gümrük mevzuatı dayanak alınarak yapılan denetim ve gümrükten geçiş işlemlerinden doğduğu, anılan işlemlerin tebliğ ve icra edildiği tarihten itibaren 521 sayılı Yasanın 71 nci maddesinde belirtilen süre içinde açılmayan davada süre aşımı bulunduğu Hk.

Davacı : Almantrans Schwertransport
Vekilleri : Av. Bülent Devran, Av. Cahit Devran, Av. İbrahim Can
Davalılar : 1 — Maliye ve Gümrük Bakanlığı
2 — Trakya Gümrükleri Başmüdürlüğü

Davanın Özeti : Müvekkili şirketce bir Avusturya şirketinden kiralanmış olan ve yurt dışından İstanbul'a mal taşıyan TIR kamyonunun 13.12.1978 tarihinde Kapıkule'den Türkiye'ye girdikten sonra haksız yere 26.12.1978 gecesine kadar gümrükte bekletildiği, gümrük mevzuatı ve TIR sözleşmesine aykırı olarak TIR kamyonunun alıkonulması sonucu müvekkili şirketin 497.503.47.— TL zarara uğradığı ileri sürülerek, bu zararın, olayda yasal dayanaktan yoksun ve keyfi davrandığı iddia olunan davalı idarece tazminine karar verilmesi istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Müvekkili şirketin yurt dışından İstanbul'a mal taşıdığı TIR Kamyonunun 13.12.1978 tarihinde Kapıkule Gümrük Müdürlüğüne geldiği, TIR kamyonunda eşyanın önce sondaj usulü ile muayeneye tâbi tutulduğu muayene sonucu TIR karnesinde bazı eksiklikler bulunması nedeniyle bu eksikliklerin tamamlanmasının istenildiği, bu eksiklikler tamamlandıktan sonra aracın İstanbul Giriş Müdürlüğüne sevk edildiği, yapılan işlemlerin mevzuat gereği olduğu, bu işlemler sonucu aracın zorunlu olarak 14 gün süreyle gümrükte kalmadığı olayda idarenin kusuru olmadığı ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

D. Tetkik Hâkimi : Mehmet Ünlüçay

Danıştay Savcısı Yılmaz Taşdelen'in Düşüncesi : Dava, davacının uluslararası nakliyatı kullandığı TIR aracının, 13.12.1978 günü Kapıkuleden Türkiye'ye girdikten sonra 26.12.1978 gecesine kadar gümrük müdürlüğüne bekletilmesinden doğduğu ileri sürülen zararın tazmini istemiyle açılmıştır.

Uyuşmazlık konusu olayda, Kapıkule gümrüğüne gelen taşıttaki eşyanın ilgililerce denetlenmesi 1615 sayılı Gümrük Kanununun 2. maddesi hükümlerini uyarınca-
candır.

Öte yandan 6/6228 sayılı kararla 24.5.1966 tarihinde yürürlüğe giren TIR sözleşmesi uyarınca, taraflar kendi milli mevzuatı esas kalmak kaydıyla bu ülkelere uyacağını taahhüt etmiş bulunmaktadır.

Davacıya ait TIR karnesindeki eksiklik nedeniyle faturaların istenilerek gerekli muayenenin yapılması mevzuat gereği olup, bu işlemler nedeniyle vasıtanın makul bir süre için alıkonulmasında hukuka aykırılık bulunmamakta ise de; 14 günlük bekletme süresinin tamamını makul bir süre olarak kabule olanak bulunmadığından, bekletilme nedeniyle doğan zararın bir haftaya ilişkin bulunan kısmının tazminine karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü :

Davacı şirketin bir Avusturya Şirketinden kiralayıp, yurt dışından İstanbul'a eşya taşıdığı TIR Kamyonu, 13.12.1978 tarihinde Kapıkule'den Türkiye'ye girdikten sonra, Kapıkule gümrük idaresince sondaj usulü ile muayeneye tâbi tutulmuş; gümrük idaresince, denetim sonucu TIR karnesinde bazı eksiklikler saptandığı ileri sürülerek taşınan eşyanın faturaları istenmiş ve TIR Kamyonuna gümrükten geçiş izni verilmemiştir. Taşınan eşyanın faturaları gelince, denetim işlemlerini yapan gümrük idaresi, 26.12.1978 gecesi eşya yüklü TIR Kamyonuna gümrükten geçiş izni vermiştir. Böylece gümrük idaresince, söz konusu eşya yüklü TIR Kamyonu gümrükte 14 gün süreyle bekletilmiştir.

Davacı şirket, yurt dışından İstanbul'a eşya taşıyan TIR Kamyonunun gümrük idaresince gümrük mevzuatına ve TIR sözleşmesine aykırı olarak 14 gün süreyle bekletildiğini, olayda idarenin keyfi ve kusurlu davrandığını ileri sürerek, eşya yüklü aracın gümrükte bekletilmesi sonucu uğradığını iddia ettiği 497.503.47 TL zararın davalı idarece tazminine karar verilmesini istemektedir.

Davacı şirket, dava dilekçesinde, açılan davanın, dava açıldığı tarihte yürürlükte olan 521 sayılı Yasanın 72 nci maddesine dayanan doğrudan doğruya tam yargı davası olduğunu, yani tazminini istediği zararın idari bir eylemden kaynaklandığını ileri sürmektedir. Ancak, davacı şirketin, uğradığı zararın nedeni olarak gösterdiği, eşya yüklü TIR Kamyonunun idarece gümrükte bekletilmesi halini, doğrudan tam yargı davasına konu olabilecek bir idari eylem olarak nitelendirmeye olanak görülmemektedir. Zira 13.12.1978 tarihinde gümrüğe gelen TIR kamyonu, idarenin temelinde idari bir karar veya işlem olmayan idari eylemi nedeniyle değil, gümrük mevzuatı dayanak alınarak gümrük idaresince yapılan denetim ve gümrükten geçiş işlemlerinin geç tamamlanması sonucu 14 gün süreyle gümrükte bekletilmiştir.

Bu itibarla, davacı şirketin uğradığını iddia ettiği zarara neden olarak gösterdiği eşya yüklü TIR Kamyonunun gümrükte bekletilmesi olayının, maddi bir tasarruf niteliğindeki bir idari eylemden kaynaklanmayıp, gümrük mevzuatı dayanak alınarak davalı idarece yapılan denetim ve gümrükten geçiş işlemlerinden doğduğu açık bulunmaktadır. Dolayısıyla davacı şirketin, uğradığını iddia ettiği zararın tazmini istemiyle açtığı davada, davalı idarenin anılan işlemleri nedeniyle açılmış bir tazminat davası niteliğindedir.

Dava açıldığı tarihte yürürlükte olan 521 sayılı Yasanın 67 nci maddesinde, her çeşit işlemlerde, kanunlarda ayrı süre gösterilmesi durumu dışında, Danıştay'da dava açma süresinin 90 gün olduğu belirtilmiştir.

Aynı yasanın 71 inci maddesi ise, «İlgililer, haklarını da ihlâl eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştay'da doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine bu husustaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren doksan gün içinde tam yargı davası açabilirler. Bu halde de ilgililerin yukarıdaki madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır.» hükmünü içermektedir.

Davacı şirketin, tazminini istediği zarara neden olarak gösterdiği eşya yüklü TIR aracının gümrükte bekletilmesi olayına yol açan ve araca gümrükten geçiş izni verilmesi istemiyle tamamlanan gümrük idaresi işlemlerini, bu işlemlerin icra edilmesiyle, idarece söz konusu aracın Kapıkule gümrüğünden geçişine izin verilip, İstanbul Gümrük Müdürlüğüne sevk edildiği 26.12.1978 tarihinde öğrenildiği açık bulunmaktadır.

Bu durumda davacı şirketin, 521 sayılı Yasanın 71 nci maddesine göre, davalı idare işlemlerinin tamamlanıp tebliğ ve icra edildiği tarih olan 26.12.1978 tarihinden itibaren 90 gün içinde uğradığını iddia ettiği zararın tazmini istemiyle dava açması gerekirdi. Davalı ise, dava açma süresini geçirdikten çok sonra 14.5.1980 tarihinde bu davayı açmıştır.

Öte yandan, dava açma süresi geçtikten çok sonra davacı şirketin idareye tazminat istemiyle yaptığı 11.12.1979 tarihli başvurusunun da yeni bir dava açma süresi başlatmayacağı açık bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, süresinde açılmayan davanın süre aşımı yönünden red-dine başvurma ve ilam harcı düşüldükten sonra arta kalan 3690.— TL. harcın istek halinde davacı şirkete iadesine, 14.3.1984 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

T. C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire

Esas No : 1984/24
Karar No : 1984/801

Özeti : Kur farklarına ilişkin uyuşmazlıkların idare mahkemelerince çözümlenmesi gerekeceği Hk.

Temyiz Eden (Davacı) : Akbank T.A.Ş. Mersin Şubesi

Karşı Taraf (Davah) : Liman Vergi Dairesi Müdürlüğü

İsteğin Özeti : Davacı Banka Şubesinde satın alınan dövizli çeklerin süresi içerisinde tahsil edilmemesi nedeniyle doğan kur farkı sonucunda tebliğ edilen ödeme emri üzerine yapılan 10.903.332,74.— lira tutarındaki ödmeden 1.427.762,74.— lirahık kısmının ve bu kısma tekabül eden gecikme zammının iadesi istemiyle açılan dava sonucunda İçel 1. Vergi Mahkemesince verilen 13.10.1983 gün ve E: 1983/92, K: 1983/687 sayılı davanın reddi yolundaki kararın, kur farkının dövizli çeklerin tahsili için tanınan bir aylık sürenin bitim tarihinden itibaren hesaplanması gerektiği öne sürülerek temyizen bozulması istemidir.

Savunmanın Özeti : Bozulması istenilen kararda bir hata bulunmadığı, kararın usul ve hukuka uygun olduğu, bozulmasını gerektirecek bir nedenin de bulunmadığı öne sürülerek istemin reddi gerekeceği savunulmuştur.

D. Tetkik Hâkimi : Nurben Arıkan

D. Savcısı Güngör Demirkan'ın Düşüncesi : 2577 Sayılı Yasanın 46 ncı maddesi uyarınca İdare Mahkemelerinin nihai kararlarına karşı yapılan temyiz isteminde; öne sürülen hususlar, anılan yasanın 49 ncu maddesinin 1. fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymadığından, İdare Mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında, anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir.

Açıklanan nedenle temyiz isteminin reddiyle İçel 1 Nolu Vergi Mahkemesinin 13.10.1983 gün ve 1983/687 sayılı kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince işin gereği düşünüldü :

Davacı Banka şubesinde satın alınan dövizli çeklerin Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki 17 sayılı karara ilişkin Seri 1 No : 2 Usul ve Müşterek hükümlerle ilgili tebliğin 11. maddesinde yer alan 1 aylık süre içerisinde tahsil edilmemesi sonucunda doğan ve ödeme emrine dayanılarak itirazı kayıtlı ödenen 10.903.332,74.— lira tutarındaki kur farkının 1.427.762,74.— lirahık kısmının ve bu kısma tekabül eden gecikme zammının iadesi istemi ile açılan dava da, İçel 1. Vergi Mahkemesinin 13.10.1983 gün ve E: 1983/92, K: 1983/687 sayılı kararı ile davanın reddine karar verilmiş, dava da bu kararın temyizen incelenmesi ve bozulması istemiyle açılmıştır.

2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve görevleri Hakkındaki Kanunun 6. Maddesinde Vergi Mahkemelerinin görev konuları teker teker sayılırken, Kanunun 5. maddesinde İdare Mahkemelerinin Vergi uyuşmazlıklarıyla, ilk derecede Danıştay'da çözümlenecek olanlar dışındaki idari davaları çözümleneceği belirtilmiştir. Getirilen bu düzenlemeden görev konuları yönünden idari yargıda, idare mahkemelerinin genel görevli, vergi mahkemelerinin ise özel görevli mahkemeler olduğu anlaşılmaktadır.

Uyuşmazlık konusu kur farkının, 2576 sayılı Kanunun Vergi Mahkemelerinin görevlerini belirleyen 6. maddesinde sayılan, genel bütçeye, il özel idarelerine, belediye ve köylere ait vergi, resim ve harçlarla benzeri mali yükümler ve bunlara ilişkin zam ve cezalardan olmadığı açıktır.

Bu durumda, Vergi Mahkemesinin görev ve yetki alanına girmeyen ve idare Mahkemesince çözümü gereken söz konusu uyuşmazlığın 2577 sayılı kanunun 15. ve 43. maddeleri uyarınca görev yönünden reddi ile dosyanın idare mahkemesine gönderilmesi gerekirken, bu husus dikkate alınmaksızın davanın reddedilmesinde isabet bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, 2577 sayılı Kanunun 49. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendi uyarınca İçel 1. Vergi Mahkemesinin 13.10.1983 gün ve E: 1983/92, K: 1983/687 sayılı kararının bozulmasına, karar ve dava dosyasının aynı maddenin 3. fıkrası uyarınca adı geçen mahkemeye gönderilmesine 16.4.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

T. C.

DANIŞTAY

Onuncu Daire

Esas No : 1984/1380

Karar No : 1984/678

Özeti : İdare ve Vergi Mahkemelerince verilmiş «yürütmenin durdurulması» konusundaki kararların temyiz edilemeyeceği Hk.

Mehmet Taşdemir tarafından Erzurum İdare Mahkemesinde Taşlıçay Kaymakamlığı aleyhine açılan menî müdahale işine ilişkin davada davacı tarafından istenen yürütmenin durdurulması isteminin incelenmesi sonucunda yürütmenin durdurulması isteminin reddine karar verilmesi üzerine davacı Mehmet Taşdemir'in Erzurum İdare Mahkemesinin söz konusu 23.1.1984 günlü E: 1983/483 sayılı yürütmenin durdurulması isteminin reddine dair kararının bozulması istemli 7.3.1984 günlü dilekçesini içeren dosya incelendi :

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 46 ncı maddesinin 1 inci bendi «İdare ve Vergi Mahkemelerinin nihai kararları, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi, Danıştay'da temyiz edilebilir» hükmünü taşımaktadır.

Bu hale göre, açılmış bir dava zımında İdare ve Vergi Mahkemeleri tarafından yürütmenin durdurulması istemlerinin incelenmesi sonucunda verilen kararların Danıştay'da salt olarak temyizen incelenmeleri mümkün değildir.

Açıklanan nedenle nihai karar verilmeden Erzurum İdare Mahkemesinin yürütmenin durdurulması isteminin reddine dair kararının bozulması yolundaki davacı isteminin reddine ve dosya esas kaydının kapatılarak ilgili dava dosyası içindeki dilekçesinde Erzurum İdare Mahkemesinin E: 1983/483 sayılı dosyası içine konulmak üzere anılan Mahkemeye gönderilmesine 29.3.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

YETKİLİ YARGI YERİNİN BELİRLENMESİ KARARI

T. C.
DANIŞTAY
Onuncu Daire

Esas No : 1984/1126
Karar No : 1984/408

Özeti : Aynı kurum içinde başka bir ünvanla naklen atanan kişi hakkındaki idari işlemde doğan uyuşmazlığın çözümünde, bu kişinin yeni görev yerinin bulunduğu idare mahkemesinin yetkili olduğu Hk.

Ali Şahin tarafından Gümrük ve Tekel Bakanlığına karşı Gümrük Muhafaza bölge âmirliği ünvanının alınarak, kısım âmiri olarak istihdam edilmesi yolundaki işlemin iptali istemiyle açılan davada, Adana İdare Mahkemesi ile Ankara 3 Nolu İdare Mahkemesi arasında çıkan yetki uyuşmazlığına ilişkin dosya 2577 sayılı Yasanın 43. maddesinin 1. fıkrası (b) bendi uyarınca incelenerek işin gereği düşünüldü :

Dava dosyasının incelenmesinden; Adana İdare Mahkemesinin, dava konusu edilen ve davacının bölge âmirliği ünvanının alınarak kısım âmiri olarak istihdam edilmesi nedeniyle doğan uyuşmazlıkları çözmekle yetkili olan mahkemenin 2577 sayılı Yasanın 33. maddesinde belirtilmemiş olduğunu, 2577 sayılı Yasanın 32. maddesindeki genel yetki kuralından hareketle uyuşmazlığın işlemi tesis eden idari merciin bulunduğu Ankara İdare Mahkemesince çözümlenmesi gerektiğine ve bu mahkemenin bu konuda yetkili olduğuna karar verdiği buna karşılık Ankara 3 No'lu İdare Mahkemesinin de, davacıdan ünvan değiştirmesi işleminin 657 sayılı Yasanın 76. maddesi uyarınca aynı yerde naklen atama olduğu ve 2577 sayılı Yasanın kamu görevlileri ile ilgili davalarda yetkili mahkemeyi belirleyen 33. maddesinin 1. fıkrası kapsamında içinde bulunduğunu kabul ederek, uyuşmazlığın görüm ve çözümünün Adana İdare Mahkemesine ait olduğu yolunda karar verdiği ve her iki mahkeme arasındaki yetki uyuşmazlığının kamu görevlisi olan davacının bölge âmirliği ünvanının alınarak kısım âmiri olarak istihdam edilmesi şeklinde tesis edilen işlemin «atama ve nakil» kavramları içinde mütalaa edilip edilemeyeceği noktasından doğduğu anlaşılmaktadır.

2577 sayılı Yasanın 32. maddesi bu yasada veya özel yasalarda yetkili idare mahkemesinin gösterilmemiş olması halinde uygulanacak genel yetki kuralını

belirlemiş, 33. maddesinde ise kamu görevlileri ile ilgili davalarda yetkili mahkemeyi belirlemeye yarıyacak kıstaslar getirilerek kamu görevlilerinin atanması ve nakilleri ile ilgili davalarda yetkili mahkemenin, kamu görevlisinin yeni görev yeri idare mahkemesi olduğu belirlenmiştir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun, memurların kurumlarınca görevlerinin ve yerlerinin değiştirilmesine ilişkin hükmün düzenlendiği 76. maddesinde, kurumların, görev ve ünvan eşitliği gözetmeden kazanılmış hak ve aylık dereceleriyle, memurları buldukları kadro derecelerine eşit veya derece yükselmesinin usul ve şartlarını düzenleyen 68. maddedeki esaslar çerçevesinde daha üst, kurum içinde ayrı veya başka yerlerdeki diğer kadrolara naklen atayabilecekleri belirtilmiştir. Anılan yasa hükmüne göre, davacının gümrük muhafaza bölge âmirliği görevinden alınarak, aynı kurumda kısım âmiri olarak istihdam edilmesi yolundaki işlemin, aynı yerde naklen atama niteliği taşıdığı açık olarak anlaşıldığından; bu durumun 2577 sayılı Yasanın 33. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen kamu görevlilerinin «atama ve nakili» kavramları içinde mütalâası gerekmektedir.

Bu itibarla, davacı ile davalı idare arasında çıkan bu uyuşmazlığın görüm ve çözümünde 2577 sayılı Yasanın 33. maddesi 1. fıkrası uyarınca Adana İdare Mahkemesinin yetkili olduğuna ve dosyanın bu mahkemeye gönderilmesine, 2577 sayılı Yasanın 43. maddesi 2. fıkrası uyarınca kararın ilgili mahkemelere ve taraflara bildirilmesine 27.2.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

— 0 —

YETKİLİ YARGI YERİNİN BELİRLENMESİ KARARI

T. C.

DANIŞTAY
Onuncu Daire

Esas No : 1984/1068

Karar No : 1984/304

Özeti : Disiplin yoluyla meslekten çıkarma şeklinde tesis edilen işlemin 2577 sayılı yasanın 33. maddesi 2, fıkrasında getirilen o «göreve son verme» kavramı içinde düşünülmesi gerektiği Hk.

Fadıl Tayhan tarafından P.T.T. Genel Müdürlüğüne karşı meslekten çıkarılması yolundaki işlemin iptali istemiyle açılan davada Sakarya İdare Mahkemesi ile Ankara 2 No'lu İdare Mahkemesi arasında çıkan yetki uyuşmazlığına ilişkin dosya 2577 sayılı Yasanın 43. maddesinin 1 nci fıkrası (b) bendi uyarınca nicele-
nerek işin gereği düşünüldü :

Dava dosyasının incelenmesinden, Sakarya İdare Mahkemesinin, dava konusu edilen ve davacının disiplin yoluyla meslekten çıkarılması yolundaki işlemi 2577 sayılı Yasanın 33. maddesinin ikinci fıkrasındaki «göreve son verme» deyimini kapsamı içinde kabul etmiyerek, 2577 sayılı Yasanın 32 nci maddesindeki genel yetki

kuralından hareketle uyuşmazlığın işlemi tesis eden idari merciin bulunduğu Ankara İdare Mahkemesince çözümlenmesi gerektiğine ve bu mahkemenin bu konuda yetkili olduğuna karar verdiği, buna karşılık Ankara İdare Mahkemesinin de davacının disiplin yoluyla meslekten çıkarılmış olmasının 2577 sayılı Yasanın kamu görevlileri ile ilgili davalarda yetkili mahkemeyi belirleyen 33 ncü maddesinin ikinci fıkrasındaki «göreve son verme» deyimini kapsamı içinde bulunduğunu kabul ederek, uyuşmazlığın görüm ve çözümünün Sakarya İdare Mahkemesine ait olduğu yolunda karar verdiği ve her iki mahkeme arasındaki yetki uyuşmazlığının disiplin yoluyla meslekten çıkarma şeklinde tesis edilen bir işlemin göreve son verme kavramı içinde mütalaa edilip edilemeyeceği noktasından doğduğu anlaşılmaktadır.

2577 sayılı Yasanın 32 nci maddesi bu yasada veya özel yasalarda yetkili idare mahkemesinin gösterilmemiş olması halinde uygulanacak genel yetki kuralını belirlemiş, 33 ncü maddesinde ise kamu görevlileri ile ilgili davalarda yetkili mahkemeyi belirlemeye yarımacak kıstaslar getirilerek kamu görevlilerinin göreve son verme, emekli edilme veya görevden uzaklaştırılmalarında yetkili mahkemenin kamu görevlisinin son görev yaptığı yer idare mahkemesi olduğu belirlenmiştir.

P.T.T. Personel Yönetmeliğinin ilgili hükümlerine göre verilen meslekten çıkarma cezasının her ne kadar ilk bakışta ilgilinin sadece P.T.T. koli memurluğundan çıkarılması sonucu doğuracağı düşünülebilirse de, esasen verilen ceza sonucunda ilgilinin kamu görevlisi statüsü sona erdiğinden bu durumun 2577 sayılı Yasanın 33 ncü maddesi ikinci fıkrasında belirtilen «göreve son verme» kavramı içinde bulunduğundan şüphe edilemez.

Bu itibarla, davacı ile davalı idare arasında çıkan bu uyuşmazlığın görüm ve çözümünde 2577 sayılı Yasanın 33 ncü maddesi ikinci fıkrası uyarınca Sakarya İdare Mahkemesinin yetkili olduğuna ve dosyanın bu mahkemeye gönderilmesine, 2577 sayılı Yasanın 43 üncü maddesi 2 nci fıkrası uyarınca kararın ilgili mahkemelere ve taraflara bildirilmesine 20.2.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi.

KARARLARIN METODİK FİHRİSTİ

Sayfa

— A —

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü

— Ödeme Emri	
— Adli Yargının Görevine Giren Alacak	336
— Gider Vergileri (İstihsal Vergisi)	251
— Gümrük Vergi ve Resimleri	249
— İstenen Ücretin Dayanağı Olan Tarife Kararının İptali	340
— İtiraz	
— Kapsamı	253
— Maliyet Bedeli Kadar Para Cezası	105
— Özel Hukuk İlişkisi	362
— Tebliğ - İhbarname	341

Artırma - Eksiltme ve İhale İşleri

— Pazarlık Usulü	
— Belediye Dükkanının Kiralanması	364

Avukatlık İşleri

— Hak ve Ödevler	
— Görevlerinden Ayrılan Hakim ve Savcılar ile İlgili Yasakla- yıcı Hüküm	93

— Mesleğe Kabul	
— Baro Levhasına Yazılmama	292

— B —

Belediye Gelirleri

— Değerleme Resmi	
— Kısmi Kamulaştırma	343

Belediye İşleri

— Belediyenin Görevleri	
— Kapatma İşi	
— Akaryakıt İstasyonu	294
— Şahıs Zimmeti	
— Belediye Başkanına Zimmet Çıkarılması	295

— D —

Damga Vergisi ve Resmi

— Kağıtların Niteliği	
— Özel Anlaşma	130

Dernek İşleri

— Kamuya Yararlı Dernek	
— Koşulları	47
— Kurma	
— Üye	
— Kapsamı	48

Dul - Yetim ve Şehit Aylığı

— Şehit Aylığı	
— Şehitliğin Mahkeme Kararıyla Tesbiti	366
— Yetim Aylığı	
— İkramiyenin Vesayet Altına Alınan Anneye Ödenmesi	368

Düzenleyici - Genel İşlemler

— Statü	
— Türkiye Ligleri Statüsü	372
— Tarife	
— Devlet Hakkı Tarifesi	296
— Tüzük - Yönetmelik	
— Turizm İşletme Belgesi	113
— Yeterlik Belgesi	109

— E —**Emeklilik ve Emekli Sandığı İşleri**

— Emeklilik İntibakı	379
— Fiili Hizmet Süresi	
— Sürenin Hesabı	381
— Hizmet Borçlandırılması	
— Yurt Dışında Aylıksız İzinde Geçen Süre	383

Emlak Alım Vergisi

— Muafiyet	
— Deprem Bölgesi	
— Sosyal Konut	132

Eski Eserler

— Taşınmaz Eski Eserler	
— Kentsel Sit Alanı	191

— G —**Gayrimenkule Tecavüz İşleri**

— Kararın Değiştirilmesi ve Geri Alınması	
— Mahkeme Kararına Göre İşlem Tesisi	385

Gelir Vergisi

— Mahsuplar	
— Vergi Tevkifatı Mahsubu	
— Red ve İadesi	149
— Ticari Kazanç	
— İndirilecek Giderler	
— Derneğe Bağış	145
— Dış Seyahat Giderleri	147
— Vergi Tevkifatı	
— Muhtasar Beyanname	
— Kazanç ve Ücretlerden	152

Gider Vergileri (Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi)

— İstisna - Muaflık	
— İstisna - İhracat Garantili Yatırım Kredisine Ait Faiz	256
— Konu	
— Bankanın Döviz Geliri	260
— Bankanın Kamulaştırılan Gayrimenkulü	262

Gider Vergileri (Bina İnşaat Vergisi)

- İstisna - Muafhk
  - Merdiven Boşluğu - Sığınak Alanı 265
- Mükellef - Sorumlu
  - Sorumlu Fen Memurundan İstenmesi 267

Gider Vergileri (İstihsal Vergisi)

- İstisna - Muaflık
  - İhracat Muaflığı 253
- Konu
  - Geçici Olarak İhraçla Elde Edilip Yurda İthal Edilen Külçe
    - Çinko 270
  - Tablo I
    - Sarı Demir Oksit 273

Gümrük Vergi ve Resimleri

- Transit Rejim
- Kefil Teşekkül 120

— H —

Harçlar

- Tapu ve Kadastro Harçları
- Mirasçılara İntikal 345

— i —

İdare Sözleşmeleri

- İdari Sözleşme
- Sözleşmede Değişiklik 52

İmar İşleri

- Arsa İşleri
  - Arsa Kullanım Bedeli 193
- Bina Yapım İşleri
  - Otopark Yapım Ücreti-İnşaat Projesi 195
- Cezalar
  - Maliyet Bedeli Cezası 198-201
- İmar Planları
  - Mevzii İmar Planı
    - Turistik Tesisin Spor Alanı Yolu 203
    - Nazım-Tatbikat Planlarında Kat-Sayısı 205
  - Parselasyon Planı 208
    - ... ile Yol Değiştirilmesi 209
  - Yerindelik Denetimi 212
- Ruhsat İşleri
  - Denize Dolgu Yapılması 214
- Diğer İşler
  - Pis Su Bağlantısı 217

İskan İşleri

- Tahsis İşleri
  - Hükmen Geri Alınan Yere Eşdeğer Bir Yer Verilmesi 298
  - Tahsisin Geri Alınması 299

— K —

Sayfa**Kamulaştırma İşleri**

— Karar Verecek ve Onaylayacak Merciler	
— Kaymakamlık - Lise Binası	220
— Kıymet Takdiri Komisyonları ve Kıymet Takdiri	
— Binanın Kıymetinin Takdiri	229
— Konusu ve Şartları	
— Boğa Barınağı	223
— Meydan	225
— Tüpgaz Ana Dağıtım Depoları, Kent Dışı	227
— Tebligat Yöntemi	
— Tebliğ Sürelerine Uyulmaması	230
— Vazgeçme	
— Taşınmazın İmar Planında Eski Eser Olarak Belirlenmesi ...	232

Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek Kuruluşları

— Esnaf ve Küçük Sanatkarlar Dernekleri ile Birlikler	
— Üye ve Yöneticilerin Sayısı	
— Parti Üyeliği	59
— Ticaret ve Sanayi Odası	
— Ticaret Odası Memuruna Verilen Kınama Cezası ve Sosyal Yardım	302

Karayolları Trafik İşleri

— Tesisler ve İşaretler	
— Akaryakıt İstasyonu İzni	304
— Kahvehanenin Kapatılması	305
— Taşıt Alım - Satım Yeri ve Otopark Açma İzni	307

Kıymet Artışı Vergisi

- Matrah
- Emlak Vergi Beyannamesindeki Kıymet 347
- Vergi Değerinin Zamanaşımı Süresinden Yeniden Tesbiti 352
- Vergiyi Doğuran Olay
- Mülkiyet İktisabının Doğum Anı 356

Köy ve Mahalle İşleri

- Organlarla İlgili İşler
- Muhtarın Görevine Son Verilmesi 309

Kurumlar Vergisi

- Matrah
- Dar Mükellefiyetin Tanıtım, Haberleşme ve Revizyon Gideri;
Gelecekteki Kıdem Tazminatı İçin Karşılık Ayrılması 155

— M —**Maden İşleri**

- İşletme Hakkı ve Ruhsatı
- Maden Kömürü İşletme Hakkı-Masrafların Ödenmemesi ... 310
- Maden Kömürü İşletme Ruhsatnamesinin Yenilenme İsteği... 312

Memur İşleri

- Atama
- Askerlik Görevini Bitirenin Atanması 167
- Başlangıç Derecesi 168
- Kurumu Kaldırılan Memurun Atanması 170
- Öğretim Üyelğine 171
- Aylık
- Ek Gösterge 62
- Kamu Hizmetlerinde Çalışma Yasası Kaldırılanların, Açıkta

	<u>Sayfa</u>
Geçen Süreye Ait Aylıkları	63
— Çekilmiş Sayılma	
— Cezaevinde Geçen Süre	173
— Gözaltında Bulunma	175
— Disiplin Cezası	
— Göreve Sonverme (Kurum Hizmetine Alınmama)	389
— Meslekten Çıkarma	387
— Göreve Sonverme	
— Aday Memur	177-179
— İlerleme - Yükselme	
— Kademe İlerlemesi	66
— İntibak	
— Türk Vatandaşlığından Önceki Hizmet	180
— İzin	
— Sağlık İzni	97
— Kadro İşleri	
— Kadro İhdası	69
— Memurların Yargılanması - Toprak ve Tarım Reformu Müs- teşarlığı Memurun Muhakemat Komisyonunun Kurulması ...	75
— Unvanlı Kadro	71
— Memurların Yargılanması	
— Belediye Meclisi Üyesi	80
— Delillerin Takdir Edilemeyeceği	81
— Görevi Kötüye Kullanma	
— Evrakta Sahtekarlık	82
— İETT Personelinin MMHK'nuna Tabi Olmadığı	83
— İl Belediye Başkanı Hakkında Karar Verecek Makam	86
— Jandarma Subay ve Memurları ile Eratın Askeri Suçu	87
— Soruşturma Yöntemi	88
— Statüsü Değişen Memur	89

	<u>Sayfa</u>
— Suçun İşlendiği Yerdeki Yönetim Kurulunca Karar Verileceği	89
— Tanığın İfade Vermeye Gelmemesi	92
— Öğretim İşleri	
— Öğretim Görevlisinin Görevine Son Verilmesi	183
— Sınav	
— Maiyet Memurluğu Sınavına Alınmama	185
— Polis Enstitüsü Orta Öğretim (K) Kısmı	187
— Ücretler	
— Fazla Çalışma Ücreti	100

— Ö —

Öğrenci İşleri (İlk - Orta Derece)

— Disiplin İşleri	
— Okuldan Sürekli Uzaklaştırma Cezası	313
— Sınıf İşleri	
— Üst Sınıfa Geçme	
— Öğretmen Kurulunda Görüşülmeme	315

Öğrenci İşleri (Yüksek Öğrenim)

— Devam İşleri	
— Baş Örtüsü ile Devamın Yasaklanması	317
— Ekstern Öğrenci Düzeni Uygulaması	318
— Disiplin İşleri	
— Okuldan İlişinin Kesilmesi	320

Öğretim İşleri

— Öğretim Üyeleri	
— Üniversite Doçenti Sayılma	321

— S —

Seçimle İlgili İşler

- Seçim Yasakları 77

Sularla İlgili İşler

- Kaynak ve İçme Suyu
— İçme Suyunun Belediyeye Verilmesi 324

— T —

Tam Yargı (Tazminat) Davaları

- Hizmet Kurusu
— Belediye İşlerinde
— Köpeğin Öldürülmesi 325
— Dış Ticaret ve Türk Parasının Kıymetini Koruma
— Mevduat Sertifikası 391
— İthal Siparişinin İptali 394
— Emekli Sandığı İşlemleri 368-397
— Genel Güvenlik ve Düzenliğin Sağlanması Hizmetlerinde ... 401
— İmar İşlerinde
— Heyelandan Yapının Çökmesi 235
— Memur İşlerinde
— Zararın Tesbiti 404
— Şehir Su Şebekesine İlişkin Belediye Hizmetlerinde 327
— Yabancı Futbolcu Transferi 410
— Yıkma İşlerinde 329
— Yargı Kararlarına Uyulmaması
— Danıştay Kararının Yerine Getirilmemesi 159

Taşocağı İşleri

- Rüşum İşleri
- Hammaddenin İmalatta Kullanılması 359

— V —

Veraset ve İntikal Vergisi

- Tecil
- Bilgi Verme Yükümlülüğü 135

Vergi Usulü

- Sorumluluk
- Mirascıların Sorumluluğu 161
- Uzlaşma Toplantısına Katılmama
- Mücbir Sebep 138
- Vergi Hatalarının Düzeltilmesi
- Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi 256
- Mükerrer Ödeme 279

— Y —

Yargılama Usulü

- Açıklama
- Dış Ticaret ve Türk Parasının Kıymetini Koruma 118
- Dava Konusu Olamayacak Durumlar
- Dilekçenin Reddi Kararı 361
- Gecikme Zammının İstenilmesine Ait Yazı 281
- İdareler Arasındaki Yazışma Yazısı 331
- Kıymet Takdiri Raporu 242

	<u>Sayfa</u>
— 12 Eylül 1980 den Sonra Çıkarılan ve Çıkarılacak Bakanlar Kurulu Kararı	113
— Tazminat Talebi	188
— TIR Sözleşmesi	120
— Yapının Yıkılacak Derecede Tehlikeli Olduğuna Dair Rapor	240
— Yargılamamın Kabulü Kararının Düzeltilmesi İstemi	139
— Ehliyet	
— Hazine Avukatı	163
— Kamulaştırılan Yerim İmar Planı İle Tahsis Şeklinin Değişmesi	237
— Mer'anın Vasfının Değiştirilmesi	332
— Vakıf İşi	413
— Yıkma İşi	240
— Görev	
— İptal Davasında	
— Belediye Arsasının Satışına Dair Sözleşme	333
— 1617 Sayılı Kanundan Doğan Uyuşmazlık	335
— Lüzumu Muhakeme Kararı	417
— Tek Hâkimin Kararının Temyizi	141
— Görev ve Yetki	
— İmar İşleri - İmar Planları	243
— Husumet	
— Gümrük Vergi ve Resimleri	284
— İdari Davalarda Yetki	
— Gümrük Vergi ve Resimleri	142
— İptal Kararlarının Kapsamı	385
— Kesin Hüküm	
— Kapsamı	379
— Süre Aşımı	

	<u>Sayfa</u>
— Tam Yargı Davasında	419
— Vergi Davalarında	286
— Tebligat	
— Vekile Tebligat Yapılması	209
— Temyiz	
— Bozma Kararına Uyulması	249
— Görev ve Yetki Dışında Bir İşe Bakılmış Olması	
— Tek Hâkimin Yetkili Olması	143
— Kur Farkı	422
— Usul Hükümlerine Uyulmaması	
— Ara Kararı	165 - 288
— Arsa Kullanım Bedeli	193
— Görev	290
— Kamulaştırmanın Dayanağı Olan İmar Planı Davasının Sonuçlanmaması	245
— Keşif ve Bilirkişi İncelemesinin Yapılmaması	225
— Temyiz Konusu Olamayacak Kararlar	423
— Yetkili Yargı Yerinin Belirtilmesi Kararı	
— Memur İşleri	424 - 425
Yıkma İşleri	
— Ruhsatsız İnşaat	
— Kamu Alanındaki Restoran	247

DANIŞTAY TASNİF VE YAYIN BÜROSU YAYINLARI

	<u>TL.</u>
1. Danıştay İçtihatları Birleştirme Kararları I. (1953-1966) 1966. s. 350	12
2. ERDOĞDU, Ahmet, Danıştay 2. Daire Başkanı. Alman İdari Mahkemeleri Kanunu (21 Ocak 1966) Çeviri. 1967, s. 84 (Danıştay Meslek Mensupları İçindir)	—
3. 4, 5, 6, 7, 8. sayılı Danıştay Kitaplığında bulunan kitapların Fihristi (Danıştay Meslek Mensupları İçindir)	—
9. FREDEMAN, Dr. Charles E. Çeviren GÖKTAN, Işık. Danıştay eski Yardımcısı. Modern Fransa'da Danıştay, 1971, s. 160	10.00
10. ERGUT, Eşref. Danıştay Üyesi. Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Memurun Muhakematı Hakkında Kanun Tatbikatının Eleştirilmesi. 1971. s. 52	5.00
11. COŞKUN, Sabri. Danıştay Yardımcısı. Türkiye'de Ziraî Kazancın Vergilendirilmesi. 1977. s. 74	5.00
12. DANIŞTAY Onuncu Dairesi Kararları. 1972. s. XIV + 340	20.00
13. DİNÇER, Güven. Danıştay Kanunsözcüsü. Tüzüklerimiz. 1972. s. XIV + 1984	15.00
14. TUNCAY, Aydın. H. Danıştay Üyesi, İdare Hukuku ve İdari Yargının Bazı Sorunları. 1972. s. 284	30.00
15. DANIŞTAY Dokuzuncu Daire Kararları. 1973, s. XVI + 296	20.00
16. DANIŞTAY İçtihatları Birleştirme Kararları II (1967-1972) 1973. s. 248	20.00
17. DANIŞTAY Kanunu ve İlgili Mevzuat. 1973. s. 105	10.00

18. **DANIŞTAY ve Bölge İdare Mahkemeleri.** M. Letourneur, J. Bauchet. J. Méric. Çeviren BAŞPINAR, Recep. Danıştay Üyesi. 1973. s. 273 (Müellifi tarafından satış izni verilmemiştir.) —
19. **DANIŞTAY Sekizinci Daire Kararları.** 1974. s. XXIV + 518 40.00
20. **Yüzbeş ve Yüzaltıncı Yıllarında Danıştay (Anayasa Değişikliklerine İlişkin Görüşleriyle).** (Danıştay Meslek Mensupları İçindir.) —
21. **İdare Hukuku ve İdari Yargı ile İlgili İncelemeler I.** 1976, s. 372 50.00
22. **DANIŞTAY Onikinci Daire Kararları.** Birinci Kitap Cilt : I, 1976. s. XXXIV + 650 60.00
- DANIŞTAY Onikinci Daire Kararları.** Birinci Kitap Cilt : II, 1976. s. XX + 550 60.00
23. **GÜNGÖR, A. İhsan.** Danıştay Üyesi. **Açıklamalı ve İçtihatlı İşletme Vergisi** 1977. s. 240 40.00
24. **DANIŞTAY Yedinci Daire Kararları.** Birinci Kitap (1965 — 1976) 1977. s. XXX + 674 125.00
25. **DANIŞTAY Kanunu** 1978. s. 60 30.00
26. **İdare Hukuku ve İdari Yargı ile İlgili İncelemeler II.** 1978. s. 388 100.00
27. **DANIŞTAY Altıncı Daire Kararları.** Birinci Kitap (1965 — 1977) 1979. s. XXII + 713 300.00
28. **Yüzonbirinci Yılında Danıştay (Danıştay Meslek Mensupları İçindir)** —
29. **İdare Hukuku ve İdari Yargı ile İlgili İncelemeler III.** 1981. s. 397 400.00
- **ATATÜRK'ÜN 100. DOĞUM YILINI KUTLAMA SEMPOZYUMU,** 1981, s. 156 350.00
30. **DANIŞTAY Dava Daireleri Kurulu Kararları.** Birinci Kitap (1965-1978) 1981. s. XXXII + 858 750.00
31. **DANIŞTAY İstişari Düşünceler — Cumhuriyet Dönemi (1929-1980)** Birinci Kitap Cilt I, 1982, s. XI + 638. 750.00

TL.

	<u>TL.</u>
32. DANIŞTAY İstişari Düşünceler — Cumhuriyet Dönemi (1929 - 1980) Birinci Kitap Cilt : II, 1982. s. VIII + 584	750.00
33. İdari Yargıda Son Gelişmeler SEMPOZYUMU. 1982. s. 194	500.00
34. DANIŞTAY Beşinci Daire Kararları (1970 - 1981) Birinci Kitap Cilt : I. 1983. X + 647	750.00
35. DANIŞTAY Beşinci Daire Kararları (1970 - 1981) Birinci Kitap Cilt : II, 1983. s. XV + 663	750.00
36. DANIŞTAY Kanunu ve İdari Yargı ile İlgili Mevzuat. 1983, s. 153	750.00
37. ÇATAL Nursen. Danıştay Savcısı. İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararları. (1933 - 1983)	750.00
38. ER Salih. Danıştay Tetkik Hâkimi. Danıştay İstişari Düşünceler (Fihrist, Cumhuriyet Dönemi 1929 - 1983) s. 253	1.000.00
39. Fransa ve İngiltere'de İdarenin Sorumluluğu. Xavier Delcros; Bertrand Delcros, Carol Hanlow, Michel Distel. Çeviren, CAN-DAN Turgut. Danıştay Tetkik Hâkimi: 1984. s. XIX + 130	750.00
40. DANIŞTAY Onbirinci Daire Kararları. (1971 - 1981) 1984. s. XXIII + 567	1250.00
41. DANIŞTAY İçtihatları Birleştirme Kararları. III (1973 - 1984) 1985. s. 148.	750.00

DANIŞTAY DERGİSİ

			<u>TL.</u>
Sayı	1	Kalmadı	15.00
Sayı	2	»	15.00
Sayı	3	»	15.00
Sayı	4	»	15.00
Sayı	5	»	15.00
Sayı	6 — 7	»	30.00
Sayı	8	»	15.00
Sayı	9 — 10	»	30.00
Sayı	11	»	15.00
CUMHURİYETİN 50. YILI ÖZEL SAYISI. 1973 S. 290			15.00
Sayı	12 — 13	Kalmadı	40.00
Sayı	14 — 15	»	40.00
Sayı	16 — 17	»	40.00
Sayı	18 — 19	»	50.00
Sayı	20 — 21	»	50.00
Sayı	22 — 23	»	50.00
Sayı	24 — 25	»	50.00
Sayı	26 — 27	»	100.00
Sayı	28 — 29	»	100.00
Sayı	30 — 31	»	100.00
Sayı	32 — 33	»	300.00
Sayı	34 — 35	»	500.00
Sayı	36 — 37	»	500.00
Sayı	38 — 39	»	500.00

		<u>TL.</u>
ATATÜRK'ÜN DOĞUMUNUN 100. YILI ÖZEL SAYISI		200.00
Sayı	40 — 41	600.00
Sayı	42 — 43	500.00
Sayı	44 — 45	1.200.00
Sayı	46 — 47	1.200.00
Sayı	48 — 49	1.200.00
Sayı	50 — 51	2.500.00
Sayı	52 — 53	2.500.00
Sayı	54 — 55	2.500.00
Sayı	56 — 57	2.500.00

